

hibemus tandem, studiose lector, diu expectata

ARISTOTELIS PRIORA

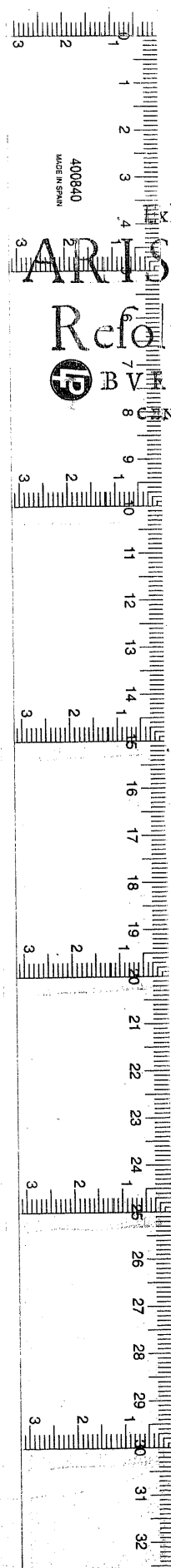
Refutatoria, a Ioanne Francisco

BVLGANA VERONENSI, IAM RE-
CENS ET LATINO SERMONE DONATA, ET
commentariis exactissimis illustrata.

PARISIIS.
In officina Christiani wecheli, sub scuto
Basiliensi. M.D. XXXIX.

Cum priuilegio.

(2)

(2)

Exhibemus tandem, studiose lector, diu expectata
ARISTOTELIS PRIORA
Resolutoria, a Ioanne Francisco
BVRANA VERONENSI, IAM RE-
CENS ET LATINO SERMONE DONATA, ET
commentariis exactissimis illustrata.

PARISIIS.
In officina Christiani Wecheli, sub scuto
Bafilienfi. M.D. XXXIX.

Cum priuilegio.

Hieronymi Bagolini Veronensis,

AD CLARISSIMOS PATAVINAE ACA-

demiaë instauratores, Georgium Pisanum, Marinum Georgium, & Antonium Iustinianum, præfatio.

V V M superioribus annis, viri clarissimi, ac omni scientiarum genere eminentissimi, in academia philosophantium Patavina, ad cõtextus Logicæ Aristotelis cum expositoribus Grecis publicè interpretãdos, scholasticis annuentibus, fuissem cõstitutus, ob id scilicet quòd antea non nisi per neotericos quosdam interpretes, qui omnia Aristotelis sensa deprauata, corrupta, ac teterrima quadam caligine inuoluta legebant, exponerentur: nec Posteriores Resolutorios vltra primi dimidium scholares degustarent: qui verò Priores Resolutorii nuncupantur, prorsus omitterentur: eo anno, non sine maximis laboribus ad id continuata lectiõne perueni, vt & Priores & Posteriores Resolutorios cum Alexandri, Simplicii, Philoponi, & aliorum quorundã expositionibus integros enucleauerim: necnõ diebus festis libros Elenchorum: quos sanè à nullo penitus sine Græcorum expositione rectè intelligi posse existimauerim. Hi enim certè sunt q̄ ab ipso Aristotele, Theophrasto, atq̄ Eudemo, summis Peripateticis, ad nouissimos vsque quasi hæreditario quodam iure doctrinam Peripateticã integram atque illabefactã conseruauerunt. Fuerunt mihi, Deum testor, auditores quamplures acutissimi atque ingeniosissimi: sed inter ceteros (absit verbo inuidia) floruit in auditorio nostro præstantissimus Ioannes Franciscus Burana Veronensis, qui paucis mensibus interiectis, acerrimo quodam disceptandi genere, nobis assidētibus in medium prodit, effecitq̄, vt post adepta laborum ornamenta, ipse quoque ad interpretanda Aristotelis Logicæ monumenta ardentissimis scholarium votis deputatus, non per Græcorum tantum, sed & Arabum fertilissimam frugem (quos ipse ex Hæbraica, quam optimè percallebat, lingua sibi peruios fecerat) audientibus publicè profiteretur. Verum quum ex eiusmodi publicæ professionis genere, nihil ferè præter gloriam cõsequi posse existimaret, speraretq̄ ex mendendi peritia ditior fieri, ad eam se transtulit facultatem, qua ægrotos, summa ope, in patria sua curatos, pristinae sanitati restituebat, & per id quod sibi ocii supererat, collectis hisce quæ in Priores Arist. Resolutorios legendo, disputando, cõponendo, ingeniosissimè excogitauerat, exactissimam demum expositionem ex Græcorum, Arabum, ac Latinorum assiduis lectiõibus elucubratam, in illos construxit, & in vnum redexit, quam sapius mihi peruidendam, dum adhuc superuieret, se ostensurum prædixerat. Sed quum & bellorum, & sæuientis in vrbe nostra epidemiae iniuriã secessissem, dum ille curandis ægrotis operam suam præstaret, impia morte occupatus, quod sperabat, minimè est assequutus. Testamento tamè hæredibus mãdauit, expõnè hanc edendam omnino ac promulgandam fore, si prius castigandam alicui tradidissent. Quum igitur ii me potissimum ea in vrbe inter ceteros inuenissent, cui eiusmodi castigandi prouincia demandaretur, id mihi oneris imposuerunt, quod & libens assumpsit,

ne tot in vnū congesti labores perirent, lateretq; in tenebris tanta huius literatissimi viri doctrina, necnon Græcæ, Latinæ, Habraicæq; eruditionis peritia, qua erat apprimè præditus. nam & præter expositionem, addidit contextus Aristotelici interpretationem ex Græco, & Auerroicam ex Habraico in eundem enarrationem, quam cæcidissimam ac splendidissimam sermone illustrauit. Sed super omnia ad id me præsertim impulit summa expositionis utilitas, quam non vilem tm̄ & cōmodam, sed & maxiope necessariam Dialecticæ professoribus omnibus & vniuersæ philosophantiū academię, pculdubio iudicauerim, quum nullū sit ex Aristotelicis in Dialectica voluminibus, qđ tot scateat inuolutis nodis (quos certè enodasse sit p̄q̄ difficile) præter Priora Resolutoria: nec inter Latinos, præter Albertū Magnū, inter p̄te habeamus, q̄ & ī multis ab Aristotele deuiat apertissimè, & q̄q̄ feriem sequat Aristotelicā, verba tm̄ omittit, quæ interdū adeo difficilia atq; pplexa sunt, vt ferè ariolari quid sibi voluerit, aut Sphyngis, vt aiunt, alicuius op̄e implorare opus sit. His ego quæ à Ioanne Francisco composita sunt, censui pleraq; addenda annotatu digna, nec ea tm̄ quæ ab aliis edita sunt castigando, videar tantillū mihi gloriæ voluisse aucupari, sed & ea quæ nostra sunt, subnectēdo, quæ multorū opinionibus refragantur, aliquē ex laboribus nostris fructū bonarū literarū studiosi possint adipisci. Hæc verò omnia auctoritati vestræ, quæ summa est, Patavię academię instauratores doctissimi, pariterq; integerrimi, vestroq; acerrimo iudicio subiiciēda putavi. Cui enim quęro aptius q̄ vobis poterat cōmodiusq; dicari, quos certè in eiusmodi dignoscēdis, ac ppendendis voluminibus, quæ de re quapiā literaria, quāuis sup̄ma aliqd̄ prætent, s̄fati oēs, ac studiosi æquisimos iudices ac iustos æstimatores percēseant. Non enim maiorem aut certiorē poterat hæc ipsa sibi gloriā conseq̄, q̄ in eorū nomine in lucē p̄fecta, quos & eruditissimos & sapiētissimos, oīum ora fatent, ac cōtestant. Verūm, quum tot & tāta sint, pares optimi, quæ de vobis memoratū dignissima afferri possent, vt epistolæ fines excedere nos cogant, ea in aliam occasionem duximus esse differēda, quum de quibus multa dicenda sint, siluisse, q̄ pauca dicere, satius sit. Est enim non iniusta sanè mihi causa, p̄claras vestri cuiusq; laudes enarrādi, virtutesq; celebrādi. Tu enim in primis occurris Antoni, qui ex iustitia & integritate nomen inditū tenes, cui me potissimū deuinxit insolubilis ille obstrictæ beneuolētę nexus, qua me ab eo ferè tēpore, quo tyrūculus Pataviū accessi, in hunc diem tua benignitate semp̄ amplexus es. Subis inde & tu Marine excellentissime, cuius in me gratiam non mediocrem, affectūq; non vulgaremp̄sentis, quum Patavii prætorem ageres, lectiōnūq; mearū primitias p̄sentia tua decorares, quodq; à me legendi munus sp̄ote abdicauerā, tuis suasionibus restitueres. Vltimò accedis & tu Pisane sapiētissime, qui quo etate antiquior es, eò doctrina, auctoritate ac sapientia ab omnibus iudicaris non minor. Hęc profectò singula, q̄q̄ separatū volumē exposcerent, in alium tamen locū ac tempus, bonā uestrarum aurium veniā, breuitatis gratiā seponemus. Superest demū, vt in epistolę calce illud subiungā, qđ si nutu vestro, nōmine, ac dignitate, vt par est, liber hic obloquentiū calūnias, & oblatratiū morsus effugerit, Auerrois expōnē magnā ac mediā in Posteriores Resolutorios, eodē I. Fracisco interp̄te, nostraq; in eodē expōnem, aliāq; his lōgē maiora, paulò post expectetis.

Index, quo huius voluminis quaestiones, & ea quæ alioqui obseruata sunt digniora, referuntur: cuius numerus, paginam: a litera, primam columnam, b verò, secundam designat.

Atq; primò primi facti index.

Venam sint ea, quæ in cuiusq; libri exordio, quæue causa sint declaranda

Pag. a col. a

Quenam sit totius resolutiui negocii intentio, et quæ specialis libri Prior. ibi.

Quod syllogismus simpliciter sit libri Priorū subiectum, non autem argumentatio ibidem

Quæ sit libri Priorum utilitas ibidem

Quod liber Priorum Aristotelis legitimus sit 1 b

Quis sit ordo libri Priorum ad alios logicæ ab Aristotele editos libros ibidem

Quare Priora Resolutoria inscripta sint ibidem

Quid sit resolutio & compositio ibidem. De his multa uide in annotationibus prologi.

Quod triplex sit resolutio auctoritate Io. Damasceni. ibi.

Cur liber Priorum Resolutorius inscriptus sit, quū potius Compositorius inscribi debuisset 2 a

Quenam sit proportio logicæ ad oēs alias artes, & an logica sit pars philosophiæ, uel instrumentū potius ibi.

Academicorum opinio, utrumq; Stoicorum, & Peripateticorum de logica, an sit philosophiæ pars ibidem

Simpliciter opinio de logica, an sit philosophiæ pars 2 b

Diuisio libri Priorum, & quomodo Resolutoria uolumina Aristoteles conscripserit, teste Laertio ibidem

Quo doctrinæ modo usus sit Aristoteles in scientia libri Priorum tradenda ibidem

Intentio libri Priorum primaria & secundaria 3 a

Quomodo differant demonstratio & scientia demonstratiua, teste Philopono ibidem

Dubitatio, an Aristoteles à propositione inaperit, quum potius à termino inaperit debuisset 3 b

Dubitatio alia, an non à syllogismo inaperit. ibid.

Quenam statuatur differentia inter propositionem, problema, conclusionem, instantiam, euentuationem 4. a

An definitio propositionis ab Aristotele tradita sit per uerum genus, an uerò per sua analogia: poniturq; Alexandri opinio, & Philoponi contra eum rationes, solutus Alexandri fundamentis ibidem

Definitio opinionis Alexandri contra Philoponum: & solutio rationum eius 5 a

Opinio Abumazaris Alpharabij de diuisione propositionis, quenam materialis, & quæ formalis 5 b

Opinio Auerrois, quod diuisio proponis per uniuersale & particulare sit formalis, & illius declaratio. ibidem

Cur Philosophus de propositione indefinita memnerit, quum æquiualeat particulari ibidem

Quod diuisio propositionis in dialecticam & demonstratiuam non sit generis in species 6 a

Quod Philosophus diuersimodè definerit propositionem dialecticam in diuersis libris ibidem

Dubitatio, an dialecticas totam contradictionem interrogat, uel potius partem ibidem

Suppositiones 6 b

Dialecticæ propositionis diuisio ibidem

Quo intersitio differat terminus, uox simplex, nomen & uerbum 7 a

Quare sit terminus uocatus, & quidem ab Aristotele primū ibidem

Quæ sit inter dissolutionem & resolutionē differentia 7 b

Quod subiectum & prædicatum tamū sint propositionis partes, ex sententia Alexandri ibidem

Expō Philoponi contra Alexandrum circa illam partem, Apposto aut diuiso esse uel non esse, postquam in definitione termini, ibiq; notatur uniuersalis diuisio omnium propositionum categoriarum, de quibus Philosophus agit in libro de interpretatione, ex sententia Diuini Iamblichi ibidem

Rōnatio Latinè, à Græcis syllogismus, hoc est, orationum compositio, teste Alexandro 8 a

Quid sit syllogismus de mente Galeni in lib. de histo. 8 b

Ephectorū opinio, qui syllogismum destruebant ibidē

Nota opinio expositoris, quod non oratio pro genere syllogismi ponenda sit, & ita transferēda littera Philosophi, contra omnium aliorum opinionem, rationibus optimis innixa ibidem

Confirmatio eiusdem opinionis ex Severino & Alberto Magno 9 a

Quæ sint orationes Soliæpiæ, quas iuniores Stoici uocauerunt, & quæ uocabantur 9 b

Quod necessariò sequi in plus se habeat, q̄ syllogisticè sequi, teste Alexandro ibidem

Quid intelligendum sit per partialem Positis, in definitione syllogismi ibidem

Quid per partialem Alterum in definitione syllogismi intelligendum sit 9 b

Modi demonstrandi qui syllogistici ibidem

Diuisio probationis cuiuscuq; generis ibidem

Abumazaris Alpharabij opinio, addentis partiales quas dā definitioni syllogismi ibidem

Diuisio syllogismorum de mente Abumazaris Alpharabij, utrumq; Io. Grammatici 10 a

Notanda ibi sunt quæ dicuntur de potentia diaphanæ, hoc est, discurrēte ibidem

Quid sit perfectus syllogismus, & quis imperfectus. ibi.

Quo dictum De omni, & Esse in toto differant 10 b

Quid senserit Abumazar Alpharabius de dicto De omni, & quomodo differat à propōne uniuersali ibid.

Possē fieri syllogismum ex duobus negatiuis 11 a

Opinio Auer. de dicto De omni contra Alpharabii ibid.

Quod conuersio multis modis accipi possit 11 b

Diuisio conuersionis in propositionibus ibidem

Contra iuniores multa notantur in materia conuersionum: item de conuersione cum compositione, & de conuersione per accidens longo processu 12 a

In cap. 2. hæc continentur.

An diuisio propositionū ab Aristotele tradita sit, penes modos tantum an penes materiā tantum, aut penes utriusque intelligendā 13 a

Opinio Alexandri Aphrodisiæ, quod diuisio propositionū ab Aristotele tradita, sit iuxta modos et materiā 14 a

Opinio Auerrois circa diuisionem propositionis ab Aristotele traditam ibidem

Diviso pulcherrima proponit ex dicto Leui Gerf. 14 b
 Diverse antiquorum opiniones de propone de ince ibi.
 Contra opinionem Theophrasti arguit Auerois, de pro-
 positione de inesse ibidem
 Ibiq; uera Auero. opinio de propone de ince subiungitur.
 Opinio Alberti magni circa propone de inesse 15 b
 Dubium cur Aristoteles modum impossibilem possibilemq;
 omiserit 16 a
 Cur Aristoteles pro positionem singularem indefinitamq;
 omiserit ibidem
 Cur Aristoteles de syllogismo secundum formam differens,
 materiales differencias proponum assumat 16 b
 Quod propositiones contradictoriae simulem modum con-
 uersionis obtinent ibidem
 Exemplum Algazelis ibi ponitur de conuersione particu-
 laris negatiue 17 a
 Modus probandi conuersionem uniuersalis negatiue, quo
 usi sunt Theophrastus & Eudemus 17 b
 Dubitationes contra dicta de conuersionibus ibidem
 Couersio per accidens bifariam diuiditur 18 a
 Dubitatio, q. particularis negatiua couertatur in terminis 18 b
 Quod negatiua particularis possit duobus modis ee uera ib.
 Dubia q. uniuersalis negatiua nec particularis affirmatiua
 conuertantur ibidem
 Quod ampliatio ee de mente Aristotelis coeada sit 19 a
 Quod uerbu Est, bifariam predicari possit, per se ac per
 accidens ibidem
 An couersio modus aliquis roanandi dia debeat ibidem
Cap. tertio hac continentur.
 Quo Aristoteles propones necessarias accepit in cap. De
 conuersione Propositionum necessariorum 20 a
 An Philosophus recte ostenderit couerti propones necessari-
 as assignado oppositu p propones de contingenti ibid.
 Dubitatio ardua circa conuersionem uniuersalis affirma-
 tiue de necessario 20 b
 Quod plures q. quatuor sint modi quibus propo de nomi-
 nari potit: cur de his non meminit Aristoteles 21 a
 Dubium contra conuersionem uniuersalis negatiue de ne-
 cessario: ibiq; solutio ponitur, & q. propositiones ne-
 cessariae bifariam diuiduntur 21 b
Quae continentur cap. quarto.
 Opinio Alberti Magni de diuisione contingentis, quam po-
 nit Aristoteles in principio cap. quarti 22 a
 Contra opinionem Alberti adducuntur rationes plures ibi.
 Ibi quoq; ponitur rationes pro opione Alberti satis efficaci
 Ponitur alia opinio magis Peripatetica, aliam contingen-
 tis diuisionem & omnifariam subornans, ibiq; ratio-
 nibus Alberti respondetur 22 b
 Dubitatio ardua quo uniuersalis affirmatiua de contingen-
 ti possit couerti, ibiq; ponitur responsio Alberti &
 oppugnatur: & additur responsio Peripatetica 23 b
 Alia dubitatio ibidem subiungitur de particulari affir-
 matiua de co mingentibus: ibique solutio ponitur Alber-
 ti, & excluditur, superaddita responsione Peripate-
 tica 24 a
 Opinio Alberti quid per non necessarium intellexerit A-
 ristoteles, qui eum tam breui spatio equiuoce ibidem
 sumpsisse asserit 24 b

Cap. quinto hac continentur.

In entibus aliqua esse, quae nulla demonstratione indigeant,
 & haec quadrisariam diuidi 25 a
 Quae partim nota, partim ignota sunt, demonstratione in-
 digere ibidem
 Quid syllogismus 29 b
 Quid problema ibidem
 Quid sit coniugatio ex intentione Alexandri ibidem
 Quod coniugatio medijs cum extremis qua figuram quartam
 aliqui inagnati sunt, non sit Peripatetica ibid.
 Qua causa figuram primam primo loco Aristoteles sta-
 tuerit 27 a
 Ponuntur ibidem primae figurae conditiones
 Non esse approbandam opinionem Abumazaris Alpha-
 rati, de ordine syllogismorum primae figurae 28 a
 Qua causa illis elementis alphabeti, & non alijs usus sit
 Aristoteles in tribus figuris assignandis 28 b
 Quod minor in prima figura sit omnino affirmatiua, nulla
 lam profus negationem includens, qua conditione sol-
 uuntur sophistica quidam syllogismi ibidem
 Duplex esse significationem propositionis particularis, &
 quare particularis indefinita uocatur ab Arist. 31 b
 Quinque modos addidit Theophrastus in prima figura,
 Alexandro referente, quem Auerois improbauit 33 b
 Cur aliae figurae sint superadditae, si per primam omnia
 problemata concluduntur, improbatum prima respon-
 sio, alia exornata Peripatetica magis ibidem
 Quae sint conditiones secundae figurae 34 a. ibiq; con-
 iugationum secundae figurae numerus explicatur
 Dubium difficile quo pacto iudicande sint figurae secun-
 dae extremitates: ibique solutio Hermum ponitur, &
 improbatum, aliaq; Alexandri & Auerois longe me-
 lior subiungitur 34 b
 Cur ex ambabus affirmatiuis, in secunda figura non fiat
 syllogismus, declaratio Alexandri & Philoponi 37 a
 Cur syllogismi simplices per syllogismum ad impossibile
 demonstrantur, quum ipsi longe notiores sint, quam
 hypothetica 38 a
 Quo pacto coniugatio ex maiore particulari concludere pos-
 sit in secunda figura, p accidens tamen & raro 38 b
 Non esse ideo aliquam coniugationem inutilem, quia bina
 concludat contradictoria, referente Alexandro: sed quia
 omnes conclusiones destruit, quod fieri non potest,
 nisi duo contraria concludat 40 a
 Cur tertia figura ultimis assignatus sit locus, & quare
 plures in ea modi 41 a
 Aliter Aristotelem terminos assignasse in figura tertia, a-
 lier Aueroem 41 b
 Quare in tertia figura maior longius a medio, minor ue-
 ro propius sit esse dicatur ibidem
 Cur non semper sit minor particularis in tertia figura, quae
 per conuersionem illius, quae affirmatiua est, a prima
 figura deducatur tertia 42 a
 Cur uniuersales duae nihil plus in tertia figura concludat
 quam uniuersalis & particularis 42 b
 Cur, si in secunda figura, ex conuersione ambarum pro-
 positionum, maioris scilicet & minoris, binae fiebant co-
 iugationes, non sit idem obseruatum in tertia ibidem
 Dubium de ordine particularium syllogismorum in tertia

Cap. octauo hac continentur.

Quod pacto dictum De omnibus propositionibus contingentibus
 sit intelligendum 74 b. ibiq; dubia quaedam soluntur.
 Instantia sophistica, q. ex uniuersalibus de contingenti non
 sequatur contingens conclusio 75 b
 In negatiuis de contingentibus transpositis non seruari idem
 contingens de mente Alexandri, ibiq; ponitur opinio
 Themistij & Auerois contra eum 76 a
 Cur in contingentibus negatiuis in affirmatiuis conuertuntur,
 sed non e contra 77 b
 Cur Aristoteles non prosequatur uniformes de contingentibus
 in secunda figura, post uniformes in prima 79 a
 Theophrastus & Eudemus aliter q. Aristoteles senserunt
 de missione contingentis & inesse in prima figura ib.
 Opiniones diuersae modernorum in missione inesse & co-
 tingentis in prima figura ibidem
 Quo pacto simendum sit possibile in regula illa Arist. Ex
 falso possibili non sequi falsum impossibile 80 a
 Instantia Chrystippi contra Aristotelem, q. ex falso possibi-
 li possit sequi falsum impossibile 80 b
 Diodorus possibile ex euentu iudicabat 81 b
 Philon iudicauit possibile ex aptitudine, quamuis nunquam
 in actum exiret ibidem
 Quid per propositionem de inesse simpliciter sit intelligen-
 dum, in missione inesse & contingentis, in prima fi-
 gura, tam de mente Diui Alberti, q. Alexandri 84 a
 Quid per contingens quod dicitur, Nulli ex necessitate, in-
 tellexerit Aristoteles, ambiguitas maxima: ibiq; diuer-
 se expostorum opiniones ponuntur 85 a
 Dubitatio ardua, q. etiam in modo affirmatiuo concludatur
 contingens dimidium 86 a
 Solutio Alberti & Alexandri ad illam dubitationem,
 & improbatio eiusdem 86 b
Cap. decimo hac continentur.
 Opinio modernorum de missione necessarij & contingen-
 tis 91 b. ibiq; opiniones aliae recitantur.
 Quae conclusio sequatur ex necessaria negatiua, & affir-
 matiua contingente, opiniones diuersae 92 a
 Dubium quare in modo negatiuo sequatur conclusio in ex-
 istens, quum ibi nulla sit propo inexistens 92 b
 Si maior accipiatur uere necessaria, non posse subsuui ue-
 ram contingentem minorem ibidem
 Dubitatio, q. ex affirmatiua necessaria maiore, & mi-
 nor contingente, sequatur conclusio necessaria 93 b
 Solutio Buranae, quare inexistens conclusio sequatur, &
 non dimidij contingentis ibidem
 Dicitur Auerois, q. in ea mixtione necessarij & contingen-
 tis sequatur conclusio necessaria: & improbatum 95 a
Cap. undecimo hac continentur.
 Opinio Themistij, q. ex ambabus contingentibus in secunda
 da figura, sequatur conclusio 100 a
 Multae et antiquorum & modernorum de conuersione un-
 iuersalis negatiua de contingenti atatur opiniones 101 a
 Quenam sequatur conclusio ex missione inexistens & co-
 tingentis in secunda figura opinioes quaedam atatur 101 b
Que cap. decimotertio continentur.
 Quae conclusio sequatur ex missione necessarij & contingen-
 tis in secunda figura 106 b

figura 44 b
 Dubium, cur aliqua reperta sit figura, quae particularem
 tantum concludat, quum nulla reperitur, quae uniuersalem
 tantum concludat 47 a
 Quo ex uniuersali negatiua, minore, maiore, uel particulari,
 uel uniuersali existente affirmatiua, possit fieri coniu-
 gatio utilis in omnibus figuris, & cur in prima tan-
 tum exemplum Aristoteles dederit 47 b
 Quid de quarta figura dicendum sit, quam finxit Galenus,
 secundum Aristotelis & Auerois mentem 48 b
 Duodecim esse modos qui ad primae figurae uniuersales
 possunt reduci 50 a
Cap. sexto hac continentur.
 Inesse, non magis esse commune, q. necessarium inesse, sed il-
 li conuadistingui 51 a
 Dubitatio, q. Aristoteles uideatur syllogismos formales ad
 materiam coerere 51 b (ibid.)
 Dubitatio de propoib. modalibus, q. oriuntur ex litera Philo-
 sophi, diuersae modernorum opiniones ponuntur in missione ne-
 cessarij & inesse 53 a
 Ibi quoq; opinio Diui Alberti ponitur, & excluditur: po-
 nitur & opinio Auerois, & improbatum opinio Alex-
 andri & Philoponi in missione necessarij & inesse
 53 b. & 54 a
 Ibi etiam ponuntur rationes Theophrasti & Eudemi con-
 tra Aristotelem, & soluantur 55 b
 Quot modis coerenti accidentale sumatur 56 a
 Diuersimode sumi necessarium ex suppone 56 b
 Propositionem hanc, Ex necessitate nullum album est ni-
 grum, falsam esse, de mente Philosophi ibidem
 Quod ex maiori de necessario, & minori de inesse, sequatur
 conclusio de necessario: uide de deductionem ad im-
 possibile & instantias contra eam cum solutionibus ibi.
 Cur haec propo, Omne ambulans mouetur, non sit censen-
 da de inesse 61 b
 Necessarium ex suppone dupliciter sumi ibidem
 Argumentatio quorundam, q. in quarto secunda sequatur
 conclusio necessaria 63 a
 In tertia figura duae regulae ponuntur ad conclusionem ne-
 cessariam concludendam 63 b
 Dubitatio Leui Gerfonis, an sub particulari necessaria,
 possit fieri expositio 66 a
 Quo pacto sit Philosophi dictu intelligendum, q. conclusio de
 inesse non sequitur nisi ex propositionibus de inesse 68 a
Cap. septimo hac continentur.
 Variae opiniones circa definitionem contingentis 69 b
 Opinio Abumazaris circa definitionem contingentis ibid.
 Expositio definitionis contingentis, iuxta mentem Auero-
 is & Alexandri ibidem
 Argumenta contra expone Alexandri, & solutiones 70 a
 Argumenta contra Abumazaris pro Alexandro 70 b
 Quod Arist. contingens tantu in potentia definiat ibidem
 Contingentis negationes quomodo intelligende sint, de men-
 te Alexandri 71 b
 Quare contingens e qle, et in pauorib. infinita uocetur 72 b
 Quo pacto conuertatur contingens ad oppositas qualita-
 tes de mente Alexandri 73 a
 Cur contingens ut plurimum non conuertatur eodem mo-
 do secundum Aristotelem 73 b

An hæc propo sit necessaria, Oe uigilans animal 108 a
 Dubitatio, q sequatur contingens dimidium ex prædicta
 misione ibidem
 In cap. 14. hæc continentur.
 Que conclusio sequatur ex uniformibus de contingenti in
 tertia figura 111 a
 Ex uniformibus de contingenti, sequi conclusionem contin
 gentem in tertia figura, modo altera propositionu sit
 uniuersalis ibidem
 Quomodo intelligendum sit, q, idem erunt syllogismi ex
 ambabus contingentibus, q, ex ambabus de inesse
 in tertia figura 112 a
 Opiniones multa de syllogismis compositis ex una inxi
 stente, altera contingenti, in tertia figura ibidem
 Quid concludatur conclusio de uero contingenti in mix
 tione contingenti et inesse in tertia figura 112 b
 Dubium, q, ex maiori de inesse, et minori de contingenti
 te, in quinto tertia sequatur conclusio contingens, et ibi
 considera uarias responiones 113 b
 Opiniones uarie, quanam conclusio sequatur ex misione
 necessarij et contingenti in tertia figura 114 b
 Quare Aristoteles pauca admodum de syllogismis hypo
 theticis pertractauerit 118 b
 Quid Stoici senserint de syllogismis hypotheticis ibidem
 Syllogismorum hypotheticorum diuisio iuxta Periparati
 cos 119 b
 Cõditõales propõnes quadriariam diuidi 120 a
 Syllogismi hypotheticis ex disincto trifariam diuidun
 tur ibidem
 Quo pacto syllogismi ad impossibile sint pars hypothe
 ticorum 120 b
 Declaratio exempli illius, q, diameter sit coste incommen
 surabilis 122 b. ibidem que sit ad id demon
 stratio Aristotelis
 Que sint quantitates non commensurabiles ibidem
 Diuisio quantitatium commensurabilium ibidem
 Numerus quadratus quid sit ibidem
 Quadratum quid sit ibidem
 Quid diameter ibidem
 Quare transumptum potius quam assumptum uocandum
 sit in syllogismis hypotheticis, ibiq; quid sit uocandum
 assumptum 123 b
 Quid syllogismus omnis constet ex altera uniuersali, et
 altera affirmatiua 124 a
 Demonstratio Theonis et aliorum, q, anguli trianguli e
 quicuri, qui supra basim sunt, equales sint 125 a
 Quid intelligendum sit, Conclusionem alteri præmissarum
 uel utriusq; debere esse persimilem 127 a
 An si conclusio ignota sit, necessarium sit alteram propo
 sitionem esse ignotam ibidem
 Quo plures propositiones ad eandem conclusionem af
 ferri possint, ex sententia Auerrois 128 a
 Quid compositiũ theorema iuxta Alexandrũ 129 a
 Plures modi syllogismorum compositorum de mente Abu
 mazaris Alfarabij ibidem
 Quid sit tertium thema de mente Alexandri, et quid syl
 logismi inconiuncti 130 a
 Quid sit abductio, et quid ocalatio ibidem
 Que dicantur media non continua 131 a
 Qui sint syllogismi iniuncti et iniecti ibidem

Quo conclusiones sint plures propositionibus, quã ad qũ
 bet cõclusionem due propõnes requirantur 132 b
 Problema quid sit, et quot modis dicatur 133 a
 Quid significet casus apud Aristotelem, de mente Alexan
 dri et Procli ibidem

Index secundi secti.

Quod medium in diuersis figuris prædicandi ratione co
 gnoscatur 134 b
 Quid singularia aliquando prædicari possint, sed non u
 niuersaliter uere ibidem
 Quid multiplex sit prædicatio 135 a
 Stoicorum opinio, q, unum sit omnium entiu genus, quod
 etiam in quatuor diuiditur 135 b
 Quid Plato senserit de ente, item quid Aristoteles ibid.
 Aequiuocati secundum analogiam, et ad unum multum
 differre ibidem
 Aequiuocorum diuisio de mente Simplicij ibidem
 Quid sit prædicari secundum opinionem 136 a
 Quid intelligat Aristoteles per prædicata in Quid 136 b
 Nota dictum 10. Grammatica de propositionibus indefini
 tis, que am artialis, et sine ijs proferuntur ibidem
 Que dicantur ab Ammonio de artialis, et que differen
 tia inter artialem et signum uniuersale 137 a
 Propositio indefinita quid sit secundũ Nicæphorum ibid.
 De propositione indefinita secundum Aristotelem ibid.
 Quare signum uniuersale non sit addendum prædicat
 o 137 b
 Quare in Topicis et Elenchis non fuit tradita ars inue
 niendi medium 138 b
 Regule plures, quibus quatuor problemata construuntur
 139 a
 Figura inueniendi medium in singulo problemate, cui ple
 raq; addita sunt in alijs omissa 140
 Syllogismi Refracti quid sint 141 b
 Quo pacto omne quod potest per syllogismum ostensi
 uum monstrari, possit per deductionem ad impossibilia
 monstrari 145 a
 Qui sint termini suppositi, et qui communes in ratioã
 nijs ostensiuis et duentibus ad incommodum 146 a
 Differentia inter syllogismum ostensiuum, et duentem ad
 incommodum 146 b
 Syllogismus secundum transumptionem, quid sit, ponuntur
 multi modi dicendi ibidem
 Hypothetica syllogismi secundum qũtãtẽ qui sint 147 a
 Hypothetica syllogismi secundũ analogiam q, sint 147 c
 Syllogismi per totum hypothetica qui sint, de mente The
 ophrastr 148 b
 Quid philosophia 149 a
 Que sint artes arca opus uersantes ibidem
 Que disciplina Mathematica ibidem
 Nota de de dialectica multa, que dicuntur ibidem
 Prinãpia experimento et memoriã cognoscã 150 a
 Apparentia apud Aristotelem significant astrologiam
 nauticã, sensibilem ibidem
 Plures modi de inueniendo medio, quos posuit Abuma
 zar Alfarabius ibidem
 Diuisio dialecticæ secundum Platonem 150 b
 Diuisio sit multis modis 151 a
 Quare diuisio sit parua partialiã methodi inuentiue ip
 sius medij ibidem

Quid sit methodus de mente Simplicij ibidem
 Verbi ẽ apud Græcos abiguã habet significationẽ ibid.
 Quid de definitio nõ sit syllogismus nec rãtio 152 a
 Diuisio nõ eẽ utilis ad oia problemata cõcludẽda 152 b
 Dubitationes quedam de diuisione 153 a
 Quid hypothetica diuisiui habeant aliquam uim demon
 strandi 153 b

Index tertii secti.

Diuisio dialecticã in quatuor partes, secundum Academi
 cos 154 a
 Resolutionis species tres, secundum 10. Damascenum: mul
 taq; ibi de resolutione et compositione contra quãsdã
 modernorum opiniones ibidem, et 154 b
 Resolutionem quadriariã diuidi ibidem
 Differre resolutionem a reductione, de mente Alexan
 dri 155 a
 Abumazar Alfarabius artem inueniendi medij, resolu
 tionẽ adscripsit ibidem
 Necessariũ sequi, et syllogisticẽ sequi, nõ conuertitur 156 b
 Quomodo reducat ratio illa, Non substantia inempta
 et, iuxta Alexandrum ibidem
 Tres figuras, tria problemata primaria intentione conclu
 dere 158 a
 Quomodo hæc propositio falsa sit, Omnis intelligibilis A
 ristomenes semper est: hæc autem uera, intelligibilis
 Aristomenes semper est 158 b
 Epitheta addita singularibus, contrahere, et non ampli
 are significata ibidem
 Ex uaria suppositione committi fallaciã acadẽtis 159 a
 Quid sit proprie fallaciã eõ q, Penẽ 159 b
 Fallaciã secundum Quid et simpliciter, quando sumitur
 abstractum pro concreto 160 a
 Quid hæc propositio sit falsa, Ex necessitate nullum mor
 bidum est sanum ibidem
 Quare termini in recto non semper sint ponendi in syl
 logismo 162 a
 Quid per prædicationem intellexerint Alexander et Phi
 loponus 162 b
 Genus latius sumi pro omni eo, de quo est scientia 163 b
 Nota diuersas opiniones de numero prædicamentõrũ 165 a
 Que sint prædicata simpliciter tantum, que simpliciter, et
 secundum quid 165 b
 Opiniones uarie modernorũ de propõnibus obliq; ibid.
 Reduplicatio quid sit de mente Philoponi, aliter tamen
 Albertus 166 a
 Reduplicatio non solum notat causam inherentiã, sed cõ
 sequentiam et specificationem: quot modis reduplica
 tio secundum modernos sumatur ibidem
 Licet reduplicatio maiori extremo apponatur, tamen non
 maior, sed medius reduplicatur ibidem
 Supprædicatũ quid sit, de mente Alexandri 166 b
 Opinio quorundã modernorum falsa, q, possit reduplica
 ri minor supra medium ibidem
 Multa ibi per longum processũ ponuntur de reduplicatio
 ne, et propositionibus reduplicatiuis 167 a
 Ex ueris reduplicatiuis sit solum in prima figura syllo
 gismus 167 b
 Quo significatur prædicatũ substantiale apud Arist. 168 b
 Quid significet ẽσεσ ẽσσ 169 a
 Quid ẽσδ ẽσσ 169 a

Non idem significare terminos am artialis et sine. ibid.
 τὸ ἀγαθὸν idem quod ipsum bonum apud Græcos ibid.
 Nota differentiam inter has propositiones, Cui omni in
 est b, et Cui inest b, huic omni a inesse. 170 a
 Sẽsus et expõ, cause instrumentales ad cognoscẽdã 171 a
 Problema in sex partes secari ibidem
 Definitionẽ duob. posse redargui modis iuxta Alex. 172 a
 In syllogismo hypotheticis est tenenda resolutio in tran
 sum; et non in continuo 172 b
 Syllogismi hypotheticis, non syllogismi tantum, sed ex sup
 positione syllogismi uocantur 173 a
 Quid Theophrastus et Eudenus tractatũ fecerũt de syl
 logismis hypotheticis, sed non Aristoteles 173 b
 Si problema aliquod in tribus figuris cõcluditur, potest fi
 eri mutua conuersio 175 a
 Quid cõuersio propõnis in seipsam proprie dicatur con
 uersio 175 b
 Non omnes syllogismos tertiẽ in primam reduci per con
 uersionem ibidem
 Negatio, que facit propositionem infinitam, est eius pars,
 non autem que facit negatiuam 176 b
 Modũ propõni appositũ et qualere uerbo substantiuo ibi.
 Nota contra eos, qui dicunt, nomen infinitum tam de non
 ente, q, de ente prædicari 177 b
 Verbu infinitũ in oratiõẽ nõ differre a negatiuo ibidem
 Nota differentiam inter nomen priuatiuum, infinitum, et
 negatiuum 178 a
 Dubium Alexandri de contradictione asigãanda per ne
 gationem præpositam uerbo 178 b
 Subiectum propositionum negatiuarum non semper sig
 nificare rem existentem, quã ei non apponatur nega
 tio, aut tamen oppositum multũ asserunt ibidem
 Propositionem hanc, Socrates non uiuit, ueram esse, quã
 subiecto non apponatur negatio: quod tamen dictum
 maturũ est considerandum ibidem
 Nota de ordine simplicium propositionum ad transposi
 tas 179 a
 Dubitationes Sortialorum contra regulas Aristotelis, et
 limitationes, quas addendas censent, q, perperã ad
 ditæ sint 179 b
 Dubiũ Philoponi ingeniosum cõtra dictã Philoponi, q,
 istẽ propõnes finales sint Potẽs ambulare, Potẽs non
 ambulare: Est albũ, et Est nõ albũ, quã tamẽ illas di
 cat posse esse simul ueras, has uerõ non 180 a
 Nota regulas celebratissimas, sumptas ex dictis Philoponi
 ap. ultimo primi Priorum 183 a

Index eorum que secundo Priorum Resolutoriorum volumine cõtinent.

Atq; primo primi secti.

Ua sit Philoponi inuentio, in secundo Pri
 ori, opiniones multæ adducuntur 184 b
 Tres modi syllogismorũ, quos Theophras
 tus addidit 185 b
 Dubia modernorum, quo pacto syllogismus
 unus plures colligere possit conclusiones ibidem
 An propõ cõuersa cõuertẽs; una sit cõceda propõ ibid.
 Alius modus, quo unus syllogismus plures potest colligere
 cõclusiones 186 b
 An ex falsis propõnib. possit sequi uera cõclusio 190 b

An complicatio illa syllogistica sit, in qua ex falsis propositionibus sequitur uera conclusio 191 a

Nota de syllogismo propter Quid, et Quia, et differentia inter syllogismum propter Quid, et demonstrationem 192 a

Quod ex ueris non possit sequi falsum ibidem

Quare ex maiore tantum falsa, non possit sequi uera conclusio 194 a

Nota regulam uniuersalem, quando ex propositionibus falsis potest sequi uera conclusio 194 b

Propositio particularis in coniugationibus particularibus, nec in toto, nec in parte falsa dicenda est 195 b

Nota quid sit syllogismus per tria, quem moderni uocant a primo ad ultimum 203 a

An aralaris modus demonstrandi, legitime fieri possit 204 a

Petitio principij peccat contra syllogismum simpliciter directam et demonstratiuum 204 b

Ad quid conferat syllogismus aralaris ibidem

An in syllogismo aralaris negatio sex possit fieri coniugationes, ut in affirmatiuo 207 a

Quis sit modus conuersionis, quo Philosophus utitur ad inueniendam affirmatiuum ex negatiuis in syllogismo aralaris ibidem

Nota opinionem Abumazaris de dicto De omni affirmatiuo et negatiuo 207 b

Nota contradictione Auerrois contra Abumazarum ibid.

Opinio Auerrois, et Leui Gersonis de dicto De omni, opinio ibidem

Conuersio in syllogismo est similis conuersioni eam oppositione 213 a

Mutatio contradictorij aut contrarij a Philosopho uocatur transpositio, et non proprie conuersio ibidem

Quid per oppositionem, quidque per contrarium intelligendum sit 213 a

Quid deficiens conclusio 214 b

Cuius artificis deseruiat conuersio in syllogismo 215 a

Non posse maiorem in prima figura contrarietate interimiti 215 b

In tertia figura si conclusio in subcontrariam transponatur, neutra propositionum tollitur 216 b

An deductio ad impossibile suscipiat rationem syllogismi 218 b

Opinio Abumazaris et Algazelis de syllogismo hypothetico ibidem

Opinio quorundam de diuisione syllogismi secundum materiam, et secundum formam ibidem

Alexander noluit syllogismo ad impossibile deducanti competere definitionem syllogismi ibidem

Nota qui artifices uantur demonstratione ad impossibile deducente, multaque de eadem, et differentia eius ad ostensiuam, et quod demonstratio Quia, et quo pacto demonstrator illa utatur 219 a et b

Nota quod in deductione ad impossibile non possumus recte contradictorium supponere 220 b

In omnibus figuris preter primam ostendi uniuersalem affirmatiuum per deductionem ad impossibile, et nota ibi dubitationem posteam ab expositore, et solutionem 221 a et b

Opinio Stoicorum de dignitate 224 a

Quid sit probabile, et quod duplex sit probabile, necessarium, et non necessarium ibidem

Differentia duplex inter ostensiuam et diuinem ad impossibile demonstrationem 227 a

Omne quod per deductionem ad impossibile ostenditur, etiam per syllogismum ostensiuum ostendi potest 227 b

An syllogismus ex oppositis sit syllogismus: soluitur, quod sit potius potentia syllogistica, quam syllogismus 231 a

Ad que artificiam spectet syllogizare ex oppositis 231 b

Syllogismus ex oppositis est duplex, item non fieri syllogismum naturalem ex duobus actu oppositis, et multis alia de eo notantur ibidem, et 232 a

Syllogismus ex oppositis non posse in prima figura fieri, adducta ibidem instantia de hoc, et soluta 232 b

Dubium, quomodo Aristoteles in syllogismo ex oppositis ponat actu opposita, quum actu poni non debeat 233 a

Ex dicto Leui Gersonis multis modis effecta opposita in potentia ibidem

Dubium Leui Gersonis, quod ex ambabus affirmatiuis in tertia, fiat syllogismus ex oppositis 234 b

Opinio quorundam, quod liber Topicorum præcedat librum Priorum, ipsaque Prædamenta Anticipata dicuntur 235 a

Opinio Auerrois fuit, librum Topicorum præcedere Posteriora ibidem

Duodecim ex oppositis esse coniugationes utiles 235 b

Non repugnare regulis de syllogismo traditis, posse fieri syllogismum ex oppositis, ex maiore particulari in secunda, et minore negatiua in tertia ibidem

Differentia inter syllogismum ex falsis, et ex oppositis 236 a

Alius modus concludendi opposita eodem syllogismo ab Aristotele ponitur, et instantia ibi soluitur, quomodo eodem syllogismo possint opposita concludi 236 b

Index secundi secti.

An petitio principij sit syllogismus 237 b

Quot sint modi petitionis principij, et qui artifices de ipsa pertractent 238 a

Quare sit appellata petitio eius quod in principio ibid.

Quid Non demonstrare ibidem

Non demonstrare, quatuor modis dicitur 238 b

Quare sint prima principia, et quis habitus illa cognoscens ibidem

Quare sit petitio principij statim facta, que etiam non statim facta 239 a

Dictum quorundam, qui petitionem principij idem dixerunt cum aralaris demonstratione 240 a

Quomodo fiat petitio principij in terminis conuertibilitibus 240 b

Differenter fieri petitionem principij in secunda et tertia figura 241 a

Petitio principij secundum ueritatem fit tribus modis, ex dicto simplicij, 8. Physiocorum 242 b

Petitio principij 8. Topicorum fit quinque modis ibidem

Fallacia Non penes hoc, non reat pit definitionem syllogismi 243 b

Quare in libro Priorum atque Elenchorum de Non penes hoc, siue Non causa ut causa actum sit ibidem

Quare sit utilis huius impotentia syllogistica Non penes hoc ibidem

Quare Non penes hoc, fiat in deductionibus ad impossibile 244 a

Duobus modis fieri Non penes hoc 244 b

Quare Topica Sophistica Elenchi uocantur ibidem

Quare de Non penes hoc, non pertractauerit Philosophus in Topicis ibidem

Coniunctionem Aut apud Aristotelem diuersa significare 246 a

Quando proprie effidatur fallacia Non penes hoc ibidem

Quot modis dicitur ratio falsa, et qui artifices de ea agunt 247 a

Ratio falsa, non est syllogismus, sed impotentia syllogistica 247 b

Celatio diruit uim syllogisticam 248 a

Præcepta Philosophi plura, ad præcauendum, ne nobis fiat syllogismus ibidem

Quomodo alatio commode fieri possit, docet Philosophus 248 b

Tria præcepta ad alationem, libro secundo Priorum traduntur 249 a

Quod elenchus multis modis apud Græcos accipitur 249 b

Quid sit elenchus proprie dictus, quique artifices ipso utantur ibidem

Quomodo elenchus sit contradictionis syllogismus, quum etiam per contraria fiat redargutio 250 a

Quid deceptio secundum existimationem, et quod pertinet ad dialecticam et demonstratiuam 250 b

Expositio rationis Menonis, qua concludebatur quod ad diffinitur, præfari 253 a

Cognitio aræ uniuersalia, speculatio dicitur ibidem

Sare tribus modis dicitur 253 b

Dubium ex Auerro, qui sare ipsum quadrifariam diuisit ibidem

Index tertii secti secundi Priorum.

In prima figura si extrema conuertuntur, necesse est et medium ad utraque conuerti 254 a

An argumentum a conuersione sit idem cum syllogismo aralaris ibidem

In secunda ac tertia figura non ualere argumentum a conuersione propter inaequalem medij distantiam 255 b

Nota quatuor modos proportionum, a quibus argumenta deducuntur 256 b, et 257 a

Theorema a commutata conuersione, quod est, Si a est b conuertitur, et d est c similiter: si a est c omni insunt, igitur b est d omni inueniunt: et ostenditur ostensiuè, et per impossibile 257 a et b

Aliud theorema, quod uerius dicitur a commutata conuersione: et fit in contradictorijs, et secundum alios est tiam in relatiuis 257 b

Theorema de eligendis ex mutua oppositorum conuersione 259 a

Dubium, an magis eligendo, magis sciendum opponatur: et minus sciendum, minus eligendo ibidem

Ex prædicto theoremate de eligendo eliat Aristoteles a maiorem non esse propter eorum 259 b

Ex Platonis sententia conabitum non esse amoris sine ibid.

Duo esse loga instrumenta, syllogismum et inductionem, primo Topicorum 260 a

Nota quid inductio sit, et eius diuisionem, de mente Auerrois 260 b

Quomodo in inductione omnia singularia enumerentur, nota multas solutiones 261 a

Si propositiones immediate sunt per se notæ, an asserit Aristoteles eas per inductionem ostendi 261 b

Circa negatiuum inductionem fieri deceptiones 262 a

Differentia inter Rhetoricam et Dialecticam, ex Zenone Stouico 262 b

Quid sit exemplum, et que exempli species ibidem

Differentia inter exemplum et collationem 263 a

Exemplorum loci ibidem

Quid sit exemplum syllogismus ibidem

Diuisio omnis argumentationis 263 b

Differentia inter inductionem et exemplum ibidem

Ex pluribus exemplis fieri inductionem 264 a

Quid sit abductio, ex intentione Procli 264 a

Quid sit eadem abductio secundum Platonicos, et que eius species ibidem

Duas esse species abductionis ibidem

Quid senserit Aristoteles de abductione 264 b

Declaratio exempli de quadratura arali per lunulas, ut Hippocrates Chius 265 a

Qui artifices uantur instantia 266 a

Rhetores nonnulli aliter instantiam, quam Philosophus, acciperunt ibidem

Instantia de mente Aristotelis, est propositio propositioni contraria ibidem

Quomodo differt instantia a propositione, uide multos modos dicendi ibidem

Quare instantia non possit esse particularis 266 b

Duobus modis, et per binas figuras instantie feruntur ibid.

Alie instantiarum species considerande sunt in speculatiuis scientijs 268 a

Ex rhetoricis quadrifaria feruntur instantia ibidem

De qua instantia Philosophus egerit in hoc libro 268 b

Quid sit enoch, hoc est, uerisimile, secundum Aristotelem in Rhetoricis 269 a

Signum diuiditur in necessarium, quod τὸ ἀναγκαῖον dicitur, et non necessarium, teste Fabio ibidem

Quid sit enthymema, secundum diuersas Rhetorum et Philosophorum descriptiones 269 b

Quid differat enthymema a periodo ibidem

Quod enthymema sit syllogismus imperfectus ibidem

Quod cognoscatur possit, que propositio desit 270 a

Differentia inter enthymemata secundum diuersitatem figurarum 271 a

Vestigium est, quod Græci τὸ ἀναγκαῖον uocant, ex quo fit syllogismus in prima figura ibidem

Plures enthymematum species, secundum Hermogenem: secundum Aristotelem, due tantum 271 b

Nota multos esse locos enthymematum, qui ibi enumerantur 271 b, et 272 a

Locus enthymemati ab Aristotele et Minutiano additi 272 a

Quid sit syllogismus physiognomicus, et que principia constituendi eundem 272 b

Post explicatas pronunciationes rationesq; aliorum de aliis pronuncian- di atque iudicandi, tradit Aristoteles præcepta, quemadmodum in ratiocinationem connectantur. Vocat autem Analytica, hoc est, Resolutiua, quod ratiocinationes in partes suas dissoluant, & ex quibus cõstent, perhibeat. Ipsum totum facile est cuius intueri, etiam imperitissimo: nosce autem ex quibus componatur, quasiq; confletur, & id docere, non nisi docti, atque artificis. Nihil excogitari potuit ad omne artium ac scientiarum genus conducibilius, q̄ syllogismorum formulæ: nihil rursus molestius, q̄ quæ de Necessario, Possibili, Impossibili, & Contingenti, comparat & coniungit inter se, magno quidem illa acumine, quis neget? sed inutiliter.

Syllogismorum diuersitas ac numerus, ex Nicephoro.

Quoniam syllogismus omnis ex duabus saltem propositionibus conflaf, maioreq; & minore, maiore toties posita, quoties propositionum annumeratio, toties autem ipsi minori annexa: ita quingentis septuaginta sex maioribus propositionibus cum minoribus multiplicatis, euenit totos syllogisticos & a-syllogisticos modos congregari in myriadas triginta tres & mille septingentos septuaginta sex. Ex modorum autem mixtura duodecies rursus totidem colliguntur. vel enim maiore propositione necessaria posita, minore verò vel cõtingente, vel impossibili: vel maiore existente, minore verò necessaria, vel cõtingente, vel impossibili: vel maiore contingente, minore necessaria, vel existente, vel impossibili: vel maiore impossibili, minore autem necessaria, vel existente, vel contingente: duodecies multiplicantur omnes prædicti, vt simul oēs immixti & mixti, in myriadas tricenas nonaginta octo & mille tricenas duodecim perueniant absoluedi Nam si trinam dicimus esse materiam, necessariam, contingentem, & impossibilem: contingentem certè Aristoteles in duo diuisit, in euenientem & futuram: & euenientem quidem, existentem nominat: futuram verò, propriè contingentem. Ex harum autem quatuor mixtura per cõiugationes, syllogismos in mixtionibus exponit. Cum itaque trinæ sint figuræ, & in vnaquaque figura tot sint texti syllogismi, triplicati enumeratorum omnes fiunt, vt omnino sint numero quidem myriades mille centum nonaginta quatuor, ac tria millia nongenti triginta sex, syllogistici pariterq; a-syllogistici: In prima quidem figura, myriades sexaginta sex, & termille quingenti quinquaginta duo syllogismi: In secunda similiter totidem: In tertia, myriades centum de ne ac quinæ, nongenti ac viginti: ac simul omnes syllogistici, myriades octingente quinquaginta vna, nongenti duodecim: vt fit ad a-syllogisticos ratio syllogisticorum modorum in prima ac secunda figura sub quina multiplicatione: in tertia autem, sub duplicatione terquinquies & c. plura vide apud Nicephorum.

IOANNIS Francisci Buranę

VERONENSIS IN PRIMUM priorum resolutoriorum Aristote- lis, Expositio perquam utilis, ex uisceribus illustrum Peri- pateticorum, collecta.

IAVD ab re greci enarratores mihi scisse uidentur, quum in cuiusque uoluminis primordio, octo illa, quæ προλογόμικρα appellantur, considerari debere præcipiunt: sunt enim tanti momenti, ut nemo enucleatè, quæ in libro aliquo dicuntur, cognoscere possit: nisi hæc prius ad ipsos statim, ut dicitur, fores prædidicerit: & ne pluribus agam, quis est quæso, qui librum priorum queat intelligere, nisi quæ ipsius intentio sit, exactè præcognouerit Similes, inquit Afrodisiensis Alexander, sunt, qui libri intentionem ignorant, his, qui iter faciunt, & quò tendant, ne scientes in multos & meandros & labyrinthos intercidunt: sed porro nec qui intentio- nem cognoscit, enixe librum perlegit, ni quid sibi inde utilitatis accedat, animaduertit. Est itaque, primum libri intentio, mox & utilitas præmonstranda: & ut breuibus agam, quod inquit Pyndarus, operis facies atque principii splendidissimum faciendum est: ex utilitate enim, admiratio sequitur: ex admiratione, inquisitio: ex inquisitione, cognitio. Ceterum nec adhuc animus noster quiescere potest, nisi prius auctoris, de quo agimus, proprium esse uolumen cognoscamus: quod postquam sciuerimus, iam ad ipsum perlegendum debemus nos accingere: de quæ lectionis ordine primò querendum est: mox de inscriptionis causa, quando- quidem & ipsa quoque intentionem quodammodo aperit: subinde & proportionem, quam greci ὑπόθεσις λέγουσιν, & ὑπόθεσις uocitant: hæc enim præmonstrare uidetur, cui maxime philosophiæ parti liber iste uideatur conferre. De diuisione autem ac doctrine modo ad finem dicendum censeo.

In primordio cuiusq; libri octo consideranda.

Intentio libri & utilitas.

Intentio libri priorum.

Syllogismi esse libri priorum subiectum.

quisquam non solum demonstrationis uolumen, sed ne philosophiæ quidem librum aliquè poterit accuratè intelligere: nisi prius disciplinam istam magnificè edoctus fuerit. hic enim de syllogismi principijs, hic de eiusdem structura & simplici & permixti, hic de medijs inuentione, hic denique de omnibus, quæ ad aliquid arguendum pertinent, diligentissimè pertractatur: agè itaque postea quàm tanta est uoluminis huius utilitas, an Aristotelis proprium sit, discutiamus. Priorum itaque uolumen nemo unquam Aristotelis Stagiritæ non esse dixit: tum propter stili grauitatem, solitamque elocutionis breuitatem: tum etiã, quod locis cõpluribus hoc in uolumine alios suos de quibus nulla dubitatio est, citat libros: accedit & Lærtij aliorumque grauissimorum philosophorum haud aspernandum testimonium: qui ipsum non duo tantum, sed & nouem priorum analytiorum uolumina scriptitasse dicunt. Ordo autem lectionis est, ut postea quæ simplices uoces didicimus, & ex simplicibus enuntiationem construximus, mox & de syllogismo agamus: qui ex enuntiationibus propositionibusque constituitur. Sequitur itaque priorum uolumen non immeritò de interpretatione librum: quem predicamenta tanquam quæ de simplicibus pertractent uocibus, antecediunt. Inscriptur autem uolumen hoc, priora analytica, seu, ut latinè proferam, resolutoria: ἀναλυτικὰ namque grecè, latinè resoluerè est. Resoluere autem multis modis, ut inquit Alexander in proœmio huius libri, dicitur: nam omnis compositio in ea ex quibus cõponitur, reductio, resolutio uocatur: e conuerso enim se habent compositio atque resolutio. Compositio uia est à principijs, in ea quæ ex principijs: Resolutio, autè retrocessio à fine in principia. Geometra namque resoluerè dicuntur, quando à conclusione incipientes secundum eorum ordinem, quæ assumptæ sunt in conclusionis demonstrationem, ad principia & primum redeunt problema: quem resoluendi modum definiens Themistius, Resoluere, inquit, uocatur, uera conclusione posita, propositiones ex quibus constructa sit, exquirere. Ceterum resoluere etiam dicitur, qui corpora mixta in simplicia reducant elementa, sed & qui orationem in partes orationis, quique has in syllabas, & syllabas in literas retrò agit, resoluere nuncupatur: uerum ij proprie dicuntur resoluere, qui cõpositos syllogismos in simplices redigunt, quique imperfectos, ad perfectos, malèque dispositos ad proprias figuras reuocant: & secundum huiusmodi resolutionis significationem, inquit Alexander, liber iste resolutorius inscribitur: de hac enim ad calcem primi priorum, mentionem facit: licet & alibi quomodo syllogismi in propositiones resoluantur, & cõpositi in simplices, diligentissimè declaret. At quoque Ioan. Dam. triplicem esse resolutionem: Naturalem quæ cõpositum in simpliciora resoluunt: ut corpus, in quatuor humores: humores, in elementa: elementa, in materiam ac formam: Logicam, quum propositum syllogisticum ad propriam reducimus figuram: Mathematicam, quando questum, ut confessum accipimus, mox descendentes ad confessum illud, unde tale questum uenari possimus: quem admodum si dixerim, quia anima est immortalis, ideo sunt bonorum malorumque iudicia: si hæc est, & iudicans aliquis & prouisor & prouidentia: ad hoc igitur deuenimus, quod passim conceditur, eo supposito tanquam concesso, quod tamen ab omnibus non conceditur. Hac uerò facta resolutione, possumus indidem pedem referre, quò deuenimus, iterum componendo: si est prouidentia.

Libri priorum, esse Aristotelis.

Ordo libri priorum.

Titulatio.

Resolutio quot modis dicatur.

A prouidentia.

providentia, & index, est aliquid iudicio subiectum: si hoc anima est immortalis. Sed occurrit non inutilis postula in hoc libro pertractet, non Compositiva magis inscriptura libri. Solutio. Cur non co sanè dubitatio, qua de causa, quum ut in pluribus de compositione hoc in libro pertractet, non Compositiva magis inscriptura libri. Solutio. Cur non co sanè dubitatio, qua de causa, quum ut in pluribus de compositione hoc in libro pertractet, non Compositiva magis inscriptura libri. Solutio. Cur non co sanè dubitatio, qua de causa, quum ut in pluribus de compositione hoc in libro pertractet, non Compositiva magis inscriptura libri. Solutio.

Priora. Proportio libri priorum ad totam philosophiam: hanc etenim Zeno Citicus treis in partes secabat, in naturalem, moralem, ac rationalem: asserere autem philosophiam animanti esse persimilem. nam logicen seu rationalem, oia atque neruos imitari: moralè, carnis involucrem: naturalem uero, animam, et ita uoluit Zeno pri mum in philosophia locum, logicen obtinere: licet Diogenes hic moralè adscriberet: et Panetius, naturalè. Ad hæc autem iidem ipsi rationem quandam addebant, quam et Alexander et Philoponus recitant talem, illud circa quod uersatur ars aliqua uel sciètia, nisi ad aliã artè uel sciètia tanquam pars uel particula referatur, eius pars est uel particula: sed circa logicen philosophiam uersatur, que ad aliam scientiam neque ut pars neque ut particula refertur: igitur philosophia pars est uel particula, ubi per partem, partem primariam intelligere debemus: per particulam, partem partem, logica itaque pars est philosophiæ: quum particula esse non possit, nam neque sub actiua, neque sub speculatiua philosophiæ parte collocari potest: quodque non sub actiua, consistit confisso: sed neque sub speculatiua, huius enim materia circa quam uersatur, sunt res diuine: finis uero consideratio circa diuina: quorum neutrius particeps est logica. Hactenus Stoici. Academici uero et Plato, et instrumentum et partem philosophiæ esse posse asserunt: eam namque bifariam considerari, et ut nulli applicita est materiei, ueluti quum docemus, quod ex duabus affirmatiuis in prima figura, uniuersalis concludatur affirmatiua: et talem considerat in Parmenide Plato: talemque instrumentum esse philosophiæ asserunt. Partem autem uolebant esse, cum alicui physice materie addicatur, ut de ea et in Phædro et Phædone Diuus agit Plato: et hoc etiã uide tur dicere Alulidus Rosad, in alphi minori post naturalia: artem enim logicam et ille duplicem asserit, uniuersalem et particularem: uniuersalem, que omnibus conueniat scientijs: particularem, que uni: et hoc idem in proemio naturalis auditus sensisse uidetur: ubi logicen inter artes quod si speculatiua connumerat. Ceterum Peripatetici, et in primis Alexander ac Ioannes Grammaticus in priora analytica, et Ammonius in quinque uoces Porphyrij, logicen philosophiæ tantam instrumentum esse uelle uidentur. quorum sententiæ, accesserunt et Moses Maimonis, capite ultimo

Expositionis logicorum nomen, et Abumazar Alpharabius in proemio sue logices, quæ enixissime ipsam instrumentum solummodo philosophiæ esse contendunt. Et ne hoc sine aliqua probatione profertur, adducit quas Alexander atque Philoponus in medium attulere rationes: Omnis inquit, ars, que alijs instrumenta suppeditat, ueluti, ignobiliorque est his, quarum instrumenta machinatur. Ceterum logica, et oratorie et alijs quoque artibus, que cum philosophia nullum habent commercium, instrumenta exhibet: illis itaque multo est uilior: quod sanè per absurdum foret, si logica pars esset philosophiæ. Præterea, partes sublatae totum auferunt: sed logica sublata, non auferuntur, non itaque pars est philosophiæ. Minorem monstrat: nam ante Platone, qui logices inuentor extitisse dicitur, multe philosophiæ partes exercebantur, ut naturalis à Thalete et Anaximandro alijsque compluribus: et iidem à Socrate moralis, que tamen sine logices adamiculo habebantur. Viri itaque isti non solum quod intendunt, firmis corroborant rationibus: sed et Stoicorum argumento respondēt, hunc in modum dicentes, maiorem illam haud rectè se habere, uerum iam esse profrendam, illud circa quod ars aliqua uel scientia uersatur, nisi ad aliam artem uel scientiam tanquam pars uel particula uel instrumentum referatur, aut pars illius aut particula est: sed manifestum, quod logica ad alias artes scientiæ que tanquam instrumentum refertur. Verum enim uero non ignobilis auctor Simplicius in prædicamentorij enarratiõe (quod et Galenus confirmat in libro de physica historia) ipsam uult partem esse philosophiæ: nec solum philosophiam in speculatiuum, ac inuicemque genus diuidit: sed et tertiam partem addit, instrumentariam: atque logicen, instrumentariam partem sibi totam uendicare. Quod si quis auctorem asserat Aristotelem, qui in E. post naturalia, philosophiam in theoreticam tantum ac practicum diuidit: respondere possimus, diuisionem illam realem non simpliciter philosophiæ factam esse: et ad priorem in oppositum rationem dicimus, maiorem falsam esse: nam ferraria malleos ceteraque instrumenta sibi fabricat: nec tamen idcirco seipsa est ignobilior: ad reliquam uero respondemus, non omnem partem totam auferre, sed quantitatis tantum partem, ea asstringe lege. Verum et si hanc concedamus, non ob id tamen assentendum est, philosophiam posse acquiri sine logica: est enim instrumentum ad omnem scientiam necessarium: et ob huius defectum antiqui philosophi diuertunt in uiam quandam aliam. Sequitur uoluminis huius diuisio: secantur itaque priora analytica primùm in duo uolumina: quancquam Latertius nouem priorum analyticorum uolumina conscripserit: se Philosophum testatur: quod fortasse ob eam causam accidit, quam et Philoponus recitat, ait enim quadraginta resolutionis uolumina, que Aristoteli ascribentur, ad inuenta fuisse: sed hæc tantum que apud nos sunt, Aristotelica esse. Duo itaque sunt priorum uolumina: quorum prius, tres in partes, que græci τ μ μ α τ α, nos secta possimus nuncupare, sciuntur: in primo etenim, agit de syllogismi structura: in secundo, de propositionum abundantia, mediisque inuentione: in tertio autem, de resolutione in syllogismum. Possimus et ulteriorem persequi diuisionem: sed absurdum existimo singulas quasque persequi minutias. Doctrinæ itaque quatuor sint docendi modi, diuidendi, definiendi, demonstrandi, ac resoluedi: his omnibus hoc in uolumine utitur.

Diuisio operis.

Doctrinæ modus.

tur, nam et diuidit plerique, et definitiones multas ponit, et nonnullam syllogisticam asserit rationes, et interdum etiã resoluedo procedit. Hactenus igitur que ante uoluminis atque cõtextus enarratione pertractari cõsue, diximus, intentione inquit, utilitatem, proprietatè seu auctoris nomè, ordinè lectiois, inscriptiois causam, proportionè, diuisionè ac denique doctrine modum: quod quum ita sit, tempus iam est, ut ad cõtextum ipsum enarrandum auspiciatò procedamus.

Rimùm dicere circa quid, & cuius sit cõsideratio: quoniã circa demonstrationem, & scientiæ demonstratiuæ.

QUONIAM inquit Leui Gersonis, res omnis propter aliquem finem ad opus deducitur: et principium in libris, ad ait Alexan. est tanquam cuius gratia in rebus, opere præstitum sit, inquit Alulidus intentione finemque in principio proponere: sed et hoc nihil ad attentionem comparandam factum, nisi que ex eo sine emergat utilitas, præcognouerimus: Vult itaque philosophus primùm intentione finemque, mox et utilitatè, que ex fine prouenit, præmonstrare: et quoniã, inquit Albertus, intentio duplex est, primaria secundariæque, idè de primaria prius agit, subinde et de secundariæ: ait primaria intentione esse, de demonstratiõe secundariã, de his in que resoluitur tanquam instrumentum inquit, propositione inquit atque termino, deque syllogismo ac principijs syllogismi, sensus igitur est, ut ad cõtextum ipsum iam descendamus. Primùm dicere subiecti, oportet: est enim ex Attica dictum cõsuetudine: nam iuxta xime ea utitur figuræ, que ἄξιον, hoc est defectus nunciatur: quæ admodum si diceremus, breui ad te ueniã: hoc etenim Atticè est, deficit enim tempore. Primùm inquit oportet dicere circa quid tanquam circa subiectum primò intentum et finem ipsum. Dicitur namque hæc præpositio circa inquit Albertus, motum circumspectiõis rationis et nihil omittens: et cuius uidelicet utilitatis ex hoc proueniens fine, exponit Alulidus Rosadis. Quoniã circa demonstrationem præditio eius, quod dicitur, circa quæ est enim intentio et finis negotij huius circa demonstratiõe: ubi significat, ait Alex. q. principale opus totius syllogisticæ, est demonstratiõe: hoc facit ex cõsuetudine sua, namque et in Nicomachijs, quum intentio nè dixisset esse de Repub. ac ciuili potentia, de ea demum agit post libros decem: tanquam prius necessarium fuisset, de moribus hominũ pertractare. Et sciètia demonstratiuæ. Scribit nonnulli, ait Alex. Et sciètia demonstratiuæ: et qui ita scribit, uoluit hoc totum, intentione sola significare: idemque asserit esse demonstratiõe ac demonstratiuã sciètia, et ipsum Arist. adducetes testè: qui in fine secundi posteriorũ inquit, De syllogismo igitur et demonstratiõe, quid unquam dicitur sit, et quomodo sit, manifestum est: simul autem de scientia demonstratiua, idè enim est. Ceterum antiquior, ut puto, lectio est, ut scientiæ demonstratiuæ legamus, ita quod per hoc non intentione finemque fingeret, sed utilitatè ex eo proueniētè, Dicitur, inquit, circa quid, quoniã circa demonstratiõe: et cuius utilitatis, quoniã sciètia demonstratiuæ. Differunt enim inquit Philoponus, demonstratiõe ac sciètia demonstratiuæ: eò quod demonstratiua disciplina, habitus est animæ, demonstratiõe uero, actus, qui ex habitu prouenit: quæ admodum sensus et sentire, sensum etenim habemus et in somno et in uigilia: sentimus uero, non nisi uigiles. Sed diceret aliquis: cur Arist. dixit hæc ambo idè esse: Respondemus ita id è intelligendũ,

quid est scire demonstratiõe, et habere sciètia demonstratiuã: non tamè, quid idè sit demonstratiõe et sciètia demonstratiuã.

Postea determinare, quid est ppõ, & quid terminus, & quid syllogismus, et qualis perfectus et qualis imperfectus: post hæc autem et quid in toto esse aut non esse hoc in hoc, & quid dicimus de omni, aut nullo prædicari.

Inquit Albertus, secundariã intentionem hæc esse, definit inquit, quid sit propositio, nã et definitio terminus appellatur, unde et determinare, definire: sed aliter Philoponus, cui et Alulidus ascriptatur, Declarat, inquit, intentione et utilitate, uult principia sciètia huius ponere tanquam Aristoteles geometriæ imitatur. nã et Geometriã in initijs semper prima ponit principia, dignitates, inquit, suppositiones ac definitiones: mox uero negotiũ aggregatũ. Definit itaque primũ, quid sit propositio, quia in ipsam resoluitur immediatè syllogismus: mox, et quid terminus, quia in terminos propositio resoluitur: deinde quid substantia ratiocinationis seu syllogismi, quod idè est: et quoniã, ut inquit Arist. in 1. de animalibus, accidit etia cõferri magnã partem ad cognoscendũ quid esse res aliqua: idcirco uideadũ etiã erit de proprijs accidentibus syllogismi, qualis inquit perfectus et qualis imperfectus: ac demũ exponere principia syllogismi, inquit, quum syllogismus est, quid uidelicet sit, esse in toto aut nullo, et quid de omni aut nullo prædicari.

Propositio igitur est oratio affirmatiua, uel negatiua alicui de aliquo: hæc autem, aut uniuersalis, aut in parte, aut indefinita. Dico autem uniuersalè quidè, omni aut nulli in esse in parte uero, alicui aut non alicui, aut non omni in esse: sed indefinita, in esse aut non in esse sine uniuersali aut secundum partem: ut, contrariorũ unam esse scientiam: aut, uoluptatem non esse bonum.

Ordine quo proposuerat, primũ definit propositiõe: deinde de terminis: postea, syllogismũ. Quod quare factum fuerit, haud mediocri dubitatione ambigitur: aut enim cõponedõ, de ordine aut resoluedõ procedendũ fuit, idè est, aut à simplicioribus aut à cõpositioribus inchoadũ: si à simplicioribus, cur non prius terminum definiuit: si à cõpositioribus, cur non syllogismũ: Diceret fortasse Albertus, ut superius etiã diximus, uoluisse Arist. duplicè significare intentionem, primariã atque secundariã: primariãque fuisse, agere de demonstratione ac demonstratiua sciètia: secundariã, de resoluitiõe syllogismi: et quoniã prius in propositionem resoluitur, deinde in terminos, idè primũ propositiõe definiuisse. Sed quare, dicit meritò aliquis, non prius definiuit syllogismũ: Dico definitionem syllogismi non exprimere intentionem secundariã, que, ut diximus, est agere de resoluitiõe: quod quæ nullã notat resolutionem: sed definitionem syllogismi iam inter prima huius artis principia connumerari: et quoniã uult Philosophus primò intentione significare, postea et prima principia ponere, idè præposuit non inuiriã definitionem propositiõis: mox et prima principia ponit. Alij uero inquit, uoluit se Philosophũ secundũ doctrinæ ordinè procedere: qui, ut in r. m. A ij quib

Aristoteles geometriæ imitatur.

Ambigitur de ordine aut resoluedõ procedendũ fuit, idè est, aut à simplicioribus aut à cõpositioribus inchoadũ: si à simplicioribus, cur non prius terminum definiuit: si à cõpositioribus, cur non syllogismũ: Diceret fortasse Albertus, ut superius etiã diximus, uoluisse Arist. duplicè significare intentionem, primariã atque secundariã: primariãque fuisse, agere de demonstratione ac demonstratiua sciètia: secundariã, de resoluitiõe syllogismi: et quoniã prius in propositionem resoluitur, deinde in terminos, idè primũ propositiõe definiuisse. Sed quare, dicit meritò aliquis, non prius definiuit syllogismũ: Dico definitionem syllogismi non exprimere intentionem secundariã, que, ut diximus, est agere de resoluitiõe: quod quæ nullã notat resolutionem: sed definitionem syllogismi iam inter prima huius artis principia connumerari: et quoniã uult Philosophus primò intentione significare, postea et prima principia ponere, idè præposuit non inuiriã definitionem propositiõis: mox et prima principia ponit. Alij uero inquit, uoluit se Philosophũ secundũ doctrinæ ordinè procedere: qui, ut in r. m. A ij quib

Obiectio Solutio.

Solutio alia

Simplicius in prologo phyl.

Solutio optima.

Propositio. Problema. Conclusio. Instantia. Enuntiatio.

quit Simplicius, est qui a nobis notioribus inchoamus: et quonia propositio notissimū horū omniū erat (quū de hac et in libro de interpretatiōe tractatū fuisse) idcirco primā propositiōis definitiōe cōstituisse: quū alio quā hoc propositiōis nomē nō solū apud Philosophos, sed et oratores aliōsq; cōpures artifices in usu sit: termini uerō nomē, ipse omnium primus adinuenit. Ceterum optima, ut existimo, omniū solutiōnū existit (quā et Philoponus approbat) ordinē uidelicet doctrinā Aristotelē obseruasse: semp enim definitiā debet notiora esse definitio, quonia itaq; in termini syllogismiq; ratione ponitur, propositio (termini, quū ait: Termini uoco, in quē dissoluitur propositio: syllogismū, quū inquit, Positis quibuslibet) ideo prius propositiōne definire oportet, ut ante q; definitiōne istā enarremus, scitu dignū, q; propositio, problema, instāta, conclusio, atq; enūtiatio, re atq; subiecto idē sūt, ratione autē sola atq; habitu dīne differūt. Si enim hāc assumamus ad syllogismū cōstitūendum, tanq; illius partē, propositio nūcupatur. Quū uerō alteri, ut eā monstrēt, proponimus, problema seu propositū: ut si dicamus, argue si anima est immortalis: Sin autē, ad destrūendam cuiuspiā, aut affirmatiōe, aut negatiōe ipsam in mediū afferamus, instāta nūcupatur: ut, si aliquo asserētē animā omnē immortālē esse, dicamus hoc esse falsū, quonia hominis anima nō immortalis sit: Quod si ipsam premīssis propositiōibus cōcludamus, conclusio nūcupabitur: ut quū dicamus, quod per se mouetur, semper mouetur: quod semper mouetur, immortalē esse, dicamus hoc esse falsū, quonia hominis anima nō immortalis sit: Quod si ipsam premīssis propositiōibus cōcludamus, conclusio nūcupabitur: ut quū dicamus, quod per se mouetur, semper mouetur: quod semper mouetur, immortalē esse, dicamus hoc esse falsū, quonia hominis anima nō immortalis sit: Verū enūtiatio appellatur, quū simpliciter aliquid de aliquo enuntiamus. Distinguitur itaq; enūtiatio atq; propositio, ut inquit Albertus, eo q; enūtiatio, ad designatā referat: propositio autē, ut principij rationem habet: ac si dicemus, pro alio positio. Aliter uerō Alexandro distinguitur, quia secūdū q; uera est aut falsa, enūtiatio dicitur: secūdū autē q; affirmatiua aut negatiua, propositio: aut aliter, enūtiatio esse habet in eo, q; uera est aut falsa: propositio in eo, q; ita et ita uera aut falsa est: ob hoc igitur aliā hoc in loco propositiōis definitiōe posuit, quā sit ea, quā in libro de interpretatiōe habemus: quū dicitur, Enūtiatio est oratio, in qua uerū uel falsū est, potest etenim fieri, ut aliqua eadē sint orationes, nō tamē eadē propositiōes. [Est itaq; propositio, oratio affirmatiua.] Quonia inquit Alexander, propositio nō est genus affirmatiōis et negatiōis, neq; natura aliqua cōmūnis aliā a suis speciebus (quādoquidē in his et prius et posterius datur, unde et in libro de interpretatiōe dicitur, q; prima est oratio enūtiatiua affirmatiua, postea negatiua) ideo propositiōne definit, alij species seu partes suas definit, id est affirmatiōne negatiōneq; cuius p̄simile fecit et in libro de interpretatiōe: ubi inquit, Est autem simplex enuntiatio, uox significatiua de eo, q; est, inesse aliquid aut non inesse: et in posterioribus, Enuntiatiōis altera pars unum de uno: quodq; hoc ita se habeat, testem quoque addit Theophrastum: qui in libro de affirmatiōe, ipsam nō definit propositiōnem, sed affirmatiōnem tantum atque negatiōnem. Ioannes uerō Grammaticus longo sermone digreditur contra Alexandrum: et ut rei istius difficultas aliquid quantum complanetur, ego quoque prolixioribus agam bonā legentiū ueniā: et primō ad partes Alexandri arguo, Omnis definitiōis partes in plus debent se habere, quā totū: sed partes huius definitiōis, non in plus, imo in minus se habent, ergo non est uera definitio propositiōis, preterea, in omni definitiōne debet esse aliquod genus: sed oratio, non est genus

Ratiōes pro opinione Alexandri, propositiōne hic definitiōne

affirmatiōis negatiōisq; ista itaque non est uera definitio, nisi p̄ suas minor arguitur. Nulla species prior est reliqua: sed affirmatiō prior est negatiōe: non sunt igitur orationis species, preterea, Nullū inferius ponitur in definitiōe suis superioris: sed a, ergo neque affirmatiō negatiōq; legitime et in uera propositiōis definitiōne collocabitur. Ad has et cōsimiles rationes respondet Ioannes: et ad primā, cōcessa maiore, negatiō huius definitiōis partes nō se habeat in plus: ait enim, q; hoc quod est [affirmatiō uel negatiō] et hoc [est de aliquo] in plus se habet quā propositio: nam et de problemate atque instātia predicant. Verum quia diceret fortasse aliquis, hęc ratione tātum, non etiā re, ut superius declaratiū est, differere: ideo aliter respōdet, negans maiore, inquit enim, multas esse et speculissimas differētias, quae cum definitio cōuertatur: quē admodū, quum circuli, figurā esse planā definimus, una lineā cōtentam, a cuius cōtro ad circūferētiā omnes lineae ductae sunt aequales. nāque et hoc quod est, una lineā cōtineri, et a cōtro ad circūferētiā lineā aequā deducā, differētiā sunt, cum circulo cōuertibiles, nec alteri cuiuspiā cōueniētes. huc accedit, q; quū proprijs aremus differētijs, ad proprias passiones confugimus, quae proculdubio cum subiecto definitiōis cōuertitur: cōsimiliter et in propositiōis definitiōe hoc quod est, alicuius de aliquo, soli indicatiuē cōpetit orationi: nam aliquid, predicatū notat de aliquo autē, subiectum: nec aliter hoc quod est, affirmatiua uel negatiua, cum propositiōne ipsa cōuertitur: et cōiunctio, uel nō pro distictiua accipitur, sed pro eo, quod est, et cetera: Si quis non ita accipiat cōiunctiōne istā, sed distictiua esse cōtēdat: tūc aliter dicimus, q; uidelicet duae istae particulae non ponuntur in propositiōis definitiōne tanquam definiētes, sed tanquam diuident es, tota enim propositiōis ratio hęc est, q; est oratio alicuius de aliquo: uerum quia propositiōes non sunt unius speciei, ideo ad harum distinctionem addidit, affirmatiua uel negatiua: et tunc ordo erit, Propositio est oratio alicuius de aliquo affirmatiua uel negatiua: quōdque expositio hęc sit precedente accommodatiōe, ex sequētib; liquet, ubi ait, Hęc autem oratio, aut uniuersalis aut in parte, nūquam etenim in definitiōne distictiua accipitur cōiunctiō: de omni enim homine predicatur, et animal, et rationale, et mortale: nō de omni autem propositiōne dicitur, affirmatiua, et negatiua, et uniuersalis, et partialis: est igitur potius distictio propositiōis quā definitiō: diuisio inquam, et secundum quālitatē, quum dicimus affirmatiua uel negatiua: et secundum quantitatem, quum dicimus, uniuersalis, uel in parte, uel indefinita. Si quis uerō dicat falsum esse, differētiā cum definito conuertit, quum dicat Porphyrius, differētiā de pluribus ac specie differētib; in eo, q; quale quid, predicari. Respondemus, q; differētia ista de pluribus ac specie differētib; predicatur: nam et de affirmatiōe, et negatiōe predicatur, quae species differunt. Ad secundum uerō, negatiō Ioannes, affirmatiōnem priorem esse negatiōe, generi comparatam: additq; generis naturam destrui, si species in eo, q; generis partiaptes sunt, prior una fuerit altera: non autem, si una per se alteri collata, potior digniorq; extiterit: nāque et inter animalia homo dignissimum obtinet locū: licet homo, neque prius, neque dignius animalis sit particeps quā equus, nam homo atque equus eo, q; animalia aequa et tempore et dignitate sunt. Quod si quisquam instaret, inquit, illud esse prius, quod simplicius, illud uerō posterius, quod cōpositius: negandum hoc autum Ioannes, multa enim et alijs

Solutio Io. Grammatici ad rationes Alexan.

Comodior textus expositio.

Dubitatio.

Solutio.

Affirmatiōnem non esse priorē negatiōe.

alijs

Defectio opiniois Alex. cōtra Ioan. Grammaticū

Solutio Io. Grammatici ad rationes Alexan.

Solutio.

Affirmatiōnem non esse priorē negatiōe.

alijs cōtra diuisis speciebus ita se habet, q; una alterā simplicior est: ut, equus simplicius quid est, q; hō: equus etenim solū habet irrationalitatē pro differētiā, hō et rationalitatē et mortalitatē, quē admodū et de oratiōibus planū est: quarū alia, duas tātū partes habet: alia, tres: alia, oēs, ut Homerica illa τὸ δ' ἔμμε τὸν δ' ἄσπονδον ἔλεγκον: nec tamē ob id magis oratiōes esse dicuntur. Ceterū addit Ioannes, q; nec re et cōceditur, affirmatiōne negatiōe simpliciorē esse: cōposita nāq; in se simpliciū cōtinēt significatiōne: sed negatiō nō cōtinēt in se affirmatiōis significatiū: nō est itaq; cōpositior, licet enim uox cōpositior sit, significatiū tamē nō est cōpositius: nāq; nō solū debemus uocē animaduertere, sed significatiū atē dēdere: est etenim simplicē uocē, cōpositā habere significatiōne: et cōpositā, simplicē: ut in lib. de interpretatiōe uidimus: Quod si accutatus aliquis uelut inspicere, negatiō fortasse simplicior multo existimāda erit affirmatiōe: hęc enim subiectū cōiungit predicatiō: negatiō autē, nō inesse predicatū subiecto dicit. Hactenus Ioannes. Ad reliquā uerō ratiōnem iam ex superius dictis quid respōdēdum sit, liquet. Ceterū quonia opinio Alex. quā et Apuleius secutus est, logē mibi antiquior esse uidetur: ideo eā aliquātis per stabilit re conabor, et praertim eas partes de se dēdo, quibus uult affirmatiōnem priore esse negatiōe: nā prius ut in postpredicamētis dicitur, est a quo nō cōuertitur subiectū cōsequētiā: sed ita est de affirmatiōe negatiōe q; (nā se quā, negatiō est, ergo affirmatiō est: nō tamē cōtrario) est itaq; prior. Preterea te quosq; Ioannes, cōcedente, illud est prius, q; cōponit: illud posterius, q; cōponitur: sed affirmatiō nō solū quō ad uerba, uerum et quō ad significatiōne, negatiōne cōstituit: est itaq; haud iniuriā prior: significatiō etenim affirmatiōis appōita negatiōe negatur: nec potest fieri talis negatiō, nisi prius praecedisset affirmatiō: quum in sophisticis elenchis dicat Arist. q; facere in nō facere, et omnino in negatiōne dictio intelligatur: nec solū inter se hūc habet ordinē, sed et generis si oratio genus dicendū cōparat: nā affirmatiō prius est oratio, q; negatiō. q; mōstro: nā affirmatiō prius est negatiōe, ergo prius habet esse: est itaq; prius oratio, quū oratio affirmatiōis esse: tūc ratiōneq; cōstituit. Quod si aliquid in infare, dicēs, ratiōne nō ualere, propterea q; in cōsimili nō sequitur, Socrates prius fuit q; Arist. ergo prius habuit esse: tūc, ergo prius fuit hō: igitur hō nō predicatur aequa liter de Socrate et Platone, et propterea nō est species. Respondemus, quē admodū fortasse nōnulli etiā modernorū dicunt, q; hō non predicatur aequa liter de Socrate et Platone, ut sūt indiuidua accēdētia: sed si de his predicatur, predicatur, ut esse: tūc ratiōne nō ualere, et ita Socrates non dicitur prius neq; esse, neq; fuisse q; Plato: sed de affirmatiōe et negatiōe secus est: nāque affirmatiō, dico etiā ut cōtinetur sub oratiōe, prius est q; negatiō, quonia affirmatiō est tanq; pars negatiōis, atque eā cōstituit. Verū isthęc missa faciētes ad rē ipsam iam redeamus, dicētes cū Alexā, solū hęc affirmatiōne negatiōneq; definiti: istā etiā euidētī ratiōe cōmōstrāda, oratio enim neque penitus uniuocū est, neque aequiuocū penitus: sed ex eorū genere, quae ab uno seu ad unum uocitatur, quae definiti secūdū cōmūne naturā aliqua minime possunt uerū si declarantur, in cōparatiōe proportiōe: dignioris describitur: quē admodū si eas finire uellēt, ad substantiā semper respiciēdo describerēt, quū itaque propositio, prius de affirmatiōe predicetur, operē precū fuit, p̄ affirmatiōis ratiōne, ipsā definire: unde dixit alicuius de aliquo tātum,

nec pacto ullo addidit, alicuius ab aliquo, q; negatiōe nō tet: inuēns q; si negatiō propositio est, respectu affirmatiōis, propositio est: licet enim, ut inqt Alexā, alicuius de aliquo, in hac definitiōe solū significet predicatū, q; aut affirmatiue aut negatiue predicatur: prius tamē et cōueniētius de affirmatiōe dicitur, quā negatiōe: nec propterea negamus, q; simul etiā hac in definitiōe propositiōis diuisione nō inueniat Arist. tanq; breuitatis perpetuus obseruator: et eā maxime quae magis de esse formaq; propositiōis est. Ut enim inuere uidetur Abumar Alpharabius in principio lib. qui de syllogismo inscribitur, quū in propositiōe duo sint, subiectū atque predicatū: et subiectū, materia: predicatū uero, forma: ratiōne habeat: diuisio propositiōis secūdū subiectū, secūdū materiā dicitur: secūdū autē predicatū, secūdū formā: et quia signū uniuersale particularē in partē cōdit subiectū, negatiō autē predicatū: ideo hęc, secūdū formā: secūdū materiā, illa nūcupabitur. Definiē itaque hoc in loco propositiōne nō omnē, ut inquit Alexā, sed eā quae et simplex et categorica seu predicatiua nūcupatur (quādoquidē hypothetica nō in eo, q; aliquid de aliquo dicitur, sed in cōsecutiōe repugnatiuē, ueritatē habet aut falsitatē) propositiōne in quā definiēs categorica, orationē, pro genere accipit, nō autē enūtiatiōne: quia enūtiatio propositiōe cōmuniore esse nō potest: quū idē, ut diximus, secūdum rē existat: nec addēda mea quidē sētētia, indicatiua: quū sola hęc dicat aliqd de aliquo, reliqua uerō quae in definitiōe sūt tanq; differētiā diuisiueq; particulae postae sunt, alia qualitatē, quātitatē alia diuidētēs: quū tamē alioquin, ut inqt Alulidus Ros, Diuisio propositiōis in uniuersalē atque particulārē, sit ex parte formae: q; exponens Leui Gersonis, ex parte inquit, formae: quonia uariatis propositiōibus secūdū hęc, et syllogistica uariatur forma: q; fieri neq; quū necessariā probabilem induit materiā. [Hęc autē, aut uniuersalis] Hęc, Auer. est ex subaudi, oratio, nō autē propositio: ut ex codice Græco liquet. Notatu dignū, q; de singulari propositiōe mētiōne nō fecit, cū quia particulari aequiualeat, tū q; scētia nulla ueratur circa singularia: quāobrē si in syllogismo ponatur, nō ut singularis, sed ut particularis collocabitur. Sed diceret aliq; cur de indefinita mētiōne, quū et ipsa particularē reddat Respondemus nō semper indefinita particularis uim obīne re: q; qui Græca callēt dialecticū, dilucidius cognoscūt: quū ij articuli notā, duplicē huius uim demonstrēt, et particularis et uniuersalis: unde et indefinita nūcupatur, quāsi indeterminate significatiōis: aut indefinita, quia signū nō habet, q; Græci τὸ ἀσπὸν μὴ οὖν, nos pro definitiōne uocare possumus. Sed dubitaret nō immeritō quispiā, cur quid de tribus mētiōne fecerit propositiōibus, indefinita solū exēplū posuerit. Respondemus, hoc fecisse Philosophū solite breuitatis studio: quoniam enim indefinita quodammodo materia est, uniuersalis particularisq; propositiōis (cui si uniuersale addatur signū, uniuersalis efficitur: si particulare, particularis) propterea de hac tātū exēplū posuit: quonia utriusque signi appōitiōe poterat exēpla hęc de indefinita et uniuersali et particulari propositiōne accommodari,

Differt autē demonstratiua propositio à dialectica: quonia demonstratiua, sumptis alterius particulae cōtradictiōis est, nō em interrogat, sed accipit demonstrans.

Arist. pro positionem categoricā tātū hic de finiuit.

Diuisio propositiōis in uniuersalē et particulārē secūdū parte formae.

Ind. finit.

Diuisio propositiois in dialectica & demonstratiua, non est generis in species.

Quaquam secundum uniuersale particularibus propositiois diuisio, secundum materia sit: huius tamen comparatione, secundum formam potius esse dicitur. haec enim uere secundum materia est: quoniam ex uariis secundum hanc syllogismi propositioibus, non tamen ob id syllogismus quod ad formam mutatur. Vnde quod diuisio omnis generis in species fiat per differentias, quae formae sunt: diuisio propositiois per dialecticam & demonstratiuam, generis in species nullo pacto erit licet, ut inquit Alulidus Ros. propositio syllogistica ad has se habeat quasi genus, quae de his utrisque que uniuoce praedicatur, secundum nomen dico ac definitionem. Diuisio itaque praecedens, quodammodo per essentialia syllogismi simpliciter accipitur, sicut: haec autem tanquam per accidentalia, et ut Diuisio inquit Albertus, per proprietates. ostendit itaque philosophus differentiam inter dialecticam propositioem demonstratiuamque, ex usu atque assuetudine. Dialecticus namque tota interrogat contradictionem, ut quacumque eius parte concessa, ad inueniendum deducatur responsio. Demonstratiuus uero, alteram contradictionis partem accipit quae uera fuerit, atque illam accipit nulla praecedente interrogatio. Aliterius partialis non immerito dicitur, partialis enim, ut et superius diximus, partem significat partis: quoniam autem enuntiatio est, utralibet pars, ut in Posterioribus inquit Aristoteles, et propositio enuntiationis altera est particula: sequitur non iniuria, demonstratoris partem partis contradictionis accipere. Sed accipit a seipso uidelicet, et si autem dicitur non uideatur hoc esse uerum, siquid nullus, qui audiat, praesens sit, accipiet enim demonstrator, si contigerit solae terra esse se maiore, licet quam plurimis se habere uideatur: non quoadmodum dialecticus, qui a respondente concessa accipit, seu uera sint, siue falsa, ut aduersarium superet.

Dialectica uero, interrogatio contradictionis est: nihil autem differet, quod utriusque fiat syllogismus, namque & demonstras, & interrogans ratiocinatur, accipiens aliquid de aliquo, inesse aut non inesse, quare est syllogistica quidem propositio, simpliciter affirmatio aut negatio alicuius de aliquo secundum dictum modum.

Aliter in primo Posteriorum, Dialectica, inquit, est quae simpliciter utralibet enuntiationis particula accipit: et aliter in r. Topicorum, Propositio dialectica, interrogatio probabilis, aut omnibus, aut pluribus, aut sapientibus: et his, uel omnibus, uel pluribus, uel maxime notis, non praeter opinionem: et ita in 8. Propositio dialectica, est, contra quam, sic in pluribus se habentem, non est dare instantiam: et ita inferius, Dialectica propositio, est ad quam est respondere, sic, uel non: et in lib. de interpretatione, Interrogatio dialectica, responsio est petitio, uel propositiois, uel alterius partis contradictionis. Haec itaque definitiones omnes aliquando enucleabimus: nunc ambiguitatem quaedam dissoluisse sufficiat, cur in libro 7. epimachicas, alteram contradictionis partem, dialecticam interrogare afferat: nunc autem, tota contradictionem. Dicimus quod actum dialecticum, alteram contradictionis partem tantum interrogat: potentia uero, tota, quod ex his, quae hic dicuntur, liquet: quod dialecticum dicimus interrogare, ut utraque parte concessa contradictionis, contra eam arguendi ansam habeat: et ob hoc ab ea, quam Graeci 7. epimachicas, nos percussoria uocare possumus, distinguitur: quae non uincendi, sed sciendi gratia fit, ad quam non

Dubitatio de dialectica. Solutio.

simplici responsione, sed longe pluribus opus est. Quod autem potentia utraque contradictionis particula interrogatur, manifestum est ex eo, quod respondens plerumque respondet interrogationi non actu interrogata: ut si quispiam dicat, est ne omnis anima immortalis: respondet debet plerumque, aliquis, non nec tamen negatiua contradictionis pars interrogata actu fuerat. Nihil autem differet, quod intendat philosophus de simpliciter syllogismo pertractare, hoc addit, inueniens, quod quantum ad syllogismi formam, nulla erit differentia, siue interrogata fuerit propositio, siue accepta. Ut utriusque id est, et dialectica quae demonstratoris fiat syllogismus: nunc autem demonstras, id est quod demonstrationem contexit: et interrogans, id est dialecticus, ratiocinatur, accipiens aliquid de aliquo, inesse aut non inesse hoc est, propositioem aut affirmatiua aut negatiua ubi quod superius subobscurè dixerat, nunc declarat: quod hoc quod est, aliquid de aliquo, diuisit per inesse et non inesse. Aliterius de aliquo addit quidam, alicuius ab aliquo: sed perperam, unde, inquit Alexander, addidit secundum dictum modum inueniens, quod uerbum, alicuius de aliquo, secundum accipit potest: in praesentia tamen accipitur secundum modum praedictum: aut aliter, secundum dictum modum, id est, aut uniuersaliter, aut in parte, aut indefinite.

Demonstratiua uero, si uera sit, & per propositiones, quae a principio sunt, accepta: sed dialectica, percussoria quidem, interrogatio contradictionis: ratiocinatio autem, sumptio apparatus, & probabilis, quemadmodum in Topicis dictum est.

Addidit per suppositiones quoniam propositioem esse ueram, non sufficit ad constituendam demonstratiuam, quam et hoc dialectice copetitur aliquando: sed oportet eam ex primis principijs corroborari ac primis suppositionibus, aut enim ex principio suppositiones uocat, communes animi conceptioes, quaedam quidem haec sciuntur per se: aut ex principio suppositiones, propria uocat principia, ultra quae non licet procedere: quaedam modum in geometria, punctum esse, cuius pars non est. Percussoria quidem haec est dialectica propositiois diuisione, alia esse dicitur interrogatis, quae in petitione ab alio consistit, quae non est diuisio neque enuntiatio, neque affirmatio est, aut negatio: alia uero ratiocinatio, quae est syllogismi pars est, interrogatio namque contradictionis, non est pars syllogismi. Probabilis probabilis, ut in primo Topicorum asserit Aristoteles, multifaria dicitur: nam et quod omnibus uidetur, et quod pluribus, et quod uiris celebribus, probabile nuncupatur.

Quid itaque propositio, & quomodo differat syllogistica & demonstratiua & dialectica, accuratè in sequentibus dicitur: ad praesentem uero usum sufficient, quae nunc a nobis determinata sunt.

Breuis dictorum coelusa: ubi notatum dignum, quod de sophistica propositioe nulla facta est mentio, quoniam ad arte ratiocinationis non multum confert immo, si uerum fieri licet, potius arte hanc destruit, quod destruat, possit autem et ista huc in modum definiri, sumptio apparatus, probabilis. In sequentibus hoc est in primo Posteriorum iuxta principium: ibi enim exactissimas harum definitiones ponit.

Suppositio nes. Dialectica propositio nis diuisio.

Terminus

Terminu autem uoco, in que dissoluit propositio, ut & praedicatu, & de quo praedicat aut apposito aut diuiso, esse aut non esse.

Post definitionem propositiois, non ab re terminu definitur: quia, ut superius docuimus, in huius ratione ponitur propositio, quae ex posterioribus priora declaratur, haud mirum, quod haec primorum principiorum uim in hac obtineat arte: quibus priora dari minime possunt. Scitu autem dignum, quod inquit Philoponus, terminus, dictio (quae Graeco φέρω uocatur) uox simplex, nomen atque uerbu, id est subiecto sunt: habitudine uero ac ratione differunt. Terminus enim dicitur, ut uerbu uerbo effingatur, quod ut pars syllogismi accipitur: quod autem ut pars propositiois, dictio: quod ut subiectum in propositione, nomen: quod ut praedicatum, uerbu: quod ut uox simpliciter significatiua, simplex uox: haec ille. Sed meo periculo dixerim, non recte istud prolatum Philoponi, non recte inquam, neque his, quae inferius dicit, contentum anaque terminus non solum ratione, sed et re subiecto, & dictioe, simplia uox, nomenque, atque uerbo se iungunt: multae enim sunt uoces simplices, quae non sunt termini, ut uerbu, ut modum, ut praedeterminatioes oes: et ne nullis agatur, dictio omnis, quae neque subiectum, neque praedicatum in propositioe sit, nullo pacto terminus uocari debet. Vnde et Aristoteles, in contextu breuitatis solite indulgens, similitudine et definitione et diuisione tradens, terminu, inquit, uoco in que dissoluitur propositio, ut et praedicatu et de quo praedicatur apposito aut diuiso, esse aut non esse: ubi manifeste inuenit esse, et non esse terminos non dici, cui et Alulidus Ros. asserit, inquit, quod res, quae additur loco copulae, non sunt termini: et addit ad uerbu, quoniam in illas non resoluitur propositio, secundum quod sunt partes in ea: quia iam propositio, est propositio in actu, licet uerbu inueniatur in potentia et occultatione: sicut uiget consuetudo in ea apud Arabes in ternarijs, et sicut se habet res in binarijs: quod expones ex sententia Leui et Abumazaris in 5. capitulorum uniuersalium, dico, quod Arabes maxime expositione nostra stabiliunt: quum ipsi in propositioibus tertij adiacetis, uerbu est, in usu non habent: tantum quod nos dicimus, Socrates sapiens est, illi coetert subiecto praedicatoque, dicunt, Socrates sapiens: significates copula non esse propositiois essentialis sed aduentitiam partem. Hoc etiam uoluerit antiquorum nonnulli, quoadmodum et Ereticenses philosophi et Lycophron Aristotelicus: quod apud nos in propositioibus binarijs, hoc est secundi adiacetis, coetertio constat: quum in his uerbu substantiae potentia tantum cohibetur: quoadmodum, quum dicimus, Socrates currit. Terminus autem ob id dicitur, quoniam in eum ultima sit dissolutio: ultima inquam apud logicos, non apud grammatikos: unde et ratio patet, ob quam terminu definitur, dicitur, in que dissoluitur propositio: propositioem uero non dixerit esse, in qua dissoluitur syllogismus. Terminus itaque, ut et Alex. asserit, dicitur, quia hoc propositio terminatur: uel ut Philoponus, eo, quod in hunc syllogismi dissolutio terminatur: hoc tamen nouitum esse uocabulu testatur philosophus, quum dicit: uoco, quum etenim alicuius uocabuli primus ipse est auctor, non dicit, est aut uocatur, sed uoco, sit, uocetur, et consimili utitur dicendi modo: quoadmodum et in libro de interpretatione: at uero, inquit, de nomine infinito, nec postu est nomen, quo illud, oporteat appellari: sed sit nomen infinitum. Sicut tamen, qui dicat ob id philosophu, uoco, dixisse, quia translatus est et non propriu est uer

Terminus. Phasis siue uox simplex. Nomen. Verbum.

Quare sit dictus terminus.

bu, proprie naque terminus non dicitur subiectu aut praedicatu, sed metaphoricè. Dissoluitur legedum et non resoluitur, ut ex codice etiam Graeco liquet: et ratio conuincit. Resolutio etenim proprie, est in partes formales: dissolutio autem, in materiales. Aliter Davidus philosophus, Dissolutio, inquit, seu Διάλυσις, est omnia corporis corruptio: Resolutio autem, secto in partes, quum itaque terminus, pars sit propositio nis materialis, non iniuria, dissoluitur, potius legedum, quod resoluitur. Ut praedicatu hic diuisione termini tangit, aliu praedicatu esse dicit: subiectu, aliu: sola naque praedicatu atque subiectu, partes esse dicitur propositiois: reliqua uero, quae in propositione asseritur, ligamentoru potius, ut inquit Philoponus, uim supplet. Definitio autem, ut idem asserit, praedicati est, Terminus, qui de altero dicitur: seu, qui alteri inest, aut non inest: Subiectum uero, de quo alterum dicitur uel, cui alterum inest. Aut apposito hoc inquit Alexander addidit, ne quis existimaret, esse terminum in propositione, sed aduentitium: quum aliquo in propositionibus secundum adiacentis, terminus esse uideatur: quod tamen falsum est, quoniam et illa in uerbum substantiae participiumque dissoluitur. Sed amabo, ait Alexander, per absurdum hercle uideatur, dicere, apposito aut diuiso esse aut non esse: sufficiebat enim dicere, apposito aut diuiso esse. Ceterum hoc, inquit, addidit, ut significaret, quomodo diuisio effici debeat: nam et si penitus auferamus, est, diuisio dicitur: et si negationem addiderimus, diuisio itidem nuncupatur: ut itaque diuisio nis modum exprimeret, adiunxit etiam, non esse: uel haec dixit, ut significet, quod non sunt propositiois partes, neque termini: tamen melius inquit fortasse se haberet contextus hunc in modum, addito, esse uel non esse aut diuiso. Ceterum forte fortuna, ait, inconueniens est, si dicamus uerbum, est, nullo pacto praedicari: quum hoc pluribus ostendat rationibus Eudemus in libro 7. λείων. Haec Alexander. Verum, inquit Philoponus, expositio ista simplex magis, quam uera est: quum enim affirmatio et negatio sint opposita, si ipsas exprimere uoluisset, oppositis uocibus expressisset. Appositio autem et diuisio non sunt opposita: appositionem, namque, ablatio opponitur: diuisioni uero, compositio. Diligentius itaque et accuratius exposuerunt tam blicus atque alij nonnulli, uolentes philosophum utriusque oppositionis alteram tantum partem ob breuitatem protulisse: quare sicut oppositioes duae: appositio, ablatio: compositio, atque diuisio: per has uero omnes notauit propositiones, quas in libro 7. epimachicas recitauit. Omnis enim propositio, aut additum habet uerbum substantiae, aut ablatum, aut compositum, aut diuisum: quod ex propositionum sufficienti diuisione ita accipiamus, Propositionum aliae cum modo, aliae sine modo: atque earum, quae modum non habent, aliae potentia habent ipsum, est, ut Socrates ambulat: actu aliae, ut, Socrates philosophus est: et utramque aliae affirmatiuae, aliae negatiuae: Earum uero, quae cum modo, quaeque actu uerbu habent substantiae, aliae simplices, ex translatione aliae: Et secundum utramque, aliae affirmatiuae, aliae negatiuae: affirmatiuae igitur sine modo potentia habentes ipsum, est, ablationem dicuntur pati ipsum esse, ut Socrates ambulat: harum uero negationes, ipsum, non esse, ablationem habere dicuntur: ut Socrates non ambulat: affirmatiuae autem sine modo actu habentes ipsum esse, additionem patiuntur ipsum esse, ut Socrates philosophus est: quoniam dictio philosophus proprie praedicatu esse dicitur, quia uero duo nomi

Nota hic differentiam inter dissolutionem et resolutionem. Subiectu et praedicatu sunt tantum propositio nis partes.

Alex. expositio.

Philoponus contra Alex. exponit.

Iabliu expositio.

Nota diuisionem uniuersalem omnium propositionum, de quibus philosophus agit in lib. de interpretatione.

Syllogismi diuisiones.

Cognoscendi facultates.

1. Syllogismi diuisio a cognoscence.

2. a cognito.

3. a cognitioe.

Syllogismi imperfecti.

cidēs, res ab ipsis alia, de necessitate: quas particulas exponēs. Aulidus Ros. [p se] inquit, ut non diminuat aliquid per quod sit syllogismus: [nō per accidēs] propter quāsdā figurā, quae cōcludit in quibusdā materijs, ut ex duabus affirmatiuis in secūda figurā: et addit, quod quae in definitione hac ponitur, omnia sunt per se manifesta, praeter illā partem cūla [positis] quae inferius declarabitur: dum uidelicet, figurā dispositōes declarabitur: et haec de syllogismi definitione. Abumazar autē diuisionē quoque eiusdē addit, Syllogismū in quibus, alii categoricū, hypotheticū alii esse. Nos autē secūdū propositionis diuisionem possemus et syllogismū diuidere, dicētes, Syllogismū alii esse demonstratiuū, dialecticū alii, atque alii litigiosum: quē admodū et in primo topicorū traditur ad principium: quōdque haec diuisio rectē se habeat, adducemus, quā in principio suae enarratiōis rationē adducit Ioānes Grammaticus, tria enim inquit sunt, secūdū quae syllogismi diuisio accipitur, cognitio, cognoscēs, et cognitū: nā cognoscēs, aut intellectus est, aut discursus, aut opinio, aut phantasia, aut sensus: sed ex his intellectus, quidē tāquam discursus lōge praestantior, nullo pacto ratiocinatur: uerū neque sensus, quum multo sit uilior abiectiōne discursu ipso: cōsimiliter neque phantasia: est enim status quidā eorum, quae sensui uidentur, quasi phantasiae, super sunt itaque duo, discursus, qui Διάλογος dicitur, atque opinio: ex quibus opinio nullo modo ratiocinatur, quā sit quāsi cōclusio ipsius discursus: sola igitur Διάλογος ratiocinatur. Ceterū quia syllogismus λόγος ἔστι συλλογισμὸς, oportet quāsdā res praecedere, quae a reliquis animi partibus proficiantur: oportet itaque res illas uel ex intellectu deduci, aut ex phantasia, aut ex opinioe: et si quidē ex intellectu, principia (quas cōmunes cōceptiōes uocamus) sumit, syllogismū facit demonstratiuū: si uerō ex opinioe, dialecticū: si autē ex phantasia, sophisticū, omnis etenim falsa opinio, a phantasia originē ducit: Ex parte etiā cognitū, tria diuiditur syllogismus: res enim, aut semper ita se habet, et ita fit demonstratio: uel nūquā, et ita sophisticus syllogismus, aut aliquando sic, et aliquando aliter, et ita fit dialecticus. Cōsimiliter et ex cognitū parte: nā cognitio aut nunquā errat, et ita fit demonstratio: aut semper, et ita sophisticus syllogismus: aut nunquā errat, aliā nō, et ita dialecticus. Et haec de syllogismo absolute sum pto.

Perfectū itaque uoco syllogismū, nullo alio indigentē praeter assumpta, ut necessariū appareat: Imperfectū uerō, indigentem, aut unius, aut plurium, quae sunt quidem necessaria per subiectos terminos, non tamen assumpta sunt per propositiones.

Rosteraquā definiuit syllogismū, ac definitionis partes subobscuras, dilucidās reddidit: eūdem diuidit, ut ait. D. Albertus, nō secūdū speciem, sed secūdū apparētiam quod ad nos: imperfectus etenim, nō dicitur imperfectus secūdū quod est, sed secūdū quod bene est tātū: perfectus itaque syllogismus est, qui nullius extrinseci indiget, ut consequētia necessitas appareat: imperfectus uerō, qui unius, id est, cōuersionis: aut plurium, quod exponit nōnulli, cōuersionis et trāspōsitionis praemissarū: Ioānes uerō, plurium dixit, id est, cōuersionū. Sed diceret nō ab re aliquis, syllogismos imperfectos nō esse syllogismos, quā aliquid extrinseci indigēt: quod est contra

syllogismi finitiōnē, ut uidimus. Respondemus, eos minime syllogismos esse, quā extrinseci termini indigēt, ut necessariū nō appareat, sed fiat, ceterū imperfecti syllogismi nō ita se habēt, immo oēs suos habēt terminos et consequētia necessitate: indigēt autē, aut cōuersiōis, aut ad impossibile deductionis, nō ut fiat, sed ut appareat necessariū. Quod si quis ualidius instaret, dicēs in cōgruum uideri, quae enthymemata, quae unius tantum indigēt propōnīs, a syllogismi ratione secludantur: syllogismi uerō nōnulli, qui nō unius tantū propositionis, immo et syllogismi indigent, extra syllogismi definitionē nō eliminantur. Dicimus ad hoc, cōsimiliter eos propositionē indigere, ut fiat necessariū: hos uerō, non ut fiat, sed ut appareat: quod syllogismi rationē non fugit. Aut aliter, quod propositio illa syllogismi intenti conclusionē inferit: syllogismus uerō ad impossibile, nō primariā, sed longē diuersam cōclusionē cōcludit: atque ita deductio illa ad impossibile, nō potētā in praemissis, quē admodū cōuersio cōtinetur: sed potius extrinsecus a seclat, et extrinsecū cōcludit quēstū.

In toto autē esse alterū in altero, et de omni praedicari alterū altero, idē significat. Dicimus autē de omni praedicari, quando nihil sit subiecti accipere, de quo alterum non dicitur: ac de nullo, cōsimiliter.

Quonia syllogismi tādē oēs p duo ista principia q̄ sit de oī et de nullo dici, uim habēt (quā secūda ac tertia figurae per primā stabiliātur: prima uerō, p haec principia) idcirco quid haec sint, supponit Arist. inquit, q. in toto esse et de omni dici, idē quod ad significatiōnē sunt: differūt autē, in q̄ Philoponus, solā habitudine: si. n. a subiecto incipientes, in praedicatū terminemus, in toto dicitur: si autē a praedicato in subiectū de omni: nec solū, addit idē, habitudine differūt: sed et alia est differētia, quatenus id, q̄ in toto est, aut minus, aut aequale et est, in cuius toto existit: quod autē de omni dicitur, aut in plus aut aequaliter se habet ei, de quo dicitur: quē admodū, hō in toto est animal, animal autē, de omni dicitur hōie: In toto autē esse significat, inquit Alexā, q. nihil cadit extra id, in cuius toto esse dicitur: neque enim tātum in toto dicitur, quod p totū extēditur: nā et particulare in toto esse contingit: accidit etenim, quod de omni dicitur, in plus se habere: quē admodū animal longē in plus se habet q̄ homo, dicit itaq; de omni esse, quādo nihil, id est, nulla pars subiecti accipi possit: de qua alterū, id est, praedicatū (quod secūdū est in propositione) non praedicatur. Verū, inquit Alexā, nota dignū, nō esse idē, et quod hic et quod in posterioribus traditur, uniuersale: sed lōgo differūt, ut aliquando declarabimus, interuallo [Ac de nullo cōsimiliter] nō hoc dicit, q. idem sint de omni et de nullo, sunt enim contraria: sed quod possimus ex definitione de omni, et ipsius definitōnem accipari, dicentes, quod d tunc de nullo dicitur, quando nihil sit capere subiecti, de quo dicitur praedicatum. Quum autē haec ita sint, uidēdum deinceps, quid nā uerē per dictum de omni intelligendum sit. Abumazar enim Alpharabius, quē admodum Aulidus Rosa, illi uidetur inungere, existimauit, quod dictum de omni sit, quando cuiuscunque attribuitur subiectum, eidem etiam attribuitur praedicatū: addiditque differentiam esse iuter dictum de omni et uniuersalem propositionem: quod propositio uniuersalis est, in qua aliquid aut affirmatur aut negatur ab omnibus partibus subiecti, nil aliud dicit praeter quā quod considerare

Esse in toto et dici de omni, sola habitudine differunt.

Dici de omni.

Posse fieri syllogismū ex duabus negatiuis.

De omni, in xta Auer.

De omni in xta Egidii

De omni dici et uniuersalis propositio iuxta Alexandrum et Buranum.

Nota.

Epilogus omnū quae haecenus enarrata sunt.

mus praedicatū praedicari de omni eo, quod est subiecti: sed dictum de omni est, quod praedicatum aut affirmatur aut negatur a quolibet, quod est pars subiecti, aut quod de nominatur per subiectum. Et iterum addidit, syllogismū posse fieri ex duabus negatiuis et ex negatiua minore, et affirmatiua maiore cōcludentem per dictum de omni: quē admodum, si ita ratiocinamur, Quod non est animal, non est homo, statua non est animal, ergo statua non est homo: et hoc fortasse persimile est cōuersioni, quam in priorum secūdo tradit Arist. capite de circulari monstratiōne: ubi ad concludendam negatiuam, sumendū inquit, cui a. nulli inest, huic. b. omni inesse. Ceterū Aulidus Ros. opinionem hāc Alpharabij (si uerē est Alpharabij) destrues dicit de omni duplex uoluit habere significatū, primarium atq; secūdarū: primariūq; esse, q. de quolibet subiecti parte dicatur praedicatū: secūdarū, quod de quolibet, de quo subiectum dicitur, et praedicatū enūtiatur. Et subdit, dictum de omni, binas notare propositiones, unā in actu quae est uniuersalis: alterā in potētia, quae est particularis: nullāque inquit alia differentia est, inter dictū de omni ac propositionē uniuersalē, quā quod in dicto de omni, in maiore propositione uniuersali minor esse in potētia: in propositione autē uniuersali, minime: quodque hoc ita se habeat ostendit euidente ratione Egidius, in posteriora analytica inquit, Si propositio uniuersalis idē esset cū dicto de omni, sequeretur quā in omni syllogismo sit aliqua propositio uniuersalis, quod syllogismus omnis construeretur per dictum de omni: quod per absurdū est: ordo itaque syllogisticus denotatur p dictū de omni, quē nō inuit uniuersalis propositio. Sed diceret aliquis, nōne et in propositione uniuersali cōtinetur particularis in potētia: nulla igitur uidetur esse differētia inter propositionē uniuersalē, ac dictū de omni. Respondemus itaque omitendo aliorū opiniones, ex sententia et Leui et Alexandri quoque, quod differētia, quae est inter dictū de omni ac propositionē uniuersalē, est secundū lam praedicatū cū subiecto, propositionē notat uniuersalem: si autē dispositionē subiecti et partū subiecti, dictū erit de omni. Et addit Alexā, aliā quoque differētia, quod propositio uniuersalis semper per totum extēditur: esse uerō in toto, nō nāque et p particulare in toto esse dicitur. Vel, fortasse et melius, differūt dictū de omni ac uniuersalis propositio, quonia dictū de omni binas notas propositiones, unam, in actu et uniuersalē: alterā in potētia, uel uniuersalē uel in parte, sed affirmatiuā semper: uniuersalis uerō propositio, duas et ipsa notat propositiones, unā uniuersalē in actu, alterā uerō in potētia indeterminatē penitus et quātitatis et qualitatis: hoc est, uel uniuersalē uel in parte, uel affirmatiuā uel negatiuā. Dicimus itaque ut breuibus agamus, quod de omni dici aut in toto esse, nihil aliud notat, q̄ primum illud principium quod in ante praedicatū ponitur. Quādo autē de altero praedicatur, ut de subiecto, quae cūq; de eo q̄ praedicatur, dicitur, omnia etiā de subiecto dicitur. Ut autē breuē eorū, quae dicta sunt, enumerationē faciamus, a primo exordietes principio, dicimus suppositiōes quāsi oēs enarratas esse, quid in quā sit propositio, et an genus affirmationis, negationis uel an, quē admodum uoluit Alexā, unius ad unū: quaeq; differētia sit inter propositionē atque enuntiationem: de qua ordine, ut primū definiuit propositionē: deinde propositiōis omniū diuisionē explicauimus: postea quid ter-

minus et quō d simplici uoce cōtra Philopon. differūt: simūque admirabile expositionē eiusdē, in termini definitione: Mox et syllogismi definitionē, quōdque ratio, nō autē oratio lectitādū sit: et q. syllogismus sit contra Ephecticos philosophos: deinceps et quae sit syllogismi diuisio, et qualis pfectus et qualis imperfectus: Ac demū quid in toto esse, aut de omni, recitatis inibi et Abumazaris et Aulidi opinionibus: Nūc autē superest, ut et aliud principij, p quod syllogismi secūda ac tertia figurae stabiliūt, in mediū afferamus, dicētes, quia cōuersio sit, ac quomodo propositiones cuiuscunque quātitatis et in materia quacūq; cōuertatur. Postea igitur q̄ declarauit Arist. principium de omni, p quod prima figura uim obtinet: nō immeritō et de cōuersiōe nūc agere incipit: quae secūda ac tertia euidentia exhibet arguēdi. Ceterū quonia nōne hoc, Cōuersio, multiplex est, nō ab re erit, si ipsius multiplicatē prius aperuerimus: nā et cōuertē denominatiōnē, et cōuertē terminos, et propōnēs, et syllogismos cōuertē dicimus. Et denominatiōnē quidē cōuertē, uocat in secūdo Top. Aristoteles, ut si inest alicui animal, erit uerū cōuertētē dicere, q. est animal: et hoc modo semper uoluit genus definitionemque ac propriū cōuertē: de accidente uerō hoc ne gaudet, neq; enim sequitur, Mauro inest albedo, ergo Mauro est albus: potest etenim illi inesse secūdū quid, nō tamen simpliciter: et haec de cōuersiōe secūdū denominatiōnē. Cōuersio autē secūdū terminos, ad huc duplex: aut enim quod ad resolutionē cōuertatur, aut quod ad existētā ambitūque: de cōuersiōe eorū, quae ad aliquid, dictū est in praedictō mētorū libro, nā pater filij pater dicitur: et cōuertēdo, filius patris filius: cōuersiōe uerō secūdū existētā ambitūque cōuertē appellantur, quae idē penitus significāt, ut definitio atq; definitū, et subiectum cū propria sua passioe. Sed cōuersio syllogismi nā patur, quā accepta cōclusiōe cū altera praemissarū, alterius propositiōis oppositū cōcludimus: et de hac abūde in secūdo priorum analyticorū disputatur. De cōuersiōe uerō in propositionibus in praesentia agitur, nec de omni tamē, quā etenim cōuersio circa duas ut minimū ueretur propositiones, et propositio omnis duos habet terminos, subiectū praedicatūque: necesse est, propositiones in quibus cōuersio cōsideratur, aut secūdū utroque sibi inuicē cōmunicare, aut secūdū utroque differre: aut secūdum subiectū differre, secūdū uerō praedicatū cōmunicare, aut cōuersio, quā igitur quatuor sint cōiugationes, tres quidem minime cōsistūt: quarta uerō, etiā, neque enim si in utrisque differunt terminis, cōuersio fit, quā penitus et diuersē et nō cōmunicātes sint: oportet itaque quae cōuertuntur, aliquo inter se pacto cōuenire: sed neque si altero terminorum cōsentiat, altero dissonet, cōuersio in his propositionibus fieri potest: oportet itaque secūdū ambos terminos, eas inter se cōuenire. Ceterū quonia in propositionibus itidē ordo quidā et qualitas terminorū cōsideratur, necesse est, propositiones, quae utrisque terminis cōueniūt: aut ordine et qualitate sibi inuicē cōsentire, aut utrisque differre: aut altero cōsentire, discrepare altero: et hoc bisaria, aut ordine cōuenire, qualitate autē differre: aut cōuersio. Ex his itaque cōiugationibus quatuor, una solummodo nō consistit, quae utrisque cōcordes habet propositiones, ordine in quā et qualitate. Ita enim una esset propositio bis accepta. Est autem haec diuisio priorū penitus opposita: quae enim in hac consistunt, ibi dissident: quae uerō ibi consistit, hic est non consistens. Si itaq; cōuertēda propositiones, terminorū ordinē eundē habeant

Parascenē in textū insequentē.

Cōuersio quadruplex.

1. Denominatiōnis.

2. Terminorū.

3. Syllogismi.

4. Propositiōnis cōuersio.

Propositio nū que termino cōueniūt, cōiugationes.

beant, qualitate uero diuersam, huiusmodi conuersio contingens nuncupatur, quoniam in sola contingenti materia reperitur, quemadmodum si dicamus, aliquis homo lauat, aliquis homo non lauat. Si autem, neque ordo, neque qualitas eadem sit, talis conuersio cum oppositione nuncupatur, quia simul cum qualitate et ordinem mutat, ut homo animal est, non animal non homo est: Quod si propositionum qualitas eadem sit, ordo uero diuersus, talis conuersio simplex uocatur: quoniam circa id, quod maxime simplex est in propositione, id est, terminos ipsos, conuersionem exercet, ut omnis homo animal, aliquod animal homo: et de hac in presentia sermo habendus est: quam et definiens dicimus, Conuersio simplex, est conuentionia duarum propositionum secundum utroque terminos, qualitate eadem permanente, ordine autem terminorum uariato, seruata ueritate: addita est ultra haec particula propter eam, quae graece ἀναστροφῆ, latine uersio dici potest, quemadmodum si dicam, omnis homo animal, omne animal est homo. Conuentionia uero duarum propositionum secundum utroque terminos, loco generis ponitur: hoc enim cuiusque competit conuersioni. Reliqua uero, differentiarum uim obtinent: diximus enim, qualitate eadem permanente, ad differentiam conuersionis cum oppositione: ordine autem uariato, additum est, propter contingentem conuersionem: et haec Ioannes Grammaticus, quasi ad uerbum et multo etiam plura. Ceterum quia iuniores nonnulli (dicam equidem in bonis literis tenebriores) conuersionis rationem euerunt, nugae scio quas in medium adducunt: non ab re fuerit paulo licentiosius euagauero, manifestissimum primo errorem horum destruens, simul non minus diuersitatem ostendens, quae inter praesicos et moderatos inuenitur: ac deinde nonnullos alios conuertendi modos, de quibus hoc in loco nihil aut paucillum admodum diximus, accuratissime declarans. Scitu ergo dignum, quod quam antiqui conuersionem cum oppositione, iuniores per contrapositionem uocant: quodque illi latius simplicem uocant: admodum si dicam, Nullus homo lapis, nullus lapis homo: Sed sint haec tolerabilia: quod autem ulterius addunt, minus ferendum censio: aiunt enim posse conuersionem quamdam esse et eam quidem per contrapositionem uocant, in qua conuersa uera sit, conuertens autem falsa: et ne mentiri sine aliqua ratione uideantur, exemplum in medium afferunt: Ponamus inquit, nullam actu rosam existere: profecto tunc uera haec erit, aliqua rosa non est substantia, quum tamen haec sita conuertens sit falsa, aliqua non substantia non est non rosa: quod ex ueritate contradictorij satis liquet: haec enim proculdubio uera est, omnis non substantia est non rosa. Sed amabo, uiri boni, paulo mitioribus uobiscum agam, prius communioribus arguens rationibus, mox et exemplum uestrum dissipans: agit itaque, nomen conuersio, utilitatis syllogisticae gratia adinuenta est, an uero alterius causa: nimirum scio, respondebitis utilitatis syllogisticae gratia, quod si ita est, dicitis ne uos utilitatem syllogismo asserre, quae syllogismo penitus ratione destruit: ne modo est enim qui hoc ignorat, quod uel syllogistica ex uero falsum sequi non potest. Praeterea cur Diuus Seuerinus, et

Conuersio hic proposita, quid.

Nota contra iuniores de conuersionibus

uos quoque etiam negatis, uniuersalem negationem particularemque affirmationem, per contrapositionem conuertit: profecto nulla alia de causa hoc euenit, nisi quia, ut ad uerbum dicitur Seuerini proferam, non est ad ueritatis falsitatis uel consensus fida conuersio: licet enim in falsitate conueniat, non tamen in ueritate consentit, cuius oppositum de particulari dicimus affirmatiuum: haec enim quod ad ueritatem conuenit cum conuertente, quod ad falsitatem uero discrepat. Praeterea quae ratio alia à Philosopho assignatur, quod particularis negatiua non conuertatur, nisi quod conuersa uera est: ut aliquod animal, non est, homo: conuertens autem falsa, ut aliquis homo non est animal. Denique nomen cognoscunt isti boni uiri, nihil aliud esse per contrapositionem conuertit, quam destructio consequente ad antecedens reuerti destruendum: ut si homo est animal est: ergo si non est animal, non est homo: quum itaque modus iste arguendi legitimus sit, cur has ineptias proferunt? Sed dicerent fortasse, quid ad exemplum uel miserum quanta bonarum literarum caecitate detinemini: nomen uel minutis logicis manifestum est, et nulla rosam existens uel substantiam esse. Aliqua rosa non est substantia: quod si negas, des oppositum: nomen haec per se et necessaria est, quae dicit omnem rosam substantiam esse, et siue rosa existat, siue non existat, omnino ueritatem suam obtinet: Dicamus itaque cum Abumazare, et Alulido Rosae, ac Diuo Seuerino, quod si ueritas non remanet, euersio potius quam conuersio nuncupanda est: et ut breuibus agam, quod inquit Diuus Seuerinus in introductione ad syllogismum categoricum, conuerti propositiones dicuntur, quotiens mutato ordine terminorum, id est, quod subiectum fuerat praedicatum, et quod praedicatum subiecto, ueritatem simul obtinent uel falsitatem. Sed proculdubio ex illis uadaculis aliquis insurret inquit, quid, nomen haec falsa est, omne animal est homo, et tamen haec uera, aliquis homo est animal: ergo non in falsitate consentiunt. Dicimus et ad argutum hanc, ita id esse intelligendum, quod seruato syllogistico conuentione modo, seruanda est ueritas, falsitas uero, id est, quod si antecedens est uerum, consequens sit uerum: et si consequens falsum, quod antecedens falsum existat: Non autem, si antecedens falsum, propterea ueritatem, quin consequens sit uerum: quum ex falso, ut alibi declarabitur, uerum consequi possit: unde si haec propositio, Omne animal est homo, quae uim obtinet antecedentis, falsa sit: non tamen ob hoc prohibetur, quin haec, Aliquis homo est animal, quae consequentis ratione induit, uera esse possit. Sed abunde contra manifestarios istos deturpatores dialecticae, ne dicam artium omnium, inuecti fuimus. Superest igitur, ut ad rem propositumque nostrum redeamus, inuestigantes, si ne alius conuertendi modus, et quoniam modo cum oppositione conuersio, de qua hoc in loco nullam Philosophus mentionem fecit, sit facienda. Dicimus itaque, quod et alius conuertendi modus ponitur ab eodem priorum analyticorum, secundum do, capite de circulari ostensione: qui dicto de omni Abumazaris, de quo superius tractauimus, ualde est similis, utputa haec propositio, nullum b. est a. in hac conuertetur: cui a. nulli inest, huic omni inest, b. et de hac inibi dicendum erit. Alium etiam conuertendi modum recensuit inferius sectioe secunda, quum uidelicet contradictorium in contradictorium conuertendum esse asserit. Sed quoniam de conuersione cum oppositione, nihil hoc in loco ponit Aristoteles

Conuersio propositio num.

Obiectio Solutio.

Conuersio cum opposi-tione.

Nota de diuisione propositiois modalis.

teles, et nos pauca admodum diximus: ideo quae sit, et quomodo fieri debeat, breuibus narrandum est. Conuerti itaque per oppositionem, ut inquit Diuus Seuerinus, propositiones dicitur, quum ueritatem terminorum ordine permutato, uel uel utriusque eorum negatiuum copulatur ad uerbum: et ut breuibus agam, nihil aliud est, quod etiam diximus, per oppositionem conuerti, quam à consequentis opposito ad antecedentis oppositum redire: quod quia non semper ita fit, ideo et ille modus enarrandus nobis est: accidit enim ut non semper huiusmodi conuersio consequens, sed et antecessans aliquando destruamus: maximeque hoc fieri accidit (ut in primum de caelo Simplicius, et in primum de anima Theophilus tradit) quum non sit necessaria consequentis cum antecedente conexio: taleque accipitur consequens, ut et omni et nulli possit inesse antecedenti: quemadmodum si dicam, si Dion nauigat, contingit ipsum bene nauigare: et si homo est, contingit ipsum esse grammaticum: consimiliter si ueniens illud animal est, contingit ipsum esse equum: ubi patet, quod destructo consequente, non ob id tamen antecessans destruitur: neque enim recte se habet, si dicamus, Sed non contingit illud esse equum, ergo non est animal: sed contrario potius modo arguendum est, ut uidelicet destructo antecedente, consequens etiam destruamus: ut, sed non est animal: non igitur contingit ipsum esse equum, quali arguendi modo in primo de Anima uolunt usum esse philosophi, dum inquit, Si est aliquod opus anime proprium, contingit ipsam separari: sed de his aliis: iam enim tempus est, ut ad contextum ipsum redeamus.

De conuersione propositionum inexistentium- Cap. II.

Quoniam uero omnis propositio est, aut inesse, aut necessaria inesse, aut contingenter inesse: harum autem aliae affirmatiuae, aliae negatiuae secundum unamquamque allocutionem.

Volens, ut diximus, philosophus exponere principium, quo syllogismi secundae ac tertiae figure, apparentiam capiunt arguendi, prius omnifariam propositionum facit diuisionem: in qua exponenda, si quid unquam ingenij in nobis fuit, id totum hercle adhibendum est. tanta est etenim hoc in loco enarratorum confusio, ut ad auerpendam ueritatem, cedipio aliquo opus nimirum esse uideatur: et quemadmodum post multa inquit Leni Gerfonis, ut uerbum uerbo es fingam. Eae omnino uehemēti confusione confusa est res haec: adeo, ut iudicium non possumus ferre ob materias, quas in hoc nobis exhibuit Aristoteles: quae sit ipsius, quam intederit, intentio in his propositionibus, haec ille. Non iniuria igitur enixissime laborandum est, et quam fieri potest, breuioribus agendum. Primum itaque quaesitu dignum, quam in modalibus duo sint, modus ac materia ipsa, an secundum modum, an secundum materiam, an uero secundum utraque materiam, istam fecerit diuisionem: ut uidelicet sensus sit, propositionum aliam esse cum modo necessitatis, aliam cum possibilitate, aliam cum inesse ipso: et uero potius ita intelligenda est, propositionem aliquam in materia necessaria esse, alias in possibilitate, nonnullas autem in ea, quae inesse nuncupatur. An de-

mum sensus sit, quod secundum utraque diuisio fiat. Et si quidem secundum modos tantum dixeris, inuoluti profecto, nec Gordiano fauiores erunt tibi nodi exoluenti: si enim iuxta modos tantum diuisio haec facta fuisset, sequeretur, haec esse necessariam. Neesse est, aliquem hominem esse album: quod arguitur, namque et uera est, et modum habet necessitatis: igitur ex praesupposito sequitur ipsam necessariam esse: quod si concesseris, manus adhuc sequitur absurdum: inuisione namque necessarij et inexistentis nulla erit diuersitas, siue maior seu minor accipitur necessaria, dummodo uera sit: semper enim quum conclusio uera sit, cum tali necessitatis modo, necessaria erit nuncupanda. Praeterea, quod et absurdum, nomen ex hac positione sequitur, syllogismorum differentias istas, quas hoc in uolumine tradit Aristoteles, arbitrarie potius esse, quam secundum rei naturam: non igitur modorum tantum uarietas, propositionum facit diuersitates. Amplius, cur contingentes propositiones in omni contingenti significatione non eodem modo conuertuntur, si nulli materiae determinatae addicuntur: profecto nullam quispian rationem aliam assignare poterit, quam quod et secundum materiam distinctio ista sumenda est. His accedit, quod propositiones istae non sunt aliter hoc in loco accipiendae, quam de his in libro de interpretatione praetactum fuerit: sed ut liquidum constat, modales ibi enuntiationes materia sibi ascribantur: terminatae: ratio itaque eadem et hic habenda erit. Denique hoc etiam ipsius philosophi testimonio refutatur, qui quum syllogismos inesse, ab soluisset, uolens de syllogismis ex necessarijs propositionibus, agere, inquit ad uerbum, Quomā diuisio uerum est inesse, et ex necessitate inesse, et contingenter inesse, nam multa quidem insunt, non tamen ex necessitate: alia uero neque insunt ex necessitate, neque insunt omnino, contingit autem inesse: manifestum quod syllogismus uniuersaliusque horum aliter erit, et non similiter se habentibus terminis: sed hoc quidem, ex necessarijs: ille uero, ex his, quae simpliciter insunt: ille autem, ex contingentibus, et quae sequuntur. Ob haec itaque et consimilia, non immerito diceret aliquis, diuisionem istam penes materiam magis factitiam esse, quam modos. Contra quem tamen insurgent alij: nam si iuxta materiam tantum sumitur propositionum diuisio haec, nimirum ista, Homo est animal, propositio necessaria dicenda erit: et ista in eadem, contingit omnem equum huiusmodi esse: quod per absurdum est. Praeterea si penes materiam differunt propositiones haec, alia nimirum erit ipsius inexistentis materia, alia necessitatis materia: quare isthaec propositio, Aliquod animal non est homo, inexistens nullo pacto dicitur: quam tamen Aristoteles, ut inexistens, manifestissime ponit, dum particularem negatiuam terminis conuertit negat. Deinde, nonne idem dum arguit ex maiori affirmatiua, minoris negatiua in syllogismo inexistentibus nullam sequi conclusionem, accipit hosce terminos, animal, homo, et quum ex quibus manifeste necessariae construuntur propositiones: quod et inferius paulo facit, dum hos accipit, scientia, linea, medicina. Praeterea materiae, ex natura ipsa propriam uim obtinent: modi autem, ex nostro proferendi modo. Philosophus itaque non ex natura, sed ex nostro proferendi modo, uoluit propositiones istas uariari, quum inquit, secundum unamquamque allocutionem. Haec itaque et consimilia animo quispian agens, et penes modos et iuxta etiam materiam ipsas isthanc fieri diuisionem autumabit: quod si dixeris, sequetur, propositionem nullam falsam esse: et necessitatem

Modi non ex natura, sed ex nostro modo uariari

faria presertim: si enim in materia fuerit necessaria, et modo dum habeat necessitatis, qui fieri potest, ut falsa esse dicatur. Præterea, quoniam ordine erunt ista reponenda. Necessesse est aliquem hominem currere, contingit hominem animal esse, que modum habent a materia diffinitionis: quod si dicas nullas tales fieri propositiones, hoc arguo: nulli enim ambiguum, quin si unum contradictorium in rerum natura fuerit, et alterum in idem reperitur: si igitur hoc ita est, cur et huius propositioni, contingit omnem hominem currere, uerè existens, sum contradictorium non dabitur: Mirandum profecto est, si in talibus propositionibus nunquam possemus oppositum assignare, quod alioquin plerisque in locis Aristoteles fecerit. Quomodo hæc itaque ad eam omnem partem ambigua sunt, dicemus nos cum Alexandro Aphrodisiensi, diuisionem istam et iuxta modos, et per se etiam materiam ipsam sumi: quod ut planius intelligatur, ipsum quoque Alexandrum loquentem in medium proferam: ait enim, inexistentiæ aliquibus, alia semper insunt, nonnulla aliquando insunt, aliqua do minime: si itaque semper insit, quod inesse dicitur, et sic accipitur inesse, necessaria talis efficiatur propositio, affirmatiua uerè: necessaria uerò negatiua uerè est, que nunquam aptio nam alicui inesse, accipit ipsam non inesse. Sin autem non sentiat per prædicatum subiecto insit, si quidem cum defectu insit, hoc significat, propositio inexistens sit affirmatiua uerè. Cōsimiliter et inexistens negatiua uerè, que quod non inest, dicit non inesse: si uerò in præsentia subiecto non insit prædicatum, possit autem ipsi inesse, atque ita ut potens accipitur, contingens affirmatiua uerè efficiatur propositio: que uerò contingens inesse, aut quod insit, aut quod non insit quidem, possit autem inesse et non inesse, dicit, contingens negatiua uerè: que uerè inesse, que non sic se habentia, ut ita se habentia significat: significantes namque inexistentiæ propositiones eorum, que ab ipsis dicuntur, quæ admodum illa in eo, quod insunt, se habuerint: ita et ipse assimilata eorum modo, que ab ipsis significantur. Amplius, omne quod alicui inest, aut inseparabile ab ipso est, et per se inest, aut separabile: si quidem inseparabile, que hoc significat, propositio necessaria est: si uerò separabile, contingens: ex qua que quidem præsens iam significat, inexistens: que uerò separatam, hoc est nondum præsens, potens autem inesse, contingens præsentia. Hæc ad uerbum Alexander: que si diligenter inspiciamus, liquidum erit, sententiam extitisse Alexandri, ut modus materia conformis esset. Ceterum Alulidus Ros, ista hanc opinionem limitatius etiam protulit, inquit, diuisionem istam esse secundum rei subiectæ naturam, et etiam secundum nostrum cognoscendi modum: ut uidelicet propositio illa necessaria sit, que et in materia existat necessaria, et ipsam etiam necessariam esse cognoscamus, ut necessaria est, hominem animal esse: atque in idem possibilis, que et secundum materiam et secundum cognitionem possibilis sit: ea uerò inesse nuncupetur, quam ignoramus, sit ne necessaria an possibilis: quemadmodum si dicam, omnem coruum nigrum esse, uerum de his postea: sufficit ad præsens, diuisionem istam et secundum materiam et secundum modos fieri: et ut alius exordiamur, dicimus propositionum alias actum, potentiam alias significare: et si quidem actum no- tent, aut permutabilem aut non: si permutabilem, propositio- nem inexistente[m] construimus: si non permutabilem, propositio- nem fieri necessariam: si uerò potentiam significat, propositio- nes uerè contingentes nuncupari. Ceterum ut ræ-

Propositio- num diuisio superius posita, qualis iuxta Alex- et Burand

Quod ali- cui inest, aut separabile aut inseparabile est.

Necessaria propositio iuxta Auer.

Diuisio alia propositio nis iuxta Burand

tionibus etiam in oppositum posimus facere satis, aliam fa- demus diuisionem (quam et Leui Gersonis inuit) dicentes, Aliam item, propositionum necessariarum seu possibilium, seu inexisten- tium, alias simpliciter tales esse, alias secundum quid: et que simpliciter tales sunt, hæc et modum habent et materiam modo convenientem: que uerò secundum quid, hæc bifariam se- ciuntur: alie namque secundum quid uocantur, quia aut no- dum, aut materiam tantum habent: alie secundum quid, quo- niam non totam materiam, sed ipsius tantummodo partem modo correspondentem retinent. Et, ut sigillatim agamus, ea simpliciter necessaria nuncupatur, que et modum habet ne- cessitatis, et subiecti prædicati, existentiæ necessaria, et ad hoc essentiali respectu prædicati ad subiectum: que admodum si dicere, necesse est hominem animal esse: et hoc modo necessarium accipimus primo Posteriorum, Arist. uoluit per se, necessariumque, ad se inuicem conuerti: Necessaria uerò secundum quid, id est sine modo in materia, autem neces- saria, hæc nuncupabitur, homo est animal: Necessaria autem cum modo absque materia, ut necesse est Socratem currere. Sed necessaria que materie tantum partem habet, trifariam sciuntur: Aut enim subiectum prædicatumque, contingentiā ha- bet, habitudinem tantum prædicati ad subiectum necessariam retinet, ut Socrates corrumpitur: Aut subiectum habet ne- cessario existens cum eadem prædicati habitudine neces- saria: prædicatum uerò, contingens, ut homo spiritus: Aut e contra- rium, ut grammaticum, est homo scribens, est homo. Cōsimili- ter et contingentes partemque, hanc simpliciter contingen- tem uocantes, contingit scribens esse album: has uerò secun- dum quid, contingit hominem esse animal, contingit Socratem spiritare, contingit hominem scribere, contingit scribēs homi- nem esse. Que autem inexistentes simpliciter, que uerò secun- dum quid dicuntur, mox pertractabimus: iam enim ad argu- menta rationationis respondendum est: Quod itaque primo sequi afferis, nullam, uidelicet hoc supposito, propositionem falsam esse posse: negandum proculdubio arbitramur: nam hæc falsa est, necesse est, nullum hominem esse animal: et ta- men cum modo necessitatis et in materia necessaria existit. Postea dicimus ad hæc, quod diuisio ista primariā intentio- ne propositiones contingentes simpliciter tales: secundariā ue- rò, et eas, que secundum quid: tamen et hæc pacto aliquo si non simpliciter, saltem secundum quid necessaria uocabi- tur. Necessesse est hominem currere: erit inquam secundum quid necessaria, sed tamen falsa: atque ita ut existendo et rationi se- cundæ factum est satis. Verum enim uerò, quod iam polliciti sumus, dicendum est, quemnam sit propositio inexistens sim- pliciter que uerò secundum quid: quod ne sepe ac sepius repe- tendum postea sit, accuratius pertractandum est. Sciendum itaque quod multifarias super materia propositionis inexisten- tis habuerunt antiqui opiniones, ut enim narrauit Alphara- bius, ueritate Alulido Ros, Hermianus, Themistius ac Theo- phrastus uoluerunt materia propositionis inexistentiæ, eā exi- stere, que comprehenderet necessariam atque possibilem, queque respectu ipsarum esset quasi genus, secundum hos etenim pro- positio omnis sine modo, inexistens nuncupabitur. Alexander autem, quemadmodum ex ante dictis satis apparere potest, lon- ge secius opinatus est, uoluit enim eam dici inexistente[m], cuius prædicatum non semper subiecto inhereret: inhereret ta- men, hoc est contingente[m] propositionem ad actum reductā. Sed Alulidus Ros, contra omnium istorum opinionem dixit, illam absolutam seu inexistente[m] nuncupari, que temporè determinato

Alia item.

Necessaria propositio.

Contingens.

Inexistens.

Diuisio uni- uersalis pro- positio in- tra Auer.

Theophras- ti opinio re- futatur.

determinato non addicitur, et equaliter sciatur ex re ipsius, quod non sit necessaria, aut idem hoc ignoretur: et ut faci- lius que super hoc intenderit, intelligamus, perstringam, que ab eodem in questione de hac propositione scripta sunt. Propositio inquit uniuersalis, duplex est: una, in qua præ- dicatum toti inest subiecto, actu: altera, in qua non actu, sed potentia inest, et eius in qua prædicatum inest toti subie- cto, actu, quedam est, in qua semper inest prædicatum, et est necessaria: quedam, in qua non semper, et est inuenta seu inexistens. et hoc bifariam est, ut in pluribus, et est quæ subiectum secundum suam naturam non recipit nisi unum contrariorum: quod uerò reliquum est, per accidens inue- nitur, quemadmodum si dicamus, omne habens oculum ui- det: alterum uerò est, quod non ut in pluribus, sed aut in paucioribus, aut equaliter, et que secundum hoc efficitur propositio, illa est, que opposita suscipit, inexistens itaque propositio tres habebit species, ut in pluribus, ut in pau- cioribus, et equaliter: et que ut in pluribus actu est, ut in paucioribus potentia est: dicitur atque ita propositioni in- existenti ut in pluribus, correspondet possibilis ut in pau- cioribus: ei uerò que est inexistens equaliter, possibilis in- dem equaliter: ei autem que ut in paucioribus, possibilis ut in pluribus, que quum ita sint, addit idem, non esse in- uentam, quam uoluit Aristoteles, illam, que est secundum pau- cum: que admodum nonnulli intellexerunt ex doctrina Ale- xandri: sed uoluit Aristoteles, uel illam, que est secundum plurimum, uel ambas simul: præterquam quod intendit il- lam que est secundum plurimum, primariā intentione, alias autem secundariā: secundum quod, conferunt in aliquibus lo- cis, ut in syllogismo ducente ad impossibile. Quod autem Theophrasti opinio, si uerè Theophrasti est, non sit secun- dum Philosophi sententiam, his idem Alulidus Ros, arguit rationationibus: Aristoteles namque de his agit propositio- nibus, que in re ipsa, et extra intellectum reperiuntur: sed tales propositiones, que et possibili et necessarie com- munes sint, non sunt extra animam: non itaque de his agit Ari- stoteles. Præterea falsum esset, negare particularem negati- uam in terminis conuerti: quomodo possibilem, que ipsius quasi pars est, terminis ad se conuertatur. Deinde ex ipsis quo- que philosophi processu hoc potest esse dilucidum: semper enim et presertim in questione contingentiæ et inexistentiæ ponit contingente[m] inesse: ergo sequitur, propositionem in- existente[m] nil aliud significare, quam possibilem ad actum deductam. Præterea, inquit Leui, si ita est, quemadmodum di- citis, aut diuisio ista erit secundum rem ipsam, aut secun- dum nostrum cognoscendi modum: non secundum rem ipsam, quia genus non uenit in diuisione cum suis speciebus: neque enim ita dicimus, numerorum alios numeros esse, alios pa- res, alios impares. Si uerò dicas secundum nostrum cognos- cendi modum, palam quod hoc erroneum est: non enim dum absolutam cognoscimus, necessariam possibilemque cognos- scimus. Superest itaque, non esse intelligendam propositionem inexistente[m] secundum Theophrasti opinionem. Si uerò di- xeris secundum opinionem, Alexandri, statim insurgemus dicentes, quomodo omnis syllogismus rationationis per uniuersales propositiones, raro aut nunquam euenire, ut inexistens uniuersalis fiat propositio: quod per absurdum est: uni- uersalitas enim propositionum istarum non esset, nisi per actum dens. Præterea, Aristoteles in questione contingentiæ et inexistentiæ, propositiones damna, que sunt inexistentes ut nunc,

et tempore determinato addicitur: sequitur igitur, non esse hoc modo intelligendas propositiones inexistentes. His itaque et consimilibus rationationibus amba ista refutatur opiniones, opere precium ergo est, ut cum Alulido Ros, dicamus, Aristotelem per inexistente[m] propositionem intellexisse primariā intentione, que sit inexistens simpliciter: secundariā uerò, que secundum quid. Sed ut hoc exactius intelli- gamus, prius nomina hæc aperienda sunt: quidue per sim- pliciter inesse, et quid per secundum quid, audiendum sit. Dicimus itaque, cum Alulido Ros adis atque eius interpre- te Leui, eam simpliciter inexistente[m] uocari, que nullum habeat modum, et materiam teneat inexistente[m], hoc est, in qua testatur sensus, quod inuenitur prædicatum in omnia- bus subiecti partibus in omni tempore aut plurimam, et prædicatum subiectumque inexistentiæ et non necessaria sunt: ut, omnis coruus est niger: et, omnis nix est alba: et dif- ferentia est inter has et necessarias: quia in his prædicatum non habet essentiali a subiecto dependentiam: et si non re, intellectu saltem potest ab ipso separari: in necessarijs ue- rò, prædicatum subiecti essentiali constituit, aut essentiali saltem habet dependentiam. Nec me præterit alios nonnul- los, et magnos profecto, longe aliter sensisse. Diuis namque Albertus duplicem uult esse propositionem inexistente[m] sim- pliciter: unam, que in questionibus necessarijs et inexistentijs de- feruiat: alteram, que contingentijs et inexistentijs: in mi- sione namque necessarijs et inexistentijs, uult eam a necessaria non differre, nisi quia modum non habet: que uerò in misio- nem contingentijs et inexistentijs ascribitur, ea est, que a con- tingenti nato oriunda est: unde hæc inexistens simpliciter uo- citabitur, grammaticum est animal: et hæc Albertus, Alexander uerò, longe aliter istam propositionem definiuit: ait enim, oportet talem inexistente[m] propositionem accipi, cuius ueritas non est determinata a contingente sibi addita, et contingente uniuersali in eam, que inexistens est, trans- sumpta: nihil enim differt siue determinationem quandam, propositioni inexistenti addas, ut secundum tempus con- datur: siue talem cum ipsa contingente[m] componas, que in eam, que inexistens est, transmutata, ipsam tollat: nam neque eam, que semper inest, dicit (hæc enim iam necessaria est) sed que manere queat uniuersalis affirmatiua uerè, et quæ- do contingens affirmatiua uniuersalis cum hac assumpta in eam, que inexistens est, permutata fuerit. Hæc Alexander. Nos autem quum ad locum illum deuenimus, aliqua for- tasse etiam in medium adducamus: sufficiat igitur in præ- sentia eam simpliciter inexistente[m] uocari, quam uoluit Alulidus Ros. Secundum quid uerò, bifariam sciuntur. Si- ue enim materiam habuerit inexistente[m], et cum modo ex- titerit, aut e contrario modum non habuerit, et in necessa- ria aut contingenti materia sit: siue curtam mutilamque inexistentiæ materiam obtinuerit: unde iste omnes secun- dum quid inexistentes appellabuntur. Necessesse est omne cor- uum esse nigrum, contingit omnem tunicam esse albam: ho- mo est animal, aliquid animal ambulat, ambulans mouetur. Quæ itaque hæc ita sint, absurdum minime est, si propositio quepiam et secundum quid necessaria, et secundum quid inexistens sit, ac de reliquis consimiliter: nam hæc, Aliquid animal non est homo, et inexistens et necessaria dici potest, secundum quid tamen: unde si eam in conuersionibus inexistentijs posuit Aristoteles, haud mirum. Ceterum multum profecto iam a proposito digressi sumus: tempus itaque est, ut uelis

Inexistens iuxta Burand

Opinio Alberti.

Inexistens secundum quid.

ut uelis collectis in portum descendamus, & quod ex con-

Dubium.

Solutio.

Allocutio = nes quid.

inquit Alexander, categorica aut inexistentia id est sine modo & in materia inexistentia aut necessario inesse hoc est, cum modo necessitatis materia adhibita necessaria; aut contingenter inesse hoc est, in qua predicatum subiecto non inest, quum tamen inesse possit, modo contingenti appposito. Sed cur dicit non ab re aliquis, quum quatuor sint modi, propositio- num naturam uariantes, de binis tantum mentionem fecit, necessario inquam & contingente, possibilem impossibilemque modos omittens: Dicimus breuitatis studio factum hoc fuisse, necessario inquam, impossibilem contingenti uero, possibilem modum comprehendit; quod enim necesse esse, illud impossibile non esse: & quod impossibile esse, illud necesse non esse, & consimiliter, possibile contingensque idem penitus ualent; nisi quod uoce ac loquendi communi quodam usu aliquantum differunt: dicimus namque impossibile, priuati- uis possibilem naturam, non autem incontingens. Quum & alij propositio- num modi sint ferme infiniti, ut bene male, ac con- similes: de his nullam fecit mentionem, quia propositio- num naturam non uariant. [Secundum unamquamque allocu- tionem hoc est, secundum unumquemque modum: modos enim uocat allocutiones, quoniam locutiones quasi addite sunt. Ex hoc autem nonnulli aucupantur, diuisionem istam secun- dum modos tantum fieri, unde & Alexander quasi his, que superius dixerat, contrarius, secundum unamquamque allocu- tionem inquit, hoc est, secundum uniuscuiusque appredicatio- nis differentiam, & secundum unamquamque modi additio- nem significat, neque enim existimat propositiones ab his, que in ipsis monstrantur significanturque, necessitatem de- ciperi, & inesse, & contingens; uerum ex additione appo- sita & appredicata dicente, quod hoc huic ex necessitate inest, aut inesse contingit. Ita enim erunt aliquae necessariae uerae, & falsae; consimiliter & inexistentes & contingentes, nullus namque sermo falsus efficietur, si solus hic modus dice- retur, qui rerum naturam significat: quique talis esset, quae- lia, que significantur, quoniam autem dicimus, enuntiatio- nem orationem uerum falsumque, consimiliter suscipere: dici- mus autem & affirmationem quandam ueram, atque aliam quandam falsam: que uidelicet asserit, non ut id se habet, de quo ipsa dicitur: ita dicemus & necessariam quandam, fal- sam: falsa etenim necessaria est, que non necessariu, necessa- rium asserit: oportet itaque propositionibus adiacere allocu- tiones ac modos: sed, de his abunde supra diximus.

Rursus uero affirmatiuarum ac negati- uarum alia sunt uniuersaliter, alia in par- te, alij indefinita.

His inquit Alexander, additis propositionum differen- tijs, sunt propositiones omnes decem & octo, tres affirma- tiue necessariae, uniuersales, in parte, atque indefinita; tres- que iidem his oppositae negatiue: consimiliter & inexisten- tes totidem, & contingentes eodem modo. Sunt itaque in sum- ma propositiones omnes decem & octo: quae ex tribus origi- nem ducunt diuisionibus: quarum prima, compositionem re- spectu predicati cum subiecto; secunda, predicatum: subie- ctum, tertia. Sed quereretur haud iniuria aliquis, cur indefi- nitam singularemque propositiones omiserit. De singulari quidem dicimus, aut quia eandem cum particulari conuer- sionem habet, aut potius quia in artem non uenit: quum sub

Propositio- num species 18.

Dubitatio. Solutio.

ensum cadat. Verum non eadem inquit aliquis, de indefinita dici poterunt: ista enim & in artem asciscitur, & syllogisti- ca est. Respondemus itaque, & ad hoc: quia particularis con- uersione conuertitur. Quod si queratur, cur de particulari po- tius quam indefinita mentionem fecit? Dicimus aut quia uita- tior est, aut quia indefinita satis ambigua est: quum enim nulla terminetur clausura, & ambiguum fortasse esset, an particularis, an uero uniuersalis uim obtineat: unde & in logica sua Algazeles inquit, indefinita in sensu accipiuntur particularium, quoniam proculdubio partem signifi- cant uniuersalitates autem in illis dubia est, & non sunt cer- te: idcirco excluduntur a demonstratiuis. Ad haec dubita- ret merito aliquis, cur de syllogismo secundum formam tra- ctaturus, materiales accipiat differentias propositionum. Respondemus, quod idem hoc fecit, quia quum syllogismorum plurimi per conuersionem uim accipiant ratiocinandi, uo- lens de conuersione ad amissum pertractare, eas conuene- rauit propositiones, que uarijs conuertuntur conuersioni- bus: atque ideo necessariae contingentesque, atque inexistentes propositiones recessiuit.

Vniuersaliter quidem priuatiuam, in eo, quod est inesse, terminis conuere- re necesse est: Si nulla voluptas bonu, neque bonum vllum erit voluptas: predicatiuam autem, conuere- re quidem necessarium, non tamen uniuersaliter, sed in parte: ut, Si omnis voluptas bonum, & bonum ali- quod esse voluptatem. Earum uero, quae in parte, predicatiuam quidem conuer- tere necesse est secundum partem: si enim voluptas aliqua bonum, & bonum ali- quod erit voluptas: Priuatiua autem, non necessarium: non enim, si homo non in- est alicui animali, & animal non inest a- licui homini.

Exponit, exempla adducens, quomodo propositionum una- queque conuertatur: & primo de uniuersali negatiua agit, quae in seipsam conuertitur, & per hanc aliaru conuersiones ar- guntur: ubi enim q, uniuersalis est, particulari affirmati- ue preponitur, que & ipsa in se conuertitur: propterea ue- ro q, in seipsam conuertitur, uniuersale anteuenit. Vbi notatu dignu, quod contradictoriae propositiones consimile ferme co- uersionis modu obtinent: uniuersalis namque negatiua, particula- risque affirmatiua, in seipsas redeunt: uniuersalis uero affirma- tiua, particularisque negatiua, si conuertuntur, per accidens ta- tion, ut declarabimus, conuertuntur. particularis namque affir- matiua atque uniuersalis negatiua, licet per accidens, haec in particularem negatiuam, illa uero in uniuersalem affirmati- uam redeant: in se tamen etiam conuertuntur. [Non enim si ho- mo non inest.] Particularis negatiua noluit Aristoteles pacto aliquo conuerti, & recte. Diuus tamen Scuerinus per accidens in uniuersale negatiuam conuerti tradidit: quod ita intelligenda: quum enim, quae admodu & paulo infra dicemus, par- ticularis negatiua ita se habeat, q, aliqua do ex se, aliquan- do per uniuersale ueritate obtineat: si ex se uera fuerit, non conuertitur,

Dubium.

Solutio.

Nota de propositio- bus contra- dictorijs.

conuertitur, ut aliquod animal non est homo: si uero non ex se, sed per uniuersale uera existat, tunc per accidens, id est non secundum uniuersale sui naturam conuertitur in uniuersale negatiuam. Damnant nonnulli exemplum Aristotelicum: aiunt enim, non recte exemplum in propositionibus inexistentibus allatum fuisse ex materia necessaria: nos autem huic cauillo abie- ctu superius fecimus satis: & paulo etiam infra fortasse ali- qua percurreremus. Algazeles tamen aliud exemplu posuit par- ticularis negatiue, nec fortasse minus accommodatum: quum inquit hac esse uera, Quidam homo non est scriptor: falsam ta- men hanc, quidam scriptor non est homo. Ceterum quae isthoc propositionis genus, per eam, que oppositiouis nuncupatur, conuerti possit: mirum est, cur hoc silentio philosophus praeterierit. Dicimus itaque, quod ideo hoc factitatum est, quia ut ante etiam diximus, ueritas ista non proprie conuersio ali- ci debet, sed magis arguedi modus quidam: quum alioquin nec de subiecto predicatum fiat, & e contrario: ut enim non ignoramus, multo distat interstitio terminus finitus, atque in- finitus: sed quomodocumque res se habeat, quae philosophus re- citat, nobis pertractanda relinquantur, quoniam itaque, penitus conuersio ista oppositiouis, est a prioribus dissona: modu etiam in conuertendis propositionibus dissonum obseruat, quae enim ibi conuertebantur, hic non retrocedunt: quae uero ibi, aut non conuertebatur, aut per accidens conuertebantur, hic pe- nitus conuertuntur: & ut prestus agamus, uniuersalis affir- matio simpliciter retroagitur, hoc est, & qualitate, & qua- litate eadem permanent: ut omnis homo animal, omne non ani- mal est non homo. Itidem & negatiua quoque particularis: ut quidam homo non est albus, quoddam non album non est homo. Vniuersalis uero negatio non conuertitur: licet enim ambae propositiones in falsitate consentiant, non tamen in ueritate conueniunt. haec enim uera est, nullus homo lapis: haec tamen falsa, nullum non lapidum homo. Consimiliter & particula- ris affirmatiua: quum enim in ueritate consonant, non tamen in falsitate conueniunt: nam haec falsa est, quidam ho- mo est lapis: & tamen haec uera, quoddam non lapis est non homo: & haec atque alia complura Diuus Scuerinus, sed mi- rum hercle uidetur, cur particulari affirmatiuam conuer- ti neget, quum sempiterna obtineat ueritate: neque enim existi- mo eius eum animi exitisse, ut arbitretur, falsitatem sem- per in utraque propositionum seruandam esse: quum, ut supe- rius abunde diximus, possit conuersa falsa esse, & tamen co- uertens ueritate obtinebit: quae admodum & de uniuersali di- cebamus affirmatiua: nam ista falsa est, omne animal est ho- mo: & tamen haec ueracissimè profertur, aliquis homo est ani- mal: non esset itaque, ut cetero, piaculum, si & particularem affirmatiuam, per oppositionem conuerti concederemus: li- berum tamen hoc opinaturus relinquo: neque enim tantum mihi assumo, ut tanti uiri sententiam dicacitate mea contu- minare contendam.

Exemplu Algazeles de propositio- ne particu- lari negati- ua.

uerfiones istas omnes cum ratione fieri & uniuersales esse: ac primu ab uniuersali negatiua ea de causa, quae superius diximus, exordiu sumpsit: & ne quippi ratione determina- ta materia, hoc euenire autumaret, elementis cuiusque mate- riae applicabilibus hoc de signauit: quae admodu & in expo- sitione sua Aluidius Ros, & ante eum Abumazar Alphara- bius cap. 10. libri de syllogismo, & ante ambos Ioanes Philo- ponus attestatur. [Sit priuatiua uniuersalis a, b] hoc est, accipiamus uniuersale istam negatiua, nullum b. a. ubi notes philosophu secudum propria consuetudine praedone sem- per ferme predicatum ipsum: tanquam quod in propositione maiore, & prerogatiua & dignitate habeat. Scitu uero di- gnū, quod a, quae admodu Alexander atque Philoponus inquit, Theophrastus atque Eudemus Arist. Socij, planius ac dilucida- tis multo uniuersale negatiua terminis in seipsam conuer- ti monstrauere: si enim inquit a. de nullo predicatur b, ab omnibus eius partibus seungitur: quod autem seungitur, a seuncto seungitur, & ipsum itaque b, ab omni seungitur a: nam hoc quod est seunctum, ex eoru numero est, quae & ad aliquid sunt, & ad conuertentia dicuntur. Aristoteles autem de deductione ad inconueniens uidetur usus hoc pacto: si a. nul- li inest b: & b. nulli inest a, quod si neges, contradictoria ue- re profertur, aliquid a. esse b. quod si ita est, accipiatu r: quod sub a. fit, et de quo ipsum a. predicatur, tunc ita b. praed- icatur de c. et a. predicatur de c, igitur aliquid c. b. et ali- quod c. est a: sed quu c. fit aliqd b. ponamus loco c. b. ipsum: sequetur, propositio ista uera esse, aliquid b. a: sed suppo- situ fuerat, nullum b. a. esse: ergo duo contradictoria simul ue- ra, quae absurda. Sed insurgunt hoc in loco dubitates, qui uer- titio uertat Aristoteli, primo quod circulari utatur ostensione: hic enim per particularis affirmatiue conuersione, uniuersa- le negatiua conuerti monstrat, & infra per huius retro- actum particulari affirmatiua conuerti arguit. Deinde cur non mirum fuerit arguedi modo ignoto adhuc (deductione in qua ad incommo- dum, de qua nulla adhuc mentione fecit) abuti hic Aristotele: non enim consentaneum, ut per ignotius ignotiu monstremus. Quae quum ita sint, respondet enar- satoru omnium diligentissimus Alexander, hoc secius multo se habere in quies: particulari namque affirmatiua per uniu- uersale monstrauit negatiuam: haec uero per illius conuersio- nem, minimè: sed per ea, quae iam dilucida facta sunt, haec co- nuenit: de omni in qua ac de nullo, in toto esse atque in nullo, hunc in modu: nam si a. nulli b, & b. nulli a: quia si non, oppo- situ uerificabitur, aliu uidelicet a. b. ipsum inesse: sit autem hoc c. c. itaque, in toto erit a: a. itaque, praed- icabitur de omni c: sed c. aliquid fuerat ipsum b: ergo a. praed- icabitur de aliquo b, sed suppositu erat de nullo: igitur contradictoria simul ue- ra, quodque dum hoc monstrat, particularis conuersione non abutatur, uel ex contextu ipso liquet: neque enim dixit, si ali- cui a. inest b, & alicui b. inest a: quae admodu inferius pau- lo de uniuersali negatiua asserit, dum particulari monstrat affirmatiua conuerti. Aut, & melius, dicendum, ratione istam expostoria, hoc est, per sensibile monstratioue fieri: quo ar- guedi modo & alibi in plerisque locis utitur Arist. quae ad- modu & inferius planu erit: quum autem ratio ista exposto- ria manifeste in tertia sit figura, non tamen tanquam syllo- gistica hac utitur, sed tanquam per expositionem ac sensibi- lem cognitionem monstrante: quod autem modus iste expo- sitorius alius a monstratioue per conuersionem sit, inferius planum erit: ubi utraque utitur ad maiorem dictorum eui- dentiam.

Vniuersa- lis negat. co- uersio iuxta Eudemu et Theoph.

Dubia:

Alexander diligentissi- mus enarra- tor.

dentiam. Est item monstratio ista alia ab ostensione circula-
 lari et ratione ad impossibile deducente syllogistica. licet ete-
 nim & deductio ad impossibile possit accommodari: no ta-
 men eadem est cum ea, quam artificiose facimus: sed talis,
 quali utuntur Geometre, quum ad impossibile deducetes,
 hac tanquam per expositionem quasi nota utuntur, confuse
 (quemadmodum & Algezeles inquit) rationes in medium
 afferentes: Nec tamen ob id inficias imus, quin aliquo pacto
 conuersio ista per syllogismum tertie figure probari possit,
 ita, nullum c. a. omne c. b. ergo aliquod b. non est a. potest ite-
 per primam figuram ad incommodum deduci, hunc in mo-
 dum: ponatur enim a. nulli b. inesse, in sit etia b. alicui a. con-
 struitur in prima figura, quod a. alicui a. non in sit: sed ab-
 surdum, rationibus uti syllogisticis, quum adhuc de syllo-
 gismo nulla facta sit mentio.

Si uero omni a. ipsum eorum, quae sunt
 b. & b. alicui eorum, quae a. in erit: nam si
 nulli, & a. eorum, quae b. nulli in erit: verum
 suppositum fuerat, omni inesse. Consi-
 liter autem & si propositio secundum
 partem sit: si enim a. alicui eorum, quae b. &
 b. alicui eorum, quae a. necesse est inesse:
 nam si nulli, & a. nulli eorum, quae b.

Sequitur secundum uerum ac debitum doctrinae ordinem,
 ut de uniuersali affirmatiue conuersione agamus: quae licet
 dignissimum inter propositiones omnes locum habeat, secun-
 dum tamen a negatiua locum obtinuit: quod haec non in se, il-
 la uero in seipsam conuertatur: quam moderniores per ac-
 dens conuersionem appellauerunt. quod ut dilucidius fiat, di-
 cimus, per accidens conuersionem bifariam nuncupari pos-
 se: uel quia per alterius conuersionem conuertatur: uel quia
 no semper, sed in materia aliqua determinata uerificata obti-
 neat conuersionem. Priori modo uniuersalis conuersione per
 accidens uocabimus, tanquam quae non ratione sui, sed par-
 ticularis gratia in particulari conuertatur: nam quoniam
 ex uniuersali sequitur particularis, & quae in parte est, ad
 seipsam retroagatur: ob id & uniuersalis in parte conuer-
 titur. In secundo autem sensu, non in particulari, sed ad se-
 ipsam dicimus affirmatiuam uniuersalem retrocedere: sunt
 enim materiae aliquae, in quibus licet uniuersale uniuersali-
 ter conuerrere: quemadmodum si praedicatum subiectumque
 aequiuertibiles termini sint: ut si dicam, omnis homo risibile
 est, licet & conuertendo, omne risibile hominem esse, dicere.
 Ceterum de ista, nulla facta est mentio: quia de conuersione
 simpliciter pertractare proposuerat. [Si enim a. alicui] Eadem
 dem ratione, hoc est, per uniuersalis negatiuae conuersionem,
 ostendit particularem affirmatiuam retroagere in se-
 ipsam: si uero in uniuersalem aliquando conuertitur, hoc per
 accidens euenit, & ratione materiae.

Sin autem a. alicui eorum, quae b. no in-
 fit, non necesse & b. alicui eorum, quae a.
 non inesse, ut si b. quidem est animal, a. ve-
 ro homo: homo quidem enim, non omni
 animali: animal autem, omni homini inest.

Particularem negatiuam non conuertit per materiae, mon-

Conuersio p
 accidens di-
 uiditur.

strauit: ad destruendum enim demolendumque, unum sufficit:
 quare uniuersali monstratioe aut deductione ad incommo-
 dum opus non fuit: uerum satis hoc fuit exprobo proba-
 re. Nec tamen ignorandum, quod in cotingenti materia, ut plu-
 rimum in se conuertitur, ut Aliquis homo non est albus, ali-
 quod album homo non est: in necessaria uero, in uniuersalem
 retrocedit affirmatiuam, ut Aliquod animal homo non est,
 omnis homo est animal: in impossibili autem ad uniuersalem co-
 uertitur negatiua, ut Aliquis homo lapis non est, nullus lapis
 est homo: propter itaque fluxum uariabilemque conuersionis
 istius modum, non ab re conuerti eam negatiua. Ceterum
 quod et haec conuertatur, ratio in oppositu est: sequitur enim,
 nullum b. a. ergo aliquod b. non est a. iterum, nullum a. b. ergo
 aliquod a. non est b. Tunc ratiocinij gratia ponamus primam
 propositionem uocari c. secundam d. tertiam e. quartam f.
 & in hunc modum arguamus particularem negatiuam ter-
 minis ad seipsam conuerti eam discurrendi regulam, quam uo-
 cant commutatam conuersionem seu proportionem, ita, Sicut
 se habet c. ad d. ita c. ad f. ita e. ad g. ita d. ad h. ita f. ad g. e. conuertitur, ergo e. & f. retrocedent.
 Huic nonnulli & magni respondent, non esse uerum, si duo
 sint, quorum alterum ex altero consequatur, quod quic-
 quid ex consequente, et antecedente etiam consequatur: nisi
 essentialis inter consequens atque antecedens extiterit habi-
 tudo, quam obrem fallaciam aiunt esse consequentis: quando-
 quidem particularis sequitur ex uniuersali non per conuer-
 sionem, sed ex hoc quod uniuersalis suam infert particula-
 rem: sed haec quid ad arguendum? profecto, ut mihi uidetur,
 quae sionem non soluunt: satis itaque, ut accidens fallaciam
 hic esse dicamus, quum enim c. ad d. & e. ad f. comparas, si-
 militudinem uerbarum ad inferentiam: quum uero c. ad e. propor-
 tionem facis in conuersione: quum itaque medij ratio uarietur,
 fallaciam esse dicimus secundum accidens. Sed esto, conce-
 damus & proportionem, dicamusque aliter, quod negatiua in
 parte duplici de causa uera esse potest: aut propterea quod
 uniuersalis sua uera est, aut in seipsa ueritate obtinebit. Si
 itaque, quod supponis, uerum extiterit, particularem istam ne-
 gatiuam ueritate habere & sua uniuersali, concedimus pro-
 culdubio, ad seipsam conuerti: quod si dixeris, non ob uniuersalem
 sed ex sui natura isthanc ueritatem ad comprobari, pla-
 num uel crassius intuenti, proportionem similitudinemque istam
 inter has fieri propositiones non posse: quae enim conuertitur
 uniuersalis negatiua, secundum partem tantum falsa esse po-
 terit, ut nullum animal homo: conuertens autem in toto falsa
 esse, ut nullus homo animal, quas ob res sub falsa in parte: ue-
 ra particularis aliqua reperitur: sub falsa uero in toto, ne
 unam quidem offendemus ueritatem consentientem. Sed am-
 plius quae de negatiua uniuersali dicta sunt, erronea esse ui-
 dentur: quum ueritatem utrobique conuersio ista stabilem fir-
 manamque non obseruet: haec enim uera est ex supposito, nullus
 homo scribit: haec autem falsa, nulli scribes homo. Itidem haec
 uera, nullus senex erit puer: & haec medax, nullus puer erit
 senex. Ceterum et de particulari affirmatiua idem uidetur:
 haec uera est, aliquis ignis est extinctus: et haec falsa, aliquod
 extinctum, ignis: Consimiliter haec uera, aliquis homo est
 mortuus: sed ista falsa est proculdubio, aliquod mortuum, est
 homo: quae quum ita sint, prenotanda quae piam sunt, quod sa-
 cilis dubitationibus his facere possumus satis: & ante omnia
 scitu dignum, quod scribes, ridet, atque huiusmodi reliqua,
 eius sunt naturae, ut possint et actum & potentiam significare.

Quod par-
 ticularis ne-
 gatiua con-
 uertatur.

Negatiua
 particula-
 ris bifariam
 uera.

Uniuersal-
 negatiua no
 conuertit: nec
 particularem
 affirmati-
 uam.

1 Annotatio

re: si actum notemus, significat propositio haec, Nullus homo
 est scribens, quod actus scribendi nulli inest homini: si uero
 potentiam, sensus est, quod nullus homo, subiectum potest esse
 actionis scribendi: Si igitur in priori propositionem istam
 significatione accipias, dicimus hanc esse ueram, nullus ho-
 mo est scribens: est etenim aequae cum hac significatione, nul-
 lus homo scribit: & itidem uera haec erit, nullum scribes est
 homo: Sin autem in secunda eas significatione acciperis, nemi-
 ni ambiguum, quod utraque falsa est: atque ita primae rationi se-
 cimus satis. Sed ad haec aliud quoque annotatione dignum,
 quod in quibusdam propositionibus accidit aliquando sub-
 iectum praedicatum uel, ut moderniores inquirunt, ampliari.
 & licet multi isthunc ampliandi modum negauerint, no ta-
 men uideo, quomodo hoc possint non inueniri, ubi agit de co-
 tingenti, propositione istam, Contingit omne b. esse a. in du-
 plici accipi significatione asserit: aut cui inest hoc, aut cui
 contingit inesse. q. si dicas hoc tantum fieri posse in duobus
 bus potentiam significantibus, quid demum respondebis
 ad ea, quae in sophisticorum elenchorum principio idem di-
 cit, quum de aequiuocatione pertractat: ubi manifeste asse-
 rit propositionem istam, & egrotans sanabatur, in duplici se-
 ri propositio posse: aut quod ille qui nunc egrotat, aut qui egro-
 tabat prius. Quare quum haec ita sint, supponamus pro con-
 fesso, propositiones praeteritae, aut futuri uerbi, duplici posse
 sensum habere, aut subiecto praesentiam significante, aut fu-
 turum praeteritumque tempus denotante: quocirca, quicquid
 alij dixerint, dicimus ista falsam esse, nullus senex erit puer:
 quandoquidem significat, quod nullus existens uel futurus
 senex, est puer: atque itidem falsitate eam damnari, qua con-
 uertitur, eam scilicet quae inquit, nullus puer erit senex: ut di-
 lucide possumus coniectare. Ceterum amplius quoque ana-
 notandum, quod uerbum substantiae bifaria praedicatione di-
 citur, aut per se, aut per accidens: quum per se praedicatur,
 existentiam simpliciter notat, quum per accidens, seu secun-
 dum quid, existentiam sub praedicti ratione: unde quum di-
 co, Homerus est, Homerum simpliciter esse significo: quum
 uero Homerus esse poetam assero, Homerus non in se habere
 per se, sed sub hoc praedictio, quod est poeta, annuntio. Ut
 itaque ad propositum accedamus, dicimus in recta legitimaque
 conuersione eandem uerbi naturam obseruandam esse: sed
 quum dico, ignis est extinctus, esse praedico secundum quid:
 quum uero, extinctum est ignis, esse capio simpliciter. Quod
 si quaeras unde isthaec proueniat diuersitas: respondeo, ra-
 tione praedictorum: quorum alterum, oppositionem signifi-
 cat in adiecto, alterum uero, minime. Quum haec ita sint,
 quaerendum deinceps, an haec quam uocamus conuersionem,
 ratiocinandi modus quidam sit, an uero aliter: & primo ar-
 guimus, quod ita. Omne enim id, per quod ex notiori ad
 ignotioris dilucidationem uenimus, ratiocinandi modus est:
 quum igitur conuersio sic confessio se habeat, palam pro-
 fecto, conuersionem ratiocinandi esse uim. Amplius, quod-
 cunque conclusionem habet, discurrendi modus est: conclu-
 sio namque, ut nemini dubium, ratiocinij diffractumque
 praesupponit: sed ita est, quod conuertens propositio, conclu-
 sio est, quatinus ex conuersa infertur: quemadmodum in se-
 cundo Priorum ad principium, inquit Aristoteles, Relin-
 quitur itaque conuersionem ratiocinandi esse modum. Ad
 oppositum etiam partes arguimus: Omnis etenim ratioci-

2 Annotatio

3 Annotatio

Conuersio
 ratiocinandi
 modus.

Aduersaria
 argumēti.

mandi uis, ut in Priorum secundo asserit Aristoteles, aut a
 toto ad partem, aut a parte ad totum, aut a parte arguit
 ad partem: sed conuersio a nullo istorum modorum arguit.
 Sequitur itaque eam ratiocinij uim nullam obtinere, quod
 si dicas eam a toto ad partem discurrere, syllogismique
 diminuti, quod Graeci ενδυσμυα uocant, rationem sub-
 ire: insurgemus dicentes, Enthymema omne ad syllogismum
 remeare, si propositio, quae in mente detinetur, addita fue-
 rit. Ceterum conuersio pacto aliquo in syllogismum re-
 ferri non potest, quum in duobus tantum terminis ut pla-
 num est, exercentur: relinquuntur itaque conuersionem en-
 thymema esse non posse. Quod si respondeas in conuer-
 sione binos esse terminos secundum rem, uerum ratione
 fieri tres, quemadmodum & in syllogismo ex oppositu
 contra instabimus hunc in modum, Syllogismus ex oppo-
 sitis nullam ratione ratiocinij necessitatem habet conse-
 quentiae: ceterum si in hoc aliquo necessario consequi-
 tur, illud oppositionis gratia magis continget, quam uel syl-
 logistica. Praeterea, in prima figura ratiocinatio ex oppo-
 sitis nullo modo fit: ergo nec conuersio consimiliter, quod
 si asseras, absurdum sequitur, conuersionem conuersione
 perfici: omnis namque syllogismus secunda ac tertie fi-
 gurae, quum sit imperfectus, perficitur conuersione, dum
 ad primam reuocatur figuram, conuersio itaque conuer-
 sione perficitur. Quod si dicas absurdum non esse, con-
 uersionem ab imperfecto syllogismo sortiri necessitatem, a
 conuersione uero syllogismum imperfectum euentiam ha-
 bere necessitatis: id refutabimus, dicentes, apparentiam in
 syllogismo eius esse naturae, ut necessitatem praesupponat:
 prius etenim ratiocinatio est, hoc est, ratio necessitatem
 habens consequentiae: deinceps & necessitatis euentiam
 accipit, ab alio: absurdum ergo, conuersionem euentiam
 sibi ipsi exhibere ratiocinandi, quum nullam ex se neces-
 sitatem habeat. Praeterea, principium principiatumque re-
 atque natura distincta seiuicemque a seiuicem esse de-
 bent: sed nulli dubium, conuersionem, syllogismorum se-
 cundae ac tertie figurarum principium esse: conuersio ita-
 que non iniuria aliud erit a syllogismo. Deinde, conclu-
 sio, ut manifestum est, aliud esse debet a praemis: sed in
 aliqua conuersione, conuersa conuertensque idem sunt:
 sequitur itaque conuersionem ad syllogismum rationem tra-
 duci non posse. Quum haec itaque sic se habeant, dici-
 mus conuersionem consequentiam esse, nec tamen syllo-
 gismum, syllogismique partem aliquam: sed secundum omnem
 inferendi naturam a syllogismo seiuicem. Quod si dicas,
 consequentiam omnem reduci tandem ad syllogismum: id
 proculdubio negandum autumo, nam, quemadmodum &
 Alexander inquit, communis continentisque est, neces-
 sario consequi, quam syllogistica: in consequentis enim ha-
 bitudinibusque & continuis atque coniectis, ex neces-
 sitate sequitur conclusio, nec tamen syllogistica. Dicimus ita-
 que ad rationes, conuersionem discurrendi modum quem-
 piam esse, nec tamen syllogismum seu ad syllogismum re-
 duci: sed ratiocinationis principium esse, quo secunda ac
 tertie figurae syllogismi, ratiocinandi capiunt apparen-
 tiam, quod si dicas discurrendi uim omnem, aut a toto ad
 partem, aut e conuerso, aut a parte esse ad partem: respon-
 demus, diuisionem illam de his fieri, quae ad syllogismi uim
 rationemque reuocantur: quemadmodum in Priorum se-
 cundo liquidum est.

Conuersio
 consequentia
 est, no autem
 syllogismus.

Aduersaria
 argumēti
 satis facit.

De conuersione propositionum necessariorum. Cap. III.

Idem autem modo se habebit, & in necessariis propositionibus: vniuersalis enim negatiua, vniuersaliter conuertitur: affirmatiuarum vero vtraque, secundum partem. Si enim necesse est a. eorum quæ b, nulli inesse: necesse & b. eorum quæ a, nulli inesse: si enim alicui contingit, & a. eorum quæ b, alicui contingeret.

Quamquam quod necessarium sempiternum est, quæ admodum superius in libro de interpretatione dixit Aristoteles, naturæ atque ordine vniuersi præcedit: deinde quæ fluxa & mutabiliaque sunt, merito consequuntur: ipsius tamen inesse natura tanquam et simplicior et diluadior, secundum doctrinam modum, primum occupat locum: deinceps et necessarie propositiones subsequuntur: quum similes conuersionis modum obtineant, cum his que inexistentes sunt. Quamobrem postea quam hucusque de conuersione propositionum inexistens pertractauit, non iniuria de necessarijs exordium facit, in quibus consimile necessarias conuertendi modum obtinere: scias tamen uelim, quæ admodum et Alexander stipulatur, quod de necessarijs simpliciter sermo in presentia est, non autem de necessarijs cum determinatione: siue, et melius, de necessarijs simpliciter prima intentio est, secunda de necessarijs ex determinatione. [Si enim necesse.] Vniuersalis inquit necessaria negatiua (hoc est necessaria affirmatiua, in qua modus de vniuersali dicto negatiuo prædicatur) terminis in se retrocedit: si enim necesse est nullum b. esse a. necesse et nullum a. esse b. quod sine: eius ergo oppositum tibi erit concedendum, a. uidelicet alicui b. contingere. Vbi animaduertas, quæ admodum inquit et Alulidus Ros. quod propositioni necessarie vniuersali negatiua, duas opponuntur materiæ, necessaria inquam atque contingens: quod ut planius fiat, dicimus nos in exemplo, huic propositioni, quæ est, Necesse est nullum b. esse a. tres opponi propositiones, et hanc, Necesse est, aliquid b. esse a. et hanc, Aliquid b. est a. ac demum ista quoque, Contingit aliquid b. esse a: sed quoniam inesse ipsum, contingens sibi, ut supra diximus, uediatur natura: idcirco possibilem necessariamque, propositiones tantum illi opponi asseremus. Quod si quæras cur philosophus contingens tantum opposuit: respondemus secundum sententiam Alulidi Ros. quod isthoc ea de causa factitatum est, quoniam si necessariam accepissemus, eadem cum propositione negatiua vniuersali inexistens monstratio facienda fuisset, hoc est, expositione sensibili arguenda: quia ergo satis ex supradictis probatio hæc manifesta erat, non immerito itaque eam silentio præterit, de ea tantum mentionem facies, quæ supradictæ esset dissimilis. Sed absurdum, diceret quispiam, profecto est, per contingens conuersionem, de qua hucusque nihil dictum est, necessariam negatiuam conuerti monstrare: ita enim per ignotius ignotum confirmari ac stabiliri accidet. Respondet Diuus Albertus (in cuius sententiam Philoponus atque Alexander pedibus etiam ueniunt)

Necessaria propositiones, quate nus hic considerentur.

Obiectio. Solutio.

Obiectio.

Responsio Alberti.

monstratione hanc haud sanciri per contingens conuersionem, sed in deductione ad incommodum, totam firmari: quum etenim, ut aliquantum infra confessum erit, contingens illud sit, quo non existenti necessario, posito autem esse, propter hoc nihil erit impossibile, si propositio ista inesse ponatur, ex ea merito nihil absurdi consequi necessarium erit: sed absurdum, quodque esse minime potest, sequitur non itaque propositio illa possibilis extitit, quodque hoc ita sit, ponamus, aliquid a. b. esse, ergo ut supra ostendimus, et aliquid b. a. erit: quod proculdubio vniuersale destruit necessariam negatiua: si itaque ex ea propositione inesse posita, inconueniens secutum est: non erit utique contingens. Sed inquit alius, redire uerum primam ambiguitatem, per ignotius ignotum uidelicet stabiliri comprobantur: nondum enim contingens definitum erat, atque idcirco ignotum. Dicimus et ad hoc, quod de contingenti abunde, quod ad hoc spectat, in libro de interpretatione pertractatum fuerat: et idcirco ignotiori hoc in loco, nullo pacto est usus.

Sin autem ex necessitate, a. omni vel alicui eorum, quæ b. inest: & b. alicui eorum, quæ a. necesse est inesse: si enim non necesse, neque a. alicui eorum, quæ b, inesset utique ex necessitate.

Vult hoc in loco declarare vniuersalem particularemque affirmatiuas necessarias terminis conuerti, et has ambas tanquam breuitatis studiosissimas, simul monstrat. [Si enim non necesse.] Scribitur, inquit Philoponus, in nonnullis codicibus, Si enim contingit nulli: melius tamen, ait est, ut legamus, Si enim non necesse: si uero priori modo contextus se habeat, dicendum erit, Philosophum et modum modo, et quantum quanto, et quale quali opposuisse. Ceterum addit ille, Scriptura isthæc perperam se habet: non enim ex suppositione ad incommodum poterimus rationem deducere: nanque vniuersalis affirmatiua contingens æquiualeat vniuersali negatiuae contingenti: quod quum ita sit, particularis necessaria affirmatiua, duas habebit oppositas, unam per se, hoc est, vniuersalem negatiuam contingentem: per accidens aliam, hoc est, vniuersalem contingentem affirmatiuam, quod si ex vniuersali negatiua aliquid sequitur incommodum, non tamen hoc ex affirmatiua consequetur: et, ut hoc dilucidius appareat, dico istam non esse bonam conuersionem. Necesse est aliquid b. esse a: ergo necesse est aliquid a. esse b. Quod si quæras oppositum, damus oppositum distinetuè: uel contingit nullum a. esse b. uel contingit omne a. esse b. et quamquam fortasse ex vniuersali negatiua contingente posita in esse, aliquid quod sequitur incommodum: non tamen idem ex affirmatiua vniuersali utique sequetur: vniuersalis etenim affirmatiua in particularem conuertebatur, unde si omne a. erit b. et aliquid b. erit a, quæ nullo pacto hanc destruit, Necesse est aliquid b. esse a. nam necesse aliquid, et contingit aliquid, siue inest aliquid, non se inuicem perimunt: dicimus enim hæc ueræ esse, Necesse est aliquid corpus moueri, et contingit aliquid corpus moueri, itidè ueritati cõsentire, quæ quum ita sint, satis est, ut legamus, Si enim non necesse. Sed profecto meo periculo dixerim, neque hoc etiã pacto rationis huius uim euitari posse: quæro enim cõsimiliter, cui æquiualeat

Obiectio.

Solutio.

De lectioe ambiguit.

Notatio.

Modi plures quatuor.

æquiualeat cõtradictoriũ illud per totius negatione assignatur: ita iterũ prior redibit difficultas: idẽ enim est, nõ necesse aliquid a. esse b. ac si dixerimus, contingit nullum a. esse b. uel contingit omne a. esse b. et quum oporteat ex toto opposito incommodum sequi, ex altera tantum opposito istius parte, ut confessõ constat, inconueniens sequitur: ex uniuersali inquam contingente negatiua inesse posita. Ut itaque rationi huic quæ difficillima est, faciãtis satis, prænotandum, quod omnis monstratio diffusiusque, ex dilucidiori semper ignotius stabilire contendit: nunquam autem ex ignotiori ad notioris cognitionem deuenimus, quod quum ita sit, quum affirmatiua propositio simpliciter, negatiua et notior et dilucidior sit, dicemus negatiuam ex affirmatiua monstrari, non autem e contrario: et ideo negatiua necessaria, duas habebit propositiones oppositas, et eam quæ sibi secundum sui naturam opponitur, hoc est, uniuersalem affirmatiuam contingentem, et eam, quæ hac notior dilucidiorque est (quia notioris dilucidiorisque oppositum reddit) uniuersalem inquam contingentem negatiuam: quæ ideo notior clariorque est, quia necessaria affirmatiua est opposita, quæ necessaria negatiua tanquam quæ affirmatiua sit, et dignior et dilucidior est: sed necessaria affirmatiua unicam tantum contingentem opponi dicemus, id est uniuersalem negatiuam, quam positam inesse conuertentes, ad cõtradictoria sermonem deducimus: atque ita, si ex hac incommoditã accidit, ex toto opposito ipsum dicemus consequi.

Priuatium uero in parte, non conuertitur ob eandẽ causam, ob quam & prius diximus.

Particularis inquit negatiua necessaria, non conuertitur eadem de causa, quæ et superius in propositionibus inexistens tradita est: ubi uidetur, inquit Philoponus, quasi superius causam assignasse, ut particularis inexistens negatiua non conuertatur, quod tamen secus est: sed eandem causam appellauit, eundem modum: eodem namque modo monstratur particularis necessaria terminis non conuerti, quo et particularis inexistens, hoc est, allatã per exemplum, et idẽ etiam exemplum, instantiã, non enim sequitur, Necesse est aliquid animal non esse hominem, ergo necesse est aliquid hominẽ non esse animal. Verum enim uero, quod facilius exactiusque ea sciamus dignoscimusque, quæ superius commemorata sunt, debemus animaduertere, quod licet quatuor tantum modi in usu sint, secundum quos modales denominamus propositiones: plures tamen et alij reperiuntur, quibus et uerbi naturam et prædicati cum subiecto inherentiã determinamus: sed quoniam aut ratio hæc ueniunt in syllogismum, aut eandem cum propositionibus inexistens conuersionem obtinent: idcirco de his nullam fecit mentionem: ista enim uniuersaliter conuertitur: Nullum hominem esse lapidem est uerum: ergo uerum est, nullum lapidem esse hominem: et cõsimiliter de reliquis dicendum erit, uniuersali inquam affirmatiua, particularibusque et affirmatiua et negatiua: et hoc, semper seruatis regulis syllogisticis, quemadmodum et superius dicebamur. Si unum conuertibile est uerum, et reliquum: et si antecedens est uerum, et consequens: unde quia nulla regula est, quæ dicat, si antecedens est falsum, quod consequens sit falsum, ideo talis conuersio nulla est, Omne hominem esse album, est falsum: igitur ali

quod album esse hominem, est falsum: cõsimiliter non sequitur, Homo est animal, est per se primo modo: ergo animal est homo, est per se primo modo: quoniam regula nulla asserit, quod si antecedens est per se, quod consequens sit per se: et hunc in modum de omnibus huiusmodi propositionibus dicendum erit. Ceterum, sunt qui conuertendi sunt prædictos modos destruant: inquit enim, quemadmodum et concedimus, isthanc ueram esse, Nullus homo necessarius est grammaticus: hanc tamen falsitate damnari, quæ est, Nullum grammaticum necessarium est homo. Sunt qui, ut rationi huic faciãtis satis, propositiones tales distinguendas esse aut timent: aiunt enim duplicem istarum sensum esse, compositionis unum, alterum diuisionis: adduntque Aristotelicas conuersiones in sensu fieri compositionis, non autem diuisionis. Quod ut clarius dilucidiusque sit, dicimus nos, propositionem istam, Nullus homo necessarius est grammaticus, duplicem sensum exprimere: aut enim modus ille uerbo componitur, et a prædicato se iungitur, aut a uerbo separatur et prædicato componitur: si prius, sensum facit compositionis, asseritque impossibile esse hominem aliquid grammaticum esse: si secundum, sensum habet diuisionis, significatque, quod hoc prædicatum, grammaticum, non inest alicui hominĩ ex necessitate: quoniam hæc igitur ita sint, aiunt isti, conuersiones illas ueras esse, in sensu compositionis: falsas autem, in sensu diuisionis: atque ita instantias solunt. Nos autem et compositioni et diuisioni hæc conuersiones applicari posse dicimus, dummodò eundem semper sensum obseruent: ita quod si una in sensu fuerit compositionis, quod et reliqua in eodem sensu accipiantur: quamobrem dicimus, et propositionem illam conuerti, si idem sensus utrobique seruatur: unde si hæc est uera in sensu diuisionis, Nulli hominĩ ex necessitate inest grammaticum: et sua itidem conuertens uera erit, quæ inquit, quod nullum necessarium est grammaticum, est homo: Altrius uero, quia in sensu compositionis hæc falsa est, Necesse est, nullum hominem esse grammaticum: itidem in eodem sensu hæc est falsa, Necesse est, nullum grammaticum esse hominem: atque ita confessum est, quod isti negant, conuersionis regulas istas, tam diuiso, quam composito sensui posse accommodari. Alij tamen, aliter: inquit propositiones necessarias bifariam scindi, ut et superius assereramus, alias simpliciter, alias secundum quid necessarias uocari: ideoque aiunt has magis significè conuerti, Nullus homo necessarius est grammaticus, nullum grammaticum, necessarium est homo: et secundam istam ueram esse, nanque uerum est quod simplici necessitate hæc nullo pacto dicenda est necessaria, Grammaticum est homo: sed si necessaria nuncupanda erit, secundum quid necessaria dicitur: atque itidem prior intelligenda erit, quia si necessitatem secundum quid, dicerem quod proculdubio utraq; esset falsa, namque ista necessaria est secundum quid, Homo est grammaticum, ut de superioribus liquet. Vtraque istarum solutionum, bona est: antiquior tamen, quæ præcessit.

Oppugnatur conuersio necessaria, uerbi uerbi salis. Solutio quorundam.

Solutio Bibrantæ.

Alia solutio.

De conuersione propositionum contingentium. Cap. III.

N contingentibus uero quoniam multifariam dicitur conuertitur

tingere, etenim necessarium, & non necessarium, & possibile, contingere dicimus)

Merito ultimum locum obtinere propositiones, que contingens nuncupantur, tanquam & compositionem quandam sequentes, & a supradictis diuersum conuersionis modum retinentes. Ceterum, quia materia hec perquam distalis est, ideo attentione studioque non mediocri opus erit: presertim quum in hac contingens diuisione, diuersi diuersa senserint. Dimus naque Albertus uir profectus magnus, longe fecius diuisionem istam intellexit, quam & Alexander & Philoponus & dimus Seuerinus, ac ipsemet deniq; Aristoteles acceperunt: Ait enim, distinctionem hanc, modorum potius esse contingens quam specierum, quum alioquin contingens (quod est quasi genus necessarium non necessarium) inter reliquas connumeretur diuisionis istius partes: ideo per contingens necessarium, illud intelligit, quod propositioni necessariae equam obtinet sortem: per non necessarium, quod ad utramlibet partem spectatur, quodq; & in naturam & in finitum diuiditur: per possibile autem contingens, quod est quasi genus ad necessarium & non necessarium. Verum quod diuisio hec non sit idonea, rationibus satis euidenti- bus arguimus: primo namq; absurdum, si genus contra speciem distinguamus: nam ista diuisio, aut est equiuoci in aequiuocata, aut generis in species, aut totius in partes: No equiuoci, quandoquidem ex Alberti sententia secundum eandem rationem contingens alium de necessario & non necessario praedicitur: Non etiam totius in partes, ut planum est: Nec generis etiam in species: quod monstro, genus enim non uenit in diuisionem cum his, quorum est genus: neq; enim conuenimus dicere, quod animalium alia sunt animalia, alia homines, & alia equi. Quod si dixeris, ideo genus inter species connumerari, quoniam ista diuisio modorum potius sit, quam specierum: & multa accidunt contingenti communi, que non accidunt suis speciebus. Contra istam dicentes, quod eodem modo omnia genera in diuisione cum suis speciebus ueniunt, quum & illis multa ratione sue accidant: communitatis, que speciebus suis minime competunt. Præterea, si ista est, que admodum inquis, distinctio modorum non specierum: igitur aut alius a superioribus dandus erit diuidentis modus, aut equiuoci in aequiuocata erit diuisio: que tamen ambo illi negant. Præterea nihil eiusdem rationis, potest esse commune actui & potentia, ut planum est: non igitur recte ponitur possibile illud alium seu commune, et hoc idem firmatur auctoritate diui Seuerini, qui inquit possibilitatem communem, actui atq; potentia equiuocam esse. Item inquit inferius Aristoteles, necessarias & non necessarias negatiuas similiter cum propositionibus inexistentibus conuertit: que uero contingens ut in pluribus, non similiter: ergo non intelligendum per contingens non necessarium, contingens naturam atq; infinitum: quum alioquin, ut confessum est, uniuersalis negatiua contingens nati nullo pacto terminis conuertatur, ut inferius perspicuum erit. Præterea inquit isti, non posse contingens alii conuersiones uerificari, nisi in suis speciebus: igitur nullam habet naturam a suis separatam superpositis: quare equiuocam, & solo nomine comune erit. Sed & ad oppositas partes adducuntur satis efficaces rationes. Nam contingens opponitur, ut clarum est, necessario: aut ergo illud est contingens necessarium aut non necessarium, aut naturam seu infinitum: sed nullum istorum potest esse totum

Contingens iuxta Albertum.

Contra intentionem Alberti de ipsa contingenti propositione.

De contingente rationes alie.

necessarij contradictorium: sequitur itaq; dari quoddam contingens communis istis, quod opponatur necessario. Quod autem necessario non contradicat contingens necessarium, monstro: sequeretur enim duo contradictoria esse simul falsa, quod absurdum: hec enim falsa est, Neesse est nullum hominem currere: & hec itidem, si fuerit contingens necessarij, Contingit aliquem hominem currere: quia idem significat, quod neesse est, aliquem hominem currere: quod absurdum. Neq; etiam contingens non necessarium: quia uel per non necessarium intelligendum est, naturam atq; infinitum, que admodum asserit Albertus: aut contingens, quod equiualeat propositioni inexistenti, quemadmodum & Alexander & Philoponus asseruerunt: siue enim prius, siue secundum dixeris, sequitur incommodum, quod ante deductum est, duo uel delictet contradictoria esse simul falsa: nam hec falsa est, Neesse est nullum hominem esse animal: & hec itidem, Contingit aliquem hominem contingenti non necessario seu nato aut infinito, esse animal: quum itaque nullum istorum contingentium contradicat necessario, sequitur alium communis contingens dandum esse. Amplius Aristoteles inferius in questione contingens & inexistentis in prima figura, Ex maiore inexisterente negatiua, & minore contingente, sequitur inquit syllogismus, non eius contingens, quod determinatum est, sed nulli inesse ex necessitate: hoc enim est contradictio facta suppositionis: postum est enim, a. ex necessitate alicui inesse, syllogismus autem per impossibile est opposita dictionis: si itaque contingens in hac conclusum inuenit, neque est necessarium, neque non necessarium, erit igitur aliud commune. Præterea, inquit idem inferius, quod ex maiore uniuersali negatiua necessaria & minore contingente sequitur conclusio inexisterens: & addit, Manifestum est autem quoniam & eius, quod est contingere non inesse, sit syllogismus, siquidem & non inesse: quare uelle uidetur quod ex inexisterente sequatur c contingens: ergo dabitur aliud quod contingens, quod neque naturam seu infinitum, neque necessarium erit. Amplius ponit atque arguit Aristoteles, regulam istam, Si antecedens est possibile, & consequens est possibile, quod si intellexeris de contingenti necessario tantum, aut contingenti non necessario, manifestum concludetur falsum: sit enim syllogismus iste, Omne currere animal, omnis homo currere, omnis homo animal: planum profectus est, antecedens rationationis huius, contingens esse naturam: consequens uero, necessarium, dandum est itaq; aliud contingens communis: quum alioquin & ibidem dicat Alulidus Ros, quod intelligenda est regula illa de contingenti communi, quod est illud, quod opponitur impossibile.

Secunda.

Tertia.

Contingens bigua, dicimus nos (quam possibile atque contingens sola, ut omnes fatentur, uoce differant) quod totidem modis contingens dicitur, quot & possibile ipsum. Atque ut facilliora cognitu sint nobis ista, alius pauillo exordium censeo: ut enim & Ammonius & diuus Seuerinus in libro de interpretatione referunt, possibile distinguitur non ut genus, sed ut uox in propria significata: aliud namque actus, potentia aliud seu aptitudine. Iterum, quod actu diuiditur, non tanquam uox, sed ueluti genus: quoniam aliud rei innatum est, quod Greci ἐνδογενές, hoc est specificum uocant: aliud accessorium, quod illi ἐπιγενές, innatum iterum scinditur: nam aliud æternum, ut cælestia moueri: aliud non æternum, neque in æternis, sed quod ad subiecta

Accommodatio supiorum ad Arist. sententiam.

Respondet rationibus supra obiectis.

subiecta extiterint, ut quum dicimus, ignem ipsum posse calefacere: Quod uero accessorium, de potentia ad actum magrauit, ut quum dicam, possibile est me scribere, supposito quod ita sit. Quod uero possibile dicitur, quod non sit actu sed potentia tantum, adhuc seatur: aut enim est in potentia necessaria, aut non necessaria: necessaria, ut possibile est sole ingredi primas partes cancri, quum sit in capricorno: non necessaria uero potentia, aut ad actum de diu potest, aut semper in potentia est, prius est, ut si dicam posse me ambulare, quum sedeam: secundum, ut qui asserimus, continuum posse in infinitum diuidi. Ut itaq; diuisione ista proposito accommodamus, dicimus per contingens necessarium, Aristoteles intellexisse, & quod in actu necessario est, & quod in potentia necessaria: per non necessarium uero, quod in actu non necessario, quod id est cum propositione inexisterente: per possibile autem, quod in potentia est non necessaria, quodq; potest esse, quum non sit: & quum fuerit, potest etiam non esse: & hoc est contingens illud, quod omne necessarij naturam destruit. Quum enim necessarium duo dicit ut plurimum, & praedictum inesse subiecto, & non posse non inesse: hoc possibile oppositum asserit & praedictum non inesse subiecto, & posse, cum in sit, non inesse. Tale itaq; contingens inferius etiam definitur, ut uidebimus, diuideturq; in naturam atq; infinitum, seu in contingens ut in pluribus, ut in paucioribus & equaliter: quod ab Aristotele in libro de interpretatione uocatur proprie δὲ τῶν τριῶν ἐπιγενές, quod facillius que dicitur, intelligere possumus, dicimus ex sententia Ammonij, quod contingens ut in pluribus, sunt que ab arte aut natura proueniunt: que uero in paucioribus, casu accidunt & fortuna: & que equaliter, secundum quod & questionem facimus satis, dicimus diuisionem istam equiuoci in aequiuocata esse, neq; pacto aliquo dari commune contingens actui & potentia: sed si contingens aliquod commune dicitur est, illud tale nuncupabitur, quod actum significabit necessarium atq; non necessarium: sed neq; istud proprie genus uocandum erit, sed magis ab uno: nam que necessaria, prius actu sunt, quam que non necessaria: prius itaque contingens istud de necessario praedicabitur, quam non necessario. Ad rationes uero in oppositum haud magna cum difficultate respondemus, & primo dicentes, quemadmodum contingenti immediate opponitur per negationem assignatum contradictorium, subinde uero & necessarij diuinctum: ita & necessario contradicit, primo per negationem oppositam, secundum & diuinctum ex omnibus contingens significationibus constitutum: ut in proposito, huc que est, Neesse est nullum, b. esse, a. contradicit hec, Contingit contingenti necessario: aut, contingit contingenti uero, neq; ob hoc, ratione conuincitur dari commune aliquod contingens. Deinde ad sequentem etiam dicimus, contingens illud, quod in ea sequitur questione, dimidium contingens esse, quod, ut peritiores asserunt, propositionem reddit secundum quid inexisterentem, hoc est, contingens non necessarium. Et consimiliter alij etiam argumentum facimus satis: dicimus enim ex inexisterenti contingens sequi non necessarium tantum illi equam obtinens uim, non tanquam commune, hec tamen infra planius declarabuntur. Ad id autem, quod ultimo asseratur loco, & cum regulam illam diuinctiue intelligendam esse, uidelicet, Si antecedens possibile fuerit, hoc est, aut necessarium, aut non necessarium, aut natum seu

infinitum, quod & consequens aut necessarium aut non necessarium, aut natum seu infinitum erit: nec propterea cogimur, ut contingens aliquod commune ponamus. Hec itaq; uera est contingens atq; possibilis distinctio. Quod si Aristoteles desideras testimonium, accipe, que secto quarto in libro 1. de ueritate inquit Aristoteles. Possibile enim, aut non simpliciter dicitur: sed hoc quidem, quod uerum est, ut in actu existens, ut possibile est ambulare, quoniam ambulat iam: et omnino possibile est esse, quoniam est iam aliquid actu, quod dicitur possibile: illud uero, quod forsitan agerit, ut, possibile est ambulare, quoniam ambulabit: & hec quidem in mobilius est solis potestas: illa uero, & in immobilibus: utraque autem uerum est dicere, possibile ambulare, & quod ambulat iam & agit, & quod ambulabile est, hoc igitur sic possibile, non est uerum de necessario simpliciter dicere: aliter autem, uerum est, quare quoniam partem uniuersale sequitur, illud quod ex necessitate est, sequitur posse esse, sed non omne: & hec hæcenus de possibili contingensq; diuisione: superest iam, ut ad propositum redeamus.

In affirmatiuis quidem consimiliter se habebit secundum conuersionem in omnibus: si enim a. omni vel alicui eorum, que b. contingit: & b. alicui eorum, que a. contingeret utiq; si enim nulli, neq; a. nulli eorum, que b. ostensum enim hoc prius.

Quum equiuocum sit contingens, ut superius monstrauimus, si inquit Aristoteles, accipiamus in quacumq; uelimus significatione, dummodo propositiones sint affirmatiue, eodem conuertuntur pacto, quo & necessaria atq; inexisterens: hoc est uniuersalis, in partialem: particularis uero, in seipsam. Si enim, inquit, contingit a. omni uel alicui b. & b. contingit alicui a. quia si non, oppositum sequetur, hoc est, non contingit b. alicui a. quod equam obtinet uim cum hoc, neesse est, nullum a. esse b. que in seipsam conuertitur, & ex qua manet seipsum incommodum concluditur. Ceterum quoniam in omni contingens significatio, unquam attulit demonstrationem: ad uidentia nobis sunt, que philosophus simul protulit, quemadmodum & Alexander fecit: si enim, inquit, fuerit contingens possibile, suum oppositum erit necessarium (quod superius monstratum est conuertit) si uero inexisterens extiterit, suum oppositum itidem inexisterens erit, quod consimiliter ex superioribus dictis conuertit liquet: si autem contingens fuerit necessarium, oppositum suum contingens poni inesse poterit, atque ita inconueniens deduci. Sed profunda nimirum ex hoc loco oritur difficultas, quoniam modo demonstratio ista unquam obtineat: scimus etenim quemadmodum & inferius planum erit, quod propositioni contingenti binæ opponuntur necessariae, affirmatiua inquam ac negatiua: huc itaque que est, Contingit aliquod, a. esse, b. si ueri extiterit contingens, contradicent binæ hæc, Neesse est, nullum, a. esse b. & neesse est omne a. esse b.: & quamquam ex uniuersali negatiua incommodum sequitur, quum ea terminis ad se conuertatur, non tamen ob id ex affirmatiua etiam uniuersali impossibile deducitur: hæc enim, Neesse est omne a. esse b. in hac conuertitur, Neesse est aliq; b. esse a. que minime hanc destruit, Contingit aliq; b. esse a. particularis namq; affirmatiua contingens, particularisq; affirmatiua necessaria, ueluti coposibiles ut affirmatiue ambe, nullo pacto se inuicem perimunt. Quod

Dubium difficile.

Solutio Alberti.

Quod si dicas, quod admodum et diuus inquit Albertus, q. pro positiones ille, non qua particulares, sed ratione materiae...

Vera responsio et Pulchra.

Verum est, quod admodum et diuus inquit Albertus, q. pro positiones ille, non qua particulares, sed ratione materiae...

Obiectio contra particularem negationem.

Obiectio contra particularem negationem. Sed non iniuria aliquis insurrexerit, dicens, his isthanc eandem dubitationem contra conuer-

Solutio.

Solutio. Respondemus, particularem negationem nullo pacto per deductionem ad impossibile monstrari: sed eo, quod in affirmatiuum per oppositum conuertitur, quam superius per impossibile conuerti ostendimus.

Alberti responsio.

Alberti responsio. Insuper inquit Albertus, q. contingens naturam non semper in contingens eiusdem conuertit naturam, sed in contingens aliam...

in contingens commune atq; alium, quod omnium contingens specterem consequens est. Nos autem, cum quia con-

In negatiuis vero, non similiter: sed quaecunque quidem contingere dicuntur eo quod ex necessitate non infunt, aut non ex necessitate infunt, similiter: vt, si quis hominem dicat contingere non esse equum, aut album nulli vestimento inesse.

Affirmatiue, ut diximus, in omni contingens significato consimiliter propositionibus inexistentibus ac necessarijs conuertuntur: negatiue uero, non itidem: Sed quom contingens pro necessario aut non necessario accipitur, similiter conuertuntur: quom autem pro possibili, aliter ubi Albertus opinionem atq; enarrationem suam peruertit, per non necessariu, contingens suum alium intellexit: atq; contingens istud non necessarium uocari eo, quod in genere accepit a necessario differt: sed mirum profecto, imo potius deridendum, in duobus (ut iam diximus) uerbis, non necessarij significatione uariasse, aliterq; in diuisione accepisse, atq; aliter, dum diuisionis

Vera expositio iuxta Alexandrum et Philosophum.

Veram expositioem iuxta Alexandrum et Philosophum. Satis itaq; est, ut cum Alexandro dicamus atq; Philopono, quod per non necessarias propositiones, inexistens est intellexit Aristoteles: atq; in his solius fieri nominis permutationem, significata autem eadem esse: contingens inquam necessarij, cum propositione necessaria: et contingens non necessarij, cum propositione inexistente.

Nota in expositione huius loci Alberti erroris insignis.

Nota in expositione huius loci Alberti erroris insignis. Nulla enim conuertitur cum particulari negatiua, quando contingens significat, aut necessarium aut inesse.

Quaecumque uero, eo quod ut plurimum, atq; ob id, quod nata sunt contingere dicuntur, secundum quem modum determinamus contingens, non similiter se habebunt in priuatiuis conuersionibus. ceterum uniuersalis quidem propositio, non conuertitur: quae uero in parte, conuertitur. Hoc autem erit manifestum, quando de contingenti dicemus.

Supererat ultimam contingens significatiuam, quod possibile nuncupabatur, diuidebaturq; in contingens ut in pluribus equaliter, atq; ut in paucioribus: quonia contingetia ut in paucis, et equaliter, ad usum syllogisticum sunt inutilia: ideo his omnis de contingenti nato atq; ut in pluribus tantum mentione fecit, tanquam quod in arte ueniat, et ad usum accommodetur syllogismi: quae admodum et ipse inferius dicit, inueniens. Disciplina autem uel syllogismus demonstratiuus, ex indefinitis quidem non est, eo quod inordinatum est medium: ex his uero, quae nata sunt esse, pene omnes: et considerationes sunt de sic contingentibus, haec ille: Solum itaq; ut plurimum contingens, considerauit, quod et nauu uocauit, eo quod uerum sator in rebus maxime naturalibus: diximus enim superius et ab arte et a natura contingens de pedere ut in pluribus. [Quae admodum determinauimus contingens] Hoc est, quae admodum, dicebamur propriu contingens in Physicis, aut in libro de generatione et corruptione. [Uniuersalis quidem] Quonia, ut infra planius erit, et uniuersalis affirmatiuum in seipsam conuertetur: contingens enim propriu in opposita conuertitur quod ueritate: quare si, contingit nullu b esse a, conuertetur, et contingit omne b esse a, in seipsam retrocederet. [Quae uero in parte conuertitur] Eadem de causa, quonia uidelicet in particulari affirmatiua per oppositum conuertitur: illa proculdubio terminis ad se remeant: sequitur itaq; quod et haec. Hoc autem erit manifestum [Nos etiam, quom ad locum illum de uerimus, amplam super conuersione uniuersalis negatiuae

ficiemus questionem: namq; et de hac non pauca ambiguitates, negotium successunt.

Nunc uero nobis & hoc sit praeter ea, quae dicta sunt, planum, quod contingere nulli, aut alicui non inesse, affirmatiua habet figuram: contingit, namq; ad similitudinem ipsius est, ordinatur: ipsum uero est, in quibuscunq; praedicetur, affirmatione semper & omnino facit: ut, est non bonu, aut est non album, aut simpliciter, est non hoc: monstrabitur autem & hoc per frequentiam: secundum uero conuersiones, ad aliarum similitudinem se habebunt.

Causa inquit Aluidius Ros, cur negatiua contingens uniuersalis non conuertatur terminis, est, quia negatiue in hac materia, non sunt negatiue in ueritate, sicut ostensum est in libro praecedente: sed uis quidem eorum, est uis affirmatiuarum: haec ille. Ceterum hoc dicit Alexander, inueniens causam hanc non sufficere, quando quidem si ita esset, consimiliter et necessariae se habuissent: quod tamen secus est: quom necessariae, ut uidimus superius, in seipsis retrocedat uniuersales negatiuae: quod quom ita sit, ex eiusdem ac Philoponi sententia potius dicendum est, uelle hoc in loco latetem Philosophum errorem abigere: quibusdam namq; crassioris ingenij existimare potuissent, ea ueritate minime continere, quae in libro de interpretatione dictata fuerunt, has inquam propositiones et affirmatiuas esse, et ex transpositione, ne itaq; in hoc quis incidat decipulum, inquit Philosophus, has reuera affirmatiuas esse: quae admodum superius asseruimus. Ceterum, si et Aluidius Ros, ad opinionem proposito aptare uolueris, dicas causam esse, cur negatiua contingens uniuersalis terminis non conuertatur, quoniam haec in materia (hoc est, contingetia) negatiuarum uis affirmatiuas reddat: quoniam, ut inferius uidebimus, negatiue in affirmatiuas conuertuntur: et idcirco, si uniuersalis contingens negatiua in seipsam conuertetur: eadem quoq; lege uniuersalis contingens affirmatiua in se remeant: quod per absurdum. [Semper] in omni tempore. [Omnino] in omni materia. [Secundum uero eodem conuersionem] Inquit Ioannes Grammaticus, sensum contextus talem esse, quod d propositiones istae, quae negatiuum habent imaginem, secundum conuertendi modum ad aliarum se habere similitudinem, hoc est, affirmatiuarum: conuertuntur namq; in parte utraque haec negatiua, ut, contingit nullu uel ali quod b esse a: et contingit aliquod a non esse b: haec Ioannes, Alexandri expositione imitatus. Atq; haec longore fortasse quam opus erat, dissertatione de conuersione distulimus, equiuocatione primo nominis huius, quod est Conuersio, distinguentes, refutatis inibi et iunioru nugellis, quae de conuersione mentiebantur: accipeps et de conuersione cum oppositione differentes, facta in super pulcherrima questione, an diuisio propositionis per modos fuerit, an per materias, an, quae magis dixerim, per utrumque: mox et de propositione inexistente simpliciter, alia soluta ambiguitate: subinde et propositiones generis cuiuscunq; conuertentes uniuersales particularisq; affirmatiuas et negatiuas, et simpliciter necno cum oppositioe conuertentes.

Expositio Auer. Alex. ex a positio.

Epilogus omnium, quae dicta sunt de conuersionibus.

sione, soluta ibidem argutiã, que monstrationẽ Aristotelicam infestabat: paucillõ deinde infra & rationes solimus atque instantias, que quasi tollebant ratos stabileſque conuertendi modos: pertractata inibi & aliã quæſtione, an conuersio ratiocinij modus sit: postea & modalium conuerſiones enucleauimus, soluti ibidem maximis dubitationibus, que è contextu ipſo originem habebant, queque instantias non paucas contra datã regulã aſſerebant: mox preſertim egimus de contingentis diuisione, reſutata diu Alberti opinionẽ, quã nescio quid altum contingens imaginabatur: ſimul etiam ſolutis ambiguitatibus, quã enixiſſimè contingentiu conuerſionum naturam demoliebantur. Superest itaque, ut tantuſque tractati, ut ad ſyllogiſmorum formationes, quod præſentis erat negocij, principijs iam omnibus & poſitiis et enarratis, pedem feramus.

Transitio.

De tribus figuris ex proſitionibus inexiſtentibus Cap. V.

eterminatis verò his, dicamus iam per quã, & quãdo, & quomodo fit omnis ſyllogiſmus: poſterius autem dicendum, de demonſtratione, prius enim de ſyllogiſmo dicendum, quã de demonſtratione, eò quod vnuerſalior ſyllogiſmus eſt. demonſtratio namque ſyllogiſmus quidam eſt: ſyllogiſmus verò non omnis, demonſtratio.

Nota quæ dã eſſe, quæ nulla indi- gẽt mōſtra tiõẽ, et hæc qua diſſariã diuidi.

- 1. 2. 3. 4.

Quoniam de ſyllogiſmo ratiocinationẽ que ſermonem habetur ſumus, ſitu dignum, quod in his quæ ſunt, nonnulla eius nature exiſtunt, ut monſtratione aliqua minime, indi- geant, & hæc quadriſaria diuisione comprehenduntur, ut in ſecundo capitulorũ uniuersaliũ, inquit Abumazar Alpha- rabius, & in oratorijs inſtitutionibus Fabius. Nãq; et ea, quæ auctoritate uiri cuiusdam magni ſtabilitur, oſtenſione nul- la indigere dicimus: quemadmodum moris erat apud Py- thagoræos: quibus ſufficiebat ad alicuius monſtrationem di- cere, aurõgẽpõ, item, ad ea, quæ probabilia & vulgõ con- eſſa ſunt, rarõ aut nunquam ratiocinationẽ aſſerimus: quẽ admodum, regeſ & uiros bonos & iuſtos eſſe oportere, nã- quam arguimus: tanquam quod nemo negat. Senſibilia etiam eius eſſe nature dicimus: nullus enim tam fatũe mentis eſt, ut arguendum cenſeat, ſolem lucere: Quod & de primis intelligibilibus ac communibus conceptionibus etiam aſſe- ruimus: ſunt enim apud omnes et accepta et indubitata: quẽ admodum, de quolibet affirmationem aut negationem uerã eſſe, quum hæc itaque ſic ſe habeant, ſunt ex altera parte nonnulla, quæ nunquam monſtrari poſſunt, eò quod ignotiſ- ſima ſunt, de que ſe nullam exhibent euidẽtiã: quemadmo- dum, ſtellas pares aut impares eſſe. Sunt porro quæpiam, quæ & partim nota & partim ignota ſunt: de que his ſyllo- giſmos ac monſtrationes omnes facere conſueuimus. Cete- rum quoniam ex ſe nihil monſtratur, ex alio quopiam argu- mentum atque euidẽtiã accipit: idẽ hoc triſariũ fieri poſſe dicimus. Aut enim ex toto partem ſtabilimus, & ita ſyllogiſmus ratiocinatiõque conſtruitur: aut ex parte to-

Quæ mon- ſtratiõẽ in- diget quot= q; mōſtra di forme.

tum, & ita inductio: aut ex parte partem, quod exemplum appellamus. Sed quoniam ſyllogiſmus, monſtrato eſt ali cuius dubij propoſiti ad oſtenſionem, quod problema nuna- patur (propoſitum namque in monſtrationem tanquã igno- tum, ut inquit Alexander, problema uocatur) quum itaque de problemate aliquo omnis monſtratio aſtruatur: quodque huiusmodi eſt, ſubiectum habeat ac prædicationem, quod oportet monſtrare ſubiectõ eſſe: tertio aliquo opus eſt, quod cõ- iungat aut ſeparet ambos iſtos à ſe inuicem terminos. Iſtud igitur eſſiat medius terminus: qui problema ipſum duas in partes ſecat, & ex ipſarum utraque duas aſtruit propoſi- tiones: quarum complicatio eũzũyã, coniugatiõque nuna- patur. Eſt enim coniugatio, referente Alexandro, duarum propoſitionum communicio ſecundum unum terminum, qui medius appellatur: diſſerentium namque propoſitionum, a- lie nullo pacto inter ſe comunicant, alie comunicant: Et comunicantium, alie ſecundum unum terminum com- municant, alie ſecundum duos: Si ſecundum duos, & oppo- ſitionibus conuerſionibus apte ſunt: Si ſecundum unum, ſyllogiſmorum coniugationes faciunt: ſi enim utriſque diſſe- rant, ſunt ad ſyllogiſmos penitus inuiles. De his itaque pro- propoſitionum complicatiõibus, quæ coniugationes dici- mus, ſermonem habiturus Ariſtoteles, tranſitionem quan- dam ac breuẽ dictorum faciẽt eũzũyã, inquit, [His determinatis] hoc eſt, de finitiis ac poſitiis: definitionem namque terminum conſuetudinis appellare. [Per que.] quia ut minimum per duas propoſitiones. [Quando] quia in ta- li uel in tali figura. [Quomodo] hoc eſt, per quos mo- dos cuiuſcunq; figure. [Omnis ſyllogiſmus] abſolute di- citur, inquit Alexander, quum alioquin de categoricis ſolis mentionem faciãt: ſolos namque hos, propriè ſyllogiſmos cen- ſet, quemadmodum & infra planum faciẽt. [Poſterius au- tem] hæc dixit, quaſi occurrens tacite obiectiõni: quicquam enim non iniuriã poſſet querere, cur de demonſtratione ſe dicaturũ pollicitus fuerit, quum tamen nullibi de ea hoc in uolumine pertractet: quaſi itaque reſpondens, inquit prius agendum eſſe de ſyllogiſmo non ab re: poſterius uerò, hoc eſt, in Poſterioribus analyticiſ, de demonſtratione: quoniam ſyllogiſmus prior communiorque demonſtratione eſt. Unde quaſi & inſcriptionis cauſam expreſſit, au hæc, Priora: il- la uerò, Poſteriora nunaſentur. [Demonſtratio namque] ſyllogiſmum præcedere demonſtrationem naturã, oſtendit per ea, quæ ſuprà determinata ſunt: illa uidelicet priora eſ- ſe naturã, in quibus ſubſiſtendi conſequentiã conuerſim fieri nequit: quæq; tollunt & non tolluntur, inferuntur & non inferunt.

Quid ſyllo- giſmus. Problema quid.

Quid con- iugatio.

Syllogiſmus naturã pri- or demon- ſtratione.

Figura prima.

Vum itaque termini tres, ſic ſe habeant inuicem, ut ultimus, in toto ſit medio: & medius, in primo aut ſit aut non ſit: ne- ceſſe eſt, extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum.

Diximus tres terminos neceſſarios eſſe ad quemcun- que decurſum ſyllogiſticum, maiorem minoremque, extre- mitates: ac medium terminum, qui has inuicem col- liget: quique ideo medius nuncupatur, quia ambabus propoſitionibus

Figuræ quot

Notã de qũ- tuſ figura.

Prima ſigu- ra.

Syllogiſmi ratiõ cũ geo- metricis cõ- ſertur.

De ordine figurarum.

propoſitionibus comunis eſt. Unde & ſecundum huius uer- riam diſpoſitionem, uariã etiam cauſantur figuræ: aut enim utriſq; ſubiectur, aut de utriſq; prædicator, aut alteri ſubiecti- ter, de altera uerò prædicator: Si utriſq; ſubiectur, tertia fa- cit figuram: ſi de ambabus prædicator, ſecundam: ſi alteri ſubiectur, de altera prædicator, primam. Quod ſi dixe- ris, quemadmodum et Aluiliuſ Roſ. ex ſententia refert Ga- leni, fieri & quartam complicationem, quum uidelicet me- dius terminus de maiore prædicator extremitatũ, minori ue- rò ſubiectur: ſcias coniugationem talem non eſſe inter Ari- ſtoteliciſ figuræ cõnumerandam, quandoquidẽ aut ad que- ſtum determinationem referenda eſt talis complicatio, aut ad in- determinationem: ſi ad determinatum, & prædicator quaſiti, ſubiectum extiterit in propoſitionibus: & ſubiectum, præ- dicator: palam quod naturalem ordinem non ſeruant: ſi ue- rò ad indeterminationem, hoc eſt, ad id, quod cuiuſq; ex tali po- teſt ſequi coniugatione: nemini dubitẽ, quum figura hęc, à pri- ma nullo diſſerãt interſitio, neque enim ex eo, quod minor præponatur propoſitiõ, maior autẽ poſtponatur, idẽo di- cendum, figuram coniugationis hęc, ut imperi- tiores autũant. Si itaq; tres termini ita ſe habuerint, ut ul- timus in toto ſit medio, hoc eſt, minor extremitas medio ter- mino ſubiectur affirmatiuè: medius autẽ, in primo aut ſit aut non ſit, id eſt, medius aut affirmatiuè aut negatiuè ſubij- ciatur maiori extremitati: talis complicatio, prima uocatur figurã: figura quidẽ, quoniam, ut inquit Philoponus, ex- iſtens philoſophus ubique; εἰς τὸ γένος ἕλκεται, uult ea, quæ ad ſyllogiſmos attinent, Geometriciſ aſimulare negocijs: & quemadmodum in Geometria, tria hæc per ordinem ſunt, punctũ, lineæ, & figuræ: & punctũ quidẽ ſunt, quæ tan- tum terminant, nullo autẽ pacto terminantur: lineæ uerò, quæ primam obtinent diſtantiã atq; interuallum ſecũdũ longitudinem, quæq; à punctis ipſis terminantur: deinde & figuræ, quæ & à lineis & punctis terminantur: Ad horum ſimilitudinẽ ſimplicẽs uoces, quibus in tota logica nihil ſim- plicius, punctis aſimilans, terminos uocauit: quæ uerò ex his conſtruantur, propoſitiones, & lineis aſimilauit, et in- terualla nuncupari uoluit: quæ autẽ ex his efficiuntur, ſyl- logiſticaſ complicatiões, figuræ nominantur, tanquam quæ interuallũ & propoſitionibus terminantur: quemadmodum & apud geometriſ figuræ, lineis conſtituuntur. Hac itaque de cauſa & terminos & interualla & figuræ dixit, hoc in uolumine Ariſtoteles. Sed cur primo hanc figuram ordine collocauerit, prænotandum etiam eſt: namque ſi animo agere- temus dignitates omnes, quibus ſyllogiſtica complicatio ex- ornatur, plurimas profectõ inuenientis in hac, quam primã uocamus, ordo enim terminorum atq; poſitio, maximè in hac naturalis exiſtit: nam terminus medius hæc in figura non ſolũ habitudine eſt medius atq; communis, ſed & ordine ipſo ac poſitione. Præterea à ſyllogiſmi omnes, qui in hac ſunt, perfecti ſunt: qui uerò in alijs, imperfecti omnes, dignitatis itaque ordine non immeritõ hæc primũ obtinuit locum. Adde & aliud, quod reliquæ ambæ, ſecunda inquam & ter- tia, ab hac generantur figuræ: ſecunda, per maioris conuer- ſionem, tertia, per minoris: et quoniam maior longè dignior minore eſt (quã uniuersalior, & uniuersale plurimum ad- uim confert ſyllogiſticam) ideo non iniuriã, quæ ex maioris conuerſione efficitur, ſecunda ordine eſt: quæ uerò ex mi- noris, tertia: primũ itaque & uia generationis, hoc eſt nat- uraliter, iſta locum ſibi uendicauit. His autẽ, quod præ-

blemata omnia in hac concluduntur figurã, uniuersalis in- quam & affirmatiuã & negatiuã, & particulariſ conſimi- liter: in alijs uerò, non etiam in ſecunda namq; affirmatiua concluſio nulla eſt: in tertia uerò, uniuersalis nulla: & quo- niam, ut & ſuprà diximus, plus confert ſyllogiſmo uniuers- ſale, quã affirmatiuũ, idẽcirco et ſecunda, tertiũ ordine præceſſit. Poſtea ex diuerſitate etiam ſyllogiſmorum, diuer- ſitatem ordinis figurarum accipari poſſumus. Quum ete- nim inter ſyllogiſmos, alij demonſtratiũ, alij dilectici, alij ſophiſtici ſint: & prima figurã demonſtratiõni inſeruiat, tan- quam quæ uniuersale concluãt: ſecunda, dilectico, cui de- ſtruere, quod negantis exiſtit, præ operẽ ſemper eſt: tertia uerò, ſophiſticiſ, qui particularibus atq; indeterminatis inter- rogationibus audientium mentes obuertunt: non immeritõ ordo qui in ſyllogiſmis eſt, in figuris quoque obſeruandus fuit. His itaque ratiõibus non ab re iſtam præpoſuere com- plicationem, quam primã nuncupamus figuram, ſunt an- tem que neceſſario hæc conſequentur conditiones due, ut uidelicet & maior uniuersalis ſit, ſit & minor affirmatiua: harum itaque conditionũ, ſi altera defuerit, coniugatio il- la inutilis reddetur. habet enim hæc in figura, maior quan- titatem determinatã, qualitatem uerò indeterminatã: & conuerſo minor: unde concluſio, à maiore fortiũr qua- litatem: à minore autẽ, quantitatem. Determinatur enim concluſio ex eo, quod in utraq; indeterminatũ eſt: & hoc argumento etiam concluãdũ poſſeſt, quod concluſio in ſyllo- giſmo ſequitur, eo quod hæc ſint, & ex poſitiis, quemadmo- dum inquit Alexander, id eſt conſeſſis, hæc enim propriè cõ- ceduntur, quæ non concedi etiam poſſunt: quæ uerò ſunt ne- ceſſaria, et quibus ablatis tollitur ſyllogiſmus, hæc non pro- prie conceduntur: unde & paſſim dicitur, quod concluſio peiori, quod in ſyllogiſmo eſt, aſſimilatur. [Neceſſe eſt ex- tremĩtatum eſſe ſyllogiſmum perfectum] hoc eſt, necoſſe eſt primã fieri figuram: namq; in ſola hac ſyllogiſmas perfe- ctus conſtituitur.

Notã dia- gram.

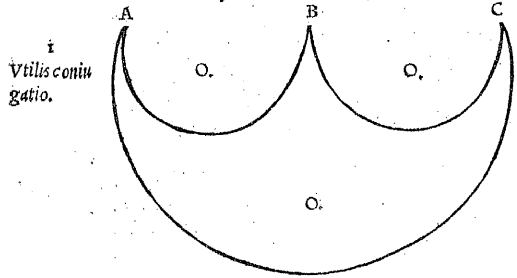
Conditiones primæ figu- ræ.

Voco autem medium, quod & ipſum in alio, & aliud in hoc eſt, quod & poſi- tione ſit mediũ: extremitates uerò, quod & ipſum in alio eſt, & in quo aliud eſt.

Notatu dignum, quod uniuersalem medij termini ratio- nem non aſſignauit: ſed eius tantum, qui in prima figurã medius efficitur: quod ſi & uniuersaliorẽ medij termini deſcriptionem aſſerre animus fuerit, dixeris eum eſſe medium terminum, qui bis ante concluſionem aſſumatur, quique in ambabus eſt propoſitionibus, & ſecũdũ quem comunicant in coniugationibus propoſitiones inter ſe. [Extremitates uerò, uidetur eadem & medij termini & extremitatum deſcriptio eſſe: quod tamen ſeciũs ſe habet, nam medij termini deſcriptio, collectim intelligenda eſt: ex- tremĩtatum uerò, diuifim. Notatu inſuper dignum, quod uti- lity tantum combinationum primæ figuræ diſpoſitio- nem appoſuit Ariſtoteles, quã dixit, quum itaq; termini tres ſic ſe habeant inuicem, ut ultimus in toto ſit medio, & me- dius in primo aut ſit aut non ſit] maiore etenim uniuersaliẽ exiſtente, & minore affirmatiua, ut ſuprà etiã diximus, ſem- per eſt utilis combinatio. Nec te, præter ea quæ diximus, læ- teat, quod Ariſtoteles aliquando ab eo, quod eſt eſſe in toto, C ij ſermonem

sermonem facit, nonnunquam ab eo, quod est. De omni dici: quorum altero, ut nobis: altero, ut natura notiori utitur: in toto namque esse, quod ad nos notius existit, tanquam quod subiectum est ex consequenti particularius notet: de omni uero, natura euidentiis est, tanquam praedicati signum.

Si enim a, de omni b, & b de omni c, ne cesse est a de omni c praedicari: prius enim dictum est, quomodo De omni dicimus.

1
Vtilis conu-
gatio.

Cōiugatio = Ad enarrandas iam primae figurae coniugationes se con-
nes propo- fert: quae tam utiles quam inutiles (quemadmodum et Ale-
sitionū sunt xader et Philoponus, et Alulidus Ros. aspiantur) ad nu-
36. merum excreuerit sex atque triginta. Maiore namque uniuersali
existente affirmatiua, sex erunt coniugationes: uel minore
re uniuersali affirmatiua, aut negatiua: uel particulari aut
indefinita affirmatiua, aut particulari uel indefinita negati-
ua: Consimiliter, si maior uniuersalis extiterit negatiua, rur-
sus erunt combinationes totidem. Atque itidem, si maior fue-
rit particularis aut indefinita, affirmatiua: aut particularis
uel indefinita, negatiua: nam secundum unamquamque sex
modis uariatur, quod si senarium sexies multiplicet, perficiet
sex atque triginta: et consimiliter in alijs figuris dicendum
esse arbitramur. Si uero indefinitas abstuleris, erunt omnes
quater quatuor, hoc est, sexdecim, quod si ab his denis syl-
logisticis quatuor, supersunt inutiles duodecim. Syllogisticae
uero haec nunquam panis, quae in materia quacumque, nullo disci-
mine concludunt. Prius itaque, hoc in loco philosophus uniuersales
exponit coniugationes, tanquam et digniores et ualenti-
ores: mox et de particularibus acturus: Uniuersales di-
co, quae ambae habent propositiones uniuersales: Particula-
res uero, quae particulares itidem ambae aut altera: quumque
de uniuersalibus pertractat, utiles praeposit inutilibus, tan-
quam dignitate praepollentes. Nec sententiam unquam ap-
ris de ordi- probauerim Abumazaris Alpharabij, qui capite undeci-
ne syllogis- mo libri de syllogismo, alium secutus est ordinem: primo namque
morū opi- que loco, uniuersalem affirmatiuam concludentem posuit:
more ieiun- cundo, particularem affirmatiuam: tertio, uniuersalem ne-
gatiuam: ac quarto tandem atque ultimo, particularem negati-
uam. Videtur namque hoc ordine multo pluris in syllogis-
mo qualitatem facere, quam quantitatem: quum contrarium
potius faciendum sit, quantitas namque in syllogismo maio-
rem, quod ad conclusionem inferendam, obtinet uim (ut con-
fessum est) quam qualitas. Multo itaque melius Aristoteles,
uniuersales omnes tam concludentes quam non concluden-
tes, praeposuit: ac subinde de particularibus egit. Utitur au-
tem in his exponendis, elementorum notis, ea uidelicet de

Abumaza-
ris de ordi-
ne syllogis-
morū opi-
more ieiun-

causa, quam superius recitauimus: ac primam effinxit figu-
ram, per a b c: secundam, per m n x: tertiam, per p r s: ut for-
tasse se inuentas à se inuenit et ordine et natura, hasce esse
figuras significaret. Sed quaereret non iniuria aliquis, cur
se ita philosophus ad istas determinauerit literulas, et non
assumpserit alias ex toto alphabeto inter se proximiores.

Dicimus factū fuisse hoc pēsculatiū: quod his, qui grae-
ce dialecti consulti sunt, planius erit. Graeci namque, quod
et apud Hebraeos in consuetudine est, numerorum ordinem
alphabeti elementis signare soliti sunt: unde apud hos Al-
pha unum signat, Beta duo, Gamma tria, Delta quatuor, E
quinque, deinde sex hac nota significant s, Z septem, n
octo, θ nouem, i decem, x uiginti, λ triginta, μ quadragin-
ta, υ quinquaginta, ς sexaginta, ο septuaginta, π octoginta.
Deinde signum hoc η nonaginta: ac demum ρ centum, et
σ ducenta. Ut itaque perfecto atque integerrimo numero,
hasce figuras absoluisse uideretur, literas, numerum si-
gnantes centenarium, accepit, ab alpha incipiens usque
ad s: primamque figuram primis literis notauit, α β γ:
mediam seu secundam, medijs, hoc est elementis signifi-
cantibus quinquaginta, quod dimidium centenarij est, μ ν
ζ: ultimam uero descripsit ultimis, π ρ s. Omisit autem no-
tas et sex et nonaginta significantes, quoniam et extra al-
phabeti ordinem sunt, et ignotiores multo existunt. Mirum
profecto est, quod uir iste suis in uoluminibus excogitauit:
mirum, inquam, quanto artificio, quantaque diligentia suos
codices composuerit: parum fuit, exactissimam de ratio-
nandi scientia editionem comminisci, ni et Geometricis et
Arithmetis ipsam proportionibus exornaret: adeoque
has appositae imaginatus est, ut si quid ex toto libro ab-
stuleris, reliquum operis tanquam Platonius mundus dis-
sipetur ac corrumpat. Verum ad sequentia iam transeamus.

Si, inquit, bimas in prima figura uniuersales affirmatiuas
propositiones disposueris, uniuersalem colliges conclusionem
affirmatiuam: ceu si dixeris, Omne b a, omne c b, concludes
omne c a: quod exposito principio De omni arguitur, quo
prima figurae coniugationes stabiliri diximus, si etenim De
omni est, quando nihil est assumere subiecti, de quo praedicatū
non dicitur: quū dicimus omne b esse a, significamus nihil
esse sub b, de quo non dicitur a: quum itaque c sub b sit, non
immerito et de hoc a ipsum dicitur: quod fuerat commo-
strandum, unde quum talem conditionem naturamque, di-
ctum de omni, obtineat, nemini ambiguum, quin leges illas
duas primae figurae recte philosophi ascripserint, maio-
rem uidelicet uniuersalem esse oportere: minorem uero, af-
firmatiuam: nec solum affirmatiuam, sed nullam penitus in-
cludentem negationem: unde talis complicatio nulla est,
Omnis homo animal, tantum risibile homo, ergo tantum ri-
sibile animal: nec talis, Omne album corpus, omne animal
praeter coruum est album, omne itaque animal praeter cor-
uum est corpus: nec talis, Omne ridens homo, Socrates in-
cipit esse ridens, Socrates igitur incipit esse homo: et
hoc ideo accidit, quia minor non pure est affirmatiua,
sed negationem quandam includit: quemadmodum mo-
deriores quoque per suas significant, quas exponentes
uocant. Accidit item quandoque, quod decursus syl-
logisticus perperam se habet, quum in minore proposi-
tione significamus praedicatum cum aliqua determina-
tione, subiecto inesse, quam in maiore non expressimus: ue-
lut si dixerim, Omnis homo albus, Socrates necessario est ho-

mo

Literarum
elementis q=
bus et quo
delectu usus
sit Arist.

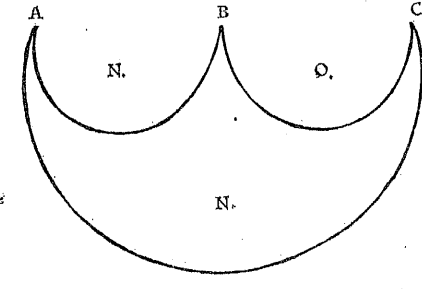
Dispositio
prima figu-
rae.

Leges pri-
mae figurae.

Notatio.

mo; Socrates igitur necessario est albus. Consimiliter uerum
additur syllogismo ac decursui de omni, quum terminos assu-
mmus aequiuocos: termini namque a quiuoci, ratiocinatio-
nis uim destruant.

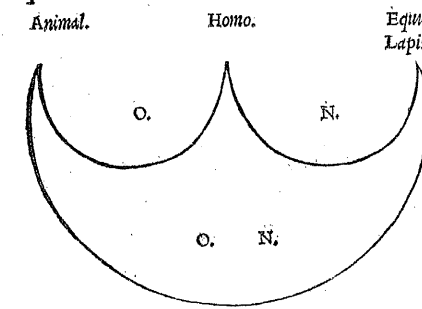
Cōsimiliter uero, si a de nullo quidem
b, b uero de omni c, quod a nulli c inerit:

2
Vtilis conu-
gatio.

Secundam exponit coniugationem utilem, uniuersalem
negatiuam concludentem: quae ideo secunda est, quia uti-
les, ut supra etiam diximus, inutilibus praepositur: et ex utri-
libus, uniuersales particulares anteceniunt: et ex uniuersa-
libus, negatiuae affirmatiuae, ut pote digniores, subsequuntur.

Sed si primum, omne conuenit me-
dium, medium uero nulli inesse extremo,
non erit syllogismus extremitatum: nihil
enim necessarium accidit, eo quod haec
sint: namque & omni & nulli contingit ul-
timo primum inesse: quare neque, quod se-
cundum partem neque quod uniuersaliter
sit necessarium: quum uero nullū sit ne-
cessarium, per haec non erit syllogismus.
Termini omni inesse, animal, homo, e-
quus: nulli, animal, homo, lapis.

3
Inutilis.

Prior ex uniuersalem concludentibus, inutilis est, quae ma-
iorem habet affirmatiuam: minorem uero, negatiuam: quae
ideo prior est, quia aliquam in qualitate dignitatem obti-
net: quum alteram habeat affirmatiuam: sequens etenim con-
iugatio nihil affirmatum retinet, si itaque, inquit, primum, hoc
est, maior extremitas sequatur, id est praedicetur de omni
medio: medium uero nulli inest extremo, hoc est, minori ex-

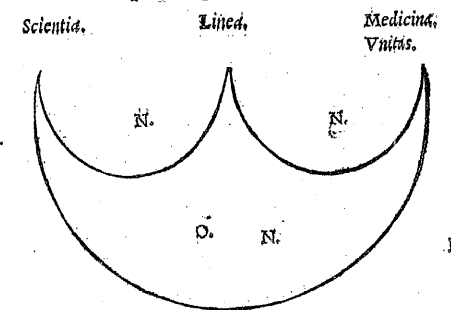
tremitati, non erit syllogismus: non erit, inquit, syllogismus,
maiore uniuersali affirmatiua existente, minore autē negati-
ua uniuersali, quandoquidem altera ex conditionibus pri-
mae figurae interijt, quod minor uidelicet affirmatiua existat.

Scitu tamen dignum, quemadmodum notat et Alulidus
Ros. quod licet coniugatio ista naturā alter nihil necessario con-
cludat: artificiosè tamen particularem negatiuam per con-
uersionem colligit: quemadmodum in sequentibus planum
erit: et hoc, argumēto esse potest, Philosophum de natura
libus tantum syllogismus sermonē habuisse. [Namque et omni
et nulli.] Ostendit euidenti ratione, coniugationē istam inu-
tilem esse, namque in quadam inquit materia, uniuersalem con-
cludit negatiuam: in quadam uero, affirmatiuam uniuersalem:
quod quum accidit, nulla potest determinata conclusio sea-
qui, nam negatiua uniuersalis, ambas perimit affirmatiuas,
uniuersalem particularemque: et affirmatiua itidem uniuersa-
lis, negatiuas ambas, quod quum ita sit, planum, nihil de-
terminati ex hac consequi compilatione. In quacumque igitur
coniuugatione duo sequuntur contrariae, ipsam inutilem
nuncupabimus: nihil tamen idcirco prohibet, quin aliquan-
do contradictoria, in utili compilatione sequi possint, quae
admodum et inferius enodabimus. Caterum quod Aristoteles,
exemplor: ratione quoque, comprobatur Alexander, inquit,
Si a de omni b dicitur, quoniam quod de omni dicitur, potest
in plus se habere: idcirco tale aliquando accipitur, ut et to-
tum b comprehendat, et adhuc aliquas habeat partes, ipsum
b transientes: quibus poterit e ipsum comprehendere et
non comprehendere: iuxta itaque, materiam uariatam, con-
traria nonnunquam concluduntur.

Notatio.

Canon inu-
tilis coniu-
gationis a
quoscēde.

Neque, quando neque primum medio,
neque medium ultimo nulli inest, neque
sic erit syllogismus. Termini inesse, scien-
tia, linea, medicina: non inesse, scientia, li-
nea, unitas: uniuersalibus igitur terminis
existentibus, planum in hac figura, quan-
do erit & quando non erit syllogismus: &
quod si fuerit syllogismus, terminos ita se
habere necesse est, ut diximus: & si ita se
habuerint, planum, quod erit syllogismus.

4
Inutilis.

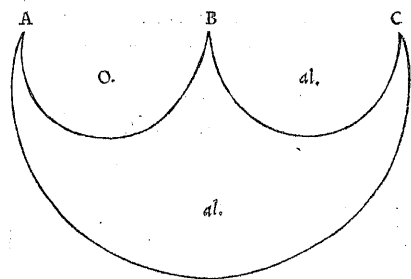
Alteram inutilium et uniuersalium coniugationum ex-
ponit, ambas retinente negatiuas: quoniam non in prima tan-
tum, sed in omnibus figuris regula haec uniuersalis traditur,
C ij quod

quod ex ambabus negatiuis nulla determinata conclusio sequitur: hoc autem et ipse terminorum appositione confirmatur ratio autem, cur hæc complicatio inutilis sit, est, quia medium nullam habet cum extremitatibus conuenientiam. [Et quod si fuerit syllogismus] subaudiendum, hac in figura prima. Atque ista hæc de uniuersalibus syllogismis primæ figure dicta sufficiant.

Si verò hic uniuersaliter, ille in parte ad alteram: quando quod uniuersaliter, ad maiorem extremitatem aut prædicatiuum aut priuatiuum, quod autem in parte, ad minorem prædicatiuum, necesse est syllogismum esse perfectum. quum verò ad minorem, aut aliter quodammodo termini se habuerint, impossibile.

Posteaquam quæ ambas habent uniuersales propositiones, absoluitur complicatio: nunc de his, quæ alteram retinent particularem, sermonem habiturus est: sunt autem hoc genus syllogismi, in summa octo: atque ex his utiles, duo: qui supersunt sex reliqui, inutilis: istos itaque omnes inueniunt hic uniuersaliter dixit, ille in parte: neque addidit maior minorue, quod uolebat concludentes et non concludentes complicationes oratione sua comprehendere: neque inuiriã, ait Alexander, addidit ad alteram: potest enim in una et eadem propositione alter terminorum uniuersaliter sumi, alter uerò particulariter: ut subiectum uniuersaliter, prædicatum autem in parte. ob hoc itaque dixit ad alteram, ut significaret in complicatione propositionum, uniuersale fieri debere ac particulare. [Quando quod uniuersaliter ad maiorem.] De ambabus utilibus simul mentionem facit, de quibus ea, quæ maiorem habet uniuersalem affirmatiuam, minorem uerò in parte itidem affirmatiuam: atque de ea, quæ maiorem retinet negatiuam, ac minorem affirmatiuam, seruauerunt etenim primæ figure conditiones due, namque quoniam prima figura per dictum sancitur de omni, binas habet leges, ut et maior uniuersalis existat, et minor affirmatiua: quod si altera istarum fuerit abrogata, necessitas destruitur syllogistica: unde inquit, quum uerò ad minorem, id est quum uniuersale ad minorem ponatur, aut quemadmodum exponit Alexander, quando ad minorem ponatur priuatiua, ita ut minor sit particularis negatiua: maior autem, uniuersalis aut affirmatiua aut negatiua. [Aliter quodammodo] inquit Philoponus, si ambæ negatiuæ aut maior affirmatiua, minor uerò negatiua, et hoc bifariam, aut maiori uniuersali, aut minori: secus Alexander, si maior inquit particularis, et minor uniuersalis sit aut affirmatiua, aut negatiua: et hoc semper referentem Alulidus Ros. secundum naturalem dispositionem intelligendum est: namque et maiore in parte, et minore negatiua, artificiosa et utilis complicatio conueniunt.

Dico autem maiorem extremitatem, in qua medium est: minorem uerò, quæ sub medio. Infit enim a omni b, b uerò alicui c: si itaque est De omni prædicari, quod in principio diximus, necesse est a alicui eorum quæ c, inesse.

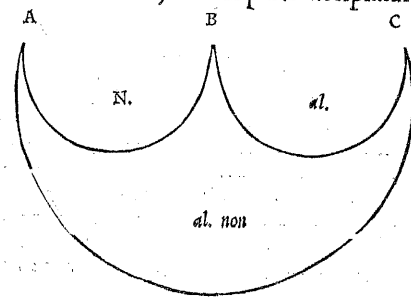

3
Utilis.

[In qua medium est] hoc est, quæ de medio prædicatur: et consimiliter minorem, quæ sub medio, id est de qua medium dicitur. et ex hoc, ait Philoponus, dilucidè possumus cognoscere, idem esse De omni dici, et in toto esse, sola uerò habitudine differre: si enim de omni prædicantes, syllogismum construimus, maiorem extremitatem, maioremque præponemus propositionem tanquam à prædicato incipientes: cuius conditio est, de alio dici: Sin autem in toto subijciamus, minorem, quæ subiecti rationem habet, præconstituemus, secundum maiori locum ascribentes: quod sepe nemo et Aristoteles et Alulidus Ros. ad. græcicæ enarratores omnes ferme factitare consueuerunt. Illud deinceps animaduertendum, quod de definitionibus hæ maioris minorisque extremitatibus, in prima duntaxat figura ueritate obtinent: in reliquis etenim, secius est.

Ceterum si quisquam scitaretur, cur tantum definitiones istas extremitatum distulerit, respondemus hoc ideo factum fuisse, quod locus iste ad hoc explanandum maxime esset ac commodatus: namque terminis uniuersalibus existentibus, non tantum sciuntur maior minorque propositio, quantum si altera uniuersalis, particularis altera propositioni existerit. [Infit a omni b] Tertius modus syllogisticus, et maiore uniuersali minoreque particulari affirmatiuis conclusio nem concludens particularem, consimiliter affirmatiuam. Terminos inuenies, si genus speciemque accipis, in quoque aliud utroque communius, acque eo medium terminus in parte dicitur, ut animal, homo, animatum.

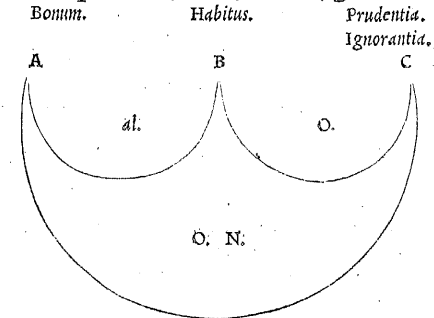
Et si a nulli eorum, quæ b, inest: b uerò alicui c, necesse est a alicui c non inesse: determinatum enim est & de nullo quomodo dicimus: quare erit syllogismus perfectus: consimiliter & si indefinitum sit b c prædicatiuum existens: idem. n. erit syllogismus, & si indefinitum, & si in parte accipiatur.

4
Utilis.

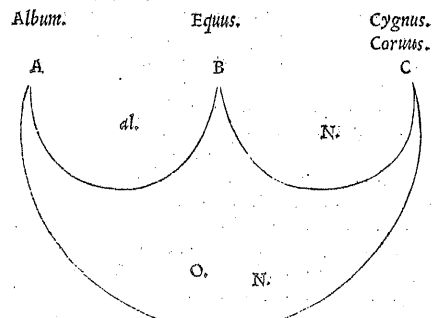
Sin autem

Sin autem ad minorem extremitatem uniuersaliter ponatur, aut prædicatiuum, aut priuatiuum, non erit syllogismus, neque affirmatiuum, neque negatiuum, neque indefinitum, neque secundum partem existente: ut si a alicui b infit, aut non infit: b uerò omni c infit. Termini, quæ infit, bonum, habitus, prudentia: quæ non infit, bonum, habitus, ignorantia.

3
Inutilis.

Rursus si b nulli infit c, a uerò alicui b infit aut non infit, aut non omni infit, neque sic erit syllogismus. Termini, quod omni infit, albus, equus, cygnus: quod nulli, albus, equus, coruus: idem & si a b indefinitum sit.

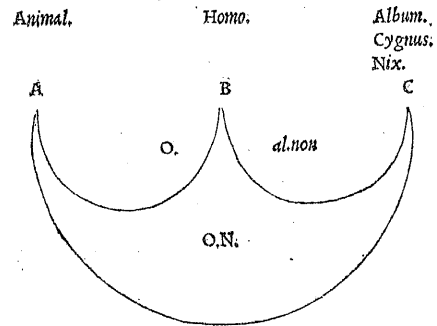
4
Inutilis.

Quartus modus utilis, ac perfectè concludens ex maiore uniuersali negatiua, minoreque particulari affirmatiua conclusionem particularem ac negatiuam: sortitur enim conclusio, quod in utraque peius uiliusque est, à maiore, quod negatiua sit: à minore uerò, quod in parte. Terminos autem ad hæc inuenies coniugatione utiles, si genus et contra diuisas species accipis, posuerisque species maiorem extremitatem ac medium terminum, genus uerò minorem extremitatem. [Consimiliter et si indefinitum] Aequiuale enim, ut supra etiam diximus, indefinita propositio particulari: nisi, quemadmodum inquit et Alulidus Ros. transcendat particularis naturam: quod uidemus fieri in propositionibus necessarijs: in quibus ut plurimum indefinitæ particularisque, uniuersali

bus etiam æquantur. Ceterum non est hoc naturam particularis aut indefinitæ per se consequens. Erunt itaque, communitatis et his quæ minores habent indefinitas, in summa coniugationes utiles in prima figura secundum naturalem disarsum concludentes, sex: nam qui εὐτ' ἀνακλόμενοι, hoc est, refracti nuncupantur, non concludunt secundum quæ sit naturam, quemadmodum infra confessio monstrabimus. [Sin autem ad minorem] Consistentem fuerat, quum de particularibus inutilibus acturus esset, prius eas exponere quæ maiorem habent uniuersalem, aut affirmatiuam, aut negatiuam, minorem uerò particularem aut indefinitam negatiuam: sed quoniam hæ longiore indigent oratione, quemadmodum infra planum erit, ideo faciliores prius in medium uoluit afferre: quæ ex maiore constant particulari indifferente, minore autem uniuersali consimiliter aut affirmatiua aut negatiua: ait ergo, quod ex maiore in parte et minore uniuersali, nullo pacto coniugatio utilis constituitur, seu affirmatiuæ seu negatiuæ fuerint: primum autem eas exponit, quæ maiorem habent in parte affirmatiuam seu negatiuam, minorem uerò uniuersalem: et inquit, quod si a inest omni b uel non inest, b autem omni c, inutilis erit coniugatio, quæ et omni concludatur et nulli inesse. et ratio, inquit Alexander, est, quoniam quum maior sit particularis, nihil prohibet medium terminum communiorum esse maiore extremitate, atque de pluribus dici, quam maior dicitur: et inde poterit inesse nulli illi, cui omni inest a: atque ita maiore in parte, et minore uniuersali, affirmatiuis, nihil impedimento est, quin conclusio sit et uniuersalis et negatiua: et consimiliter de reliquis dicendum erit. Hoc idem exemplo etiam arguitur: nam termini, quibus omni sequitur, sunt hi, bonum, habitus, prudentia: aliquis habitus est bonus, omnis prudentia habitus, omnis prudentia bona: quibus nulli, bonum, habitus, ignorantia: ubi scias, quod per ignorantiam intelligimus eam, quæ dispositione aliqua acquiritur: ignorantia etenim negatiua: minorem uerò, uniuersali affirmatiua, simul exposuit dum ait, si a alicui b infit aut non infit. Quum uerò inquit [Rursus si b nulli c] eas enarrat, quæ minorem habent negatiuam uniuersalem: maiorem uerò, particularem aut affirmatiuam aut negatiuam, ubi notis, quemadmodum et Alexander refert, quod d inutilitas superiorum coniugationum, ob maiorem est: harum uerò, ob utramque, maiorem inquam ac minorem: namque et hæc affirmatiua, et illa uniuersalis esse deberet in prima figura.

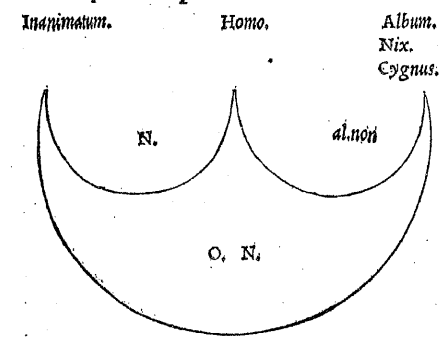
Neque, quando quod ad maiorem extremitatem uniuersaliter fiat aut prædicatiuum aut priuatiuum: quod autem ad minorem priuatiuum secundum partem, non erit syllogismus, siue indefinitum siue in parte accipiatur: ut si a omni inest b, b uerò alicui c non inest, aut non omni inest: cuiusque enim alicui non inest medium, hoc & omne & nullum ipsum sequetur primū: subiiciatur enim termini, animal, homo, album: postea & de quibus non prædicatur c iij albis;

albis, homo, sumant cygnus & nix: igitur animal de illo quod predicat omni: de hoc autem, nullo: quare non erit syllogismus.

5 Inutilis.

Rursus a quidam nulli inest b, b vero alicui c non inest. Termini sint, inanimatum, homo, album: postea accipiuntur de quibus albis non predicatur homo, cygnus & nix. inanimatum namque, de hoc quidem, omni: de illo autem, nullo predicatur. Amplius quoniam indeterminatum est b alicui c non inesse: verificatur autem & si nulli inest & si non omni, quod alicui non inest: si vero tales assumantur termini, ut nulli inest, non fit syllogismus: hoc enim dictum est prius. Planum itaque, quoniam eod quod termini sic se habeant, non erit syllogismus: esset enim & in his. Consimiliter autem monstrabitur, & si vniuersaliter ponatur priuatiuum.

6 Inutilis.

Nunc redit ad coniugationes inutiles, quas superius tanquam maioris indigentis negocij omiserat: quando uidelicet maior vniuersalis aut affirmatiua aut negatiua extiterit, minor uero in parte & negatiua. Ceterum quod facilius, que sequuntur, possumus percipere, nonnulla prius declaranda

sunt: ubi sciendum, particularem propositionem, quam in definitam uocitat, duplicem esse significationem sortitam atque natura: aliquid enim b esse a, bifariam uerificatur: aut quia omne b est a, aut quia aliquid b est a, & aliquid b non est a, quemadmodum si in materia extiterit necessaria: ideo uera particularis ut plurimum est, quia uniuersalis itidem uera, ut Aliquis homo est animal. Sin autem in materia fuerit contingente, & affirmatiua & negatiua particulares uere sunt, ut Aliquis homo est albus, et aliquid homo non est albus: unde ob hoc indefinitam eam uocat Aristoteles non quod nullum habeat appositum signum: sed potius, quod indeterminate atque indefinita sit ueritatis: quas ob res si propter ueritatem lem ueritatem habeat, positione particularem: si uero ex se uera extiterit, per naturam uocare consuevit Alulidus Ros. Ut itaque ad propositum redeamus, uolens Aristoteles monstrare hasce coniugationes inutiles esse: prius supponit particularem ueram esse secundum se & ex natura propria, arguitque per expositionem & omni & nulli sequi: secius enim hoc monstrari non poterat: si enim particularis minor & negatiua per naturam uera extiterit, sua etiam subcontraria, ueritatem obtinebit: que particularis affirmatiua est: maiore uero uniuersali aut affirmatiua aut negatiua, & minore particulari affirmatiua semper aliquid syllogisticè concluditur, atque ex necessitate: & ob id ad sensibilem expositionem reduccenda fuit particularis illa, puta quum dicimus, Aliquod album non est homo, aut per id, quod est, Aliquod album, intelligimus niuem, aut cygnum, aut quippiam simile: atque ita tali facta expositione, planum erit, coniugationes istas inutiles esse. Si uero non natura, sed positione uera fuerit particularis illa, nemini ambiguum, quin maiore uniuersali aut affirmatiua aut negatiua minoreque negatiua in parte, & omni & nulli sequatur: quod rationem tollit syllogisticam, unde inquit, si ita se habentibus terminis, non efficitur syllogismus, planum, quod non est ratione forme uilis, sed materie, unde, inquit, alicui non inest medium, hoc & omne & nullum ipsum sequatur primum: hoc est, maior extremitas uniuersaliter & affirmatiue & negatiue predicabitur de minore extremitate, aut alicui non est medius terminus: postea hoc monstrat per terminos exponendo: & hæc prior est ratio, qua ostendit coniugationes istas inutiles esse. Postea, quum inquit, amplius quoniam indeterminatum est] Subdit aliam rationem, supponendo minorem particularem esse per naturam: & inquit, Si minore existente uniuersali negatiua, maiore autem uniuersali aut affirmatiua aut negatiua, inutiles efficiuntur coniugationes: ergo si minor particularis negatiua existens, eius fuerit natura, ut uniuersalem reddat negatiuam, consentaneum nimirum est, has quoque coniugationes inutiles esse. [Consimiliter autem] Autem, inquit Alexander, pro eo, quod est, enim: uel, autem, pro eo, quod est, igitur: namque eadem monstratio utriusque est.

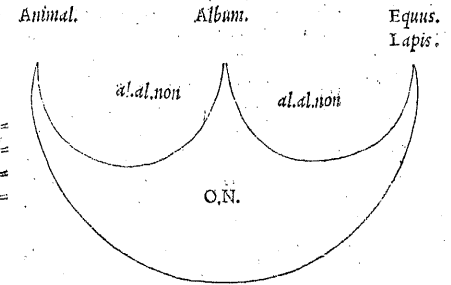
Particula ris bifariam accipitur.

Ratio ostendenda inuutilis.

2 Ratio.

Neque autem, si utraque interualla, secundum partem extiterint, aut predicatiue, aut priuatiue, aut hoc predicatiue, illud priuatiue, aut indefinitum, illud definitum, aut utraque indefinita, non erit syllogismus nullo pacto. Termini communes omnium, animal, album, equus: animal, album, lapis.

Animal.

Sedeam inutili partialium coniugationum: p. a. radigma.

Intervalla etiam dixit ad imitationem Geometricarum, qui distemata, hoc est, distantia atque interualla uocant lineas ipsas: ubique enim quemadmodum & superius diximus, Philo sophus ὁλογοῦσιν ἑξήκοντα atque sexdecim alias coniugationes inutiles, que aut ex ambabus particularibus, aut ambabus indefinitis constituntur: si enim ambæ particulares, aut affirmatiue aut negatiue sunt utraque, aut altera affirmatiua, altera uero negatiua: & hæc, aut maior, aut minor, atque ita quatuor construntur coniugationes: Et consimiliter si ambæ indefinitæ extiterint, aut altera particularis, altera uero indefinita erit: & ita octo alie efficiuntur, nam aut maior erit particularis & minor indefinita, aut e conuerso, et utroque modo, quatuor efficiuntur, que superioribus addite, sexdecim reddunt: unico autem terminorum exemplo hasce omnes refellit coniugationes, ostendens & omni & nulli inesse: quam obrem, inquit Alexander, rationes, quas sine artificio concludentes uocabant Stoici, aut non sunt syllogisticæ, aut redarguunt Aristotelis sententiam, quod minime dicendum est.

Planum igitur ex dictis, quemadmodum si fuerit hac in figura secundum partem syllogismus, quod necesse est terminos sic se habere, ut diximus: aliter uero se habentibus, nullo modo fit: manifestum autem &, quod syllogismi omnes in eadem perfecti sunt (omnes enim perficiuntur per ea, quæ a principio sunt accepta) quodque problemata omnia monstrantur per hanc figuram: namque & omni, & nulli, & alicui, & non alicui inesse: uocò autem figuram talem primam.

Rectè addidit in hac figura quoniam in secunda, minore etiam negatiua, sequitur: & in tertia, maiore particulari. [Quodque problemata omnia] vniuersalis affirmatiua aut negatiua, particularisque itidè aut affirmatiua aut negatiua: unde ob hanc causam maxime uocatur prima figura, ut inquit Alexander: siue, ut Alulidus Ros. quod syllogismi omnes huius figure perfecti sunt: & ideo subdidit uocò autem figuram talem primam] quasi inuenis, quod ex supra dictis hoc tanquam conclusio sequeretur: dixit autem, uocò, tanquam primus ipse appellat: rationis huiusce author. Sunt itaque hæc in figura modi syllogismorum quatuor, si uero quinque

quos Theophrastus, referente Alexandro, addidit, neque perfecti sunt, neque ut ipse ait, ὁλογοῦσιν: syllogismos enim, qui immediate per dictum De omni perficiuntur, uocant Greci indemonstrabiles. Quam obrem qui hos addunt, ut inquit Alulidus Ros. intentionem ignorant Aristotelis: cuius intentio est, syllogismos numerare, qui secundum naturalem efficiuntur dispositionem. Sed queritur, quum omnia problemata concludantur, & optimo modo concludantur in prima figura, cur alie figure sint addite, quum in his imperfecti tantum syllogismi considerentur. Inquit nonnulli, quod ideo hoc factum fuit, quia non solum de perfectis modis pertractare, sed & de imperfectis intentio fuerat Aristotelica. Nos autem, & fortasse melius, dicimus, quod hoc ideo fecit Aristoteles, quia conclusionum unaqueque unam figuram maxime habet accommodatam, namque uniuersalis affirmatiua, maxime et potissime in prima concluditur figura: negatiua uero uniuersalis, in secunda: tertia uero, particularibus ambabus ascribitur, affirmatiue inquam & negatiue. Si itaque uolumus coniugationes in hac figura utiles perscrutare, due ille conditiones primæ figure sunt obseruandæ, et quod maior uniuersalis sit, et quod minor affirmatiua. Quod si quisquam dicat, maiore etiam particulari minoreque uniuersali, conclusionem necessariò sequi: puta, Aliquis homo est Socrates, omne rationale est homo, ergo aliquid rationale est Socrates: & simpliciter, quotiescunque maior extremitas singularis terminus extiterit. Sciat uir ille, rationem hanc non uoluisse syllogisticè, sed expositiua & sensibili monstrari: singularis etenim propositio, quemadmodum supra etiam diximus, aut non ingreditur syllogismum, aut dum uim obtinet particularis. Ad hæc, obseruandum est in huiusmodi modis syllogisticis, quod aliquando ponitur minor negatiua in prima figura, pro affirmatiua, tamen ex transpositione: quemadmodum apud Arist. in primo Posteriorum, Omne non scintillans proprie est, planetæ non scintillant, ergo proprie sunt planetæ: dixit non scintillant, pro eo, quod est, sunt non scintillantes. Ceterum scies etiam, quod aliquando multe rationes efficiuntur, quæ uidentur formam habere syllogisticam, ac propositiones ueras, conclusionem autem falsam: quales sunt, quæ maiorem habent multiplicem secundum compositionem diuisionemque: quemadmodum si dicamus, Omne animal si est risibile, est rationale: omnis equus est animal, si est risibilis, ergo omnis equus est rationalis: si etenim maior in sensu fuerit compositionis, mendax est, quia significat, quod de quocunque uerum est dicere, quod est animal si est risibile, quod illud sit rationale: sed de omni animali possumus uere dicere, quod est animal, si est risibile, non tamen quod sit rationale: Sin autem maior sensus habuerit diuisionis, tunc formam perdidit syllogisticam. Atque hæc hæc hactenus de prima figura retulimus, primam que in questionem ueniant, quæ uel minime dubitanda sint, enarrantes: mox, quid sit ac quomodo extruatur coniugatio: subinde, quot sint ratiocinationum figure, curue figura nuncupetur, quodque Philosophus in omnibus ὁλογοῦσιν ἑξήκοντα: Postea & ordo figurarum expositus, commeratis ibidem cuiusque figure potissimum dignitatibus: Deinceps & numerus coniugationum omnium expositus, curque diuersorum elementorum notulis unaqueque figurarum designata fuerit: solutis insuper dubitationibus, dum coniugationes exponebamus, que modos syllogisticos uidebantur infringere: Ac demum rationem reddidimus, cur particularis

Modi à Theophrasto ad diti.

Cur plures figure.

Conditiones figure.

Singularis propositio. Notationes.

Epilogus.

particularis propositio, indefinita & sit & uocetur: mox resutatis quinq; Theophrasti coniugationibus tanquam que ad propositum non faciunt, & artificiosam habeant compliationem. Superest itaq; ut his omnibus enarratis, ad secundam figuram expositionem descendamus.

Secunda figura.

Vando vero idem huic quidem omni, illi autem nulli inest, aut utriusque omni, aut nulli, figuram quidem talem, uoco secundam: medium uero in ipsa dicitur, quod de utriusque predicatur: extrema autem, de quibus dicitur hoc.

Non immerito, quemadmodum & supra retulimus, figura hæc alterum sortita est locum: namque & dialecticæ ministra est, & maioris conuersione à prima creatur, & uniuersale cõcludit quæstium: Tertia uero, que sequitur, sophisticæ decesserit, & maioris conuersione à prima gignitur, & particularem duntaxat conclusionem cogitque omnia, uti planum est, non tantum in ratiocinatione dignitatis obtinent.

Conditiones secundæ figure.

Secunda itaque figura hæc, diuio referente Alberto, quæ maior suppositis conditionibus, semper syllogistica existit. Prima est, maiorem oportere esse uniuersalem, tum quia maiore conuersa, que semper uniuersalis est, à prima deducitur: tum uero, quia si maior particularis foret, contingeret nonnunquam aliquam esse complicationem, in qua nulla penitus fieret conclusio, puta maiori extremo communiore existente, quam medius sit terminus: sicut in hac, Aliquod animal homo, nullus equus homo: sic enim propositionibus distributis, nulla penitus sequitur conclusio, namque affirmatiua fieri nequit, quum in secunda nullo modo fiat affirmatiua; neque item negatiua, quemadmodum liquidò constat. Prima itaque conditio, maiorem exigit uniuersalem. Secunda, alteram uult negatiuam, siquidem ambabus affirmatiuis, nõ sequitur conclusio in secunda, quemadmodum infra planius erit. Tertia, conclusionem requirit negatiuam. Quarta, conclusionem, secundum quantitatem minori esse persisistam: secundum uero qualitatem, alterutri. Hæc Albertus: ceterum presibus Philoponus: oportet inquit hac in figura, maiorem uniuersalem esse: minorem uero, à maiore figuram dissimilem, hoc est, si maior affirmatiua fuerit, minorem negatiuam existere: & in oppositum, si maior negatiua, minorem affirmatiuam, namque quemadmodum & Abumazar Alpharabius capite libri de syllogismo quindodecimo inquit, his obseruatis, semper in secunda figura complicatio erit utilis. Ceteræ uero conditiones, quas Albertus diuinerat, ex his proculdubio consequuntur: si etenim propositiones, dissimiles extiterint figuræ, cui dubium, quod altera negatiua futura est: & si altera negatiua, minorem & conclusio negatiua sequetur. Sunt autem in hac quoque figura, quæ admodum & in prima, complicationes tam utiles, quam inuiles, sex atque triginta: quas unusquisque suo pte ingenio formare facillimè poterit: & ex his utiles quatuor, ueluti legendibus planum fiet: binæ uniuersales, ac toti dem partiales, primum itaque ab uniuersalibus exorditur, quemadmodum & supra sciat: & primò utiles connumerat, hoc est, quæ,

Conditiones figure secundæ.

propositiones habent dissimilis figuræ, inquit, [quando idem] id est, medius terminus [huic quidem omni, alteri uero nulli] hoc est de alterutra extremitatum uniuersaliter et affirmatiuè, de altera uero uniuersaliter ac negatiuè dicitur. [Aut utriusque omni aut nulli] hic inuiles inuuit uniuersales: quæ ambabus consimilis habet figuræ. [Figuram talem uoco] dixit, tanquam primus nominis istius inuentor. Sed mirum profecto, cur ista exponens Alulidus Rosadis, simpliciter dixerit, quod huiusmodi compositio syllogistica est, quum ex ambabus consimilis figuræ non sequatur necessario quæpiam. Respondemus, dicentes syllogisticam non ob id uocari, quod omnes istæ complicationes utiles sint: sed quod dispositio hæc terminorum apta est ad faciendas binas coniugationes.

Maius uero extremum, quod ad medium iacet: minus autem, quod longius à medio ponitur: medium quidè extra extrema, sed positione primum.

Binæ, inquit Diuus Albertus, sunt medij termini leges, & quod prædicandi ratione medium sit, & quod positione: secundæ figuræ medius, alteram seruat, alteram amittit: tertiæ uero utramque, atque ideo non iniuriã, & ob hanc causam figura hæc secundum obtinuit locum: que uero sequitur, ultimum. Ceterum, dum medium dico, non id uolo, quod in naturalibus usitauerit, quod inquam inter extrema ponitur, atque ab utriusque æquali distat interstitio: sed mathematicum uolo medium intelligi, quod media ipsa & unit et copulat. Ceterum quærit hoc in loco Alexander, an ne secundæ rei ipsius ingenium atque naturam, termini isti, medius, maior, minorque extremitates discernuntur: an uero cõiungit, & arbitrio sciungantur: quum etenim uniuersalis negatiua terminis in se ipsam conuertitur, poterimus nimirum utramlibet maiorem, seu minorem facere extremitatem. Quamobrem uoluit Hermianus, eodem referente, naturaliter maiorem extremitatem et fieri & stabili in secunda figura. Si enim, inquit, ex eodem genere utraq; sint extrema, de quibus medium predicatur, maior extremitas ea uocanda est, que generi cõmuni propinquior extiterit: puta, sint extrema uolabile atque homo, ambo sub animali continentur: & uolabile, animali proximus, maioris itaque extremi locum sortitur: sin autem utriusque sint à genere æque distantes, considerandum uter eam legem habet, ut de eo medius terminus seorsum dicatur: quine eius sit genij, ut de eo, alio mediante, prædicatur: deinde comparandus is est, per quem de altero dicitur, ei de quo per se enunciat: ut in exëplo, sint extrema, Equus atque Homo, equi habentia ab animali interstitium: prædicatur autè de ipsis, Rationale: de equo, negatiuè: de homine uero, affirmatiuè: quoniam Rationale non per se negatur ab equo, sed eo quod irrationalis: ipsum uero rationale, per se de homine dicitur: Irrationale uero propius est animal quam rationale, equus itaque, à quo rationale per id quod irrationalis est, remouetur, maior erit extremitas. Si uero diuersorum generum extiterint, maius erit extremum, quod cõmuni generi propinquius: quemadmodum si quid de colore atque homine prædicatur, maior extremitas erit, color, eo quod magis qualitatem attingit, quam homo substantiam: homo etenim species est indiuidua, in prædicamento substantiæ: color autem in propria coordinatione, minime: sin autem & ipsa æqua-

De terminis in secundæ figura iudicandis conuersione.

liter à proprijs sciungantur generibus, & re dire idem debemus ad prædicatum, & considerare, de quo ipsorum secundum se, de quocumque per aliud dicitur: & si id, per quod de altero prædicatur, sit generi communiore propinquius, et hoc ob illud dicitur de alio, maior ponenda est extremitas: sint puta termini, Album atque Homo: illud, in qualitate species indiuidua: hoc, in substantia: prædicatur autem Rationale affirmatiuè quidem de homine, negatiuè uero, de albo: quoniam de homine, secundum quod homo, affirmatur, ab albo autè, non secundum quod album, negatur, sed eo quod inanimatum: quia inanimatum propius est substantiæ quam homo, nimirum album maior erit extremitas. Ceterum, inquit Alexander, quæstio hæc præterquam quod curiosa est, ueritati etiam aduersatur: semper etenim in negatiua, maior erit extremitas, quod tamen per absurdum est: namque modus secundæ figuræ istius ad affirmatiuam, maius semper retinet extremum, quod autem sequatur, monstrat idem planè ac dilucidè ratione: Nam, inquit, si secundum prædicatum maius extremum ueniamur, negatiuæ subiectum semper maior erit extremitas: quandoquidem semper æquale aut secundum se, aut secundum prædicatum medio erit termino: nam si medius ab eo remouetur per aliud, per sui oppositum utique, remouebitur, quod contra se diuiditur: quod autem tale est, nimirum semper medio erit æquale: nunquam uero, minus: sed affirmatiuæ subiectum semper in minus se habebit, raro æqualiter: quas ob res negatiua propositio maior semper censenda erit, quum tamen alioquin Aristoteles aliquando locum istum affirmatiuè ascribat. Præterea eadem questio, quam in negatiuis faciendam iubes secundum prædicatum, & in affirmatiuis fiet: quare ratio prædicationis tandem reducenda erit ad æquales differentias: atque ita neutrum neutro communiore proximum erit. Dicendum igitur, quemadmodum & Alulidus Rosadis, inquit, quod maior extremitas in secunda figura (credo itidem in tertia) acutè adhaeret per se, que sit: ita quod & que sit prædicatum semper maioris tenet locum extremitatis: que sit dico directè è conclusio, non autem euerfa ratiocinatione. [Quod ad medium iacet] hoc est, quod secundo loco ponitur: quum potissimum in syllogismo ac propositione sit esse prædicatum, & medius terminus hac in figura bis prædicatur: ideo non ab re primum sortitus est locum: maior uero extremitas, quia semel prædicatur, minori ante ponitur, que nunquam prædicatur: medius autem sequetur, quod bis de subiecto dicitur. [Extra extrema.] Si medium intra extrema iaceret, positione esset medium: sed quoniam positione medium non est, ideo extra extrema locari dicitur. [Positione primum.] ex hoc, inquit Alexander, significat maioris conuersione, à prima secundam deriuari figuram.

Obiectio.

Solutio inextremis.

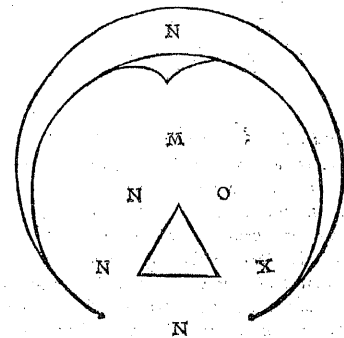
Perfectus quidem hac in figura nullo pacto est syllogismus: potest autè esse, & uniuersaliter, & non uniuersaliter terminis existètib; uniuersaliter quidem existentibus terminis erit syllogismus, quando medium huic quidem omni, illi uero nulli inest: & si ad uerum uis fuerit priuatiuum: aliter uero, minime.

[Perfectus quidem] eo quod primi tres, conuersionis indigent: quartus, ad incommodè deductionis. [Potest et uniuersaliter.] Hoc dicit, quod ex ambabus uniuersalibus fieri potest hac in figura utilis syllogismus, & non uniuersalibus: non quia ex ambabus particularibus (hoc enim fieri nequit) sed altera uniuersali, in parte altera. [Uniuersaliter terminis existètib;.] Quatuor sunt hac in figura utiles complicationes, uniuersales duæ, binæque item particulares: primum locum obtinent uniuersales, & in his que maiorem habet negatiuam: quandoquidem solius maioris conuersione ad primam redit figuram: secunda subsequitur, ex maiore affirmatiua minorque negatiua, namque duplicis indiget conuersionis: mox è particularibus priorem ea locum obtinet, que maiorem habet negatiuam: quoniam hac sola conuersa ad primam reuocatur figuram: ultimum deinde locum sortita est, que maiorem habet affirmatiuam, quum conuersione ad primam redire nequeat, sed ad incommodum deductionis indiget: que multo imperfectior est conuersione. Conuersio namque, que situm monstrat: deductio autem, aliud à que sit. His accedit, quod tres præcedentes & conuersione & ad incommodum deductione ostenduntur: hæc autem sola ad impossibile demonstratione stabilitur. [Aliter uero, minime.] Hoc est, si ambæ aut affirmatiuæ, aut negatiuæ extiterint, nullo pacto syllogistica efficitur complicatio.

Conuersio, que situm: de & ad incommodum deductione ostenduntur: hæc autem sola ad impossibile demonstratione stabilitur.

Prædicatur m de n quidem nullo: de x autem omni: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, nulli m inest n: m uero omni x, suppositum est: quare n nulli x, hoc enim monstratum est prius.

Primus modus maioris conuersione ad primum reducitur figuram.

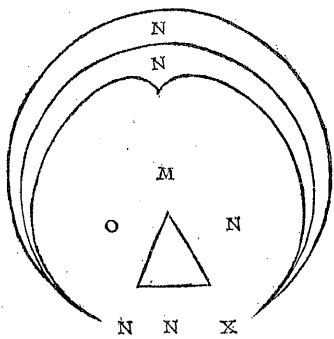

Utilis.

Rursus si m, n quidem omni, x uero nulli: & x, n nulli inest. si enim m nulli x, & x nulli m, m autem omni n inerat, x uero nulli inerat n, facta namque rursus est prima figura. quoniam uero conuertitur priuatiuum, & n nulli inest x: quare idè erit syllogismus.

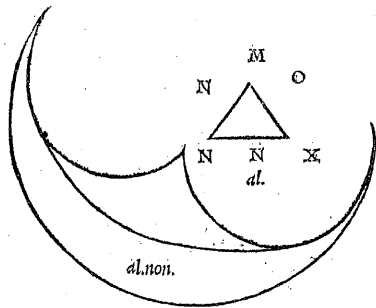
Secundus

Secundus modus indiget conuersione minoris & conclusionis.

Est autem ipsa monstrare & ad impossibile deducentes. Quod itaq; fit syllogismus ita se habentibus terminis, planum: verum non perfectus: nō enim solum ex his, quæ ex principio, sed & ex alijs efficitur necessarium.

Deductio ad impossibile, ostenditur.

Prima coniunctio ex maiore uniuersali negatiuā minorē: que uniuersali affirmatiuā, uniuersalem concludens negatiuā: est autem m, medius terminus; n, maior: x uerō, minor extremus: sit m animal, n lapis, x homo. Complicemus hunc in modū syllogismum, Nullus lapis animal, Omnis homo animal, Nullus homo lapis: namque maiore conuersā, ad primam secundum reducetur modum, hoc pacto, Nullum animal lapis, omnis homo animal, nullus homo lapis. Sed dicit non immerito quispiam, ar modus iste, quum minus sit arti syllogisticæ necessarius, sequenti multo minus necessarii antiponitur: namque eadem conclusio, quæ per hunc monstratur, eadem penitus & per primam concluditur figuram: quod secus se habet in sequente: non enim eadem, sed conuersa concluditur. Dicimus itaque, non propter maiorem minorēque necessitatem, ordinis huius distributionem factam fuisse: sed penes faciliorem reducendi modum: quæ admodum supra quoq; ostendimus. [Rursus si m n quidem omni.] Iste alter est modus secundæ figuræ ex maiore

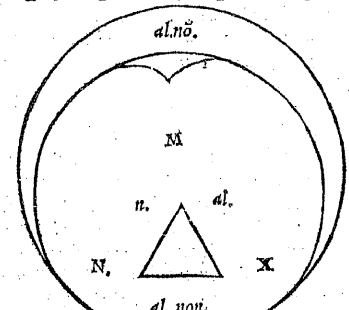
Utilis.

uatiuum, quod in parte affirmatiuum: si uerò uniuersale prædicatiuum, quod in parte priuatiuum, necessarium est, syllogismū fieri priuatiuum secundum partem.

Cur ex ambabus affirmatiuis in se cūda figura non efficiatur syllogismus. Inuites coniugationes uniuersales enumerat: quarum altera, ex ambabus constat affirmatiuis: altera, ex negatiuis utriusq;. Rationem uerò cur ex ambabus affirmatiuis non sequitur syllogismus, hanc affert Alexander: namq; ait, maius de utraq; dicitur extremitate: in plus itaque se habet: quare extrema ita ad se inuicem se habebunt, ut unū de altero prædicari uniuersaliter & affirmatiuè possit: aut etiā nonnunquam negatiuè: quamobrem, & Omni & Nulli sequitur: quod rationem destruit syllogisticam. Hæc ille. Sed Philoponus bonam et ipse rationem in medium affert. Merito, ait, ex ambabus affirmatiuis uniuersaliter in secunda, nil sequitur necessariū: namq; si propterea, quod altera propositione conuersa, in primam traducitur figuram, ob id rationes secundæ euentiā habent concludendā: quum in hac complicatione, altera conuersa semper maior in parte efficiatur (quod primæ figuræ rationem penitus disturbat) non immerito syllogistica nullo pacto futura est: unde quemadmodum & infra planius erit, si forte fortunā cōtigerit, propositiones istas eius esse genij, ut terminos habeant æquiuertentes, nimirum coniugatio ista utilis erit. Vnde communi omnium consensu dici solet, in secunda figuræ ex duabus affirmatiuis terminorum conuertibilium, syllogisticam fieri complicationem: quod quoniam non secundum rationationis formam, quam hoc in uolumine consideramus, efficitur: ideo Philosophus eam inutile esse pronunciauit. Adde quod altera quoq; lex figuræ istius destruitur, oportere, inquam, propositiones figuræ dissimiles esse: substantia, animal, homo: medium substantia, puta, Omne animal substantia, omnis homo substantia, omnis homo animal. [Quod non inquit, substantia, animal, numerus.] Omne animal substantia, omnis numerus substantia, nullus numerus animal. Sed melius, inquit Alexander, si pro eo, quod est, numerus, legeremus, lapis: namq;, ut uel miuo philosopho planum est, numerus nullo pacto substantia est, sed quæ sit: uel igitur, inquit, numerum posuit substantiam esse, numerum accipiens pro unitate: namq; unitas (ut aiunt) substantia est: nam quæ sitas nullo modo dicenda est, quum neq; discreta neq; continua sit: substantia uerò existit, eò quod eò rariorū susceptiua est: nā quæ sitas pars, quæ sitas potius dicenda est q̄ substantia: unitas uerò, ut planū est, numeri pars est: satius itaq; quod & Philoponus dicit, quod numerū substantiam dicit secundum pythagoreorū sententiam, qui uolebat omnia ex numeris proportionibusq; consistere: quemadmodum Nicomachus Gerasius in primo sue arithmetice optime declarat: & Timeus platonicus, qui mundi animam ex numeris proportionibusq; construxit. Ceterum si & nobis quippiam audere licet, dicamus equidem, Aristotelē secundum pythagoreos locuti: non ob id tamen, quod illi numerū aut quæ sitatē substantiæ esse uellet: hæc etenim et apud eos seiuēta ac discriminata fuerant: quemadmodum optime in suis prædicationibus Tarētius exposuit Architas) uerum substantiam pro essentia accipit animal uerò atq; numerū, non pro sensibili aut animali, aut

numero: sed pro ideis ac formis abstractis: quemadmodum Nicomachi proximum atque eius interpretem legentibus palam est: sed de his abunde. [Et quando neque de x.] Altera inuitē exponit ex ambabus constantē negatiuis: quam appositis terminis ostēdit malā esse. [Vt diximus in principio.] Hoc est, ut paulo ante diximus, dum utiles connumerabamus coniugationes: non autē, quemadmodum dictum est in ipso statim secundæ figuræ exordio, quoniam inibi tam utiles, quam inuites connumeratae sunt: atque hæc de uniuersalibus secūde rationationibus. [Quandoquidem ad maius.] Ambas syllogisticas complicationes (quæ figuræ sunt dissimiles, & maiorem habent uniuersalem) connumerat: quæq; particularem concludunt negatiuam.

Si namq; m inest n quidē nulli, x uerò alicui, necesse est n ipsi x nō inesse. Quoniam enim conuertitur priuatiuum, nulli m inesse: n m uerò suppositū est x alicui nō inesse: quare n alicui x non inerit: efficitur namq; syllogismus per primā figuram.

Tertius iste modus est syllogisticus in secunda figuræ, maiorem habēs uniuersaliter negatiuam, minoremq; affirmatiuā in parte, cōclusionē subinde concludens negatiuā in parte. Tertiu uerò sortita est locū cōplicatio hæc, ob eandē causam, quam supra de uniuersalibus retulimus, quoniam uidelicet unica conuersione ad primā reduciū figuræ: altera uerò, ad incommodum deductione indiget. Termini ad coniugationē istam sunt, genus ac cōtradistinctæ species: ut si dicam, Nullus homo equus, aliquid animal equus, aliquid animal non est homo: ubi si maiore in seipsam conuēteris, quæ utrumque modum primæ figuræ perficies: & hac utitur monstrazione Aristoteli. Verum inquit Alexander, posset hoc idem ostendā ad impossibile deductione, accipio conclusionis oppositū eī maiore, minoris oppositum infrendo.

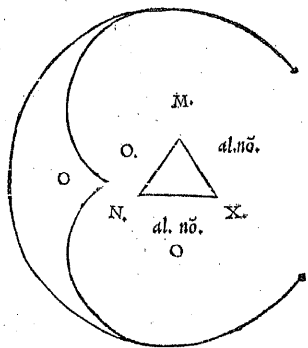
Rursus si m, n quidē omni: x uerò, alicui m nō inest, necesse est n, x alicui nō inesse. Si enim omni inest, prædicatur autē & m de omni n, necessarium est m omni x inesse: suppositū uerò fuerat, alicui nō inesse: & si m n quidē omni inest, x uerò non omni, erit syllogismus quod non omni x n: demonstratio autem eadem.

Tertius modus.

Termini.

Quartus.

Quartus modus, qui per impossibile tantum deducitur.

Quartus iste est modus secundae figure syllogisticus, ex maiore uniuersaliter affirmatiua, minoreq; negatiua in parte, conclusionem concludens negatiuam in parte. Cuius utilitatem non amplius conuersione monstrat Aristoteles, sed ad impossibile deductione: si etenim maior uerteretur, esset inutilis omnino syllogismus ex utriusq; in parte: minor uero conuerti non potest, quam particularis existat negatiua: Termini autem erunt, genus, species, ac utriusq; communius: puta, Omnis homo animal, aliquid animatum non est animal, aliquid animatum non est homo: quod si conclusionis oppositum supposuerimus addita maiore, minoris concludemus contradictorium, hunc in modum: Omne animatum homo, omnis homo animal, omne animatum animal, cuius oppositum minor asserbat. [Et si m, n quidem omni.] Mōstrat eodem pacto futurum syllogismum, si pro eo, quod est alicui non, acciperimus, Non omni: nam sola, quemadmodum nonnulli ferunt, locutione differunt: quales qui à iunioribus, referente Alexandro, ἄνευ αλλοτρισμοῦ uocantur: uerum hi syllogismos appellant, solam uocem intuentes: Arist. uero non uocem solum, sed et significata respicit: quas ob res non idem penitus fore censendum est, non omni, atq; alicui non inesse. Si namq; accuratius Aristotelis uerba pensare uoluerimus: inueniemus alicui non uerificari de utraque particulari, positione inquam et natura: non omni autem, de particulari natura tantum, quod et ratione confirmatur, quum etenim contradictoriè opponatur ei, quod est Omni (quae uniuersaliter existit affirmatiua) nimirum in parte negatiua erit secundum naturam: nam si positione esset, non magis contradictoria, quam contraria dicenda foret: unde hoc quasi inueniens Philosophus dixerat superius [Amplius, quoniam in determinatum est b alicui e non inesse: uerificatur autem, et si nulli inest, et si non omni] non omni inquit pro eo, quod est alicui non, natura. Ceterum questu dignum, quomodo fieri possit, ut simplices syllogismi, qui multo et notiores et dilucidiores sunt hypotheticis, ad impossibile deductione monstrantur: quum alioquin de hoc monstrandi modo nulla hucusq; mentio facta sit. Inquiunt nonnulli recte se habere ostensionem istam, atq; ex notioribus procedere: quum deductio ad incommodum ostensiuā supponat complicationem: quae multo notior eā est, quae monstratur: addunt deinceps, non proprie conuersionem istam, esse ad impossibile syllogismum, sed magis conuertendi syllogismum. Ceterum bona eorum uenia dixerim, neque hoc pacto rationis uim tolli: quoniam neque de hoc quoque conuertendi mo-

Termini.

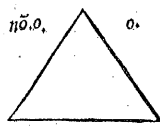
Dubium.

Solutio quorūdam.

do illa adhuc mentio facta est. Superest itaque ut secius. Alia respo-
 respondeamus: quemadmodum et supra inuimus, mon-
 strationem istam non u tenere syllogismi ad impossibile: qui,
 uti infra planum erit, pars est hypotheticarum rationum:
 sed primae dignitatis nummine stabiliri, asserentis bina cō-
 tradictoria de eodem dici non posse: quam domo quisque
 sibi conuersionem asserit.

Si uero de x quidem omni, de n uero
 non omni praedicetur m, non erit syllo-
 gismus: Termini, animal, substantia, cor-
 uuus: animal, album, coruus.

Animal.
 M.

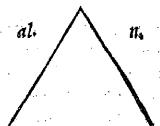

Substantia, N. X. Coruus.

Album. o n.

Neq; quando de x quidem nullo, de n
 uero aliquo: Termini quod inest, animal,
 substantia, unitas: quod non inest, animal,
 substantia, scientia, quando itaq; oppositū
 fit uniuersali, quod est secundum partem,
 dictum est, quādo erit, & quādo non erit
 syllogismus.

Animal.
 M.

Substantia, N. X. Unitas.

Scientia. n. o.

Inutiles enumerat compilationes figurā dissimiles: ac pri-
 mam eam recenset, quae maiorem negatiuam habet, in par-
 te: minorem uero, uniuersaliter affirmatiuam, in quibus, quod
 ita terminis dispositis, nullo pacto erit syllogismus: hoc au-
 tem ideo est, quoniam altera ex secundae figure conditio-
 nibus destruitur: maiorem uidelicet oportere esse uniuersa-
 lem, namque maiore in parte existente, hac in figura nun-
 quam utilis erigitur complicatio: nisi forte, ut nonnulli au-
 tumant, medium uniuersaliter sumatur, ueluti si dicerem,
 Aliquod lucens supra nos est, omnis lucidissimus planeta,
 sol est lucidissimus planeta, sol itaque est supra nos lucens:
 sed coniugatio ista raro et per accidens in usum ueniet: si
 enim, quemadmodū alibi dicit Aristoteles, praedicatū uniu-
 ersale uniuersaliter sumatur, propositio redditur falsa:
 quod si forte fortuna acciderit, ut ueritatē obtineat, hoc nulla
 alia erit de causa, nisi quia propositio illa uniuersaliter conuer-
 ti poterit: quod per accidens, et in determinata materia fieri
 tantummodo potest. Ad dunt ijdē, si mediū terminus extiterit
 singularis.

Inutilis.

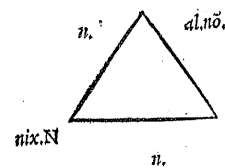
Inutilis.

Coniugatio 2. fig. ex ma-
iori partia-
lari.

singularis, maiore itē de particulari, fieri posse cōpilationē
 uitile: ut si dixerim, Aliquod animal est Socrates, aliq; homo
 Socrates: ergo aliq; homo animal. Sed quemadmodū et supra
 diximus, ratio haec non u tenet syllogistica, uerum sensibili
 expositione, de qua in praesentia sermo non est. [Neq; quan-
 do de x.] alteram explicat, quum figurā dissimiles propo-
 sitiones extiterint: et ait, quod maiore in parte et affirmatiua,
 minore autem uniuersaliter negatiua, consimiliter inutilis
 astruitur coniugatio: quodq; hoc ita se habeat, terminis reser-
 uat, in quibus et Omni et Nulli sequitur: ubi scias uelim, eā-
 dem de causa, quā et superius, unitatem substantiam appella-
 uisse: quocirca, unitatis loco, lapidem poni uult Alexander.
 [Quando itaq;] hoc est, quum propositiones et uniuersa-
 liter et in parte, qualitate a se uicem dissentiāt: puta, si al-
 tera uniuersaliter extiterit affirmatiua, altera uero in par-
 te sit negatiua: et e conuerso.

Quando uero propositiones eiusdem
 sint figurā, quemadmodum utraq; priua-
 tiua aut affirmatiua, nullo pacto erit syl-
 logismus. Sit enim primū
 priuatiua, &
 uniuersale ad
 iaceat maiori
 extremo: ut
 nulli, x uero
 alicui non inest: contingit utiq; n, & omni
 & nulli eorum, quae sunt x, inesse: Termi-
 ni, quod nulli inest, animal, nix, nigrum:
 quod uero omni inest, non est capere, si
 m, x alicui quidem inest, alicui autem nō.

Animal.
 M.

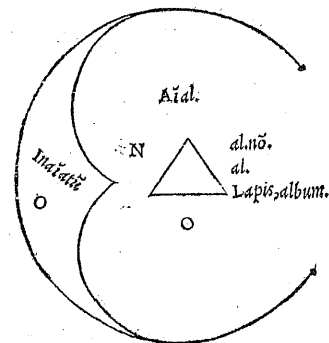
nix, N. X. Nigrum, m, n quidem nulli, x uero

alicui non inest: contingit utiq; n, & omni
 & nulli eorum, quae sunt x, inesse: Termi-
 ni, quod nulli inest, animal, nix, nigrum:
 quod uero omni inest, non est capere, si
 m, x alicui quidem inest, alicui autem nō.

Notatio.

Inutilis.

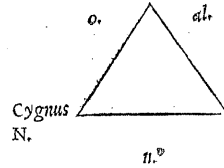
Inutilis.

Si em n omni x, m uero nulli n, m nulli
 x inest: sed suppositū fuerat alicui inesse.
 Sic itaq; non cōtingit terminos capere: ex
 indefinito autem monstrandum: quonia
 enim uerificatur, quod m alicui x nō in-

fit, & si nulli inest: quum uero nulli in-
 erit, nō erit syllogismus: manifestum quod
 neque nunc. Rursus sint praedicatiua, &
 uniuersale po-
 natur cōfli-
 militer, ut m,
 n quidē omni,
 x uero alicui
 inest: contin-
 git utiq; n, &
 omni & nul-
 li inesse x. Termini quod nulli inest, albū,
 cygnus, lapis: quod uero omni, non est ca-
 pere ob eandē causam, quam prius: sed ex
 indefinito monstrandum.

Album.
 M.

Cygnus N. X. Lapis, pis.

uniuersale po-
 natur cōfli-
 militer, ut m,
 n quidē omni,
 x uero alicui
 inest: contin-
 git utiq; n, &
 omni & nul-

Diximus plerumque bina propria huic figurae compe-
 tere, et quod maior uniuersaliter proferatur, et quod mi-
 nor figurā sit à maiore dissimilis: hucusq; eas recensuit, quae
 priorem demoliantur conditionem: quoniam ea erat quae
 maximè figuram istam stabiliebat: Nunc autem eas enara-
 rat, quae alteram destrunt, hoc est, quae ambas habent eius-
 dem figurae, puta aut negatiua aut affirmatiua: ac prius
 eam proponit, quae maiorem habet uniuersaliter negatiua,
 minorem uero in parte itidem negatiua, monstratq; hanc
 inutilem penitus. Vbi non immeritò ambigret quispiā, cur
 hanc prius ponat, quam eam, quae ambas retinet affirmati-
 uas: quum alioquin affirmatiua, et dignior et potior sit ne-
 gatiua. Huic dicimus, hoc ideo factum fuisse, quoniam ma-
 iorem de se dubitationem exhibet, quod sit utilis, quam se-
 quens ipsa: quum ex dictis planum fuerit, haec in figura cō-
 clusionem non concludi affirmatiua: ait itaque, quod si
 maior uniuersaliter extiterit negatiua, minorque itidem in
 parte, inutilis conuenit complicatio, eod quod et omni et
 nulli sequatur: quum hoc dixisset, inquit Alexander, ostē-
 ditq; Nulli inesse, nō potuit, omni, penitus monstrare: quod
 citra quemadmodum, et in prima figura ex particularis
 indeterminatione monstrauit: namque si aliquid x non esse
 m, uerum eō sit, quod et subcontraria ueritatem obtineat,
 aliquid uidelicet x esse m: nō poterimus omni inesse mon-
 strare: quod Aristoteles arguit ad incommodum deducens:
 sit enim, inquit, ita, quod possimus omni ostendere: sitq; con-
 clusio, Omne x n, tunc maiore accipit, quae asserbat nul-
 lum n esse m, concludimus, nullum x esse m: cuius opposi-
 tū supposueramus, aliquid uidelicet x m esse. Si itaq; par-
 ticularis suo ingenio uera fuerit, nullo pacto bina con-
 traria concludere ualebimus: sin autem ideo ueritatem oba-
 tineat, quia uniuersalis sua uera sit, tunc proculdubio et
 omni et nulli inesse inferemus: hoc etenim supra planū fa-
 ctum fuit. Quāobrem indefinita, uocuit particularē ipsam,
 tanquam uage atque incerte significationis: propterea,
 quod, et pro affirmatiua in parte, et pro negatiua uniuersa-
 liter accipi potest. Eadem monstratiōe utitur et si ambe
 extiterint affirmatiuae, maior uniuersaliter, minor uero in
 parte. Si namq; natura uera extiterit, uilē faciet cōplicitio-
 nem.

Dij nēti;

nen: quoniam maiore vniuersaliter affirmatiua, minoreque negatiua in parte, utilis in secunda figura erigitur coniugatio. Ceterum addit Alexander, hoc iidem posse ostendi expositione, quem admodum in prima fecimus figura: puta, sint termini, scientia, vitium, habitus; conuertaturque syllogismus hoc pacto, Nullum vitium scientia, aliquis habitus non est scientia; deinde ea assumantur, quibus non inest, fortitudo puta et timiditas: quibus accipitis, poterimus concludere, nullam fortitudinem vitium esse, ac subinde, timiditatem omnem vitium existere. Si uero ambæ sint affirmatiuæ: termini, habitus, scientia, qualitas; deinceps, quibus qualitatibus inest habitus, accipiuntur, intemperantia atque grammatica: unde sciẽtia, omni inest grammaticæ, intemperantiæ uero nulli.

Obiectio. Solutio.

Obiectio.

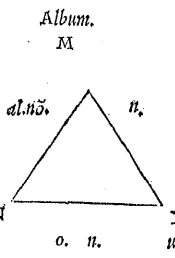
Solutio.

Opinio nõ= nullorũ anti quorũ de cõ plicatione inutili.

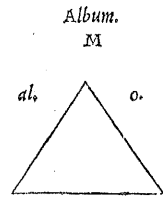
Sed quæret non ab re quispiam, cur hoc in loco hæse monstratiõnes non attulerit Aristõ. Respondet Alulidius Rosad. hoc ideo factum fuisse, quoniam minor item ad uniuersaliter negatiuam redit. Sed dicit fortasse argutus quispiam, cur itaq; ambas istas monstratiõnes in prima faciebat figurat? Satis igitur dicendum censeo, hanc ideo hoc in loco fuisse amissam, quoniam (quemadmodum planum est) expositoria ratio, eius quod de omni dicitur, ut ac ratione stabilitur: Dicitur uero de omni maxime locum obtinet in prima figura: hoc itaq; tanquam ibi conuenienter monstratum non immerito dimisit Aristoteles. Verum quod nonnulli antiquorum (referente Alexandro) et Herminus, assererent complicatiõnem aliquam ob id inutilem esse, quod bina concludat contradictoria, sine ratione penitus censeo: hoc enim nõ sufficit ad alicuius coniugatiõnis calumniam: namq; si redarguere uolumus complicatiõnem quampiam, non solum ea fumere opus est, quæ simul esse non possunt: sed et omnia tollere, quæ syllogisticè monstrari possunt: particularis autem affirmatiua non destruitur, nisi Nulli abundemus: neque negatiua in parte, nisi Omni concludamus. Præterea, si hoc esset uerum, sequeretur complicatiõnes aliquas utiles existentes, inutiles esse: quod oppidò per absurdum, erat etenim in prima figura coniugatio utilis, ex maiore uniuersaliter negatiua, particularique affirmatiua minore, negatiuam concludens in parte: et tamen in hac possumus Nulli et Alicui concludere, quæ sunt contradictoria. Nulli, si dicat, Nullus equus homo, aliquid quadrupes equus, nullum quadrupes homo: Alicui, ceu si dicam, Nullus cygnus nix, Aliquid album cygnus, Aliquid album nix: consimiliter et in alijs compluribus idem hoc inuentu facillimum erit. Quamobrem Hermini ratio nulla penitus existit.

6 Inutilis.

Si uero uniuersale ad minus est extremum: & m, x quidem nulli, n uero alicui non inest: Aial.N. Lapis. o. n. X. Coruus. Termini, quod inest, album, animal, coruus: quod non inest, album, lapis, coruus.

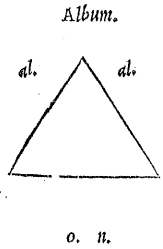
Si autè prædicatiuæ sint propositiones, termini quod non inest, albũ, animal, nix:

Aial.N.

X. Nix ræ sint propositiones, & Cygnus

hæc quidẽ vniuersaliter, illa uero in parte, quod nullo modo efficit syllogismus.

Termini omnium communes, albũ, animal, homo: albũ, animal, inanimatũ.

Manifestũ itaq; ex dictis, quod & si ita se habeant termini ad seinuicem, quemadmodum dictum est, ex necessitate fit syllogismus: & si syllogismus sit, necesse est terminos ita se habere. Planũ autè, quod & omnes, qui in hac figura, syllogismi imperfecti sunt (omnes enim perficiuntur assumptis quibusdam, quæ vel insunt terminis ex necessitate, aut ponuntur, ut suppositiones, ut quando per impossibile monstramus) et quod non fit affirmatiuus syllogismus per hanc figuram, sed omnes priuatiui, & qui uniuersaliter & qui secundum partem.

Monstrat nunc eas esse inutiles, quæ maiorem habent particularem, minorem uero uniuersaliter, figurã consimiles: quas ideo postposuit, quoniam ambas secunde figuræ conditiones demoliuntur: et hæ sunt inutiles complicatiõnes ex altera uniuersali atque altera in parte. [Verum neque si utrique alicui.] Nunc unico exemplo eas omnes redarguit, quæ ambas habent in parte, sexdecim numero existentes. [Neutri omni.] Dixit pro eo, quod est, utrique alicui non. [Manifestum itaque.] Subaudiendum,

Inutilis.

Inutilis.

dicendum, inquit Alexander, in secunda figura. [Insunt terminis:] ut conuersiones. [Ponuntur:] ut suppositiones. Atq; ita totam secundam figuram explicuimus, addita priuatiua ratione, cur alterum à prima locum sibi uendicauerit: ac deinde expositis et firmatis huius figure conditionibus: enarrato insuper coniugationum numero atq; ordine. Mox et rationes attulimus medijs atq; extremis: refutata inibi commentatione Hermini philosophi: subinde et ad incõtabulum affirmatiuum utilem posuimus complicationem erigere. Postea rationem attulimus, propter quam Philosophus numerum, substantiam nuncupauerit, appositã causã, ob quam quartus figurae istius modus, conuersione monstrari nõ possit: soluta ibidem per pulchra dubitatione, quæ huiusmodi stratiõnem inessebat: allatis deinde coniugationibus, quæ maiore in parte existunt, necessariõ conclusionem inferunt. Deinceps et ratio assignata est, cur negatiua in parte indefinite nomen subierit: soluta ambiguitate, cur quemadmodũ in prima, expositiõnem monstratiõnem non attulerit. Demõ Hermini atq; antiquorum opinionem dissipauimus: qui duorum contradictoriõrum conclusiõne inutilem fore cõplicitiõnem monstrari posse credebant. Ceterum his omnibus explicatis atq; enumeratis: consentaneum deinceps est, ut ad tertiam nos conseruamus enarrationem.

Epilogus.

Tertia figura.

In autem eidem, hoc omni, illud uero nulli inest: aut ambo, omni aut nulli, figuram talẽ, uoco tertiam. Sed medium in ipsa dico, de quo ambo prædicamus: extrema uero, quæ prædicatur, maius, quod à medio longius: minus autem, quod proximius: ponitur uero medium extra quidem extrema, positione autem ultimam. Perfectus itaque neq; in hac figura syllogismus efficitur: poterit autem, quum & uniuersaliter & non uniuersaliter termini ad medium extiterint.

Cur tertia figuræ ultimus assignatus sit locus.

Non immerito ultimus tertia figuræ locus ascriptus est: namque et medijs positio hac in figura uilissimum obtinet locum, cum utrique subijciatur extremo: et conclusio nulla concluditur uniuersalis: et uilissime arti deseruiunt formule istæ, quum decipulorum ars harum complicationibus abutatur: adde, quod non dignitate solum, sed et tempore nouissima est: quemadmodum enim et supra relatum est, secunda ac tertia figuræ à prima, propositionum conuersione, deriuantur: maioris, secunda: minoris uero, tertia. Quas ob res non iniuriã ad ultimum reiecta est locum. Ceterum, quod nonnulli autumant, conditiones ac leges figuræ istius bine sunt: minorem inquam oportere affirmatiuum esse: et conclusiõnem, particularem. Quod tamen perperam dictum asseruerunt, tum maximorum uirorum authoritati innoxius, tum uero et rationi: namque complicationum le-

ges, ut uel cuique planum esse potest, nullo pacto ad conclusionem referuntur: non enim superius enunãuimus primæ figuræ legem esse, ut quatuor concludat problemata: ceterum de his tantum mentio facta est, quæ propositiones corrigebat: Quæ de re dicemus nos cum Alexandro atque Philopono; figuræ istius unicam esse legem: minorem scilicet affirmatiuam esse oportere: quod ob multas ac diuersas causas fieri debere consentaneum est. Si etenim minor esset negatiua, quemadmodum et diuus refert Albertus, nec affirmatiuæ neque negatiuæ posset aliquando concludi, fieri namque posset, ut extrema à seinuicem essent disperata: quare affirmatiuum concludi minime liceret: posset item et subalterna sibiinuicem esse, atque ita negatiuum concludi nullo modo poterit. Quod exemplis quoque satis comprobatur, si terminos presumpserimus, homo, lapis, animal: hic etenim affirmatiuam concludere nullo pacto ualemus: sumantur altriussecus alij, homo, equus, animal: namque his suppositis, affirmatiuum tantum concludetur, quoniam (quum prima figura binis legibus stabilizatur, et quod maior uniuersalis sit, et quod minor affirmatiuus) quæ à maiore descendit, figura secunda, maioris legem obseruauit: quare operæ præcium etiam est, tertiam, quæ à minore deducitur, eiusdem lege muniri. Sola itaque lex ista, utiles complicationes hac in figura perficit: quam obrem et plures ratiocinationum modi in tertia sunt, quam in quauis alia. Vbi namque differentiarum numerus maior, subiecta pauciora existunt: puta, animal paucioribus differentijs contrahitur quam homo, et ideo animalis subiecta plura sunt, quam hominis supposita: differentiarum namque additamentum, res ipsas minuit. Quæ quum ita sunt, merito hac in figura complicationes sex sunt, compertæ sunt, quum in alijs quatuor tantum existant: quatuor, inquam, naturalis et non artificiosus discursu, conclusiõnem colligentes. [Sin autem] dixit, non tantum utiles inueniuntur complicationes, sed et inutiles: quandoquidem potest et uanis casibusque coniugationibus figura ipsa obseruari. [Sed medium] est, inquit Alexander, hæc quasi ratio tertia figuræ: nam tertia figura est, in qua medium terminus bis subijciatur. [Maius:] ascripsit Aristoteles primam locum maiori extremitati, quandoquidem secundam prædicandi rationem, potiorẽ retinet dignitatem: namque et in propositionibus et in conclusiõne prædicatur. Secundam deinceps sedem minor sortita est extremitas: quæ quanquam in conclusiõne et quæsto subijciatur, in propositionibus tamen prædicatur. Extremus medio datus est locus, quoniam subijciatur semper, prædicatur nunquam. Atque ita naturalem secutus ordinem, hunc in modum terminos istos disposuit Aristoteles π ε s. Secius Alulidius Rosadis: ille enim non naturæ, sed disciplinæ ordinem secutus, quæ nobis notiora existunt, præposuit: medium primo, minorem deinceps, ac maiorem ultimo: namque ait ad uerbum, Et erit ipsorum ordo in sermone, ut principium suam manus à termino medio, postea ab ipso sequatur minor, deinde ab ipsa maior. Hic enim per hoc, quod est, esse in toto, terminos ita disposuit: ille uero ex dicto De omni ordinis rationem aucupatus est. Ponemus itaque Aristotelem secuti, primo maiorem, nam quemadmodum in secunda figura maiore conuersa, medius terminus, qui sequebatur, maius antecessit extremum: ita et in tertia, minor

Lex figuræ tertie.

Vbi numerus differentiarum maior, ibi pauciora subiecta sunt.

Tertia figuræ terminos, aliter Arist. ordinauit.

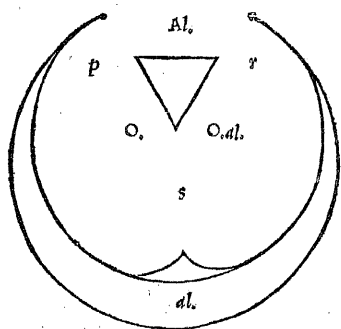
ris cōuerfione post minorem extremitatem medius terminus ponitur. ex quo rationem uenari possumus, cur maior, longius à medio distet: minor uero, eidem proximior sit. [Nō uniuersaliter non ideo dictum est, quod neutrum propositio-

Notatio.

num uniuersaliter sumpta, utilis fiat complicatio: sed sensus est, quod siue ambæ sint uniuersales, siue non ambæ, sed altera tantum, utilis omnino coniugatio efficitur.

Vniuersaliter igitur terminis existentibus, quum & p & r, omni infit s, erit syllogismus, quod alicui eorum, quæ sunt r, p inerit ex necessitate. Quoniam enim cōuertitur prædicatiuum, inerit s alicui eorum, quæ sunt r: quamobrem quoniam p omni s, s uero alicui r: necesse est p, alicui r inesse: per primam namq; figuram syllogismus efficitur.

Primus modus per conuerfionem minoris, ad primam.

Nullis.

Vt uer elementis p r s: p maiorem notat extremitatem; r, minorem; s uero medium, quod si cui mirum uideatur, Aristotelem ita distinctis & sine ordine elementis ut, scire poterit, hæc apud Græcos se inuicem consequi: quemadmodum & in secunda figura. m. n. x. nos autem latini alium ordinæ dorum elementorum in alphabeto modum fecimus. Poteramus in translatione consequenter hæc facere: in secunda. m. n. o. in tertia. p. q. r. Ceterum quod supra etiam declaratum est, Aristotelis ingenium deturpabatur. Sed, ut ad propositum redeamus, explicat nunc philosophus utiles complicationes ex ambabus uniuersalibus: merito enim quæ uniuersalia sūt, particularia antecedunt: atque ait, quod si ambæ in tertia uniuersales existerint affirmatiuæ, conclusio, concludetur affirmatiua in parte: quemadmodum si dixerim, Omne s, p: omne s, r: aliquid igitur r, p: monstrat autem hæc Aristot. trifariam, per minoris conuerfionem, ad incommodum deductione, ac demum exponendo. Sed in ipso statim uestibulo accidit dubitatio, cur, quum minor conuersa, ut supra etiam diximus, syllogismi isti à prima deducantur, minorque quum sit affirmatiua, semper in particularem uertatur, non semper tertiæ figure minor particularis sit. Ad hoc respondent nonnulli, dicentes, syllogismos istos à particularibus pri-

Cur minor in tertia figura non semper particularis.

ma deriuari: & quoniam particularis propositio aliquando particularem conuertet, nonnunquam uniuersalem: ideo minor & uniuersaliter & in parte in tertia figura assumi poterit. Nos autem secius, & fortasse melius: namq; quæ ad modum & supra abundè diximus, particularis aliquando natura in parte est, aliquando positione: hæc, syllogismos facit ex ambabus uniuersalibus: illa, ex altera tantum, si namq; minor positione fuerit in parte, nil refert, seu particularem siue uniuersalem posueris. Sed ar, dicit quispiam, quum uniuersalis potior multò sit, quàm particularis, & hæc cum uniuersali in conclusionem possit particularem, ambæ uniuersales nil plus cōcludant, quàm particularem aut absurdum sequitur, fieri uidelicet his in complicationibus nõ causam, ut causam. Responsum uelim, binas uniuersales plus posse, non quantum ad inferendum conclusionem, sed quantum ad inferendi euidentiã: euidentiã namq; ac dilucidius, ex ambabus uniuersalibus conclusio colligitur in parte, quàm ex altera uniuersali, atque altera in parte. [Quoniam enim conuertitur, monstrat, minore conuersa, utilem esse complicationem istam: si enim quum dicebamus, Omne s r, conuersim proferamus, Aliquod r s, prima constituitur figura. Sed inquit Alexander, quod & maiore ac conclusionem uersa, poterat modus iste ad primam reuocari figuram: puta, si dicamus, Aliquod p s, omne s r: Aliquod p r: deinceps & aliquid quod r p. nam particularis affirmatiua in seipsam conuertitur, uerum inquit, quoniam monstratio hæc longior intricatiorq; est, ideo ab hac supercedere opere precium fuit.

Ambæ uniuersales ar ad inferendi euidentiã: euidentiã namq; ac dilucidius, ex ambabus uniuersalibus conclusio colligitur in parte, quàm ex altera uniuersali, atque altera in parte.

Sed queret legitime quispiam, ar in secunda figura ex ambabus conuerfione, maioris inquam minorisq; binæ fiunt coniugationes: in hac quoque, non ita factitatum fuerit. Respondet Alexander, hoc ideo extitisse, quoniam in secunda figura, dissimilibus existentibus propositionibus, necessarium fuit alteram determinatè conuerti: hic autè, quum ambæ figura similes sint, possumus utralibet. Adde etiã, quod coniugationes uariantur non iuxta dissimiles monstrandi modos, sed penes complicationum differentias, cuius argumento esse potest, quod idem ratiocinij modus, & conuerfione, & ad incommodum ductione, & exponendo, monstratur: nec ob id tamen plures esse dicuntur.

Obiectio.

Solutio.

Possumus autem, & per impossibile & exponendo, demonstrationem facere. Si ambo enim omni insunt s, si quid eorum, quæ sunt s, accipiatur, ut n: huic & p & r inerunt: quare alicui r, inerit p-

Omisit monstratiõnem istam tanquam ex his, quæ in secunda figura dicta sunt, aliquantulum notam: nos autè eam faciamus: Sit coniugatio prima, Omne s p, omne s r: dico quod sequitur, Aliquod r p: quod si negas, sequatur itaq; cõtradictorium, Nullum r p. Cui addita minore, Omne s r, cõcludo in prima figura, Nullum s p, quod maiorem prioris demolitur syllogismi. possumus & in secunda hoc facere, sed melius & euidentiùs in prima. [Et exponendo.] Apponit tertiam monstratiõnem, quam uocat expositionem, quamq; & describit & arguit, qualem fieri oporteat, & ex hoc inquit Philoponus, cuiq; planum esse potest, expositoriũ ostèdendi modum, multum à conuerfione differre: quum etenim supra complicationem istam conuerfione monstrasset, addidit nunc & expositionem. [Si ambo enim,] Quoniam in-

quit

quit p & r insunt omni s, si pro s accipiamus aliquid eorũ, quæ sub s: huic inerit, & p & r: siquidè & omni s. Ita monstrabitur & p, alicui r inesse: & capit partem n: hoc enim sic se habente, & p inquit, alicui r inerit. Sed uidetur, ait Alexander, hunc in modum nil amplius ad monstrandũ propositum factum esse: qui enim differt, quò ad ratiocinij modũ, accipere p & r inesse omni s, uel eadem inesse omni n: eadè enim penitus efficitur coniugatio. Respondet idem, non esse hanc monstratiõnem quam facit, sed ostendi hoc sensibili argumento: namq; expositionis modus sensu fit: quemadmodum si sub homine accipiamus sensibilem quempiam, puta Socratem. Cuius signũ, quia nisi ita accipitur, non ualeret monstratio. Signum præterea, quod accipit n pro subiecto: non autem s: unde conuertitur r s: non autem, r n. Propria est autem monstratio hæc sensibilibus figure tertiæ: oportet enim expositionem medijs ac subiecti fieri. Termini istius complicationis sunt, genus, species, & utrisque communis: genus, maior extremitas: species, medium: quod communis, minor: puta animal, substantia, homo. Ex hoc etiam porisma aliud contra nonnullorum opinionem concludere possumus, uniuersalè inquam affirmatiua, secundum sui rationè cõuertit, non autem per accidens, & quia particularis conuertatur.

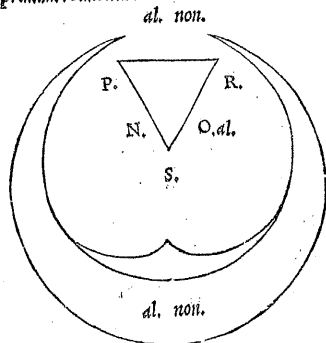
Obiectio.

Responsio.

Termini mo di primi.

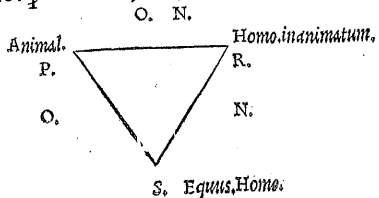
Et si r, omni s, ipsum uero p, nulli infit, erit syllogismus, quod p, alicui eorũ, quæ sunt r, non inerit ex necessitate. erit enim idem modus demonstrationis, conuersa r s propositione, monstrari uero possit & per impossibile, quæ admodum in priori.

Secundus modus per conuerfionem minoris ad primam reducitur.

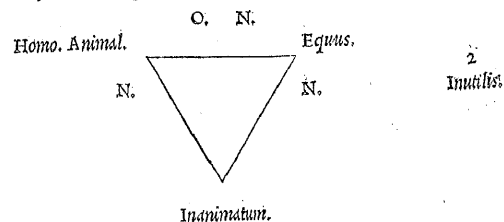
Nullis.

Si uero r, nulli s: p uero, omni infit s, nõ erit syllogismus: Termini q infit, aial, equus, homo: q nõ infit, aial, inanimatũ, homo.

Inutilis.

Neque, quando ambo de nullo s dicantur, erit syllogismus: Termini quod infit, animal, equus, inanimatum: quod non infit, homo, equus, inanimatum.

Manifestum itaq; & in hac figura quando erit, & quando non erit syllogismus, quum termini uniuersaliter fuerint: quando enim ambo termini prædicatiui positi sint, erit syllogismus, quod alicui inerit extremum extremo: quando autem priuatiui, non erit. quando autem hic prædicatiuus sit, ille uero affirmatiuus, si maior quidem factus fuerit priuatiuus, alter autem affirmatiuus, erit syllogismus, quod alicui non inerit extremum extremo: si econuerso, non erit.

Secundam explicat utilem complicationem ex ambabus uniuersalibus: ait, quod si maior uniuersalis extiterit negatiua cum minore uniuersaliter affirmatiua, concludetur negatiua in parte, puta Nullum s p, omne s r, aliquid igitur r non est p: si namque minor conuertatur, ad quartum primæ reuocabitur. [Monstrari autem possit.] Puta, si non sequitur, Aliquod r non est p, supponatur eius contradictorium, Omne r p: cui addita minore, Omne s r, concluditur, Omne s p, quod est maioris contrarium. Sed queritur qui de causa de expositione nullam fecit mentionem. Aiunt quidam, hoc ideo fuisse, quoniam hæc ex superioribus palam facta est: & propterea breuitatis studio hic omissa fuit: Verũ con similitè dicit alius, non fuisse mentionem faciendam de ad incommodum deductione, quum supra satis fuerit elucidata. Melius nonnulli, negant, non fuisse hoc in loco expositionis mentionem factam: quum enim dixit [quemadmodum in priori] expositionem signari uolunt. Sed & alij melius multò, inquit de expositione nihil commemorasse Aristotelem, propterea quod satis fuerat in prima declarata figura: & quoniam minore conuersa, ad primam reducebatur figuram: quod etiam consequens erat, expositionis monstratiõne stabiliebat. Melius, si diceremus in negatiuis non ita expositionem locum habere, quemadmodum in affirmatiuis: quod ex his, quæ in secunda dicta sunt figura, satis patet. Oportet autem in hac coniugatione terminos accipere (qui sunt in quarto primæ sunt assumpti) contradiuisas species, atque utriq; commune aliquid: & hoc facere minorem extremitatem: ex contradiuisis uero speciebus, alteram maius extremum, alteram medium terminum: puta, equus, animal.

Cur expositio nullã hic mentionẽ fecit Aristoteles,

Cur expositio nullã hic mentionẽ fecit Aristoteles,

Termini mo di secundi.

D iij mal.

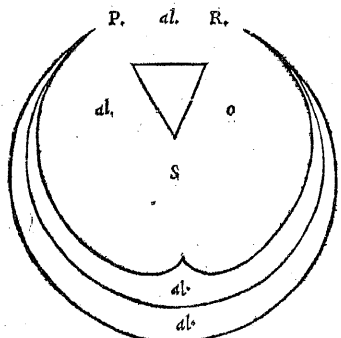
44

mal. homo. [Si uero r, nulli s.] Inuitiles ponit ex ambabus uniuersalibus, atq; eam prius, quae maiorem habet affirmatiuam, minorem autē negatiuam: namq; inuitilis est complicatio ista ob eādem causam, quae & supra in prima figura relata fuit, & quoniam tertie figure legem abrogat. Oportere inquam minorem affirmatiuam esse. [Neq; quando.] Secundā hanc posuit, quoniam magis a syllogistica ratione secedit: namq; non unam tantum, sed binas demolitur leges, communem alteram, propriam alteram. Communis namque omnium figurarum lex est, Non posse ambus negatiuas: propria uero tertie figure, Non debere minorem esse negatiuam. [Manifestum itaq;] Breuis dictorum conclusio, graeci $\sigma\mu\tau\epsilon\pi\omega\sigma\mu\alpha$ uocant: in qua reuocat in memoriam, quae inuitiles, quae uelutiles sint ex ambabus uniuersaliter.

Lex communis omnium figurarum.

Sed si hic quidem uniuersaliter sit, ille autem in parte, terminis utrisque praedicatiuis existentibus, necesse est fieri syllogismum, si uterlibet terminorum uniuersaliter sit. Si enim r, omni inest s, ipsum uero p, alicui: necesse est p, alicui eorum, quae sunt r, inesse. Quoniam enim conuertitur affirmatiua, inerit s, alicui eorum, quae sunt p. Quare quoniam r quidem, omni s: s uero, alicui eorum, quae sunt p: & r alicui p inerit, quare & p, alicui r.

Tertius ex conuersione maioris & conclusionis, ad primam refertur.

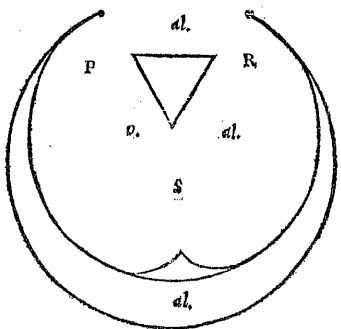
Uniuersales complicaciones.

Partiales uero

Postquam de uniuersalibus abunde hucusq; complicacionibus disputauit: superest, ut particulares quoq; in medium afferat. Uniuersales uoco, non quae conclusionem colligunt uniuersalem, quum, sicuti planum est, nulla hac in figura conclusio uniuersaliter sit: sed eas, quae ambas propositiones praemittunt uniuersaliter. Particularesque itidem, non ad particularem conclusionem denotant: sed ab altera propositione uel utrisque, in parte. Primum itaque eam exponit, quae maiorem habet in parte, minorem autem uniuersaliter affirmatiuam: monstratque hanc syllogisticam esse, maioris conuersione: inest enim, inquit r, omni s, ipsum uero p, alicui: hoc est, si talem faciamus coniugationem, Aliquod s p, omne r: dico quod sequitur, Aliquod r p. Namque maior, quae affirmatiua est in parte, in seipsam conuertitur, Aliquod p s. Cui si minorem addiderimus, sequetur in prima figura, Aliquod p r: qua conuersa redibit quaesitum concludendum, Aliquod r p. Sed quae sit dignum, cur ita philosophus modo huic tertium ascripserit locum, quum alioquin duplicis indigeat conuersionis, & ad maiorem & ad conclusionem ipsam: sequens uero, ad maiorem tantum conuertatur: namq; eadē ratio, quae secunde figure formulis disposuit, hic etiā obseruanda fuit. Motus hac ratione Theophrastus (referente Philopono) & eum secutus Alexander, & (bis authoribus) Abumazar Alpharabius capite libri de syllogismo sextodecimo, hunc in modum particulares tertie figure syllogismos disposuere, primum illi locum ascribentes, qui maiorem habet uniuersaliter, minorem uero in parte, affirmatiuas, quum unius tantum indigeat conuersionis: secundum autem, ei qui e conuerso, maiorem in parte, minorem uero uniuersaliter retinet, affirmatiuas, quod binas habeat conuersiones, dum ad primam reuocatur figuram. Deinaps negatiuos describere, ita ut his praecederet, qui maiorem habeat negatiuam uniuersaliter, minorem autem in parte affirmatiuam: subsecuatur ille, qui maiorem negatiuam retinet in parte, minorem uero uniuersaliter affirmatiuam: quum ille per solam minoris conuersionem ad primam reducat figuram, hic autem conuersione reduci non possit, sed ad incommodum deductione monstratur: atque haec ad secunde figure exemplū atq; ordinem facta fuerit. Ceterum multo mihi antiquius esse uidetur, si quem proposuit Aristoteles ordinem obseruabimus, consentiente etiam Philopono: qui inquit, Quoniam in tertia figura minor propositio digniore obtinet locum, quum legibus muniatur, maior exlex penitus sit: ideo penes minoris dignitatem fuisse in modis his ordinandis philosophum dispositionem accipiat: ubi itaq; minor uniuersaliter extiterit affirmatiua, praecedit ea, subsecuatur deinceps altera, siue ambas habuerint affirmatiuas, siue alteram tantum. Sed de his haec trinus. Termini uero ad complicationem istam, sunt, species, genus, atq; utrisq; communius: species, maior fiet: genus, medius: & communius, minor: hunc in modū, Aliquod animal homo, omne animal substantia, aliqua substantia homo.

Rursus si r quidē, alicui s, p uero omni inest: necesse est p, alicui r inesse. Idē enim modus erit demonstrationis, est autē demonstrare & per impossibile & expositione, quemadmodum in prioribus.

Quartus ex conuersione minoris, ad primam refertur.

De ordinandis 3 figuris modis particularibus diuerse sententiae.

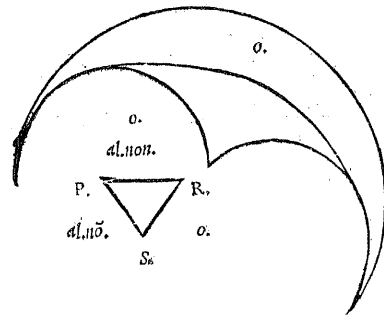
Termini modo diuersi.

Quartus iste modus est huius figure syllogisticae, in quo e conuerso fuerit propositiones dispositae: namq; maior uniuersaliter est affirmatiua, minor uero in parte itidem affirmatiua: opus est autem solā minoris conuersione, ut ad primam reducat: quam obrem uoluit Alexander tertium huic locum ascribi. Termini ad hanc coniugationem sunt, genus, pro maiori extremo: species, pro medio: & ipsis quippiam particularius quidem existens, de alijs tamen etiam praedicatum, quod minoris extremi uiam sustineat, puta, Omnis homo animal, aliquis homo album, aliquod album animal. [Est autem demonstrare.] possumus, inquit, utraque praemissas complicationes per impossibile monstrare: sit primū syllogismus, Aliquod s p, omne s r, dico quod sequitur, Aliquod r p: quod si non sequitur, itaque contradictorium, Nullum r p: cui si minorem applicauero, concludam Nullum s p, quod maiorem penitus tollit. Consimiliter monstrabitur & altera, Omne s p, aliquod s r, aliquod r p: si hoc est falsum, uerū itaq; erit, Nullum r p, quod minore appositā concludit, Aliquod s non est p: cuius contradictorium supposueramus in maiore. [Et expositione.] quemadmodum si quippiam sub ipso s acceperimus, cui uniuersaliter inest, aut p aut r, tunc sensibili demonstratione concludemus, Aliquod r esse p, statim & supra plerumque secimus.

Termini modo diuersi.

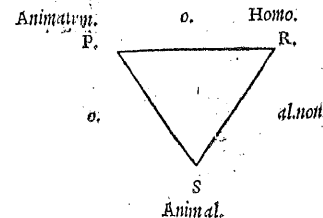
Sed si hic quidem sit praedicatiuus, ille uero priuatiuus, uniuersaliter autem praedicatiuus: quando minor quidem sit praedicatiuus, erit syllogismus. Si enim r, omni s, ipsum uero p, alicui nō inest: necesse est p, alicui r non inesse. Si enim omni, & r, omni s: & p, omni s inerit: sed non inerat. monstratur autem & sine deductione, si acceptum fuerit aliquid eorum, quae sunt s, cui p non inest.

Quinus per deductionem ad impossibile ostenditur.

Quando autem maior quidē sit praedicatiuus, minor uero particularis priuatiuus, non erit syllogismus: ut si p quidē, omni inest s, r autem, alicui s non inest. Termini quod omni inest, animatum, ho-

mo, animal: Nulli, non est accipere terminos: si alicui quidem inest s, ipsum r, alicui autē nō: si enim nulli r, inest p: ipsum uero r, alicui s: & p, alicui s non inerit: suppositum autem est, omni inesse. Si enim omni s, inest p: r uero, alicui s: & p, alicui r inest: suppositum autem fuerat, nulli inesse, sed quemadmodum in prioribus accipiendum est: quum etenim indefinitum sit, alicui non inesse, & quod nulli inest, uerum est dicere, alicui non inesse: quum uero nulli inest, nō est syllogismus: manifestū igitur, quod non erit syllogismus.

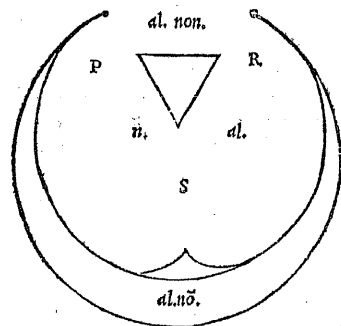
Inuitilis.

Iam se ad eas conuertit, quae figurā dissimiles propositiones retinent, primō eam explicans, quae maiorem habet negatiuam in parte, minorem uero uniuersaliter affirmatiuam: huius autem monstratio, non amplius fieri conuersione potest, namque particularis negatiua non conuertitur: minor uero si conuertetur, in parte conuertetur: quod fit, ut ambae reddantur particulares: ex quibus proculdubio nihil in quacumq; figura syllogistica colligitur, monstratur itaq; & ad incommodum deductione, & sensibili expositione: Per impossibile, hunc in modum, Aliquod s non est p, omne s r, ali-quod r non est p: si non sequitur, sit ergo, Omne r p: cui si minorem addo, sequetur, Omne s p: quod maiorem demolitur propositionem. Sed expositione ostenditur, puta, si quippiam sensibile sub ipso s acceperimus: quemadmodum & supra factum fuit. Verum, inquit Alexander, non solum hoc fit, si singulare aliquid sumptuerimus, sed & si tale, de quo nullo praedicatur p: puta aliquid minus uniuersale s ipso, a quo negatur p uniuersaliter: hoc etenim medij locum subeunt, ad secundam figure istius complicationem remeati: sicuti et Abumazar Alpharabius uoluit, coniugationem istam monstrari. [Quando autem maior.] E conuerso nunc ordinat propositiones, maiorem uniuersaliter affirmatiuam, minorem uero negatiuam in parte: quibus ita positis, inuitilis simpliciter erigitur complicatio: lex enim figure istius abrogatur, quum minor sit negatiua. Sed philosophus terminis modum istum refutat: namque & Omni & Nulli sequitur: omni si dicam, Omne animal animatum, aliquod animal nō est homo, Omnis homo animatum: nulli uero, monstrare minime poterimus, si minorem naturā particularem acceperimus: namque si nullum r p concludi dicamus, & minor fuerat aliquod s non esse r, ita quod & aliquod s r esset: ponamus itaque, Aliquod s r cum praecedente: nimirum concludemus, Aliquod s non esse p: cuius contradictorium maior assererat, Rursum

fus faciamus rectum syllogismum, Omne s p, aliquid s r: nã que & hæc uera erit, si minor particularis extiterit per naturam: ergo, Aliquod r p: sed nulli dicebamus posse concludi, falsum itaq; hoc est: unde & ipse inquit [suppositum autem fuerat] non hoc dicens, quod in propositionibus esset, Nullum r p (hoc enim uolebamus monstrare non posse concludi) sed, quod si quis hoc supposuerit, supponet impossibile. [Sed quemadmodum in prioribus.] id est, debemus minorem particularem accipere positione, quæ uniuersalem reddat, atq; ita Nulli concludere, putat, Omne animal animatum, aliquid animal non est lapis, nullus lapis animatum.

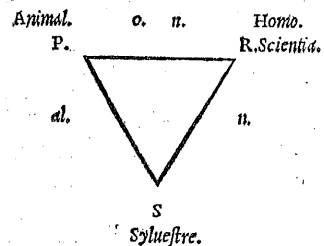
Sed si priuatius terminorum, uniuersaliter fit: qui autem in parte, prædicatiuus: quum maior sit priuatius, minor uero prædicatiuus, erit syllogismus: si enim p, nulli s: r autem, alicui inest s: p, r alicui non inerit. Rursus enim erit prima figura, r s propositione conuersa.

Sextus per conuersionem minoris ad primam figuram reuocatur.

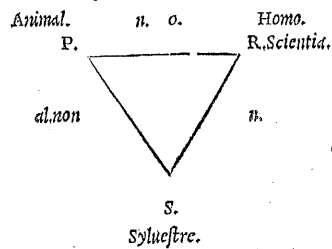
Sed quando minor sit priuatius, non erit syllogismus: Termini, quod inest, animal, homo, syluestre: quod non inest, animal, scientia, syluestre: medium amborum, syluestre.

Inutilis.

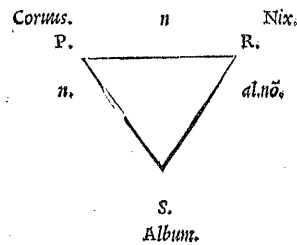
Neq; quando utriq; priuatiui positi fuerint, fit autem hic quidem uniuersaliter, ille uero in parte: Termini, quod inest, quum

minor sit uniuersaliter ad medium, animal, homo, syluestre: quod non inest, animal, scientia, syluestre.

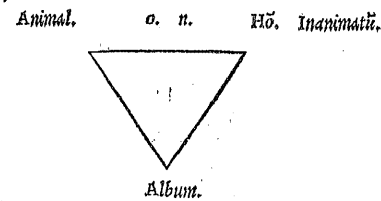
Inutilis.

Sed quado maior uniuersaliter, minor uero in parte: quod non inest, coruus, nix, album: quod autem inest, non est capere terminos, si r alicui quidem inest s, alicui uero non inest: si enim p, omni r: r autem alicui s: & p, alicui s inerit: sed fuerat suppositum nulli: caterum ex indefinito monstrandum.

Inutilis.

Neq; quando uterq; alicui medio, inest aut nō inest: aut hic quidem alicui, ille, uero non omni, aut indefinitè, non erit syllogismus: Termini omnium communes, animal, homo, album: animal, inanimatum, album.

Ceterum inutiliū cōmune par dignū.

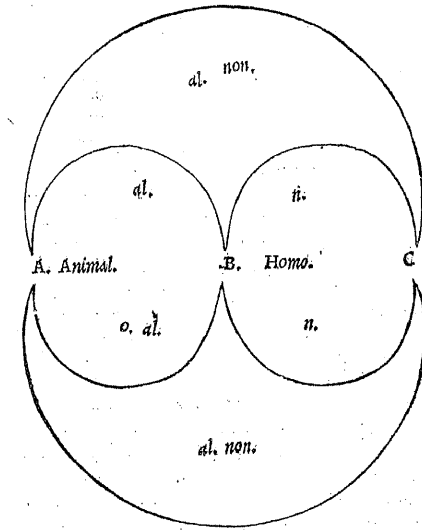
Manifestum itaq; & in hac figura, quado erit, & quando non erit syllogismus: & quod ita se habētibus terminis, quemadmodum dictum est, fit ex necessitate syllogismus: & si existat syllogismus, necesse est terminos ita se habere. Manifestum

stum, & quod omnes imperfecti & qui hac in figura syllogismi sunt (perficiuntur namq; omnes assumptis quibusdam) & quod uniuersaliter ratiocinari per hanc figuram non licet, neque priuatiuum, neque affirmatiuum.

Sextus iste modus syllogisticus est huiusce figure, secundum Aristotelicū ordinem: secundum uero Theophrastum & eius assecelas, quintus censetur: monstratur autē minore conuersa, namq; ad quartum figure primæ statim reuocatur: quod fit, ut complicationes particulares utiles hac in figura quatuor existant: quod si particularis loco, indefinitam posuerimus, octo nimirum efficiuntur: quemadmodum animo aduertenti liquidum erit. [Sed quando minor sit priuatiuus,] Ex maiore affirmatiua in parte, minore uero negatiua uniuersaliter, nihil syllogisticè colligitur: quandoquidem & omni & nulli sequitur: Omni, si dicam, Aliquod syluestre animal (puta fera) nullum syluestre homo, omnis homo animal: ubi per syluestre non fera solum anim alia intelligenda sunt, referente Philopono, sed et plante: quemadmodū apud grecorum poetas sepe numero in usu est: φαιρί & ἄγρια δῆρ. Nulli sequetur, Aliquod syluestre animal, nullum syluestre scientia, nulla scientia animal. Consimilis monstratio fiet, si ambe propositiones extiterint negatiuæ: non solum enim tertia figure lex destruitur, sed & communis figurarum omnium conditio abrogatur. [Sed quando maior.] Quando inquit maior uniuersaliter extiterit negatiua, minorq; itidem negatiua in parte, nihil syllogisticè colligitur: namque & omni & nulli sequetur, si particularis positio fuerit: si uero natura extiterit, non poterimus omni capere, ea de causa, quæ superius plerumq; recitata est: quare ex minoris indeterminatione monstratio faciendā est. [Neq; quado uterq;] Reliquas omnes connumerat inutilis, quæ aut ex ambabus constant in parte, aut ex indefinitis ambabus, aut ex altera particulari, indefinita uero altera. [Manifestum itaq;] Concludit breuibus ea, quæ de hac figura superius alata sunt. [Et quod ita se habentibus.] Subaudiendum iterum inquit Alexander, in hac figura: quod enim primò dicitur, uerum est simpliciter, quod terminis ita se habentibus, erit syllogismus: quod autem sequitur [quod si est syllogismus, necesse est terminos ita se habere] non est simpliciter uerum: sed in hac tantum figura. [Et quod uniuersaliter.] Quasi causam reddit, cur hæc figura ultimum locum obtinuerit. Sed queret non immeritò quispiam, quanam sit particula = causa, quod hac in figura tantum particularis concludatur: in hac itē curque nulla reperiat, quæ tantum uniuersaliter conclusionem colligat. Respondet diuus Albertus, mediū ad extrema habitudinem in causa esse: ubi namq; habitudo isthæc fit cum uniuersalis, neq; disidium ponit, nisi secundum partem: ubi uero talis habitudo sit, ueluti totius habitudo, uel totius ac partis simul, tunc potest & uniuersalem & particularem conuenientiam disidiumq; causare, quemadmodum in prima ac secunda. Namq; in prima, ex uniuersali conuenientia conciliōque, uniuersalis colligitur affirmatiua: ex differentia, uniuersaliter itidem negatiua: Ex particulari uero conuenientia, affirmatiua in parte: Ex disidio autem, negatiua consimiliter in parte. Quod si quispiam diceret, cur non in

secunda tantum concluditur uniuersalis: Respondemus, hoc ideo fieri, quia ex uniuersali sequitur, uti planum est, particularis: non autem in contrarium: quas ob res, in secunda, utraq; concluditur & uniuersalis & particularis: in tertia uero, particularis duntaxat. Atq; hæc hactenus de tertia figura.

Planum autem & quod in omnibus figuris, quando non fiat syllogismus, prædicatiuus aut priuatiuus utrisque existentibus terminis, & in parte, nihil penitus fit necessarium: prædicatiuo autem & priuatiuo, & uniuersaliter accepto priuatiuo, semper fit syllogismus minoris extremi ad maiorem: quemadmodum si a, omni b, aut alicui: b uero, nulli c: cōuersis namque propositionibus, necesse est c, alicui eorum, quæ sunt a, non inesse.

Consimiliter & in aliis figuris: semper enim per conuersionem fit syllogismus.

Quoniam, quæ de tribus figuris dicenda fuere, iam ad umbilicos deducta sunt, & ex complicationibus quasdam inutilis esse diximus, quæ tamen nō sunt penitus reiiciendæ: mult in hoc quasi diuerticulo Philosophus expendere atq; examinare, quæ inutilis omnino sint, quæ uero pacto aliquo syllogisticè conueniunt: & inquit, planum ac dilucidum esse, quod complicationes omnes inutilis ex ambabus figuræ cōsimilibus, aut particularibus propositionibus constantes, neq; propositum monstrat, neq; conuersione aliqua syllogismum faciunt: quæ uero inutilis sunt, ex figuræ dissimilibus, negatiuam habentes uniuersalem, propositum quidem non ratiocinantur, aliud autem, hoc est, minus extremum de maiori syllogisticè colligunt. Sunt autem in prima, similes inutilis

Cōpliatio nū inutiliū ratio et uarietas.

ex ambabus vniuersaliter negatiuis, ex utriusq; in parte affirmatiuis aut etiam negatiuis: in secunda, ex ambabus affirmatiuis seu itidem negatiuis aut vniuersaliter aut in parte: in tertia, ex negatiuis utriusq; siue vniuersaliter uel in parte: ex ambabus particularibus, affirmatiuis aut negatiuis. Quod autem uerò dissimiles, in prima ex maiore affirmatiua & minore negatiua, ambabus vniuersaliter: & ex maiore in parte affirmatiua, minoreque vniuersaliter negatiua: in secunda, ex particulari affirmatiua maiore, & minore vniuersaliter negatiua: in tertia, ex maiore aut vniuersaliter aut in parte affirmatiua & minore vniuersaliter negatiua. Namque supra monstrauimus, complicationes istas inutiles esse, quemadmodum inquit Alulidus Ros, non posse in quæstum determinatum. Ceterum, si aut ambas propositiones conuerterimus permutatis terminis, ut in prima figura, aut alteram solam, & quemadmodum in subsequentiis, duabus, ita ut minor maioris ac prædicati locum in conclusione obtineat: poterimus nimirum aliud quippiam à proposito ratiocinari, & quæstum indeterminatum: puta accipiat in prima, Omne b a, nullum c b: in hac conclusio nulla efficitur a ad c: quam obrem et ad propositum inutilis est. Si uerò ambas conuerteris propositiones, Nullum b c, aliquid a b, proculdubio minorem de maiore cōcludemus. Aliquid a nō esse c. Quære non immerito, referente Scuerino atq; alijs compluribus, nuncupati fuerit syllogismi isti καὶ ἀναλωσῶν, siue ἀναλωσῶν. Refranguntur etenim quodammodo, facta conuersione propositionum, nam conclusio conuerti nequit, quam sit in parte negatiua. Altera primæ figure complicatio, maiorem habet in parte affirmatiua, minorem uerò vniuersaliter negatiua, ita dispositis terminis, nihil determinatè colligens syllogisticè: quòd si ambas uerterimus propositiones, monstrabit & ipsa, c alicui a non inesse: è contrario sumptis terminis, quam fuerit propositi. Hi namque sunt modi illi duo ultimi ex his, quos Theophrastus atq; Eudemus primæ adijcunt figure, nouem eos faciunt: qui ob id ultimum inter eos sortiti sunt locum, propterea quòd nullo pacto propositum concludunt. De reliquis uerò tribus, qui per conclusionis conuersionem proceantur, mentionē facit & Arist. ipse in secunda libri istius uolumine ad principium. Cōsimiliter & in secunda figura inutilis erat complicatio ex maiore affirmatiua in parte, ac minore vniuersaliter negatiua: nihil enim maioris ad minorem cōcludit, sed e conuerso, vniuersali negatiua conuersa, & minore locum maioris subeunte: his etenim ita dispositis, minus extremum de maiori negatiuè & in parte concludimus. In tertia quoque, coniugationes binæ hoc pacto inutiles reperiuntur, quæq; maiorem affirmatiua ac minorem negatiua, ambas vniuersaliter, retinet: & que maiorem habet affirmatiua in parte, minorem uerò vniuersaliter negatiua: atq; ita complicationes istæ, quæ quæstum determinatum non cōcludunt, sed diūtaxat indeterminatū in summa in omnibus figuris quæque efficiuntur: binæ in prima, in secunda una tantum, atq; in tertia iterum binæ. Quas obres palam est, quæstionem eorum uanam esse, qui quærent quomodo in secunda figura binæ efficiantur syllogismi indirectè concludentes: Aristoteles namque de his tantum mentionem facit, que ad propositum sunt inutiles, concludunt autem pacto aliquo quæstum indeterminatum: sed complicatio illa, que maiorem in secunda figura vniuersaliter habet affirmatiua minoremque negatiua itidem vniuersaliter, quæstum etiam determinatum concludit. Quòd si dixeris, nōmē & conuerterentes conclusionem, in hac quoque complicatione concludere possumus: profectò etiam: non tamen de hoc genus conclusionibus in presentia sermo est, uerum hæc declarabunt in principio secundi Priorum uoluminis, quemadmodum et supra diximus. & hæc est intentio Aphrodisiensis Alexandri: licet quidam alij & magni aliò uersum abierint: binæque in secunda etiam figura istiusmodi complicationes fieri posse assertauerint. Vnum tamen addit Philoponus, et rectè: quòd qui in prima sunt figura, ambabus conuersis utiles efficiuntur: qui in secunda, minores: qui uerò in tertia, maiore retrocedente, ad utiles primæ figure reuocantur complicationes. Ceterum, quum res ita se habeat, Aristoteles tamen de modis primæ tantum figure mentionem in exemplo facit: tum, quia prima in ordine est: tum, quia huius exemplo reliquæ facillimè elucidari poterant. Vel aliter, & melius, dicimus Aristotelem non fuisse exemplo secunde, aut tertiæ usum figure, propterea quòd nulla facta conuersione, solæ propositionum transpositione utiles erant ad quæstum conclusum, uel ne præmissis quoque transpositis: quum nil referat, quò ad syllogismi perfectionem, utrum maior aut minor ordine præponatur: quòd etiam supra inuimus, sit itaq; in secunda figura cōnexio hæc, Aliquid b a, nullum c a, ergo aliquid b non est c. dico syllogismum hunc utilem esse, & tertium secunde: maioremque eam existere propositionem, quæ secundo loco minorem uerò, quæ primo ponitur. Sed dicit quispiam, perperam ergo Philosophus has etiam complicationes in alijs figuris fieri posse tradidit. Respondet, hoc ideo protulisse philosophum, quoniam oculum dirigebat ad quæstum determinatum: puta si intentio nostra fuerit, concludere b de c, & e conuerso concludamus c de b: tunc prior, maior nuncupabitur, subsequens uerò, minor: et ob hoc contentus fuit Aristoteles exemplo primæ figure, quoniam aliarum figurarum exempla aliquam patiebantur infirmitatem. Et propter hæc omnia crediderim, eas diūtaxat, quæ in prima efficiuntur figura, quæstum colligentes indeterminatum, fuisse à Galeno in quartam relatas figuram: quam tamen Alulidus Ros, binis demolitur rationibus: tum, quia si quod prædicaretur in propositionibus, in conclusione subijceretur, sequeretur hoc fieri præter rei ipsius naturam, quod extra philosophi propositum est: tum, quoniam sequeretur idem secundum idem & prædicati & subiecti rationem habere: quòd ideo maxime extraneū esse dicit, quia primum destruit principium: namque si intentio nostra sit concludere quæsitū a de b, quum propositiones (quemadmodum & supra enucleauimus) modis & denominationem capiant à quæsto: si in propositionibus a faciamus ipsius b subiectum, dum id medio subijcimus de quo b prædicatur, in minore, respiciendo semper ad quæstum ipsum, proculdubio idem a, respectu eiusdem b, secundum idem quæstum, prædicati subiectiq; rationē geret: quòd oppositè claudit. Vnde inquit Leo Gerfonis figuram istam esse penitus exterminandam, tanquam duplici de causa non naturaliter concludentem, tum quia id, quòd primò & per se ex tali sequitur conuersione, aliud est à quæsto: tum, quia sequeretur, binis contrarias uias ad unum et eundem finem naturaliter pertinere: quòd absurdum opinidò est. Quòd si dixeris, quemadmodum inquit & Alulidus Ros, ob id naturalem censendam esse figuram istam, quia facta conuersione ad primam reducit figuram, que naturalissima

Modi Theophrasti.

Quarum inutilitatem fecerit Arist.

Solutio.

Cur artificiosas conexiones omiserit Arist.

Obiectio.

Solutio.

Quarta figura Galeni respiciuntur.

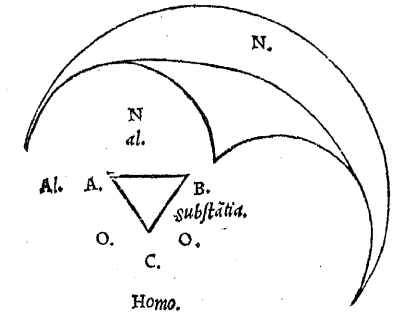
Obiectio.

naturalissima est: ueluti secunda & tertia, propterea naturales existimantur, quoniam & hæc factis conuersionibus ad primam remeant. Respondemus, sicut & idem Alulidus, conuersiones istas maximo à se inuicem differre interstitio: namque, hæc, naturales illæ, artificiosè reduantur syllogismi: Aristoteles uerò intentionem non esse de artificiosis pertractare syllogismis, quoniam & imaginarij sunt, & ab eo quòd est in re ipsa, diuersificantur: & ad hoc in infinitum quasi procedunt. Nam si naturali discursu cōcludam, Omne animal substantiam esse: nil erit impedimento, quin artificiosè pleraque alia, & quasi infinita possum cōcludere, puta, Omnem equum, substantiam esse: Omnem hominem, omnem amelum, Socratem, Calliam, aliquam substantiam, animal esse, cōsimiliter substantiæ subiecta antea perarrèdo: quòd quasi in infinitum excreseat: & ita Leo Gerfonis, Nos aliter artificiosas conexiones tanquā infinitas, hoc est, indeterminatas, omisisse Philosophum diamus. Sed ad rem nostram iam redeamus. Palam autem, quòd & si indefinitum pro prædicatio in parte ponatur, eū dē faciet syllogismū in oibus figuris.

Queritur, cur dixit indefinitum pro prædicatio, & nō addidit, uel negatiua, quum tam affirmatiua quam negatiua in parte suam sibi coequalem retineat indefinita? Respondent nonnulli, quòd uel ex affirmatiua negatiua quoque significat: aut eò quòd affirmatiua in parte multo & potior & dignior est negatiua. Namque complicationes omnes utiles, in quibus affirmatiua extiterit in parte, hæc aut indemonstrabiles sunt, aut per conuersionem ad indemonstrabiles statim reduantur: ubi uerò paritatis fuerit negatiua, ibi per impossibile deductione tantū utimur: ob hoc igitur, de affirmatiua tantū comme minisse Philosophum inquitur Alexander atque Philoponus. Nos autem & fortasse melius, diamus ob id Philosophum de negatiua in parte nullam fuisse mentionem, quòd non pertractabat de uniuersali indefinite natura, (naq; hæc superius abudè fuit declarata) uerum de eam tam indefinita sermo erat, quæ hisce complicationibus aptabatur: & quoniam in his affirmatiua tantum ponebatur, ideo de affirmatiua solummodo mentionem fiat. Et quum dixit [in omnibus figuris] significat se de istis intel ligere connexionibus, siue in prima, siue in secunda, siue in tertia figura factæ fuerint.

Manifestum autem &, quòd omnes imperfecti syllogismi perficiuntur per primam figuram: aut enim monstratiuè, aut per impossibile concluduntur omnes: utroque autem modo, prima efficitur figura: si quidem monstratiuè perficiantur, quoniam per conuersionem concluduntur oēs: cōuersio uerò primam efficiebat figuram: Sin autem per impossibile monstrantur, quoniam posito falso, syllogismus

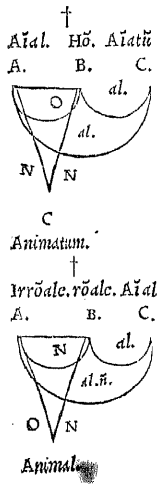
efficitur per primam figuram: quemadmodum in ultima figura, si a & b, omni insunt c, quòd a, alicui b inest: si enim a, nulli b: b uerò, omni c: a, nulli c: sed erat omni: cōsimiliter & in alijs.

Aliud theoremata, quo primam uult figuram extollere, & in hac uniuersales maxime coniugationes: & inquit, quòd syllogismi omnes imperfecti, hoc est secunde ac tertiæ figure per primam perficiuntur figuram: dum ad eandem reuocantur, aut monstratiuè, hoc est, per conuersionem, aut ad impossibile deducendo: nam secunda figura maiore conuersa: tertia uerò, minore ad primam deducitur. quòd autem etiam per impossibile deductio in prima efficiatur figura, ipse exemplum posuit de tertia in modo primo, qui ex ambabus constat affirmatiuis uniuersaliter: namque deductio proprie destrucendo fit: nullus autem modus aptior est hoc, ut uniuersalis negatiua, quæ maxime destruit, supposito conclusionis contradictorio concludatur: licet enim tertius quoque eandem concludat, non tamen ita appositè: quemadmodum & infra diluadabimus. Aliter, & melius, de hoc præcipue modo, mentionem facit Aristoteles, quoniam nullus erat modus ac complicatio, que ueròdem modis deducit ad primam posset figuram, quot iste. Namque per maioris conuersionem, per minoris, ac per deductionem ad inuicem modum perfici potest coniugatio ista.

Est autem & omnes syllogismos reducere ad vniuersaliter syllogismos, qui in prima sunt figura: qui quidem in secunda sunt figura, planum quòd per illos perficiuntur, præterquòd non omnes cōsimiliter: sed vniuersales, priuatiuo conuerso: qui uerò in parte, uterque per deductionem ad impossibile, qui autem sunt in prima figura secundum partem, perficiuntur quidem & per seipos: uerū est etiā per secundam figuram monstra-

Figure 2. et 3. ad r. rea ductio.

re ad impossibile deducendo: vt si a, oī b: b, alicui c: q a, alicui c inerit: si. n. nulli, b verò omni, nulli c b inerit: hoc .n. fit per secundam figurā. † Cōsimiliter autem & in priuatiuo erit demōstratio. Si enim a, nulli b: b verò, alicui c inest: a c alicui non inest: si enim omni, nulli āt b inest: nulli c, b inerit: sed hęc erat media figura. † quāobré, qm̄ oēs, q in media sunt figura, syllogismi, reducūt ad vniuersales syllogismos, q in prima: q uerò secūdū ptē in prima, ad eos, q in media: planū, q & q secūdū ptē, reducēt ad uniuersales syllogismos, q in prima figura: q verò in tertia, quū termini vniuersaliter sunt, statim pficiūt p eos syllogismos, q in prima figura: quū verò in pte fuerint accepti, p syllogismos in pte, q sūt in prima figura: isti āt, in illos redacti sunt. Quare et q in tertia figura secūdū ptē oēs reducēt ad vniuersales syllogismos, q in prima. Qui igitur inesse aut nō inesse mōstrāt syllogismi, dcm̄ est quō se hñt, & secūdū se, q ex eadē figura: et ad sciūicē, q ex diuersis figuris.

Duodecim sunt modi, qui reducūt ad uniuersales prime figure.

Secūda theorematis propositi partē monstrat, uniuersales in q̄ syllogismos figura prima perfectissimos eē, eō q̄ per hos alij oēs p̄ficiantur: hoc autē iō fāt, ut ex cōsequētū ostēdat, q nā modi ad demōstrationē maxime utiles cēferri debāt: sunt itaq; modi oēs, q ad uniuersales prime reducūtur: diuodēam: quatuor secūde: sex tertię: & prime particularares duo: vniuersales secūde: falimē, negatiuā conuersā, ad hos deducūtur: particularares uerò bim, supposito cōclusionis opposito cū altera uniuersali, tertius in secūdū, qui reducūt quartus uerò in primū redēit p impossibile. [Qui autem sunt in prima.] Mōstrat quonā pacto syllogismi particularares prime ad uniuersales eiusdē deducūtur: merito autē de his posterius tractat, quū secūda mediāte ad primam reuocūtur: ait ergo hos syllogismos ex se qdē p̄fectos eē, quū sint indēmonstrabiles: posse tāmē maiorē adhuc p̄fectionē asse q, si ad secūde uniuersales reducūtur: deinde his mediātibus, ad primā. Vnde nō eē cōseō ambigendū, ar cōp̄laciōes prime figurę cū multo p̄fectiores existant, ad secūdā reducūtur: neq; n. in hęc trāsferūtur, ut q ab ea p̄fectionē aliquā capiat: sed ut hac ijsi inuēniā, ad primā uniuersales deferātur. Vel aliter. [Per se ipsos.] Quoniam sine reductiōe ad scandā possūt immediatē p impossibile ad primā uniuersales reuocari, puta in exēplo, Nullū b a, aliquod c b, aliquod c non est a: ex opposito cōclusiōis cū maiore cōuersā, sit secūda prime cōp̄laciō, ut, Nullū a b, oē c a, nullū b c: itidē & in altero particulari fiet syllogismo, oē b a, aliquod c b, aliquod c a, ex opposito cōclu-

siōis cōuerso, Nullū a c, oē b a, nullū b c. Et hęc quidē hūc in modū: si tamē rectē animaduertamus, res ipsa secūdū utraq; expōnē in idē recidet. Tertius itaq; prime ad secūdū reducūtur secūde: quartus uerò ad primū eiusdem: quē admodū & de cōtextu ipso liquet. [Qui uerò in tertia.] Nūc eos mōstrat, q sūt in tertia, quō ad primā reducūtur uniuersales p impossibile: et ait, quod primū duo, statim, hoc est, nullo alio mediāte, ad primā uniuersales reuocāt, prior ad secūdū, secūdu ad priorē, facta per impossibile deducōne: hoc enim cōuersiōe fieri minime potest: quum hac altera omnino particularis efficiatur. [Quē uerò in parte.] Particularares, inquit, tertię non amplius statim, sed mediātibus particularibus primā ad eiusdē reducūtur uniuersales: ad hos etenim alterius propositiōnis cōuersiōne migrāt: subaudiendum autem, referentē ad Alexandro, hoc in loco, Quianq; ex se reducūt non possunt: ita quod sensus sit, Particularares tertię syllogismi, quicūq; ex se reducūt ad primā uniuersales nō possūt, p syllogismos in parte, q sūt in prima, ad eadē reducūtur: nāq; ueritas & quitas, secūdū ordinē Aristotelicū statim p impossibile ad primā reducūtur uniuersales: puta, Aliquod c a, oē c b, aliquod b a: huius enim cōtradictorio supposito cū minori, sit secūdu prime, hūc in modū, Nullū b a, oē c b, nullū c a. Quōd si dicas, nō debere cōp̄laciōnes istas hoc pacto ad primā uniuersales reuocari, sed p cōuersiōne, quę p̄fectior, diluādiōr; est: cōtrā instamus, dicētes, q eodē pacto et uniuersales tertię reducēdi eēt in particularares prime p cōsimilē cōuersiōne: cuius tamē cōtrariū sciamus, merito itaq; additamēto illo, oīs tollitur ambiguitas. [secūdū se.] id est, quō unusq; in propria figurā syllogismi sit. [hoc est, quē sit figurā diuersitas et syllogismorū ad se inuicē in uarijs figuris: quoniam penes modū dispōnē, et cō q uariē ad primos prime reuocātur: alij p se, alij n. p aliorū reductiōne. Ceterū ex his, q dicta sūt, diluādiū sit, expōnē minimā arguēdi cōiugatiōes partē sibi uēdicarē: quū huius adiuuētō nulla, ut palā ē, reductiō fiat syllogismorū. Sed ita totū syllogismorū inexistētū negotiū expeditū est, primā, secūde, ac demū tertię figurę: de q̄ diximus, cur extremū sortita locū, ar cōp̄laciōnes plures efficiātur in hac, q̄ in aliarū alterutradānā ibidē nōnullorū opione, q bias tertię figurę leges adseribebāt: deinde et terminorū ordine enarrato, appositū & Alulidi Ros. cōp̄laciōe proposita. Mox & rationē attulimus, ar ex ambabus uniuersalibus, in parte tantū, hac in figura sequatur cōclusiō: arq; quū modus primus utriusq; cōuersiōe ad primā reducūt possit figurā, nō fuerint bim̄ effectū mō, quē admodū in secūda. Demū & expositoriā mōstratiōne exposuimus, additā ibidē ratiōe, ar hac in secūdo huius figurę mō, nō sit usus: mox et rō reddidit, ar nōnullē cōp̄laciōnū istarū uniuersales, qdā uerò particularares nāc p̄tū, declarato subinde particulariū proctiōne atq; ordie: refutata simul Alexandri opinione, Eudemī atq; Alpharabij: de tēps et quū figurę istius modi mōstratiōne exposuimus, additā rōne, ar nulla reapiatur figura, in q̄ uniuersalis tātū cōclusiō sit. Demū cōp̄laciōes illas enouimus, quę ad propriū sūt inuicē, q̄s; refractas uocābat Theophrastus: refutata ibidē Galeni figurā quartā, ac reductiōe syllogismorū oim ad primā uniuersales duos facta. Superst. āt, ut post hęc expedita, ad necessarias cōiugatiōesq; & simplicēs & mixtas, pedem feramus.

DE SYLLOGISMIS qui cōstituitur ex ambabus de necessariis, Cap. VI.

Epilogus

Cur ceteri modi nō uariēt syllogismum.

Voniam uerò diuersum est, inesse, & ex necessitate inesse, & cōtingere inesse (multa em̄ infunt quidē, nō ex necessitate tamē, alia uerò neq; infunt omnino, cōtingunt autē inesse) planū quod & syllogismus uniuersaliter horū diuersus erit, & nō similitē se habētib; terminis: sed hic quidē ex necessariis, ille uerò ex inexistentibus, ille autem ex contingentibus.

Transitiō.

Propositio nes iuxta materiam hic discriminiari.

Inesse.

Cōtingere inesse.

Postquam figurę et cōiugatiōnes omnes inexistētēs explicauit, tanquā simplices tractaturus de modalibus, priorem necessariis locū ascribit, tanquā dignioribus & potioribus: atq; ideo quasi ordinis huiusce rationē assignans, simul & diuersitatē syllogismorū ex diuersitate fieri propositiōnū inuicē, inquit, quasi ad uerbū, Quoniam materię propositiōnū inexistētū, necessariarū ac cōtingētū, ā sciūicē sciūgūtur, nimirum propositiōnes quoq; ipse diuersę erūt: & si hoc, syllogismi etiām ex his cōstitūt, inter se magno differēt do nō ex necessitate, & ita propositiōne fieri inexistētē: aliāquādo ex necessitate, atq; ita necessariā: nōnūquā uerò neq; ex necessitate inesse, neq; omnino inesse, & sic propositiōne fieri cōtingētē. Nec in quā dixeris, quod quidā autumāt, Inesse, cōmunius et in plus esse, q̄ Ex necessitate: nāq; hęc et materiā et modo sciūgūtur, quē admodū supra diximus ex opinione Alulidi Ros. cōtrā Theophrastū ac Themistiū inuētiū, & in presentia idē quoq; asserētis: ait enim, propositiōnes istas & modo & materiā ā sciūicē differre. Sed illud etiā perperam dicitur arbitror, q, cōtingere inesse, cōmunius sit, q̄ simpliciter inesse, propterea q, omne qd̄ inest, cōtingat inesse: hoc enim fieri nullo modo potest, si Aristotelē audiamus dicētē, Alia nō omnino inesse, cōtingere autē inesse: hoc enim cōtingēs, nullo pacto de eo quod inest, prædicari potest: uerūm si ex inesse, cōtingēs inferimus, non est illud, de quo nūc fit sermo: sed cōtingēs, quod supra nō necessariū uocauit Arist. de quo ab idē disputauimus. [Et nō similitē.] qdā affirmādo legēdi putāt, ita ut sensus sit, Syllogismi ex propositiōnibus illis diuersi cōstitūtur [similitē se habētib; terminis] hoc est, si ambę fuerint necessarie, aut cōtingētēs ambę: uel si altera fuerit necessaria, altera uerò cōtingēs uel inesse. Ceterum sensus iste uerus qdē est, nō tamē cōtextui accommodatus: nāq; si ita legēdi esset, debuisset hūc in modū dicere, Et similitē se habētib; terminis, & si hic qdē ex necessariis, et reliqua. Satis ergo, ut cū Alexandro diximus, q, philosophus exponit, quomodo diuersus efficiatur syllogismus: nāq; inquit, termini nō similitē se habēt, hoc est, syllogismi isti nō ex cōsimilib; cōstitūtur propositiōnibus: sed hic quidē ex necessariis, ille uerò ex inexistentibus, ille autē ex contingentibus: & propterea sunt inter se multū diuersi. Sed quereret aliquis, cur quū infiniū quasi modi sint uerū putā, & falsum, per se, per accidēs, impossibile, bene, male, & cōsimilia non ex his quoq; diuersus efficiatur syllogismus: Respondemus, q, modi isti, aut ijdē sunt cū supra dictis, aut propositiōnē inexistētē quō ad decur-

sum syllogisticū nō uariat: quē admodū et supra uentimus. In necessariis itaq; fermē cōsimiliter se habet ac in his, quę infunt: eodē enim modo positus terminis in eo, quod est Inesse, & in eo, qd̄ est Ex necessitate inesse, erit & nō erit syllogismus: præterq; q̄ differēt in eo, q, adiacet terminis, Ex necessitate inesse uel nō inesse, nāq; & priuatiuū similitē conuertit: & qd̄ est In toto esse, & qd̄ De omni, cōsimiliter assignabimus: i alius igit eodē pacto monstrabit per cōuersiōnem, quod cōclusiō est necessaria: quē admodū in eo, quod est inesse.

Quatenus necessarij et contingētis ratio tractū dū de simpliciter syllogismo in-

Quæritur, quū Arist. de simpliciter syllogismo sermonem faciāt, cur ipsū cōuertat ad necessarias aut cōtingētēs propositiōnes: nāq; de syllogismo ex necessariis, in Posterioribus: de cōtingētē, in Topicā ab idē disputat. Respondemus, q, necessariū cōtingētēq; bifariam cōsiderari possūt: Latius, ut formā uariat syllogisticā, atq; ut necessariū pro quoq; accipitur necessario, seu simpliciter, seu secundū qd̄: et cōtingēs cōsimiliter, ut ex diuerso dicto de omni de diuersis cōuertēdi modis diuersas facere cōp̄laciōnes: Et prescius, ut necessariū idē, qd̄ per se significat, et cōtingēs idē, qd̄ probabile cū timore oppositi. Latius itaq; necessariū et cōtingēs hoc in loco accipit Arist. ut formā uidelicet syllogismi, de qua in propositio sermo est, aliquātipē uariat. Ait itaq; q, si propositiōnes necessariae extiterint (nō addo quē admodū nōnulli, in sensu aut cōp̄laciōnis aut diuisionis: nā & hoc supra refutatuū est in cōuersiōnibus) si in quā propositiōnes tales fuerint, fermē ijdē sūt syllogismi, q et in his, quę sunt in existētēs, nā quatuor utiles cōp̄laciōes in prima efficiūtur, totidē in secūda, & sex in tertia: & quasi causam reddidit, ob quā, statim post cōiugatiōnes inexistētēs, necessariae ordinant: nāq; & cō q, sūt cōsimiles (in utrisq; enim prædicatū actū inest subiecto) et p̄cipia etiā syllogistica, si nō eadē cōsimilia tamē retinet, Cōuersiōne inquam ac dictū De omni: ideo statim post syllogismos inexistētēs, de necessariis agēdiū sūt. [Præter q, differēt.] Ex hoc nō inmerito q̄siā ansam aperet dubitādī cōtrā ea, quę superius dicta sunt, inquit, propositiōes modales ab his, quę sūt inexistētēs, nō secūdū materiā & modū, ut asseruimus, uerū modi tantum appōitiōe differre: nāq; hoc quasi ex cōtextu manifestū est. Dicimus, quē admodū & alibi Alexander, q, modorū appōitiō in cōueniēte materiā facta est, & hoc uoluisse philosophū dixerim: ut uidelicet differat propositiōnes istę eodē q, illis secūdū debitas & cōgruētēs materiā apponatur modus. [Nāq; & priuatiuū.] Reddit ratiōne nūc, ar cōp̄laciōnes necessariae similes sūt his, quę sūt inexistētēs: nāq; inquit, p̄cipia harum sūt eadē, ergo & cōiugatiōnes similes erunt: p̄cipia esse eadē ipse hūc in modum monstrat, Cōuersiō est eadē, uniuersalis enim negatiua, inquit, eodem pacto conuertitur: igitur conuersiō eadē est. Sed quereret non iniuriā quispiam, quare de uniuersali tantum negatiua mētionem fecerit, quum nō huius dñtaxat, sed affirmatiuarum quoque conuersiōne, secūda ac tertiā, ut tūc me-

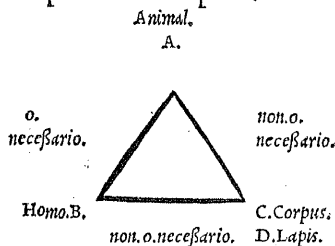
Modi quatenus adhibentur.

Cur negatiua mētionē dñtaxat.

esse, quonia affirmatiue omnes eodem modo couertebatur tam inexistentes, quam necessariae aut contingetes: negatiue uero, non itide: nam contingens negatiue uniuersalis non couertitur terminis, quemadmodum infra dilucidabimus. [Et quod est in toto esse.] Et dictu De omni, inquit, per quod prima monstratur figura, idē utrobique est, in propositionibus dico inexistentibus & necessarijs: in contingentibus uero non idem, sicut infra planum erit.

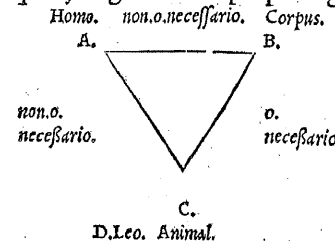
In media uero figura, quando sit hoc quidem uniuersaliter affirmatiuum, hoc autem priuatiuum in parte.

Paradigma 2. figura.

Atque iteru in tertia, quum sit hoc quide uniuersaliter praedicatiuū, illud uero priuatiuū in parte, nō similiter erit & demonstratio: ceterum necesse est, cui utrunque non inest, de hoc facere syllogismū: erit enim necessariū & in his: si autē de exposito necessario est, & de illo quoda: namque expositum, quod illud aliquid est: sit autē uterque syllogismorū in propria figura.

Paradigma 3. figura.

Exponit quare superius dixi, ferme: namque inquit in hoc differunt complicationes necessariae a complicationibus inexistentibus, quonia quartus secundae & quintus tertiae nō eodē pacto monstrantur: in syllogismis enim inexistentibus, monstrantur per impossibile: hic autē ostēdit talis fieri minime potest, sed expositione arguuntur: nam si oppositū assumpseris conclusionis cū altera propositionū, mistione facies ex necessarijs & cōtingētibus, de qua adhuc nulla facta est mentio: atque ita ignotiori ignotū monstrabis, quod per absurdū neque dicas, quemadmodū nonnulli male asserunt, quod quia mistio talis nō est cōgrua, ideo nō possunt per impossibile monstrari: namque nulla est utilis cōplicatio, quin conuersio pacto aliquo possit monstrari syllogismo: sed potius dixeris ob id philosophū monstratiōne hāc negasse, quia de tali mistione, nulla adhuc mentio facta fuerat. Sed dubitaret meriti alijs

quomodo cōiugationes istae nō possunt per impossibile, dico etia per notiora, monstrari: superius enim dictū est, q. necessitates istae farie propositioni triplex opponitur cōtingēs, necessaria, nō ostēdantur per impossibile, & possibilis: si itaq; cōtradictoriū assumpserimus, cōtingēs necessariū, manifestū, q. ex ambabus necessarijs cōplicatio astructur: atq; ita ex euidētioribus syllogismis fiet. Dicimus q. licet hoc fieri aliquādo possit, nō tamē semper: nam si cōtradictoriū uerificetur nō pro cōtingētē necessario, sed pro non necessario aut possibili, tūc planum est, q. ex ignotioribus arguemus, in mistione inquam, aut necessarij & inexistentis, aut necessarij & cōtingētis ueri: quod quasi uidēs Alulidus Ros, inquit, Erit igitur syllogismus permixtus ex propositione necessaria & absoluta aut cōtingētē: tacuit autē necessariā, quia tunc ex notioribus procedat de ducto. [Ceterum necesse est.] Verū, inquit, si uolimus cōiugationes istas arguere, expositoria ratione uti debemus: ubi notes, quemadmodū & Alexāder refert, q. modus iste exponēdi, longē ab eo dissimilis est, q. supra in tertia figura in syllogismis inexistentibus fiebat: ibi enim quodā sensibile accipiebamus nō eges monstratiōne aliqua, unde & solum acceptū sufficere erat: hic autē, quod accipitur, nō solum sensu sufficit, sed ad ipsum opus est syllogismi facere: quare hoc ueluti inuēns intulit [de hoc facere syllogismū] quasi nō sufficeret sola sensibilis monstratiō, sed adhuc syllogismo opus esset: quod iterū planius ostēdit, dum ait nāq; expositum, quod illud aliquid est] illud enim nota essentialis praedicati existit: quemadmodū & infra declarabimus: uerum licet hoc pacto expositoria ista monstratiō procedat, nihil tamen prohibet, q. sensibili etia monstratiōne argui possint. [In propria figura.] Hoc est syllogismus expositorius monstratiōne figurā secundā, in secundā etiā sit: & tertiae cōsimiliter, in tertia: atq; ut hoc planius sit, faciamus expositionē: sit syllogismus in secundā, necesse est omne b esse a, necesse est aliquid c nō esse a, ergo necesse est aliquid c nō esse b. monstrō hoc: accipiamus enim sub ipso c, aliqd minus commune, a quo uniuersaliter remoueat, & sit dicit ita procedamus, necesse est omne b a, necesse nullum d a: ergo necesse nullū d b: sed d erat aliquid c, aliquid igitur c necessario non est b. Planū itaq; q. syllogismus iste expositorius in eadē figura efficitur, in qua & expositus: cōsimiliter et de tertia dicēdū erit. Ceterum Theophrastus, refertē Alexādro, non ita monstrat complicationes istas in primo suoru Priorū Analyticorū: sed distulit horum monstratiōnem, tanquam quae per impossibile fieri possit. Et haec de uniformibus necessarijs: deinceps de mistis ex necessarijs & inexistentibus dicendū erit.

Mistio necessarii & inesse.

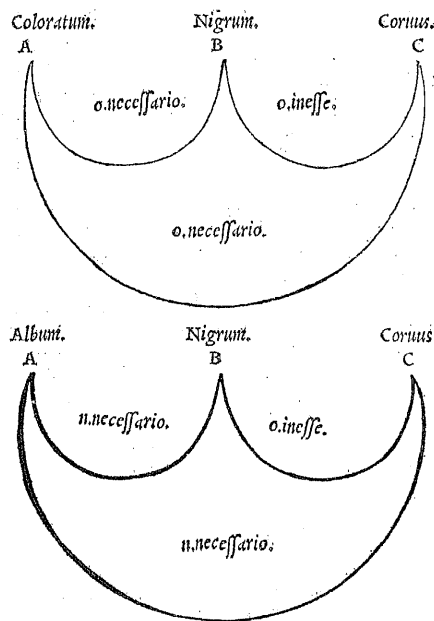

Ed cōtingit aliquādo, & altera propositione necessaria existēte, necessariū fieri syllogismū: praeterquam quod nō utralibet, sed quae ad maius extremum: ut si a qdē sumptū est, inesse ipsi b ex necessitate aut nō inesse: b uero, ipsi c inesse solum: sic enim sumptis propositionibus, ex necessitate a inerit ipsi c, aut non inerit.

Postea

Expositio hic qualis.

Opinio Theophrasti.

Postea quā pertractauit de complicationibus ex ambabus necessarijs, uult in praesentia exponere, quomodo altera necessaria, altera uero inexistentē, sequatur cōiugatio necessaria: & ait quodā maiore necessaria, ac minore inexistente, necessarium concluditur quæsitum: conuersio autem dispositis propositionibus, minime. Sed quoniam circa haec infimite quasi insurgunt quæstiones, ac uarie uirorū doctissimorum sententiæ, adeoque locus iste diffusis intellectū est, ut uix possit extriari: non absurdū factū erit, si prius diuino impetrato auxilio, ad enigma hoc enodādū me cōferam: debet enim numen interesse, quum dignus incidere nodus uindice. Sit itaq; inuocatio nostra eadē, quam in musarum hymno facit antiquissimus poetarum Orpheus. ἀλλὰ θεοὶ καὶ ἐμεῖο μετὰ πῶλον ἰατρῶν παύσατε, καὶ νοσοῦντας με σοφῶν βασιλευσάτω μύθοις, μὴ δὲ με ἀπεπλάραζετε δ' υστερόν γένος ἀνδρῶν. ἀταρπύτῳ ζαθένης ἐριφίτης γένος ἀκλαονάστως, ἀνὴρ δὲ ἐξ ὀμᾶδ' οἴοι πολυπλάγατοιο γένεθλης, ἔλατ' ἐμῆρ ψυχῆρ παραλίμωνα, πρὸς φάος ἀνὸρ, ὑμετέσων ῥηθῶσων ἀεζῆσων ἀπὲρ σίμελων, καὶ κλέος ἐνέσων φρεσὸς ἐλέος ἀπὲρ ἐχέσων.

De necessarij & inesse mistione opinionēs.

Simpliciter inexistentis.

inexistens ut nunc, minor uero necessaria siue composita siue diuisa, quod nunquam utilis astructur cōiugatio: sin autē inexistens simpliciter sit, quod semper quomodocūq; sumpta minore necessaria, conclusio itidē sequetur necessaria: dicitur in super philosophū intellexisse de propositionibus in sensu diuiso, non autem composito. Alij uero, binas ponunt circa mistione istam, regulas: unam, quod maiore necessaria, omnes modi ualēt in cōclusionē necessaria in parte, non autē uniuersalem: propterea quod uerificatur medijs de minore tātūm pro eo quod est: in cōclusionē autē maior extremitas non solum pro eo, quod est, sed pro eo etiā, quod non est, sed potest esse: Alteram, quod ex maiore inexistente nō sequitur cōclusio neq; inexistentis, neq; necessaria, sed possibilis: per possibile, commune quippiam intelligentes inexistenti & necessario: adduntq; ex maiore necessaria & minore inexistente posse, cōclusionē necessariā uniuersaliter sequi, cū reduplicatione tamē. Sed quonia positiones istae longē recedūt ab Aristotelica ueritate, et si quid boni retinēt, id totū infra declarabitur: ideo has omittēdas cōseō. nāq; prior quasi refutata est, dum agebamus de cōuersionibus: altera quoq; dum possibile illud commune destruebamus. Satis itaq; est, ut ad celebratiōnes opinionēs ueniamus. Diuus nāq; Albertus, nulla praemissa diuisione compositionis diuisionisq; inquit, quod si maior fuerit necessaria, & minor inexistēs simpliciter, semper cōplicatio fiet utilis in cōclusionē necessariā: sin autē maior inexistēs fuerit ut nunc, minorq; necessaria, cōiugatio fiet inutilis ad cōclusionē necessariā. atq; in super dicit, quod simpliciter inexistēs nūc capatur, quae secundū rē necessaria est, licet modū non habeat: atq; ita ambiguitates omnes, quae hac in materia efficiuntur, subterfugit: & quonia opinio haec maxime probatur nostris tēporibus, et quia sanā est, praehonorare ueritatē, eam quibus potero rationibus infringam. Primū itaq; si minor eo pacto esset simpliciter inexistēs, sequeretur, cōplicationes istas nihil differre secundū rem ab his, quae utraq; habēt necessarijs, atq; ita aut mistio haec superuacua foret: aut cōplicationes non re, sed nostro profectū modo tantūmodo differret: quoru utrūq; per absurdū est, quod dicitur, secundū falsum sit (de priori enim nemo dubitat) monstrō quidē ratiōne: namq; in secundā figura ambabus necessarijs in cōiugationibus omnibus, in quibus & inexistēs, utilis erigitur cōplicatio: si uero affirmatiue necessaria fuerit, negatiua uero inexistentis, quemadmodum infra planū erit, inutilis erit cōiugatio: nō modo igitur solo, uerum & re a se inuicē differūt, eadē ratio adduci posset et de alijs cōpluribus. Praeterea quemadmodum supra etiā retulimus, nō inexistēs dicebatur, quādo praedicatū subiecto inerat, poterat autē non inesse: hoc enim declaratū a nobis est, & Aristoteles quoq; inuit, quū dixit, Quonia diuersum est inesse, & necessitate inesse, & reliqua: ubi quāsi ratiōne hāc adduxit, si propositionēs re distinguuntur, syllogismi quoque ex his cōiugati distinguuntur: sed prius est, igitur & secundū: nō erit itaq; illa simpliciter inexistēs, quū inexistēdi ratiōne ac natura destruat. Praeterea Aristoteles ipse in cōtextu, dū tollit destruitq; cōplicationē ex maiore inexistente ac minore necessaria, nō in maiore accipit ut nūc inexistētē: profectū etiā: ergo aut refutatio ista nulla est, aut nō oportet inexistētē eiusmodi esse. Quod si dicas, quemadmodum & diuus respondet Albertus, minorē inexistētē a necessaria astringi, ut simpliciter sit, maiorē uero a minore minime, quum minor sub maiore, non autem sub minore maior con-

3. Alberti:

Alberti opinione oppositā graat Burana,

Obiectio,

E iij

Solutio.

ineatur. Contra. Si hoc uerum esset, sequeretur quod nunquam possemus pacto aliquo sub maiore necessaria, minore sumere ut nunc inexistens, quod tamen falsum: namq; hæc necessaria est. Necessario omnis homo animal, & hæc ut nunc inexistens, Omne currens homo: ex quibus, ut planum est, necessaria sequitur conclusio, Omne currens necessario est animal. Demum, si uolebat Philosophus minorem talem esse, cur de ea nullam fecit mentionem, quemadmodum in mistione inexistens et contingens profecto nullam quisquam rationem assignare poterit. Dicendum itaque, minorem posse quomodocumque inexistens accipi. Sed adhuc insurret Alulidus Ros. cum sua opinione, quam plurimi fecerunt & ob id creditit se solum ueritatem adinuenisse: ait enim, primò quãdam faciens distinctionem, quòd propositionum alia necessaria alia inexistens, & hoc, quantum proposito satisfacta addit; utraq; istas bifariam seari: propterea quòd alia per se, alia per accidens est necessaria & inexistens sit: Per se dicuntur necessaria, quæ ex subiecto consistunt, ac prædicato essentiali subiecto, aut ex subiecto propriaque passione: uel, ut planius dicam, quæcunq; aut in primo aut in secundo sunt per se dicendi modo: Necessarie uerò per accidens sunt, quæ partem nature inexistens habent, partemq; necessarij, an si dicam, Omne ambulans animal; sed inexistens per se seu simpliciter, ea nuncupabitur, in qua quom subiectum disponitur aliqua dispositione, erit prædicatum necessario ipsum consequens, sicut est, Omne ambulans moueri, inexistens autem per accidens, siue ut nunc, ea dicitur, quæ in tempore determinato ueritatem obtinet, quemadmodum, Omnis homo albus. His præmissis distinctionibus, inquit, quòd si ambæ propositiones fuerint necessariae per se, conclusio erit per se necessaria: si uerò maior sit per se necessaria, & minor per accidens, per se autem inexistens: conclusio sequetur per accidens necessaria, inexistens per se. & addit distinctionem istam esse inter conclusionem, quæ ex ambabus sequitur per se necessarijs, & eam, quæ ex altera tantum. Verum si maiori necessariae per se, addatur ut nunc inexistens, aliquando concludetur necessarium, aliquando non necessarium: quòd; hoc ita se habeat, terminis ipse comprobat. Si uerò maior fuerit inexistens & minor necessaria, non concludetur conclusio necessaria, eò quòd minoris prædicatum, qui est terminus medius, non est de natura necessarij: & ex consequenti, maior propositio erit secundum subiectum, necessaria: secundum uerò prædicatum, inexistens: modus autem necessitatis non subiectum, sed prædicatum consequitur: quare conclusio non erit necessaria. Hæc ille. Sed contra opinionem optra hanc opinionem hunc in modum arguimus, & primò pugnat Burana.

tra hanc opinionem hunc in modum arguimus, & primò pugnat Burana. contra determinationem propositionis inexistens simpliciter: namq; ea per se & proprie ac simpliciter inexistens dicenda est, quæ plures habet conditiones inexistendi, quam quæ pauciores: sed ista, Omne ambulans mouetur, pauciores habet inexistendi conditiones, quam hæc, Omne currens album: ergo hæc potius simpliciter dicenda est inexistens, & arguitur assumptum: namq; quemadmodum plerumque recitauimus, leges inexistens sunt, ut subiectum sit quidem, nò ex necessitate tamen, & consimiliter prædicatum: et ad hæc, quòd prædicatum subiecto insit, non tamen necessario: sed hæc, Omne currens album, omnes has habet: illa uerò, Ambulans mouetur, alteram tantum: non igitur dicenda est simpliciter inesse. Prætereà te quoque alibi asserente, ista erit inexistens simpliciter, Omnis coruus niger, & ista inidem, Omnis nix al

A. Aucy.

Auerrois opinio optra hanc opinionem hunc in modum arguimus, & primò pugnat Burana.

ba: in quibus tamen nulla est essentialis habitudo prædicati ad subiectum, neq; necessitas aliqua, uti manifestum est: sequitur itaque, illam quam ponebas, non esse ueram & simpliciter inexistens. Prætereà denominatio semper faciendâ est ab eo, quòd simpliciter dicitur: si igitur, ut asseris, conclusio quæ ex maiore sequitur necessaria & minore inexistens, per accidens necessaria est, simpliciter uerò inexistens, cur non potius inexistens dicitur quam necessaria: aut si hoc est, cur minorem consimiliter quoque nature existens, non potius appellabas necessariam quam inexistens: nò uideretur itaque et hæc opinio in totum proposito satisficere. Sequitur deinceps Græcorum opinio, Alexandri inquam atque Philoponi (quam optimam omnium esse duco) ex maiore uel delictet necessaria et minore inexistens quemadmodum, cõclusionem sequi necessariam, & quanquam opinio hæc aliàs est optima: quædam tamen ponit, quæ nos cum ratione reijcienda arbitramur. Et primò uidetur dubitare Alexandri, quoniam pacto minor sumenda sit, an cum tali dispositione, ut prædicatum necessario insit subiecto: an uerò ex suppositione, quemadmodum & ipse asserit inexistens: nos autem dicimus, minorem uere inexistens accipiendam esse, ut uidelicet à necessaria contingente que coniungitur: hoc est, ut subiectum inexistens est ac prædicatum similiter, & habitudo eiusdem ad subiectum inexistens: addimusque deinceps, eodem pacto maiorem simpliciter necessariam accipiendam esse: ac deinde concludimus, qualemcumque sequi necessariam: ut plurimum uerò, secundum quid seu ex suppositione necessariam: Licet in omnibus hoc fieri Philoponus referat, dicatque hanc extitisse Alexandri opinionem, hoc asserentis in quodam suo libello, ac Sostigenis præceptoris sui testimonium adducens: nos autem & uerè necessariam sequi monstrabimus. Sed primò fundamta menta opinionis istius iacienda sunt, mox etiam ad rationes oppositas respondendum. Primò itaq; sumitur ex ratione dicti De omni: si enim, quemadmodum & supra dictum est, De omni dici, & in toto esse, similiter assignatur in necessarijs atque inexistens propositionibus: nil ergo refert quòd ad decursum ratiocinandi, siue inexistens, siue necessariae assumptimus propositiones. Si itaq; maior fuerit necessaria & minor inexistens, per dictum De omni indemonstrabilis fiet syllogismus, cõcludens maius extremum de minori cum determinatione maioris: & quia maius Necessario determinatur, conclusio quoq; necessaria erit. Secundo dicimus maiorem oportere accipi uerè necessariam, & minorem consimiliter uerè inexistens, eo, quem supra diximus, modo, ac complicationes istas primò fieri ita se habentibus propositionibus: deinde, quia omne quòd per accidens est, reducit ad per se tale, dicitur etiam, quòd si maior necessaria extiterit per accidens, & minor consimiliter inexistens, quòd conclusio ualde sequetur per accidens, & cum determinatione secundum quid necessaria: quemadmodum exponemus: & Alulidus Ros. & nonnulli moderniorum quasi declarauerunt. Et ex hoc ac supra relatis, patere potest causa, quare hæc complicationes fuerint nuncupate: namque, quemadmodum in naturalibus elementis, aliud quid cõficitur, quòd potentia elementa est, actu uerò aliud: ita & in mistionibus istis, aliquid ut plurimum fit, quòd neque uerè est necessarium, neque simpliciter inexistens, sed nature utriusq; particeps. Tertio dicimus, quoniam Aristoteles hoc in libro de forma

Græcorum.

Dubium Alexandri.

Declaratio opinionis Græcorum.

Mistiones cur dictæ.

Necessariae conexiones nò eadẽ hinc et in Posterioribus.

Rationes Theophrasti et Eudemii contra Arist.

de forma pertractat syllogistica, ideo in his complicationibus decursum tantum ratiocinandi considerandũ esse, quoniam pacto positus propositionibus, eò quòd hæc sunt, sequatur conclusio: & ob id aliter in Posterioribus, aliter hinc accipi conexiones istas asserimus. Ibi namq; necessariae erant propositiones, & non solum necessariae, sed & simpliciter necessariae: & non solum tales, uerum et per se necessariae, si per se necessaria, quod nos negamus, à simpliciter distinguatur necessario: & amplius, oportebat easdem conclusionis causas esse: Hinc uerò propositiones qualitercumque necessariae esse poterunt, seu simpliciter, seu per accidens, ex principali tamen intentione simpliciter necessaria esse debent, ex secundaria etiam per accidens: et qualem semper feceris in præmissis propositionibus, talem colliges in conclusione. Sed quoniam opinio ista hæc quam plurimum agatur conuassaturque in instantijs atque argumentis, operæ precium factum est, ut istis satis aliqua in parte fieret. Occurrunt itaque in primis Aristotelis (referente Alexandro) socij, Theophrastus atque Eudemus, qui ualidis rationibus Aristoteliam placam conantur infringere: in quorum sententiam asserunt, ut inquit Philoponus, & latonicorum quoque nonnulli. Ibi enim dicunt, ex ambabus quidem necessarijs cõclusionem colligit necessariam: ex altera uerò necessaria & inexistente altera, non necessariam sed inexistens sequi, propterea quòd conclusio semper asimulatur uiliori propositionum: namque uidemus, si altera uniuersaliter sit, altera in parte, conclusionem sequi in parte: cõsimiliter si altera negatiua fuerit, & altera affirmatiua, negatiua erit questum, quom inquit inexistens uilior sit, quam necessaria esse, proculdubio conclusionem inexistens, non necessariam esse oportet. Prætereà monstratur alia quoque ratio: ne, nam si in minore dicimus hanc esse inexistens, Omne b, manifestum, quòd b poterit non inesse ipsi c: sit ergo ita: tunc itaque a maius extremum non inuenit c, ergo conclusio ista non erit necessaria, Omne c a, si quidem a ab ipso c remoueri potest. Prætereà hoc etiam terminis resellunt: non enim manifestum, quòd b omnem hominem esse animal, omne motum est homo, necesse est igitur omne motum esse animal, iterum, Omne ambulans mouetur curribus ex necessitate, Omnis homo ambulat, nec tamen sequitur, Ergo necessario omnis homo curribus mouetur, item non sequitur, Necesse est omne grammaticam scientiam habere, omnis homo grammaticas, igitur necesse est omnem hominem scientiam habere. Prætereà, si maius extremum minori inest per medium, palam quòd eo pacto, quo medium minori inest, & maius de eodem in conclusione dicitur: sed à minori medium abesse potest, ergo & ab eadem maius. Demum addit eorum sententia Alulidus Ros. Vbi cumque fuerit dictum De omni, oportet cum eadem determinatione et totum & partem determinari: sed si maior extiterit necessaria, maius extremum (quod rationem totius habet) necessario determinatur: ergo si fieri debet et De omni prædicatio, necesse est, medium terminum (qui partis rationem habet) in minore propositione eadem determinatione cõcereri: si itaque minor inexistens fuerit, non sequetur necessaria cõclusio per dictum De omni. Confirmatur: namq; si omnes cõplicationes, quæ ex id genus terminis cõstitui possunt, percurramus: semper inueniemus conclusionem similem minori, non autem maiori: puta, Omnis homo animal, omne grammaticum homo, omne grammaticum animal: hic enim quemadmodum minor, necessaria est

secundum quid, ita & conclusio: quom alioquin maior simpliciter sit necessaria. Aium nonnulli, hoc euidens reprobatur in particularibus, hunc in modum, Necesse est omnem hominem esse animal, aliquod album homo, nò tamen sequitur, Necesse est aliquod album animal esse: quòd si dicas hæc esse necessariam, sequetur & hanc consimiliter necessariam esse, Aliquod animal albu: quod est falsum: namq; hæc proculdubio ueritatem obtinet, Contingit nullum animal album esse: quæ illam demolitur ac destruit. Ad hæc & consimilia conabimur pro uirili facere aliqua in parte satis: & ad primum respondemus, quemadmodum & Alulidus Ros ad. Namq; inquit, conclusio non sequitur propositionem negatiuam: uam: non autem affirmatiuam, ex eo, quòd negatiua uilior sit affirmatiua, sed propterea quòd ipsa negatiua est: quæ alioquin si absoluta esset uilior, ipsa esset affirmatiua, non negatiua: & confusio sermonis istius palam est per se. Hæc ille, seu si diceret, negandum esse assumptum illud, quòd semper conclusio uilior sequatur propositionem, quòd si dixeris, hoc esse manifestum in ratiocinijs, in quibus conclusio negatiua sequitur, non affirmatiua: dicimus quòd hoc nò sit, eò, quòd negatiua uilior sit affirmatiua, sed propter dictum De nullo: quòd negatiuam colligit conclusionem. Prætereà inquit, supposito quòd ita esset, quom in mistione necessarij & inexistens, minor (quæ absoluta & inexistens est) semper sit affirmatiua, nò merito affirmationis, dignior censenda esset necessaria negatiua? Quòd si dixeris, propterea quòd conclusio sequitur eò quòd hæc sint, ideo quòd uilissimum in utraque est, id etiam seruari in cõclusionem: puta, si altera negatiua fuerit uniuersaliter, altera uerò affirmatiua in parte, conclusionem fieri negatiuam in parte: consimiliter fieri & in mistione hæc: namq; conclusionem à minore modum accipere, quòd sit inexistens, à maiore uerò qualitatem, quia sit negatiua. Respondemus hoc falsum esse: namq; non ob id, quòd conclusio sequitur eò quòd hæc sint, propterea debet sequi modum propositionis ignobilioris: sequi enim eò quòd hæc sint, cõditio ac, lex est dicti De omni ac De nullo: in dicto autem de omni uel de nullo, duo tantum considerantur, qualitas & quantitas: dico itaq; quom tale principium idẽ seu simile sit in propositionibus & inexistens & necessarijs, quòd leges illæ, quæ in inexistens obseruantur, eadẽ & hinc censentur, conclusionem inquam sequi debere uilissimum, quod in quantitate ac qualitate extiterit: non autem in modis, quia si modum sequeretur, quom modus totam propositionem determinet, maxime autem prædicatum: esset cõclusio in omnibus alteri propositionum similis: quòd per absurdum, namq; si altera esset negatiua, affirmatiua altera, ex necessitate conclusio colligeretur negatiua. Ad alteram rationem respondet nonnulli, negantes medium in minore posse à subiecto abesse: propterea quòd partes tantum substantiales accipiuntur medij termini: atq; quasi in eorum opinionem incidunt, qui minorem uolunt simpliciter inexistens esse, quæ à necessaria non differat, nisi modi appositione. Alij etiam aliter dicunt: sed nos omisistis eorum responsionibus, hunc in modum dicimus, & fortasse longè melius. Quom enim dicit, quom maior extremus inest minori in conclusione per medium, si medium à minori remoueri potest, ergo & maior ab eadem: nego consequentiam ratiocinamq;: namq; si præmissæ non solum illationis, sed & existentia essent causa conclusionis, proculdubio uerum esset, quòd medio destructo, conclusio

Solutio rationis Theophrasti et Eudemii, quibus Aristoteles sententiam oppugnant.

Dictum de omni & de nullo tantum cõplecti qualitate et quantitate.

Burana solutio.

Solutio in instantiis facta sicut in terminis.

aboleretur, quemadmodum et in Posterioribus arguitur, sed quoniam de modo tantum inservendi consideramus, non autem causandi, ob id dicimus posse conclusionem necessariam esse, toto antecedente necessario non existente, sed altera duntaxat parte. Ad instantias præterea facillime respondere possumus, negantes minorem hanc, Omne motum est homo, uerum aut inexistentem esse: immo dicimus, ex necessitate aliquid motum non esse hominem, puta calum. Et ad alteram respondemus secundum intentionem Alulidi Ros. (quæ nonnulli etiam modernorum secuti sunt) quod conclusio, maiore existente secundum quid et non absolute necessaria, accipienda est cum determinatione: quum enim dicimus, quod homo est ambulans, manifestum quod nil aliud uolumus, nisi quod homo non eo modo, sed eo quod est subiectum ambulationis, ambulans esse dicitur: itaque et in conclusione cum tali accipiendus est determinatione, namque si propositiones per accidens ueræ sunt, cur mirum, si et conclusio talis? dicimus itaque, conclusionem istam esse ueram, Necessesse est hominem secundum quod ambulationis subiectum, moueri. Consimiliter soluitur et sequens obiectio. Ad aliud uero quid sit dicendum, iam ex superioribus liquet: non enim uerum est, quod eo modo, quo medium minori, et maius eidem insit, nisi forte per causam demonstrationis extiterit. Ad argumentum uero Alulidi dicimus, maiorem falsam esse: non enim si maior negatiua, propterea oportet et minorem esse talem: ceterum quod ad modos istos, semper conclusionem ad maioris imaginem enunciarum in his inquam rationibus, quæ per dictum De omni arguuntur, quod si acciderit, conclusionem componi ad similitudinem minoris quod ad prædictam determinationem dicitur, hoc fieri oppido per accidens: quemadmodum in modis illis, quos supra Refractus nuncupauimus: ibi enim conclusio non maioris, sed minoris qualitatem sequitur. Ad aliud præterea, quod ad huius confirmationem afferitur, respondemus, negantes id uerum esse: si enim faciamus complicationes istas, Omnis homo ens, omne grammaticum homo, ergo omne grammaticum ens: ita, Omnis homo animal, omne currens homo, omne currens animal, hic minor est ut nunc inexistens, conclusio uero, per accidens necessaria: ibi uero minor per accidens necessaria, conclusio autem per se: quapropter confessio constat, conclusionem non minoris sed maioris naturam sequi. Ad ultimam instantiam, de particularibus syllogismis, dicimus minorē illam distinctione egere: quum enim dicis, Aliquod albi homo: aut album accipis pro subiecto tantum albedinis, aut formaliter pro albedine tantum, aut pro subiecto cum tali aptitudine: si primo et ultimo modo, sequitur conclusio illa necessaria: si secundo, quemadmodum conclusio est falsa, ita et minor. Quod si dicas eodem pacto et minor necessaria dicenda erit, quum afferis aliquod album esse hominem: si enim pro subiecto accipitur, nil amplius notat, nisi quod homo albedini subiectus, est homo, et hoc necessarium est. Respondemus: quod hoc quod est, Aliquod album, licet unum significet determinatum atque ab alijs seiunctum, indeterminatione tamen et disunctiue significat: quod fit, ut minor inexistens, conclusio autem necessaria esse dicatur: si enim antequam minor induceretur, fuisset aliqua alia propositio præposita, ex qua necessario minor illa sequeretur, proculdubio minor illa necessaria dicenda esset: quas ob res, supposito, quod aliquod album sit homo, ex necessitate sequitur, necessarium esse, aliquod album esse animal: unde consueuerunt moder-

Cōtenti ad aditio accipiones.

iores modum istum necessitatis, consequentia, non consequentis necessarium appellare: quare si faciamus conditionalem syllogismum ex maiore minoreque, conclusionem poterimus cum necessitate modo determinatam inferre: puta, si ex necessitate omnis homo est animal, et aliquod album est homo: ex necessitate necessarium est, aliquod album animal esse. Quod si ambigens, dixeris, eodem pacto si maior sine necessitate modo afferatur addita minore, poterimus conclusionem cum necessitate modo concludere. Respondemus, poteris quidem asserere conclusionem necessario sequi, non tamen necessario necessariam: quoniam talis modus in neutra præmissarum apponebatur. Quod si iterum dubites, inueniens quod Aristoteles infra modum istum necessarij, quod uocamus ex suppositione, reicit atque refellit. Respondemus, quod si scias ibi necessarium accipiatur ex suppositione, quant hoc in loco: quemadmodum procedentes declarabimus. Vel aliter, et fortasse melius, dicendum ad rationem principalem, quod minor illa, Aliquod album est homo, nullo pacto uere inexistens censenda est, tum quia et prædicatum necessarium est, et habitudo etiam prædicati ad subiectum necessaria, si album pro albedinis supposito accipitur. In summa igitur colligentes quodammodo ea, quæ superius diximus, enuncianus Aristotelis sententiam extitisse, ut maiore necessaria et minore inexistente, conclusio pacto aliquo sequatur necessaria, sicut exposuimus per decursum De omni: namque subiectum propositionis simpliciter necessaria tam de eo quod in actu existit, uerum est, quam de eo, quod in potentia: quod fit, ut nonnullæ propositiones, quas necessarias quidam arbitrantur, nullo pacto necessarie sint uocandæ: puta, Ex necessitate nullum album est nigrum: quia enim potest aliquod album esse nigrum, ideo quemadmodum et infra dilucidum erit, falsa illa existit. Præterea est, quod nonnulli asserunt Aristotelem dixisse, Contingit aliquid incommodum inferamus. Verum enim uero tempus iam est, ut uelis collectis ad contextus expositionem me conferam. [Sed contingit aliquando.] Falsum inquit Alexander est, quod nonnulli asserunt Aristotelem dixisse, Contingit aliquid, quando ob id, quia uidebat complicationes non posse in omni materia uerificari: non enim ob hoc, Contingit dici: sed propterea quod non semper in tali missione sequebatur conclusio necessaria: namque si maior fuerit inexistens, non sequitur talis conclusio: si uero maior extiterit necessaria, et minor inexistens, tunc syllogisticè necessaria sequitur conclusio: quod et ipse quasi exponens, inquit, Præterquam quod non ultra libet, sed quæ ad maius extremum.

Quoniam enim b ipsi, ex necessitate inest aut non inest a: ipsum uero c, aliquid est eorum, quæ sunt b: manifestum quod & c ipsi, ex necessitate erit horum alterum.

Ista est monstratio Aristotelis in his coniugationibus, aut maxime innotuit, quoniam enim, quemadmodum et supra retulimus, idem aut simile est dictum De omni in necessarijs, atque inexistentijs: si maior fuerit necessaria affirmatiua aut negatiua, et minor inexistens affirmatiua, concludetur in conclusione maior de minore, cum maioris determinatione. Verum alij hanc eandem monstrant per ad incommo- dum deductionem: sit puta complicatio, Ex necessitate omne

Necessarium ex suppositione.

Sectetia Aristotelis.

Subiectum propositionis simpliciter necessaria.

Redit ad textum eius rationem.

Solutio ista prima.

Cōtra solutionem.

Rectior solutio.

Textus probatio per deductionem ad impossibile.

Solutio secunda in instantia.

Solutio ista contra rationem plurimam.

omne b a, omne c b dico quod sequitur, Ex necessitate omne c a: quia si non, sit ergo oppositum, Contingit aliquod c non esse a: cum quo, et maiore, sit in secunda figura coniugatio ex maiore uniuersali affirmatiua necessaria, et minore particulari negatiua contingente, concludens particularem negatiuam contingentem: quemadmodum et Theophrastus et Eudemus uolebat, referente Alexandro. Melius autem, et longe euentius hoc fieri potest in tertia, ac pro opposito conclusionis cum minore, contradicitorium maioris inferendum: namque ex maiore negatiua contingente in parte, et minore uniuersali affirmatiua inexistente (uolente etiam Aristotele) contingens concluditur negatiua in parte. Sed et aliter nonnulli persuadent: Si enim, inquit, ex ambabus inexistentijs, inexistens sequitur conclusio: nonne ex altera necessaria et altera inexistente maius quippiam sequi debet? Ad hæc quidam insurgunt dicentes, quod eodem pacto monstrare possemus et inexistente et contingentem fieri conclusionem, dico enim rationij gratiã, quod sequitur, Ex necessitate omne b a, omne c b, non necessario omne c a: quia si non, sit ergo oppositum, Aliquod c non est a, omne c b igitur aliquod b non est a, quod maiorem demolitur. Cōsimiliter monstrabitur et contingens: si enim non sequitur, Contingit omne c esse a: sequatur itaque oppositum, Necessesse est aliquod c non esse a, omne c est b: ergo uel ex necessitate aliquod b non est a: uel saltem inexistente aliquod b non est a: quod maiorem diruit. Quare, inquit isti, deductio hæc ad incommodum, oppositum magis quam propositum monstrat. Ad aliam quoque persuasoriam rationem dicit, Si propterea quod ex ambabus inexistentijs sequitur inexistens, ideo ex altera necessaria et altera inexistente sequi debet necessaria: nos ad contrarias partes arguemus. Si enim ex ambabus necessarijs necessaria sequitur conclusio, profecto ex altera tantum, aliquid minus sequi debet: sequitur igitur aut inexistens aut contingens conclusio. Ad hæc uero rationum primam nonnulli hoc pacto respondent (in quorum sententiam Alexander quoque cessisse uidetur, qui ait, quod de quibus necessario prædicatur aliquid, de his et inesse prædicabitur: na quod ex necessitate inest, uerū est et inesse) dicunt itaque, ex eo, quod est, Necessarium inesse, sequi inesse ipsum: unde recte proferri posse arbitrantur, Ex necessitate homo est animal, ergo animal inest homini: et propterea inquit, quod si in hac complicatione ad incommo- dum deducitur monstrauerimus sequi necessarium, quum ex necessaria sequatur inexistens, quodammodo et per accidens ostendimus, conclusionem etiam inexistente sequi.

1. Instantia cōtra deducibile.

2. Instantia.

Instantia cōtra rationem persuasoriam.

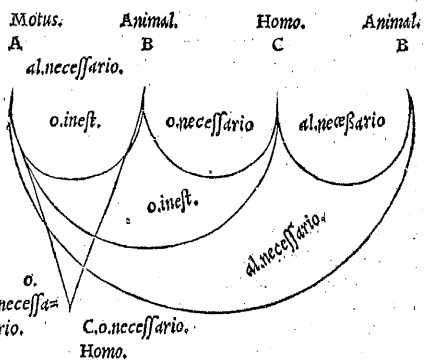
Solutio ista prima.

Cōtra solutionem.

Rectior solutio.

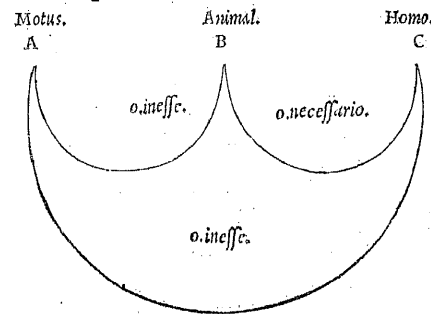
penitus dissidium erit. Ad secundam, quicquid alij dixerint, dicimus nos quasi et prioris responsonem confirmantes, quod non sequitur incommo- dum aut impossibile, quod sufficiat, ut monstremus sequi contingens: namque necessaria negatiua particularis non modo contingentem destruit uniuersali affirmatiua, sed et necessariam: non enim, si ista sit falsa, Ex necessitate aliquod c non est a, propterea ista erit uera, Contingit omne c esse a: sed poterit et ista, Necessesse omne c esse a, ut in exemplo, si ista est falsa, Necessesse est aliquem hominem non esse animal: non tamen ob hoc, uera hæc erit, Cōtingit omnem hominem esse animal: sed ista, Necessesse omnem hominem esse animal: non itaque, monstratio illa sana est: quum non magis arguat contingens sequi quam necessaria: eodem pacto et ad primam rationem possumus facere satis. Ad reliquam etiam possumus respondere, cōcedentes aliquid minus sequi quam ex necessarijs ambabus: propterea quod ibi semper ex utriusque simpliciter necessarijs, simpliciter concludatur necessaria: hic autem ex simpliciter necessaria maiore tantum, aliquando simpliciter, aliquando secundum quid sequitur necessarium: quemadmodum de supradictis palam est: non tamen ex his deduci potest, sequi debere conclusionem inexistente et non necessariam. [Quoniam enim b ipsi.] Sensus et ordo est: ex necessitate erit horum alterum ipsi c, hoc est, aut affirmatiua aut negatiua uniuersaliter necessaria concludetur: quoniam a inest aut non inest ex necessitate ipsi b, et c est aliquid eorum, quæ sunt b: hoc est, quia per dictum De omni, a prædicatur ex necessitate de omni c, quod sub b continetur.

Sinautem b quidē non est necessarium: b c uero necessarium, non erit conclusio necessaria: nam si est, continget a eorum, quæ sunt b, alicui inesse ex necessitate, & per primam, & per tertiam figuram: sed hoc falsum. Cōtingit enim b tale esse, cui nulli accidit inesse a.

Præterea & ex terminis palam, quod non est conclusio necessaria: ut, si a esset motus, b animal, in quo autem c, homo: animal namque homo ex necessitate est: uerum

verum mouetur animal non ex necessitate, neque homo.

Consimiliter autem & si priuatiuum esset a b eadem enim demonstratio.

Postquam inquit Philoponus, eam exposuit, quae ex maiore est necessaria: nunc eam elucidat, quae e conuerso se habet, hoc est, quae minorem habet necessariam, maiorem uero inexistentem: & inquit, non necessariam, sed inexistentem sequi conclusionem. Haec ille. Sed me ad quidam sententiam non recte: namque nulli queritantes, inuenimus Aristotelem asserere, conclusionem sequi inexistentem: immo, quod amplius est, si hoc diceret, perperam diceret: nisi forte inexistentem non simpliciter, sed secundum quid intelligeret: quae admodum & supra relatum est, et alibi quodammodo notat Leo Gerfonis: ex altera enim necessaria & existente altera, non nisi per accidens sequi potest uera & simpliciter inexistens. Dicimus itaque nos aliter, quod Philosophus solum monstrat, complicationem istam non esse ad necessariam utilitatem conclusionem concludendam: & hoc bifariam: tum, quia ex hoc falsum aliquid sequeretur: tum uero, quia ex terminis refellitur, prius monstrat hunc in modum, Si enim, inquit, ex maiore inexistente & minore necessaria, conclusio concluderetur necessaria: sequeretur, aliquam propositionem inexistentem esse, & tamen praedicatum ex necessitate inesse alicui subiecto: quod est falsum. ubi scias, inquit Alexander atque Philoponus, quod falsum dixit & non impossibile, propterea quod potest ista uera esse, Omne b est a, cum hoc, quod & aliquid b ex necessitate sit a. Ego autem dico, si maior fuerit uere inexistens, fieri hoc non posse: namque particularis necessaria affirmatiua, uniuersalem inexistentem affirmatiuam destruit ac demolitur. Quod si dixeris, cur ergo non dixit impossibile? Respondemus hoc ideo fecisse, quia maior poterat fortasse ab aliquo perperam accipi inexistens secundum quid: cum qua nil uetat quin & particularis necessaria uera esse possit: & insuper, quia licet propositiones istae se inuicem perimant, non tamen uere contradictoriae sunt. Et ex hoc liquidum inquit Alexander est, qualem philosophus uoluerit accipi propositionem inexistentem: quod tamen nonnulli aliter interpretantur: sed de his supra abunde diximus. Monstrat autem Aristoteles hoc falsum sequi & per primam & per tertiam, figuras: per primam hunc in modum: sit primum complicatio haec, Omne b a, Ex necessitate omne c b dico, quod non sequitur, Ex necessitate omne c a, quod si asseras, tunc ex conclusione, & minore con-

Cōtra expositionē 10ā Grammatici.

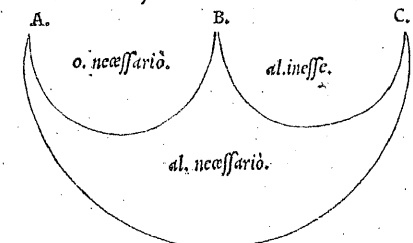
Alia expositio.

Notatio.

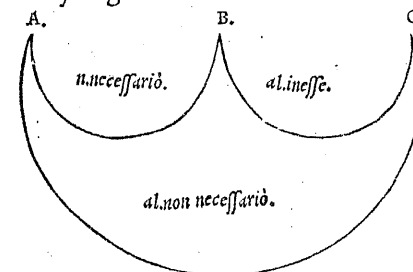
uertente, in prima figura concludimus, Ex necessitate alicui c inesse ex necessitate: nā c subest: b uero, oī a inerat ex necessitate.

In syllogismis uero qui sunt in parte, si uniuersale est necessarium, & conclusio erit necessaria: si autem quod secundum partem, non necessaria, neque priuatiua, neque praedicatiua, existente uniuersali propositione. Sit autem primum uniuersale necessarium, & a, omni b inest ex necessitate: b uero, alicui c solum inest: necesse utique a, alicui

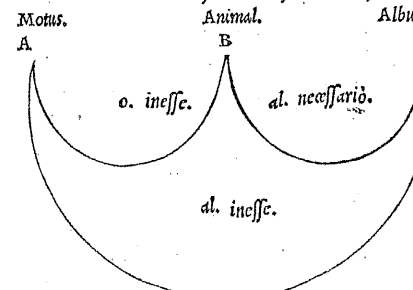
alicui c inesse ex necessitate: nā c subest: b uero, oī a inerat ex necessitate.

Consimiliter autem & si priuatiuus esset syllogismus: eadē. n. erit demonstratio

Si uero quod est in parte, necessarium sit, non erit conclusio necessaria: nullum enim impossibile concidit, quae admodum neque in uniuersalibus syllogismis, consimiliter autem & in priuatiuis Termini, motus, animal, albu.

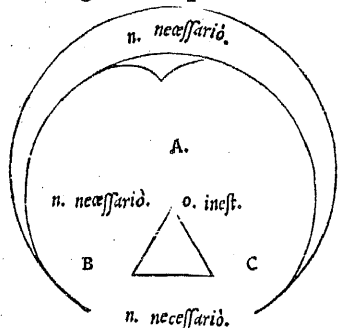

Eodem inquit pacto monstrabimus & partiales, namque si maior necessaria extiterit, conclusio itidem necessaria erit: si inexistens, non erit necessaria. [Sit autem primum.] Monstrat quomodo ex uniuersali affirmatiua necessaria, & minore particulari inexistente, conclusio sequatur affirmatiua in parte: hoc autem ostendit per deorsum dicti De omni. [Consimiliter autem.] Eodem inquit pacto ex maiore uniuersaliter negatiua necessaria, & minore inexistente affirmatiua in parte, conclusio sequatur negatiua in parte. [Si uero, quod est in parte.] Monstrat eas, quae minorem habent in parte necessariam affir-

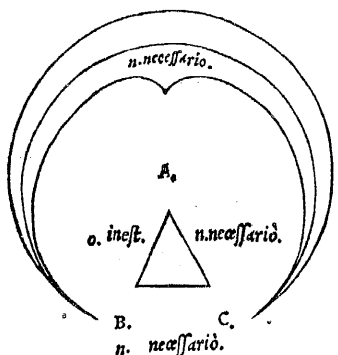
matiuam, inuiles esse ad conclusionem necessariam: namque inquit, nullum sequitur impossibile, quemadmodum neque in uniuersalibus: hoc est, ueluti in uniuersalibus supponenibus nobis ex maiore inexistente, & minore necessaria, conclusionem sequi inexistentem, nihil falsi sequeretur: impossibile enim pro falso dicitur: necessaria uero supposita aliquid sequeretur. Consimiliter & in his uel aliter inquit Alexander, quemadmodum in uniuersalibus, si necessariam supponebamus conclusionem, facta ad impossibile deductione, nullum sequeretur impossibile, sed falsum solum: ita & quando minor in parte fuerit necessaria: sit enim, Omne b a, aliquid c ex necessitate est b: ergo aliquid c ex necessitate est a: si quisquam uellet hoc monstrare, sumet ipse oppositum, Contingit nullum c esse a: cui addita minore, Aliquid c ex necessitate est b, concluditur in tertia, Contingit igitur aliquid b non esse a: quod non est impossibile, positum namque fuerat, Omni inesse. Si uero non uellemus necessariū ostendere, sed inexistens secundum quid, proderet ductio, & impossibile aliquid concluderetur: sit itaque sensus, quod quemadmodum in uniuersalibus non erat conclusio necessaria, quia nihil impossibile ex deductione sequeretur: ita & in particularibus. Non exposuit autem demonstrationem istam, eo quod nondum de mixtione necessarij & contingentis factū est mentio. Vel aliter, inquit Alexander, potest hoc, quod est, Nihil impossibile contingit, referri non in demonstrationem, qua ostendit falsum sequi, neque in deductionem ad impossibile: sed esse terminorum testimonium quoddam: ita quod sensus sit, Assumptis quibuscumque terminis, nil sequitur impossibile, si supposuerimus conclusionem sequi secundum quid inexistentem, non autem necessariam: quodamque hoc ita fit, significat, quum terminos statim apposuerimus motus omni inest animali, aut nulli, animal alicui albo ex necessitate, puta cygno: & tamen motus alicui albo inest uel non inest non ex necessitate. Sicut tamen dignum, quod ad falsum deductio non usu uenit hoc in locis, quemadmodum in uniuersalibus: si enim posuerimus aliquid c a ex necessitate, utra assumpserimus, faciemus inutilem complicationem: si enim minorem acceperimus, Aliquid c b ex necessitate, habebimus in tertia figura binas partiales: consimiliter & si b c conuerterimus in prima: Si uero assumpserimus, Omne b a, & aliquid c a ex necessitate: erit secunda ex ambabus affirmatiuis: Possimus autem & ex uniuersalibus istas arguere: non quoniam he solo differunt particulari, & in illis positis inexistente secundum quid conclusionem, nil sequeretur impossibile: eodem pacto & in his. Itidem dicendum erit, si maior fuerit inexistens: sunt enim rursus in prima aut tertia partiales ambae, una negatiua, altera affirmatiua, aut in secunda ambae negatiuae: atque haec habemus de mixtione necessarij & inexistens, in prima figura: sequitur deinceps eiusdem mixtionis secunda.

Sed in secunda figura si priuatiua propositio est necessaria, & conclusio erit necessaria: si uero praedicatiua, non necessaria. Sit enim primum priuatiua necessaria, & a nulli contingat b, ipsi uero c solum inest: quoniam itaque conuertitur

uertitur priuatiuum, & b a nulli contingit, a verò omni inest c : quare nulli c contingit b : nanque c sub a est .

Confimiliter autem & si ad c ponatur priuatiuum: si enim a nulli c contingit, & c nulli a continget: a verò omni inest b: quare nulli b continget c: fit enim prima rursus . igitur neque b ipsi c : conuertitur enim similitur.

Monstrat quomodo in secunda figura ex altera necessaria & altera inexistente fiat utilis complicatio: & inquit, quòd si priuatiuum sit necessaria, & conclusio itidè necessaria erit: si uerò affirmatiua sit necessaria, minimè. Vbi, inquit Alexander, subaudiendum est, Si priuatiua & uniuersalis sit necessaria: tum quia de uniuersalibus nunc sermone fiat, tum quia in quarto figura istius, priuatiua necessaria existente, non erigitur utilis coniunctio: quemadmodum infra diluadum erit. Hoc autem ideo fieri debet, quoniam complicationes istæ euidentiã capiunt à secundo primæ, ubi si maior necessaria extiterit, & conclusio similitur se habebit, sin autem minor, conclusio non erit necessaria: negatiua enim secunde semper maior efficitur in prima, facta terminorum conuersione: & ob id oportet hanc esse necessariam, ut maior prima necessaria sit. [Sit enim primum.] Primam exponit, quæ maiorem uniuersaliter habet negatiuam necessariam, & minorem uniuersaliter affirmatiuam inexistente: & inquit, conclusionem col-

Nota Alexandrum in expositione huius loci, dicere, quod huic dicto philosophi, contingit nulli, simile est illud dictum,

ligi necessariam: nanque maiore conuersa, ad secundum primæ reuocatur: dixit autem, a nulli contingit, b. pro eo, quod est, ex necessitate nullum, b. est. a. Vbi, inquit Alexander, non intelligendum nulli contingat, ut contingens: sed ut contingens negatio: quod æquiualeat ex necessitate nulli. Verum hæc haud rectè: nanque si Nulli contingit, contingens negationem significaret, non esset hoc uniuersaliter enunciandum, sed in parte: huic enim, contingit nulli, aut, contingit omni, non contradicit, Necesse nulli, sed Necesse alicui, aut alicui non. Dicimus itaque aliter, quòd contingit latius dixit, pro Necesse est: quemadmodum & supra exposuimus: & hæc Aristoteles. Verum Philoponus inquit, posse complicationem istam terminis reselli hunc in modum: Ex necessitate nulla sanitas est ægritudo, Omnis homo est sanus, nec tamen sequitur, Ex necessitate nullus homo est æger. item, Ex necessitate nulla uirtus est uitium, Omnis homo est uirtuosus, nec tamen sequitur, quòd nullus homo ex necessitate sit studiosus. Ceterum instantiæ istæ nullæ sunt: nanque termini non rectè exponuntur, quemadmodum infra bene declarabit Philosophus: hæc enim necessaria est, Nulla sanitas est ægritudo non autem ista, Nullus sanus est æger: & ideo perperam minor accepta fuit, Omnis homo est sanus: sed dicendum fuerat, Omnis homo est sanitas: & in conclusione, Nullus homo est ægritudo ex necessitate: quorum alterum falsitatem, alterum ueritatem obtinet. [Confimiliter autem.] Eam explicat, quæ maiorem uniuersaliter habet affirmatiuam inexistente, minorem uerò uniuersaliter negatiuam necessariam, conclusionem concludens negatiuam necessariam itidem uniuersaliter: quæ minoris ac conclusionis conuersione, facillimè ad primam reuocatur figuram. [Conuertitur enim similitur.] Similitur dixit, hoc est, si conuersa sit necessaria, quòd & conuertens itidem necessaria erit, si inexistens, inexistens: aut, similitur in necessarijs, & in his, quæ inexistunt.

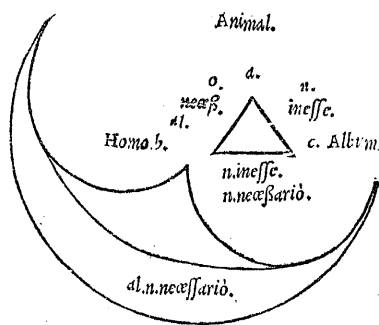
Non contingit alicui, quòd æquiualeat huic, Necesse nulli: ex quo soluitur instantia, quæ hic facit auctor

Instantiæ Philoponi.

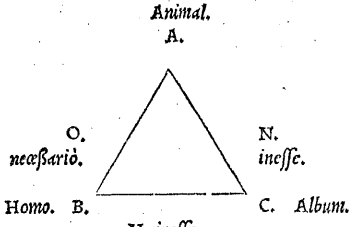
Solutio instantiarum.

Sin autem prædicatiua propositio est necessaria, non erit conclusio necessaria: in fit enim a omni b ex necessitate, c uerò nulli in fit solùm: conuerso itaque priuatiuo, prima efficitur figura: monstratum est autem in prima quòd non necessaria existente priuatiua, quæ ad maius, neque còclusio est necessaria: quare neque in his erit ex necessitate, præterea si còclusio est necessaria, contingit c alicui a non inesse ex necessitate: si enim b, nulli c inest ex necessitate, & c, nulli b inerit ex necessitate: ipsum uerò b, alicui a necesse est inesse: si quidem & a, omni b ex necessitate inerat: quare & c necesse est, alicui a non inesse: uerum nihil uetat, a tale acceptum fuisse, cui omni c ipsum contingit inesse.

Præterea

Præterea & terminos exponentem monstrare liceret, quòd còclusio non est simpliciter necessaria: sed his existentibus necessarijs, ut sit, a, animal: b, homo: c uerò, album: & propositioes similitur sint acceptæ: contingit enim animal nulli albo inesse: et homo utique nulli inerit albo, uerum non ex necessitate: contingit enim hominem fieri album, non tamen quouique animal nulli in fit albo: quare his quidem existentibus, necessaria erit conclusio: simpliciter autem, non necessaria.

Monstrat inutiles complicationes hac in figura ex uniuersalibus terminis: si enim, inquit, affirmatiua necessaria fuerit, negatiua uerò inexistens: non erunt utiles complicationes ad conclusionem necessariam: nanque si in primam redigantur figuram, cassæ atque inutiles inueniuntur. [Præterea si conclusio.] Postquam monstrauit prædictam complicationem conclusionem colligere non necessariam, ex conuersione ad primam figuram: idem nunc arguit, facta ad incommodum deductione: si enim supponamus, necessariam fieri conclusionem, absurdum quid consequetur: hoc est, Aliquod a ex necessitate non esse c: sit enim, Omne b a ex necessitate, nullum c est a tantum, si dixeris concludi ex necessitate, Nullum c b, erit & nullum b c ex necessitate, nam conuertitur: deinceps conuertitur maior ex necessitate, Omne b est a, & dicimus, Ex necessitate aliquod a b, ex quibus in prima concluditur, Aliquod a non est c ex necessitate: quòd tamen falsum esse di-

at: nil enim uetat, quòd hæc uera sit, Nullum a c, ita quòd etiam contingat omne a esse c. Hæc enim, quemadmodum & supra reuimus, conditio est propositionis inexistens: quando igitur sic accipitur negatiua, Nullum c a, ut & omni contingat inesse, falsum erit, Ex necessitate aliquod a non esse c, ergo & suppositio falsa: non enim potest ex uero falsum sequi. Unde hoc in loco inquit Leui Gersonis, opinionem Theophrasti atque insuper Aluidi Rosi falsam esse, propter quòd uolebat cum propositione inexistente posse uerificari & necessariam, quòd tamen penitus negat Philosophus: qui propter nullo pacto ista inexistens uentenda est, Omne ambulans mouetur: quum nunquam possumus uerè enunciare, Nullum ambulans mouetur: qui de re inquit idem, foris esse illa uerè inexistens uentenda est, quam posuit Alexander. Ceterum de his abum de supra disputauimus. [Præterea & terminos.] non solùm, inquit, uniuersalibus rationibus hoc possumus conseruare, sed & exemplis, quòd conclusio non proprie concluditur necessaria: ut sit a, animal: b, homo: c, album: n, animal, Ex necessitate omnis homo animal, Nullum album animal, concluditur simpliciter, Nullum album homo. Verum, inquit Alexander, terminos istos non posuit sine aliqua suppositione, dicens, Contingit enim animal nulli albo inesse: namque ex necessitate aliquod animal est album: & aliquid album, non est animal: & propter quòd non est hæc uerè inexistens, unde, inquit ille, possemus alios terminos accipere: puta, sit a, uigilare: b, ambulare: c autem, homo: namque, Ex necessitate omne ambulans uigilat, nullus homo uigilat: non tamen sequitur, Ex necessitate nullus homo ambulans, sed hi quoque termini aliquam patiuntur instantiam: namque maior illa non uerè est necessaria, quemadmodum & supra relatum est. melius itaque est, ut hunc in modum terminos accipiamus, Ex necessitate omnis homo est risibilis, Nullum ambulans est risibile: non tamen sequitur, Ex necessitate nullum ambulans est homo: nisi fortasse his suppositis, unde inquit & ipse, quòd his existentibus, necessaria erit conclusio, simpliciter autem non necessaria: hoc est, quouique nullum ambulans erit risibile, eouique ex necessitate nullum ambulans erit homo, quæ propter, inquit Alexander, significat Philosophus, quòd dum dixit in missionibus, necessariam fieri conclusionem, simpliciter necessariam intellexit: neque cum determinatione, quemadmodum nonnulli male exponentes intellexerunt, dicentes, noluisse Aristotelem simpliciter necessariam concludi, sed cum determinatione. Hæc ille. Verum quòd melius hæc intelligamus, sciendum quòd aliter uoluerunt illi necessariam ex suppositione, aliter hic Aristoteles, illi enim necessariam uocabant ex suppositione, in quo supposito subiecto necessario, illi inest prædicatum, aut e contra: ut si dicam, Omne ambulans mouetur, omne scribens est homo, sol mouetur, Socrates est homo: Aristoteles uerò ex suppositione dixit necessariam, quòd suppositum aliquam propositionem, necessariam sit: de quo & in libro de interpretatione mentionem facit, quum dixit, Omne quod est, dum est, necessario esse.

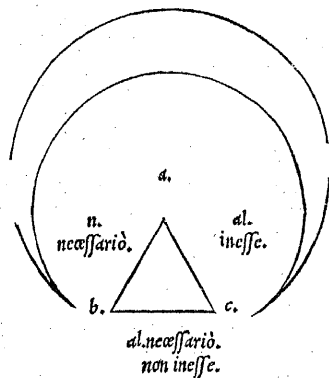
Theophrasti & Auerrois sententia reprehenditur.

Nota Alexander terminos esse uariandos ab his, quos Aristoteles sumpsit.

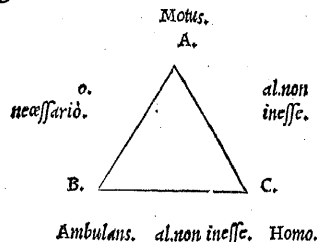
Necessariæ ex suppositione bifariam sumi.

Confimiliter se habebit & in syllogismis in parte. quum enim priuatiua propositio & uniuersaliter fit & necessaria, & conclusio erit necessaria

ria: quum verò prædicatiua, & vniuersaliter fit necessaria, priuatiua autem secundum partem, non erit conclusio necessaria: fit primùm priuatiua, & vniuersaliter & necessaria: & a, nulli b contingat inesse, alicui verò c inest: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, & b nulli a posset contingere inesse, a verò alicui c inest: quare ex necessitate b alicui c non inerit.

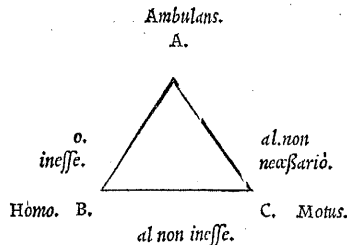

Rursus, fit prædicatiua vniuersaliter & necessaria, & ponatur ad b, prædicatiuum: si itaque a omni b ex necessitate inest, c verò alicui non inest: quòd itaque non inerit b alicui c, manifestum, sed non ex necessitate: iidem namque termini erunt ad demonstrationem, qui & in vniuersalibus syllogismis.

Ambulans. al. non inesse. Homo.

Sed neque, si priuatiuum necessarium acceptum sit in parte, est conclusio necessaria: per eòdem namque terminos demonstratio, vno solo transumpto.

Inquit, quòd & in particularibus syllogismis eodem pacto se habebunt complicationes. Si enim vniuersaliter negatiua sit necessaria, & conclusio erit necessaria: si verò affirmatiua sit necessaria, siue particularis (ut in tertio modo) siue vniuersalis (ut in quarto) non erit conclusio necessaria. [Sit primùm.] Quòd dicitur, planum est: si enim, inquit, ponamus maiorem vniuersaliter necessariam, minorem verò inexistentem in parte, conclusionem colligemus necessariam in parte: namque clarum hoc erit, minorem terminis conuertentis, facta ad primam figuram reductione. [Rursus sit prædicatiua.] Hucusque de utilibus in parte complicationibus pertractauit: ab hinc de inutilibus acturus, quæ tres numero sunt, & affirmatiua in parte necessaria existente, & vniuersale affirmatiua itidem necessaria, uel negatiua in parte: quòd autem maiore inexisterit vniuersaliter negatiua, & minore necessaria in parte, cassa fiat complicatio ad conclusionem necessariam, tanquam manifestum dereliquit: monstrat autem reliquas: & monstrat, quòd quartus secundum, utriuslibet necessariam, inutilis penitus existit: & primò, quomodo vniuersali affirmatiua existente necessaria, non fit conclusio necessaria: hoc autem arguit terminorum appositione, & inquit, quòd per eòdem terminos ostendatur conclusio non necessaria, per quos & ea, quæ ex ambabus constat vniuersalibus: erant autem termini, animal, homo, album: sed quemadmodum & supra fecimus, quia minor non erat uerè inexisterit, sed potius necessaria, accipiamus nos eòdem terminos, quos & supra accepimus. [Quòd itaque non inerit.] Non hoc dicit, quòd in tali coniugatione inexisterit sequatur conclusio (hoc enim abundè supra refutatum est) sed quòd saltem concludemus prædicatum subiecto non inesse: quòd idem est, ac si diceret, conclusionem secundum quid fieri inexisterit. [Sed neque si priuatiuum.] Monstrat ex maiore inexisterit, & minore necessaria, non posse utilem astrui complicationem: & ait banc refelli per eòdem terminos, uno solo mutato: hoc enim in quibusdam additur exemplaribus, & fortasse non malè: erunt enim termini in vniuersalibus, animal, homo, album: sed ita se habentibus terminis, maior erit necessaria vniuersalis, non autem negatiua in parte, quòd nunc intendimus: sed medium ponendum, homo: album, maior: & animal, minor: puta, Omne album homo, ex necessitate quoddam animal non est homo: non tamen sequitur, Ex necessitate quoddam animal non est album. Verum, inquit Alexander, neque sic uerè astringuntur propositiones: namque ista falsa est, Omne album homo, propterea quod aliquod album ex necessitate non est homo, puta, cygnus & nix: huius autem causa extitit, quod neq. in vniuersalibus

bus propositi omnibus ueri erant termini. Sumantur itaque termini, Risibile, uigilans, animal ita, Omne uigilans risibile, Ex necessitate aliquod animal non est risibile, & tamè non sequitur, Ex necessitate, aliquod animal non est uigilans. Possimus & aliter intelligere hoc, quòd est, Per eòdem terminos, id est, per eadem: hoc est, per terminos, & eorum expositionem. Cæterum nonnulli dubitant, uolentes arguere quartum figuræ istius modum esse utilem, siue maiorem assumpserimus necessariam, siue minorem: supposito enim conclusionis contradictorio contingenti ad incommodum deductionem faciunt. Præterea & ualidius, sub particulari minore accipiunt quoddam particulari- us, à quo medium vniuersaliter remoueatur: puta hunc in modum, Omne b a, ex necessitate aliquod c non est a: sub c, aliud particulari accipitur, à quo vniuersaliter remoueatur a, puta d: & fiat talis complicatio, Omne b a, ex necessitate nullum d est a: planum est, quòd ex his sequitur, Ex necessitate nullum d est b: sed d erat aliquod c, ex necessitate igitur aliquod c non est b. Ad hæc & constitimilia, quicquid alij dixerint, nos hunc in modum respondimus ad prius, quòd incommodum non deducitur ex toto opposito: non enim huic, quæ est, Ex necessitate aliquod c non est b, sola hæc opponitur, Contingit omne c esse b: sed & hæc, Omne c est b: & hæc, Necessè est omne c esse b: & ideo dicimus, quòd si oppositum accipiatur necessarium cum maiore inexisterit, non concludi minoris contradictorium: namque ut supra etiam retulimus, ex maiore inexisterit, & minore necessaria, nulla determinata concluditur conclusio: uel, & melius, quòd si oppositum accipiatur contingens, non fit propter hoc utilis mistio inexisterit ac contingens: quum in tali mistione oportet maiore esse simpliciter inexisterit, hoc est, in omni tempore, non autè ad tempus, determinatum: uerum in mistione necessarij & inexisterit, non hæc astringitur lege, sed potest quomodoanque accipi inexisterit. Sed fortasse neque hæc in incertum satisfaciunt: quid autem dicendum sit, infra planius fiet, quum ad mistionem illam deuenierimus. Ad alterum eodem pacto nonnulli respondent: nos autem dicimus, expositionem illam cassam atque inutilem esse, sed ueram expositionem fieri debere in propositionibus con- similibus, puta, aut ambabus necessarijs, aut ambabus inexisteritibus: & hæc causa extitit, ob quam supra ex ambabus necessarijs complicationem istam exponendo monstrauit. Sed hæc de secundam ad tertiam transcamus figuram.

In quarto se-
cundæ sequi
conclusionem
necessariam

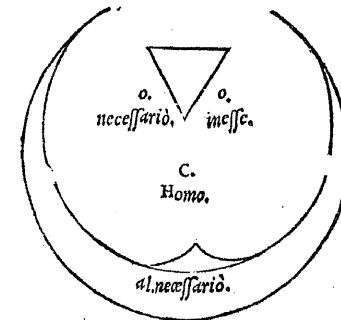
Expositio-
nem nisi in
similibus
uicium fa-
ciendam.

Ed in tertia figura, quum terminis sint vniuersaliter ad medium, & ambæ propositiones prædicatiuæ, si uterlibet necessarius existat, & conclusio erit necessaria: si autè hoc prædicatiuum, illud verò priuatiuum sit, quum priuatiuum sit necessarium, & conclusio erit necessaria: quando autem præ-

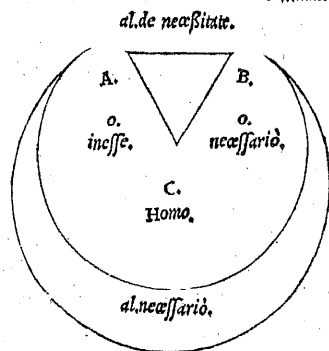
dicatiuum, non erit necessaria. sint enim primùm ambæ prædicatiuæ propositiones, & a & b, omni c inest, necessarium verò fit a c: quoniam igitur b omni c, & c alicui b inerit, eò quòd vniuersale secundum partem conuertitur: quare si omni c inest a ex necessitate, & c alicui b, necessarium est a alicui b inesse: nam b sub c est. Fit igitur rursum prima figura.

Animal. A. al. necessariò. B. Album.

Consimiliter monstrabitur & si b c est necessarium: conuertitur enim c cum aliquo a: quare si omni c, b ex necessitate inest, & a, alicui b inerit ex necessitate.

Album. Animal.

Tertia figura, quemadmodum & nostri dicunt, binas habet leges, unam affirmatiuis deseruientem, negatiuis alteram complicationibus: Prior est, quòd ambabus existens

F ij ubus

Due regulae in tria figura, ad conclusionem necessaria.

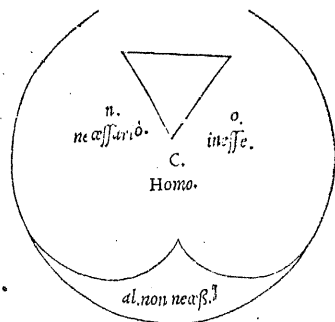
ibus affirmatiuis, si uniuersalis necessaria extiterit, et conclusio necessaria erit: si aliter, complicatio inutilis reddetur ad necessariam conclusionem: Altera est, quod in negatiuis coniugationibus, si propositio necessaria uniuersalis negatiua fuerit, conclusio colligetur necessaria: scilicet quomodo inutilis ad concludendum necessarium astructur complicatio. Et hoc est, quod uolebat Alulidus Ros, quum dixit, in hac figura conclusionem sequi modum ad determinationem propositionis, que non conuertitur: namque ea est, que maior efficitur, dum ad primam tertie figure complicationes reuocantur: cuius contrarium dicendum fuit in secunda: ibi enim conclusio ad modum propositionis, que conuertebatur, fiebat: quoniam illa maior in prima futura erat. His uniuersaliter traditis, ad ea, que in parte sunt, transgrediamur. Si itaque ambae propositiones uniuersales extierint et affirmatiue, utralibet sumpta necessaria, et conclusio itidem necessaria erit: sit primum maior necessaria et minor inexistentis, hunc in modum, Ex necessitate aliq. b a, conuersa enim minore, prima efficitur figura, quod inueniens dixit [nam b sub c est] quasi in memoriam reuocans modum, quo supra monstrauit ex maiore necessaria et minore inexistenti conclusionem sequi necessariam. [Consimiliter.] Eodem, inquit, pacto monstrabitur, si minor necessaria fuerit, praterquam quod duabus opus est conuersionibus, maioris inquam, ac conclusionis: ipse uero omisit conclusionis conuersionem, tanquam euidentem ac diluadam. Ex his itaque, que dicta sunt, planum fieri potest, quod primus tertie bifariam ad primam reduci potest figuram, et maioris et minoris conuersione, quemadmodum superius ex Alexandri sententia reuolimus: et haec haec Aristoteles. Modernorum uero nonnulli, ex maiore uniuersaliter affirmatiua inexistenti, et minore uecessaria uniuersaliter affirmatiua, negant colligi posse conclusionem necessariam: afferuntque insuper terminorum instantiam, hoc pacto, Omnis homo albus, ex necessitate omnis homo animal, non tamen sequitur, dicunt, Ex necessitate aliq. animal album. Verum nos cum Aristotele dicimus, si album pro subiecto accipiat, istam esse necessariam, Aliquod album animal, et eius etiam conuertens, Aliquod animal album: et propterea falsum est, quod illi autumant, afferentes hanc minime necessariam esse: hoc etiam infra planius erit, ubi Philosophus ponit propositionem istam, Aliquod album animal, indubitate ueritatis.

Instantia quorundam modernorum.

Solutio.

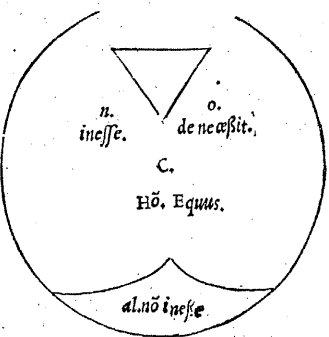
Rursum sit a c priuatiuum, b c uero affirmatiuum: priuatiuum autem, necessarium: quoniam igitur conuertitur c cum aliquo b, a uero nulli c ex necessitate, neque b alicui inerit a ex necessitate: nam b sub c est.

Equus. A. al. n. necessariu. B. Album.

Si uero praedicatiuum necessarium, non erit conclusio necessaria: sit enim b c praedicatiuum & necessarium: a c uero, priuatiuum & non necessarium: quoniam igitur conuertitur affirmatiuum, inerit & c alicui b ex necessitate: quare si a nulli c, c uero alicui b, alicui b, non inerit, sed non ex necessitate: monstratum est enim in prima figura, quod priuatiua propositione non necessaria existente: neque conclusio erit necessaria.

Bonum. A. al. non inesse. B. Animal.

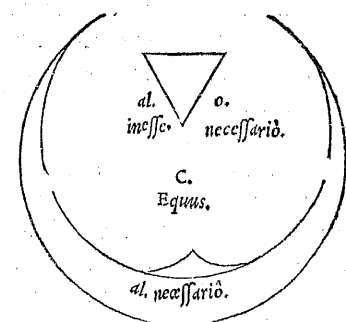
Amplius per terminos planum fieri posset. sit enim a, bonu: b, animal: c uero, equus: contingit igitur bonum, nulli equo inesse: animal autem, necesse omni inesse: sed non necesse animal quippiam non esse bonum, siquidem contingit

contingit omne bonum esse. Sin autem non hoc possibile, sed vigilare aut dormire, terminum ponendu: omne namque animal horum est susceptiuum. Si igitur termini uniuersaliter ad medium sunt, dictum est, quando erit conclusio necessaria.

Eam exponit, que maiorem habet uniuersaliter negatiuum necessariam, et minorem uniuersaliter affirmatiuum inexistentem, inquit, ex his propositionibus conclusio nem colligi necessariam: minore etenim uersa, ad prime quartam reduatur complicationem, ad necessariam utilem conclusionem. [Si uero praedicatiuum.] Si, inquit, affirmatiua, que et minor est, necessaria extierit, non fiet utilis complicatio ad necessarium concludendum: hoc autem ipse monstrat facta ad primam figuram reductione: ubi, quum negatiua propositio, hoc est, maior non necessaria, id est, inexistentis erat: neque conclusio erat necessaria. [Amplius per terminos.] Hoc idem monstrari posse per hos inquit terminos, bonum, animal, equus: nam Contingit bonum nulli equo inesse, hoc est, non ex necessitate inesse: non autem, quod contingenter non inest, et, Omnis equus est animal, non tamen ex necessitate aliq. animal non est bonum: quod declarans dixit [siquidem contingit omne bonum esse] et quoniam, inquit nostri, equiuocatio erat in hoc nomine, Bonum (namque potest et bonum moris, et bonum naturae dici) et aliter et aliter accipienda, uidebatur maior illa non omnino esse uera: propter hoc ipse dixit [si hoc impossibile, uigilare aut dormire terminum ponendum] sed aliter Alexander atque Philoponus, Quoniam, inquit, uidetur non omne animal boni esse susceptibile (sunt enim quaedam animalia, puta uenerosa, que ex necessitate non sunt bona) ideo inquit, loco Boni, debemus ponere uigilare aut dormire: nam aliq. animal non uigilat, non tamen ex necessitate: quod et ipse declarans, inquit, Omne namque animal horum est susceptiuum: si enim omne susceptibile, nullum erit animal, cui ex necessitate non inest uigilare aut dormire.

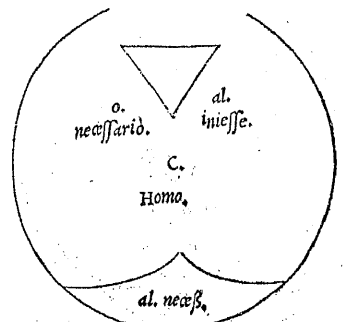
Si uero hic quidem uniuersaliter, ille autem in parte, utriusque praedicatiuis existentibus, si uniuersale sit necessarium, & conclusio erit necessaria. Demonstratio uero eadem, qua & prius: conuertitur enim & praedicatiuum in parte. si itaque necesse est b omni c inesse: a uero sub c est, necesse est b alicui a inesse: sed si b alicui a, & a alicui b inesse, necessarium. conuertitur enim.

Ambulans. A. animal necessariu. B. Animal.

Similiter & si a c sit necessariu uniuersaliter existens: nam b sub c est.

Animal. A. al. necessariu. B. Ambulans.

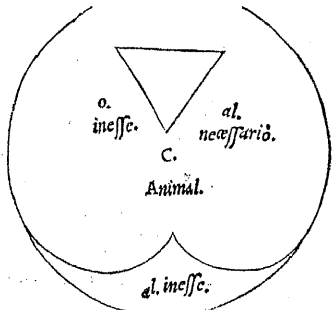

De particularibus nunc agit complicationibus: in quibus si ambae extierint affirmatiue, conclusio uniuersalem sequitur propositionem: propterea quod, dum ad primam reuocantur figuram, uniuersalis maior efficitur, ut supra quoque exposuimus. Primum autem eam ponit, que maiorem habet inexistentem in parte affirmatiuum, minorem uero uniuersaliter necessariam itidem affirmatiuum, hunc in modum, Aliquod c est a, ex necessitate omne c est b, sequitur ex necessitate aliq. b a: sed ipse maiorem conuertit, reduans hanc iam ad primam figuram: hoc enim est, quod dixit [a uero sub c est] namque maiore conuersa concluditur in prima, Aliquod a ex necessitate est b, hunc in modum, Ex necessitate omne c b, aliq. a c, ergo ex necessitate aliq. a b: deinde et conclusione terminis conuersa, fiet, Ex necessitate aliq. b a, quod fuerat questum. [Similiter et si a c.] Consimiliter, inquit, monstrabitur, et si maior uniuersaliter affirmatiua necessaria sit, differt autem haec a priore, quia in illa oportebat maiorem, et conclusionem conuertere: hic uero, minorem tantum. aliter nunc ostendit causam, ob quam fiat necessaria conclusio, inquit, [nam b sub c est] per quod et conuersionem minoris ostendit, que in parte erat affirmatiua inexistentis.

Si uero quod in parte necessariu est, non erit conclusio necessaria: sit enim b c

in parte & necessarium, a verò omni c in fit, non tamen ex necessitate: còuerfo igitur b c, prima efficitur figura: & vniuersalis quidem propositio nõ necessaria, quæ autem in parte, necessaria: sed quum ita se habeant propositiones, non erat conclusio necessaria: quare neque in his. Amplius & ex terminis manifestum: fit a, vigilatio: b, bipes: in quo autem c, animal: b igitur alicui c necesse est inesse: a verò, ipsi c contingit: & a ipsi b non necessarium: non enim necesse bipes aliquod non dormire aut vigilare.

Vigilare. A. a. inesse. B. Bipes.

Hæc figura potest esse utilis alteri cõiugationi, per eodẽ terminos & propositiones, sed tamen trãspostis: si minor fiat vniuersalis de inesse, & maior particularis de necessariò.

Confimiliter & per eodẽ terminos monstrabitur, & si a c fit in parte, & necessarium.

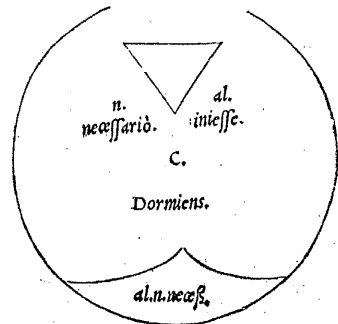
Monstrat nunc particulares inutiles ad quæstum necessarium concludendum: & inquit, quòd ex maiore inexistente vniuersaliter affirmatiua, & minore in parte necessaria non sequitur conclusio necessaria: monstrat autem hoc facta ad primam figuram reductione: deinde & terminis eandem refellit. Sed querit Leui Gersonis, cur si particularis necessaria potest ad vniuersalẽ reduci per expositionem, non sequatur & in hac complicatione conclusio necessaria: namque si minor sit in parte, potest optimè ad vniuersalem duã exponendo: puta, si dicam, Aliquod album ex necessitate animal: sub albo possum accipere cygnum, de quo necessariò & vniuersaliter animal verificatur. Dicimus itaque ad hoc, quemadmodum & supra respondimus, quòd expositio non potest effici in propositionibus dissimilibus, sed opus est ambas consimilis modi esse. [Confimiliter.] Hoc est, si maior extiterit necessaria in parte, minor uerò vniuersaliter inexistens, eodem pacto,

Dubitatio an sub particulari necessaria pos sit fieri expositio. Solutio.

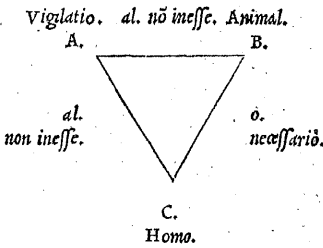
hoc est, per reductionem ad primam figuram: uerum in hoc solo different, quòd superior solius minoris conuersione ad primam remeabat: hic autem, & maiorem et conclusionem conuertere necesse est. Per eodẽ uerò dixit terminos, non tamen similitè dispositos: oportebit igitur hos uariare: nam si eodem ponantur pacto, non erunt uere propositiones: ponendum itaque est in a, bipes: in b, uigilatio: in c, animal: & syllogismus hunc in modum con struetur, Ex necessitate aliquod animal bipes, Omne animal uigilat, non tamen sequitur, Aliquod uigilans ex necessitate est bipes.

Si uerò hic quidem prædicatiuus, ille autem priuatiuus terminorum, quãdo uniuersale priuatiuum fit & necessarium, & conclusio erit necessaria: si enim a, c nulli contingit: b uerò alicui c inest: a alicui b necesse non inesse.

Vigilans. A. a. necessariò. B. Animal.

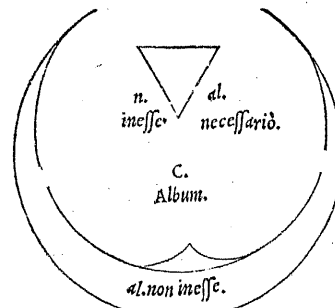
Quando autem affirmatiuum, necessarium positum sit vniuersaliter existens, aut in parte, aut priuatiuum secundum partem, non erit cõclusio necessaria, sed alia quidem eadem, quæ & in prioribus, dicemus: termini uerò quando sit vniuersale prædicatiuum necessarium, Vigilatio, animal, homo, medius homo.

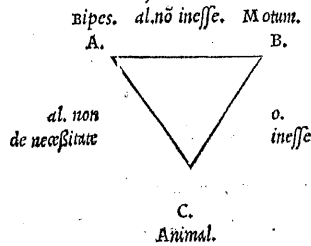
Quando autem in parte prædicatiuum sit necessarium, Vigilatio, animal,

mal, album: necesse est nanque, animal alicui albo inesse: uigilatio autem contingat nulli, & non necesse alicui animali non inesse uigilationem.

Vigilans. A. a. non inesse. B. Animal.

Sed quãdo priuatiuum in parte existens, necessarium sit, Bipes, motum, animal: animal, medium.

Ex maore vniuersaliter negatiua necessaria, & minore inexistente affirmatiua in parte, concluditur necessaria negatiua in parte: hoc at ipse breuibus exponit, quoniam hæc ex superioribus satis plana facta fuerant: dixit autem [a nulli c contingit] pro eo, quòd est ex necessitate nulli inesse. [Quando autem affirmatiuum.] Ex una affirmatiua, & altera negatiua, & una uniuersali, & altera in parte, quatuor effiebantur, quantum proposito attinet, complicationes: namque ex maiore uniuersaliter negatiua, binæ fiebant: aut enim maior necessaria erat, aut minor: Ex maiore item in parte negatiua, binæ consimiliter effiebantur: maior enim aut necessaria, aut non necessaria erat. Postea igitur quæ ex his quatuor eam explicat, quæ maiorem habebat uniuersaliter negatiua necessariam, minorem uerò affirmatiua in parte inexistente, quæ & sola utilis fuerit in conclusione necessaria: Nunc reliquis tres exponit, quæ tale quæstum non concluderent: quum enim dicat, [quando affirmatiuum necessarium positum sit uniuersaliter existens aut in parte] binas notat complicationes, & eam quæ minorem habet affirmatiua necessariam in parte cum maiore uniuersaliter negatiua inexistente, & eã quæ maiorem retinet in parte negatiua inexistente cum minore affirmatiua uniuersaliter necessaria: quum uerò addit [aut priuatiuum secundum partem] reliquam signifi-

cat, quæ ex maiore negatiua est in parte & necessaria cum minore uniuersaliter affirmatiua inexistente. [Sed alia quidem.] Alia inquit omnia, quæ de alijs inutilibus dicta sunt complicationibus, de his etiam dicenda erunt: hoc est, faciẽda erit in propositionibus conuersione, ut ad primam reducantur figuram. Scitu tamen dignum, quòd non de omnibus tribus istud asserit: sed de ea tantum, quæ maiorem uniuersaliter habet negatiua inexistente, minorem uerò affirmatiua necessariam in parte: hæc enim particulari necessaria conuersa, reuocatur ad quartum primæ figure modum: reliquæ uerò duæ per conuersionem ad primam nequeunt figuram remeare. [Termini uerò.] Eam terminis refellit, quæ minorem uniuersaliter habet necessariam cum maiore inexistente secundum partem: puta, Aliquis homo non uigilat, Ex necessitate omnis homo animal: non tamen sequitur, Ex necessitate aliquod animal non uigilat. [Quando autem in parte.] Hic terminis aliam refutat complicationem, quæ ex maiore inexistente constat uniuersaliter negatiua: cum minore necessaria secundum partem affirmatiua: quæ & superius per conuersionem fuerat refutata. [Viglatio contingit nulli.] Hoc est, uiglatio inest nulli albo: namque Contingere, significat etiam aliquid inexistere, quemadmodum supra quoque relictum est: fiat itaque complicatio, Nullum album uigilat, Aliquod album ex necessitate est animal, non tamen sequitur, Aliquod animal ex necessitate non uigilat. [Sed quando priuatiuum.] Reliquam ex tribus refellit, quæ maiorem habet negatiua necessariam in parte, minorem uerò uniuersaliter affirmatiua necessariam. [Bipes, motum, animal.] Ad id, dicitur, inquit Alexander, in quibusdam codicibus, medium bipes: sed hoc scribens uitium extitisse asserit: non enim oportere bipes esse medium, sed animal quod etiam in terminorum appositione monstrauit Philosophus, qui animal ultimo loco collocauit, & non bipes: consuevit enim hac figura, ultimum locum medio ascribere, existimandum igitur, quòd dixerit, non bipes medium, sed animal medium: namque si bipes medium poneretur, fieri non posset ut termini ad dictam complicationem cohererent. Hæc itaque coniugatio inutilis penitus censetur ad necessarium concludendum: licet nonnulli, quorum sententiæ uidentur accedere Alulidus Ros. & istam & eam, quæ maiorem habet in parte necessariam, minorem uerò uniuersaliter inexistente, utiles esse asserunt ad conclusionem necessariam, propterea quòd expositione monstrari hoc posse asserunt. Ceterum ad hoc eadem penitus dicenda erunt, quæ de quarto secunde supra retulimus.

Planum itaque, quòd inexistendi syllogismus non est, nisi utraq; sint propositiones inexistentes: sed necessarium est, & quum altera solum sit necessaria. In utrisque uerò, & quum prædicatiui & quum priuatiui syllogismi sint, necesse alteram propositionem consimilem esse conclusioni: dico autem, si inexistens, inexistente: si necessaria, necessariam: quare & hoc

manifestum, quod non poterit cōclu-
sio aut necessaria, aut inexistentis esse,
nisi accipiatur necessaria aut inexistentis
propositio.

Sensus est, Ex supra relatis manifestum est, non posse
conclusionem colligi inexistentem, nisi utraque propositio
onum fuerit inexistentis: posse autem necessariam, licet alte-
ra tantum necessaria sit. Verum quia Alexander uide-
bat hoc repugnare ijs, que supra dixerat, propterea mul-
tum insudauit in loco isto exponendo: ait enim, si hoc
simpliciter et ueris saliter intelligatur, quod repugnat su-
pra dictis: monstratum nanque esse, in prima figura ex ma-
iore inexistentem et necessaria minore, conclusionem colligi
inexistentem: Propterea inquit, hoc esse presertim intelligen-
dum, quod uidelicet in tertia figura ex ambabus uniuersa-
liter affirmatiuis non poterit conclusio inexistentis con-
cludi, nisi ambe propositiones fuerint inexistentes, eod quod
utralibet necessaria, conclusio erit necessaria: quod non ce-
rat in prima, dum ambe propositiones uniuersaliter ce-
rant affirmatiue: in secunda uero nulla penitus fiebat con-
clusio ex ambabus affirmatiuis, posset itaque per hanc mo-
strare proprietatem quandam tertia figure: nanque et de
hac sermone faciebatur. Ex duabus igitur uniuersaliter af-
firmatiuis in tertia non concluditur inexistentis, nisi ambe
fuerint inexistentes: necessaria uero, et altera solum, et u-
tralibet. Alter, inquit idem, possumus intelligere per in-
existentem propositionem, affirmatiuam, ita ut sensus sit,
Affirmatiuum non fieri conclusionem, nisi utraque que sint af-
firmatiue: necessaria uero fieri, si altera sola fuerit
necessaria: sed profecto non parum asserata est expositio
hanc. Sed et aliam idem asserit expositionem, inquit, non
de tertia tantum figura posse hoc intelligi, sed uniuersa-
liter et de omnibus: nanque si conclusio inexistentis sit, o-
portet ambas propositiones inexistentes esse, hoc est, ta-
les, in quibus predicatum in sit subiecto: unde si necessaria
fuerint, erunt etiam inexistentes: non autem conuerso.
quapropter quum altera sit necessaria et altera inexi-
stens, possumus ambas uniuersaliter inexistentes. Addit idē,
fortasse melius esse, ut ita intelligamus [manifestum quod
inexistentis non erit syllogismus, nisi utraque sint inexi-
stentes] ac si dicat, manifestum esse ex dictis, quod est ali-
qua complicatio syllogistica, in qua fieri non potest conclu-
sio inexistentis, nisi ambe sint inexistentes: non enim tanquam
uniuersaliter dictum intelligendum esse. Sunt tamen que-
dam etiam conuersiones, in quibus necessarium concludi
nequit, nisi ambe propositiones necessarie fuerint: quem-
admodum quartae secundae et quinta tertiae: hanc ille atque
alia complura: et huius sententiae uidetur accessisse etiam
Philoponus. Diuus tamen Albertus ita exponit, quod non
potest immediate et primum conclusio fieri inexistentis, nisi
si ambe propositiones fuerint inexistentes: si enim ex al-
tera necessaria et altera inexistentem sequitur inexistentis,
hoc non fit immediate, sed quoniam ex necessaria possu-
mus inexistentem inferre. Nos autem multo secius hec
audienda arbitrari, et fortasse multo melius: nanque
dicere, ex necessario sequi inexistentem, praeterquam quod ab-
surdum iudicamus, superius etiam refutatum est. Dicere
etiam regulam istam, ad solam tertiae complicationem re-

Nota, quod
de mente A-
lexandri in-
telligendum
sit dictum
philosophi
conclusionem
de inesse no-
sequi, nisi ex
propositio-
onibus de
inesse.

Expositio
diui Alber-
ti.

Expositio
Burane.

ferri, et non simpliciter intelligendam esse, multo absurdi-
us censendum existimamus, quum infra quoque eadem ser-
me que hic dixerat, ad uerbum quasi repetat. Dicimus in-
taq; nos, non posse ullo pacto conclusionem uere fieri in-
existentem, nisi ambe fuerint inexistentes: namque ex altera
necessaria et altera inexistentem, minime concludi potest
inexistentem uerum: neque hoc unquam dixit Aristoteles, sed
semper asseruit conclusionem sequi non necessariam: et
ita cause ambiguitates omnes, que hoc in loco negandum
faciunt, euancescere. Quomodo autem intelligendum sit,
ex altera necessaria et altera contingente, conclusionem
sequi inexistentem, sic loco declarabitur. [In utriusque.]
Quum hoc dixisset, significauit in quibus utrisque, hoc est
affirmatiuis et negatiuis: aut in utrisque, hoc est, necessario
et inexistentem: aut in utrisque missionibus, de quibus nunc
sermone facit, necesse est conclusionem similem esse alte-
ri propositioni. Quomodo autem similis esse debeat, ipse
dicit: Nanque si inexistentem, oportet alteram propo-
sitionem inexistentem esse: si necessaria, necessariam: non au-
tem si partialis extiterit conclusio, opus erit alteram
esse partialem, eod quod in tertia figura, et duabus ex-
istentibus uniuersalibus, partialis sit conclusio: aut et-
tunc potentia est partialis: quod declarat reductio ad
primam figuram, per conuersionem facta. Sed dubitat hoc
in loco Alexander: namque uidetur et neutra necessaria
conclusionem colligi posse necessariam, puta hunc in mo-
dum, Omne ambulans risibile, Omnis homo ambulans, O-
mnis homo risibilis. Dicimus hoc terminorum gratia tan-
tum fieri, non autem ex forma syllogistica, et propterea
dictis minime repugnare: aut aliter et melius, Negamus
conclusionem simpliciter esse necessariam: licet enim secan-
dam materiam talis sit, non tamen modum habet appo-
situm: quod ad simpliciter necessariam propositionem exi-
gitur.

De necessario itaque quomodo fit,
& quam habet ad inexistentem differen-
tiam, dictum est quasi sufficienter.

Diximus, inquit, de necessario quasi sufficienter, (quo-
niam et infra de hoc nonnulla in medium proponitur)
quomodo fiat, et quomodo differat ab inexistentem: puta,
sempiterna inexistentem et modi appositione. Et hec
hucusque longa distulimus disputatione, primum exposi-
tis ac pertractatis complicationibus, que ambas habent
necessarias: mox de missione inexistentis ac necessarij in pri-
ma figura acturi: refutat prius eorum opinione, qui in-
existere aut contingens communius necessario asserbant:
ac reddidit causa, cur se materia addicat necessaria, quum
alioquin de simpliciter syllogismo sermone faciat, curque
statim post inexistentes complicationes, de necessarijs per-
tractauerit, et quare quartus secundae, ac quintus tertiae
modus per impossibile non communestrentur: soluta ibidem
dubitatione perpulchra, ac declarata expositione, qua
dicta arguantur complicationes: assignata ibidem differen-
tia, qua differat a sensibili ostensione. Deinceps missionem
necessarij atque inexistentis aggressi in prima figura, in-
riorum opiniones reuocauimus: addidit ibidem diui Alberti
expositionem, ac refutat: cui et Alulidi Ros, super missione
hac sententiam adiunximus ac reiecit: allata deinceps
Graecorum

Hoc uide-
tur opponi
ei, quod su-
pra dictum
est: conside-
ra solutio-
nem ex dia-
ctis.

Epilogus.

Que sint
pertracta-
da de Con-
tingenti.

Graecorum expositione, quam neque penitus admittendam,
nec omnino reiciendam diximus, iactis ibidem positionis
materie fundamentis: solutis mox et antiquorum et in-
riorum dubitationibus, que hanc uidebantur demoliri:
quodque propositiones quaedam necessariae censentur,
que nullo pacto tales sunt uocandas. Postea et Aristote-
licas attulimus rationes, quibus positio sua firmari posset:
solutis ibidem aduersariorum rationalis: quodque Phi-
loponus et alij ferme omnes, perperam dicant, ex maio-
re inexistentem ac minore necessaria, conclusionem sequi in-
existentem, quodque non recte Alexander dixerit iisdem
terminis ualem quoque complicationem refelli posse. De-
inde secunde figure conuersiones aggressi sumus, decla-
rauit quoniam modo intelligendum sit, Contingit nulli, co-
tra Alexandri sententiam: solutis inibi Philoponi quoque
rationibus, firmataque insuper Leonis opinione super
propositione inexistentem: quidue intelligendum per neces-
sarium ex suppositione: et quomodo sciendum sit satis
rationibus, quartum secunde arguentibus. Demum ad ter-
tia figure missionem exponendam nos contulimus: ubi mo-
deriorum opinionem refellimus, negantium ex maiore in-
existentem ac minore necessaria, conclusionem sequi neces-
saria: soluta ibidem instantia Leonis, de scienda exposi-
tione: simulque enarrato scriptoris uicio, de terminorum or-
dine ac positione: denique multiplici allata expositione,
quo modo non possit conclusio fieri inexistentis, nisi ambe fu-
erint inexistentes: necessaria uero fiat, et altera tantum
necessaria. Quas ob res tempus iam est, ut contingens de
missionem ac diuisionem, exponendas aggrediamur.

De contingenti. Cap. VII.

E cōtingenti uero post hec
dicamus, quando, et quomo-
do, & per qua erit syllogis-
mus. Dico autem continge-
re & contingens, quod quum non sit
necessarium, si ponatur inesse, nihil e-
rit propter hoc impossibile: nanque
necessarium, & quouocē contingere di-
cimus.

Postea quam hucusque propositiones ac syllogismos
inexistentes tanquam simpliciores, mox et necessarios, tan-
quam, qui inexistentibus magis consimiles sint, pertracta-
uit atque disposuit: ad tertium, quod supererat, negotium in-
presentia se conuertit: hoc est, ad enarrationem contingen-
tium syllogismorum. Sed quoniam ista perquam diffialia
sunt, non immerito prius quaedam praeposit, que dian-
dorum mentem ac sensum aperiant. Definit itaque pri-
mum Contingens, quod profuturis missionibus fiat: deinceps
hoc definitum, duas in partes sciat: ac denique eius-
dem Contingentis dictum De omni explicat. Ait itaque
post supradicta enarrandum esse, in qua figura ac modo,
et per quas propositiones in contingentibus efficiatur syl-
logismus. [Dico autem contingere et contingens.] Hoc in
loco definitionem contingentis ascribit, inquit, Dico, qua-
si inueniens, quod alijs nonnulli aliter accipiant Contingens,
quemadmodum infra legitur in planum sit: ego autem ait

appello, contingere seu contingens, hoc est, siue modi ac-
cipias contingentis per se, siue etiam ut determinat propo-
sitionis predicatum: Contingens igitur secundum Aristote-
licam opinionem est, quod et non necessarium est, et si
ponatur esse, ex eo nullum sequitur impossibile. Vbi scias,
quemadmodum et Alulidi Ros, optime notat, quod uarie
ara missionem istam extiterit antiquorum expositiones:
quum enim, quemadmodum et supra reuocauimus, Contin-
gens trifariam accipitur, pro necessario, pro inexistentem,
et pro possibili, in quo predicatum subiecto non inest, sed
inesse potest: nonnulli, quemadmodum Abumazar, uolue-
re, definitionem istam communem esse possibili et inexi-
stenti, ita quod omne illud contingens nuncupetur, quod non
est necessarium: hanc igitur Abumazar sententiam secutus,
dixit missionem istam, quemadmodum et relique omnes,
ex genere ac differentijs constitutam esse: et quoniam de-
scriptiones maxime innotescunt per proprias passionem, ob-
id ultimò propriam etiam passionem adiecit: secundum ita-
taque opinionem uiri istius, genus hac in definitione erit
dicto illa [quod] que et inexistentem comprehendit et im-
possibile: differentia uera erit, quod additur [non neces-
sarium] namque per hanc secluditur a quacunque alia pro-
positione: quodcumque namque non necessarium est, illud
est contingens, et conuerso: quod uero subinde adiatur,
[quo posito inesse] uult non differentiam esse, sed pro-
prium quoddam, eius naturam consequens contingentis, quod
uerè contingens, quodque in potentia est, namque non omne
contingens hic definitum, poni potest in esse: si enim fuerit
inexistens, qui fieri potest, ut inexistere adhuc ponatur: et
propterea dixit, hoc non differentiam sed proprium quod-
dam esse, ex proprijs consequentibus partes contingentis
hic descripti: et quum dixit [non necessarium] intellexit
priuationem modorum omnium necessarij, hoc est, necessa-
rij simpliciter atque absolute, quemadmodum dicimus, ho-
minem esse animal, necessarium uocari: et necessarij secan-
dam quid, quemadmodum illud uocamus necessarium, quod
respectu temporis necessarium dicitur, puta praeteritum: que-
admodum, Caesar fuit dictator: praesentis, ut, Mattheus
cōponit, uel, Mattheus est homo: futuri, et si dicam, Cras
inapient halyonij dies. Et quia dixit [si ponatur inesse]
notat Leo, quod non esse trifariam dici potest: Quod nul-
lo modo est, quemadmodum chimera, aut tragalaphus: et
propterea hoc secluit, quum inquit [quod quum non sit
necessarium] nam chimera non esse, est necessarium: si e-
nim impossibile est esse, necessarium est non esse: Secundo
modo, illud dicitur non esse, quod in aliquo tempore est,
in aliquo minime: et quum est, non potest non esse, et quum
non est, non potest esse: unde si non fuerit et ponatur ef-
se, ex eo sequitur impossibile: quemadmodum eclipsis ac de-
fectus lunae: unde fortasse apte idem addit particula[m] il-
lam [ex quo non sequitur impossibile] ut ab hoc seernat,
istiusmodi possibilis, seu non existentia: Tertio modo, non
esse dicitur, quod non est quidem, in eo tamen tempore,
in quo non est, si ponatur esse, ex ea nullum sequetur im-
possibile: quemadmodum, Dominiam rhetorem Homeri-
am lectionem cras non esse lecturum. Hec illi: Verum
inquit Alulidus Ros, sententia optimi expositorum omni-
um inter Peripateticos, hoc est Alexandri, secus se habet:
ait enim ille quasi ad uerbum, Tractaturus de syllogismis
contingentibus, primum definit, quid sit contingens: definit
autem,

Varia opi-
niones ara
definitione
cōtingentis.

Contingen-
tis finitio ex
Abumaza-
ris sententia.

Non esse,
trifariam
dici.

Expositio
Alexandri
autem,

inexistentes & necessariae simul verificarentur. Verum licet hoc pacto uoluerit Philosophus contingentes conuerti propositiones, hoc tamen negauit eius sodas Theophrastus: Ob quam uero rationem, inferius elucidabimus. Modernorum uero nonnulli dicunt, si tales contingentes in sensu accipiantur diuisionis, quod utique conuertuntur in oppositam qualitatem: si autem in sensu compositionis sumantur, negant talem fieri posse conuersionem: non enim, inquit, sequitur, Nullum existens esse hominem, est contingens: ergo omne existens esse hominem, est contingens. Ceterum haec merae sunt nugae, & assae (ut dicitur) glandes: namque & in quoanque sensu conuertuntur tales propositiones, & instantiae etiam pueriles admodum, & nullius sunt momenti: quemadmodum uel eae clarum esse potest. [Eodem autem modo.] Hoc dixit, quasi inueniens alias aequiuales contingentes: puta, Possibile esse, possibile non esse, non necesse esse, non impossibile esse. [Quoniam enim.] Causam assignat, ob quam conuertantur affirmationes negationibus: quoniam enim contingens est non necessarium: non necessarium uero contingit etiam non esse: igitur quod contingit esse, contingit etiam non esse. [Verum tales.] quod supra dixerat, nunc exponit, quod non conuertuntur affirmatiue cum uere negatiuis, sed cum ijs, quae cumque negatiuum habent figuram, sunt autem secundum ueritatem affirmatiue: namque quemadmodum in propositionibus inexistentibus, tunc efficitur negatio, quum negabatur esse ipsum: ita & in modalibus uere tunc appellabitur negatio, quum modus, qui ipsius esse uicem obtinet, negatione destruetur. Nicophorus tamen in primo introductionis compendij uelle uidetur uere eam diuisionem, in qua negetur ipsum esse: ac ne multis agam, quae ipse dicit, in medium adducam: ait enim ad uerbum. Ut autem & in propositionibus eam modo, ut deat, fiat negatio, eam modo negatio construenda est: huius enim quod est, Contingit Socratem ambulare, negatio est. Non contingit Socratem ambulare: hoc autem, quod est, Contingit Socratem non ambulare, ex transpositione est affirmatio: huius autem negatio, Non contingit Socratem non ambulare. Fit enim negatio in huiusmodi propositionibus, & si ipsi est applicat negatio, quum ipsum est accipimus secundum actum in talibus propositionibus actualiter ponentes, non solum subintelligentes ipsum: quemadmodum, quando non dicimus, Possibile Socratem philosophari: sed quum, Possibile est Socratem philosophari: huius enim affirmationis negatio, & quae est, Non possibile est Socratem philosophari: & quae est, Possibile non est Socratem philosophari: satis tamen & tutius secundum omnes negationes in propositionibus eam modo praepone re negationem modo, siue habeant, siue non habeant. Est adiacens: & affirmationem ponere, Non possibile est Socratem philosophari: & in alijs item facere consimiliter. Haec ille, uerum ista magis ad librum attinent *περί ἐπιμνησίας*. [Quemadmodum dictum est prius.] Hoc est in libro de interpretatione: ex quo, inquit Alexander, monstrare possumus, de interpretatione librum Aristoteliam esse, non autem subdititium: ueluti male opinabatur Andronicus Rhodius. Aut & hoc supra dicit, ubi agebat de modalium conuersione ad aliam illius capitulum.

Determinatis uero his, rursus dicimus, quod contingere secundum binos dicitur modos: unum eo, quod ut plurimum fit, & deficit necessarium, ut canescere hominem, uel augeri aut minui: aut penitus, quod aptum natum est esse: hoc enim non continuum quidem habet necessarium, propterea quod non semper est homo: atqui dum homo fit, aut ex necessitate aut ut plurimum est. Alium, ipsum infinitum, quod & fit & non fit possibile: ut ambulare animal, aut ambulante terrae motum fieri: aut omnino quod a fortuna fit: nil enim magis sic aptum est natum, quam in contrarium.

Sciat nunc contingens supra definitum, duas in partes, in natum atque infinitum: est autem, referent Alexander, diuisio haec ueluti generis in species, aut totius in partes: quas tres facit in expositione sua Alulidus Ros. ut in pluribus, ut in paucaoribus, & equaliter: has etiam supra reuoluimus: sed Aristoteles tria haec ad duo redegit, natum atque infinitum. Hoc autem ista de causa factitatum fuisse arbitror, propterea quod utraque contingentia, & ut in paucaoribus & equaliter, indeterminatam quandam naturam habent: & ob id existimo fuisse isthac infinita uocata: contingens enim equaliter propter hoc infinitum atque determinatum dicitur, quia non magis sic quam sic determinatur: sed ad utrauis partem flectitur: ut in paucaoribus uero, infinitum uocatur, quia quasi sine causa fit, casu puta, aut fortuna: & quia penitus infinitum est & incertum: namque necessarium illud est, quod maxime finitum & determinatum dicitur: secundum, quod necessario proximius: hoc autem contingens, ut in pluribus: quod autem maxime distat a necessario ac determinato, non inuiri ad infinitum atque indeterminatum uocatur: ut equaliter contingens: & adhuc magis, quod in paucaoribus: unde inquit Alexander, fingamus lineam diuidi duas in partes inaequales: ex hac sectione causabuntur duo contingentia, ut in pluribus atque ut in paucaoribus: si uero eandem partem tiamur in duo aequalia, contingens erit equaliter. [Hoc enim non continuum.] Causas tradit, ob quas contingens ut plurimum non est necessarium: & inquit has duas esse, unam ex parte subiecti, alteram ratione praedicti: ex parte quidem subiecti, ueluti si naturaliter debeat homo canescere in senectute: accidit plerumque hoc non fieri, propterea quod homo antequam ad senectutem deueniat, prius interibit: ex parte uero praedicti, quoniam licet ad id etiam aetatis perueniat, non tamen orientur anni: & hoc est, quod ipse dicit [hoc enim non continuum quidem habet necessarium, propterea quod non semper est homo] si uero semper esset homo, non tamen adhuc semper canesceret in senectute, sed aut ex necessitate aut ut plurimum canesceret: ex necessitate quidem, si tale praedictum necessarium

Diuisio contingens est generis in species.

Quare contingens aequaliter & in paucaoribus infinita uocatur.

an haberet ad subiectum habitudinem: ut plurimum uero, si non necessarium: quemadmodum in proposito supponimus: nonnulli uero aliter exponunt, dicentes motum ad canitiam necessarium esse: ipsam uero canitiam, non necessariam: sed prior expositione multo antiquior. [Alium] Nunc alterum contingens exponit, quod infinitum uocatur: quodque bifariam dicitur equaliter atque ut in paucaoribus: contingens equaliter significauit, quum dixit, Quod & fit & non fit possibile: ut in paucaoribus, dum ait, Aut omnino quod a fortuna fit: & exemplo etiam utrumque notauit: equaliter, quum dixit, Ambulare animal: ut in paucaoribus, dum inquit, Aut ambulante terrae motum fieri.

Conuertitur itaque secundum oppositas propositiones utrumque contingentium, non eodem tamen modo: sed quod aptum natum est esse, cum eo, quod est, non ex necessitate inesse: sic enim contingit non canescere hominem: Ipsum uero infinitum, cum eo quod est, nihil magis sic quam illo modo se habere, aut habitum ire. Verum scientia ac syllogismus demonstratiuus, de ipsis quidem infinitis non est, eo quod inordinatum est medium: de apte uero natum est: & ferme rationes & considerationes fiunt de sic contingentibus: de illis autem accidit quidem fieri syllogismum, non tamen consueuerunt quaeri. Haec igitur magis determinabunt in sequentibus. Sed nunc dicamus, quando, & quod, & quis erit syllogismus ex contingentibus propositionibus.

Quia superius simpliciter dixerat contingens ad oppositum conuerti: nunc idem hoc praestitit & in specie declarat, inquit, utrumque contingentium, hoc est, natum, atque infinitum, conuerti secundum propositiones oppositas: differre tamen inter se, propterea quod contingens natum non conuertitur in natum amplius, sed in non necessarium: cui si dicam, Contingit hominem canescere in senectute, uertetur in istam, Contingit hominem non canescere in senectute: quod natum non est, sed non necessarium: ubi per non necessarium intelligunt nonnulli contingens in genere, seu possibile illud alium, quod nos supra & negauimus, & demoliti sumus. Quapropter secus Alexander, Couertitur, inquit, & secundum oppositas propositiones utrumque contingentium, non eodem tamen modo, sed de eo, quod ut plurimum dicitur, uerum est asserere, quod contingat non esse: non quod aequaliter contingat esse & non esse: uerum quia de contingente ut plurimum dicere possumus, quod non necessarium est: contingens enim non est

Aliiter secundu Alex. conuertitur contingens ad oppositum quum sit natum.

necessarium, uult itaque in summa Alexander dixisse Philosophum, contingens hoc conuerti in non necessarium, quia si causam reddentem, aut & ipsum in oppositam conuertatur qualitatem: cui si diceret, Contingens ut plurimum ad oppositum uertitur: quoniam & ipsum non est necessarium. Ceterum licet enarratio haec sit multum ingeniosa, non tamen multum contextui adaptatur: namque causam aut contingens ad oppositum uertatur, satis supra retulit: quum alioquin intentio Philosophi hoc in loco non sit, causam reddere, ob quam contingens ita uertatur: sed differentiam potius, qua differunt utrorumque contingentium conuersiones. Dicimus itaque nos aliter, quod per non necessarium, hoc in loco intellexit contingens ut in paucaoribus: quamuis, pro alio supra in contingenti diuisione non necessarium acciperet. Hoc autem ideo fecit, quia contingens istud maxime necessarium uim atque naturam demolitur. Necessarium namque & subiecto praedictum inesse dicit, & semper inesse: contingens uero, in paucaoribus praedictum subiecto non inesse asserit, & rarerit inesse posse.

Qua de re sunt, qui aliter intelligant diuisionem contingenti supra reata: uolunt enim, quod contingens natum comprehendat contingens illud, quod natura & ut plurimum fit: puta hominem nasci cum quinque digitis: & illud etiam, quod huic opponitur: quod & ipsum natum uocari potest, non ut fit, sed ut non fit: naturale enim est, ut homo non nascatur sedigitus. Addunt insuper infinitum quoque bifariam dicit, & id quod equaliter se habet, ut hominem ambulare, & illud etiam, quod rarissime accidit, non tamen naturaliter aut ad esse aut ad non esse determinatur, sed causam habet infinitam, & per accidens: quemadmodum ambulante homine terrae motum fieri: & ob id asserunt Aristotelem dixisse, Contingens natum esse, non conuertitur in contingens natum esse, sed in contingens natum non esse: quod non necessarium uocauit, quodque quasi describens, inquit, sic enim contingit non canescere hominem: ipsum uero infinitum conuerti in idem semper infinitum, puta, si fuerit infinitum equaliter, in infinitum aequaliter: si infinitum & indeterminatum secundum causam, in infinitum ac indeterminatum secundum causam: puta, fodientem thesaurum inuenire: uel fodientem thesaurum non inuenire: neutrum magis, quo ad causam, determinatum est: sed utrumque per accidens & indeterminatè accidit: & fortasse hunc in modum intelligebat in secundo naturalis auditus Aristoteles, τὸ χλωρὸν ἄνθρωπον. Sed de his alibi pertractandum relinquo: hoc itaque quasi inueniens Philosophus subdit, Ipsum uero infinitum cum eo, quod est, nihil magis sic se habere, aut habitum ire. Si igitur hunc in modum contextum exposuerimus, fallissimè erunt omnia: si autem superiorem fecerit fuerimus exa positionem, inadet haud mediocri dubitatio. Cur Aristoteles dicat contingens natum, hoc est, contingens ut plurimum, non conuerti eodem pacto: & tamen, hoc asserat de contingenti infinito: quum alioquin contingens in paucaoribus, quod sub infinito comprehenditur, & ipsum non eodem conuertatur pacto: namque contingens ut plurimum, conuertitur in contingens ut plurimum, puta, ambulante homine terrae motum fieri, raro accidit: & ob id, suum oppositum frequentius eueniet. Quod si uelimus & opinionem istam praestare, dicendum a nobis erit, Aristotelem non hoc sensisse, aut protulisse

Nota expositione diuisionis infiniti contingenti & natum secundum alios.

Nota dubitatione in dicto Aristotele de conuersione contingenti nati.

de omni contingenti infinito, sed de eo tantum, quod equaliter uocatur: quodque inueniens, dixit, Nihil magis sic quillo modo se habere, aut habitum ire: uen si dicaret, illud uolo contingens infinitum, quod neque in presentia, neque in futuro magis determinabitur ad esse, quam ad non esse, aut conuersio: hoc autem ideo fuisse uidetur, quoniam contingens, ut in paucis, raro in monstrationem uenit. [Verum scientia] Occurrit quasi tacite dubitationi: posset enim quispiam non immerito querere, si scientia non est de contingenti infinitis, cur de ipsis in presentia sermonem faciat? Respondet, inquit, quod de infinitis quidem scientia non est: propterea quod medium, hoc est, causa est inordinata atque infinita: oportet enim scientem, quemadmodum in posterioribus dicit, opinari rem per causam, et quoniam illius est causa, hoc est, opinari causam et causam determinatam: ob hoc igitur de infinitis contingentiis non est scientia: nil tamen prohibet, quod de illis fiat simpliciter syllogismus: et propterea, quum de hoc in presentia inueniamus, non ab re fuit, et istud in medium proponere: de eo tamen in posterioribus non fiet mentio: quandoquidem queri non solet: quae sita enim equalia ijs sunt, quaeunque situm: de a parte uero natis, scientia est: et ferme speculatione omnes de talibus pertractant, non dico, ut contingentiia sunt, sed ut in suam referuntur causam et necessaria fiunt, quum causam habeant et per se et determinatam: uerum de his alibi et in posterioribus dicemus: nunc autem enarremus, in qua figura, et in quo modo syllogismus ex contingentiis efficiatur, et quis perfectus, et quis imperfectus uocandus sit. Non itaque, ait Alexander, secludit penitus a tractatu isto contingens infinitum, sed inquit, quodammodo sermonem de hoc facere, inutile et dispensiosum fore, simul significans debere nos, quae maxime utilia sunt, et prosequi et amplecti: quapropter ait idem, Peripatetici faciunt moderniores, qui arguendi modos quosdam inuites in medium proferant, quemadmodum qui Δαφορὰς μωροι λόγος, uel Δαφορὰς ἠδολογίας, uel Δαφορὰς ἠδολογίας, uel uniuersaliter dicitur Δαφορὰς uocantur: nam cuiusque instrumenti mensura, est usus: quare cuius nullus usus sit, illud neque instrumentum appellari debet: asina nāq, quae faber non utitur, non amplius asina dicenda est, nisi forte esse equiuocet. Ita igitur et contingens illud, quod in usu est, erit amplectendum, quod supra natum uocauimus: quod uero infinitum dicitur, fugiendum a nobis erit pro uirili: de hoc enim scientia nulla est, quemadmodum supra reuolimus. Licet fortasse uelut et Alulidus Ros, inquit, nonnullae artes de huiusmodi contingentiis agant: ut de contingenti equaliter, rhetorica: de contingenti utrius paucioribus, diuinandi ars, atque haruspiana. Sed de his haecenus, iam ad reliqua transeamus.

De syllogismis ex ambabus de contingenti in prima figura.

Caput VIII.

ED quoniam contingere hoc huic inesse, bifariam erit accipere (aut enim cui in est hoc, aut cui contingit ipsum inesse. a namque contingere, de

quo b, horum alterum significat, aut de quo dicitur b, aut de quo contingit dici: a uero de quo b, vel a contingit omni b, nihil differt: manifestum igitur quod bifariam dici posset a contingere omni b inesse.)

Postquam contingenti definitionem partitionemque explicauit, nunc, quod et supra pollicitus fuerat, uult de uniformibus contingentiis agere coniugationibus: ac primum exponit atque enarrat, quale sit dictum De omni in contingentiis: est enim diuersum pacto aliquo ab eo, quod in necessariis atque inexistentibus de omni dicitur atque subiecto: nam quum dicimus, a contingere omni b, bifariam dicimus: aut id quod est b, contingere esse a, aut illud quod potest esse b, posse a esse: hoc uolumus ambas propositiones contingentes, illo maiorem contingentiem, alteram uero inexistentem. Sed quereret non immerito quispiam, cur est, quod contingenti duplex uoluit esse dictum de omni, uerum uniformibus deseruiens complicationibus, alterum misist: aut si multiplex esse uolebat, cur non triplex asseruit, unum ad uniformes, alterum ad iustas contingentiem et inexistentem, tertium ad iustas contingentiem ac necessarias connectendas complicandasque coniugationes? Dicimus hoc ea de causa factum fuisse, propterea quod in necessariis atque inexistentibus, quum ambae praedictae adiectu inesse subiecto dicant, uniam inuenitur De omni dictum, neque ullo modo uariatur: in contingentiis uero, quum aliquando adiectum dicant, aliquando potestiam, bifariam praedictum de omni dicimus subiecto: et ob id duplex in contingentiis inuenitur, in necessariis uero et inexistentibus simplex. Quapropter non adimus in Leonis sententiam, qui uidetur trifariam in contingentiis de omni praedicare, inquit, Contingere b esse a, significare, quod potest, uel est, uel ex necessitate est b, posse a esse, namque quum dicimus, quod est b, posse a esse, latius accipimus esse, non pro simpliciter inexistentem: sed pro eo quod est, praedictum pacto aliquo subiecto inesse: quod commune est et simpliciter inexistenti, et necessario inexistenti, quod supra secundum quid inexistere uocauimus. [Namque contingere] quod a contingere omni b, utrumque horum significat, monstrat, inquit Alexander, transmutans ipsum in hoc, quod est, a contingere de quo b, tanquam manifestum: unde et subdit [a uero de quo b, uel a contingit omni b, nihil differt.]

Primum igitur dicamus, si de quo b contingit ipsi c, & de quo a ipsi b, quis erit & qualis syllogismus: sic enim & propositiones utraque accipiuntur secundum contingere: quum uero de quo b, inest a, contingat, illa quidem inexistens, illa autem contingens. Quare ab iis, quae cōsimilis sūt figuræ, incipiendum, quae admodum & in aliis. Quando itaque a omni cōtingat b, & b

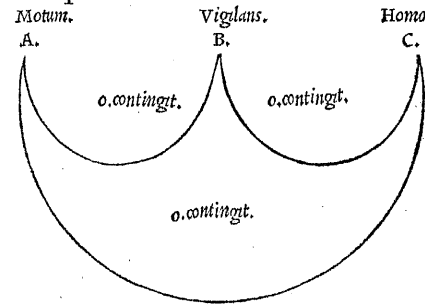
Dicitur de omni in positionibus contingentiis.

Questio.

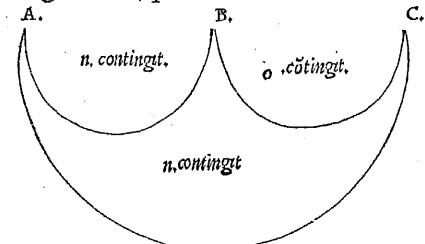
Solutio.

Contra opinionem Leonis.

& b omni c, erit syllogismus perfectus: quod a omni c contingit inesse. Hoc autem manifestum ex definitione: cōtingere namque omni inesse sic dicebamus.

Consimiliter & si a contingit nulli eorum, quae sunt b, b uero contingit omni c, quod a contingit nulli c, de quo enim b contingit, a non contingere, hoc erat nullum omittere contingentiem, quae sub b.

Primum, inquit, dicendum de uniformibus: quia quemadmodum et diuis refert Albertus, simile est ane dissimile: sicut unum ante multa: quare incipiendum ab ijs, quae cōsimilis sunt figuræ: quemadmodum in alijs, puta, inexistentibus ac necessarijs. [Quando itaque] Primum eam ponit, quae ambas habet uniuersaliter contingentes affirmatiuas: et inquit, ita se habentibus terminis, perfectum fieri syllogismum: planumque hoc esse ex definitione, puta, dicit De omni in propositionibus contingentiis: contingere namque omni inesse sic dicebamus: dico autem perfectum propterea, quod nulla aut conuersione, aut transpositione indiget. [Consimiliter et si a] Eodem, inquit, modo, et ex maiore negatiua, ac minore affirmatiua, ambabus uniuersaliter, perfecta erigitur complicatio: quoniam de nullo contingere hoc erat nullum omittere contingentiem, quae sub b. Vbi scias, inquit Alexander, quod ordo contextus fuerat, postquam primam complicationem enarrauerat, ac dixerat manifestum hoc esse ex definitione, statim inferre: hoc enim erat, Nullum omittere contingentiem, quae sub b: quapropter, inquit, et contextus obscurior fuit. Nos autem dicimus hoc ideo factum fuisse, quoniam in contingentiis non differt de omni aut de nullo

dicere, unum etenim et idem sunt: quum negatiue affirmatiuis, et conuerso, affirmatiue negatiuis conuertantur: et propterea unico uerbo, utrumque unum et idem esse significauit, et quid etiam sit, explicat. Haec ille. Ceterum nonnulli conantur instantiis regulas Aristotelicas disturbare: aiuntque, nisi corrigantur, et necessariam affirmatiuam et negatiuam sequi posse: puta, Contingit nullum album esse equum, contingit omnem hominem esse album, ergo necesse est nullum hominem esse equum: praeterea, Contingit omne animal esse hominem, contingit omnem equum esse animal, ergo necesse est nullum equum esse hominem. Alij aliter: Contingit omne motum esse hominem, contingit omnem equum moueri, nec tamen sequitur, Contingit omnem equum esse hominem, immo necesse nullum. Iterum, Contingit omne motum esse hominem, contingit omne rationale moueri, nec tamen inferat, Ergo contingit omne rationale hominem esse, immo necessarium est. Addunt alij, non sequitur, Contingit omne grammatiam esse album, contingit omne nigrum esse grammatiam, ergo contingit omne nigrum esse album. Ad haec et cōsimilia respondent nonnulli, non esse propositiones istas accipiendas in sensu compositionis, sed debere accipi in sensu diuiso. Verum quemadmodum et supra relatum est, responsio haec pauci penitus ac nullius momenti censenda est, quum ea proferat, quae nunquam Aristoteles imaginatus est. Alij aliter dicunt, et est Leui Geronisi, quod oportet contingens accipi ex parte proportionis praedictae ad subiectum, non autem ex parte subiecti: quoniam hoc modo sequeretur et necessaria negatiua et necessaria affirmatiua. Ceterum neque haec propositio satisfiat: namque et subobscura est, et fortasse etiam aliquid falsi continet. Nos itaque aliter dicimus, quod instantiae ille mille penitus sunt: nil etenim mirum, si ex falsis propositionibus, falsa colligatur conclusio: namque et ista falsa est, Contingit nullum album esse equum: si namque esset uera, posset ad oppositum conuertere, Contingit omne album esse equum: quod per absurdum, quum ex necessitate aliquid album non sit equus, puta cygnus: multo autem magis ille falsitate damanda erunt, Contingit omne animal esse hominem, Contingit omnem equum esse animal: quum ex necessitate aliquid animal sit homo, et aliquid non sit homo: et omnis equus ex necessitate sit animal. Cōsimiliter et haec falsa est, Contingit omne motum esse hominem: namque ex necessitate aliquid motum non est homo. Demum asserimus conclusionem istam, Contingit omne nigrum esse album, ueram esse, licet enim sit haec impossibilis, Nigredo est albedo: haec tamen possibilis censenda est, Nigredo est albedo, quum significat, albedinis subiectum posse nigredinis subiectum esse: quod fieri oppido potest.

Instantiae contra regulas Aristotelicas.

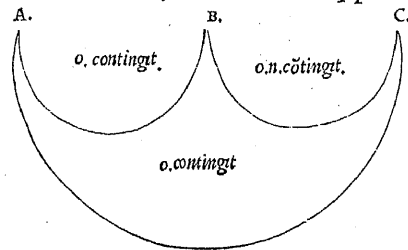
Responsio.

Confutatio.

Responsio Leui Geronisi.

Responsio Burani.

am b, omni c: a verò, omni b. Rursus idem efficietur syllogismus. Consimiliter & si ad vtrâque propositiones negatio ponatur cum eo, quod est Còtingere, dico autem, veluti si a nulli còtingit b, & b nulli c: per sumptas enim ppositioes, nullus fit syllogismus: conuersis verò, rursus idè eritq prius.

Planum itaque, quòd negatione posita ad minus extremum, vel ad vtrâque propositiones, aut non fit syllogismus: aut fit quidem, sed non perfectus: ex conuersione namque concluditur necessarium.

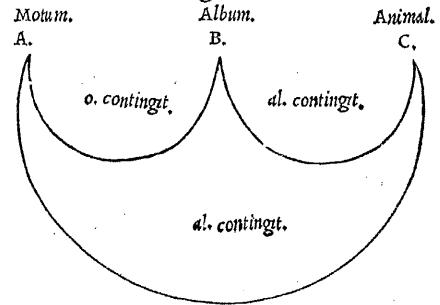
Connumeratis perfectis complicationibus, nunc eas enarrat, quæ ideo imperfectæ dicuntur, quoniam per conuersionem ad perfectos reuocantur modos: si enim contingit omne b esse a, & nulli c esse b, plani, q. si minore secundum contingens uerterimus, primus astructur figurae istius modus, quòd fieri non poterat in necessarijs, atque existentibus: quum ille non eodem conuertuntur pacto: affirmatiua uidelicet am negatiuis, & e conuerso. [Consimiliter & si ad utrasque] Eodem, inquit pacto, & si am bæ negatiue extiterint: minore namque secundum contingens uersa, secunda figura istius perfectæ erigitur complicatio: uel si amba uertantur secundum contingens, prior astructur: & propterea dixit [conuersis] quasi inueniens, posse nos & alteram & utrasque conuertere. Satis tamen dignum, quemadmodum refert Aphrodisiensis Alexander, quòd si in negatiuis fuerit ut plurimum contingens, non seruetur idem hoc propositiombus transpositis, sed fit contingens ut in paucis: quæ quum ita sint, efficiatur quidem ex propositiombus istis syllogismus, non tamen utilis: quod fortasse & ipse animaduertens, inquit, [aut non fit syllogismus, aut fit quidem, sed non perfectus] Hæc ille. Cui quasi consentiens Philoponus, hic ait, simpliciter & tanquam latitudinem contingens aspiciens, hæc dicit. Quapropter, refertur Alulido Rosad, uolebat ipse quoque Themistius modos istos imperfectos penitus inuiles esse, propterea quòd aut propositioes proicte erunt ut plurimum contingentes, aut ut in paucis: si ut plurimum, uertentur in eas, quæ sunt ut in paucis, de quibus ars non considerat: si ut in paucis & rarer, non cadent in questionem. Verum, inquit Alulidus Ros.

Nota de mente Alexandri

Themistius dixit modos imperfectos esse inuiles.

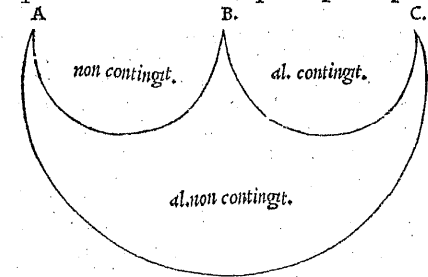
et rectè, dictum hoc Themistij falsum est: namque propositiones istæ plerumque apud Dialecticos in questionem ueniunt: & est argutiæ modus non inutilis, ac latibulum bonum: si enim derepente propositiones proleuimus, quibus quæsitum intentum possemus concludere, nimirum hoc negaret præsentiens aduersarius: ne igitur hoc ipse prouideat, proponimus ut in paucis còtingentes propositiones, quas quum animaduertat quæsitum concludere non posse, sine aliqua dubitatione concedat: hæc itaq; nos ab aduersario concessas accipientes, in oppositum uertimus, atque ex ijs, quam uolebamus, conclusionem colligimus. Rationationes ergo istæ, præterquam quòd & haruspianæ alijsq; diuinandi artibus deseruiunt, sunt etiam dialectico seu uentatori utilissimæ.

Sinautem hæc quidem propositio-num uniuersaliter accepta sit, illa verò in parte, uniuersali posita ad maius extremum, syllogismus erit perfectus: si enim a omni contingit b, b autem alicui eorum, quæ c contingit: a alicui c contingit: hoc autem manifestum ex definitione eius, quod est De omni contingere.

Rursus si a contingit nulli b: sed b alicui c contingit inesse, necesse a contingere alicui c non inesse: demonstratio autem eadem. Si uerò propositio in parte priuatiua accepta fuerit, uniuersalis autem affirmatiua: propositio uerò consimiliter se habeant, putà, a omni b contingit, sed b alicui c contingit non inesse: per assumptas quidem propositiones non fit manifestus syllogismus: uerum si eam, quæ in parte est, conuerterimus, & ponamus b alicui c contingere inesse, eadem erit còclusio, quæ & prius: quemad-

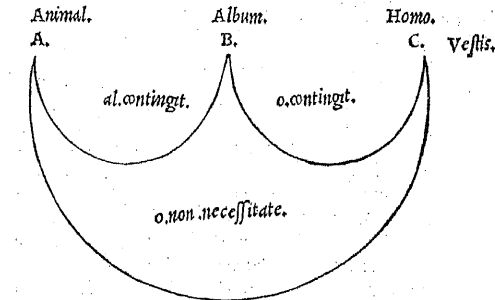
quemadmodum in ijs, quæ à principio.

Ad eas se conuert, quæ alteram uniuersaliter, alteram particulariter retinent: & inquit, quòd si maior uniuersalis extiterit, minorque in parte, subaudiatur tu, & affirmatiua, quòd perfectus astructur syllogismus: si enim minor esset negatiua, non erigerentur ex contingentiibus perfectæ complicationes, quum indigent conuersionis ad oppositum. [Hoc autem manifestum.] Hoc, inquit, planum est, ex definitione dicti De omni in contingentiibus, quemadmodum & supra exposuimus: aut ex definitione contingentiis: erat enim contingens, quod quum non sit necessarium, si ponatur inesse, nil erit impossibile: supposito enim quod ex uniuersali maiore & minore in parte conclusio sequatur in parte, nullum quoquomodo uariando sequatur impossibile: melior tamen, inquit Alexander, est prior expositio, ac contextui accommodatior. [Rursus, si a contingit nulli b.] Si, inquit, maior uniuersalis extiterit negatiua, minor uerò affirmatiua in parte, utraque contingentes, conclusio colligetur contingens negatiua in parte: fit autem eadem demonstratio, quæ & supra per dictum, uidelicet De omni. Si uerò maior affirmatiua uniuersaliter contingens sit, minor autem negatiua consimiliter contingens, ex istis quidem propositiombus non astructur utilis complicatio: neque manifestus, hoc est, indemonstrabilis & perfectus syllogismus, minor uerò secundum contingens uersa astructur: quemadmodum & supra de uniuersalibus relatum fuit.

Quòd si quæ ad maius extremum, in parte sit accepta: quæ uerò ad minus, uniuersaliter: siue vtræque affirmatiue posita fuerint, siue priuatiue, siue non consimilis figuræ, siue vtræque indefinitæ, aut secundum partem, nullo modo erit syllogismus: nil enim prohibet b transcendere a, & non prædicari in æquis: quò autem transcendit a, accipiatur c, huic enim neque omni, neque nulli, neque alicui, neque alicui non contingit a inesse: siquidem conuertuntur propositiones, quæ secundum contingere, & b pluribus cotingit, quàm a inesse. Am-

plius & ex terminis planum: ita namque se habentibus propositionibus, primum ultimo & nulli contingit, & omni inesse necessarium. Termini uerò communes omnium, quòd ex necessitate in fit, Animal, album, homo: quòd non contingat, Animal album, indumentum.

Album, Ambulans, Cygnus.
Album, Ambulans, Coruus.
Possunt per eosdem terminos quouis modo uariari coniugationes, ubi maior sit particularis.

Planum itaque quòd hoc se habentibus modo, nullus fit syllogismus: aut enim existendi, aut ex necessitate, aut contingendi omnis est syllogismus: quòd quidem inexistendi ac necessarii non fit planum: affirmatiuus enim priuatiuo tollitur: priuatiuus autem affirmatiuo: superest igitur, ut contingendi sit: hoc autem fieri nequit, monstratum enim est, quòd ita terminis se habentibus, & omni postremo necesse est primum & nulli còtingere inesse: quare esse non posset contingendi syllogismus: necessarium namque non erit contingens.

Si uerò, inquit, maior sit in parte, minor uerò uniuersaliter, contingentes amba, aut utraque in parte uel indefinitæ, seu uniuersalis minor, & indefinita maior, siue consimilis figuræ, siue dissimilis, non fiet utilis complicatio: hoc autem pluribus demonstratur rationibus. Primum, quoniam si maior quæ est b a in parte extiterit, dicendo, Contingit aliquid b esse a, putà, Aliquid dormiens esse grammaticam, nil prohibet, quin b, hoc est, dormiens, transcendat ipsam a, hoc est, de aliquibus dicatur, de quibus a non prædicatur, putà de eoque aut leone: huic enim, neque omni, neque nulli, neque

neque alicui, neque alicui non contingit: si enim nulli aut alicui non contingeret grammaticam equo uel leoni, nimirum & omni & alicui inesse posset: si quidem contingentes propositiones in oppositam uertuntur dictionem. Præterea terminis quoque idem hoc arguitur: namque & nulli contingere & omni necessario inesse concluditur: puta, Contingit aliquid album esse animal. Contingit omnem hominem esse album: & sequitur, Necessè est omnem hominem esse animal. Verum, inquit Alexander, ueriores termini essent, Album, ambulans, cygnus: hoc autem propterea dictum puto: quoniam (quemadmodum & Diuus refert Albertus) si de accidentali subiecto prædicatum substantiale dicitur uniuersaliter, propositio astruitur falsa: Ceterum, sicuti idem subiungit, licet hoc in uniuersalibus uerum sit, in particularibus tamen propositionibus secus se habet: nil enim prohibet & hanc ueram esse, Ex necessitate aliquid album animal: & istam itidem, Contingit aliquid album esse animal: minime enim contradiant. Quibus uero necessaria uniuersaliter negatiua concluditur, termini sunt, Animal, album, indumentum: pro his ponit Alexander, Album, ambulans, coruus. Quum itaque & affirmatiua et negatiua uniuersaliter necessaria concludantur, nemini dubium, quòd in syllogistica, nulla determinata sequatur conclusio: neque enim inexistentis, neque necessaria, quoniam si affirmatiua concluderetur, negatiua sequi minime posset: quemadmodum & supra arguebamus: neque etiam contingens, quandoquidem contingens necessario tollitur.

Manifestum itaque &, quòd si uniuersaliter termini extiterint in contingentibus propositionibus, semper fit syllogismus in prima figura, & si prædicatiui & si priuatiui fuerint: præterquam quòd si prædicatiui quidem sint, perfectus: si uero priuatiui, imperfectus: accipere autem opus est Contingere, non quod in necessariis, sed secundum dictam determinationem: plerumque autem latet quod tale est.

Planum, inquit, quòd si propositiones uniuersaliter extiterint contingentes, semper utilis astruetur complicatio, quomodo autem uarie nentur, secundum affirmationem, negationem uerum, inquit, hoc solo differunt, quoniam si minor aut utraque negatiua fuerint, imperfectus: si autem minor, aut ambe affirmatiua, perfectus fiet syllogismus. [Accipere autem opus est.] Admonet, ne æquiuocatione deapiamur, contingens necessarium accipientes pro contingentem possibili: hoc enim, inquit, plerumque latet, & in amplas ingenium difficultates diuertit: unde, quemadmodum Alexander refert, & ipse in expositione prædictorum terminorum animal accepit contingere alicui albo, quum tamen ex necessitate alicui inest. Verum hoc satis supra declarauimus, quòd uidelicet propositiones istæ possumt ambe ueritatem obtinere, Contingit aliquid album esse animal, & Necessè aliquid album esse animal. Sed

Nota dicti Alexandri quod confirmit Alber tus.

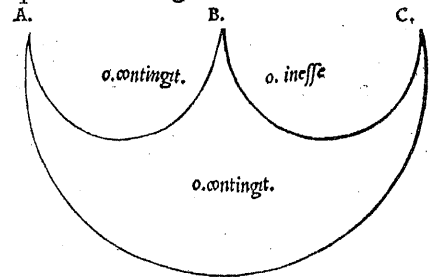
dubitat Philoponus, cur est, quòd negatiua contingentes in affirmatiua conuertimus, non e conuerso in negatiua affirmatiua? Diuus hoc ideo fieri, propterea, quòd que obscuriora, latentioraque sunt: ad diluadiora, planioraque reuocantur: unde quia affirmatio notior ac dignior negatione est, non iniuria hæc in illam, non e conuerso in hanc illa reuocatur. Atque hæc hæc hactenus de uniuersalibus, iam de mistis sermo faciendus erit.

Dubium Philoponi. Solutio.

Mistio contingentis & inexistentis in prima figura. cap. IX.

In autem hæc inesse, illa propositionum accipiat contingere: quum quæ ad maius est extremum contingere significet, et perfecti omnes erunt syllogismi, et contingentis secundum de terminatam determinationem: quum uero quæ ad minus & imperfecti omnes, & priuatiui syllogismi contingentis non secundum determinationem: sed eius, quod est nulli aut non omni ex necessitate. Si enim non omni aut nulli ex necessitate contingere dicimus, & nulli & non omni inesse contingat: namque a omni b: b uero omni c ponatur inesse: quoniam igitur c est sub b: omni autem b contingit a, planum quòd & c omni contingit: fit itaque perfectus syllogismus: confirmat liter & si a b, propositio extiterit priuatiua: b c uero, affirmatiua: & a c quidem, contingere: b c autem, inesse accipiat, perfectus erit syllogismus, quòd a contingit nulli c inesse.

Quòd igitur si inexistentis ad minorem ponatur extremitatem, perfecti fiat syllogismi, manifestum: sed quòd

dum

dum e contrario se habeat, erunt syllogismi, per impossibile monstrandum: simul autem clarum erit, & quòd imperfecti: monstratio namque non est ex acceptis propositionibus.

Quare Aristoteles non prosequutus sit syllogismos uniuersales in secunda figura.

Consentaneum fuerat, quemadmodum in necessariis, posteaquam pertractauerat de uniuersalibus primæ figuræ, ad uniuersales secundæ ac tertie se conferre, mox de mistis pertractare. Verum, inquit Alexander, hoc ideo factum fuit, quoniam complicationes secundæ ac tertie ad primam reuocabantur figuram, per alterius propositionis conuersionem: sed nondum declarauerat, an contingentis uniuersaliter negatiua terminis in seipsam posset reuocari: & quòd amplius in secunda figura, uti planum fit, et non astruitur utilis complicatio: ob hoc itaque opere prædum fore duxit, coniugationes omnes primæ figuræ tam simplices quam mistas absolueret: deinceps ad secundæ ac tertie syllogismos se transferret: ait itaque, quòd ex altera contingente & inexistente altera, astrui potest legitima complicatio: uerum differt, quòd si maior fuerit contingens cum minore inexistentem, conclusio ueri colligitur contingentis, & perfectæ sicut complicationes, propterea quod nullius indigent extrinsecæ, sed ex solo dicto de omni cuius denitiam capiunt conclusionis. Si autem e conuerso propositiones se habuerint, & imperfectæ erunt omnes, & per impossibile monstrabuntur, & non uerum concludent contingentis. Ceterum, refert Alexander, Theophrastus atque Eudemus, Aristotelis socii, secus de missione ista opinati sunt: uoluerunt enim uiri isti utriuslibet contingente semper conclusionem sequi contingentem, eò quòd contingens uilius sit inexistentem: uerum hæc opinio satis superius & à nobis, & ab Alulido Rosrefutata fuit, quum declarabamus non semper conclusionem sequi, quòd uilius est in propositionibus: & hoc idem quasi inuenit, inquit hoc in loco, Nescio quomodo latuit hoc expositores, ac si dixisset, Nescio quomodo hoc præterijt Theophrastum atque Eudemum, qui quasi Aristotelis expositores extiterunt. Verum enim uero moderniores etiam aliter super missione hac differuerunt: aiunt enim nonnulli primum, quòd in missione contingentis, & inexistentis, nulla utilis astruitur complicatio in secunda figura: secundo, quòd in nulla figurarum tali facta missione, sequitur conclusio inexistens: tertio, quòd si maior fuerit inexistens, in prima figura inutiles erunt complicationes: quarto, quòd in prima figura uniuersalis contingens in tali missione nullo pacto colligi potest: quinto, quòd si maior extiterit contingens, colligitur conclusio in parte contingens: & hæc nonnulli.

Theophrastus & Eudemus aliter opinati de hac missione.

Opinio quorundam modernorum.

Dicta aliorum modernorum.

Alij alias etiam regulas in medium proferunt: aiunt enim, si propositio contingens in sensu accipiatur compositionis, quacunque facta uariatione, nullam sequi conclusionem. Si uero accipiat in sensu diuisionis, & subiectum sumatur pro ijs, quæ sunt, quòd syllogismus astruetur perfectus, qui ex dicto monstrabitur De omni: si autem non pro ijs, quæ sunt, accipiat, sed pro ijs, quæ contingunt, missionem non ualere autem reliquis uero ad Philosophi sententiam addunt. Ceterum quoniam negotij nostri est, Aristotelis opinionem & placita imitari, ac non sequi, & si opiniones aliorum respiciende essent, multum

laboris incassum effunderemus, ac parum utilitatis legendis afferretur, propterea satis fuisse duximus eas in medium attulisse, quæ subsequuntur ac acariuè declarabunt. [Perfecti omnes.] Quoniam ut supra etiam retulimus, nullius indigent extrinsecæ, sed per solum dictum De omni arguuntur, secundum quòd dicebamus, Omne quòd est b, posset esse a esse. [Imperfecti omnes.] Propterea quòd monstrantur deductione ad incommodum, quæ suppositionem extrinsecas assumit, & ob hoc alicuius extrinsecæ indigere dicuntur: non enim possunt hi per dictum De omni monstrari, nisi fortasse, quemadmodum refert & Alulidus Ros, in materia aliqua determinata, puta, ubi subiectum maioris uerificatur tam de eo, quòd est in actu, quam de eo, quòd est in potentia: ueluti si dicam, Omne motum est corpus: si enim istiusmodi maior extiterit, fortunata poterimus per dearsum De omni monstrare tales complicationes: sed quoniam arò hoc euenit, ob id non immerito dixit Aristoteles hæc complicationes imperfectas esse. [Et priuatiui syllogismi.] Notes Philosophum nunquam hoc proferre de affirmatiuis, quòd nonnulli male existimant: namque affirmatiui uerum concludunt contingentis: negatiui uero non contingens supra definitum, sed nulli ex necessitate: quòd per solum, inquit Alexander, necessarij negationem dicitur: sed ista infra paulò exquisitis enarrabuntur. [Si enim non omni.] Sensus est, quòd sequitur in istis complicationibus, non est uerum contingens, sed æquiuocè contingens, nec magis appellandum est contingens, propterea quòd ex necessitate nulli inest (ueluti si dicam, Nullus homo equus: equus namque ex necessitate nulli inest homini) quæ non inest simpliciter, si quæ admodum nullo homine arrente dicam, Contingit nullum hominem arrire: hoc enim quoque tollit ueri naturam contingentis nam uerum, ut supra differimus, contingens id erat, quòd in potentia erat, non quòd in actu: sed hæc planiora sicut in sequentibus. [Contingit namque a.] Eas explicat complicationes, quæ maiorem habent contingentem cum minore inexistentem, atque hæc uerum concludere contingentis, & perfectas esse, propterea quòd solo dearsu De omni arguuntur: si enim a omni contingit b inesse, omnibus itaque ipsius partibus contingenter inest: sed c pars erat ipsius b, omni igitur c contingit inesse a termini, inquit Philoponus, sunt, Disputans, ambulans, homo. Contingit enim omne ambulans disputare, omnis homo est ambulans (ita enim supponatur) ergo continget omnem hominem disputare. Ex hoc planum esse potest, eos perperam dicere, qui inueniunt minorem oportere simpliciter esse inexistentem: namque ueluti liquidum est, minor illa, Omnis homo ambulat, non simpliciter, sed ad tempus inexistens ascendit: non est itaque uerum, quòd in perfectis complicationibus oportet minorem simpliciter inexistentem esse. Verum ista inferius ad amussim monstrabuntur. [Consimiliter.] Eodem, inquit, pacto & per eosdem terminos monstrabitur complicatio, quæ maior habeat negatiuam contingentem, minorem uero inexistentem affirmatiuam. [Sed quòd dum e contrario.] Quòd, inquit, si maior fuerit inexistens cum minore contingentem utilis erigatur complicatio, hoc erit ad incommodum deductione arguendum, & ex hoc simul manifestum fiet, quòd imperfecti erunt syllogismi: si enim ad impossibile deductione monstrantur, clarum, quòd extrinsecæ alicuius indigent: & si hoc multò clarius, quòd

Nota corollarij minor in hac missione ne non debet esse de inesse simpliciter.

G iij imperfecti

imperfecti sunt, quum syllogismus imperfectus is esse dicitur, qui aliam indiget extrinsecam ad hoc, quod appareat necessarium.

Ceterum primo dicendum est, quoniam si dum a fuerit, necesse est b esse: & dum possibile a extiterit, possibile erit & b ex necessitate. Sit enim ita se habentibus, in quo quidem a, possibile: in quo autem b, impossibile: si igitur possibile vtiq; fieret, impossibile verò quando impossibile fieri nequeat: simul autem si a possibile, & b impossibile, contingeret vtiq; a fieri posse sine b: si verò fieri & esse: factum namque, quando factum fuit, est.

Monstratur complicaciones, que maiorem habent inexistentem cum minore contingenti, per deductionem ad incommo- dum, accipiens conclusionis contradictorium minore contingente facta inexisterit, ne forte quispiam diceret, impossibile non ex contradictorio supposito sequi: sed quia minor contingens facta fuerat inexisterit, propterea theorema quoddam proponit, quod ad huius demonstrationem condat: falsum, videlicet impossibile non sequi ex falso possibili, et quod amplius, ex possibili nullo pacto esse qui impossibile, inquit, si vera est syllogismi ratio dicitur: nisi que finitio, quod dum a, hoc est, antecedens est, ex necessitate b, id est, consequens sit, fieri non posse, ut antecedens sit possibile & consequens impossibile. [Sit enim ita se habentibus.] Monstrat propositum, si antecedens possibile, quod consequens est possibile, & hoc monstrat expositione sensibili: dicens tamen ad hoc incommo- dum, quod idem simul esset & non esset. Hic autem per possibile, inquit Alulidus Ros, intelligere debemus possibile commune, quod opponitur impossibili, quodque comprehendit inexisterit, necessarium ac possibile verum: sed contextus iste haud recte, mea quidem sententia, se habet: nam, quemadmodum supra relatum est, & hoc etiam in loco inuenit Alulidus Ros, si necessarium contingens dicitur, & quoniam non accipimus. Quod exponens Leui Gersonis, planius etiam significat: ait enim ad uerbum, Et ob hoc erit conclusio possibilis per nominis communitatem: quasi id uolens, quod & nos supra asseribamus, possibile hoc diffinitum intelligendum esse, si antecedens sit possibile, hoc est, uel necessarium uel inexisterit, aut uerum contingens, quod & consequens eodem pacto, aut necessarium erit, aut inexisterit, aut uerum contingens: nil enim prohibet, antecedens esse non necessarium, & tamen consequens necessarium esse: hoc sentiens Alulidus Ros, subdidit, Exemplum huius, quod quum posuerimus a inuentum, erit b inuentum, hoc est, ubi sit inuentio b, de essentia inuentio- nis, a sequitur: quod si fuerit inuentio ipsius a, necessaria, quod & inuentio b necessaria erit: & si fuerit inuentio a possibilis, erit & b inuentio possibilis: haec ille. Planum itaque, contextum hunc non recte se habere: aut si in se habuerit, per possibile commune intelligendum possibile sub distinctione, quemadmodum explicauimus: sed melius

Ex falso possibile non posse sequi falsum impossibile.

Nota quod possibile intelligendum sit in hac regula: ex antecedente possibile sequi consequens possibile.

existimo, si legeremus, sicuti in quibusdam reperiri codicibus, ubi enim alij legunt possibile commune, hic dicitur possibile negatum, hoc est, possibile, a quo sola negatur impossibilitas, quod quasi sentiens Alulidus Ros subdidit. Et illud est, quod impossibile opponitur: non igitur existimandum est, possibile aliquod commune praedictari uiuocè de necessitate, ac uero contingenti: hoc enim & supra refutauimus, & infra quoque melius arguetur. Sed ad propositum redeamus: Aristoteles igitur monstrat, quod in uero coniecto, ac consequentia necessaria, ex possibili impossibile nequeat inferri: si enim de necessitate ex antecedente, sequitur consequens, igitur quotiescumque antecedens erit, consequens etiam erit: si itaque antecedens possibile erit, aliquando, consequens uero impossibile, nunquam: quare antecedens erit, & consequens minimum: sed fuerat suppositum, quando antecedens esset, consequens fore: consequens itaque & erit, & non erit, quod opposita claudit: quam obrem, inquit Alexander, monstrari posse, quod ex a possibile, sequi nequeat b impossibile, ex definitione contingenti: si enim contingens seu possibile (non enim seimogamus possibile a contingenti, quemadmodum nonnulli male hallucinantur) illud est, quo supposito nil accidit impossibile: sed a supposito addit impossibile, b, inquam, & esse, & non esse, non itaque a possibile fuerat: Et haec Aristoteles. Sed Chrysippus, referente Alexandro, existimat, ex possibili consequi posse impossibile, ad demonstrationem quidem Aristotelicam nihil dicit, exempla autem in oppositum adducit: namque, inquit, hoc esse necessarium conuenit: Si Dion perijt, iste perijt, ubi per iste, id est monstratur Dion: & tamen antecedens possibile est, consequens uero impossibile: namque Dione uiuo, haec est possibilis, Dion perijt: & tamen haec est impossibilis, Perijt iste: quum enim iste uiuentem tantum monstrat: Dione mortuo, propositio illa claudit opposita, Dionem uidelicet, & uiuere & mortuum esse. Coniuncte dicendum dicitur de hoc exemplo: Si nox est, non est haec dies: nam antecedens possibile, & consequens impossibile. Ceterum non parua affaor ad mirationem, dum mecum reputo, quod quidam dicere, Si a rationem pud Deos dialectica esset, non aliam fore quam Chrysippeam: non enim uideo, quomodo rationale ista in numero sint reponenda: quum & futiles & casse penitus sint: namque aut uolumus Dionem, ac pronomen demonstratum, iste, ad seiniuem conuertitur: aut alterum in plus se habere, in minus alterum, si conuertuntur: profecto quemadmodum Dion de uiuent ac mortuo per relationem dicitur, eodem pacto & pronomen illud iste: & ita, quemadmodum antecedens possibile est, uidem consequens erit possibile: si uero non conuertuntur, sed Dion in plus se habet, minimum contextum ac consequentia cassa est: nulla etenim ratio dicitur aut argumentum bonum est, in quo antecedens in plus se habuerit quam consequens. Eadem dicitur & ad aliam instantiam. Praeterea, inquit Alexander, adhuc mortuo Dione, propositio illa, Perijt iste, secundum Stoicorum opinionem, possibilis censenda est: placet enim his post crematum mundum, omnia denuò eadem numero factum iri, quemadmodum Chrysippus in libro de mundo, referente Alexandro, asserit. Fiumt itaque in summa, ut inquit Philoponus, ex possibili atque impossibili, coniugaciones octo: aut enim antecedente possibili, consequens est possibile: aut utraque impossibilia: aut antecedens

Chrysippus contra Aristotelem ostendit, quod impossibile sequi impossibile, per exempla.

Solutio rationum Chrysippi.

Ex antecedente & conueniente possibile, consequens possibile.

possibili conueniente possibile & consequens impossibile, aut conueniente impossibile: & ita quatuor efficiuntur, dum in primis ab antecedente: quod si a consequente exordium sumamus, quatuor alia constituuntur: quia aut consequente possibili, antecedens est possibile: aut impossibile, impossibile: aut possibile, impossibile: aut impossibile, impossibile. Verum ex his nonnullae fieri possunt, aliae minimum: namque si antecedens est possibile, potest im- mo necesse est, consequens esse possibile. Item, si antecedens impossibile, potest consequens esse possibile: & si antecedens denique impossibile, & consequens possibile, potest & antecedens esse possibile, uel etiam impossibile: si uero consequens impossibile, antecedens ex necessitate impossibile erit: si uero antecedens fuerit possibile, fieri non poterit, ut consequens sit impossibile: & conueniente si consequens impossibile, nunquam antecedens erit possibile. Quod uero non nulli moderniorum asserunt, posse aliam bonae habitudinis ac consequentia antecedens esse sine consequente, absurdum ac fatuum penitus esse dico, quum alioquin Philosophus contrariam ubique sententiam assertare non desinat: nam quod illi dicunt, Omnis propositio est affirmatiua, ergo nulla negatiua, nihil penitus est: propterea quod & consequentia haec necessaria est, & antecedens nullo pacto esse potest sine consequente: quod si dicas, consequens seipsum tollere, ac proprijs se telis confidere, ne utquam hoc concedendum arbitramur. Dicitur namque, consequens simpliciter possibile esse, secundum uero quid impossibile: quemadmodum si quispiam iuraret se esse peccatorem, simpliciter iurat, secundum quid autem peccat: sicuti in sophisticis argutis optime exposuit Aristoteles: sed & haec ad locum illum referenda existimamus.

Quod in nulla conueniente bona antecedens potest esse sine consequente conueniente moderans.

Verum oportet accipere possibile atque impossibile non solum generatione, sed & in eo, quod est Verificari, & Inesse, & quocumque modis aliter dicitur possibile: in omnibus enim conueniente se habebit. Amplius existente a b esse, non oportet existimare tantum si vnum esset, a b fore: nihil namque est ex necessitate vno quopiam existente, sed duobus minimis: sicuti quum propositiones ita se habeant, ueluti dictum est secundum syllogismum: nam si c de d: d autem, de f: & c de f ex necessitate: & si vtrumque possibile, & conclusio erit possibilis: ac si quispiam poneret a, propositiones: b uero, conclusionem, euenire posset, non solum a necessario existente, simul & b esse necessarium, sed & possibile, possibile. Hoc autem monstrato, planum, quod falso supposito, &

non impossibili, & conclusio propter hypothesein, falsa erit & non impossibilis: ueluti si a falsum quidem est, non tamen impossibile: quum uero a sit, b est, & b erit falsum quidem, non tamen impossibile: quoniam monstratum est, quod a existente, b est: & possibili existente a, erit b possibile: suppositum autem est, a possibile esse, & b erit possibile: si enim impossibile, simul possibile erit & impossibile idem.

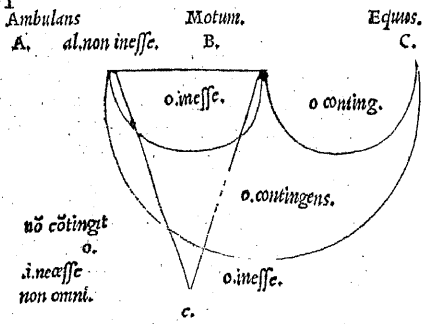
Postquam monstrauit, quod si antecedens est possibile, consequens est possibile: ex his significat, non solum consequentia modum istum intelligendum esse de uero possibile, quod appellat possibile in generatione, quodque non dum est, sed fieri potest: ceterum & de possibili, secundum quod uerificatur, & inest, hoc est, de possibili necessario & inexisterit: quemadmodum dicere consueuimus, sollem posse esse in arietem aut capricornum, aut Scythiam albit esse. Vocauit autem necessarium possibile, secundum uerificationem: quoniam quotiescumque profertur, semper uere enunciat: aut possibile uoluit secundum uerificationem, quod Diodorum nuncupatur. Diodorus namque, referente Alexandro, Simplicio, ac Ioanne Grammatico, id tantum uolebat possibile esse, quod in actum aliquid quando exiret: si uero nunquam fieret, impossibile esse arbitrabatur: unde si Socrates accessurus esset Corinthum, uolebat istam possibilem nuncupari, Socrates est Corinthi: si minus, impossibilem eam uocabat: quum uero inquit, [Et quocumque modis aliter.] Nonnulli intelligunt de contingenti ut plurimum, ut in paucis, & equaliter: sed perperam intelligunt: namque partes haec sunt ueri ac supra definiti contingenti, de quo in presentia sermo fit: possibile erit, si de Philonio possibile intelligamus: hic enim omne illud possibile uocabat, quod aptitudinem haberet, ut esset, licet nunquam fortasse in actum transiret: quemadmodum lignum, quod in mari esset Atlantico, posse & comburi & incidit, licet forte a quibusdam extrinsecis impeditur. [Amplius existente a b esse.] Occurrit tanta obiectio: posset enim quispiam dicere, quae hic profertur, contraria his esse, quae superius asseribamus, oportere, inquam, in syllogismo plura poni, si necessarium consequi debeat: ideo inquit Philosophus, non esse existimandum, quum dicimus, si a est, b esse: quod per a, unam intelligamus propositionem: ex uno, nihil sequitur syllogisticè: sed per a, totum antecedens audiendum est: per b, conclusio: ad minimum namque binas oportet in syllogismo propositiones esse: quare si in enthymematibus, aut habitudinibus dialecticis, ex uno aliquid consequi uideatur: non fit hoc, nisi altera praecognita propositione. [Stati quum propositiones] Accipit propositiones c d, & d f: conclusio uero, c f: inueniens hoc intelligi de omnibus figuris: elementa namque haec figuris omnibus communia esse possunt, quomodo anque igitur se habuerint propositiones, eodem pacto penitus & conclusio, ut si necessarie, necessaria: si contingentes, contingens erit. [Hoc autem monstrato]

Diodorus possibile ab exitu iudicabat.

Possibile Philonis.

strato.] Nunc illud adduat in medium, cuius gratia et ut supra diximus: quod falsum aliquid possibile supponatur, quod ex hoc sequitur, falsum fortasse erit, non tamen impossibile nec intellexeris, quod ex falso possibili semper sequatur falsum possibile, quum ex falso uerum etiam sequatur: sed si ex falso possibili aliquid mali sequi debet, illud non potest esse amplius, quam falsum possibile: quemadmodum si Socrate sedente dicerem, Socrates ambulat, ergo Socrates mouetur: utrumque enim tam antecedens quam consequens falsum quidem est, non autem impossibile: namque si ex falso possibili, falsum sequeretur impossibile, idem possibile esset et impossibile: quemadmodum supra etiam enucleauimus.

Determinatis uero his, in fit a omni b, b autem omni c contingat: necesse itaque a omni c contingere inesse: non enim contingat, b uero omni c potatur tanquam inexistentes: hoc falsum quidem, non tamen impossibile: si itaque a non contingit ipsi c, b uero omni inest c, a non omni b contingit: fit enim syllogismus per tertiam figuram: uerum suppositum fuerat omni contingere inesse: necesse igitur a omni contingere: falso enim supposito & non impossibili, quod accidit, est impossibile.

Reuertitur tandem ad propositum: proposuerat namque in praecedentibus enarrare complicationes ex una contingente et altera inexistente: et postquam eas explicauerat, quae maiorem habent contingentem cum inexistente minore, quas et perfectas nunquidam, acturus de imperfectis maioribus habentibus inexistente cum minore contingente: prius nonnulla theoremata, quae sequentium principia erant, eluadare operae praedum fore duxit: quibus expositis et enarratis, tandem nunc ad imperfectas missionis huius complicationes enucleandas se accingit inquit: accipiamus pro positiones istas, Omne b a contingit omne c esse b. Dico quod sequitur ex his, contingit contingit uera omne c a, quod si negas, sumatur oppositum, Non contingit omne c esse a, hoc autem equiualeat, Necesse est aliquid c non esse a: huic addatur minor facta

inexistens, Omne c b, hoc autem falsum est, non autem impossibile: supra enim diuicimus, possibile omnem ad inexistente posse transferri: ex his itaque necesse aliquid c non esse a, omne c b sequitur, aliquid b non est a, quod maiorem praecedentis tollit syllogismi. Sed dicit quispiam, fieri hoc non posse: nam supra declaratum fuit in missione necessarii et inexistente in quinto tertiae figurae modo, non esse utilem complicationem. Dicunt nonnulli, quod licet coniunctio ista sit ad necessarium concludendum inuicem, utilis tamen est ad inexistente colligendam. Verum hoc quoque supra a nobis refutatum est: asseruimus namque cum Aristotele ac Leui Gersonis, non concludi inexistens, nisi ambae propositiones inexistentes praemissa fuerint. Respondere possumus, quemadmodum et ante diuicimus, quod licet non sequatur simpliciter inexistens, secundum tamen quid inexistente colligemus: quae ad destruendam, demolendamque maiorem sufficiens est. Alulidus tamen Ros. uidetur assertare, quod ex tali complicatione sequatur necessaria. Cuius sententiam aut amotam ad ueritatem ac opinionem Philosophi dicimus esse: aut si uerum continet, per necessarium, necessarium secundum quid intellexisse enucleauimus: nihil enim mirum, si et inexistens secundum quid et secundum quid necessaria, una et eadem conclusio sit nunquidam: hoc enim et supra asseruimus. [Si itaque a non contingit ipsi c] Deest, inquit Alexander, omni: haec enim contradictoria est conclusionis inductae, Contingit omne c esse a. [A non omni b contingit] Dixit pro eo, quod est, a non omni b inest: namque et inexistere supra contingere uocabamus: aut contingat protulit et non inexistat, propterea quod non uere sequatur inexistens, ut supra etiam relatum est. Consimiliter intelligendum erit, quod inquit, uerum suppositum fuerat omni contingere inesse, pro eo, quod est, omni inesse. [Quod accidit est impossibile] Impossibile namque est, omne b esse a, et aliquid b non esse a: non tamen illud impossibile est, quod ipse uidetur in contextu dicere, si ponatur a omni b contingere, concludere non omni contingere: quum idem possit et omni et nulli contingere: si itaque, quod sequitur, est impossibile, ergo et aliquid positum fuerat impossibile, non minor facta inexistens: quoniam hoc falsum quidem erat, non tamen impossibile: igitur oppositum conclusionis in causa erit: quod si hoc impossibile, conclusio inducta necessario consequetur, quod fuerat monstrandum. Sed dubitant nonnulli, referentibus Alexandro atque Philopono, circa deductionem istam dicentes, a aliam b inesse, falsum quidem, non tamen impossibile: nam falsum est, idem omni et non omni inesse: non ob id tamen impossibile, si enim inexistens illud est, quod et aliquando potest non inesse: nimirum potest, quod omni inest, aliquando et non omni inesse: quemadmodum et supra contingente mutabamus ad inexistente: et propterea talis mutatio falsa quidem erat, non tamen impossibilis. Ad haec dicimus, non esse in utrisque consimilem rationem: namque si contingens transfertur ad inexistente, non amplius remanet contingens: tunc enim utique foret possibile, eandem propositionem et contingente esse et inexistente: sed transmutata est propositio a futuro in praesens tempus: licet itaque mutatio contingente ad inexistente falsa sit, non tamen est impossibilis. Verum non eodem pacto est in deductione ad impossibile, namque suppositum, quod omne b sit

Dubium.

Solutio quorundam.

Alia solutio

Nota dicitur Aucrois, quod uideatur absurdum

Dubitatio quorundam ex Alexandro et Philopono.

Solutio.

b sit

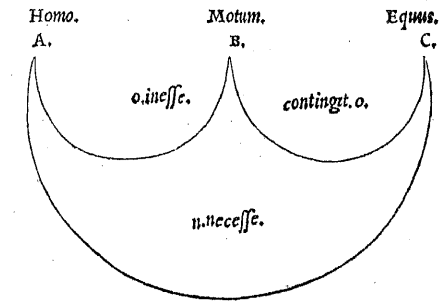
b sit a, concludimus aliquid b non esse a: quod licet fortasse in diuersis temporibus possibile sit, in eodem tamen fieri nequit, ut idem omni et non omni inest: quare non modo falsum hoc existimandum est: sed et impossibile.

Verum & per primam figuram licet facere impossibile, ponentes b inesse ipsi c. Si enim b omni c inest: a uero omni b contingit, & c omni contingeret utique a, sed fuerat suppositum non omni contingere.

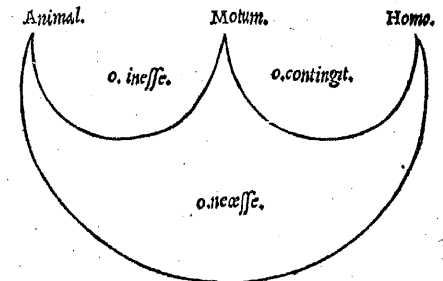
Inquit hoc idem monstrari posse in prima figura deducendo ad manifestum absurdum: dicimus enim nos in praedicta complicatione sequi conclusionem istam, Contingit omne c esse a, quod hoc pacto ostendimus: si enim dixerimus suum contradictorium sequi, ex hoc sequetur impossibile, igitur conclusio illa necessario concluditur: arguitur assumptum, maiore prius, quae inexistens erat, mutata in contingente, ac minore contingente ad inexistente transposita, hunc in modum, Contingit omne b esse a, omne c b sequitur, Contingit omne c esse a, quod manifeste contradicit supposito, quod fuit, Ex necessitate aliquid c non est a, poterat et ambas facere contingentes, poterat et inexistentes: quod fortasse etiam multo melius hoc pacto, Omne b a, omne c b, omne igitur c a: quod hanc diruit, Necesse aliquid c non esse a, et tunc dicendum erit, quod Contingit accipit pro eo, quod est, inest. Si uero mutationem, quam supra reuicimus, facere uoluerimus, dicendum (quemadmodum inquit Alexander) quod hoc propter factum fuit, quia manifestus concluditur contradictorium: nam clarius ista contradicant, Contingit omne c esse a, et Necesse aliquid c non esse a, quam haec, Omne c est a, et Necesse aliquid c non esse a. Nec tamen ob id crediderim rationem diuic Alberti contra hoc aliquid facere: enim negat penitus mutationem illam faciendam esse, propterea quod in tali missione oportet maiorem esse contingente ad utrumlibet: uerum quum illa quae est inexistens, simpliciter transfertur ad contingente, non potest esse ad utrumlibet: haec ille. Sed nostra quidem sententia haud recte: si enim per contingens ad utrumlibet, quod plerique faciunt, contingens intelligit equaliter, nimirum falsa dicit: non enim solum contingens equaliter ad has missiones a se sumitur, sed et natum, et ut in paucis: simul tamen per contingens ad utrumlibet uoluerit, quod in oppositam potest mutari qualitatem, nimirum et contingens illud ad oppositum uerti potest. Quapropter aut deductio sua, quam ponit, eadem est cum deductione Philoponi atque Alexandri: aut si diuersa est, in idem tamen cadit: ipse enim ambas facit inexistentes, conclusionem colligens inexistente, quam postea in contingente reuocat contradictoriam, ut deliat necessaria praesupposita. Scias tamen, quemadmodum et Alexander et Philopono reatant, quod monstratio ista, non proprie est deductio ad impossibile: quandoquidem non ex opposito conclusionis cum altera praemissarum concludimus impossibile, sed ambae praemissae accipiuntur.

Sumere uero oportet omni inesse

non secundum tempus determinantes, puta nunc, aut in hoc tempore, sed simpliciter: namque per has propositiones & syllogismos facimus. Quoniam si propositio secundum nunc accipitur, non erit syllogismus, nihil enim fortasse prohibet, aliquando omni moto hominem inesse: ueluti si nil aliud moueretur: motum uero contingeret omni equo, sed hominem nulli equo inesse contingit.

Præterea fit primum animal, medium motum, ultimum uero homo: propositiones itaque consimiliter se habebunt: conclusio uero necessaria, non contingens. ex necessitate enim homo animal.

Manifestum itaque, quod uniuersale accipere oportet simpliciter, & tempore determinantes.

Admonet nos, ne forte propositionem haud recte accipientes inexistente, complicationem descriptam existimus inuicem, quia aliquando necesse nulli, aliquando necesse a omni concludatur: et ideo, inquit, non esse accipiendam maiorem nunc inexistente, aut in hoc tempore, sed simpliciter: quoniam si propositio secundum nunc accipitur,

Instantia. a piatur, non fiet syllogismus, quum nulli & omni ex necessitate sequatur: puta, Omne motum est homo, Contingit omni equum moueri, & tamen necesse est nullum equum esse hominem. Quod si dixeris, non accidere hoc, quia maior sit, ut nunc inexistens: sed quia falsa, falsum est enim & impossibile, omne motum esse hominem: quum ex necessitate aliquid motum non sit homo, puta caelum. Respondemus, per motum non esse simpliciter intelligendum omne motum, sed omne animal motum: & propterea propositio, quae antea fuerat impossibilis, efficitur ad tempus inexistens: & consimiliter in secundo exemplo, non omne motum absolute, sed omne uiuens motum. Ratio autem quare non oporteat maiorem ut nunc inexistentem esse, haec est, quoniam in his talibus subiectum in plus se habet quam praedicatum: si itaque minor contingens accipiatur, poterit eius praedicatum aliquibus inesse: quibus aliquando maior extremas non inerit: puta in exemplo, potest motus inesse equo, cui homo neque inesse, neque potest inesse. Praeterea talis complicatio monstratur esse syllogistica per deductionem ad impossibile, minore contingente ad inexistentem transposita: non autem simul uere inquam esse poterunt maior ac minor facta inexistens: sed medius terminus secundum id de minori praedicatur extremo, quod maius superat: neque enim amplius poterit maior uniuersaliter accipi, sed in parte fiet, quare non erit ad syllogismum utilis talis inexistens, cuius ueritatem determinat cum ipsa accepta contingens: nam quousque haec remanet contingens, eousque ea uera est: si uero haec fiat inexistens, non amplius illa ueritatem obtinet: namque si posuerimus omnem equum moueri, non etiam uere profereamus, omne motum esse hominem. Haec igitur de causa oportet maiorem simpliciter inexistentem accipi. Ceterum quae sit talis inexistens, non pauca apud magnos uiros disputatio est. Dicitur namque Albertus uult eam hac in questione uocari simpliciter inexistentem, quae quum antea fuisse contingens nati, deinde inexistens facta est: puta haec, Omnis homo est grammaticus. Verum ne pluribus agamus, quoniam superius longam super hoc questionem fecimus, falsum hoc esse proculdubio asserimus: si enim talis esset maior, sequeretur nunquam fieri posse complicationem utilem in tali questione, quae ambas propositiones ueras praemitteret: nam (quemadmodum & ipse alibi refert) in quacumque propositione contingente praedicatur terminus substantialis uniuersaliter, nimirum illa est falsa: sed fieri nequit, ut maior subiectum terminum habeat substantialem, quin idem in minore contingente praedicatum efficiatur: nunquam igitur uera erit minor, quum sit contingens, & praedicatum habeat terminum substantialem. Eadem ratione & Alulidi rationem refutandam asserimus: qui alicubi asserit eam esse inexistentem simpliciter huic utilitati mitioni, in qua praedicatum subiecto insit secundum tria tempora, non tamen essentialem ad subiectum habitudinem retineat: puta, Omnis coruus est niger, Omnis nix est alba, & consimiles: nec tamen insidias inuis, quum ista pacto aliquo simpliciter inexistentes uocentur: hoc enim iam supra asseruimus, quum subiectum praedicatumque inexistens habeant, ac non necessaria, habitudinemque praedicati ad subiectum consimiliter inexistentem: uerum non quaecumque simpliciter superius uocata, ad presen-

Opinio Alberti de propositione de inesse simpliciter.
Solutio.

Confutatur dictum Auerrois consimile dicto Alberti.

tem facit mitionem, sed ea tantum quam uoluit Alexander: is enim omnes, quos ego legerim, hac in materia antecellunt: quare ut planius, quid hoc in loco sentiendum sit, intelligamus, quae ipse retulit, quasi ad uerbum in medium adducam: ait enim, Oportet itaque talem sumi inexistentem, cuius ueritatem non determinet, quae sibi additur contingens: sed eiusmodi esse affirmatiuum uniuersaliter inexistentem, contingente etiam uniuersali ad inexistentem transposita: nil enim differt inexistenti determinationem quandam adijcere, ut ipsam ad tempus determinet: aut contingentem talem ipsi applicare, quae ipsam tollat facta inexistens: non enim semper inexistens dicitur, haec enim iam necessaria est: sed quae manere potest uniuersaliter inexistens affirmatiua uera: & quando uniuersaliter affirmatiua contingens eam hac sumpta ad inexistentem transmutatur: sic enim in coniugatione & monstratio per impossibile saluatur, qua usus, monstrat ipsam syllogisticam esse. Potest autem dicere, aut non oportere uniuersaliter inexistentem talem accipi, ut ipsius ueritas secundum tempus determinari queat ab adiuncta contingente propositione: aut magis non oportere sibi additam contingentem talem esse, ut inexistens, quae ante ipsam fuit accepta ueritas, secundum tempus determinet: qui enim dicit non oportere secundum tempus inexistentes ueritatem determinari: uideri posset quibusdam non iuxta materiam complicationis utilitatem aut inutilitatem facere, sed magis fortasse iuxta figuram: nam secundum tempus determinata, de adere maiorem facit in prima figura in negatiuum in parte: hoc autem factum, inutilis efficitur complicatio. Haec ille atque alia complura: inexistens itaque hac in mitione simpliciter uocabatur, quae cum minore ad inexistentem translata, propria obseruabit ueritatem: uelut si dicam, Omne grammaticum ambulat, Contingit omnem hominem esse grammaticum: siue enim ponatur, omnem hominem esse grammaticum, siue non, omnino uera ea est, quae dicit, Omne grammaticum ambulat: & de his ad satisfactum iam diximus, ad reliqua transamus.

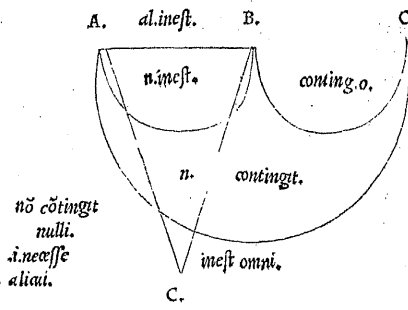
Rursus sit priuatiua uniuersaliter propositio a b, & sumptum sit a inesse nulli b, b uero omni contingat c inesse: his itaque positis, necesse est a contingere nulli c inesse: non enim contingat, & b ponatur inesse c, quemadmodum prius: necesse itaque a alicui eorum, quae b inesse: fit enim syllogismus per tertiam figuram: hoc autem impossibile, quare contingeret utique a nulli c inesse: falso enim posito, impossibile quod accidit.

A. ad.

Nota dubios arduas insurgentes.

Opinio Alberti quid Aristoteles per Nulli ne esse intellexit.

Dictum Auerrois.

Hic igitur syllogismus non est contingens secundum determinationem, sed eius, quod est Nulli ex necessitate: haec enim est contradictio factae suppositionis: suppositum enim est, alicui c inesse: syllogismus uero ad impossibile oppositae est dictionis.

Eam explicat atque arguit, quae maiorem uniuersaliter habet negatiuum inexistentem, cum minore contingente uniuersaliter affirmatiua: ait itaque, si posuerimus, Nullum b a contingit omne c esse b, quod sequitur syllogisticè, Contingit nullum c esse a: quia si non, supponatur oppositum, Non contingit nullum c esse a: hoc autem aequiualeat huic, Necesse est aliquid c esse a: cum quae minore facta inexistente, sequitur in tertia figura, Aliquod b est a, quod maiorem demolitur. Per primam uero figuram monstratorem non facit: quare autem hoc sit, inferius planum fiet. Deinde subdit, quod syllogismus iste non est contingens, secundum supra assignatam definitionem: sed nulli ex necessitate: quod bifariam arguit: tum quia hoc est contradictorium factae suppositionis, tum etiam quod in quibusdam materijs huiusmodi complicatio necessaria colligit conclusionem. Ista sunt, quae in medium profertur, circa quae uersantur dissillime dubitationes. Ac primum quid sit hoc contingens, quod ipse uocat, Nulli ex necessitate: postea, an hoc idem contingens concludatur in prima complicatione superius assignata ex ambabus affirmatiuis: deinde si non sequitur, quae sit ratio huiusce diuersitatis: ac demum instantiole quaequam soluenda relinquuntur. Circa itaque primum uaria ac multiformes extiterunt celebratissimorum uirorum opiniones: Diuus namque Albertus inquit, quod possibile uocatum Nulli ex necessitate, nil aliud est, quam possibile illud alium, quod est, commune & necessario & uero contingenti: quodque hoc ita sit, uidetur argui posse binis rationibus, tum quia Aristoteles in contextu monstrat & uniuersalem necessariam, & uniuersalem uere contingentem in diuersis terminis consequi, non etiam quod dicit conclusionem istam eius esse contingens, quod necessario opponitur: nullum autem est contingens quod necessario contradicat, quodque & necessarium & contingens uerum comprehendat: quam contingens illud alium, seu commune: hoc igitur erit, quod in tali sequetur complicatione. Alulidus uero Rosadis uoluit in hac complicati-

one conclusionem colligi possibilem equiuocè, non possibilem communem, quia hoc ipse nusquam posuit: sed possibilem sub distinctione, hoc est, necessariam negatiuum aut contingentem negatiuum, nunquam autem necessariam affirmatiuum: firmatur autem ista eadem rationibus, quibus & diuus Albertus. Sed meae quidem sententiae, neutra istarum opinionum ex sententia profertur Aristotelis: primo, quia contingens illud alium seu commune, nullo pacto dari aut conadi potest, quodque hoc ita sit, monstrat ratio: ne, qua uicibus Alulidus ad destruendam propositionem inexistentem Theophrasti atque Themistij: namque talis propositio nullo pacto extra animam reperitur: sed intentio Aristotelis est, numerare propositiones, quae in re, & extra animam reperiantur: non itaque tale aliquod contingens erit, quum omne quod in tali colligatur complicatione, aut uere contingens sit, aut necessarium. Praeterea nomen uel eorum manifestum, necessariam propositionem omnes destruere contingens: si enim ista est uera, Necesse est nullum c esse a, neque ista potest esse uera, Contingit omne c esse a: neque haec, Contingit nullum: neque, Contingit aliquid neque, Contingit aliquid non: qui fieri igitur potest, ut una & eadem complicatio & necessariam concludat & uere contingentem? Praeterea omnem complicationem quantumcunque inutilem dicere hoc modo poterimus, esse utilem in conclusionem huius possibilis: propterea quod nulla reperitur coniugatio, quae aliquam conclusionem non concludat aut necessariam, aut inexistentem, aut uere contingentem: quod si dicas, uolumus istam esse utilem, quoniam tantummodo negatiuis concludit, nunquam autem affirmatiuis: & bone, respondeas quae so, quae est alia ratio, ob quam quae affirmatiuis si nullae ac negatiuis concludunt, existimantur inuiles, quam quia affirmatiua negatiua, & e conuerso, affirmatiua negatiua perimunt: nomen igitur & hac de causa, quum necessaria negatiua omnes destruat contingentes, & haec an sentia erit inutilis: profecto & eam. Diendum itaque a seo cum Alexandro atque Philopono, in ista complicatione sequi Nulli ex necessitate: quod quidam uocant dimidium contingens, ob rationem, quam infra adducemus. Primum itaque faciamus descriptionem, quam facit Ioannes Grammaticus propositionum seuiuicam consequentium ac perimentium hunc in modum:

Nō necesse omni, Necesse oī: Cōtingit nulli, Nō cōtingit nulli, Nō necesse alicui, necesse alicui: Cōtingit omni, Nō cōtingit oī, Nō necesse nō oī, Necesse nō omni.

Volens itaque Philosophus monstrare, quod sequeretur, Contingit nulli, oppositam ipsius supposuit, quae est, Non contingit nulli: ut si hanc monstrauerit impossibilem, concludat suam oppositam necessariam sequi: sed quoniam ostensio fiebat in tertia figura secundum mitionem inexistens ac contingens, de qua hucusque nihil determinatum fuerat: ob id permutat hanc, Non contingit nulli, in suam aut eam quae ualens, aut simul uerificatam: quae est, Necesse alicui: quae refutata, concludit sequi hanc, Contingit nulli. namque probatur eam quae si haec falsa, Necesse alicui, nimirum haec uera erit, Non necesse alicui: & ob hoc ista, Contingit nulli: quod si fuerat monstrandum. Verum negat istam uere contingentem esse, sed nulli ex necessitate significare: quoniam, significare, quemadmodum infra declarabimus, huic, quae est, Contin quod Nulli, quod nulli, binæ opponuntur: una ex se, puta, Necesse alicui: ex necessitate, alia tunc.

ueris quae si consoni de Sto Alberti. Contra autem opinio= nes Auerrois & Alberti. bas opinio= nes Auerrois & Alberti. Opinio A= lexandri et Philoponi.

Nota de di= stinctione, qua probatur eam quae si haec falsa, Necesse alicui, nimirum haec uera erit, tingere nulli. Non necesse alicui: & ob hoc ista, Contingit nulli: quod si fuerat monstrandum. Verum negat istam uere contingentem esse, sed nulli ex necessitate significare: quoniam, significare, quemadmodum infra declarabimus, huic, quae est, Contin quod Nulli, quod nulli, binæ opponuntur: una ex se, puta, Necesse alicui: ex necessitate, alia tunc.

alia propter sibi equivalentem, contingit omni, quæ est, Neesse non omni. Quare binæ necessariae partiales universalem negativam contingentem destruant. Verum partialis affirmativa necessaria in omnibus illi opponitur, et qualitate et quantitate, et modo: sed quæ dicitur, Neesse non omni, opponitur quidem immediatè ei, quæ est, contingit omni: quia uerò hæc illi, quæ est, contingit nulli, æquiualeat: ideo mediatè quodammodo et per accidens huic etiam opponitur: Hæc itaque, Non contingit nulli, duas quodammodo necessariae in parte comprehendit: quod quum ita sit, inuenimus ex hac Neesse alia, sequi impossibile: ex altera uerò, quæ est, Neesse non omni, non etiam sequitur aliquid impossibile: si itaque binæ partiales necessarie comprehenduntur ab hac, Non contingit nulli: alterius uerò oppositum tantum concluditur, manifestum quòd dimidium contingentis illius concluditur, hoc est, dimidium propositionis istius, Non contingit nulli: se autem quod contradiat huic, Neesse alia: ex quo manifestum sequitur impossibile: si enim alteram supponamus particularem, Neesse non omni c esse a, omne c b sequitur, Non omne b est a, et in maiore supra dicebamus, Nullum b a, quæ nullo pacto sciniuam destruant. In summa itaque, quod hac in complicatione colligitur, est, Contingit nulli, æquiualeat Nulli ex necessitate: namque Nulli ex necessitate, nullo se habet in plus, quam Nulli contingere: si Nulli contingere accipiatur, secundum supra assignatam descriptionem, quod hoc pacto monstratur, namque ei, quæ est, Contingit nulli, opponitur, Neesse alia, et Neesse non omni: et uerò quæ est, Nulli ex necessitate, contradiat hæc tamen, Alia ex necessitate: ubi itaque ergo ista falsa fuerit, uera illa erit, quæ dicit, Nulli ex necessitate: non tamen illa, quæ dicit, Contingit nulli: sed oportet ambas partiales necessariae falsas esse, et Neesse alia, et Neesse non omni: in plus ergo se habet, Nulli ex necessitate, quam Contingit nulli. Amplius idem hoc exemplo monstratur: uera etenim hæc est, Nullum animal ex necessitate ambulat: et tamen hæc falsa, Contingit nullum animal ambulare, si secundum uerum accipiatur contingentis: non enim potest in oppositam conuerti qualitatem, Contingit omne animal ambulare: reptilia namque ex necessitate non ambulant. Nec tamen credideris idem esse Ex necessitate nulli, et Nulli ex necessitate: nam nulli animalis inest ambulatio ex necessitate: non tamen ex necessitate nullum animal ambulat, consimiliter, Nullum animal ex necessitate ridet aut loquitur: et in summa nihil aliud est, Nulli ex necessitate, quam Non neesse alia: quum enim dicimus hoc pacto, Contingit nullum animal ambulare, hoc uolumus, quòd non est animal quopiam, cui necessitate inest ambulatio, seu quod necessitate ambulet, licet forte aliqua reperiatur, quæ ex necessitate non ambulet, aut non loquantur. Sed dicit quispiam, quòd hoc eodem argumento possumus monstrare in prima complicatione ex ambabus affirmatiuis idem hoc se concludatur qui contingens: ad quod arguendum supponamus primò descriptionem propositionum, quemadmodum fecit Ioannes Grammaticus.

Nota de dimidio contingentis.

Nota quid significat Nulli ex necessitate.

Nota dubio ardua quod hoc eodem argumento possumus monstrare in prima complicatione ex ambabus affirmatiuis idem hoc se concludatur qui contingens.

Nō neesse nō omni
 Non neesse alia
 Contingit omni
 Contingit nulli
 Deinde sciamus complicationem: Omne b est a, contingit omne esse b, ergo contingit oē esse a: si enim hoc falsum, uerum erit, Non contingit omne c esse a: quod æquiualeat, Neesse non omni, si itaque neesse est non omne c esse a, et omne c est b, transposita contingente ad inexistentem, sequitur quòd non omne b sit a, quod maiorem dirimit ac dissipat: erat enim maior, Omne b est a, falsum igitur, quod suppositum fuerat, Non contingit omne c esse a, ergo suum contradictorium uerum, Contingit omne c esse a, quod fuerat monstrandum. Possimus itaque et hic monstrare, quòd hæc conclusio non sit contingentis secundum supra allatam descriptionem, sed huius dimidium: nam quemadmodum negatiua contingentis, eodem pacto et affirmatiua contingenti diu opponitur necessaria, puta huic, Contingit omni, binæ istæ, Neesse alia, et Neesse alia non: una ex seipsa, alia propter negativam, in quam conuertitur, secundum oppositam qualitatem: conuenit igitur Non contingit omni, ambas partiales necessariae. Et licet hæc supposita, Neesse non omni, sequatur impossibile: non tamen hæc, Neesse alia: si enim neesse est aliquid c esse a, et omne c est b, transposita minore contingente ad inexistentem, sequitur in tertia figura, Aliquid b est a: erat autem maior, Omne b est a, quare nullum sequitur impossibile: si idem et omni et alia inest. Solum igitur concluditur absurdum ex ista, Neesse non omni: quæ dimidium fuerat oppositum: quod est, Non contingit omni, dimidium itaque eius, quod opponitur, Non contingit omni, est, quod concluditur: quare et in hac complicatione dimidium contingentis concludetur. Huic rationi manus dedere diuus Albertus atque Alexander: uoluerunt enim utri ista conformationem in hac conclusionem colligam illa, quæ in se ueritate concluditur: et ad hæc quisdam afferunt propositiones contingentis eiusdem nature, puta, Contingit omne corpus naturale moueri: namque ex necessitate aliquid quod corpus mouetur, uelut cælum. Eodem pacto si posuerimus intelligentias rationales esse, hæc eiusdem erit natura, Omne rationale intelligit: quoniam aliquid rationale ex necessitate intelligit. Addit et diuus Albertus terminos inueniri, in quibus sequatur ex necessitate omni, puta, Omne album coloratum, Contingit omnem hominem esse album, et tamen sequitur ex necessitate Omnis homo est coloratus: in quibus uerò sequatur contingens, termini accipiuntur, Omne ambulans mouetur, Contingit omnem hominem ambulare, Contingit omnem hominem moueri. Sed patet istorum dixerim, non bene, nec cum Aristotele sentimus: uidimus enim ipsum supra non solum dicentem, sed etiam clamantem, quòd in negatiuis tantum eiusmodi colligitur conclusio.

Ambas conuenit partiales de necessario propositio illa, Non contingit oī, et illa, Non contingit nulli.

Dubitatio ne cōsistere Albertus et Alexander

Cōtra Albertum et Alexandrum

ait enim in principio statim istius missionis [Quum uerò quæ ad minus et imperfecti omnes, et priuatiui syllogismi contingentis non secundum determinationem] Quid clarius nō uideamus ipsum manifestè concedere de affirmatiuis omnibus, quòd supra descriptum contingens concludunt? Præterea si uoluisset idem in affirmatiuis concludi contingentis, nōne hoc idem de eadem protulisset profectò etiam. Quòd si dicit, quemadmodum diuus inquit Albertus, quòd hoc ideo fecit, quia in affirmatiuis manifestus erat, sequi posse necessariam: quia maior mediisque termini ita ad sciniuam dispositi erunt, ut inferior superiorque, ex quibus planè construi potest necessaria propositio: in negatiua autem, termini sciniuati erunt atque diuersi, et ob id hoc in illis latens erat. Contrà, quemadmodum se habent superioris ad inferioris ad construendam propositionem necessariam affirmatiuam: ita termini a sciniuam diuersi ad negatiuam necessariam constituantur: ergo quemadmodum inuim manifestum ad affirmationem, ita et reliquum erit ad negationem. Præterea hoc idè diu poterit in missionem necessariam et contingentis: quod tamen non fit. Opere prædum itaque, ut cum Philopono et Alulido Ros. et denique cum Aristotele dicamus, in affirmatiua complicatione uerum et supra determinatum sequi Contingens: in negatiua autem, Nulli ex necessitate: et rectè, et non etiam hoc superius aliquid in parte attingimus: Consequenter, inquit sciat: quoniam enim, quemadmodum diximus, negatiuam contingentem transmutat in affirmatiuam, affirmatiuam uerò non amplius in negatiuam: propter hoc in negatiua quidem, quoniam conclusio negatiua erit contingens eo modo, quo hic accipiuntur negationes, dico, autem Contingere nulli: propter hoc inquam binas ipsi repugnantes partiales necessarij propositiones offendimus, unam ex se, alteram propter eam, quæ est Contingit omni: quoniam æquiualeat congrua, Contingit nulli, ei quæ est, Contingit omni: quia igitur inuenimus hoc in loco binas necessariae in parte oppositas ei, quæ est, Contingit nulli, et ob hoc comprehendit a negatiua, quæ est, Contingit nulli: et inuenimus uerum oppositum solum alterius partialium propositionum concludi: propter hoc dicebamus dimidium tantummodo contingentis colligi. Sed quoniam in affirmatiua complicatione, contingens affirmatiua conclusio est, non transmutatur affirmatio in negationem: planum quòd una sola partialis necessaria opponitur conclusioni, quæ est, Neesse non omni: quare, Non contingit omni, solum istam continebit: sed hæc posita sequetur impossibile: palam igitur quòd istius oppositum uerum erit, quòd est non contingens dimidium, sed totum: et opposita itaque non erit dimidium contingentis: non iniuria igitur in affirmatiua coniugatione non dixit dimidium sequi contingentis: Hæc ille ad uerbum: quasi dicit, Quoniam monstratio omnis per notiora efficitur debet, quum affirmatiua notior sit negatiua, et non conuerso, in negatiua utrunque supponemus oppositum: in affirmatiua uerò inueniatur propositio, non tamen propter eam qui poterit in tali complicatione. Ad alium dicimus haud rectè maiorem accipi propositio: nam hæc, Omne album est coloratum, nullo pacto inexistens simpliciter

Responsio Alberti.

Instantia.

Alia solutio ex Philopono.

Solutio instantiarum.

existimanda est, quum habitudo prædicati ad subiectum necessaria sit, ut liquidum est insipienti. His expositis, iam clarum esse potest, quæ sit diuersitatis ratio: in affirmatiuis enim unam assignamus oppositum, propter eam quòd affirmatiua non egi adiumento negatiua: in negatiuis uerò, duplex supponimus contradictorium: quoniam negatiua ex affirmatiue cognitione tanquam notioris, deducitur. Hæc eadem quasi uoluit Alulidus Ros, sed multò et obscurius et intriatius: ait enim, quòd conclusio in hac missionem aut sequitur per dictum De omni, aut per Deductionem ad impossibile: hoc est enim, quòd ipse uocauit Uniuersalitem, et Continuationem. Deductio ad impossibile aliquando est perfecta, puta, quum procedit ex toto opposito: aliquando imperfecta, quum non procedit ex toto opposito: unde in ijs, quæ maiorem habent contingentem, cum minore inexistentem usus est uniuersalitate seu dicto De omni: in ijs uerò, quæ maiorem habent inexistentem cum minore contingente, utitur continuatione seu conexo et deductione ad impossibile, et ubi ambe sint affirmatiue, quia continuatio est perfecta, et assumit totum oppositum, dicit uerum concludi contingentem, non autem pacto aliquo necessariam: quia quum a reperitur in c, mediant b: sed b contingenter inest ipsi c, ergo et a in c erit contingenter. Si uerò, inquit, accederet concludi necessariam aut absolutam, hoc esset per uiam uniuersalitatis, hoc est, dicti De omni: quia ambe, puta aut necessaria essent, aut inexistentes et absolute, facta deductione ad impossibile: et quoniam intentio Philosophi, non est monstrare coniugationes istas per dictum De omni: idèd tanquam per accidens conclusas, eas hic inuenit. In coniugatione uerò ex maiore negatiua inexistentem, cum minore contingente, quia deductio ad impossibile est imperfecta, non procedens per totum oppositum, propter hoc non fuit conclusum uerum possibile. Hæc ille: Sed quoniam non sunt penitus congrua, supra enarratis, illa perlecturis intelligenda relinquimus. Ex his et ratio manifesta esse potest: ob quum non monstrauit secundam complicationem per primam figuram: quum enim illius conclusionis duplex esset oppositum, non poterat monstratio illa concludere aliquid absurdum: Sed adhuc quæstionale quedam exoluenda supersunt: primò quia uidetur fieri fallaciam in huiusmodi complicationibus: namque medius in maiore tantum pro existentibus supponit: in minore autem, et pro existentibus, et pro ijs quæ esse possunt, non itaque fit recta complicatio. Præterea eodem pacto monstrare possumus per deductionem ad incommodum, sequi inexistentem conclusionem hunc in modum, Omne b a, Contingit omne c esse b, dico quòd sequitur, Omne c est a, quia si non, datur oppositum, Aliquid c non est a, cum quo et minore facta inexistente concludimus in tertia figura maioris contradictorium. Amplius conclusio similis esse debet alteri præmissarum propositionum: sed in secunda coniugatione, neutra propositionum dimidium est contingentis: non itaque recta est complicatio illa. Ad hæc respondemus, Solutio, et ad primum dicimus non ualere rationem: medius terminus supponit in minore pro pluribus quam in maiore, igitur coniugatio mala: sed tantum arguit non posse complicationem illam monstrari per dictum De omni. Aut

Cōfirmatio ex dictis, Auerois.

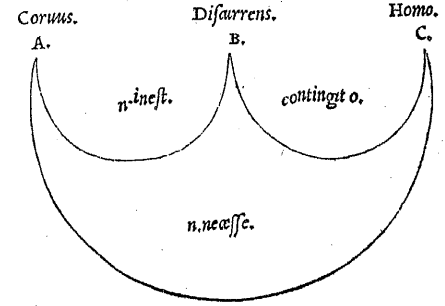
Ad ductio quarundam instantiarum.

Solutio.

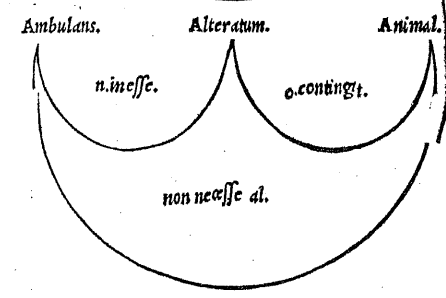
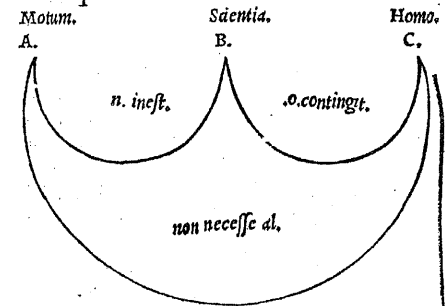
aliter, quod ex in maiore supponit pro ijs, que esse possunt, quum sit simpliater inexistens: uerum prior resposio melior. Ad alteru diamus, non sequi primo ex immediatē possibile ex accepto contradictorio conclusionis inexistens: sed primo sequi ex necessaria propositione contradictoria conclusionis possibilis: deinceps ex supposita inexistente: namque, ut supra etiam uidimus, ex necessaria sequitur inexistens secundum quid. Vel aliter, quemadmodum et diuus refert Albertus, quod si acciperimus necessariam oppositam, conclusionis possibilis admittenda est transpositio minoris possibilis ad inexistente: quoniam ex tali transpositione nullum nouum causatur impossibile: namque necessarium ita destruit possibile, seu contingens, quemadmodum et inexistens: si uero acciperimus propositionem inexistente oppositam conclusionis inexistente, dicimus non esse minoris transpositionem faciendam: quum ex ipsa nouum causatur impossibile: namque hæc, Aliquod c non est a, non repugnat aliquo pacto huic. Possibile est omne c esse b, supposito etiam, quod omne b sit a: si uero minorem faciamus inexistente, Omne c est b, supposito etiam, quod omne b sit a, hæc, Aliquod c non est a, cum istis ueritatibus minime potest incommodum igitur hoc et absurdum causatum est ex transpositione minoris ad inexistente, non ex opposito accepto. Quod si dicas, transpositio illa possibilis erat, sed ex possibili non sequitur impossibile. Respondemus, quod licet transpositio illa sit possibilis, non tamen cum alia propositione supposita possibilis erit: quemadmodum licet hæc sit possibilis per se sumpta, Socrates sedet, et ista itidem, Socrates stat: non tamen simul accepte possibles esse possunt, Socrates sedet, et Socrates stat. Sed forte posset aliquis dicere, si prius dicta solutio constaret, eodem modo posset dici non sequi conclusionem de contingenti: quia uidetur concludi impossibile non ex contradictorio conclusionis, sed ex incommpossibilitate illius cum minori posita inesse. Respondetur, quod ibi nulla incommpossibilitas noua consurgit, propter positionem minoris inesse, que et prius non fuerit inter oppositam conclusionem et minorem, antequam inesse poneretur. hoc apparet in terminis, Omnis homo est animal, Omne album contingit esse hominem, ergo, Omne album contingit esse animal: datur oppositum, Non contingit omne album esse animal: hæc ualeat istam, Neesse est aliquid album non esse animal: ista repugnat minori, prius quam ponatur inesse. nam ista repugnat, Neesse est aliquid album non esse animal: et, Contingit omne album esse hominem. Ad tertium respondemus, conclusionem similem esse minori: non enim oportet, si propositiones simpliater sunt contingentes, et conclusionem simpliater contingente esse, sed sufficit ipsam aliquo pacto contingente esse seu simpliater, seu secundum quid: et hæc habemus. Iam ad contextus enarrationem defendamus. [Opposita est dictionis] Hoc est opposita enunaiationis, quod enim phrasin Grecam, nos enunaiationem uocamus.

Amplius & ex terminis manifestu, quod non erit conclusio contingens: sit enim in quo a, coruus: in quo b, discurrens: in quo c, homo: nulli itaque b, a inest: nullum enim discurrens cor

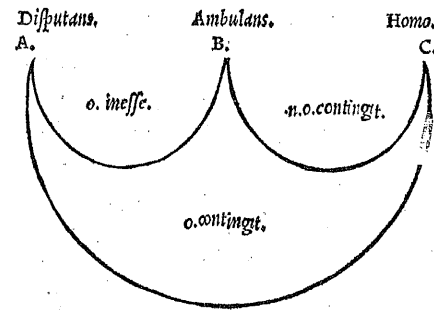
uus: b uero omni contingit c, omni enim homini discurrens: sed a ex necessitate nulli c: non igitur conclusio contingens

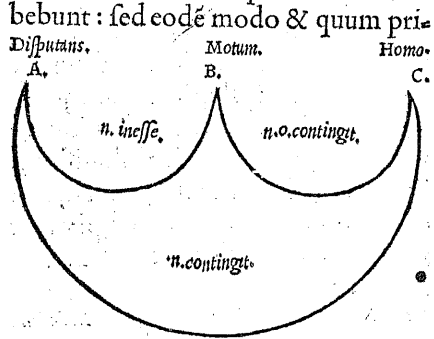
Sed neque necessaria semper: sit enim a, motum: b, scientia: in quo autem c, homo: a igitur nulli inest b, b uero omni c contingit: & non est conclusio necessaria: non enim necesse nullum moueri hominem: sed non necesse aliquem.

Planum itaque quod conclusio est eius, quod est nulli ex necessitate inesse: accipiendi uero melius sunt termini: sed si priuatiuum ad minorem ponatur

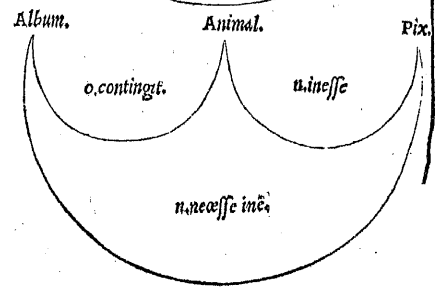
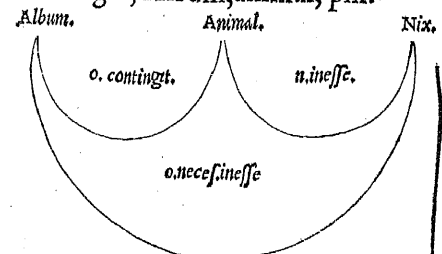

natur extremitatem contingere significans, ex ipsis quidem acceptis propositionibus, nullus erit syllogismus. Conuersa autem secundum contingere propositionem, erit quemadmodum in prioribus: inest enim a omni b, b uero contingat nulli c: sic igitur se habentibus terminis, nihil erit necessarium: si autem conuertatur b c, & accipiat b omni c contingere, fit syllogismus, quemadmodum prius: nam consimiliter termini positione se habebunt: sed eodem modo & quum pri-

uatiua extiterint utraq; interualla, si a b quidem non inest: b uero contingere c nulli accidit: per ipsa quidem accepta fit non necessarium: sed propositione conuersa, quæ est secundum contingere, erit syllogismus. accipiat enim a quidem nulli eorum, qui sunt b inest, b uero contingat nulli c. per hæc igitur nihil necessarium. quod si accipiat b contingere omni c, quod est uerum, a b autem propositio similiter se habeat, rursus idem erit syllogismus. Si uero non inesse imponatur b ipsi c, & non contingere e non inesse, non erit syllogis-

mus nullo modo neque quum priuatiua, neque quum affirmatiua fuerit a b propositio. Termini communes, quod ex necessitate inest, Album, animal, nix: quod non contingat, Album, animal, pix.

Sumatur melius termini, in prima, Album, Ambulans, Cygnus: in secunda, Album, Ambulans, Coruus, uel ut Alexander, in prima, moueri, album, ambulans: in secunda, moueri, album, stans.

Planu itaque, quod si termini uniuersales extiterint, & hæc inexistens, illa propositione contingens accipiat, quando propositio que ad minorem extremitate, contingere accipiat, semper fit syllogismus, preterquam quod aliquando quidem ex ipsis, nonnunquam uero ex conuersa propositione: quando autem horum uterque, & ob qua causa, diximus.

Obscuriorem, inquit Alexander, se fecit in positione istorum terminorum: termini enim isti non concludunt nulli ex necessitate, sed ex necessitate nulli: necesse etenim est nullum hominem coruum esse. Hoc autem accidit ex eo, quod maiore accipit, non inexistente negatiua: sed necessaria negatiua: ex necessitate, nullum discurrens est coruus: nisi fortasse per discurrens intelligeremus, quod uoluit Abumazar, referre Alu-

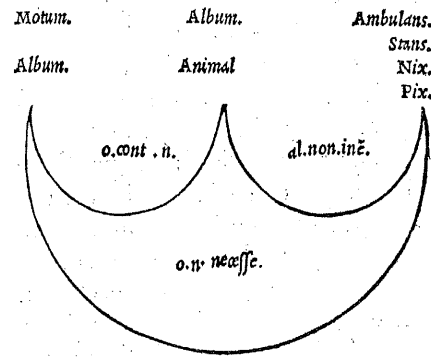
Nota ex positione horum terminorum noluisse Aristotelem concludere uniuersalem negatiua necessariam: sed nulli ex necessitate.

liano, imaginans: quod et ipse sciens, rursus inquit Alexander, Alios posuit terminos, per quos non amplius necessaria negatiua concluditur conclusio, sed contingens, puta, a motum, b, scientia, c homo: et quoniam neque in his sumptis inexistente, sed necessariam, hoc presertim dixit: Accipiendi uero melius sunt termini. Philoponus tamen in secundo exemplo non accipit scientiam, sed scientiam, enim que ante necessaria fuerat inexistens efficitur: aptiores

uerò ab Alexandro termini ponuntur, ambulans, quiescens, & animal. Si uerò termini reperiantur, quibus uerum concludi possit contingens, hoc erit per accidens ualde, & non in syllogisticae complicationis, sed terminorum gratia. [Et nō est conclusio necessaria.] Hoc est in cōplicatione ista nō sequitur conclusio necessaria. hoc. n. dicitur uel in ueritate de tota coniugatione, non aut de hoc tantū exēplo: quod ex ipse quasi exposuit, quum subdit: [non enim necesse nullum moueri hominem, sed non necesse aliquem] ac si diceret, non sequitur ex necessitate nulli, sed non ex necessitate, nulli: pro hoc enim, inquit Alexander, dixit [sed non necesse aliquem] Ex quibus clarum esse potest, noluisse Aristotelem in hac cōiugatione sequi uniuersalē necessariam negatiuam: quod tamen pleriq; male asserunt. [Sed si priuatiuum ad maiorem.] Omnes quidem complicationes, quae maiorem habent inexistentem, sunt imperfectae, propterea quod per dictum De omni monstrari non possunt: uerum quae maiorem habent contingentem negatiuam, sunt imperfectiores: non enim solum deductionis indigent ad impossibile, sed & conuersionem ad maiorem affirmatiuam propositionem: consimiliter & si ambo interualla, hoc est, utraq; propositiones extiterint negatiuae: nam minore conuersa in oppositam qualitatem secundum contingens, iisdem efficiuntur syllogismi qui & prius, hoc est, si maior sit affirmatiua inexisteris, conclusio uerè contingens erit: si negatiua, nulli ex necessitate. [Quod est uerum.] Non hoc dicit, quòd si cōtingens negatiua in contingentem conuertatur affirmatiuam, illa propositio est uera; sed quòd uerum est, negatiuam contingentem in affirmatiuam conuerti posse eodē pacto contingentem. [Si uero non inesse ponatur.] Posteaq; eas explicat, quae maiorem habent negatiuam contingentem, maiorem uerò inexistentem aut affirmatiuam aut negatiuam: nunc eas ponit, quae maiorem negatiuam habent inexistentem, maiorem autem contingētē aut affirmatiuā aut negatiuā, & inquit, has inuiles esse, propterea q; minor, quae est inexisteris, nō potest in affirmatiuā pacto aliquo conuerti: & addit terminos, quibus & necessariā affirmatiuā & necessariā negatiuam concludimus, necesse omni, album, animal, nix: necesse nulli, album, animal, pix. Verum, inquit Alexander, ueriores essent termini, moueri, album, ambulans, moueri, album stans: sed neq; in his ait, simpliciter necessariā conclusionem efficiuntur, uerum cum determinatione, nam moueri ex necessitate inest omni ambulanti, quousq; sit ambulans: [Praeterquam quod aliquando quidem ex ipsis.] Non hoc dicit, quòd recta ostensione monstrantur: omnes enim arguebantur, mutata contingente ad inexistentem, ac deductione ad impossibile: sed hoc intelligit, quòd seruata propria qualitate ostendebantur: alij uerò non ex se, sed mutata negatiua in affirmatiuam monstrabantur. Nam, quemadmodum syllogismi secundae aut tertiae figurae ex se quidem uim habent syllogisticam inferendi, diluadioris tamen consequentiae gratia ad primam reuocantur figuram: ita & qui maiorem habent contingentem negatiuam, ex se quidem syllogisticam, consequentiam retinent, causa tamen maioris claritatis, negatiuae uertunt in affirmatiuas.

Quòd si hoc uniuersaliter, illud uerò interuallorum accipiatur in parte, quando quod ad maius est extremum, uniuersaliter ponatur & contingens,

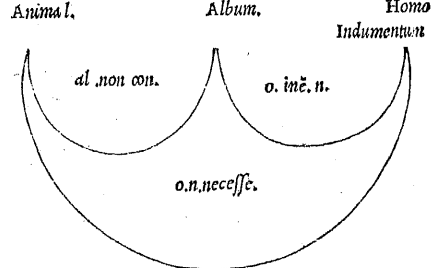
seu negatiuū siue affirmatiuum: quod uerò in parte, affirmatiuum & inexisteris, erit syllogismus perfectus: quemadmodum & uniuersaliter terminis existentibus. demonstratio autem eadem, quae & prius. Caterum, quando uniuersale quidem sit ad maius extremum, sed inexisteris non contingens, alterum uerò in parte & contingens, seu negatiua, siue affirmatiua ponantur utraq; siue haec negatiua, illa affirmatiua, omnino erit syllogismus imperfectus. praeterquam quod hi quidē per impossibile monstrabuntur, illi uerò per conuersionem eius quod est cōtingere: quemadmodum in praecedentibus. Erit autem syllogismus per cōuersionē & quando uniuersalis ad maius posita extremum significet inesse, aut nō inesse: quae uerò in parte priuata existens, cōtingere accipiat, quae ad modum si a omni quidem inest b, aut non inest, b autem alicui c contingit non inesse, cōuersa enim b c, secundū contingere fit syllogismus. sed quando quae secundum partem ponitur nō inesse accipiat, non erit syllogismus. Termini quòd inest, albū, animal, nix: quòd nō inest, album, animal, pix. per infinitum namq; fumenda est demonstratio.

Si autē uniuersale ad minus ponatur extremum, quod uerò in parte ad maius, siue priuatiuum, seu affirmatiuum

uel

vel cōtingēs, aut inexisteris, quomodo cūq; nullo pacto erit syllogismus: neque quando in parte aut diffinita ponantur propositiones, seu contingere accipientes, siue inesse, aut uicissim, neque sic erit syllogismus. demonstratio uerò eadem, quae & in prioribus. Termini communes, quòd inest ex necessitate, animal, album, homo: quòd nō contingat, animal, album indumentū.

Planum itaque, quòd si uniuersale ad maius ponatur extremum, semper fit syllogismus: si uerò ad minus, nullius unquam.

Inquit, quòd si unū interuallorū, hoc est, propositionū, uniuersale extiterit & contingens & maius, & alterum particulare inexisteris & minus, quòd inquam syllogismus erit perfectus in conclusionem contingentem: monstratur enim per dictum De omni, quemadmodum & in uniuersalibus. [Ceterum quando uniuersale quidem.] Si uerò inquit maior sit inexisteris seu negatiua seu affirmatiua, & minor contingens itidem affirmatiua uel negatiua, omnino erit syllogismus imperfectus: propterea quòd monstrantur non per dictū De omni, sed per impossibile. differunt aut, quoniam qui maiorem habent affirmatiuum, per solam deductionem arguuntur: qui uerò negatiuam, & sic, & per conuersionem oportet enim, ut inquit Philoponus, copulatiuam contextui coniunctionem addere: ut sic se habeat, hi quidem per impossibile monstrabuntur, illi uerò & per conuersionem eius quod est contingere. Notes tamen quòd licet monstratio in uniuersalibus ac particularibus eadem aut consimilis sit, non ob hoc tamen & conclusio, nam sepe per in particularibus in quacunque coniugatione uerum colligitur contingens, nunquam autem dimidium contingentis: nam dimidium cōtingentis erat proposito uniuersalis, cuius aliqua particularis erat necessaria, aliqua contingentis: quòd inueniri nō potest in particulari conclusionem: erit itaq; semper ueri contingentis conclusio in particularibus syllogismus. [Sed quando quae secundum partem ponitur non inesse.] Si inquit minor fuerit particularis negatiua inexisteris, non fiet syllogismus: ratio autem est inquit Alexander: quia negatiua remanet negatiua: non enim quemadmodum contingens, in affirmatiuam conuerti potest. [Termini quòd inest.] Melius, inquit Philoponus, esset, si hosce

Nota in particularibus syllogismis sequi sepe conclusionē de uero contingenti.

terminos accipere mus: motum, album, ambulans: motum, album, stans. [Per indefinitum namq;.] Hoc dicit, quia in supra accipitis terminis minor non erat particularis per naturam, sed positio: & ideo debemus, ait, monstratiōne facere per indefinitum, hoc est, per particularē negatiuam, quae indefinita est atq; indeterminata: propterea quòd aliquando natura particularis est, aliquando uniuersali equiualeat. Haec autem supra ab eūde disputauimus. [Si autem uniuersale ad minus ponatur.] Si inquit maior in parte minor autem accipitur uniuersaliter, nullo pacto efficietur syllogismus, quomodo auq; uarietur propositiones: consistit si ambae extiterint particulares aut indefinitae seu contingentes, seu inexisteris: aut uicissim, hoc est, una indefinita, altera particularis: aut uicissim, una inexisteris & altera contingens. [Eadem demonstratio.] Hoc est, per appositionem terminorum, quibus concludimus & omni & nulli ex necessitate. [Planum itaque quòd si uniuersale.] Subaudiendum, inquit Philoponus, quum minor sit affirmatiua: quoniam si maior esset uniuersalis, & minor negatiua inexisteris, non astruetur complicatio utilis. Verum enim uerò, si hoc simpliciter etiam uellemus intelligere, ubi auq; maior est uniuersalis, & minor particularis, natura semper utilis erigitur coniugatio: ubi uerò minor sit uniuersalis, & maior in parte, ad nullam conclusionem fit utilis syllogismus: Et de his haec tenus. Ad misionē necessarij & inexisteris in hac eadem figura, iam transeundum.

Mistio necessariae & contingentis in prima figura. Cap. X.

Uim uerò haec quidem propositionū ex necessitate inesse aut non inesse, haec autē contingere significet, syllogismus quidem erit, eodem modo se habentibus terminis & perfectus, quādo ad minorem extremitatē ponatur necessarium: conclusio uerò, si termini fuerint praedicatiui, erit eius, quod est contingere, & non eius, quod est inesse & uniuersaliter & nō uniuersaliter positus. sed quum hoc quidē affirmatiuū sit, illud uerò priuatiuū, quando affirmatiuum quidem necessarium sit eius quod est contingere, & non eius quod est non inesse, quum uerò priuatiuū & eius, quod est, contingere non inesse, & non inesse, & uniuersalibus & non uniuersalibus terminis existentibus. Contingere autem in conclusione eodem pacto accipiendū, quo & in prioribus.

Confert se ad misionē cōtingentis ac necessarij, inquit, eodem pacto fieri posse complicationem utilem hac in misionē, quemadmodum in praecedente. Verum modernorum nonnulli multo secūs arbitrati sunt hac in misionē aliquot epl

H iij plicationes

no de misti-
one neassa
rij & con-
tingentis.

plicationes effici dixerunt enim, quod aut ambæ sumuntur
in sensu compositionis, uel utraq; in sensu diuisionis, aut ui-
asum componendo, diuidendoq; si primo inquirunt se habu-
erint modo, maior necessaria, minorq; contingens, ambæ af-
firmatiuæ, non sequitur contingens conclusio, sed possibili-
lis: consimiliter, si maior negatiua extiterit, colligi uolunt cõ-
clusiõnem non contingentem, sed possibilem: quasi ponentes
differentiam inter possibile atq; contingens: addunt præter-
eã, si maior necessaria extiterit in sensu compositionis cũ
minore cõtingente in sensu diuisionis, non sequi conclusionẽ
cõtingentis: si uero propositiones in cõtrarietate habuerint,
& subiectũ maioris accipiatur pro ijs, quæ sũt, uel pro ijs q̃
possunt esse, syllogismus erigetur perfectus, euidentia acci-
piens monstratiõnis per dictũ De omni: quod si maioris
subiectum pro ijs tantum accipiatur, quæ esse possunt, inuti-
lis fiet complicatio. Quæ uero maior est necessaria in sensu
diuisionis cũ minore cõtingente in sensu cõpositionis, possi-
bilis, nõ autem cõtingens sequitur conclusio: si e conuerso
fuerint cõstructe propositiones, mistio fiet inutilis. Quod si
utreq; in sensu accipiatur diuisionis, ac maior necessaria sit
cũ minore contingente, nõ contingens, sed possibilis cõclusio
colligetur. Sin autem in cõtrarium se habuerint propõitiõ-
nes, ac maioris subiectum & pro ijs, quæ sunt, & pro ijs,
quæ possũt esse, assumatur, perfecta astructur complicatio:
quum uerò pro ijs tantum, quæ sunt, accipiatur, non erit
utilis syllogismus: hæc illi. Sed quoniam positio ista multum
& intricata est, & fortasse etiam ab Aristotelica ueritate
dissona, propterea satis fuisse existimabimus, eã quã ambre-
uissimè fieri potuit, explicasse. Quidam uerò alij moder-
norum alias & fortasse multò antiquiores regulas con-
scripserunt: dicunt enim, quod si maior extiterit necessaria cũ
minore contingente, semper colligitur necessaria conclusio:
si e conuerso, semper contingens concludetur. Quod si libe-
ram sententiã proferre fas esset, ac in nullius magistri uer-
ba iurati scriberemus, fortasse ita res se habere fatemur:
sed quoniam Aristotelicam positionem nũc interpretamur,
ideo quid ipse super hac se senserit, enodamus: primò itaq;
inquit, si maior contingens accipiatur, seu affirmatiua, seu
negatiua, cũ necessaria minore affirmatiua, syllogismus effi-
ciatur perfectus, conclusionem uerè colligens contingentem:
consimiliter si maior necessaria extiterit affirmatiua, cũ mi-
nore cõtingente, seu affirmatiua seu negatiua, cõclusio cõtin-
gens erit secundum superiorẽ determinationem. Sin autem
maior negatiua necessaria fuerit cum minore consimiliter se
habente, secundum contingens non supra definitum conclu-
detur cõtingens: uerũ illud, quod antea nõ necessariũ dixe-
rat idem ualens, quod inexistens uocatum. Ex quo planè
constat, aliam in affirmatiuis: in negatiuis, aliam conclusionẽ
sequi: quod tamen nonnulli negabant in mistione secundum
contingens atq; inexistere. Verum quidam etiã dubitant
sistẽ opiniõnem de conclusione: quæ ex maiore necessaria negatiua, cum mi-
nore contingente affirmatiua sequitur: uolunt enim nonnulli
clutione q̃ quod sequatur uel syllogistia contingens illud, quod ipsi
sequitur ex uocant possibile, commune necessario inexistenti, ac uerè
cõplicatione contingenti. Alij autem dicunt conclusionem fieri disum-
negatiua, etiam aut uerè contingentem aut inexistentem: quod si
quando ma quãdo cõcluditur necessaria, hoc ex materia & terminorũ
ior est ne gratiã fieri autumant: ueluti consueuimus dicere, quodã in
cessaria ne secunda figura ex affirmatiuis utriusq; fieri potest utilis cõ-
gatiua, plicatio: dum terminũ æquiuertibiles fuerint. Nos autẽ

Opinio ali-
orum mo-
deriorum
magis uerit-
ati cõsen-
tanea.

Noti diuer-
sitate opi-
onũ de cõ-
clutione q̃
sequitur ex
uocant possi-
bile, commune
necessario in-
existenti, ac
uerè cõplica-
tione contin-
genti. Alij au-
tem dicunt con-
clusionem fieri
disum-
negatiua, etiam
aut uerè con-
tingentem aut
inexistentem:
quod si quan-
do ma quãdo
cõcluditur ne-
cessaria, hoc
ex materia &
terminorũ
ior est ne gra-
tiã fieri autu-
mant: ueluti
consueuimus
dicere, quodã
in cessaria ne
secunda figura
ex affirmatiuis
utriusq; fieri
potest utilis
cõgatiua, plica-
tio: dum termi-
nũ æquiuertibi-
les fuerint. Nos
autẽ

tem am Alexandro dicimus atque Philopono, in hac
conigatione conclusionem colligi cõtingentis, quod si-
perius uocauerat non necessariũ, quodque idem erat in-
existens. Sed tunc questio insurgit, quid & qua ratio-
ni. Dubitatio quare sequatur
quãdã necessaria, aut si alia sequitur contingentis, dimidi-
um sequetur: uel si inexistens sequi dicenda est, ratio in
medium proferenda, cur ex maiore negatiua inexistens,
te am minore contingente dimidium colligatur contin-
gentis: si uerò maior negatiua sit necessaria, non hoc, sed
inexistens concludatur. Præterea maior similitudo est in-
existens cum inexistenti, quã in necessarij cum inexistenti: sed
maior necessaria potest inexistentem concludere: cur ita
que potius non faciat hæc inexistens maior? Præterea di-
ximus supra conclusionem necessariã similem esse alteri
propositionum: uerum si conclusio sequatur inexistens,
neutri premissarũ propositionũ similis erit, quæ altera ne-
cessaria, cõtingens sit altera non itaq; dicimus inexistens
colligi. Amplius nõstrari potest idẽ hoc euidenti ratione:
sciamus enim cõplicationem istam, Ex necessitate nullum
ambulans quiescat, contingit omnem hominem ambulare:
& tamen non sequitur, Nullus homo quiescat, si enim pro-
positio contingens eius est natura, ut ab ipsius subiecto
remoueatũ prædicatum, nimirum si ista uerè contingens
est, contingit omnem hominem ambulare: ambulatio nul-
li inest homini, potest autem inesse: quod si ita est, pro-
fecto non sequitur, quod non quiescat: sed potius oppo-
situm. Omne enim non ambulans aut quiescat, aut alio ali-
quo mouetur motu. Diluadius autem hoc fieri potest,
si contraria acciperentur immediata, puta, Ex necessitate
re nullum ægrum est sanum, contingit omnem hominem
esse ægrum: nec tamen sequitur, Nullus homo est sanus:
imo potius concluditur, Omnis homo est sanus: quando-
quidem si nullus est æger, omnis est sanus. Propterea
dicunt nonnulli in hac mistione non debere accipi minorem
uerè contingentem: sed contingentem non necessariã,
quæ conuertatur cum inexistente: quodque hoc ita sit, mon-
strant satis probabili argumento: namque si maior ac-
cipiatur uerè necessaria: (uerè necessariã ob id dico,
quoniam superiores non erant necessaria ueræ, immo aut
contingentes erant aut necessaria falsæ: quum contingat
aliquod ambulans quiescere, & aliquod ægrum sanum
esse) si inquam uerè accipiatur necessaria, non potest mi-
nor uerè accipi contingens: si enim uerè necessaria ma-
ior extiterit, aut & subiectum & prædicatum termini
erunt substantiales, quemadmodum in primo per se di-
cendi modo: aut subiectum terminus erit substantialis, præ-
dicatum uerò subiecti passio: aut e conuerso, sicut in se-
cundo per se dicendi modo: & hoc in affirmatiuis: in ne-
gatiuis etiam consimiliter necessaria maior, aut subiectum
aut prædicatum habebit substantiale: quod quum ita sit,
non poterit minor uerè accipi contingens: quum ter-
minum substantialem de accidentali uerè uniuersaliter
secundum contingens prædicari minime possit: namque
ista est falsa. Contingit omne arrens esse hominem: &
ista itidem. Contingit omne album esse hominem: & ita
sigillatim discurrendo. Quod si dicas ista, Contingit
omne scribens esse hominem, uerã procul dubio erit
etiam contingens. Respondemus hanc nullo pacto
contingentem esse, sed aut necessariã aut inexistentem.

Solutio quo-
rundam.
Si maior ac-
cipiatur ue-
rè necessa-
ria, non po-
test minor
accipi uerè
contingens.

Minor

Minor itaque hac in mistione contingens de contingenti
non necessario accipiẽda est: & tunc si unum contrariorũ
minori inerit extremo, alterũ ab ipso ex necessitate remo-
uebitur: & ita conclusio aut necessaria erit negatiua, aut
quod melius, inexistens negatiua: quodque hoc ita sit, fir-
mam Aristotelis quoque testimonio, dicentes, Continge-
re autem in conclusione eodem pacto accipiendum, quo
& in prioribus, ac si diceret, Quum dicimus conclusionem
sequi contingentem, contingens accipimus, quemadmodum
suprà sumpturamus: sed de propositionibus secus se ha-
bet: ille enim non eodem pacto accipiuntur contingentes:
Hæc illi. Ceterum licet positio hæc ueritati consenta-
nea esse uideatur, quia tamen diruit aliquo modo philo-
sophi dicta, & magnorum uirorum alter sententiam, eã
narrationem demolitur, propterea scãus dicendum arbi-
tratur. Dicimus itaque, & ita rem se habere confisso
existimamus: quod in his complicationibus, quemadmodum
& in reliquis, maior non simpliciter, sed secundum quid
necessaria accipiẽda est: minor uerò contingens eo pacto
quo sub tali propositione accipi potest, quodque ex ma-
iore sic necessaria, minorque in hunc modum contingen-
te, ambabus affirmatiuis conclusio colligatur affirmatiua
contingens: si uero maior negatiua extiterit, non contin-
gens, sed inexistens concludetur. Quod si rationem que-
ris huius diuersitatis, duplicem assignabimus causam: u-
nam quia in priore complicatione ex toto conclusionis con-
tingentis opposito concluditur impossibile: in altera uerò,
ex opposito contingentis nullum deducitur incommo-
dum, sed ex inexistenti contradictorio manifestum colligitur im-
possibile: alteram uerò, quia negatiua necessaria, maiorem
necessitatis uim habet quã affirmatiua: quodque hoc ita
sit, exemplo comprobamus: non enim tantum necessaria
hæc est, Omne arrens mouetur, quantum ista, Nullum ar-
rens lapis. Quod si dicas aliter debere negatiua acci-
pi, puta, Nullum arrens stat, Nullum album est nigrum:
respondemus istas nullo pacto necessarias esse, ueluti ple-
runque etiam supra diximus, sed potius contingentes: qua-
re si ita complicationes erigamus, quod assereremus, ma-
nifestè sequi uidebimus: puta, Ex necessitate omne arrens
mouetur, contingit omnem hominẽ arrenere, contingit oẽm
hominẽ moueri. Aliter in negatiuis, Ex necessitate nullum
arrens lapis, contingit omne uigilans arrenere, sequitur,
Nullum uigilans lapis, conclusio aut secundum quid ne-
cessaria, aut secundum quid inexistens. Sed ambiges nõ
immeritò, cur istam uocemus inexistentem, Nullum uigilans
lapis, non autem maiorem, dicentem, Nullum arrens la-
pis: aut si maiorem necessariã appellamus, cur non &
conclusionem? Respondemus hoc ideo fieri, quoniam hoc
in libro non materiam syllogismorum considerabat Ari-
stoteles, sed formam: quia igitur primò fiebat in deducti-
one impossibile accepto inexistenti conclusionis contra-
dictorio, propterea secundum formam syllogistiam inexisten-
tem inexistentem, quãam necessariã, quum alioquin non
magis sit inexistens quã necessaria. Si uerò dicas, quum
accepto contingenti opposito, idem deducatur incommo-
dum, hoc pacto, Ex necessitate nullum a b, Ex necessitate
a b, Ex necessitate alicquod c non est b: hoc au-
tem minorem destruit dicentem, Contingit omne c esse b,

Alia solutio
& propria

Ratio solu-
tionis.

Dubitatio
rationalis.

Solutio.

Alia dubi-
tatio.

si inquam dicas, quum hoc ita sit, ar non dixit & hic cõ-
clusionẽ uerè sequi contingentem? Respondemus impossi-
bile istud nõ inferri primò ex opposito cõtingentis, hoc est,
ex necessaria propositione: sed primo sequi ex inexistenti
contradictorio: & quoniam necessaria propositio secun-
dum quid inexistenti præsupponit, propter hoc & ex
necessaria contingentis opposita secundo, & non ex se in-
commodum deductum fuit: & ob hanc causam, si contin-
gens hac in complicatione concluditur, non ex se, & ue-
rum erit contingens: sed quod inexistenti æquiualeat, quia
meritò etiam oppositi inexistenti, ex contradictorio con-
tingentis concludatur impossibile: unde hoc quasi inu-
ens Philosophus, infra dicit sed manifestum, & quoniam
eius, quod est contingere non inesse effiatũ syllogismus:
siquidem & eius, quod est non inesse. Si uerò adhuc
instit, dicendo posse ex maiore etiam affirmatiua neces-
saria, cum minore contingente conclusionem colligi nece-
saria, hunc in modum: Ex necessitate omne album est co-
loratum, contingit omnem hominem esse album: & tamen
non sequitur, Contingit omnem hominem esse coloratum:
immo aut ex necessitate omnis homo est coloratus, aut se-
cundum quid inexistens omnis homo est coloratus. Respon-
demus conclusionem istam uerè contingentem esse: signi-
ficiat enim quod omne quod potest esse homo, potest esse
coloratus: & ita accipientes, dicimus posse istam in oppo-
situm secundum contingens uerè, puta, Contingit nullum
hominem esse coloratum: quoniam contingit nullum homi-
nem esse, & ex consequenti nullum hominem esse colo-
ratum. Dicunt alij satis argute, quod quia necessariũ,
ueluti supra longa digressionẽ disputauimus, non solum
contingens destruit, sed etiam necessariũ atq; inexistens op-
posita dictionis, puta hæc, Ex necessitate aliquod c non est
a: & hanc tollit, Contingit omne c esse a: & hanc, Omne
c est a: & istam itidẽ, Neesse est omne c esse a, sed primò
contingentem demolitur, ut planũ est: quoniam inquã hoc
ita se habet, ideo dicunt primò hac in complicatione con-
cludi contingens, quoniam ex huius opposito primum se-
quitur impossibile: postea secundò & tertio inexistens ac
necessariũ, quoniam & ex his ratione contradictorij cõ-
tingentis aliquid sequebatur incommo-
dum: & ita in summa
uolunt isti conclusiones omnes concludi posse, cõtingen-
tem, inexistentem ac necessariã, uel tamen syllogistia, &
secundum formam, & primo contingentem colligi: reli-
quas uerò secundum materiam & per accidens. Hæc for-
tasse diceret Alulidus Rosadis. Nos autem aliter uoleba-
mus: quare de his alius speulatiũs inquirat. Ex istis i-
taque possumus questionẽ facere hunc in modum satis. Di-
amus etenim hanc esse inter mistas ex contingentiũ &
inexistentiũ, ac mistas ex necessarijs & contingentiũ
differentiam, quoniam inexistens negatiua remouet tan-
tum ea, quæ sunt, non autem ea, quæ esse possunt: negati-
ua uerò necessaria, non ea tantum quæ sunt, sed & ea quæ
possunt esse: & ob hoc in una sequitur inexistens conclu-
sio: in altera uerò, dimidium contingentis: & ex hoc etiã
am patet ratio, quare quum maior sit conuertiẽtia inexisten-
tis cum inexistenti, quãam cum necessaria, non tamen se-
quitur conclusio inexistens, sed contingentis dimidium:
dicimus enim hoc ideo euenire, quia necessaria uis maior
est, quã inexistenti. Præterea licet fortasse magis con-
uertant inexistens propositio, & inexistens conclusio, si
per

Alia dubi-
tatio, & ex
affirmatiua
necessaria
maiore &
minore con-
tingentis, se-
quitur con-
clusio nece-
saria.
Solutio.

Opinio quo-
rundam ali-
orum.

Solutio du-
bitationis
principalis
ipsum Bur-
nẽ, quare se-
quitur cõ-
clusio inxi-
stentis, & nõ
dimidiũ cõ-
tingentis.

per se & non mixta acipiuntur: non tamen fortasse mixta tantam habebunt similitudinem ac consonantiam. Ad aliud respondemus, conclusionem minori quo ad modum finalem esse, quum utraque cum modo contingente accipiatur: hoc enim sufficit ad propositionum similitudinem, quemadmodum & supra retulimus. Ad reliquum diamus, rationem non valere, propterea quod non est necessarium, si maioris subiectum a minori remouetur extremum, quod illi maius insit extremum: sicut in exemplo planum est. Ex necessitate nullum arrens lapis, contingit omne uigilans esse arrens. Contingit nullum uigilans lapidem esse: non enim si ab aliquo remouetur arrens, ex necessitate illi inest lapis. Quod si insit de contrariis immediatis, diamus ex his fieri non posse propositionem necessariam, isti uitem complicationi: nam, quemadmodum plerumque repetimus, haec nullo pacto necessaria uersanda est. Nullum sanum est agrum, sed contingens potius: contingit enim sanum omne fieri agrum, & contrario: quod si agritudinem acceperis & sanitatem, ex his fiet quidem necessaria propositio: non tamen propterea utilis erit missionibus istis: non enim sub hac propositionem uere contingentem accipere poterimus. Sed de his haecenus: iam ad contextum exponendum transeamus. [Quum uero haec quidem propositionum] Expositurus complicationes necessarias contingentibus, tres ponit regulas obseruandas: Primam, quod ex contingente maiore, cum necessaria affirmatiua minore, perfectus construitur syllogismus, in conclusionem uere contingentem. Secundam, quod ex maiore necessaria affirmatiua, cum minore contingente, uerum colligitur contingens: Tertiam, ex maiore negatiua necessaria, & altera contingente, non uerum concludi contingens: sed illud, quod supra non necessarium uocauimus inexistenti aequiuolens. [Et perfectus] Continuandum est hoc cum sequentibus perfectus, inquam, erit syllogismus, quando ad minorem extremitatem ponatur necessaria. [Conclusio uero] Hoc non ad superiora referendum est, sed absolute ut proferri intelligendum, quod utriusque existentibus affirmatiuis, siue maior necessaria extiterit, seu contingens, uerum concluditur. [Sed quum hoc quidem affirmatiuum] Subaudiatur interuallum. [Quando affirmatiuum quidem necessarium sit] Hoc dicit propterea, quod non potest necessaria affirmatiua esse, quin sit aut maior, aut minor: utroque autem modo uere contingens, & non inexistentis colligitur conclusio. [Contingere non inesse, & non inesse.] Non hoc, inquit Alexander, dixit, quia contingens aliud significaret, quam inexistentis: sed magis uolens ostendere conclusionem istam pacto aliquo contingentem esse, licet non uere. [Contingere autem in conclusione.] Quoniam, inquit Philoponus, dixerat conclusionem sequi, & contingens non inesse & inexistentis, si maior necessaria extiterit negatiua: propter hoc subdit, contingere hoc in loco accipiendum non supra definitum: sed quemadmodum ante accipiebamus, quod alterius uiam gerit, puta, inexistentis: nam simpliciter contingens & de inexistenti praedicitur. Sed contra inquirunt nonnulli, quod de tali contingenti nullibi superius fuit amplius disputatum: nulla enim ex superioribus complicationibus contingens inexistenti aequiuolens concluderebat. Ad hoc respondent alij, tale contingens fuisse id, quod supra uo-

Obiectio.

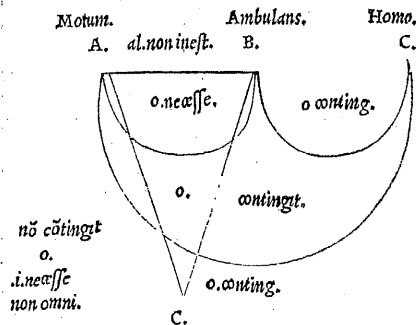
Solutio prima.

cauerat, Nulli ex necessitate. Verum licet contingens illud aliquam similitudinem habeat cum necessario atque inexistenti, non tamen idem penitus est: quandoquidem talis est uniuersalis contingens: cuius quaedam singulares uerae sunt contingentes, quaedam uero necessariae. Melius dicunt alij, de hoc contingenti superius in diuisione contingens factam fuisse mentionem. Nonnulli tamen aliter contextum istum exponunt. aiunt enim sensum esse, quod in conclusione accipiendum est contingens uerum, secundum quod supra definitum, hoc est, quandocumque diamus conclusionem tantum contingentem sequi, de uero contingenti debemus intelligere: hoc dico, quoniam in propositionibus fortasse non ita accipitur contingens: uix enim fieri potest, ut in propositionibus uerum accipiatur contingens, sicut supra quoque declaratum est. Verum haec quidem acutior expositio, illa autem uerior multo est.

Secunda.

Tertia.

Eius uero quod est ex necessitate non inesse, non erit syllogismus. Alterum enim est, non ex necessitate inesse, & ex necessitate non inesse. Quod itaque, si termini affirmatiui extiterint, non fit conclusio necessaria, planum: insit namque a omni b ex necessitate, b contingit omni c: erit utique syllogismus imperfectus, quod a contingit omni c inesse: quod autem imperfectus, ex demonstratione manifestum: nam eodem monstrabitur pacto, quo & in prioribus.

Quoniam haec in missione altera necessaria est propositio, & ob id posset aliquis existimare conclusionem sequi necessariam, propterea dubitationem istam remouet, inquam, non sequi haec in missione necessariam conclusionem, propterea quod aliud est ex necessitate non inesse, & aliud non ex necessitate inesse: licet enim sequatur non necessarium, non tamen sequitur necessarium non quia quoniam haec, uti supra exposuimus, longo seunguntur interstitio. Sed iam questio exoritur, an possimus dicere, haec

An in hac missione sequi Nulli ex necessitate, quemadmodum in praecedente asseruimus. Respondemus primum sequi non necessariam, hoc est, inexistentem negatiuam secundum quid, eo, quem supra diximus, modo: mox & Nulli ex necessitate, non tamen eo pacto, quo in superiore missione. ibi enim quaedam singulares contingentes erant, quaedam necessariae: hic autem nulle singulares contingentes sunt: in plus itaque se habet nulli ex necessitate, quod non inesse secundum quid: quod haec in complicatione colligitur. [Quod itaque si termini affirmatiui] Monstrat in missione ex necessaria & contingente, non fieri conclusionem necessariam, & primum in utrisque affirmatiuis: ponamus enim, Omne b a ex necessitate, Contingit omne c esse b: dico quod sequitur, Contingit omne c esse a: monstratio autem eadem est, ei, quae fiebat in missione ex inexistenti cum contingenti, hoc est, per deductionem ad incommodum: si enim non est uerum, Contingit omni, uerum erit suum contradictorium, Non contingit omni: quod aequiualeat ei, quod est Ex necessitate alicui non inesse: cum quo & maiore, concluditur in secunda figura, Ex necessitate alicui non est b, quod minorem destruit. Aut, inquit Alexander, & in hac missione non monstratur omni contingere, sed quod proprie opponitur necesse alicui non inesse: in hac enim mutatur, Non contingit omni: nam si in alteram mutetur, puta, Necesse alicui inesse, nullum sequitur impossibile: fiet enim syllogismus ex ambabus affirmatiuis in secunda figura, qui & inutilis est, & nihil concludit: quum igitur, Non contingit omni inesse, binis aequiualeat propositionibus, & huic, Necesse alicui non inesse: & huic etiam, Necesse alicui inesse: quumque ex altera sequatur impossibile, ex altera minime, uoluit Alexander sequi non uerum contingens, sed nulli ex necessitate: in cuius sententiam quasi accedens, & quasi supra dictorum oblitus, inquit Philoponus: Planum autem & quod imperfectus est syllogismus iste, & quod dimidium contingens concludit: siquidem suppositio solam ex necessitate non omni, sequerebatur impossibile. Verum pace istius dixerim, non dimidium contingens, sed supra definitum in hac complicatione sequi contingens: quod & in contextu supra uolebat Philoponus, & a nobis etiam declaratum fuit: quod uero inquirunt, ex altera tantum contradictorij parte sequi impossibile, eodem soluimus modo, quo & in supra exposita missione in affirmatiuis, diamus alteram tantum partem accipiendam esse, in negatiuis utramque: sed haec abunde superius determinata sunt. Ceterum Alexander aliter facit deductionem istam: accipit enim conclusionis oppositam, & cum minore ad inexistentem mutat, incommodum concludit: & subdit, quod possemus monstrare impossibile, non transmutantes contingentem: sed quoniam, inquit, de hac missione contingens & necessarij in tertia figura adhuc nulla facta est mentio, propterea usus fuit tui minoris transpositione. Deinde addit, quod quantum ad deductionem possemus in tertia figura monstrare, & necessariam & inexistentem sequi conclusionem: sumptis enim utrorumque oppositis, cum altera praemissarum concluditur impossibile: uerum, inquit ipse, de his magis questum est in libro, quem de missionibus conscripsimus. Ceterum Aluidus Rosadis atque alij affecte fatentur posse etiam hac in coniugatione necessariam

concludi: sed hoc diuerent materiae gratia, & ex natura terminorum esse: quum propositiones uerificarentur secundum dictum De omni Abumazaris de eo, quod est in actu, & de eo, quod in potentia. Nos autem aliter diamus, ex inexistentis opposito concludi impossibile, non quia inexistentis, sed quoniam secundum quid inexistentis necessarium consequitur: & quicquid repugnat, consequenti repugnat, etiam antecedenti: & propterea, si ex opposito inexistentis colligitur impossibile: hoc fit ex eo, quod inexistentis sequitur ex necessario, quod conclusioni contingenti opponitur. Ex opposito autem necessarij, quod est contingens, diamus nullum se qui impossibile. Quod si monstrare contendat hoc pacto, si non sequitur, Ex necessitate omne c a, supponatur oppositum, Contingit aliquid c non esse a, cui addatur minor, Contingit omne c esse b: ex quibus in tertia sequitur, Contingit aliquid b non esse a. Respondemus hoc non fieri propterea quod in uniformibus contingentibus maioris subiectum pro ijs, quae esse possunt, debet supponere: sed in contradictorio necessarij, quod est contingens, non est opus eius subiectum pro ijs, quae esse possunt, supponere: immo accidit ipsi tantum uerificari pro ijs, quae sunt: & ita propositio illa reddetur inutilis ad complicationem extruendam ex ambabus contingentibus: atque hunc in modum nullum concludetur impossibile. Sed de his haecenus. Ad reliqua transeamus.

Cōtra Aucroem q non sequatur cōclusio necessaria.

Haec tamen resposito diligentiū est cōsideranda praecipue si diamus cōtradictoriū necessarij assignari per uerum contingens.

Rursum a contingat omni b inesse: b uero omni c insit ex necessitate, erit utique syllogismus quod a omni contingit c inesse: sed non quod inest & perfectus, non autem imperfectus: statim namque perficitur per propositiones, quae a principio. Si autem non consimilis figurae propositiones extiterint, sit primum priuatiua necessaria, & a nulli contingat eorum, quae b ex necessitate: b uero omni c contingat, necesse est a nulli c inesse: ponatur enim inexistentis, aut omni, aut alicui: b uero supponebatur nulli contingere: quoniam itaque conuertitur priuatiuum, & b nulli contingit a: a uero omni c, aut alicui ponitur inesse: quare nulli aut non omni c contingeret b inesse: supponebatur autem a principio omni contingere.

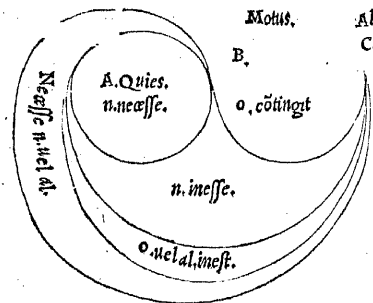
Sed

Notae exponit Alexantri, quae sequitur Philoponi, q se ponit, q se quatur diuulgens dimidium.

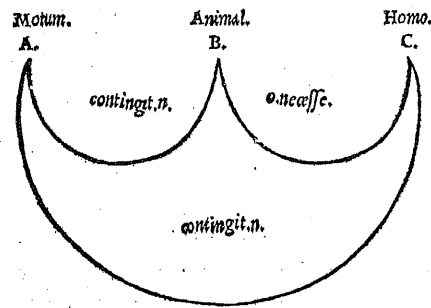
Cōtra exponit Alexander & Philoponi.

Alia de dictione Alexander dicit.

Dictum a ueris in

Sed manifestum & quoniam eius quod est Cōtingere non inesse, efficitur syllogismus: siquidē & eius quod est Non inesse. Rursum sit affirmatiua propositio necessaria, & a contingat nulli b inesse: b verò omni c inest ex necessitate.

Syllogismus itaque erit perfectus: sed non eius, quod est non inesse, sed eius quod est contingere non inesse: namque propositio sic accepta fuit, quæ est à maiori extremo, & ad impossibile non est ducere: si enim supponatur a nulli c inesse, positum est autem & b nulli contingere inesse, nihil accidit propter hæc impossibile. Si verò ad minus extremum ponatur priuatiuum, quando contingere quidem significet, syllogismus erit per conuersionem, quemadmodum in prioribus: sed quando non contingere, non erit: neque quando ambo ponantur priuatiua, non sit au-

tem contingens, quod ad minus: termini verò idem, eius quod est inesse. Album, animal, nix: non inexistendi, Album, animal, pix.

Secundam explicat coniugationem ex maiore contingente cum necessaria minore: & inquit ex his uerè contingentem colligi, monstrarique per dictum De omni. Sed statim insurgit dubitatio, cur non prius de hac mentionem fecerit, quàm de supradicta: quum & hoc superius factitauerit, & perfectæ, ut planum est, antequam imperfecitas. Respondemus, hoc ideo uisum esse, quoniam quæ maiorem habent necessariam, magis superioribus similes sunt, quàm e contrario se habentes: ut igitur sermonem suum continuum quodammodo faceret, de imperfectis prius pertractauit, max de perfectis etiam complicationibus acturus. [Si autem non consimilis figuræ] Postquam eas explicuit, quæ ambas habent affirmatiuas, nunc de ijs agit, quæ alteram habent negatiuam, affirmatiuam alteram: & inquit, ex maiore necessaria negatiua cum minore affirmatiua contingente, conclusionem colligi negatiuam inexistentiem: puta, Ex necessitate nullum b a: Contingit omnne c esse b, dico quod sequitur, Nullum c a: si enim hoc falsum, ponatur contradictorium, Aliquod c a, cum quo & conuertente maiorem, sequitur, Ex necessitate aliquod c non esse b, quod minorem tollit. Hoc autem, inquit Philoponus, accidit, si Aristoteli sequamur positionem ex maiore necessaria cum inexistente minore, conclusionem fieri necessariam: secundum uerò Theophrasti atque Eudemii opinionem (qui uoluerunt conclusionem uiliori propositum a simulari) nullum fiet impossibile. Verum inquit Philoponus atque Alexander, non solum impossibile fieri posse supposito inexistenti opposito, sed & necessarij & contingenti: quare dicit quispiam, non tantum inexistenti, sed & necessariam & contingenti concludi posse. Ceterum his nos superius abundè respondimus. Ad reliqua transeamus. [B uerò supponebatur] Hoc est, maior assererat a ex necessitate inesse nulli b, quæ terminis in seipsam conuertitur, Ex necessitate nullum a b: Contingere enim accipit pro necessario inesse. [Sed manifestum & quoniam] Si, inquit sequitur inexistens, sequitur etiam contingens, propterea quod contingens non quod superius definiuimus, sed quod antea non necessariam uocabamus, conuertitur cum inexistenti: & ob id si inexistens sequitur, sequetur & contingens. Alulidus tamen Rosadis ex his uerum etiam contingens concludi posse uelle uidetur: quoniam, inquit, contingens atque inexistens unam atque eandem naturam obtinent. Sed ad his abundè superius disputatum est: uideamus quæ sequuntur. [Rursum sit affirmatiua propositio] Si, inquit, e conuerso ponamus propositiones, maiorem contingenti, minorem uerò necessariam, syllogismus erit perfectus, ex dicto De omni monstratus, & uerum concludens contingens, non autem contingens non necessariam: quod planum fieri potest binis rationibus, & quia per dictum De omni ac De nullo isthæc monstratur complicatio (hoc enim uult, quum dicit, Namque propositio sic accepta fuit, quæ est à maiori extremo) & quoniam non possumus

Hoc & nō nulli ex modernis asserunt, q. nō solum de inesse, sed et negatiua de posibili propter indifferentiā ad necessariū et cōtingentem. In hac misione concludi dixerunt, de forma tamē negatiua de inesse: hoc tamē cōtra Arist. supra qui nō uult posse cōcludi negatiua necessariā, hoc est, necesse nō esse, sed nō necesse est: hoc aut multū distat: ut supra notum fuit.

possimus, quemadmodum in præcedentibus, monstrare per deductionem ad incommodum inexistentiem fieri conclusi = onem: ponamus enim, Contingit nullum b esse a, Ex necessitate omne c b: dico quod non possumus monstrare sequi, Nullum c esse a: nam si huius contradictorium supponamus, Aliquod c est a, & huic minorem necessariam addamus, colligemus conclusionem, Aliquod b a, quod non destruit maiorem: nihil enim prohibet aliquod b esse a, & tamen contingere nullum b esse a: aut si non contradictorium, sed contrarium supponamus, poterimus in prima figura, conuersa necessaria minore, facere monstratorem, quemadmodum disposuit Philoponus. Verum, inquit Alexander, obseruare se reddidit ob nimiam breuitatem: quum enim accepisset pro contingenti negatiua inexistens negatiuam ueris saliter, uolens monstrare hoc concludi per deductionem ad impossibile, non etiam accepit suam oppositum: ut, cum hoc & altera præmissarum propositionum incommodum concluderet uerum hoc tanquam planum consistit, & propositionem illam accepit, cum qua nihil absurdi colligebatur, contextus igitur hoc pacto dirigendus fuerat: dico quod ad impossibile non est ducere, quoniam si supponatur a nulli c inesse, & accipiat ipsius contradictorium, Aliquod c est a, & huic addatur, quod in minore positum fuerat, Ex necessitate omne c b, nihil accidit propter hæc impossibile: concluditur enim, aliquod b a, quod nihil absurdi facit. In quibusdam tamen, inquit idem, exentplaribus inuenitur contextus hunc in modum se habens [Si enim supponatur a c aliam non inesse] uerum si & hoc patet legimus, dimissum adhuc erit, quod a nulli inest c. hæc enim uolumus conclusionem concludi: uerum contradictorio supposito, cum minore addita, nihil incommodi colligimus: sed si maiorem etiam contingenti conclusionem opposito addiderimus, non fiet impossibile: nil enim concluditur in secunda figura ex negatiua contingente, & affirmatiua inexistente, hunc in modum: Contingit nullum b esse a, Aliquod c est a, ex his enim nihil sequitur nisi syllogistica: quemadmodum & infra monstrabimus. Sin autem dixerimus in hac complicatione sequi contingens, & hoc uoluerimus monstrare per impossibile, poterimus utique hoc facere accepto conclusionis opposito cum minore. Sed de his hæc tenent. † Siquis autem argueret, sequi aliquod impossibile, quia sequitur conclusio necessaria, quæ destruit contingenti redando hunc syllogismum tertia figura ad primam, per transpositionem minoris cum conuertente conclusionis: tunc enim ex maiori de necessario cum minore de inesse sequetur conclusio de necessario: ut patet sic dicendo: Omne c de necessitate est b, Aliquod a est c: ista est conuertens conclusionis: id est, contradictorijs conclusionis, ex quibus sequitur, quod aliquod a de necessitate est b, ergo aliquod b de necessitate a: quæ contradicit illi, Contingit nullum b esse a. Respondetur q. ex quo non concluditur contradictoria maioris primi syllogismi, sed conuertens ipsius, stat q. conuertens sit necessaria, saliet ista, Aliquod a de necessitate est b: & tamen conuersa sit de inesse ut nunc, de natura contingenti, quæ non destruet uerisalem negatiuam contingenti: uerbi gratiā, in terminis notis, Contingit nullum animal currere, homo quilibet de necessitate est animal, ergo contingit nullum hominem currere: & non sequitur, quod nullus homo currat. Si quis ita dicat, De necessitate quilibet homo est animal, Aliquod currrens

est homo, ergo Aliquod currrens est animal de necessitate: patet quod ista est necessaria, conuersa tamen non est necessaria, saliet, Aliquod animal est currrens: & non contradicit illi, Contingit nullum animal currere: ex quo patet argumentum non concludere: quod si quis iterum instaret, tunc partialarem necessariam non conuertit in necessariam, cuius oppositum dixit Aristoteles capitulo de conuersionibus: respondetur, non dixisse Aristotelem, quod omnino partialaris necessaria conuerteretur in necessariam, sed quod conuerteretur in terminis, & si una uera, & altera uera uel dicitur, quod uerè necessaria conuertitur in necessariam, sed necessaria secundum quid non. † [Si uerò ad minus extremum] Quum superius enarrauerit, quomodo ex maiore negatiua & minore affirmatiua utiles fiant complicationes, nunc conuersum ostendit, & inquit, si minor negatiua extiterit contingens cum maiore quomodo documque inexistente, uilem fieri complicationem minore secundum contingens uerisam quæ eadem sunt conclusiones, quæ & supra, quoniam & eadem coniugationes. Sin autem minor necessaria fuerit negatiua, quomodo documque se habuerit minor, non fiet utilis complicatio: propterea quod prima figura lex ac conditio destruitur, minorem, inquam, oportere affirmatiuam esse. [Albi, animal, nix] Forasse, inquit Alexander, fatius esset, si pro animali equum poneremus: quoniam hæc ueritatem non obtinet, Contingit omne uel nullum animal esse album: quum alioquin ex necessitate aliquod animal sit album. Pro his etiam terminis alios supposuit Philoponus, Albi, equus, cygnus: Album equus, coruus. Verum hæc ex superioribus iam satis plana facta sunt.

Cæterum eodem pacto se habebit & in syllogismis in parte: nam quum priuatiuum sit necessarium, & conclusio erit eius quod est Non inesse: ueluti si a nulli eorū, quæ sunt b, contingit inesse, necesse est a alicui eorum quæ sunt c, non inesse: si enim omni inest, nulli uerò b contingit, & b nulli a cōtingit inesse: quare si a quidem omni c inest, b uerò nulli a: ipsum b, nulli eorum quæ c, contingit. Aliter, quare si a omni c inest, b nulli eorum quæ c, cōtingit: uerum suppositum fuerat, alicui contingere.

Transit ad eas quæ alteram habent uerisaliter, alteram uerò in parte: & breuiter inquit, quod ex una partialari, & altera uerisali, compositæ complicationes eodem penitus modo, quo ad conclusiones se habent, quæ admodum & uerisales breuitatis aut gratiā primū eā explicat, quæ maiorem uerisaliter habet negatiuam necessariā, cum minore affirmatiua contingente partialari: & inquit, conclusionem fieri inexistentiem negatiuam in parte: puta, Ex necessitate nullum b a, Contingit aliquod c esse b: dico q. sequitur, Aliquod c non est a: si enim non sequitur, supponatur, Omne c a, cui addita maiore, Ex necessitate

Finiumtur scholia.

† Siquis autem argueret, & c. u. f. que ad, Si uerò ad minus, hæc sūt scholia marginalia, & ob prolixitatem in cōtextum reuocata.

neccesitate nullum b a, sequitur in secunda figura in mitione neccesaria & contingens, Ex neccesitate nullum c b, quod minorem destruit: sed si maiorem negatiuum neccesariam terminis in seipsam conuertamus, idem impossibile concludemus in prima figura: & hoc est, quod ipse uolebat, dum inquit, [si enim omni inest] hoc est, si supponerimus conclusionis oppositum, dicentes, Omne c a, nulli uero b contingit, id est, a nulli b ex neccesitate inest: & b conuertendo, nulli a inest ex neccesitate: quare si a omni inest c, b uero nulli a inest ex neccesitate, b nulli c inest ex neccesitate in prima figura: alij tamen contextus breuius hoc dicunt hunc in modum: Quare si a omni c inest, b nulli eorum que c contingit: idem igitur utriusque contextus sensus est: prior tamen planior & diluador. Verum, inquit Alexander, possumus eodem pacto ad incommodum deducentes monstrare uere contingentem sequi conclusionem: si enim ex altera neccesaria & inexistente altera, neccesariam concludimus, multo magis ex utriusque neccesarijs: sed ad hanc eadem dicenda erunt, que & in superioribus asseruimus. Satis tamen dignum, quod in his complicationibus particularibus, eadem secundum proportionem sequitur conclusio, que & in uniuersalibus: non autem uariantur, quemadmodum in mitione inexistens ac contingens, erit itaque in hac complicatione conclusio semper inexistens: quanquam dicit Alulidus Rosadis fieri posse etiam conclusionem uere contingentem: sed hanc satis superius disputata sunt.

Nota idem esse iudicium de uniuersalibus et particularibus in hac mitione.

Sed quum particulare affirmatiuum, quod est in syllogismo priuatiuo, neccesarium sit, ut b c: aut uniuersale in predicatio, ut a b, non erit eius, quod est Inesse, syllogismus. Demonstratio uero eadem, quæ & in prioribus. Si autem uniuersale ponatur ad minus extremum, aut affirmatiuum aut priuatiuum contingens: quod autem in parte, neccesariu ad maius extremum, non erit syllogismus. Termini eius, quod est Inesse ex neccesitate, animal, album, homo: non inexistendi autem, animal, album, indumentum. Quum uero uniuersale neccesarium sit: quod autem in parte, contingens, uniuersali existente priuatiuo, termini eius, quod est Inesse, animal, album, coruus: non inexistendi, animal, album, pax: Si uero affirmatiuum fuerit, animal, album, cygnus: eius uero quod est non contingere, animal, album, nix: neque quando indefinite acceptæ fuerint propositiones, aut v-

traque secundum partem, neque sic erit syllogismus: termini communes inexistendi, animal, album, homo: non inexistendi, animal, album, inanimatum: namque animal alicui albo, & album inanimato alicui, & neccesarium inesse & non contingit inesse: & in eo quod est Contingere cõsimiliter: quare ad omnia termini sunt utiles.

Dixit superius de concludentibus inexistente in parte: nunc acturus de complicationibus uere contingentem colligentibus, & inquit, quod si in negatiuo syllogismo minor propositio affirmatiua neccesaria in parte sit, cum maiore contingente negatiua, uel etiam affirmatiua uniuersaliter, non contingens, sed inexistens colligitur conclusio: monstrantur autem complicationes istæ, quemadmodum & uniuersales, per dictum De omni. [Aut uniuersale in predicatio] Cõsimiliter, inquit, si maior propositio uniuersalis neccesaria sit cum minore contingente in parte, seu affirmatiua, seu negatiua, non inexistens, sed contingens conclusio colligitur: demonstratio autem eadem, que & in uniuersalibus syllogismis, ubi propositiones cõsimiliter se haberent, hoc est, per deductionem ad impossibile, puta, Omne b a, Ex neccesitate contingit aliquid c esse b, dico quod sequitur, Contingit aliquid c esse a: quia si non, sit ergo, Ex neccesitate nullum c a: cui addita maiore, concludetur in secunda figura, Ex neccesitate nullum c b, quod minorem destruit. Quæstio uero digna, inquit Alexander, quomodo non possumus per eandem deductionem monstrare neccesariam quoque concludi posse hunc in modum, Ex neccesitate omne b a, Contingit aliquid c esse b: dico quod sequitur, Ex neccesitate aliquid c a, si non, sit, contradictorium, Contingit nullum c esse a: cum quo & minore concludimus in tertia, ex utriusque contingentibus, Contingit aliquid b non esse a, quo maior destruitur. Ad hæc & cõsimilia dicit ille se respondisse in tractatu de mitionibus. Nos autem eodem respondeamus modo, quo & in uniuersalibus supra, non concludi uidelicet hoc impossibile ex neccesario secundum quod neccesarium: sed propterea quod ex neccesaria infertur secundum quid inexistens, ex qua primò deducatur incommodum. Adidit etiam Philoponus, & meâ quidem sententiâ malè, quod possumus dicere in hac complicatione contingens dimidium cõcludi. Hoc enim fieri nequit, nisi ea omnia diruamus, que à primapio supponimus. Erit itaque conclusio cõiugatiois istius semp uere contingens, nullo autem aliter pacto aliquo se habens. [Si autem uniuersale ponatur] Nunc eas explicat, que e contrario se habent secundum quantitatem, inquit, si maior particularis extiterit, cum minori uniuersaliter quomodocumque uariatis propositionibus, omnes istas inuitiles esse: propterea quod maior prima figure legem alteram amisit, maiorem inq̄ operere uniuersalem esse: & in his omnibus reperiuntur termini, in quibus ex neccesitate omni concluditur, & in quibus ex neccesitate nulli. [Et in eo quod est cõtingere] Quasi dicat siue altera cõtingentem accipias, neccesaria alteram, siue ambas cõtingentes, cõsimiliter idem termini erunt utiles. Planum

Dubitium Alexandri.

Solutio Burane.

Dicitur Philoponi.

Planum itaque ex dictis, quod terminis cõsimiliter se habentibus, & in eo quod est Inesse, & in neccesarijs, fit & non fit syllogismus. Preterquam quod si secundum inesse ponebatur priuatiua propositio, eius quod est Contingere, erat syllogismus: uerum si secundum neccesariu, priuatiua, & eius quod est contingere, & eius, quod est Nō inesse: manifestum autem, & quod omnes syllogismi imperfecti, & quod perficiuntur per predictas figuras.

Hæc quasi conclusio est prædictarum mitionum: concludit enim exponens atque enarrans que sit mitionum istarum conuenientia, quodue disidium, inquit, si eodem pacto, & secundum qualitatem, & secundum quantitatem, & secundum modum se habuerint in utrisque mitionibus complicationes, eadem proculdubio colligentur conclusiones, præterquam quod ex maiore inexistente negatiua cum minore contingente, contingens sequatur conclusio: si uero pro inexistente, neccesaria ponebamus, non contingens, sed inexistens erat conclusio. Sed dubitat Alexander, quomodo in superiore coniugatione ex inexistente negatiua, cum minore contingente, contingens concludatur conclusio: hoc enim supra refutatum fuit, quum dicebamus non concludi contingens secundum determinationem, sed nulli ex neccesitate. Respondet Philoponus, & cõsimiliter quodammodo Alexander, quod licet nulli ex neccesitate non esset uerum contingens, erat tamen aliquo pacto contingens, quum nulli ex neccesitate particulares aliquas contingentes habeat, neccesarias nonnullas: que uero ex maiore neccesaria cum minore contingente sequatur conclusio, nullam habebat particularem contingentem, sed omnes inexistentes: & hoc monstratur superius per impossibile, ex quo fieri nō poterat in altera complicatione ex inexistente et contingente: aut enim in secunda figura concludimus aliquid c non esse b, quod non destruit minorem dicentem, Contingit omne c esse b: aut in tertia colligimus contingere aliquid b esse a: quod maiori non aduersatur, sed & si transponamus contingentem minorem ad inexistentem, & cõcludamus aliquid b esse a, contradictoriu maiori dicentis, Nullum b esse a, hoc non fiet, quemadmodum & supra dicebamus, nisi quia neccesaria propositio, que conclusionis est oppositum, inexistentem infert secundum quid. Si uero maior ponebatur neccesaria, monstrabatur aliquid c non esse b: quod manifestum concluderebat impossibile, propterea quod supra ostendimus, ex maiore neccesaria cum minore inexistente conclusionem colligi neccesariam. Quod si Theophrasti atque Eudemii sententiam sequeremur, nimirum secus dicendum foret. [Omnes syllogismi imperfecti.] Non simpliciter omnes, sed in quibus maior aut inexistens aut neccesaria erat [perficiuntur autem per prædictas figuras] quia deductio ad impossibile fit per aliquam supra expositarum figurarum. Atque hæc de prima figura, longa digressione disputauimus, primam exposita contingens definitione: disputata etiam quæstio-

Dubitatio.

Responsio Philoponi atque Alexandri.

Epilogus

ne inter Alexandrum atque Abumazarem: mox declarantes, quot modis non existens, quotque item non neccesarium dicatur: deinde modum conuertendi contingens, enarrantes diximus, quid inter se differant negatio contingens, ac contingens negatio: quodque Theophrastus uolebat conuersiones fieri hoc pacto: enodata subinde contingens diuisio in, quid per naturam, quid per infinitum intelligendum sit, & quod ex contingentibus ad demonstrationem ac scientiam sit utile: postea ad uniuersales contingentium pedem ferentes, quid in contingentibus sit dictum De omni, exposuimus, assignata inibi ratione, cur duplex sit, & non triplex, curue de dicto De nullo, mentio facta non fuerit: soluti ibidem instantioli quibusdam, que contra Philosophi dicta negatiuum facere uidebantur: mox & utilitatem imperfectarum complicationum in Tentatiu monstrauimus dialectica, contra Themistium atque alios non nullos: adscripta etiam ratione, cur negatiua in affirmatiua, & non e conuerso, in negatiua affirmatiue conuertantur. Deinceps & multas ex inexistens ac contingentibus aggressi, sententiam primò Theophrasti atque Eudemii refutauimus, uolentium conclusionem semper sequi contingentem, adiectis maiorem etiam opinionibus, super hac mitione, uaria profertur: mox regula exposita ac declarata, quomodo si antecedens est possibile, consequens sit possibile: emendato ibidem Alulidi commentario malè intellecto: ac refutatis Stoicorum & Chrysippi instantioli, uolentium ex possibili sequi impossibile: famulque damnata moderniorum opinione, asserentium antecedens posse esse sine consequente, deque possibili Diodoro ac Philonio allata sententia: subinde difficultati pelagus ingressi, imperfectarum complicationum ex inexistens ac contingentibus, quid sit simpliciter inexistens, exposuimus, quare oportet maiorem sic existentem accipi, quid sit Nulli ex neccesitate italem non fieri conclusionem in præcedente complicatione, sed uere contingentem: ac ratio assignata, cur in hac, non in illa Nulli ex neccesitate sit contingens dimidium concludatur, solute que contra hoc facebant instantiæ, ac quomodo terminus melius sint accipiendi, de claratum: mox de particularibus agentibus coniugationibus, asserimus in his semper uerum cõcludi contingens. Postea mitionem ex neccesaria & contingente aggressi, moderniorum super hac opinionem reuocauimus: adiecta ibidem causa, cur ex maiore negatiua neccesaria cum minore affirmatiua contingente, conclusio sequatur inexistens: & differentia assignata inter hanc & mistam ex inexistente & contingente simul, & tres mitionis huius regulæ expositæ: damnata inibi Alexandri ac Philoponi opinione, uolentium in prima mitionis istius complicatione, dimidium sequi cõtingentis, adscripta deinde causa, cur de imperfectis prius, quam de perfectis egerit: deinde & in particularibus complicationibus inexistens sequi semper monstrauimus: ac demum quomodo conclusio Nulli ex neccesitate, Contingens sit uocanda, rationem adiecimus. Quæ quomodo ita sint, reliquum iam erit, ut ad secundæ figuræ complicationes enarrandas, orationem cum Deo flectamus.

Secunda figura ex ambabus contingentibus. Cap. XI Sed

Ed in secunda figura, quando contingentes vtræque accipiuntur propositiones, nullus erit syllogismus, seu prædicatiue siue priuatiue ponantur, vel vniuersaliter, aut secundum partem: quum verò hæc inexisterent, illa autem significet cõtingere, si affirmatiua quidem significat inexisterent, nunquam erit: si autem vniuersaliter priuatiua, semper. Eodem pacto, & quum hæc propositionum ex necessitate, illa contingere accipiatur. Oportet autem & in his accipere in conclusionibus contingens, quemadmodum in prioribus.

Circa secundam figuram tres, inquit diuus Albertus, regulas ponit: primam, quod ex ambabus contingentibus, nulla utilis erigatur complicatio, quoquomodo variatis propositionibus secundum affirmationem negationemue, partialare seu vniuersale: Alteram, quod ex inexisterente affirmatiua & negatiua contingente, non fit utilis syllogismus: e converso autem se habentibus propositionibus, efficiantur utiles complicationes: Tertiam, quod si similiter ex altera necessaria, & contingente altera fiet, & non fiet syllogismus. Ceterum quod ex ambabus contingentibus in secunda nulla fiat coniugationes, tres adducuntur rationes in medium: Prima, quia sequeretur ex ambabus affirmatiuis, in secunda posse utilem astrui complicationem, quod supra negauimus, & inferius etiam planum fiet: Secunda, quoniam coniugationes istæ nec conuersione, nec deductione ad impossibile (ueluti exponemus) argui aut monstrari possunt: Tertia, quoniam termini reperuntur, in quibus & affirmatiue & negatiue vniuersales necessarie sequuntur. Themistius tamen, recitante Alulio Ros, uolebat ex utrisque contingentibus utilem in secunda fieri coniugationem, propterea quod licet contingens, ut in pauis, & in uentibus equaliter non conuertuntur terminis, contingens tamen ut in uilem in se pluribus conuertitur: & quoniam solum hoc in arte uenit, cunda fieri ideo ex utrisque contingentibus in secunda fient utiles coniugationes. Ceterum neque hoc sanè dictum est: nam neque ut plurimum contingens, pacto aliquo simpliciter conuertitur potest: nõ enim sequitur, Cõtingt nulli hominẽ, nisi cum quatuor digitis, ergo cõtingt nulli nascẽs cõt quatuor digitis esse hominem: quamobrem nec uerè profertur ex ambabus contingentibus syllogismus effici. Sed dubitat Alexander quare negatiua in affirmatiuam conuersa, facit utilem aut inutilem complicationem, illius uiam obtinens, non autem eodem pacto & affirmatiua in negatiuam? Respondet idem hoc ideo euenire, quoniam negatiua indiget adiuuamento affirmatiue, quò syllogistica fiat complicatio, & negatiua in affirmatiuam tanquam manifestiore ac digniore conuertitur, non autem e converso: & ex hoc ratio in promptu erit, cur negamus secundæ coniugationes utiles esse, propterea quod sequeretur ex ambabus affirmatiuis

Themistius
quuntur.

Dubitatio
Alexandri.

Responsio
eiusdem.

in secunda fieri syllogismus, non autem quia sequeretur, ex ambabus negatiuis utilem astrui complicationem. Hinc etiam palam est, quæ de causa non statim, postquam de uniformibus contingentibus prima sermone fecerat, ad secundam etiam uniformes orationem flexerit: namque ex utrisque contingentibus in secunda non fiebat syllogistica constructio. Sed contra, inquit Leui Gersonis, facta istam complicationem, addoq; hanc utilem esse. Contingit nullum b esse a, Contingit omne c esse a: dico, quod sequetur, Cõtingt nullum c esse b: quod si negas, faciam maiorem inexisterentem, quia in se ipsam uersa, fiet prima figura ex maiore negatiua inexisterente cum minore contingente dimidium colligens contingentem, & si ulteriorem demonstrationem queris, transfero hanc factam inexisterentem rursus in contingentem: hoc supra quoque facte amamus: & ita uerum concludetur contingens. Hæc ille solvenda dimisit. Nos autem hinc in modum respondemus ex istis propositionibus nullo pacto utilem fieri complicationem: nihil tamen impedimento esse, quin ad utilitatem aliquam reuocari possunt: nõ enim hoc uoluit Aristoteles: sed quod ex talibus propositionibus ut tales sunt, non erigetur utilis complicatio, ob rationes, quas supra recitauimus. [Oportet autem.] Cõclusio, inquit, hac in figura in questione inexisterentis ac contingentis & necessarij, ac contingentis itidem accipienda est, quemadmodum in prima, hic inexisterenti æquiualens, illic nulli ex necessitate seu contingentis dimidio.

Leui Gersonis
contra.

Responsio

Primum itaque monstrandum, quod non conuertitur contingens priuatiuum, quemadmodum si a contingit nulli eorum, quæ b, non necesse & b contingere nulli eorum, quæ a. Ponatur enim hoc, & cõtingat b nulli a ineffe. Quoniam itaque conuertuntur contingentes affirmationes cum negationibus & contrariè & oppositè: b uerò contingit nulli a ineffe, planum quod & omnia contingere posset b ineffe, sed hoc falsum: non enim si hoc huic omni cõtingt, & hoc huic necessarium: quare non conuertitur priuatiuum.

Quoniam monstrari non poterat uniformes contingentes in secunda syllogisticam complicationem non construere, nisi prius confessio constitisset uniuersalem negatiuam contingentem terminis in seipsam non retrocedere: hac de causa Philosophus prius ostendit conuersionem istam fieri minime posse, tres in medium rationes afferens: Primum, quia sequeretur uniuersalè affirmatiuam terminis in seipsam conuerti: Secundo, quoniam in quibusdam propositionibus conuersa, ueritatem obtinere inuenitur, conuertens autem est falsa: Tertio, quia ex cõtadiatorio conuertentis, non possumus inferre oppositum conuersa:

Moderniorum quod facilius quæ sequuntur, intelligi possint, materiam istam exactius distingendam suscipiemus. Circa itaque conuersionem uniuersalis negatiue contingentis, multasque & moderniorum & antiquiorum opiniones extiterunt: nonnulli namque iuniorum dicunt, uniuersalem negatiuam contingentem, non in contingentem eiusdem generis, sed in possibile illud comune conuerti posse. Alij uerò, ut consueuerunt componendo diuidendoque, inquit quod id genus propositionis in sensu compositionis acceptæ si habuerint inexisterentem simpliciter, & in seipsam conuersam, in seipsas terminis itidem conuertuntur. Sin autem inexisterens sua per accidens conuertatur, ipse nullo pacto conuertitur: unde inquit sequitur, Contingit nulli hominem esse album, ergo contingit nullum album esse hominem: non autem sequitur, Contingit omnem hominem esse album, ergo contingit aliquod album esse hominem. Quod si accipiatur in sensu diuisionis, & subiectum habeant terminum communem aut aliquid includens terminum communem, distinguendas esse autumat, propterea quod subiectum aut supponet proijs quæ sit, aut pro ijs, quæ esse possunt: si priore accipiatur modo, aut non in idè cõtinentis genus conuertitur, sed in propositum onè inexisterentem, & in propositione possibile subiecto i super conuertentis accepto cum hac additione, contingit esse quoniam non sequitur, Contingit deum esse creaturam, ergo creaturam contingit deum esse: sed sequitur, Deus cõtingenter est creaturæ: ergo aliquid, quod contingenter est creaturæ, est deus: & hoc etiam sequitur ipsam conuerti, in propositionem possibilem: quoniam ex propositione inexisterentis inferitur possibile. Verum si huiusmodi propositionis subiectum accipiatur pro ijs, quæ contingunt esse, sic conuertitur in idem contingentis genus: unde sequitur, Contingit aliquem hominem currere, ergo contingit aliquod currere esse hominem: si subiectum sumatur pro eo, quod contingit. Hæc & alia nugamenta dicunt nonnulli moderniorum de contingentibus propositionibus: quæ, quoniam inuisa penitus & a proposito sunt, omittenda, reijcendaque esse existimamus.

Theophrasti
atq; Eudemus
opinio

Opinio
Aristotelis.

Sed Theophrastus atq; Eudemus, Aristotelis socij, uoluerunt contingentem uniuersalem negatiuam simpliciter in seipsa retrocedere, quodq; hoc ita sit, has afferere. Aut immediatè rationes: Si enim inquit a contingit nulli b, planum, quod a tunc sciungitur potest ab ipso b: quod si ita est, & b ab ipso a sciungitur poterit: quare cõtingt etiã nulli a, b esse. Addunt præterea rationem, quam perimit Aristoteles ex opposito conuertentis inferentis oppositum conuertente. Nos etiam firmare hoc possemus, transferentes contingentem ad inexisterentem, quam uerentes postea transfunderem iterum possemus ad contingentem: ueluti supra etiam quodammodo faciebamus. Verum enim uerò cum Aristotele ac reliquorum Peripateticorum sententia dicendum anscõ, cõtinentem negatiuam uniuersaliter in seipsam minime conuerti posse: non conuerti inquam in seipsam, hoc est, in contingentem eiusdem generis: nihil enim prohibet, quin ad inexisterentem, ut inquit Alexander, seu quod melius est, ad dimidium contingentis possit retrocedere: ueluti si dicam, Contingit nullum hominem esse album, ergo contingit nullum album esse hominem: hæc enim, dimidium est contingentis quum aliquas partialares necessarias habeat, cõtinentes alias. Præterea, quæ ratione superius ex maiore negatiua inexisterente, & minore affirmatiua contin-

gente dicebamus dimidium concludi contingentis, quia ex dimidio cõtadiatorio sequeretur impossibile, eadè hæc dicamus in dimidium conuerti contingentis, quoniam ex dimidio oppositi incommodum deducitur: hoc est, quod uolebant etiam moderni, quum dicebant uniuersalem negatiuam contingentem, in negatiuam uniuersalem possibilem retrocedere. Sed contra dicit quispiam, non sequitur, Cõtingt nulli animal ambulare, ergo Contingit nulli ambulans esse animal, quæ tamen, ut planum est, dimidij contingentis naturam obtinet. Respondemus uelle nos propositionem uerè contingentem uniuersaliter negatiuam conuerti in contingentis dimidium, non autem dimidium contingentis in idem contingentis dimidium. Vel aliter dicimus, & hanc uerè conuerti, & utrasque conuersam, conuertentemque ueritatem obtinere, si namque nullum animal ambularet, uera hæc est, Contingit nullum ambulans esse animal: sed hæc adhuc speculatiuis expendantur.

Dubitatio.

Responsio.

Responsio
ad ratioualem
Theophrasti.

Ad ratioualem Theophrasti iam clara est responsio: nõ enim si quid ab alio sciungitur, iam & contingenter sciungitur: & propterea prima ratio nulla erat. Ad secundam etiam, quid sit dicendum, palam nam quoniam ex dimidio cõtadiatorio inducitur impossibile, ob id cõtinentem posse illam conuerti in contingentis dimidium. Ad ultimam dicimus, quod hercle potest contingens ad inexisterentem transfutari, sed inexisterentem secundam quod est, non uerè nec simpliciter inexisterentem, quam aliquas habeat singulares necessarias: & ob id negamus fieri posse secundam transumptionem inexisterentis in contingentem: licet enim hoc cõtadatur de inexisterente simpliciter, non tamen de inexisterente secundum quid: & ita tollitur ambiguitas. Primum itaque monstrandum. Hæc est prima ratio, ostendens uniuersalem negatiuam contingentem terminis ad seipsam non retrocedere: si enim, inquit, hoc esset uerum, sequeretur uniuersalem affirmatiuam contingentem terminis in seipsam conuerti, quod & absurdum & falsum est. hoc autem hinc in modum deducitur, Contingit omne b esse a, ergo cõtingt nullum b esse a, ergo nullum a esse b: hoc enim dicitur, & ex isto, Contingit nullum a esse b, igitur contingit omne a esse b, ergo a primo in ultimum, Contingit omne b esse a, igitur contingit omne a esse b, quod fieri nequit. [Et contraria & opposita.] Contrarias uocat uniuersales, omni contingere, Nulli contingere: oppositas uniuersales, cum partialaribus, Omni contingere, Non omni contingere, Nulli & alia: non quod uerè aut contrariae sint aut opposita (non enim simul uerificarentur) sed tanquam quæ dictione ac figura tales sunt: non tamen propterea dicit partialares conuerti cum uniuersalibus nõ enim si uerum est, Contingit alia, uerum & Contingit nulli: sed eas dicit, quæ uniuersalibus uidetur opponi: ista autem sunt partialares, affirmatiua & negatiua: hæc etenim inter se conuertuntur, quemadmodum & in libro de interpretatione dictum fuit. Aut dicit partialares contingentes conuerti cum uniuersalibus, puta, Contingit omni, Contingit alia: non: aut Contingit nulli, Contingit alia: non autem e converso, uniuersales cum particularibus.

Amplius, nihil prohibet a contingere nulli b, b uerò alicui eorum, quæ sunt a ex necessitate non ineffe:

quemadmodum album omni homini contingit non inesse & inesse: hominē autem non uerum dicere, quod contingit nulli albo: multis enim ex necessitate non inest. Ceterum necessarium non erit contingens.

Inquit Alexander, uel hoc dixit pro eo, quod est, Nihil enim prohibet: non enim uidetur alia monstratio esse, sed quasi præcedentis confirmatio. Aut inquit idem (et huic assentitur etiam Philoponus) alia monstratio ista censenda est, quoniam per terminos et exemplo ostendit nunc, quod superius ex natura contingentium propositionum monstrauerat.

Verum neque ex impossibili monstrabitur conuertitur: ueluti si quis existimaret, quoniam falsum est b contingere nulli a inesse, uerum non contingere: dictio namque & negatio: si autem hoc uerum, & b ex necessitate inesse alicui eorum quæ a: quare & a, alicui eorum, quæ b: sed hoc impossibile. non enim si b non contingit nulli eorum, quæ sunt a, necesse inesse alicui solum, sed & ex necessitate non omni. namque non contingere nulli, bifariam dicitur: unum, si ex necessitate alicui inest: alterum, si ex necessitate alicui non inest.

Hæc est tertia ratio simul destruens argumentum quoddam aduersariorum, quo et eius socij uebantur, et propositum etiam monstrans: ait enim, si uniuersalis negatiua contingens in seipsam conuerteretur, posset utique hoc per impossibile monstrari ex opposito conuertentis oppositum inferendo conuersæ: sed hoc non fit: non itaque conuertitur: si quis enim hoc pacto monstraret, dico conuersionem istam legitimam esse. Contingit nullum b esse a, ergo contingit nullum a esse b: quia si non, fit oppositum, Non contingit nullum a esse b: hoc autem æquiualeat huic, Necesse est alicui quod a esse b: quod in hanc conuertitur, Necesse est alicui quod b esse a: quod conuersam destruit, dicens, Contingit nullum b esse a: si inquam quispiam hoc pacto monstraret, non recte monstraret: non enim si non contingit nullum a esse b, propterea necesse est alicui quod a esse b, sed fortasse alicui quod a ex necessitate non erit b, hæc enim, Non contingit nullum a esse b, binas comprehendit particulares necessitates, et hæc, Necesse est alicui quod a esse b, et hanc etiam, Necesse est alicui quod a non esse b: licet ergo ex ista, Necesse est alicui quod a non esse b, sequatur impossibile, non tamen ex altera sequi potest: quoniam necessaria negatiua in parte non conuertitur in seipsam, ueluti supra quoque monstratum fuit.

Quod enim ex necessitate alicui eorum, quæ a, non inest, non est uerum dicere, quod omni contingit non inesse:

quemadmodum neque quod alicui inest ex necessitate, quod omni contingit inesse.

Ex proportione quadam, inquit Philoponus, monstrat, quod hæc, Non contingit nulli, non solum comprehendit ex necessitate alicui, sed etiam ex necessitate non omni: ac si diceret, Necesse alicui, non continetur in Contingit omni: quoniam quod contingit omni, contingit etiam nulli: et quia in hac non continetur, nimirum in contradictoria continebitur, Non contingit omni. Consimiliter et Necesse non omni, non continetur in Contingit nulli: quoniam quod contingit nulli, contingit etiam omni: quod autem contingit omni, non uerum dicere, quod Necesse non omni: si igitur Necesse non omni, non continetur in Contingit nulli, necesse est comprehendere in Non contingit nulli. Planum itaque, quod Non contingit nulli, et Necesse alicui, et Necesse non omni, continet. Dixit autem Alexander, quod Omni contingit non inesse, accipit pro eo, quod est, Contingit nulli, et propterea obscurior rem se fiat.

Si itaque quispiam censeret propterea quod non contingit c, omni d inesse ex necessitate alicui ipsum non inesse, falso acciperet. omni enim inest: sed quoniam quibus iam ex necessitate inest ob hoc dicimus non omni contingere, quare huic quod est, Contingere omni inesse, opponit & Ex necessitate alicui inesse, & Ex necessitate alicui non inesse: consimiliter autem & ei, quod est, Nulli contingere. Manifestum igitur, quod ad sic contingens & non contingens, quemadmodum in principio determinauimus, non solum ex necessitate alicui inesse: sed & ex necessitate alicui non inesse accipiendum. hoc autem accepto, nil accidit impossibile. quare non fit syllogismus, manifestum itaque ex dictis, quod non conuertitur priuatiuum.

Quod supra dixerat, quodammodo confirmat, ac si diceret, si huic, quæ est, Contingit omni, binæ opponuntur, et Necesse alicui, et Necesse non omni, palam, quod et huic quæ est, Contingit nulli, eadem opponuntur: siquidem ad se inuicem conuertuntur, accipit autem c d terminos a superioribus diuersos, significans monstratiōem istam a superiore quodammodo diuersam esse: erit ergo sensus, Si quispiam existimaret has æquiuales, Non contingit omne d esse c: et Ex necessitate alicui quod d non est c, falso existimaret: propterea quod reperire possemus terminos concludentes c inesse omni d: sed fortasse, inquit, uera hæc est, Non contingit omni, quoniam alicui inest ex necessitate: putata, hæc est uera, Non contingit omne corpus moueri, nec tamen ob hoc, ista erit uera, Ex necessitate alicui quod corpus non mouetur:

mouetur: sed ista, Ex necessitate alicui quod corpus mouetur, putata cœlum. [Manifestum igitur.] Hoc est, palam, quod affirmatiua aut negatiua uniuersaliter contingentibus secundum definitionem supra assignatam, non solum Ex necessitate alicui inesse, sed et Ex necessitate non inesse, opponitur: licet ergo si acciperimus Ex necessitate alicui, sequatur impossibile, non tamen si acceptum fuerit Ex necessitate non omni. [Quare non fit syllogismus.] Hoc est, non fit conclusio non enim deductio ista uere syllogismus est: sed potius expositoria quædam ac sensibilis monstratio, quædam modum et supra dicebamus: aut non hoc referendum est ad conuersionem, sed potius ad syllogismum secundæ figure, ac si diceret: quoniam uniuersalis negatiua non conuertitur, manifestum quod non fiet utilis syllogismus in secunda figura. Sed queritur quomodo superius diximus, affirmatiua uniuersaliter contingenti unam tantum necessariam opponi, quum uolebamus ex maiore inexistente et minore contingente uerum sequi contingens. Respondemus quod affirmatiua quidem contingenti binæ opponuntur necessariæ in parte: non tamen propter hoc, monstratiōem faciētes, debemus utranque accipere: quoniam ostensio omnis per notiora procedit: sed nunquam affirmatiua conuertitur in negatiua tanquam clariorem: sed potius e conuerso: et propterea, licet binæ opponantur necessariæ, non tamen utraque sunt ad monstratiōem ascendendæ: sed illa tantum, quæ immediatè uniuersali affirmatiua contingenti opponitur.

Hoc autem monstrato, ponatur a nulli quidem b contingere, c uerò omni: per conuersionem igitur non fit syllogismus, dictum est enim, quod non conuertitur talis propositio, sed neque per impossibile. si namque ponatur b omni c contingere inesse, nihil accidit falsi. contingere enim posset a ipsi c, & omni & nulli inesse, sed si omnino est syllogismus, planum, quod eius, quod est, Contingere utique esset, propterea quod neutra propositionum accepta fuit in eo, quod est inesse.

Postquam ostendit contingentem negatiua uniuersalem non conuerti in seipsam monstrat, deinceps, quod præ dixit, in secunda uidelicet figura non fieri ex ambabus contingentibus syllogismum: exponit autem primam complicationem ex maiore negatiua, et minore affirmatiua contingentibus: quod enim ex duabus affirmatiuis nil concludatur, tanquam manifestum dereliquit: dicit autem talem complicationem inutilem esse, eo quod neque per conuersionem ostendi potest, neque per impossibile: si enim quispiam dicat ex istis, Contingit nullum b esse a, Contingit omne c esse a: sequi conclusionem istam, Contingit nullum c esse b, nunquam per deductionem ad incommodum poterit hoc monstrare: quod enim non per conuersionem, iam planum factum est supra: sumatur enim ipsius oppositum, Non contingit nulli: et hoc Aristoteles transposuit in hanc, Ex ne-

cessitate omni: hoc autem fecit euidentioris monstratiōis gratia: si enim ex hac non sequitur impossibile, multo minus ex particulari sequetur, nec dixeris (quod nonnulli modernorum male hallucinantur) accipisse Philosophum contrarium conclusionis Contingens, illud suum possibile: hoc enim nequam rerum usquam natura reperitur, nec si inueniretur, uero opponeretur contingentibus: sed more suo Aristoteles Contingere accipit pro eo, quod est, Ex necessitate inesse: hoc enim et supra factum fuit: si itaque ponamus, Ex necessitate omne c b, deinde assumamus maiore, Contingit nullum b esse a, concludemus in prima, Contingit nullum c esse a, sed in minore prioris syllogismi dicebamus, Contingit omni, quod nullo pacto impossibile, aut falsum est: et hoc uoluit, quum dixit [Contingere enim posset a ipsi c, et omni et nulli inesse.] Verum inquit Alexander possumus intelligere hoc quod est, si ponatur b, omni c contingere, conclusionem esse primò conclusam, et tunc aut contextus erit mendosus, quum in hunc modum se habere debuisset. Si namque ponatur b omni c contingere non inesse: aut affirmatiuum pro negatiuo positum erit: dixit autem [nil accidit falsi] hoc est, nullum impossibile. Ceterum prior expositio multo est melior. [Sed si omnino est syllogismus.] Sensus est, In secunda quidem figura non concluditur secundum formam syllogisticam conclusio aliqua: uerum si concluderetur, contingens utique concluderetur: propterea quod nulla propositiō accipitur in eo quod est inesse, hoc est, nulla accepta fuit propositio, in qua prædicatū inesset subiecto, id est, uel necessaria uel inexistens: in his enim utriusque prædicatū subiecto inest: si itaque neutra propositiō aut necessaria aut inexistens fuerit, planè quod conclusio neque necessaria erit, neque inexistens, quæ oportet conclusionem alterutrius præmissarum propositionum consimilem esse.

Et iste aut affirmatiuus aut priuatiuus: neutro autem modo accidit: si affirmatiuus quidem ponatur: monstrabitur per terminos, quod non contingit inesse: si uerò priuatiuus, quod conclusio non contingens est, sed necessaria. sit enim a album, b homo: in quo c, equus. a itaque album contingit huic quidem omni, illi uerò nulli, sed b, ipsi c neque inesse contingit, neque non inesse, quod igitur inesse non accidit, manifestum: nullus enim equus homo, ceterum neque contingere non inesse. necesse namque est nullum equum hominē esse, sed necessarium non erat contingens, non itaque fit syllogismus. Itidē autem monstrabitur & si e conuerso positum fuerit priuatiuum, & si utraque affirmatiua accepta fuerint aut priuatiua, per eisdem namque terminos erit

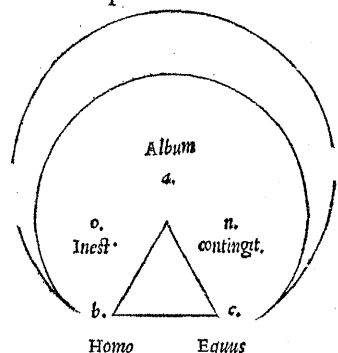
Ratio Alexandri.

demonstratio, & quādo hęc vniuersaliter, illa in parte, aut vtrāq; secundum partem aut indefinitā aut quocunq; modis aliter contingit trāsūmere propositiones. semper enim erit demonstratio per eosdem terminos. Planum itaque, quōd si vtrāque propositiones secundum contingens ponuntur, nullus fit syllogismus.

Hęc est quedam dictorum confirmatio. namq; inquit si sequeretur, contingens conclusio, aut affirmatiua aut negatiua sequeretur, quorum neutrum accidit: namq; si affirmatiua dicitur, possumus per terminos monstrare, quōd non contingit inesse, hoc est ex necessitate non inesse: est enim inquit Alexander, non negatio contingens, sed contingentis negatio: quōd si dixerimus negatiua fieri conclusionem contingentem, monstrare possumus per eosdem terminos negatiua quidem fieri, non autem contingentem, sed necessariam: necessaria uerō negatiua, utraq; tollit contingentem, & affirmatiua, & negatiua. Non tamen ob hoc arsendum est in predictis complicationibus semper concludi uniuersalem negatiua necessariam, ita quōd nullo pacto contingens colligatur. Facile etenim est terminos inuenire, quibus nulli contingere concludamus. [Sit enim a album.] Terminos ponit, in quibus sequitur ex necessitate nulli: non autē quemadmodū consueuit: nam semper monstrabat inutilis complicationes eō, quōd & omni & nulli ex necessitate sequeretur. Verū, inquit Alexander, posse alios etiam terminos inueniri, in quibus sequebatur ex necessitate terminos inueniri: hoc enim prætermisit Aristoteles, tanquam qui sufficiens monstrauerit nō esse predictas complicationes utiles, proprie: quōd oportet contingentem fieri conclusionem in conuenientibus propositionibus: inuenitur uerō uniuersalis negatiua necessaria fieri: sunt autem termini quibus possumus concludere ex necessitate omni, album, homo grammaticum: uel inquit Alulidus Ros. album, animal, equus. Verū, inquit Philoponus, non sunt hęc penitus suscipienda. Oportet enim utraq; propositiones eodē tempore uerificari posse: quōd fieri nequit in predictis terminis, eo enim tempore quo nullus homo erit albus, fieri non potest, ut omne grammaticum sit album. Præterea, hoc etiam ratione monstratur: si enim concluderetur, ex necessitate omni opus esset, ut aut minor extremitas sub maiore contineretur aut aliquo alio pacto sub ipsa foret: & si hoc, non posset postea medius terminus eodem tempore a maiori remoueri extremo, ac de minori affirmari: non itaque possumus in hac complicatione, seu figura terminos inuenire, quibus ex necessitate omni cōcludamus. [In eadem autem monstrabitur.] Reliquas omnes tam uniuersales, quam partiales huiusmodi figure, unico uerbo absoluit, inquit, per eosdem terminos monstrari posse nullam hac in figura utilem fieri complicationem. Atque hęc habet de uniformibus: ad reliquas transeamus.

Mistio inexistentis & contingentis in secunda. Cap. XII.

SI autem hęc inexisterent, illa uerō, contingere significet: si prædicatiua ponatur inexisterent, priuatiua autem, contingere, nullus erit syllogismus, neque dum uniuersaliter, neq; dum in parte termini accipiuntur: demonstratio uerō eadem & per eosdem terminos.

Acturus post uniformes contingentium in secunda demissis ex inexisterente ac contingente regulam supra expositam repetit, inquit, si inexisterent affirmatiua fuerit aut negatiua contingens, quōd nulla fiet syllogistica complicatio: si cōuerso inexisterent negatiua aut affirmatiua contingente, poterunt coniugationes utiles effici ad dimidium contingentis. Hęc Aristoteles. Moderniorum uerō nonnulli se ad super hac mistione imaginati sunt: horum enim quidam asserunt ex altera inexisterente, & contingente altera, nullā penitus in secunda complicationem erigi syllogisticam.

Alij uerō cum suis distinctionibus procedentes, inquit, si contingens propositio in sensu extiterit compositionis, cum altera inexisterente, quomodocunq; ueritetur propositio nes, ne ullam quidem syllogisticam fieri complicationem: si autem contingens in sensu accipiatur diuisionis, & negatiua cum inexisterente affirmatiua simpliciter, aut affirmatiua contingens, cum simpliciter inexisterente negatiua, conclusionem autem fieri possibilem. Hęc illi. Sed nos cum Aristotele dicimus: Si contingens extiterit negatiua, cum existente affirmatiua, quōd nō fit utilis cōplicatio, propterea quōd uelut supra differuimus, uniuersalis negatiua non conuertitur in seipsa: uniuersalis aut affirmatiua inexisterens, in partialem retrocedit. quare non possumus syllogismi isti ad primam conuersione aliqua remeare: sed neq; per deductionem ad incommodum monstrari possunt: sit enim cōplicatio hęc, Omne b est a, cōtingit nullum c esse a, dico quōd non possumus per impossibile monstrare concludi, Contingit nullum c esse b, accipiatur enim, Ex necessitate aliquod c b, aut maior addatur, Omne b a, concluditur, Aliquod c secundum quid est a, quōd minime alteram tollit: non enim si contingit nullum c esse a, propterea fieri nequit, ut aliud quod c sit a. Sed aliter dicitur diuus Albertus, monstrari hoc posse per deductionem, puta accipiendo oppositam conclusionem cum minore, facta inexisterente hunc in modum

Opiniones recentiorū.

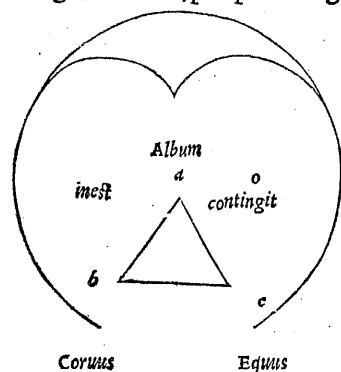
Peripateticū opinio.

Alberti opinio.

modum, Nullum c a, Ex necessitate aliquod c b, concluditur namque in tertia aliquod b non est a, quōd maiorem demolitur diantem, omne b a: & eodem pacto possemus ostendere concludi inexisterentem conclusionem. Ad hoc respondet idem, non esse admittendum, quōd minor contingens efficiatur inexisterens, propterea quōd poterit esse inexistens ut nunc: & ita oppositum conclusionis uerificabitur cum minore, dum fuerit contingens, non autem dum fuerit ad inexisterentē transposita. Sed mea quidem sententiā hęc non penitus quæstioni satisfaciunt: nam quemadmodum & supra retulimus, propositio necessaria ita aduersatur contingenti dum remanet contingens, ueluti & dum facta fuerit inexisterens, atque ob id non debemus nouum dicere causari impossibile, dum contingentem facimus inexistentem. Respondemus itaq; aliter, complicationem quidem istam ita se habentem inutilem esse, si uerō minor contingens fiat inexisterens, posse utile fieri ad conclusionem inexisterentem: tunc enim ex ambabus inexisterentibus rationi cōnati efficiatur, quæ proculdubio syllogistica est in conclusionem consimiliter inexisterentem, quōd si queratur, an possit in hac coniugatione contingens colligi: dicimus posse utique, sed nō uerū cōtingens: ceterum illud, quōd inexisterentis uicem præstat, ueluti supra etiam disputauimus. [Per eosdem terminos.] puta, album, homo, equus: concluditur enim necessaria negatiua uniuersalis, quæ omnes contingentes atque inexisterentes tollit: inexisterentes, inquam, simpliciter & uerē inexisterentes: quemadmodum enim inquit Philoponus, quōd contingit nulli, hoc & omni contingit: ita & quōd inest nulli, hoc & omni aliquando inesse poterit, inexisterens namque nil aliud est, quāam contingens ad actum deductum.

Sententiā Burani.

Sed quando affirmatiua, contingere: priuatiua autem, inexisterent, erit syllogismus. Sumatur enim a b nulli inesse, c uerō omni contingere: conuerso itaq; priuatiuo, b a nulli ineri: sed a omni c contingit: fit igitur syllogismus, & cōtingit b nulli c, per primā figurā.

Confimiliter autem & si ad c ponatur priuatiuum. Quum uerō vtrāq; sunt priuatiua, significet autē hęc non in-

esse, illa cōtingere non inesse, per ipsa quidem assumpta nihil accidit necessarium: sed cōuersa propositione, quæ est secundum contingere, syllogismus efficitur, quōd b nulli c contingit inesse: quemadmodum in prioribus: erit enim rursus prima figura. Si uerō vtręque ponantur prædicatiua, non erit syllogismus: termini quōd insit, sanitas animal, homo: quōd non insit, sanitas equus, homo,

Si inquit sumamus affirmatiua minore & contingentem cum maiore inexisterente negatiua, fiet utilis cōplicatio ad cōcludendū nulli ex necessitate, quemadmodum & in prima effiēbatur figura: puta, Nulli b a, cōtingit omne c esse a, Contingit nullum c esse b. Consimiliter autem. Eodem pacto inquit, & si cōuerso ponamus propositiones, hoc est maiorem contingentem uniuersaliter affirmatiua cum minore negatiua inexisterente, fiet syllogistica complicatio, puta Contingit omne b esse a, Nullum c est a, dico quōd sequitur, Contingit nullum c esse b: nam conuersa minore, & conclusionē, ad primā secundam reuocatur. Sed dubitat Alexander, quomodo, si superius negauimus contingentem negatiua uniuersaliter conuerti, possit coniugatio hęc ad primam reduci figuram. Conclusio enim, quum sit contingens, terminis conuerti non poterit: aut itaque aliud a quæsto concludemus aut inutile reddetur cōplicatio. Respondet idem, conclusionem nō esse ueri contingentis, sed eius quōd cōuertitur cū in existente: & quoniam inexisterens uniuersaliter negatiua cōuertitur, contingens etiam ista conuertitur in seipsam: atq; ita uelle uidetur Alexander, quōd contingens supra uocatum nulli ex necessitate uel dimidium contingentis, nil aliud sit quāam propositio inexisterens cum modo contingentis, uerum de hoc supra aliter differuimus, ponentes etiam differentiam inter hoc pacto contingentem atq; inexisterentem: sed ista ex superioribus repetantur. Ex hoc tamen manifeste possumus colligere, uniuersalem negatiua, quæ est contingentis dimidium, posse terminis conuerti: quōd supra etiam asserēbamus. Dubitatio tamen hęc plus ualere t contra positionem Alulidi, qui uolebat hac in complicatione colligi contingens equiuocam: & hoc egregie notauit Leui Gersonis: tu considera. Sed iterum dubitat Alexander, quomodo sit complicatio ista utilis nunquā, quā in ea & nulli & omni ex necessitate concludatur: sequitur enim, Contingit omnem hominem esse album, nullus equus est albus, ergo ex necessitate nullus equus est homo: item, Contingit omnem hominem esse album, nullum grammaticum est album, ergo ex necessitate omne grammaticum est homo. Respondet idem, tempore determinari quæ dicit, Nullum grammaticum est album: namq; si maior ad inexisterentem transmutetur, non erunt simul posibles maior minorq;. Sed contra ait idem, suffiāt nulli ex necessitate concludere ad aliquam coniugationem refutandam: non enim poterimus dicere hanc, Nullus equus est albus, tempore determinari: siue enim maior fiat inexisterens, siue

Dubitatio Alexandri.

Solutio.

Nota de cōtingenti dimidio ex sententiā Alexandri.

Aliud dubium Alexandri.

Solutio.

Replia Alexandri.

maneat

Solutio.

maneant contingens, semper simul possibilis esse dicitur. Respondet idem, dicendum esse, Philosophum posuisse tales complicationes syllogisticas, ex solius inexistentis conuersione motum, non etiam factum scrutinium in terminis: Si enim, inquit, quispiam uellet nos inexistentem accipere, quae semper esset uera, tunc iste pro inexisterente necessariam accipiet, quum alioquin nunquam ipse in talibus terminis inexistentem capiat. Haec ille. Verum nos aliter diamus, eam accipiendam esse propositionem inexistentem simpliciter, hoc est, cum determinationibus superius a nobis assignatis: quae non solum in secunda figura sit simpliciter inexisterens, sed etiam quum ad primam reducta fuerit figuram: uerum haec, Nullus equus est albus, licet fortasse in se habens, sit inexisterens simpliciter uocanda non tamen talis erit, ubi conuersa fuerit, puta, Nullum album equum: si enim uere inexisterens esset, ueluti supra etiam distinximus, nil prohiberet aliquando ueram esse, quod omne album esset equus, quod tamen fieri nequit: namque uere inexisterens nil aliud erat, quam contingens ad actum transposita. Sed ista alius etiam speculatus considerabit. [Quum uero utraque sunt priuatiua.] erit et in hac coniugatione conclusio non contingens secundum determinationem, sed nulli ex necessitate, quemadmodum in prima: quod et ipse monstrauit, quum dixit [quemadmodum in prioribus.] [Si uero utraque ponantur.] ex ambabus affirmatiuis non fit utilis complicatio in secunda: non enim conuertitur, inquit Philoponus, affirmatiuum contingens in negatiuum, ut quae antea inutilis erat, postea efficiatur utilis: quemadmodum supra negatiuas ueritat in affirmatiuas. Rationem supra reddidimus.

Eodem pacto se habebit & in syllogismis in parte: quum enim affirmatiuum sit inexisterens, aut uniuersaliter, aut in parte acceptum, nullus erit syllogismus. Hoc autem confirmat & per eisdem monstratur terminos, quibus priora: quum uero priuatiuum, erit per conuersionem, quemadmodum in prioribus. Rursus si ambo quidem interualla priuatiua fuerint accepta, uniuersaliter aut, quae non inexisterent, ex ipsis quidem propositionibus non erit necessarium: sed conuerso eo, quod est contingere, quemadmodum in prioribus, erit syllogismus. Si uero priuatiuum quidem inexisterens sit, sed in parte acceptum, non erit syllogismus, siue affirmatiua, siue priuatiua altera fuerit propositio: neque quando utraque indefinita sint accepta, aut negatiue, aut affirmatiue, vel secundum partem. Demonstratio uero eadem & per eos-

Sententia Buranae.

dem terminos.

Quemadmodum, inquit, uniuersales complicationes missionis istius et utiles erant, et inuiles, ita et partiales: si enim propositio inexisterens et uniuersalis sit et negatiua, erunt utiles complicationes: quomodo autem uero aliter, erunt non syllogisticae. [Si uero priuatiuum quidem.] De hac dubitant nonnulli complicatione: uidetur enim quod sit utilis per expositionem minorem facta uniuersali. ueluti et supra fecimus. Ad hoc respondem quidam, non ualere talem expositionem, propterea quod minor illa, quum sit partialis, si fiat uniuersalis, poterit esse ut nunc inexisterens, quale respuum coniugationes istae. Nos autem aliter dicimus expositionem istam non ualere, quoniam expositio in propositionibus consimilibus fieri debet. Sed de his supra satis disputauimus. Ad missionem necessariam atque contingentem iam transuadam.

Mistio necessariae & contingentis in secunda. Cap. XIII.

Verum si haec ex necessitate, illa propositionum contingere significet, priuatiua existente necessaria, erit syllogismus, non solum, quod contingit non inesse, sed & quoniam non inest: affirmatiua autem non erit: ponatur enim a b nulli ex necessitate inesse, c uero omni contingere. conuersa igitur priuatiua, & b, a nulli inerit: sed a, c omni contingit: fit igitur rursus per primam figuram syllogismus, quod b nulli c contingit inesse: simul autem manifestum, quod & b nulli c inest. ponatur enim inesse: igitur si a b nulli contingit: b uero inest alicui eorum, quae c, a alicui eorum, quae c non contingit: sed omni superponebatur contingere. Eodem pacto monstrabitur, & si ad c ponatur priuatiuum.

Circa missionem ex necessaria et contingente in secunda dicant nonnulli moderniorum, omnes complicationes missionis istius necessariam colligere conclusionem: nullas uero contingentem. Alij uero cum suis distinctionibus inquirunt, si ambae propositiones compositae fuerint, aut altera composita, altera autem diuisa, seu necessaria, seu contingens, nullam fieri complicationem utilem: sed si ambae in sensu diuisionis extiterint, utiles quidem omnes erunt, uerum non ad contingens proprium colligendum, sed ad inexisterentem et possibilem conclusionem. Haec illi. Ceterum Aristoteles longe secutus: in secunda inquit figura, si propositio necessaria uniuersalis extiterit et negatiua, altera quomodoque contingente, utilis fiet complicatio. Aliter quomodoque nullus erit syllogismus. Conclusio uero eadem erit

Dubium quorundam.

Solutio.

Solutio Buranae.

Dictum quorundam moderniorum, Sententia aliorum.

Veritas peripatetica.

qua

Opinio Aristoteli.

Sententia Buranae.

quae et in prima figura, aut altera necessaria, contingens erit altera, hoc est contingens, quod inexisterenti et qualiter. [affirmatiua aut non erit] ea de causa, quam supra reddidimus: propterea quod utraque sunt in secunda affirmatiuae. [Ponatur enim] monstrat primam complicationem missionis istius ex maiore necessaria negatiua cum minore contingente, inquit, in hac concludi b nulli c contingere, hoc est, inexisterentem, quod hoc ita sit, monstrauit, subdens [simul autem manifestum, quod & b nulli c inest] licet fortasse Aristoteles, et alij quidam aliter super hoc sentiant: uolunt enim ij duplicem sequi conclusionem, et uere contingentem, et inexistentem: Nos autem secus dicebamus, conclusionem tantum fieri inexistentem, uel etiam contingentem, ut tamen cum inexisterente conuertitur: uerum de his abunde in prima disputauimus figura. Quod autem sequatur inexisterens, post, inquit, monstrari accepto conclusionis opposito cum maiore: concluditur enim minoris contradictorium, puta, Ex necessitate nullum b est a. hoc enim uolebat quum dixit, Si a b nulli contingit: deinde huic addatur oppositum conclusionis, Aliquod c b: et concluditur in prima, Ex necessitate aliquod c non est a. cuius oppositum minor assererat dicens, a omni c contingere. Si quis uero hac eadem deductione conaretur monstrare uerum sequi contingens, inuicem laboraret: eodem namque pacto respondendum esset, quod supra impossibile, inquam, non sequi primam ex necessaria supposita, sed ob id, quoniam necessaria inexisterentem quodammodo praesupponit: uerum ista iam supra exactius disquisita sunt. [Eodem pacto] eodem, inquit, modo secundam arguimus complicationem, conuertens propositiones habentem, hoc est, maiorem uniuersaliter affirmatiuum contingentem, cum minore negatiua necessaria: nam conuersa minore, ad primam deducitur figuram, conuertentem conclusionem concludens: et quoniam conclusio inexisterens erat, poterit et ipsa terminis, ad se inuicem remeare: atque ita de proposito ratio fiet. Possumus et per impossibile monstracionem facere in prima figura, accepto conclusionis opposito cum maiore: sed ista iam satis manifesta sunt.

Rursus sit praedicatiuum necessarium, alterum uero contingens: & a contingat nulli b, c uero omni in sit ex necessitate: sic itaque se habentibus terminis, nullus fit syllogismus: accidit enim ipsi c ex necessitate non inesse: fit namque a album: in quo b, homo: in quo c, cygnus: album igitur cygno ex necessitate inest, homini uero contingit nulli: & homo nulli cygno ex necessitate. Quod igitur eius, quod est contingere, non est syllogismus, planum: quod enim ex necessitate, non erat contingens: uerum tamen neque necessarium, necessarium namque aut ex utriusque necessariis, aut ex priuatiua acci-

dit. Amplius autem & licet his positus b ipsi c inesse: nil enim prohibet c sub b esse: a uero b omni contingere: c autem ex necessitate inesse. ueluti si c esset uigilatio, b animal: in quo a, motus: nam uigilanti ex necessitate motus inest: animali uero omni contingit, & omne uigilans animal. Manifestum itaque, quod neque non inexisterenti, siquidem ita se habentibus, necesse inesse: neque utique oppositarum affirmationum, quare nullus erit syllogismus.

Monstrat nunc, si necessaria fuerit affirmatiua, cum negatiua contingente, non erit complicatio syllogistica: si enim contingit nullum b esse a, et ex necessitate omne b sit a, nihil ui colligitur ratio: concluditur enim in terminis uniuersalis necessaria negatiua: puta, Contingit nullum hominem esse album, Ex necessitate omnis cygnus est albus: et tamen non sequitur, Ex necessitate nullus cygnus homo: ex hoc planum, non posse contingentem colligi conclusionem: nam necessaria negatiua omnes tollit contingentes: et ex hoc diluendum esse potest, perperam eos dicere, qui aiunt ex maiore uniuersaliter negatiua inexisterente cum minore contingente concludi posse et uniuersaliter negatiuum necessarium, et contingentem in eadem negatiuum uniuersaliter: hoc enim supra etiam refutauimus, et hoc in loco plane asserit Aristoteles. [Verum tamen neque necessarij] monstrat deinceps, non sequi etiam hac in complicatione ui syllogistica, necessariam negatiuum, propterea quod si necessaria sequeretur, aut ex utraque sequeretur aut saltem ex negatiua necessaria. Amplius idem hoc terminis monstrari potest: ita enim dispositis propositionibus, concludimus in aliquo materia affirmatiuum uniuersaliter necessariam, puta, Contingit nullum animal moueri. Necesse est omne uigilans moueri, ergo necesse est omne uigilans esse animal: melius tamen, inquit Alexander, si pro uigilanti poneremus ambulans: nam motus manifestus inest ambulanti, quam uigilanti: sed haec ad rem parum: namque et ambulatio motus est et uigilia. Ingeniosus dubitat Philoponus, inquit, terminos istos non bene fuisse acceptos: supra namque assercbamus oportere eodem uerificari ambas propositiones: sed fieri nequit, ut eodem instanti nullum animal moueatur, et ex necessitate omne uigilans moueatur: quare addit idem, non recte per hos terminos ex necessitate oi conclusit. Nos autem dubitationi huic sic respondeamus, uerum quidem esse, si altera propositio num inexisterens, altera contingens sit, oportere ambas eodem tempore ad actum transpositas simul esse posibles: ita enim supra dicebamus simpliciter accipi inexisterentem: sin autem altera contingens, atque necessaria altera, non est opus ambas simul actu uerificari, propterea quod necessaria ad omne tempus suam obtinet ueritatem. Haec nos hinc in modum: quod si quispiam meliora habuerit, is ea in modum proferat. Sed ambigunt alij de conclusione: dicunt enim

Dictum Alexandri.

Dubium Philoponi ingeniosum.

Solutio Buranae.

Dubium quod runda de hac cōclusi one, Omne uigilans animal, an sit necessaria.

Solutio Burane.

An sequatur conclusio cōtingentis diuidij per deductionē ad impossibile dubiatur.

Solutio dubitationis.

Expositio Alexandri.

sylogismus, horum aliquid concludi. Possimus, ait idem, legere non κατὰ φύσιν, hoc est, affirmationum sed φάσιν, id est, enunciationum seu propositionum: consuevit enim propositiones φάσιν nunquā parere: erit autem sensus, quod non solum non concludentur uniuersales affirmatiuae negatiuaeque necessariae, sed neque contingentes in parte affirmatiuae aut negatiuae, eō quod omnes affirmatiuae necessariae uniuersales negatiuae tollit, & affirmatiuae negationes etiam omnes.

Consimiliter monstrabitur & si eōuerso ponatur affirmatiua. Quod si eiusdem figuræ sint propositiones, quum priuatiuae sunt, semper fit syllogismus, conuersa propositione quæ est secundum contingere: quemadmodum in prioribus. Accipiat enim a ipsi b ex necessitate non inesse: conuersis igitur propositionibus, b nulli a inerit, a uero omni c contingit: fit itaque prima figura. & si ad c poneretur priuatiuum, consimiliter. Sin autem prædicatiuæ positæ fuerint, non erit syllogismus: namque non inexistendi, aut ex necessitate non inexistendi, planum quod non erit: propterea quod non fuit accepta priuatiua propositio neque in eo, quod est Inesse, neque in eo, quod est Ex necessitate inesse: uerum tamen neque eius quod est Contingere non inesse: ex necessitate enim, sic se habentibus, b ipsi c non inerit: quemadmodum si a poneretur, album: in quo b, cygnus: c uero, homo: neque utique oppositarum negationum: quoniam monstratum est b ipsi c ex necessitate non inexistens: non igitur fit syllogismus omnino.

Eodem, inquit, pacto arguimus, & si eōuerso propositiones posuerimus, maiorem necessariam uniuersalem uero minore contingente: nam per eosdem terminos redargutio: puta, sit a, album: b, cygnus: c, homo: namque cygnus omnis ex necessitate est albus, contingit nullum hominem esse album, & tamen sequitur Ex necessitate nullus homo cygnus: non autem amplius monstrant omni ex necessitate termini illi, quos supra apposuit, quum minorem necessariam affirmatiuam acciperet: non enim si ex necessitate omne uigilans mouetur, & contingit nullum animal

Dubium Alexandri.

Expositio Alexandri.

Alia littera secundum expositiōem Alexandri.

Dictū Alexandri.

animal moueri, propterea sequitur, quod ex necessitate omne animal sit uigilans: licet enim ex necessitate omne uigilans sit animal, non tamen eōuerso, ex necessitate omne animal uigilat: sed sufficit, inquit Alexander, negatiua necessaria ad destruendam complicationem, tanquam non syllogisticam. Et subdit idem, se dubitare, quomodo conuersiones istæ non sint uiles: uidetur enim per deductionem monstrari posse, uniuersalem conuersionem conclusionem fieri: quæ quum ita sint, aut deductionem calumniandam esse dicit, tanquam non sufficientem: aut si damari nequit, materia hæc non uidebitur sufficere, ut ostendamus conuersionem aliquam non syllogisticam: & quæ sit dubitationis solutio, se dixisse asserit in libro de misticibus: nos autem quid respondendum, satis supra planum fecimus. [Quod si eiusdem figuræ] Si, inquit, ambæ propositiones qualitate consimiles acciperimus, quum ambæ extiterint priuatiuae: subadias, inquit Alexander, uniuersales ad utramque extremum positæ necessariae, semper fit syllogismus: præterquam quod si maior necessaria fuerit, binæ tantum conuersiones fiunt, & maioris secundum terminos ad se inueniunt, & minoris secundum contingere ad oppositam qualitatem: si uero minor extiterit necessaria, tres fiunt conuersiones duarum propositionum, ac rursus conclusionis: nil enim prohibet & conclusionem conuerti, quum sit inexistens. [Sin autem prædicatiuæ] Si, inquit, ambæ fuerint affirmatiuæ, non fiet utilis complicatio: & hoc non inueniunt, namque in secundam nihil affirmatiuae concluditur: & quoniam si fieret conclusio, aut inexistens, aut necessaria, aut contingens esset, sed neque inexistens neque necessaria esse potest: quum neutra propositionum hoc pacto fuerit accepta: uerum neque contingens negatiua: quoniam ita se habentibus propositionibus, concludi poterit negatiua uniuersaliter necessaria, quæ omnes contingentes tollit. Aliter tamen Alexander, ait enim, quod posteaquam Philosophus dixit non fieri negatiua conclusionem, subdidit [uerum tamen] neque eius, quod est contingere non inesse [quasi inueniens, contingentem propositionem sola dictionis figura negatiuam esse: re uero ipsa, affirmatiuam. [Neque utique oppositarum negationum] Philoponus legit negationum: Alexander uero, & plerique alij, affirmationum: si negationum legamus, sensus erit, non solum sequuntur negationes supra dictæ, sed neque etiam affirmationes oppositæ istarum negationum. Si uero legerimus affirmationum, sensus erit planior, & contextus dilucidior, ita ut dicamus, quod non solum negationes supra traditæ sequuntur, sed neque affirmationes negationibus illis oppositæ, puta, Necessitate alia, Contingere alia, & Alia inesse: hæc namque illis contradicunt. Addit Alexander, posse hanc quoque complicationem monstrari syllogisticam deductione ad incommodum: uerum eadem a nobis dicenda erunt, quæ in superioribus attulimus.

Consimiliter autem se habebit & in syllogismis in parte: quum enim fit priuatiuum & uniuersale & necessarium, semper erit syllogismus, & eius quod est Contingere, & eius quod

est non Inesse: demonstratio autem eadem per conuersionem: Quum uero affirmatiuum, nunquam. eodem namque pacto monstrabitur, quo & in uniuersalibus, & per eosdem terminos: Neque quado utraque fuerint acceptæ affirmatiuæ. huius enim eadem demonstratio, quæ & prius: quum uero utraque priuatiua, uniuersalis autem necessaria, quæ non inesse significat, per assumptos terminos non erit necessarium: sed conuersa propositione, quæ est secundum Contingere, erit syllogismus: quemadmodum in prioribus. Quod si ambæ indefinite aut in parte positæ fuerint, non erit syllogismus: demonstratio eadem & per eosdem terminos. Planum itaque ex dictis, quod dum priuatiua uniuersaliter ponitur & necessaria, semper fit syllogismus, non solum eius, quod est Contingere non inesse: sed & eius quod est Non inesse: dum uero affirmatiua, nunquam: & quod eodem modo se habentibus, in necessariis & inexistens fit, & non fit syllogismus: Sed & manifestum, quod omnes imperfecti syllogismi, & quod perficiuntur per prædictas figuras.

Eodem, inquit, pacto, quo in uniuersalibus, ita & in syllogismis in parte erit & non erit utilis complicatio: si enim uniuersalis sit negatiua & necessaria, semper astruetur syllogistica conuersione, concludens contingentem pro inexistente, non autem pro uero & supra definito contingente: si uero affirmatiua fuerit, nunquam erit syllogismus: eodem namque pacto monstrabitur, quo & in uniuersalibus & per eosdem terminos: puta, Album, homo, cygnus: motum, animal, uigilans. Sed dubitant quidam, & Aphrodisiensis Alexander de quarta misticibus huius complicatione, ex maiore uniuersaliter affirmatiua contingente, & minore necessaria in parte: uidetur enim monstrari posse conclusionem fieri inexistente, hunc in modum: Contingit omne b esse a, Ex necessitate aliquid c non est a, ergo aliquid c non est b. si enim non sequitur, supponatur omne c b: deinde addita maiore, Contingit omne b esse a, nihilum sequetur in prima, Contingit omne c esse a, quod minorem demolitur. Amplius eadem

Dubitatio Alexandri & quorundam aliorum

Solutio quorundam.

Sententia et solutio Buranae.

Diſſū Alexandri.

deductione poſſemus oſtendere conſiſtentionem fieri, contin- gere aliam non eſſe ſi. Contingit omne b eſſe a, ex ne- ceſſitate aliquod c non eſt a, igitur contingit aliquod c non eſſe b: ſi enim non ſit oppoſitum, Ex neceſſitate omne c b, contingit omne b eſſe a, ſequitur in prima miſtione ne- ceſſaria & contingens, Contingit omne c eſſe a, quod minori contradicit. Demum idem hoc arguunt expo- nentes: nam ſi minorem in parte exiſtente ad uniuersalem transferamus, monſtrabitur eſſe utilis ſenſibili o- ſtentione. Ad hæc reſpondent nonnulli, concedentes com- plicationem iſtam utilem eſſe, non tamen inter utiles con- numerari: quoniam ille tantum ſyllogiſtica conſentur, que per conuerſionem ad primam reuocantur figuram.

Nos autem dicimus cum Ariſtotele, complicationem i- ſtam nullo pacto utilem eſſe, quum termini reperiantur, in quibus Nulli, puta, Contingit nullum equum eſſe albū, ex neceſſitate aliquis homo non eſt albus, ergo ex neceſ- ſitate nullus homo eſt equus. Ad rationes oppoſitas di- cunt quidam, non ualere deductionem, propterea quod oppoſitum conſiſtentionis poterit eſſe ut nunc inexiſtens, qualem reſpuit, talis miſtio contingens & inexiſtens: ſed nobis reſponſio iſta non placet, præſertim quia ſupe- rius dixeramus, non oportere, ſi maior eſſet contingens, minorem eſſe ſimpliciter inexiſtente. Dicendum itaque poſſius miſtione illam non ualere, propterea quod pro- poſito contingens, quæ erat maior, non fuit uerè con- tingens: quod planum erit, ſi primò reducamus com- plicationem iſtam quartam ad ſecundam figuræ huius: deinde hanc eandem ad ſecundam primæ ex maiore neceſſaria uniuersaliter negatiua, & minore contingen- te: ille etenim, ut ſuprà diſtinxiſimus, neque uerè erant neceſſarie, neque uerè contingentes: & ob hoc non ſit uera deductio ad incommodum. Ad ſecundam itidem reſpondemus. Ad tertiam uerò dicimus, expoſitionem faciendam eſſe in conſimilibus propoſitionibus, propte- rea quod in diſſimilibus, ut ſæpius repetiuiſimus, non ua- let monſtratio ſenſibilis. [Neque quando utraque ſue- rint acceptæ affirmatiue] Nam per terminos monſtra- ri poſſet neceſſariam concludere, puta, Album, homo, cygnus. Poſſemus tamen, inquit Alexander, & hanc oſtendere per deductionem concludere, Contingit ali- cui non: uerum eadem ad hæc dicenda erunt, quæ in ſu- perioribus. [Quod ſi ambæ indefinite] namque ex am- babus in parte non ſit ſyllogiſmus: & ob hoc neque ex ambabus indefinite, quoniam indefinite particularibus æquivalent. [Per eodem terminos] quibus, ſubaudiatis, in prima uſi ſuimus, omni in eſſe ex neceſſitate: album ani- mal, homo, medium album: quemadmodum in prima, ſed non eodem pacto: tunc enim animal alicui albo ex ne- ceſſitate, & album alicui homini contingenter: nunc au- tem album alicui animali ex neceſſitate in eſt, & alicui ex neceſſitate non in eſt, ut coruo, & cygno, & homini, & rurfus contingit alicui in eſſe: & contingit alicui non in eſſe: & animal omni homini in eſt ex neceſſitate, nul- li autem ex neceſſitate, album, animal, inanimatum. Po- teſt & per eodem terminos dicere, quibus paulò ante u- ſus eſt exiſtentiſ propoſitionibus uniuersalibus & af- firmatiuis: iſti autem erant, Nulli ex neceſſitate, album, cygnus, homo: Omni uerò ex neceſſitate, album, animal,

uiglatio: Hæc Alexander. [Et quod eodem modo] Ex hoc maniſeſtum eſt, quod quarta miſtione iſtus complica- tio eſt inutilis. [Per prædictas figuras] Figuras dixit, hoc eſt, conuigatones: nam omnes per unam tantum, id eſt, per primam perſiciantur: aut melius per prædi- ctas figuras, hoc eſt, prædictas miſtiones: ſecundum enim diuerſas miſtiones, ut uidiuiſimus, monſtrantur: aut de- mum per prædictas figuras, per primam ac ſecundam: namque hæc quæ ambas habebant negatiuas, ſtatim perſi- ciantur per ſecundam, facta conuerſione ſecundum con- tingens. Et hæc hæcenus de ſecunda: iam ad tertiam ex uniformibus tranſeundum. Omnia enim que ad ſecunde complicationes tam ſimplices quam miſtas faciunt, ex- pediuiſimus, allatis primùm rationibus, & in hæc, ex ambabus contingentiſ, non ſit utilis conuigatio: re- futata ibidem Themſtij opinione, contrarium ſentientis: deinde rationem in medium protulimus, & negatiue contingentes ad affirmatiuas reducantur, non e conuerſo, ſoluta inibi Leonis perpulchra inſtantia: allata etiam ac diſputata queſtione de uniuersalis negatiue contingen- tis conuerſione: ac ratione reddita, ut quum binæ uni- uersali affirmatiue contingentiſ neceſſarie opponuntur, una tantum in monſtrationem aſaſatur, quodque non reperiantur termini, quibus omni ex neceſſitate concluda- mus, contra Aluidum atque Alexandrum. Deinde ad miſtas ex inexiſtentiſ ac contingentiſ huius figuræ pedem contulimus, redactis primùm moderniorum opi- nionibus ſuper miſtione hac: ſimul ſoluta Diui Alberti inſtantia contra Philoſophum: deinceps & contingen- tis dimidium terminis ad ſeipſum conuerti monſtraui- mus, ſolutis ibidem Alexandri inſtantioſis, ac ratione allata, ut quarta ſectiæ nō poſſit hac in miſtione expo- ſitione monſtrari. Mox aggregiſi eiuiſdem figuræ miſti- onem ex neceſſaria & contingente, reſtauiuiſimus primò uniuersum aræ hanc ſententias, ſoluta Philoſophi in- ſtantia contra terminos ab Ariſtotele allatos, ſimul enodatis quibusdam alijs dubitationibus aræ Philo- ſophi contextum, ac ſolutis inſtantijs de quarta miſtione iſtus complica- tione. Sed de tertiam dicamus ſi- guram.

Figura tertia ex ambabus contingentibus. Caput XIII.

Ed in vltima figura, & v- trifq contingentibus, & al- tera, erit ſyllogiſmus: quū itaq Contingere ſignificent- ppōnes, & conſiſtentionem erit contingens: & quando hæc contingere, illa in eſſe.

Quum

Epilogus omnium que in ſecunda ſi- gura tā ſim- pliā q̄ mi- ſtari dicta ſunt.

Opinio quorundam moderniorum.

Circa figuram tertiam dicunt moderniorum quidam cum ſuis compoſitionibus diuiſionibusque: ſi ambæ pro- poſitiones contingentes in ſenſu acceptæ fuerint diuiſio- nis, & ſubiectum utriuſque ſuppoſuerit pro his, quæ ſunt, quod ſequitur contingens uerū conſiſtentionem, ſubiectum conſiſtentionis accipiendo pro eo, quod contingit & non pro eo, quod eſt: conſimiliter ſi utriuſque ſubiectum ac- ci- piatur pro ijs, quæ contingunt, ſequitur conſiſtentionem con- tingens: in qua ſubiectum ea ſignificat, quæ contingunt, non ea quæ ſunt: eodem pacto, ſi unius ſubiectum pro ijs accipiatur quæ contingunt, alterius pro ijs, quæ ſunt. Quod ſi præmiſſarum propoſitionum altera ſenſum re- tineat compoſitionis, diuiſionis altera, conſiſtentionem nul- lam colligat aſſerunt: ſinautem maior ſubiectum habeat pro ijs quæ contingunt, & minor pro ijs, quæ ſunt, aut e conuerſo, non ualere exiſtimant hæc in figura ex- uniformibus complicationes: Hæc nonnulli. Alij meli- us, & cum Ariſtotele dicunt, quod in tertia figura ex

Quum uerò altera neceſſaria poſita ſit, ſi affirmatiua quidem, non erit conſiſtentionem neque neceſſaria, neque in- exiſtens: ſinautem priuatiua, in- exiſtendi erit ſyllogiſmus: quemad- modum in prioribus. Accipiendum uerò & in his conſimiliter contin- gens, quod in conſiſtentionibus. Sint itaque primùm contingentes, & a & b, omni c contingant in eſſe: quoniam igitur conuertitur affirmatiuum in parte, b uerò omni c contingit, & c alicui eorum quæ b, contingere po- ſſet: quare ſi a omni contingit c, & au- tem alicui eorum quæ b, neceſſe & a alicui b contingere. Fit enim prima figura: & ſi a contingit nulli c in eſſe, b uerò omni c contingeret, neceſſe & a alicui eorum quæ b, contingere non in eſſe. Erit enim rurfus prima figura per conuerſionem. Quod ſi utraque priuatiue poſitæ fuerint, ex ipſis quidem aſſumptis non erit ne- ceſſarium: ſed conuerſis propoſitio- nibus, erit ſyllogiſmus, quemadmo- dum in prioribus: namque ſi a & b contingit non in eſſe, ſi tranſumptum fuerit contingere non in eſſe, rurfus erit prima figura per conuerſionem.

utriſque contingentiſ ſyllogiſmi omnes ſunt utiles, dum- Peripateti- modo altera uniuersalis extiterit: & hoc etiam uolue- re omnes recte ſentientes. Et hoc eſt, quod dicebat Phi- loſophus, quaſi tres inueniens regulas: Primam, quod ex utriſque contingentiſ, ſemper conſiſtentionem erit contingens, quomocumque uariatis propoſitionibus, dummodo al- tera uniuersalis extiterit: Secundam, quod ex altera in- exiſtente & contingente altera conſimiliter uerum ſenſa- per concludetur contingens: Tertiam, quod ex neceſſaria affirmatiua uerum ſequitur contingens, ſed ex negatiua neceſſaria, & contingente affirmatiua, ſeu etiam negati- ua, inexiſtens colligitur: & hoc eſt, quod uoluit, quum dixit, Accipiendum uerò & in his ſimiliter contingens, quod in conſiſtentionibus. [Sint itaque primùm] primam tertie conuigatorem explicat ex utriſque uniuersaliter affirmatiuis: quam minore conuerſa, ad primam reuo- cans figuram, monſtrat contingentiſ concludere in parte. Itidem & ſi maior contingens uniuersaliter extiterit negatiua cum minore affirmatiua uniuersaliter, minore uerſa, fiet prima complicatio quarta, conſiſtentionem con- cludens contingentiſ negatiua in parte. Sinautem ut- traque extiterit negatiua, ex acceptis nul concludetur, ſed minore aut utraque ad oppoſitam conuerſa qualitatem, iſdem qui & ſuprà eriguntur ſyllogiſmi.

Si uerò hic terminorum eſt uniuersaliter, ille in parte, eodem pacto ſe habentibus terminis, quo in eo quod eſt in eſſe, erit & non erit ſyllo- giſmus. Contingat enim a omni c in eſſe, b autem alicui c: erit itaque prima figura, propoſitione conuerſa, quæ eſt in parte: nam ſi a omni c, c uerò alicui eorum, quæ b: a igitur alicui eorum quæ b, contingit. Et ſi ad b c poſitum fuerit uniuersale, conſi- militer. Itidem & ſi a c ſit priuatiuum, b c uerò affirmatiuum. erit e- nim rurfus prima figura per conuer- ſionem. Sinautem utraque poſitæ fuerint priuatiue, hæc uniuersaliter, illa in parte, per ipſa aſſumpta non erit ſyllogiſmus: ſed conuerſis erit, quemadmodum in prioribus: quum uerò utraque indefinite, aut in parte acceptæ ſint, non erit ſyllogiſmus: neceſſe etenim a omni & nulli b in- eſſe. Termini inexiſtendi, animal, homo, album: non inexiſtendi, equus, homo, album.

K ij Si inquit

Si, inquit Aristoteles, altera vniuersaliter, altera in parte exiterit, ijdem erunt syllogismi, qui & inexistentes: hoc est, inquit Alulidus Rosadis, qui erant in prima figura, in missione contingens & inexistentis: verum non videtur Philosophi sententia hunc in modum se habere: quum enim in tali prime figure missione, minor erat negatiua inexistentis, non effiacbatur utilis complicatio: hęc autem minore etiam negatiua secundum contingens, utique syllogistica coniugatio fiet. Aliter dicunt Alexander atque Philoponus, quod tot erunt utiles complicationes hac in figura in particularibus ex utrisque contingentibus, quot in hac eadem erant ex ambabus inexistentibus. Ceterum eadem contra hanc quoque fieri poterit instantia. Respondent itaque alij nonnulli, dictum hoc audiendum esse, quo ad quantitatem propositionum, non quo ad qualitatem. Nos autem aliter, & melius, dicimus similitudinem istam simpliciter intelligendam esse, ita quod quemadmodum ex utrisque inexistentibus in tertia utiles fiebant complicationes, eodem pacto ex ambabus contingentibus: namque si ex ambabus negatiuis, & minore tantum syllogistica erigitur complicatio, non accidit hoc ex talibus, secundum quod tales sunt, verum secundum quod ad affirmatiuas reuocantur. Sed insuper exoritur dubitatio, an hoc etiam non proderit de vniuersalibus, quum vniuersales eodem & ipsę se habeant pacto. Respondemus hoc ideo factum fuisse, non quod in vniuersalibus aliter eueniret, quam in particularibus: verum quia non in omni missione aut modo propositionum semper complicationes in parte syllogisticae sunt, veluti ex utrisque inexistentibus: namque quinta figure istius in alijs missionibus secus se habet. Ceterum de his infra disputandum erit. [Iudem & si a c] Omnis Philosophus complicationem ex maiore vniuersaliter affirmatiua cum minore negatiua in parte: quam tamen utilem esse nemini dubium, minore secundum contingens uersa. [quum uero utraque indefinita] Inutiles explicat ex ambabus indefinitis, aut in parte, aut alternatim: & ita sermone persiciat de simplicibus atque uniformibus tertię.

Expositio Alexandri & Philoponi.

Responsio aliorum. Sententia & expositio Burane.

Dubitatio.

Solutio.

Missio inexistentis & contingens in tertia figura.
Caput XV.

AEt erum si hęc Inexistere, illa propositionum significet Contingere, conclusio erit, quod contingit, & non quod inest: syllogismus autem erit eodem modo se habentibus terminis, quo & in prioribus.

Opinio quorundam modernorum.

Dicunt moderniores arca missionem istam, si altera fuerit contingens in sensu compositionis, cum inexistenti altera, nullam penitus conclusionem colligi: sin autem in

sensu exiterit diuisionis, ac subiectum pro his, quę actu sunt, accipiatur, sequi uolunt conclusionem possibilem in sensu diuisionis, consimiliter, si minor inexistentis sit in parte cum maiore vniuersaliter contingente, siue e conuerso, maior in parte, cum minore uniuersali: Hęc illi. Nonnulli uero alij inquirunt, si maior contingens exiterit, conclusio colligetur contingens in prima, secunda, quarta, & sexta complicationibus: in tertia uero ac quinta, minime: quod si maior inexistentis fuerit cum minore contingente, nullam uolunt conclusionem sequi contingentem. Quidam autem antiquorum, & Philoponus, hunc in modum complicationes missionis huius se disposuerunt: dicunt enim hac in figura missionis istius nunquam fieri conclusionem inexistentem, sed contingentem semper, non tamen in omnibus complicationibus eandem. Ceterum quęcumque inexistentem habent affirmatiua, supra definitum colligunt contingens: quęcumque uero negatiua, eandem habent non supra determinatum, sed alterius generis contingens concludunt: adduntque, insuper omnes complicationes utiles esse preter eas, quę minorem habent inexistentem negatiua. Nos autem aliter, & multo melius, cum Leone Gerfonis dicimus, in hac figura secundum missionem hanc coniugationes omnes utiles esse, quomodocumque uariatis propositionibus, preter eas solas, quę alteram habuerint inexistentem negatiua in parte: & deinde adiungimus, contingens in his conclusionum complicationibus, semper uerum esse contingens, nunquam autem Nulli ex necessitate: & hoc est quod dicit Aristoteles [conclusio erit, quod contingit, & non quod inest.] sed hęc infra planius elucidabuntur. [Quo & in prioribus] Exponit Alexander, hoc est, ex ambabus inexistentibus. Aliter dicitur Albertus, id est, quemadmodum ex ambabus contingentibus affirmatiuis aut negatiuis, sunt utiles complicationes: ita ex altera inexistente, & contingente altera: nos autem hunc in modum exponimus [quo & in prioribus] hoc est, ueluti in prima figura ex altera uniuersali, atque altera in parte.

Opinio antiquorum et Philoponi.

Opinio antiquorum et Philoponi.

Opinio sumpta a Leone Gerfonis.

Nota hęc uarias expositiones.

Contra aliorum expositiones & opiniones.

fitio in ipsa Contingere significat, & conclusio erit contingens: sed si contingens priuatiuum ad minus extremum positum fuerit, per ipsa quidem posita, non erit syllogismus: conuersis autem erit, quemadmodum in prioribus.

Eas explicat, quę ambas habent uniuersaliter affirmatiuas & inquit, in his semper uerum concludi contingens, namque maiore, aut minore conuersa, ad primam reducantur figuram. [Et si a c priuatiuum.] exponit eas, quę propositiones habent figurę dissimiles: & inquit, si maior negatiua exiterit seu contingens, seu inexistentis cum minore affirmatiua, eodem pacto complicationem utilem erigit ad contingens colligendum: consimiliter, si contingens negatiua minor exiterit, uerum non ex ipsis propositionibus, sed minore secundum contingens uersa: hoc est, quod uolebat Philoponus, quum dixit [sed si contingens priuatiuum ad minus] oportet. n. inquit Philoponus, extrinsecus addere priuatiuum contingens: namque si minor inexistentis fuerit negatiua, nulla, inquit, effiacbatur complicatio syllogistica, propterea, quod id genus negatiua in affirmatiua transire minime potest: & hoc etiam sensere alij plerique. Nos autem dicimus cum Leone Gerfonis, coniugationes istas utilissimas esse deducq; ad primam figuram maioris ac conclusionis conuersione, premissis propositionibus transpositis. Sit enim complicatio, Contingit omne c esse a. Nullum c b: dico quod sequitur ut syllogistica, Contingit aliquid b non esse a. nam minorem scio maiorem, cumque hac & conuertente maiorem, concludo in prima figura conclusio nem conuertentem: hoc pacto, Nullum c b. Contingit aliquid a esse c. ergo contingit aliquid a non esse b. & quoniam, ueluti supra monstrauimus, contingens negatiua in parte in seipsam conuertitur, erit in conclusione, Contingit aliquid b non esse a: quod uolebamus. Consimiliter & alias omnes monstrare poterimus, in quibus minor uniuersalis exiterit negatiua contingens: quoniam has Philosophus aliter ad primam reducat. Hoc etiam notauerat Aphrodisiensis Alexander. Sileant igitur qui has inutiles sunt arbitrati: sed & magis sileant, qui uolunt hac in figura dimidium concludi contingentis: hoc enim fieri nequit, quum omnes figurę istius complicationis ad primam particulares reuocentur, quę, ueluti supra disputauimus, uerę contingentem semper colligunt. [Conuersis.] namque bimę sunt conuersiones: una, terminus ad se inuicem: altera secundum conclusionis.

Expositio Philoponi.

Expositio propria.

Quod si hęc propositionum vniuersaliter, illa in parte sit, utrisque predicatiuis existentibus: aut eã priuatiua quę vniuersaliter, affirmatiua uero, quę in parte, idem erit syllogismorum modus: omnes enim per primam con-

cluditur figuram: quare manifestum, quod eius, quod est Contingere, & non eius, quod est Inesse, erit syllogismus: quod si affirmatiua vniuersaliter, priuatiua uero in parte, p impossibile erit demonstratio: inest enim b omni c, a uero contingat alicui c non inesse: namque si a inest ex necessitate omni b, b uero omni c ponitur inesse: a omni c ex necessitate inest. Hoc aut monstratum prius: uerum supponebatur, alicui contingere non inesse. Sed quum indefinitę aut in parte utraque fuerint acceptę, non erit syllogismus. Demonstratio autem eadem, quę & in vniuersalibus & per eodem terminos.

Ad eas se confert, quę alteram habent uniuersalem, in parte alteram, inquirens, si ambę exiterint affirmatiuę, aut negatiuę fuerint uniuersales, affirmatiua uero, quę in parte, eundem fore conclusionis modum, factis ut supra, conuersionibus: omnes enim ad primam reuocantur figuram: & ex hoc planum, quod semper uerę contingentem conclusionem colligunt: in prima namque in particularibus omnibus uerę contingens concludatur. [Quod si affirmatiua uniuersaliter.] si, inquit, minor uniuersaliter inexistentis sit cum maiore contingente in parte, monstrabimus per deductionem ad incommodum complicationem syllogisticam esse, putã, Contingit aliquid c non esse a, Omne c est b, dico quod sequitur, Contingit aliquid b non esse a. si enim non concluditur, sit oppositum, Ex necessitate omne b a: deinde huic addatur minor, Omne c b: & concluditur in prima, Ex necessitate omne c acuius oppositum supra posueramus. Verum, inquirunt Alexander atque Philoponus, complicationem istam conuersione etiam monstrari: si quidem, sicut supra diximus, negatiua contingens in parte, conuertitur & in seipsam, & in oppositam qualitatem: maior in prima) deinceps huic addatur maior conuertens, Contingit aliquid a non esse c: quum sit ad oppositum uerę terimus, concludemus, Contingit aliquid a esse b: & ex consequenti, Contingit aliquid b esse a: & ulterius, Contingit aliquid b non esse a, quod uolebamus. Sed iam subito dubitandum erit, cur Aristoteles demonstrationem istam non faciat, quum, quemadmodum inquit Alexander, ostensio hęc multo sit dilucidior. Dicere rent fortasse quidam fuisse hoc a Philosopho pretermissum tanquam planum ac manifestum. Verum ad hoc aliter nos respondemus, dicentes, demonstrationem istam tum quod intrinsecus & obscurior est, nec commodę nec rectę etiam fieri posse: nam, ueluti supra longa quæstione disputauimus, negatiuę in affirmatiuas, non autem e conuerso affirmatiuę in negatiuas conuertuntur: & propterea, quum ostensio hęc non procederet, nisi facta affirmatiuę conuersione

Dictum a Alexandri & Philoponi.

Dubitatio.

Sententia Burane contra Alexandri & Philoponi.

K. iij

conuersione in negatiuam: namq; aliter quæstum non monstrabatur: omisit Aristoteles demonstrationem istam, tanquam proposito inutilem, & non legitime procedentem, quum ex ignoti oribus notiora arguere contendat. Sed Theophrastus, referente Alexandro, superiorem complicationem aliter monstrat: namque primum contingentem maiorem ad inexistentem transfert: deinde ex ambabus inexistentibus facta coniugatione, ex opposito arguit conclusionem, atque ita demonstratione per impossibile claudit: ille igitur hunc in modum. Sed questio est, si maior non contingens, sed inexistens fuerit, an utilis et legitima cõplacatio uocanda sit. Videtur enim deductione atque expositione monstrari posse: Deductione, hunc in modum, Aliquod c non est a, Contingat omne c esse b: dico quod sequitur, Contingat aliquod b non esse a: quia si non, sit oppositum, Ex necessitate omne b est a* aut addatur minor, facta inexistentis, Omne c b: & concludemus, Ex necessitate omne c a, quod maiorem contradictione tollit. Expositione uero, si maiorem in parte existentem fecerimus uniuersalem. His nonnulli manus dedere, asserentes, coniugationem istam syllogisticam esse: quod ita hoc sit, Philosophi etiã testimonio cõprobant: namque, inquit isti, uidens hoc Aristoteles, dixit, quod si affirmatiua uniuersaliter, priuatiua uero in parte nec addidit inexistentis, seu contingens: quasi uolens, quod utroque modo utilis fieret complicatio. Alexander uero, atque alij ferme omnes, negant coniugationem istam uilem esse: & ad deductionem respondentem, non ualere demonstrationem propterea quod minor si fiat inexistentis, poterit esse ut nunc inexistentis. Sed contra hoc, saltem ex tali demonstratione poterimus, si non necessariam, inexistentem tamen, concludere: que ita maiorem demolitur, quemadmodum & necessaria. Respondemus itaque nos, aliter dicentes, coniugationem istam ex se quidem inutilem esse, fieri tamen posse syllogisticam, si minor contingens efficiatur inexistentis: sic enim ex ambabus in existentibus, inexistentis colligitur conclusio: deductio igitur illa nil amplius monstrat, nisi quod si minor fiat inexistentis, aliquid syllogisticè concludetur. Verum & hæc fortasse aliquam redargutionem patientur: alius ergo de his speculatius perferetur. Ad expositionem iam satis supra respondimus, non posse nec debere expositionem fieri in dissimilibus propositionibus. [Sed quum indefinita,] si, inquit, indefinita aut particulares utraq; extiterint, nulla fiet utilis complicatio. [Demonstratio autem eadem,] ac si diceret, possunt complicationes istæ per eodem redargui terminos, per quos refellebantur in totum contingentes ex utrisq; contingentibus: erant autem termini, omni inexistenti ex necessitate, Animal, homo, album: nulli, Equus, homo, album. Verum, inquit Alexander, fortasse contextus mendosus est, & pro eo, quod est [Demonstratio autem eadem,] que ex utrisq; contingentibus scripta fuit: Demonstratio autem, que et in uniuersalibus. Sed hæc sufficiant ad expositionem missionis ex inexistenti & contingente: Ad mistas ex necessaria & contingente iam transcamus.

Mistio necessariæ & contingentis in tertia figura, Cap. X VI.

Erum, si est hæc quidem propositionum necessaria, illa uero contingens, dum termini sunt prædicatiui, semper eius, quod est, Contingere, erit syllogismus: quum uero sit hoc quidæ prædicatiuū, illud autem priuatiuum, si affirmatiuum sit necessarium, eius, quod est Contingere non inesse: si uero priuatiuum, & eius, quod est Contingere, & eius quod est Non inesse.

HAC in missione dixerunt modernorum nonnulli, si utraque præmissarum propositionum in sensu fuerit accepta compositionis, quod possibilis, non autem contingens sequitur conclusio: si uero maior & composita & necessaria extiterit, cum minore contingente, ac diuisa, cuius subiectum pro eo, quod est, accipitur, consimiliter non contingentem, sed possibilem colligi uolunt conclusionem. Quod si retrouersum posite fuerint propositiones, & maior contingens extiterit cum minore necessaria, ac maioris subiectum, tam pro eo q. est, quam pro eo quod esse potest, accipitur, sequi dicunt contingente cõclusionem, cuius subiectum eandem significationem retineat: quod si maioris subiectum pro eo duntaxat, quod contingit, accipitur, sequi negant contingens. Sin autem cõtingens in sensu accipitur compositionis, cum necessaria diuisa, possibilem quidem asserunt concludi, non autem contingentem: consimiliter, quum utraque fuerit diuisa, & maior necessaria cum minore contingente, sumpto etiam conclusionis subiecto pro eo quod esse potest. Quod si maior contingens extiterit, cum minore necessaria, ac maioris subiectum, tam pro eo quod est, quam pro eo quod esse potest, accipitur, contingentem sequi uolunt conclusionem: uerum si maioris subiectum pro his tantum sumatur, que contingunt, sequi negant conclusionem contingentem. Hæc quidam alij uero aliter, inquit enim, si maior fuerit necessaria cum minore contingente, quod necessarium concluditur: si conuerso se habuerint propositiones, contingentem colligi uolunt conclusionem: & hæc moderniores, & hunc in modum. Præter uero & Aristoteles, si altera inquit, necessaria fuerit & contingens altera, in tertia figura, atque necessaria propositio extiterit affirmatiua, semper uerum concluditur contingens: quod si negatiua fuerit, non ueri cõtingentis erit conclusio, sed eius quod supra non necessarium uocauimus, quodque inexistentis uiam obtinere uolebamus.

Sed eius, quod est, Ex necessitate nõ inesse, non erit syllogismus, quemadmodum neque in alteris figuris. Sint itaque prædicatiui primũ termini & a omni c infit ex necessitate: b uero contingat inesse omni c: quoniam itaque a omni c ex necessitate, c uero alicui b cõtingit: & a alicui b contingens erit &

Opinio pris corũ & Teripatitica.

erit & non inexistens. Sic igitur accidebat & in prima figura. Consimiliter autem monstrabitur & si b c necessarium positum fuerit, a c uero cõtingens. iterum sit hoc prædicatiuum, illud priuatiuum: sed prædicatiuum necessarium, & a contingat nulli eorũ, quæ c, inesse: b uero omni infit c ex necessitate: erit itaq; rursus prima figura.

Non concluditur, inquit, hæc in figura secundum missionem istam necessariam aliquo pacto: ueluti supra quoque fiebat in prima ac secunda figuris. Sed contra, ait Alexander, uidetur posse monstrari per deductionem ad incommodatũ tam in prima quam in secunda ex necessaria negatiua cum affirmatiua contingente, necessariam sequi conclusionem: ar ergo dixit Aristoteles, quemadmodum neq; in alteris.]

Dubium Alexandri.

Solutio.

Respondet idem, aut deductionem damnandam esse, aut complicationes tertie per quas deductionem fecimus: addit tamen se plura de hoc quæsiuisse in libello de discordia, secundũ missiones Aristotelis ac sutorum, & plura adhuc in logicis glossatis: nos autem & dubitationes istas supra in medium attulimus, & allatas etiã soluiamus. [Sint itaque prædicatiui.] eam primò explicat, que ambas habet affirmatiuas, maiorem necessariam cum minore contingente utrasque uniuersales: & inquit, minore contingente, ad primam reduã figuram, in qua uerum concluderetur contingens, non autem id quod non necessariũ uiam obtinebat. Ceterum possemus & aliter maioris uersione ad primã figurã complicationem tertiam ex maiore constantem contingente & minore necessaria, reuocare coniugationem istam hoc pacto: Contingat omne c esse b, Ex necessitate aliquod a b, ergo cõtingit aliquod a b esse: deinde conuersa conclusione, Contingat aliquod b esse a, quod uolebanus. [Consimiliter autem monstrabitur.] Eodem inquit modo & alteram monstrabimus complicatiõnem, que maiorem habet contingentem cum necessaria minore. [Iterum sit hoc prædicatiuum.] Eas nunc explicat que alteram habent affirmatiuam, negatiuam alteram, & inquit, Si maior negatiua contingens extiterit, cum minore affirmatiua necessaria, quod conclusio uerè colligitur cõtingens, nam minore conuersa, redit iterum primã figurã complicatio quarta ex maiore uniuersaliter negatiua contingente cõ necessaria minore in parte. Possemus & maioris conuersione cõiugationem istã ad primã figurã imperfectas reducere: sed melius est, quũ fieri potest ad perfectã quã ad imperfectum syllogismos reuocari. Sed statim exortatur questio, ar in his quoque ex dissimilibus propositionibus, non eam præposuerit Philosophus, que maiorem habent necessariam cum minore contingente, quemadmodum in his, que ambas habebant affirmatiuas. Respondemus maioris eludationis gratiã semper Aristotelem consimiles sibi inuicem complicare coniugationes, ut ex unius demonstratione, altera quoque clarescat: & quoniam paulò antè in præcedente missione posuerat imperfectas, ideo hac quoque in missione de his consequenter agendum esse operæ præcãm duxit: sed quia in negatiuis perfectæ sole uer-

Dubiatio.

Solutio.

rum concluderent contingens, imperfectæ non uerum, prius egit de perfectis, tanquam que consimilem cum præcedentibus conclusionem haberent.

Etenim priuatiua propositio contingere significat: Planum igitur, quod conclusio erit contingens, namq; quũ sic se haberent in prima figura, propositiones & conclusio erat contingens: sed si priuatiua propositio necessaria, & cõclusio erit, quod contingit alicui non inesse, & quod non inest: ponitur enim a nulli c inesse ex necessitate, b uero omni contingere: conuerso itaque b c affirmatiuo, prima erit figura & necessaria priuatiua propositio: uerum quando ita se haberent propositiones, accidebat a ipsi c, & cõtingere alicui non inesse & non inesse: quare & a ipsi b necesse alicui non inesse: quum uero priuatiuum ad minus extremum positum fuerit, si contingens, erit syllogismus transfumpta propositione, quemadmodum in prioribus: si uero necessarium, non erit. etenim omni necesse, & nulli cõtingit inesse. Termini quod omni infit, Somnus, equus, dormiens, homo: quod nulli, Somnus, equus, vigilans, homo.

Quasi rationem reddat, ar uerum sequatur contingens: namq; in prima figura, ex maiore contingente cum minore necessaria affirmatiua, uerum concluderetur contingens. Ceterum, inquit Alexander, contextus iste incongruitatem quandam habet, & fortasse congruus esse posset, si hunc in modum se haberet, Et si priuatiua propositio contingere significat, planum quod conclusio erit cõtingens. [Sed si priuatiua propositio necessaria,] si inquit propositio negatiua non contingens, sed necessaria extiterit, cum altera cõtingente, nimirũ conclusio concluditur inexistentis, non autem contingens: hoc enim significauit, quum dixit [quod contingit alicui non inesse & quod non inest] ac si diceret, conclusio quidem contingens erit, non tamen secundum determinationem. [Si uero necessaria uniuersalis,] si uero, inquit, non maior sed minor ponatur necessaria, nullo pacto ad quæstum erit syllogismus: propterea quod minor non est affirmatiua, & conclusio, quum non sit ueri contingentis, negatiua in parte, in seipsam terminis conuertit nõ potest. Si, uerè esset contingens, nimirũ utilis foret: quemadmodum & mista ex contingente & inexistenti maiore ac conclusione conuersis cum præmissarum transpositione. Ceterum, inquit, Alexander, licet cõplacatio hæc ad quæstum propositum sit inutilis, non tamen

Notandum ex Alexandro.

penitus est inutilis, propterea quod factis predictis conuer-

Consimiliter se habebit, & si hic terminorum vniuersaliter, ille in parte ad medium: nam quum prae-dicatiui fuerint vtrique, eius quod est Contingere, & non eius quod est Inesse, erit syllogismus: & quando hoc priuatiuum acceptum fuerit, illud verò affirmatiuum, sed necessarium affirmatiuum, eius quod est Contingere: quando aut priuatiuum necessarium & conclusio erit eius quod est Nō inesse: idem namque mōstrationis modus & vniuersaliter terminis existentibus: necesse etenim per primam figurā syllogismos perfici: quare quemadmodum in illis, & in his necessarium accidit: quum verò priuatiuum vniuersaliter acceptum ad minus positum fuerit extremum, siquidem contingens, erit syllogismus per conuersionem: sin autem necessarium, non erit: monstrabitur autem eodem pacto, quo & in vniuersalibus, & per eosdem terminos. Planum itaq; & in hac figura, quando & quomodo erit syllogismus, & quando cōtingendi & quando inexistenti: sed et manifestū, quod omnes imperfecti, & quod perficiuntur per primam figuram.

Finis Mistionum.

Eadem, inquit, conclusio concludetur & in his complicationibus tertiæ, que alterā habent vniuersaliter, alteram in parte: quum, n. dixit [si hic terminori vniuersaliter, ille in parte ad medium] tertiæ figure dispositionem descripsit: in hac enī termini duo de uno prædicantur medio, quod non erat in alijs. Eodem inquam pacto se habebit, quantum ad conclusionem, non quantum ad mōstrationem ait Alexander namq; in vniuersalibus semper minore conuersa, ad primam reducebantur figuram: hic autem non solum minore, sed etiam maiore, ueluti hæc pertractantibus manifestum. [nam quum prædicatiui.] hoc est, si ambæ extiterint affirmatiue propositiones, aut saltem necessaria ipsa, semper uerum concludetur contingens. Sin autem propositio necessaria non affirmatiua, sed negatiua sit con-

clusio erit non ueri contingētis, sed eius quod non necessarium uocatur, & inexistentis significat. Hoc autem intelligendum, si necessaria negatiua & uniuersalis extiterit, quod & Philosophus monstrauit, quum dixit, [Idem namq; mōstrationis modus, & uniuersaliter terminis existentibus] namque quemadmodum uniuersales minoris conuersione monstrabantur, ita & particulares istæ, quæ maiorem habent uniuersaliter negatiuam necessariam, cum minore contingente in parte. Philoponus tamen, atq; alij nonnulli, uoluerunt Aristotelem hoc in loco significare complicationem, que maiorem habet negatiuam necessariam in parte, cum minore uniuersaliter contingente: quod tamen falsum est: namque nullibi uoluit Aristoteles complicationes istas utiles esse, quæ maiore haberent negatiuam in parte, aut necessariam, aut inexistentem, cum minore contingente quod si per deductionem ad incommodum aut sensibilem expositionem hoc monstrare conuideris, nihil facies: eodem namque pacto respondebimus, quo & in alijs mistionibus ad consimiles complicationes dicebanus. Errant itaque qui de id genus coniugationibus intellexisse Philosophum autumant: hoc enim & ipse quasi ostendit, quum dixit [necesse etenim per primam figuram syllogismos perfici] ac si diceret, conuersione enim ad primam figuram tales ostenduntur complicationes. [Quare quemadmodum in illis.]

Quæret inquit Alexander quispiam peropportune, cur non hæc quoque protulerit Philosophus de mistis ex inexisterite ac contingente in hac eadem figura. Respondet idem, quod hic dicitur, tanquam commune intelligendū esse, nam quemadmodum in prima figura habemus conclusiones, ita & in alijs omnibus ad primam similitudinē. [Quum uerò priuatiuum.] Si, inquit, minor uniuersaliter negatiua extiterit, & contingens cum maiore necessaria affirmatiua in parte conuersa minore, ad oppositam qualitatem fiet syllogistica complicatio, aut etiam maiore conuersa simul cum conclusione: quoniam negatiua contingens in parte, terminis in seipsam remeat: conclusio autem erit contingens secundum determinationem. Sin autem non contingens, sed necessaria fuerit negatiua minor, nulla penitus erit ad questum determinatum utilis complicatio, ad questum dico determinatum, propterea quod si ipsum conuertente uellemus concludere, possemus utique premis trāpositis, ac maiore conuersa. [Monstrabitur aut eodē pacto.] hoc est, terminori eorundem appositione: erunt autem termini illi, somnus, dormiens, equus, homo: somnus, uigilans, equus, homo.

Philoponus tamen aliter terminos istos disponit, & fortasse melius: uult enim sic se hos habere, Somnus, equus, homo, dormiens: somnus, equus, homo, uigilans: & forte satius ita erit: quoniam in tertiā, uti planum est, medius ultimum obtinet locum, tanquam qui semper subijciatur.

Satis tamen dignum, inquit Alexander, quod conclusiones in his conclusis terminis non simpliciter sunt necessariae, sed cum determinatione: sufficiant tamen ut tollant, & inexistentem & necessariam fieri conclusionem: namq; omni inesse, similiter tollit & necessariae & inexistentes negationes: & Nulli inesse, affirmationes omnes tam necessariae quam inexistentes. [Planum itaque.] reliquas omnes inuitiles complicationes tanquam ex superioribus claras prætermisit, eas inquam quæ ex ambabus particularibus, quæcūq; ex utrisq; indefinitis constant. [Per primam figuram.] Hoc est quod supra dixerat, Per prædictas figuras, aut figuras, ut diximus

Expositio Philoponi.

Dubium Alexandri. Solutio.

Expositio Philoponi.

Notandum ex Alexandro.

Epilogus omnium dictionum de figuris syllogisticis.

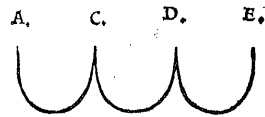
diximus, coniugationes nunquā pauerat. Sed iam totum simpliciter syllogismorum negatiuum explicuimus inexistentium, necessariorum, & contingentium, ac mistorum in prima, ac secunda, & demum tertiā figurā: quam nuper explicauimus, primum reatatis modernorum opinionibus circa complicationes ex utrisque contingentibus: deinde, & contextu exposito, quomodo ex utrisque contingentibus, ita fiat syllogismus, quemadmodum & ex utrisque inexistentibus: postea mistionem ex inexistente ac contingente aggressi, primum modernorum opiniones explicauimus: data deinceps Philoponi ac quorundam aliorum sententia, negatiuum ex minore inexistente negatiua, utilem fieri posse complicationem. Deinde ratio in medium allata, cur Aristoteles quintam mistionis huius complicationem deductione monstraret, quum alioquin posset conuertendo monstrare, allata ibidem Theophrasti ostensione alia, solutaque insuper perpulchra dubitatione, circa coniugationem ex maiore inexistente negatiua in parte, cum minore uniuersaliter contingente. Demum acturi de mistis ex necessaria & contingente, primum atulimus modernorum sententiam, soluta dubitatione de Aristotelico processu circa complicationes istas: damata etiam ibidem Philoponi atque aliorum quorundam opinione, uolentium ex maiore necessaria negatiua in parte, cum minore contingente, utilem fieri complicationem: reatato insuper diuerso terminorum ordine, quos Philosophus ad quosdam resollendas coniugationes posuerat. Sed his tot tantisque exactis, ad reliqua pes iam ferendus est, quæ, quoniam & factiora & clariora etiam sunt, planius & facilius a nobis quoque exponenda occurrent.

Quod figuræ syllogismorum sint tantum tres.

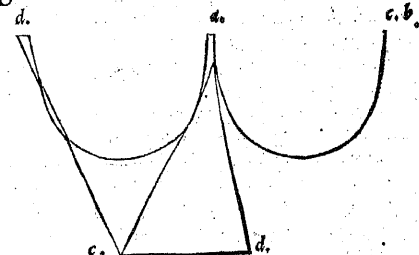

Vod igitur syllogismi, qui in his sunt figuris, per uniuersales perficiuntur syllogismos, qui in prima figura, & in istos reducuntur, planum ex dictis: quod autem simpliciter omnis syllogismus ita se habebit, nunc erit manifestum, quando monstratum fuerit syllogismum omnem per harum aliquam figurarum effici. necesse igitur omnem demonstrationem em, atque omnem syllogismum, aut inexistentis quipiam, aut non inexistentis monstrare: & hoc aut uniuersaliter, aut secundum partem: amplius aut ostensiuè aut ex suppositione: eius verò qui est ex suppositione, pars est qui per impossibile. Primum itaque dicamus de ostensiuis: his enim monstratis, planum erit & in his, qui ad impossibile, & omni-

no qui ex suppositione. Si igitur oporteat a de b ratiocinari, ut inexistentis, aut non inexistentis, necesse est accipere aliquid de aliquo.

Si ergo a de b acceptum fuerit: quod est A principio, sumptum erit: sin autem de c, c verò de nullo, neque de illo aliud, neque de a alterum, nullus erit syllogismus: eod enim, quod unum de vno sit acceptum, nil accidit ex necessitate: quare assumenda & altera propositio. Si itaq; a de alio fuerit acceptum, aut aliud de a, aut de altero, esse quidem syllogismum nihil prohibet, ad b tamen non erit per accepta. neque quando c alteri, & illud alii, & hoc alteri, non fuerit autem ad b copulatum, nec sic erit ad b ipsius a syllogismus.

Omni enim diximus, quod nullus unquam erit syllogismus alio de alio, non accepto aliquo medio, quod ad utrumque se habet quodammodo prædicationibus: syllogismus namq; simpliciter ex propositionibus est: ad hoc aut syllogismus ex propositionibus ad hoc: sed impossibile ad b propositionem capere, nihil de ipso aut prædicantes aut negantes: aut iterum ipsius a ad b, nihil commune accipientes: verum de utroque sigilla-

Primus & secundus hypothetica.

ditionali,quam maiorem uocat Abumazar, cum antecedentis positione,uel consequentis destructione(quam minorem appellat) ad aliquam inferendam conclusionem.Sor-

Dimus Boetius conditionales propositiones quadrifaria uariat.

tuntur autem a pud antiquos denominationes istas,ut hic, secundus ille, primus hypotheticorum nuncupetur. Verum, inquit Niaphorus, non ob hoc debemus existimare antea-

Tertius hypotheticorum ut ait Niaphorus Abumazar Alpharab.

cedens aut consequens affirmatiua semp esse capienda.Possimus enim aut utraque aperire affirmatiua, aut ambo negatiua, aut antecedens affirmatiuum cum negatiuo consequentem uel conuerso,puta, Si non est animal, non est homo, sed non est animal,neque igitur homo:hic enim a positione arguimus antecedentis.Rursus, Si non est animal, non est homo, sed est homo,ergo et animal.a destructione consequentis ad antecedens destruendum.Iterum, Si dies est, nox non est, sed dies est,nox igitur non est: a positione affirmatiui antecedentis ad ponendum negatiuum consequens.Præterea, Si unum quid esset homo,non doleret, sed dolet, ergo non est unum: a destructo consequente ad antecedens destruendum.Rursus ex negatiuo antecedente et consequente affirmatiuo primus modus, Si non est dies, sol est sub terra, sed non est dies, sol igitur sub terra. Secundus, Si homo non esset compositus, simplex esset eius mediana, sed non est simplex eius mediana, est igitur compositus: hoc est, quod Dimus Seuerinus in libro de hypothetico syllogismo asserbat, conditionales propositiones conexas quadrifariam uariari, siue secundum accedens forent, siue secundum consequentiam: Secundum accedens dico, quum antecedens nullam habet ad consequens necessariam habitudinem, ut Si ignis est calidus, celum est rotundum: Secundum uero consequentiam, quum aut consequens essentiam constituit antecedentis, ueluti, Si est homo, est animal: aut antecedens est causa consequentis, ut, Si terra interponitur ex diametro, luna deficit: Et hec de primo ac secundo hypotheticorum, quos ac conuexo arguere dicimus. Qui uero non ex conuexo, sed ex disuncto monstratiorem faciunt, trifariam sciantur, namque disunctum constat, aut ex partibus perfecte oppositis, puta, im-

stituitur a positione unius, ad destructionem aliorum, puta, Denarius aut par, aut impar, sed par, ergo non impar: Diameter, aut est lateri equalis, aut maior, aut minor: sed maior, non igitur aut equalis, aut minor.

Quintus hypotheticorum.

Quintus hypotheticorum, a positione unius, ad destructionem aliorum, puta, Denarius aut par, aut impar, sed par, ergo non impar: Diameter, aut est lateri equalis, aut maior, aut minor: sed maior, non igitur aut equalis, aut minor.

Quintus hypotheticorum, a positione unius, ad destructionem aliorum, puta, Denarius aut par, aut impar, sed par, ergo non impar: Diameter, aut est lateri equalis, aut maior, aut minor: sed maior, non igitur aut equalis, aut minor.

Quo syllogismi ad impossibile sunt pars hypotheticorum

Quartus hypotheticorum.

Quintus hypotheticorum.

Spes hypotheticorum non extorjunt quinque.

Ciaronio Topicis septem ponit syllogismorum hypotheticorum species.

Expositio Alexandri.

Quo syllogismi ad impossibile sunt pars hypotheticorum

Duplex expositio de mente Alexandri.

Expositio Alexandri.

per quintum suppositoriorum. Aut omnis homo sensibilis, aut non omnis homo sensibilis: sed falsum est, non omnem hominem sensibilem esse, ergo omnis homo sensibilis: monstratur assumptum per secundum hypotheticorum: si enim non omnis homo sensibilis esset, sequeretur non omne animal sensibile esse: sed hoc falsum, igitur et antecedens. Deinde arguimus assumptum per categoriam ac ostensiuum syllogismum, si ignotum extiterit: si uero notum fuerit, ad primarium questionem retrocedimus. Et hec de suppositorijs in summa dicta sufficiat: plura namque adduc alia circa materiam istam declaranda super sunt, sed ista inferius eluadabuntur. Ad contextum seriem enarrandam reuertamur. [Per uniuersales] Contextus iste, quem admodum et Alexander interpretatur, bifariam potest exponi: aut enim legendum est, Per uniuersales syllogismos, ita quod sensus sit, Syllogismos omnes persia per duos syllogismos uniuersales, qui in prima sunt figura: hoc enim et supra diximus, aut uniuersaliter, Per syllogismos, qui in prima, ut intelligamus syllogismos omnes tam secunde quam tertie, uniuersaliter persia per eos, qui in prima sunt: in hunc enim sensum, attestante Alexandro, contextus trahi potest, ὅτι μὴ δὴν οὐ τοῦτοῦ τοῦ ἑλέμου σὺν δὲ ἀπορίας καὶ ἐπισημῶν ἑλέμου καὶ ἀπορίας καὶ ἐπισημῶν. hoc exponens Alexander, inquit, τελεσθῆναι δὲ καὶ δόλον, δὲ καὶ ὅτι οὐδὲ τῶν ἑλέμου καὶ ἀπορίας καὶ ἐπισημῶν. Quod autem simpliciter omnis] hoc est, seu categorias seu hypotheticas. [Necesse igitur] hinc exordium propositionum demonstrationem: est autem arguendi modus iste resolutoria us ex quæsto positio, propositiones inquirens. [Demonstrationem] Latius, inquit Alexander, usus est demonstrationis nomine pro quacunque ostensione ac syllogismo. Possimus autem et presius accipere, et ideo additū dicere, atque omnem syllogismum]. [Aut ostensiuè] hoc est, categoricè: quos enim nos uocamus categoricos, antiqui et Aristoteles ostensiuos uocant, tanquam ex nulla suppositione, sed ex directo, et in idèe positum monstrantur: categoriam uero appellant, quod affirmatiuum dicitur: uerum hec et supra dixeramus. [His enim monstratis] si quidem suppositorius omnis indiget ostensiu aliam: et ostensiuus omnis per aliquam trium figurarum concluditur. [C uero de nullo] ut fiat prima figura. [neque de illo aliud] ut efficiatur tertia. [neque de alterum] ut rursus prima prodeat figura: differt autè à priori, quoniam supra accipiebamus e tanquam medium: hic autem a pro medio sumptum est. Deest autem, inquit Alexander, Neque a de alio: ut secunda quoque innuatur figura: fortasse autem hoc de industria omisit Philosophus: quoniam secunda proprium est, negatiuas, non autem affirmatiuas, construere conclusiones. [a cadit ex necessitate] hoc est, sit syllogismus: erat enim syllogismus ratio, in qui positus quibusdam, non autem positio quodam. Si itaque a de alio] Hoc in loco secundam expressit figuram: si enim a de c, ac de alio quopiam prædicatur, nimirum secunda astructur figura: [aut aliud de a] ut sit prima figura: [aut de c alteru] ut tertia construatur. ubi; autem a medijs terminis accipitur et omnino. [nec sic erit ad b] et si etiam, inquit, plures propositiones sibi uicem comparamus: nulla autem ad b terminetur, nunquam constructus b esse a. [Quodammodo prædicationibus] quia

aut de utrisque prædicatur, aut utrisque subijciatur: aut de hoc prædicatur, illi uero subijciatur: hoc aut affirmatiue aut negatiue. [Syllogismus namque simpliciter] sensus est, Simpliciter syllogismus omnis per propositiones clauditur. Si uero uelimus de aliquo determinato quippiam monstrare: puta, de anima, quod semper moueatur, aut quod incorporea, aut quod una in omnibus, oportet propositiones acceptas coaptari, et coniungi ad animam: alioquin non faciemus ad eam syllogismum. Sin autem concludendum sit, animam esse immortalem, opus erit propositiones copulari, et ad animam, tanquam subiectum, et ad immortale, tanquam quæsitum: quum enim dicimus, quod semper mouetur, est immortale, anima semper mouetur, anima igitur immortalis: propositiones et ad immortale et ad animam pertinent. Sed dubitat Philoponus, inquit, superfluum. Philoponi, atque absurdum extitisse, dicere syllogismum ad hoc fieri ex propositionibus, que ad hoc: quum omnis syllogismus huius sit ad hoc, id est, determinat, ad determinatum. Dicunt nonnulli uerum quidem esse, syllogismum omnem rationari aliquid de aliquo, non tamen determinatum de determinato, puta, si proponamus aliquid de anima monstrandum, quodcumque illud fuerit, dicemus de aliquo simpliciter rationem construere, non autem aliquid de aliquo determinatum monstrare, quam non magis ostendamus ipsam immortalem, quam simplicem, quam incorpoream. Alij dicunt de aliquo simpliciter fieri syllogismum, quum queratur, an sit, an non sit simpliciter: aliquid autem de aliquo monstrari, quum arguimus an sit hoc, uel hoc: nisi fortasse quispiam instaret, inquit, et in illis aliquid de aliquo monstrari: esse namque de anima ipsa arguimus. Melior itaque est responsio prior. [Sigillatim] per se, ac seorsum, non contingentes ad utroque terminos, subiectum inquam, ac prædicatum quæsti. [Hoc autem trifariam] ex hoc planum, quartam figuram, quam Galenus ac modernorum nonnulli ponunt, non esse secundum naturam ac rationem. Contra Galenum. [Eadem enim ratio] Cōsimiliter, inquit, ueniet, et si non lenum de per duas tantum propositiones, sed per possibiles concludatur syllogismus: hoc autem fit, quando propositiones monstratiore indigeant: puta, sit arguendum, quod Voluptas non bonum, fiat syllogismus hunc in modum, Voluptas est imperfectum, Nullum imperfectum bonum, Voluptas igitur non bona: deinde monstretur minor, Omnis motus imperfectum, uoluptas motus, uoluptas itaque imperfectum: deinde et maior arguatur, Quod ali cuius indiget, aut à propria decidit perfectione, non est bonum, imperfectum est tale, non igitur est bonum. Planum itaque, propositiones omnes, que in his sunt syllogismis, ad uoluptatem et bonum copulari, tanquam subiectum ac quæsitum primarium.

Correlatiō contra Galenum. Quod igitur ostensiu omnes concluduntur per prædictas figuras, manifestum: quod autem, & qui ad impossibile, planum erit per hæc: omnes enim per impossibile concludentes, falsum quidem ratiocinantur: I. quod

quod autem à principio, ex suppositione monstrant, quum impossibile aliquid accidat, contradictione posita: vt quod diameter incommensurabilis, eo quod imparia æqualia paribus fiunt, si fuerit posita commensurabilis: æqualia igitur fieri imparia, paribus ratiocinatur: diametrum verò incommensurabilem esse, ex suppositione monstrat: quoniam falsum accidit propter contradictionem: hoc enim erat per impossibile ratiocinari, aliquid monstrare impossibile propter suppositionem, quæ ex principio: quare, quoniam falsi syllogismus fit ostensiuus in his, quæ ad impossibile deducuntur (ostensiuos autem prius diximus, quod per has concluduntur figuras) manifestum, quod per impossibile syllogismi, per has erant figuras: consimiliter & alii omnes, qui ex suppositione: in omnibus enim syllogismus quidem fit ad transumptum: quod autem ex principio, concluditur per confessionem, aut aliquam aliam suppositionem: quod si hoc verum, omnem demonstrationem, & omnem syllogismum necesse fieri per tres prædictas figuras.

Planum, inquit, ex supra relatis, syllogismum omnem categoriam atque ostensiuum, per aliquam trium figurarum concludi: sed ex sequentibus fiet etiam manifestum, eos qui sunt per impossibile, per easdem tres per se figuris: quandoquidem in omni syllogismo per impossibile, utitur ostensiuo ratiocinatione, quæ falsum atque impossibile concludimus: primum uero quæ situm ac prolectum suppositio ostendimus syllogismo: quem admodum in exemplo: sit quæ situm deductione monstrandum, motum non fieri in uacuo: si enim esset, tunc grauiora & leuiora equaliter mouerentur, quod est falsum ac impossibile: hoc autem sequi ratiocinio monstramus ostensiuo, puta, In quo nihil diuiditur à motis, in hoc necesse omnia equaliter moueri: sed in uacuo nihil est, quod à motis diuidatur, in uacuo itaque omnia equaliter mouebuntur: deinde hoc destructo, reuertitur ad antecedens destruendum, motum uidelicet in uacuo fieri. [Diameter incommensurabilis.] Affert exemplum mathema-

tiam, ad declarandum, quoniam pacto deductio ad impossibile, per tres supra relatas efficiatur figuris: est mathematicæ autem deductio hæc. Diameter autem est commensurabilis costæ, aut incommensurabilis: sed non est commensurabilis costæ, ergo incommensurabilis: quod non sit commensurabilis, monstratur per secundum hypotheticorum, hoc pacto: Si esset commensurabilis, imparia paribus equalia fierent: sed hoc fieri nequit, ergo neque illud: hoc autem impossibile esse, aut assumitur tanquam planum & confisum, aut syllogismo monstratur ostensiuo: & deductio quidem hunc in modum fit. Vt autem facilius quæ dicuntur, intelligi possint, nonnulla prænotanda hoc in loco sunt: ac primo, quid per diametrum incommensurabilem esse significat, mox & demonstratio ac deductio erigenda: quum itaque diametrum incommensurabilem diametrum, non posse dicimus mensuram quampiam inueniri, quæ costam & diametrum metiatur: quemadmodum enim Euclides Megarensis in decimo inquit elementorum, Communiantes seu commensurabiles quantitates nunquam autem, quas una communis quantitas metitur: incommensurabiles uero, quas nulla: puta, Magnitudo triginta pedum, commensurabilis esse dicitur cum magnitudine quindecim pedum. Communem enim habent mensuram quinque pedum magnitudinem, quæ aliquoties sumpta, utranque reddet: nam ter quinque, quindecim: & sexies quinque, triginta faciunt. Porro commensurabilium, æqualia potentia tantum commensurabiles sunt, alie potentia & longitudine: ac longitudine quidem commensurabiles sunt, quibus communis fuerit una quantitas metiens, hæc utrique una ad alteram rationem, quam numerus ad numerum, & ab ipsis quadratis, quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Quadratum numerum uero, qui ex suis ipsius in se ipsum ducta perficitur: quemadmodum bis duo, ter tria, quater quatuor. Potentia uero tantum commensurabiles appellantur, quæ in nulla quidem communia mensura conueniunt: quadrata tamen ab ipsis formata rationem habent, quam numerus ad numerum, puta, duplam aut aliam quampiam, non autem, quam quadratus numerus, ad quadratum numerum: His explicitis, diamus quid diameter, quidue quadratum sit: ac deinceps, quomodo conclusio proposita, sit intelligenda. Quadratum itaque, est figura plana æquis lateribus ac rectis contenta angulis. Diameter uero, quadrati nuncupatur linea, ab opposito in oppositum deducta angulum, quadratum secans in duos æquales triangulos, ubi sita, quemadmodum & Proclus Dradochus in primum refert elementorum, quod diameter proprie in aralis solis dicitur: quapropter & Euclides solam arali diametrum diffiniuit: in quadratis uero, linea δ'ὀρθὸν & dicitur: quemadmodum in spheris proprie axis nuncupatur. Quum igitur diamus diametrum lateri seu costæ incommensurabilem esse, hoc uolumus, latus quadrati incommensurabile esse secundum longitudinem diametro: secundum longitudinem dico, quoniam potentia nihil prohibet diametrum lateri commensurabilem esse: quod autem hoc ita sit, uarij uarij demonstrationibus arguunt, ex septimo decimo elementorum theoremate principij sumentes: ait enim ibi Euclides, q. si fuerit proportio supradicti quadrati ad supradictam quadratam, non fiat numeri quadrati, ad numerum quadrati, q. latera eorū erūt in longitudine in-

commensurabilia: sed latus quadrati à diametro non habet rationem ad latus quadrati à costæ, quam numerus quadratus ad quadratum numerum, ergo sunt incommensurabilia. Aristoteles tamen longè secūsus hoc monstrat, inquit, si diameter esset lateri commensurabilis, ex hoc sequi, pariter numerum impari equalē esse: quod plane fieri nequit. Quomodo autem istud sequatur, Alexander longa atq; obsecura deductione profectur: nos autem expeditione, ac dilucidiorē expositionē faciamus: ac primo sit quadrati, dico latus a b, incommensurabile esse à b diametro: quod si negas, sit ergo commensurabile secundum longitudo: ergo habebit proportionem, quam numerus ad numerum, & eius quadratum ad quadratum diametri: quam numerus quadratus ad numerum quadratum: sed per quadratam diametri duplum est ad quadratum costæ: ergo numerus quadratus diametri duplus erit ad quadratum costæ numerum: sunt igitur numeri isti quadrati minimam habentes proportionem inter se, ergo unus par, alter impar erit: si enim pares essent ambo, non utiq; inter se minimam haberent proportionem: sunt itaq; nouem & sexdecim: est itaque proportio quadrati a b lateris, ad quadratum d b diametri, sicut nouem ad sexdecim: sed quadratum a b lateris dimidium est quadrati d b diametri, ergo nouem, dimidium erit sexdecim: & ita paria equalia imparibus, octo uidelicet & nouem: quod fuerat monstrandum. [Ratiocinatur.] hoc est, per ostensiuum monstrat syllogismum hoc pacto, Quæcunque quantitates ita se habuerint, quod una alterius dupla extiterit, dupla dimidium æquale erit subdupla: sed sexdecim duplum est nouenarij, ergo dimidium sexdecim æquale erit nouenario. [Ex suppositione.] hoc est, per secundum hypotheticorum à destructione consequentis ad antecedens destruendum. [Consimiliter & alij.] alios uocat supra positos hypotheticos: uel alios, quos infra nuncupabit secundum qualitatem, puta, A maiori, A minori, A simili, A contrarijs, A coniugatis, & consimiles. [Transumptum uocat.] quod nos assumptum diamus, & cuius demonstrationem ac syllogismum facimus: hoc autem est aliquando oppositum propositi, quemadmodum in deductione: aliquid autem ex confessione acceptum: syllogismus enim huius sit: propositum uero primo monstrandum, aut per confessionem aliquam ponitur, aut per aliquam aliam suppositionem: nam & confessio suppositio quædam est: puta, si queramus an opposita simul esse possint, & componamus, ac consistamus inter nos, ut in uno oppositorum, ita se habent in omnibus: postea proponentes contraria, monstremus non posse illa simul inesse, puta Contraria seimicè corrūpūt, Quæcūq; seimicè corrūpūt, nō possunt simul esse: contraria igitur nō possunt simul esse: nam syllogismus ostensiuus factus est ad transumptum pro illo, quod à principio fuerat in ostensionem propositum, hoc est, Opposita non posse simul esse: pro illo autem transumptum fuit, Contraria non posse simul esse: ac de his mon-

Nota pro declaratione huius exempli mathematicæ, Diameter est costæ incommensurabilis. Quæ sint quantitates non commensurabiles. Diuisio quantitatū commensurabilium.

Quæ sint quantitates non commensurabiles.

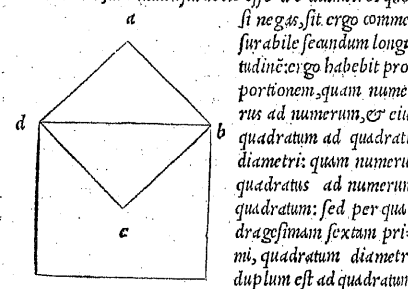
Diuisio quantitatū commensurabilium.

Numerus quadratus quid sit.

Quadrati quid sit. Quid diameter.

Demonstratio Euclidis q. diameter sit incommensurabilis.

commensurabilia: sed latus quadrati à diametro non habet rationem ad latus quadrati à costæ, quam numerus quadratus ad quadratum numerum, ergo sunt incommensurabilia. Aristoteles tamen longè secūsus hoc monstrat, inquit, si diameter esset lateri commensurabilis, ex hoc sequi, pariter numerum impari equalē esse: quod plane fieri nequit. Quomodo autem istud sequatur, Alexander longa atq; obsecura deductione profectur: nos autem expeditione, ac dilucidiorē expositionē faciamus: ac primo sit quadrati, dico latus a b, incommensurabile esse à b diametro: quod si negas, sit ergo commensurabile secundum longitudo: ergo habebit proportionem, quam numerus ad numerum, & eius quadratum ad quadratum diametri: quam numerus quadratus ad numerum quadratum: sed per quadratam diametri duplum est ad quadratum costæ: ergo numerus quadratus diametri duplus erit ad quadratum costæ numerum: sunt igitur numeri isti quadrati minimam habentes proportionem inter se, ergo unus par, alter impar erit: si enim pares essent ambo, non utiq; inter se minimam haberent proportionem: sunt itaq; nouem & sexdecim: est itaque proportio quadrati a b lateris, ad quadratum d b diametri, sicut nouem ad sexdecim: sed quadratum a b lateris dimidium est quadrati d b diametri, ergo nouem, dimidium erit sexdecim: & ita paria equalia imparibus, octo uidelicet & nouem: quod fuerat monstrandum. [Ratiocinatur.] hoc est, per ostensiuum monstrat syllogismum hoc pacto, Quæcunque quantitates ita se habuerint, quod una alterius dupla extiterit, dupla dimidium æquale erit subdupla: sed sexdecim duplum est nouenarij, ergo dimidium sexdecim æquale erit nouenario. [Ex suppositione.] hoc est, per secundum hypotheticorum à destructione consequentis ad antecedens destruendum. [Consimiliter & alij.] alios uocat supra positos hypotheticos: uel alios, quos infra nuncupabit secundum qualitatem, puta, A maiori, A minori, A simili, A contrarijs, A coniugatis, & consimiles. [Transumptum uocat.] quod nos assumptum diamus, & cuius demonstrationem ac syllogismum facimus: hoc autem est aliquando oppositum propositi, quemadmodum in deductione: aliquid autem ex confessione acceptum: syllogismus enim huius sit: propositum uero primo monstrandum, aut per confessionem aliquam ponitur, aut per aliquam aliam suppositionem: nam & confessio suppositio quædam est: puta, si queramus an opposita simul esse possint, & componamus, ac consistamus inter nos, ut in uno oppositorum, ita se habent in omnibus: postea proponentes contraria, monstremus non posse illa simul inesse, puta Contraria seimicè corrūpūt, Quæcūq; seimicè corrūpūt, nō possunt simul esse: contraria igitur nō possunt simul esse: nam syllogismus ostensiuus factus est ad transumptum pro illo, quod à principio fuerat in ostensionem propositum, hoc est, Opposita non posse simul esse: pro illo autem transumptum fuit, Contraria non posse simul esse: ac de his mon-

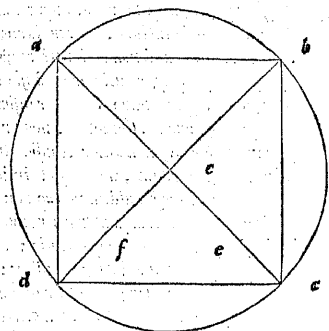
stratio facta & syllogismus: quod autem à principio propositum fuerat, ex confessione ponitur: quoniam compositum, ut in uno monstratum fuerit, ita in omnibus futurum: uerum de hoc argumenti genere, in secundo Topicorum disputandum relinquo: non est autem in deductione ad impossibile tali opus confessione, sed sola opus suppositione: quod autem propositum concludatur, causa est contradictionis natura: ad transumptum itaque syllogismus efficiatur ostensiuus: si uero, inquit Philoponus cum Alexandro, coniuunctum, seu conditionalis ignota fuerit, non etiam (quod nonnulli male existimant) ad hoc monstrandum syllogismo utitur: sed ista inferius longa questione disputabuntur. Transumptum uero melius appellatur quam assumptum: non enim extrinsecus apponitur, sed positum aliter transmittitur: puta, quum dico, Si est uacuum, motus fiet in instanti: antecedens huius conexi inest quidem, non eo tamen modo, quo accipitur, dum fit transumptum: ponitur enim in coniuuncto, in suppositione, & consequentia: accipitur autem, dum transumptum afficitur, ut existens: transumptum itaque nuncupatur, tanquam aliter quam prius acceptum. Assumptum uero dicitur, quum extrinsecus aliquid apponitur, quod in ipsis potentia quodammodo continetur, non tamen actu: quemadmodum in syllogismo, qui per assumptionem fiunt: puta de quo b, de illo a: sed de c b, hoc, quod est de c b, extrinsecus accipitur: quum non esset antea in syllogismo, & propterea assumptum uocatur.

Hoc autem monstrato, planum & quod omnis syllogismus perficitur per primam figuram, & reducitur ad uniuersales syllogismos, qui in hac sunt: quodque in omni oportet terminorum aliquem prædicatum esse, & uniuersale existere. nam sine uniuersali, aut non erit syllogismus, aut non ad positum, aut quod ex principio, petetur: ponatur enim, musicam voluptatem esse studiosam: si itaque quispiam censeat voluptatem esse studiosam, nō addens Omnem, non erit syllogismus: si uero aliquam voluptatem, si quidem aliam, nihil ad positum: si autem ipsam hanc, quod ex principio, accipit. Sed magis efficitur manifestum in descriptionibus, vt quod æquicruris æquales, qui ad basin, sunt ad centrum ductæ a b: si igitur æqualem accipiat a c d angulum ipsi b d c, non omnino existimās æquales, qui semicirculorū: & rursus c ipsi d, nō omnem assumēs eum qui feci. Amplius

Quare transumptum potius assumptum uocatur. Quid sit assumptum.

Quare transumptum potius assumptum uocatur. Quid sit assumptum.

ab æquis existentibus totis angulis, & ablatorum æquales esse reliquos e f, quod ex principio petet, nisi acceperit, Ab æqualibus, æqualibus demptis, æqualia derelinqui.

Planum igitur, quòd in omni oportet vniuersale exister: & quòd vniuersale quidè ex omnibus terminis vniuersaliter monstratur: quod autem in parte, & sic & illo modo: quare si conclusio quidem vniuersaliter sit, & terminos necesse vniuersaliter esse: si verò termini vniuersaliter, contingit cõclusionem non esse vniuersaliter.

Repetit, ac repetendo monstrat, que superius exemplo tantum firmata acceperat, non posse inquam ex ambabus aut negatiuis, aut in parte, syllogisiam extrui com- plicationem. Quòd si contra proferas, que de contingenti- bus asseruimus, respondebimus, & contingentes illas ne- gatiuas, nõ uerè esse negatiuas, & ex illis etiã ut tales sunt, nihil sequi syllogisicè, sed facta prius ad oppositum uer- sione. Nam sine vniuersali, nisi inquit, aliquam in ratio-

Quòd syllo- gisimus con- sicut ex alte- ra saltem vniuersali, que vniuersali signo determinatur: si enim hoc ita se ha- beret, non addidisset [aut non ad positum] quasi inueniens, affirmatiua. quòd & sine vniuersali aliquid possumus concludere, non tamen quòd positum esset in quæstionem: non igitur per uni- uersale propositio tantum vniuersalis intelligenda: sed pro- positio, quemadmodum inquit Alexander, que sub se mi- norem contineat, tanquam totam partem: si itaque tale ali- quod non acceperimus in syllogismo vniuersale, aut non fa- cemus penitus syllogisimum, aut non ad positum, aut quòd in principio est, petemus: putã in exemplo, sit monstran- dum, musticam uoluptatem esse studiosam: si itaque non ac- ceperimus vniuersale, hoc est, maiorem, que sit tanquam

totum, respectu minoris, ex tribus inum sequetur, aut nullo pacto syllogismi fieri (quæ admodum si ambe propositiones, aut in parte acceperentur, aut indefinitè) aut non esset ra- tionationem ad quæstum ac positum, uelut si assumamus omnem speculatiuam uoluptatem studiosam esse: cui adden- tes minorem istam, Sed Geometria est speculatiua uolupta- tis, est igitur studiosa: ratio admodum equidem aliquid conclu- dimus, non tamen quòd posueramus querendum, uolupta- tem uidelicet musticam studiosam esse: quòd si suspicamus idè hoc quæstum accipiat, inquit, omnem musticam uolupta- tem studiosam esse, quòd in principio est, petet hoc enim uolebamus monstrare. Sed ambigeret fortasse aliquis, Dubium, quomodo hoc incommodum à primo se iungatur: uideatur enim petito omnis syllogismi rationem ac uim penitus de- struere: quemadmodum in eius finitione reuoluimus.

Ad hoc dicimus sicut & diuus respondet Albertus, in rotatione ac syllogismo bina considerari: & modum ac formam syllogisiam, & monstracionem ipsam, secundum quam ex notioribus ignotiora arguere cõsueuimus. Si ita- que ambis istas leges ac conditiones abrogemus, syllogis- mum non facere dicimus: quoniam nihil, quòd ad syllogis- mum attineat, in rationem dicimus: sin autem secundam tantum demoliamur, priore stabilita, quòd est in princi- pio, petemus. Et ita hunc in modum exposuit Alexander.

Philoponus tamen hac damnata interpretatione, ali- am modò sententiã de ratione in mediis affert, inquit, acci- piendas esse propositiones non vniuersaliter, sed in parte: quòd etiam significauit Philosophus dicens, Non addens omnem. Nos autem responderemus non fuisse intentio- nem Aristotelis, quum aliud à proposito concludimus, ut ambas accipiamus in parte aut indefinitas, sed quia- do syllogisimum nullum facimus: quum uerò aliquid ratio- anamur aliud à quæsto, uniuersalem quidem accipi uult, non tamen eius nature, ut omnem proferat uoluptatem, sed aliquam determinatam, putã uoluptatem omnem specula- tiuam, aut aliam quampiam. Sed magis efficitur, in ma- thematicis descriptionibus, ac figuris, planus hoc fore di- cit: aut quia exemplum hoc magis sit proposito accom- modatum, aut quia mathematicæ sint & notiores & ex- peditiores: licet enim nostre tempestate hominum inca- riat aut luelli immoderata cupiditate, in usu ac frequen- tia parum sint, apud tamen priuos uel triuialibus etiã li- uerariis plana erant. Unde, quemadmodum refert Davidus in quinque Porphyrij uoces, uoluerit nonnulli mathematicas scientias non partem esse philosophiæ, sed præparationem quandam positum, ac προεργασια, asse- rebant: addebantque propter hoc Platonem Philosophum in scripsisse suo gymnasio ἀρεωμῆτρῶτος οὐδὲν ἐστὲν, propterea quòd existimabat uirum mathematicarum di- sciplinarum expertem nõ posse aptè philosophari. Sed de his hæc tunc. Monstrat itaque conclusio istam, trianguli æquicruris angulos supra basin æquales esse, deducit atque argui non posse, nisi & uniuersale, & affirmatiuum in demonstratione assumptum fuerit, alioquin sequi dicit unò absurdorum, de quibus supra mentionem fecerat: est autem hoc theorema quintum primi elementorum, licet ibi utrius- que compositum & complicatum sit, hic autem simpliater pro- feratur: quòd tamen aliter Theon demonstrat: ego uerò quòd facilius utranque demonstrationem possumus intelligere, longiusculè sermonem fortasse deducam, quam proposito quibusdam

Dubium.

Solutio.

Philoponi- expo- sitio de- terior.

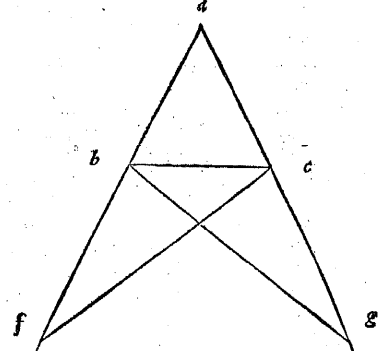
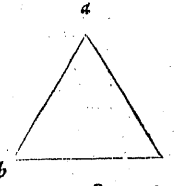
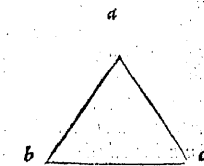
Respon- sio Bu- ranae.

Nota de ma- thematicis disci- plinis.

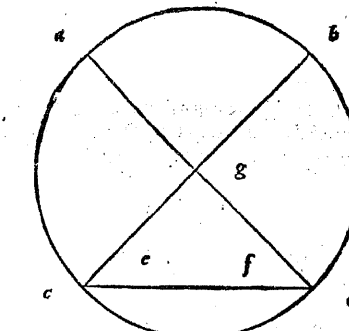
quibusdam attinere uideatur: non ab re erit & hæc in- telligere. Primum itaque, ut Theonis demonstratione crigamus, præsupponendum à nobis est, triangulum esse figuram, quam lineæ rectæ tres contineant: lineas dico extrinsecas. namque quemadmodum Proclus in primum elementorum refert, reperitur & quadrilateri trianguli, quos ἀνορθοῦ- δ' ἴσ' quidam uocant: Zenodorus uerò, κοίλοκαυῖος. Sed de his alibi. Huius equaliteris siue ἰσοπλευροῦς dicitur, qui tria habeat latera equalia: æquicrus, uel ἰσοσκελῆς, qui bina tantum gradatus uerò siue σκαλωῖος, quem tres inæquales lineæ rectæ ambiant. Æquicrus uerò atque gradatus, referente Proclo, trifariam secantur, in ortho- gonium, amblygonium, & oxygonium: & ita septem tri- angulorum specics constituntur: uerum de his satis. Pro- ponitur itaque demonstrandum angulos æquicruris, qui supra basin, hoc est lineam sustentem duo reliqua tri- anguli latera, æquales esse inter se. Sit igitur æquicrus habens latus a b æquale la- teri a c dico quòd angulus ad b, æqualis est angulo ad c. quòd ita demonstro: Protrahantur enim a b, & a c lineæ in rectum: deinde signetur punctus f in linea a b postea auferamus ex a c, per secundam primi huic æqualem que sit a g, quæ ambe basi a b c trianguli alligentur.

additione: puta hunc in modum. Sit enim angulus æquicrus, cuius latus a b, sit æquale lateri a c. ponamus itaque solum triangulum, qui re uincas est, intellectu duo: & ara- guamus ita: a b latus, æquale est a c lateri: & a c, a b: duo igitur latera a b & a c, æqualia sunt duobus lateri- bus a c, & a b. & angulus, b a c æqualis angulo c a b: nam idem est: ergo & reli- qui anguli reliquis, & totus triangulus, tot: igitur a b c angulus æqualis erit a c b an- gulo, qui sunt anguli supra basin: quòd fuerat monstran- dum. Fuit autem theorema hoc à Thalesi Milefio adin- uentum. Geminus tamen philosophus adhuc uniuersaliter demonstrauit theorema istud: dixit enim atque ostendit, æ- quales rectas ab eodem puncto protrahitas supra consim- lem lineam, æquales angulos facere: quare siue basis fuerit recta linea, siue helix Cylindrica, siue arcusferentia, æqua- les erunt anguli, qui ad basin secundum theorema hoc: Euclidæ autem propositum ad rectam basin habentes æquicruris triangulos tantum adaptatur. Hæc Proclus.

Aristoteles uerò aliter: sed & hanc facturi demonstra- tionem, nonnulla prius accipiamus: ac primo semicirculo- rum angulos omnes æquales esse inter se, mox etiam secto- rum arcuali: hoc enim demonstrat primum ac uicissimum tertij elementorum sectionum autem seu τμήμα arcuali appela- lo, figuram ex recta & arcuali arcusferentia, constitutam, maiorem aut minorem semicirculo: semicirculum uerò, quam diameter atque ambiens arcusferentia claudunt: sunt autem figure istæ, referente etiam Proclo, non κοινωδ' εἶς, sed δύοδ' εἶς, hoc est bifomes uocat. His igitur ita suppositis, describatur arcus, cuius centrum sit g: & ducantur à ara- cusferentia diametri semicircum secantes a d b c, deinde coniungantur c d.

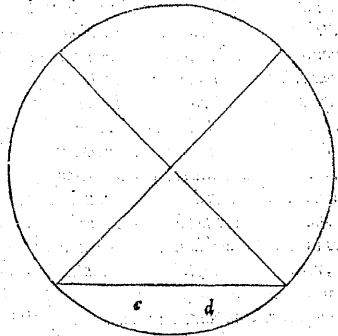
Si igitur a f æqualis est a g (quonia si æqualibus æqualia adiçantur, que procedunt, sunt equalia) erunt & f a, a c æquales duabus lineis, g a, a b: & angulum contine- bunt communem, qui ad a: ergo per quartam primi, basi f c æqualis erit basi g b alterius trianguli. Totus itaque triangulus a f c, æqualis erit toti triangulo a b g, & re- liqui anguli reliquis angulis per quartam: sed si ab æqua- libus æqualia demas, que superant, sunt equalia, si itaque ex a f et a g lineis equalibus, a b et a c duas alias, ut præ- supposuimus, æquales detraxeris, que supererunt adhuc oēs æquales erunt, & anguli etiã angulis: ergo f b c angu- lus æqualis erit g c b angulo. Si igitur hos æquales angulos ex æquis maioribus angulis a c f & a b g, deiseris, qui re- linquentur anguli, itidem æquales erunt: relinquuntur aut a c b et a b c, anguli propositi supra basin æquicruris cõ- stituti: sunt itaque inter se æquales: quòd fuerat demonstra- dū. Theon igitur hunc in modum. Ceterum, referente Pro- clo, Appus geometra breuiter adhuc monstrabat nulla facta

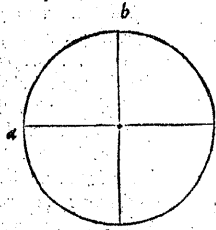
Erit itaque triangulus æquicrus g c d, cuius basis c d: anguli uerò ad basin g c d, & g d c, anguli autem semicirculorū a d & b c, quonia igitur omnes semicirculorū anguli sunt æ- quales, erit b d totus angulus, æqualis a c, toti angulo: sed quonia si ab æqualibus angulis æquales demas angulos, residui æquales, sicut detractis angulis c & d, g sūt anguli secti arcuali, ab angulis integris semicirculorū, a d c, & b e d, inter se æqualibus: g supererunt, erunt e & f, etiã inter se æquales: sed hi sūt anguli æquicruris trianguli g c d, ergo anguli æquicruris trianguli, supra basin constituti, sunt inter se æquales: quòd monstrandū proposueramus. Si quis igitur

L. iij. demonstrare

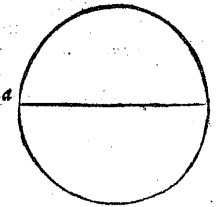
demōstrare uellet angulos in aequicruis, qui supra basin, sibi inuicem aequales esse: et acciperet, a b angulum aequalem esse, b d angulo, non assumens uniuersaliter, quod e equaliter semicircularum anguli sunt aequales, quæ situm et principium petet: aut si hoc monstrat, accipiat autem c ipsi d aequales esse, qui sunt anguli secti ipsius arcuali, non assumens uniuersaliter, quod anguli equalium sectorum sibi inuicem aequales, rursus principium petet, et non rationabiliter: aut si hoc quidem monstrat, accipiat autem reliquos e et f aequales inter se, sic etiã non demonstrabit sine cõmuni dignitate. Si ab equalibus equalia demantur, reliqua esse equalia. Petit enim principium, dum quæ ostensionis indigent, tanquam concessa et plana accipit: [Sint ad centrum ductæ a b.] a b uocat duas lineas diametrales, arcuum per medium secantes: hunc in modum.

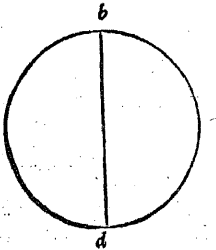
[Amplius ab æquis existentibus.] Præterea, inquit, si accipiat e et f angulos supra basin aequicruis, qui sunt reliqui, et supersunt ex c et d totis atq; integris angulis, æquales esse inter se, principium petet, hoc est, ignotum et quæ situm, tanquam notum et concessum accipiet: nisi communem acciperit dignitatem, si ab equalibus equalia demas, quæ supersunt, equalia fore. Sãtu tamen dignum, quod in hoc mathematico exemplo primò sequitur unicũ tantum inconueniens atq; absurdum ex supra relatis, peti uidelicet id quod est in principio: de hoc autem maxime fecit mentionem, propterea quod et plus latet huiusmodi absurdum, et alia etiã quodãmodo conuincuntur incommoda: namq; si petatur principium, neq; syllogismus neq; sit ad positũ. Sed queritur, quũ duo proposuerit uisibranda, et oĩm syllogismum ex altera uniuersali constare, et ex altera cõtam affirmatiuam, aut non utraq; monstrauerit: Responsum demus, quemadmodum et nonnulli modernorum optimè dicunt, hoc ideo factum fuisse, quoniam ex eo, quod monstratur, syllogismum omnem ex uniuersalibus constare, quodãmodo eĩam manifestum fit, ex affirmatiuis constitui: si enim uniuersale aliquid existerit in syllogismo, totius rationem habebit: quare de proprijs partibus affirmatiuè prædicabitur. [Et quod uniuersale quidem.] manifestum, inquit, est, non posse uniuersalem colligi conclusionem, nisi utraq; propositiones uniuersales existerint: particularis autem concluditur, et ex ambabus uniuersalibus, uelut in prima tertie figure complicatione: et ex altera uniuersali, et altera in parte, quemadmodum in reliquis omnibus: hoc autem est quod dixit [et sic et illo modo.]

Si igitur æqualem accipiat a c angulum, a c angulum uocat etiã, qui a semicircularo continetur, qui a linea diametro causatur, quæ a dicitur: hoc pacto,

Appellat autem ipsum a c, quoniam ab a diametro causatur uersus c, b d autem nuncupat angulum ab alia causam diametro, quæ b d dicitur, uersus d, hunc in modum,

Aut potius dicendum quod a c uocat binos angulos causatos ab utrisque diametris uersus partem ipsius a: b d uero reliquos duos ab eisdem factos uersus partem ipsius b: omnes enim sunt anguli semicircularum. [Et rursus c ipsi d.] c et d uocat angulos secti causati a parte circumferentie et basi trianguli aequicruis: hoc modo,

Sed manifestum, quod & in omni syllogismo, aut utraque, aut alteram propositionem similem necesse fieri conclusioni, dico autem non solum affirmatiuam aut priuatiuam, sed necessariam aut inexistentem aut contingentem. Considerare uero oportet & alia predicamenta. Planum autem & simpliciter, quando erit, & quãdo non erit syllogismus: & quando possibilis, & quando perfectus: & quod si fuerit syllogismus, necessarium est se habere

Dubium

Solutio.

se habere terminos secundum aliquem dictorum modorum.

Hæc et supra declarata fuere, si conclusio est negatiua, oportet et alteram propositionum negatiuam esse: si affirmatiua, affirmatiuam: si necessaria, necessariam: si contingens, contingentem.

Dubitatio Alexandri.

Responsio Alulidi Rosadis.

Dubitatio Philoponi.

Solutio quorundam.

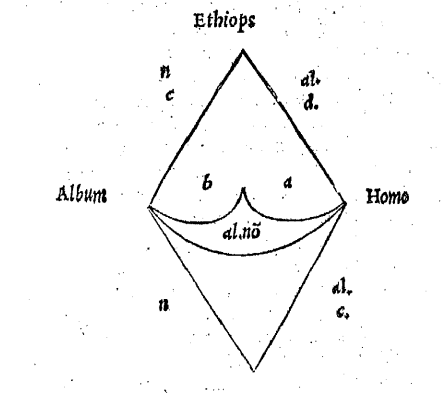
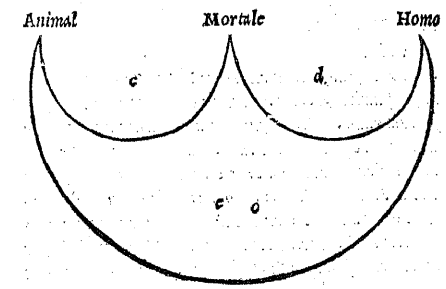
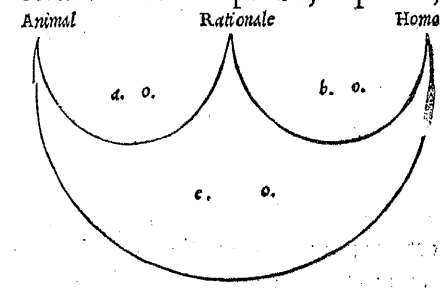
Burane solutio contra Alexandrum.

Dubitatio tamen Alexander, de complicationibus mixtis, ex necessaria negatiua uniuersaliter et contingente: in his enim, ueluti et supra distinximus, conclusio sequebatur inexistenti: quum tamen neutra præmissarũ propositionũ eius esset genij. Hæc ambiguitatẽ nõ soluit Alexander, nos autem supra ad instantiam istam respondimus. Alulidus uero Rosadis hoc in loco aliter ad quæstionem dicit: ait enim hoc esse intelligendum de complicationibus uniuersalibus colligentibus conclusionem, et per dictum De omni. Sed nobis aliter uidetur respondendum: uerum de his supra ad satietatem quasi dispumimus. [Cõsiderare uero oportet.] Considerandi, inquit, sunt et alij predicamentum modi, præter supra expositos: puta si falsa conclusio, si impossibilis, si probabilis, oportet et propositionum aliquam falsam, impossibilem, ac probabilem esse: addit etiã Alexander, si obscura: quemadmodum si quis concluderet stellas pares esse per hoc, quod est, Hæmisphæria ex equalibus constare stellis, ignotum monstraret per ignotum.

Dubitatio tamen Alexandri Philoponi, inueniens, si conclusione ignota, necesse est et propositionum aliquã ignotam esse, quum conclusio omnis antequam monstraretur, sit ignota, qui fieri potest, ut ostensionem aliquam possumus facere? Ad hoc inueniunt nonnulli, si conclusio penitus sit ignota, necessariũ esse, propositionum alteram ignotam esse, non tamen penitus, sed minus ignotam conclusione: hæc illi hunc in modum. Nos autem aliter: dicitur enim Alexandri dictum sanè intellectum, ueritatem obtinere: nam non de quocunque ignoto loquitur, sed de eo quod simpliciter ignotum est et obscurum: ad hoc enim syllogismum facere non ualemus, nisi ex penitus ignotis propositionibus: quod autem hoc ita se habeat, ipse quoq; exemplo innuit: stellas namq; pares aut impares esse, penitus est ignotum, nec monstratiõne aliqua cõprobari potest. Verum, inquit Alexander, non si conclusio uera fuerit, oportet ob hoc propositionum aliquam ueram esse, namque ex falsis propositionibus, uera conclusio aliqua colligi potest: et propterea dixit [Considerare oportet et alia predicamenta] ut cognoscamus in quibus ita se habet, in quibus autem seãus. Aut, ait idẽ, per predicamentum, non predicaciones, aut predicandi modos, intelligere debemus: sed ea, quæ predicamenta, et terminorum coordinationes appellare consueuimus: nam si conclusio terminos habuerit ex predicamento qualitatis, oportet et propositionum aliquam ita se habere: consimiliter, si ex predicamento substantiæ, aut quantitatis, et ita de reliquis: melior tamen et planior est prior expositio. [Simpliciter.] dixit, hoc est, uniuersaliter. [Et quãdo possibilis.] posibles uocat syllogismos imperfectos, qui in secunda, quicq; in tertia figura, hi, n. persiciuntur qui aut cõuersione, aut ad incommodum deductione, ad primam reuocantur figuram: quodq; ita audiendum sit, innuit, quum dixit [et quando perfectus.] posibles etiã, inquit Philoponus, posibles intelligere, qui ad sui monstratiõnem extrinsecã indigent propositionis, quemadmodum hic, Quod per se mouetur, immortale: anima

per se mouetur, anima igitur immortalis: licet enim syllogismus iste in prima sit figura, et per dictum concludatur De omni, ad sui tamen perfectionem indiget extrinsecã propositionis istius, Quod per se mouetur, semper mouetur: sed enarratio prior, multo et antiquior et melior.

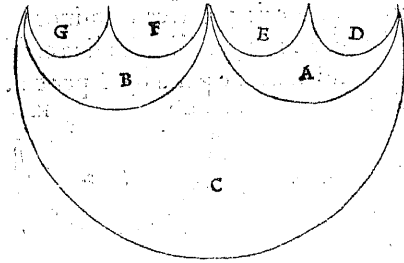
Sed manifestum & quod omnis demonstratio erit per tres terminos & non plures: nisi per alios & alios eadẽ conclusio fiat: ut e per a b, & per c d,

aut per a b, & a c, & per b c: plura namque media eorundem esse, nihil prohibet: his autem existentibus, non vnus, sed plures sunt syllogismi. Aut rursus quando utrunque eorum, quæ a b, per syllogismum fuerit acceptum, ut a b, per

d e, & rursum b per f g: aut hoc, inductione: illud, syllogismo: verum & sic plures syllogismi: plures namque conclusiones sunt, vt a, & b, & c.

Animal Animatum Animal Rationale Homo

Si igitur non plures, sed vnus, sic accidit per plura eandem fieri conclusionem: vt verò c per ea, quæ sunt a b, impossibile.

Vult hoc in loco Aristoteles primò demonstrationem omnem, ac syllogismum ex tribus tantum terminis constare neque pluribus, neque paucioribus, ostendere, simul compositum syllogismum terminorumque inter se proportionem declarans. Primum ergo dicit, manifestum esse, quòd ex duabus omnibus demonstratio, hoc est, omnis syllogismus (demonstrationem namque communis syllogismum nuncupauit) ex tribus tantum erit terminis, & non pluribus, id est, per binas propositiones: propositiones autem vult, per quas immediate quæsitum concluditur: namque in compositis seu distinctis syllogismis, plures quidem præmittuntur propositiones ad eandem conclusionem, non tamen continuè & immediate: & hoc est, quòd uoluit, dum inquit, [nisi per alios & alios eadem conclusio fiat,] bifariam namque, quæ admodum ex Aristotele Rosadis inquit, possumus ad eandem conclusionem plures asserere propositiones: aut plures immediate quæsitum concludentes, aut plures ex propositionibus syllogismis monstrantes, quæ ad quæsitum monstrandum immediate erunt: quæque prius conclusiones aut eadem factæ syllogismorum, mox propositionum uicem gerunt: unde & has, compositas illas, diuisas rationationes uocare consueuimus, uelut in exemplo, Volens Plato monstrare animam immortalem esse, aliquando medium accipit, quòd per se moueatur: aliquando, quòd à proprio uicem non corrumpatur, aliquando alia, & ita plures, & diuisi syllogismi ad eandem astruuntur conclusionem: quòd si utraq; propositi syllogismi propositiones per alia rationaonia monstraret, putà, quòd omne per se motum sit immortale, propterea quòd omne semper motum, sit immortale, & omne per se motum, semper moueatur: si inquam ita fieret, compositus & connexus merito diceretur syllogismus. Prius itaque monstrat, quomodo per immediatas & continuas propositiones, possumus eandem colligere conclusionem, & hoc bifariam: quoniam aut diuersa ad conclusionem media accipiuntur, aut unum & idem medium

Quòd omnis syllogismus constat ex duabus omnibus demonstratio, hoc est, omnis syllogismus (demonstrationem namque communis syllogismum nuncupauit) ex tribus tantum erit terminis, & non pluribus, id est, per binas propositiones: propositiones autem vult, per quas immediate quæsitum concluditur: namque in compositis seu distinctis syllogismis, plures quidem præmittuntur propositiones ad eandem conclusionem, non tamen continuè & immediate: & hoc est, quòd uoluit, dum inquit, [nisi per alios & alios eadem conclusio fiat,] bifariam namque, quæ admodum ex Aristotele Rosadis inquit, possumus ad eandem conclusionem plures asserere propositiones: aut plures immediate quæsitum concludentes, aut plures ex propositionibus syllogismis monstrantes, quæ ad quæsitum monstrandum immediate erunt: quæque prius conclusiones aut eadem factæ syllogismorum, mox propositionum uicem gerunt: unde & has, compositas illas, diuisas rationationes uocare consueuimus, uelut in exemplo, Volens Plato monstrare animam immortalem esse, aliquando medium accipit, quòd per se moueatur: aliquando, quòd à proprio uicem non corrumpatur, aliquando alia, & ita plures, & diuisi syllogismi ad eandem astruuntur conclusionem: quòd si utraq; propositi syllogismi propositiones per alia rationaonia monstraret, putà, quòd omne per se motum sit immortale, propterea quòd omne semper motum, sit immortale, & omne per se motum, semper moueatur: si inquam ita fieret, compositus & connexus merito diceretur syllogismus. Prius itaque monstrat, quomodo per immediatas & continuas propositiones, possumus eandem colligere conclusionem, & hoc bifariam: quoniam aut diuersa ad conclusionem media accipiuntur, aut unum & idem medium

Quomodo ad eandem conclusionem possumus plures propositiones asserere, ex sententia Aristoteli Rosadis.

Quomodo ad eandem conclusionem possumus plures propositiones asserere, ex sententia Aristoteli Rosadis.

in diuersis figuris idem demonstrat quæsitum namque, & sic diuersi, & diuisi efficiuntur syllogismi: aut ergo [ut e per a b.] per e conclusionem intelligit: a b uerò, & c d, propositiones alias & aliarum per has significauit quæsitum concludi posse per media diuersa ac inconiuncta: a b namque & c d, nullam inter se conuenientiam retinent, putà in exemplo. Sit quæsitum monstrandum, Nullum turpe honestum, possumus ita, Nullum malum honestum, Omne turpe malum, Nullum turpe honestum: possumus & sic, Nullum fugendum honestum, Omne turpe fugendum, Nullum turpe honestum: & hunc in modum semper in eadem figura per diuersa media, uariòsq; syllogismos, possumus eandem colligere conclusionem: & hoc est quòd uoluit, dum inquit, [ut e per a b, & per c d.] quòd uerò subdit [aut per a b, & a c, & p b c.] significat, inquit Alexander, quòd alia possunt accipi media, nec solum duo syllogismi in eandem possunt conclusionem, sed & plures: namque e non solum per a b, & c d, concludi poterit, sed & per a c, & b c. Possumus & aliter ac melius intelligere quòd inquit [aut per a b & a c & per b c.] ita quòd non significantur diuersi ad eandem conclusionem syllogismi, eò quòd diuersa media fuerint accepta: sed propterea diuersi sunt, quia eodem accepto medio in diuersis efficiuntur figuris rationationes: & hoc ingeniose nullum exemplo atq; elementis propositis significauit: per a b namque prima elementa, primam notauit figuram: per a c, secundam: per b c, tertiam, & hoc per pulchre: namque, quoniam secunda figura à prima maioris conuersione, minore remanente, procreatur, quum per a, minorem: per b, maiorem significaret propositionem: in secunda, a minorem immotam seruauit: b, maiore per conuersionem mutata, in c. in tertia contrariò, a minore, in b conuersa: b maiore, non permutata: & ita per idem medium aliquando in prima, aliquando in secunda, in tertia nonnunquam poterimus conclusionem facere: planum tamen, quòd uarij erunt syllogismi, quum in diuersis existant figuris: hoc autem significat, quòd non solum diuersificantur syllogismi ad medium diuersitatem, sed & acceptis eisdem terminis, ordo ac positio syllogismos uariat: putà, sit quæsitum monstrandum, Aliquis homo non est albus: ita faciam, Nullus Aethiops albus, aliquis homo est Aethiops, aliquis homo non est albus: rursum in secunda, Nullum album est Aethiops, aliquis homo est Aethiops, aliquis homo non est albus: demum in tertia, Nullus Aethiops est albus, omnis Aethiops est homo, aliquis homo non est albus: atque hunc in modum conclusio eadem per plures ac diuersos, in diuersis figuris, concluditur syllogismos. [Aut rursum] & ita inquit, per plures monstrabitur syllogismos, quando utraq; propositionum & a & b ex syllogismo accipiatur: putà a per d & propositiones: b uerò, per f g: ita enim & e monstrari diceremus per d e, f, g, propositiones: modus autem iste ratioanij uerè compositus ac connexus uocatur, putà in exemplo, sit conclusio monstrata, Omne iustum utile: per propositiones, Omne iustum bonum, Omne bonum utile: utraq; autem acceptarum propositionum syllogismo arguatur: prior, hunc in modum, Omne iustum honestum, Omne honestum bonum: altera sic, Omne bonum conferens, Omne conferens utile: ita enim ex syllogismo utraq; propositionum plana fiet: ex quibus demum compositus astruetur syllogismus: quòd, inquit Alexander, οὐδὲ τὸν θεώρημα διὰ συνέθει.

Expositio Alexandri.

Alia expositio & magis ingeniosa.

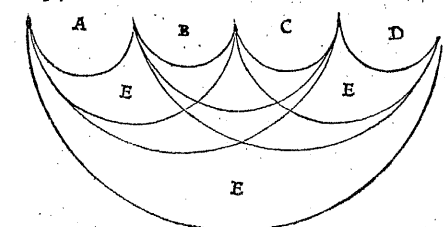
Quid cõpositum theorema de alexandri.

Est enim compositum theorema, ut idem refert, quum ex aliquibus quippiam concluditur, & quòd concluditur, am aliquo uel aliquibus, aliquid concludat: uelut in exemplo, a concluditur per d e: demum per a, iam concluditur & aliqua alia putà b, quòd & ipsum per f g concluditur, aliud quippiam colligo, putà c. [Aut hoc inductione.] Plerumque inquit, non ambæ propositiones syllogismo monstrantur, sed una, per syllogismum: altera, per inductionem, uelut in exemplo, sit in monstrationem propositam, rem publicam omnem bonum appetere, & arguatur sic, Omnis methodus bonum aliquod appetit, omnis respublica est methodus, omnis itaque respublica bonum aliquod appetit: ex propositionibus istis, prior inductione monstratur, afferendo scientias atq; artes omnes, quæ bonum aliquod afferunt: quòd autem respublica methodus sit, ratioanò ac syllogismo arguatur ita, Omnis habitus cum aliqua ratione considerans, est methodus, respublica est habitus cum aliqua ratione considerans, ergo methodus: hunc etiam in modum arguit Plato in primo reipublice, iustitiam prudentiam quandam esse. Attamen, inquit Alexander, & monstratio ista non simplex, sed composita. Composita uerò, non ex ne secudum Alexandri.

Monstratio cõposita ex syllogismo & inductione Alexandri.

Nota plures modos compositum syllogismorum de alexandri.

Nota plures modos compositum syllogismorum de alexandri. Si mundus est æternus, non esset compositus, sed est compositus: namque omne corpus est compositum: mundus est corpus, ergo compositum: ex syllogismo & exemplo, hoc pacto, Quamque artem intuetur, tyrannidem affectat, sed Pericles artem intuetur, tyrannidem itaque affectat: namque, Dissolutus artem speulatus, tyrannidem affectat: uerum de syllogismo ita compliat, Aristoteles nullam mentionem facit, propterea quòd partim superius horum naturam ac modum exposuit, partim quia non ad logicam, seu dialecticam, sed oratoriam attinet. [Verum & sic plures.] Sed, inquit & hoc pacto plures efficiuntur syllogismi: namque & conclusiones plures: ut a conclusum per d e b, per f g: & c, per a b: accipit autem hoc in loco c pro e: namque conclusio erat, quam primò intendebamus. [Si igitur non plures.] Si, inquit, syllogismi isti non plures sunt appellandi, sed unus, rectè quidem unus dici poterit: non tamen simplex, sed compositus: sic enim accidit per plures syllogismos eandem colligi conclusionem: uerum rectè nullo modo dicere poterimus syllogismum hunc unum esse, propterea quòd unus simplex sit: hoc enim est, quòd uoluit, dum inquit, Vt uerò c per ea quæ sunt a b, impossibile.

Sit enim e conclusum ex a b c d: ergo necesse est ipsorum aliquid aliud ad aliud acceptum esse, hoc ut totum, illud ut pars: hoc enim prius ostensum est: quòd si fuerit syllogismus, necesse est terminorum aliquos ita se habere: sic se igitur habeat a ad b: est itaque aliqua ex ipsis conclusio, aut ergo e, aut eorum quæ c d alterum: aut aliud quippiam præter hæc: & si e quidem ex a b tantum, syllogismus utique esset: c d uerò, si quidem sic se habent, ut sit hoc ut totum, illud ut pars, erit aliquid & ex illis: & aut e, aut eorum quæ a b, alterum: uel aliud quippiam præter hæc: & si e quidem aut eorum quæ a b alterum: uel plures erunt syllogismi, aut ut contingebat, idem per plures terminos concludi, accidit: si uerò aliud præter hæc, plures erunt & inconiuncti syllogismi ad se inuicem: quòd si non ita se habeat c ad d, ut faciat syllogismum, frustra erunt accepta, nisi abductionis, aut occultationis, aut alicuius alius talium gratiâ. Sin autem ex a b, non e sed aliud quid, sit conclusio: ex c d uerò, aut horum alterum, aut aliud quiddam præter hæc: & plures fiunt syllogismi, & non ipsius suppositi: suppositum namque fuerat, syllogismum esse ipsius e: quòd si ex c d nulla efficitur conclusio, frustra accepta, ea fuisset accidit, ac syllogismum non esse eius quòd à principio: quare planum, quòd omnis demonstratio, & omnis syllogismus erit solus per tres terminos. Quum autem hoc planum sit, manifestum, quòd & ex duabus propositionibus, & non pluribus: tres namque termini, duæ sunt propositiones, nisi assumatur, quemadmodum ex principio dictum est, ad syllogismorum perfectionem.

Quòd omnis syllogismus ex tribus constat terminis, & propositionibus duabus immediatis, ac contiguis, monstrat ex

Hæc uerba [quòd si ex c d, nulla] corruptè loquuntur in omnibus codicibus: debent enim legi, quòd si ex a b, nulla conclusio efficitur.

Est enim

strat ex suppositione: supponatur enim, inquit, e conclusio-
nem colligit per a b c d, hoc est, per quatuor propositiones,
& tunc primo de a b propositionibus arguendum erit,
mox de c d: hinc in modum, a b propositiones, aut ad
semitam habitudinem quandam habent, aut nullam: si nul-
lam, frustra ad syllogismum erunt acceptae: namque syllo-
gismi propositiones, habitudinem quandam retinent inter
se: Quod si aliquam proportionem habebunt inuicem, nimirum
conclusionem quampiam ratio nabitur: & tunc aut
e questum colligent, aut altera ex propositionibus c d, uel
aliud quid praeter haec. Rursus c d propositiones, aut ali-
quam ad se inuicem habitudinem retinebunt, aut nullam. Si nul-
lam, inuicem assumptas dicimus: si aliqua, aut e primaria,
claudent conclusionem, aut ex a b propositionibus altera, uel
aliud quippiam praeter haec. Quae quomodo ita sint, si a b pro-
positiones e questum concludent, habebimus quod uole-
bamus, ex duabus inquam solis propositionibus conclu-
sionem fieri: quod si e c d, idem e, concludant, una e ead-
dem ex pluribus syllogismis colligitur conclusio: si autem
e d, alteram ex a b propositionibus concludant: aut in
contrarium a b, ex c d alteram, ex prosyllogismis non
strabitur e questum: si uero c d, aut a b aliud quippiam
concluserint, & plures, & dispersi sunt syllogismi.
[Hoc ut totum.] monstracionem facit in prima figura, ac
syllogismus in demonstrabilibus: uerum, quae admodum in hac
ita e in reliquis intelligendum erit: per totum autem e
partem intellexit, propositionum alteram uniuersalem esse,
alteram sub hac: aliter enim syllogismus fieri nequit: hoc
enim, inquit, prius monstratum est: si sit ratio animi, oportere
propositiones ita se habere ac terminos, ut hic conti-
neat, ille continetur: hoc enim paulo ante ostensum fuit:
fortasse e id uoluit, quod in principio dixit, De omni
praedicari, & esse in toto: hoc enim erat aliud partis, ali-
ud totius rationem habere. [aut ut contingebat.] hoc est,
quemadmodum e ante dicebamus, per plures syllogis-
mos eandem colligit conclusionem: talis autem, inquit, Aphro-
disensis Alexander, compositio efficitur secundum id, quod
de mente ma, quum ex duobus, tertium quid concluditur: ex duobus
Alexandri, inquam, quorum unum ex altero non dependeat. [Incon-
uenienti.] inueniunt syllogismi proprie nuncupantur, qui
neque in propositionibus, neque in conclusione conueniunt.
[Quod si non ita se habeat.] si, inquit, e propositio ad d,
non habuerit habitudinem ac proportionem, quam totum
ad partem, ut faciant syllogismum, frustra erunt in mon-
stracionem asita, nisi foret abductionis aut occultationis,
aut aliauis alius talium gratia: est autem abductio, quam
Graeci uocant ἀπαγωγή, quemadmodum in primis ele-
mentorum inquit Lycaeus Proclus, transitio ab uno proble-
mate uel theoremate in aliud: quo cognito, e propositum
fit manifestum: puta in exemplo, si quaeratur cubi dupli-
catis, e hoc dimisso problemate, inuestigamus quomodo
datis duabus rectis, duae mediae ad proportionem inueniri
possint, ex quo propositum sequitur, adductionem facere
dicemus: est autem abductio ista proprium tenentis dia-
lectici instrumentum: e hac primum usus fuisse dicitur

Quid sit ter-
tium thema
de mente
Alexandri
Qui sint
inueniunt
syllogismi.

Nota de ab-
ductione.

Hippocra-
tes Chius.

Hippocrates Chius, qui e aralum per lunulas quadra-
uit: uerum in secundo Priorum uolumine, ubi Philosophus
de abductione tractabit, adhuc exactius, quid sit abductio,
quatuor abductionis species, ac quoniam pacto differat ab

inductione, perscrutabimur. Alexander tamen, atque
alii ferè omnes, hoc in loco non abductionis, sed inductionis
legunt: quod tamen perperam diu existimauerim, namque
si propositiones inductionis gratia acciperentur, plures
efficerentur syllogismi, & necessariò acceptae essent propo-
sitiones: quod etiam supra inuicem, quum dixit, aut hoc in-
ductione, illud syllogismo uerum e sic plures syllogismi.
Verum arbitror errorem hunc ex his, quae male in octauo
Topicorum intellexerunt, deuenisse: ibi enim Aristoteles,
ad uerbum inquit, De ordine uero e interrogandi modo
dicendum est, diuidendo propositiones quaeque praeter
necessarias accipiende: necessariae autem dicuntur, per quas
syllogismus efficitur: quae uero praeter has accipiuntur, qua-
tuor sunt: aut enim inductionis gratia, ut conuadatur uni-
uersale, aut ad uerorem orationis, aut ad occultationem con-
clusionis, uel ut manifestior fiat oratio: praeter has autem
nulla accipienda est propositio: Haec ille, & complura alia:
uerum e hic, quod inductionem uocat, abductionem potius
us diu uelim: quod hoc ita se habeat, planè ex his, quae sub-
sequuntur: ceterum de istis, in secundo Priorum exactius di-
sputabimus, quum de abductione sermonem faciemus. Oc-
cultationem autem uocat, quum non necessariis propositio-
nes statim interrogemus, sed eas prius, quae ad has sunt uti-
les, nec recto ordine, ut proponende sunt: sed retrouersim,
quemadmodum optime in octauo Topicorum exposuit A-
ristoteles, & alibi etiam in secundo Priorum: alia uero
te, gratia dicit, ὁρῶν τοῦ ἀποφαινοῦ, hoc est, amoris e di-
uadationis, quae omnia quid sint, e quomodo fieri debe-
ant, in Topicis declaratum est. [Sim autem ex a b.] quatuor
superius fuere proposita, de a b namque aut ex a b, nihil
sequatur, aut aliquid: e si aliquid, aut e, aut alterum ex
c d, aut aliud quid praeter haec existit uerè, de uno tan-
tum supra mentionem fecit: quid sequatur, si ex a b conclu-
datur, e deinde sermonem uertat ad c d propositiones:
nunc itaque rursus ad a b, reditum facit, exponens ex qua-
tuor propositis, tria quae supererant, & ait, si ex a b non
sequatur e conclusio inuenta, sed aliud quid (quemadmodum
etiam ex c d) tunc e plures sunt syllogismi, e non ad
propositum quaesitum. [Quod si ex c d.] mendum putant in
contextu esse Philoponem atque Alexandrum, & pro eo quod
est a b scriptum fuisse dicant c d. nam de c d, iam dixerat:
de a b uero, dicendum supererat. Ego autem de industria
hoc factum existimauerim: uolens enim Philosophus, sig-
ficare unam, & eandem in utrisque rationem esse, ita for-
tasse terminos confudit: e pro a b, accepit c d, quasi di-
erant acceptatae e quum ex a b. [Ad syllogismorum per-
fectionem.] uel dixit, quia syllogismi secunde ac tertie figu-
rae ad primum reuocantur per aliarum propositionum ad-
ditionem, puta, per conuersionem aut deductionem ad incom-
modum, aut quia propositiones aliquando sunt ignotae, et ideo
per alias monstrantur propositiones ac syllogismos.

Quid sit oc-
cultatio.

Error in li-
tera secun-
dum Alex-
andrum &
Philoponem.

Planum itaque, quod in qua ratione
syllogistica non sunt pares propo-
sitiones, per quas conclusio propria fit,
(quasdam namque ex superioribus con-
clusionibus necesse est propositiones
esse) haec

esse) haec ratio aut non est ratiocinata,
aut plura necessariis interrogauit ad
positionem. Si itaque syllogismi se-
cundum proprias accipiantur propo-
sitiones, omnis erit syllogismus, ex
propositionibus quidem paribus, ex
terminis autem imparibus: vno namque
plures termini quam propositiones.
Conclusiones uero dimidium propo-
sitionum: sed quum per prosyllogis-
mos concluduntur, aut per plura me-
dia non continua, ut a b per c d, mul-
tudo quidem terminorum, consimi-
liter vno superabit propositiones: aut
enim extrinsecus, aut ad medium po-
netur intercidens terminus: utroque
autem modo accidit, interualla vno
minora esse terminis: propositiones ue-
rò aequales sunt interuallis, non tamè
pares semper erunt, illi autem impa-
res: sed vicissim, quando propo-
sitiones pares, impares termini: quum ue-
rò pares termini, propositiones impa-
res: simul enim cum termino vna ad-
ditur propositio, vnde cunquae adda-
tur terminus: quare quoniam illa pa-
res, isti impares erunt: necesse est per-
mutari, quum eadem fiat appositio.
Conclusiones uero non etiam eodem
habebunt ordinem, neque ad terminos,
neque ad propositiones: quum enim
vnus terminus additur, conclusiones
addentur vna pauciores praexistenti-
bus terminis: ad solum namque vlti-
mum non facit conclusionem, sed ad
alios omnes: veluti si a b c adiciatur
ipsum d, statim & conclusiones duae
adiciuntur, & quae ad a, & quae ad b.
consimiliter autem & in aliis: uerum
& si ad medium intercidat, eodè mo-
do: ad vnum namque solum, non fa-
ciet syllogismum: quare multò plures
conclusiones erunt & terminis & pro-
positionibus.

Manifestum, inquit, si aliqua sit ratio syllogistica, quae

immediatas propositiones pares non habeat, g. aut non est
uerè syllogistica, aut plura, quae oporteret, praemissa suc-
cerationem autem syllogisticam dicit, quoniam sunt e
inductiuae rationes, quae ex propositionibus quidem con-
stant, non tamen paribus aut duabus: pares enim duas uo-
cauit: propria uerè nuncupauit conclusionem, quae primo con-
cludenda proposita fuit: quod autem addit, [quasdam na-
que ex superioribus conclusionibus necesse est] propositio-
nes esse] totum hoc ex parentesi ac interpositione le-
gendum est. [necessariis] Necessarias uocat Aristoteles in
Topicis, per quas syllogismus fit. [Secundum proprias]
Proprias uocat, quae immediatè propositum ostendunt: nam
qui accipit a de b, e b de c, & c de d, concludens a de d,
non monstrat conclusionem per proprias, & contiguas
propositiones. [paribus] quia duabus. [imparibus] quia
tribus. [dimidium propositionum] nam propositiones dua-
e, conclusio uero una: hoc autem intelligendum, quum syllo-
gismus simplex fuerit: namque in composito, se ad se ha-
bet, quemadmodum infra declarabimus. [sed quum per
prosyllogismos] per prosyllogismos dicit, quando utranque
propositiua propositiua per alias proprias prius ratio-
nati, deinde factis propositionibus conclusionibus, ita eas acci-
pimus ad monstracionem propositi: nil autè differt, siue in
eadem, siue in pluribus figuris extiterint: per plura ue-
rò, media, non continua intellexit, quando plures continu-
as propositiones accipientes, omnis conclusionibus, quae ex
his sequuntur, his ad propositi monstracionem utimur:
quando enim ita facimus, potentia prosyllogismos facimus,
non actu: puta si capiamus a de b, b de c, c de d, d de e:
a igitur de e: namque hic continuas accipimus propositio-
nes, non interponentes conclusiones, quae ex ipsis sequuntur.
Secundum uero talem propositiua continuationem ef-
ficatur, quod supra compositiua theoremata nuncupauimus:
quique, referente Alexandro, a iunioribus uocati si-
cere ἰνὸ βᾶλλοντες, ἢ ἰνὸ βᾶλλοντες, hoc est, ini-
cidentes, & iniecti. Theorema namque compositiua est,
quando ex aliquibus aliquid concludimus: quod e ip-
sum cum aliquo aut aliquibus rursus aliquid concludit:
& hoc rursus cum aliquo aut aliquibus aliud quippiam
concludit. Inicidentes uero sunt, quorum omittitur conclu-
sio: iniecti autem, quorum propositio praetermittitur: conclu-
siones iniectorum dimissa, qui secundum ordinem praeci-
dunt, accipiuntur propositionum loco in iniectibus, qui
sunt secundi in ordine: ut a de omni b, b de omni c, c de
omni d, a de omni d. Primus enim ratio animi istius syllogis-
mus (aius conclusio omittitur, quae est, a de omni c) uoca-
tur iniectus: iniectus uero nuncupatur, qui ex omni con-
clusionem, a de omni c, & subsequente propositione, c de
omni d, colligit conclusionem a de omni d: e ita tam ini-
cians quam iniectus, in prima efficiuntur figura. Potest
etiam iniectus in prima fieri, iniectus uero in secunda,
hinc in modum: a de omni b, b de omni c, a de nullo d, c
de nullo d, iniectus est in prima, aius conclusio a c: ini-
cians autem, in secunda, aius propositiones sunt, a de
omni c: conclusio praecedentis iniecti, e a de nullo d: ex
quibus colligitur conclusio, a de nullo d fit: e conuerso,
iniectus in secunda: iniectus uero in prima, ut a de nullo
b, a de omni c, de omni d, b igitur de nullo d: praetermit-
titur enim conclusio prioris iniecti existens in secunda
figura, quae erat, b de nullo c, ex qua e subsequente pro-
positione,

Quae sint
media non
continua.

Qui sint
syllogismi
iniectus
& iniecti.

Nota qd syl-
logismus in
iactus e
iniectus pos-
sumt in ca-
de e in di-
uersis fieri
figuris.

monstrationes aggressi mathematicas, prius definiuimus, quid incommensurable potentia tantum, quid potentia & longitudine, quid quadratum, quid quadrati diameter: quodque non proprie in quadratis diameter dicitur: quomodo secundum nostras demonstrat quadrati angularem lineam incommensurabilem esse, quomodo secundum Aristotelem, quoniam pacto ex concessione argumentum fiat, quodque transumpti nomen rectius sit, quam assumpti. Mox contextus ordinem secuti ac seriem, exposuimus, quoniam modo in quocunque rationio uniuersale esse oportet: deinde & mathematicam exemplum declaraturi, primum explicauimus, quid triangulus, quodque non omnis triaterus, sed & quadrilateri nonnulli, quod triangulorum species septem: quomodo & quicquid angulos supra basin existentes aequales esse Theon demonstrat, quomodo aliter Pappus Geometria, quomodo aliter et adhuc uniuersalius Geminus Philosophus: quodque theorema istud a Thalete primò adiuuentum fuit: Deinceps super eodem demonstrationem quoque adduximus Aristotelem, prius exponentes, quid arali scilicet, quid semiarali: postea contra Alexandrum Philoponi soluta instantia: mox exposuimus, quomodo ex tribus terminis ac propositionibus binis omnibus constructur syllogismus: & quomodo, ac quot modis composita fiant rationia: quidque sit, quod Græci compositum uocant theorema, quodque modis syllogismos compositos extrui uoluerit Abuzar Alpharabius, quid tertium thema, quid abductio, quodque abductio primus Hippocrates Chius usus est: quid occultatio, quidque ac quomodo efficiantur syllogismi, qui iniunctes dicuntur atque iniectionis: quid sit terminum ad medium adiecta, quoniam pacto conclusiones propositionibus plures efficiantur. Demum enarrantes, que problemata facilius, que difficilius monstrari possint, quid problema, quid casus sit, definiuimus. Atque ita primo secto, diuina fauente providentia, finem imposuimus. Hinc ad secundum transeamus.

Sectum secundum de abundantia pponum.

Vomodo autem abundantimus syllogismus ipsi semper ad positum, & per quam uiam accipimus principia, quæ circa unumquodque, iam nunc dicendum: non enim solum fortasse oportet generationem considerare syllogismorum, verum & faciendi potentiam habere. Omnium itaque entium, hæc quidem talia sunt, ut de nullo uerè uniuersaliter prædicentur, ut Cleon & Callias, & quod secundum unumquodque & sensibile: de his autem alia, etenim horum uterque homo & animal est: illa uerò, ipsa quidem de aliis prædicantur, de his autem alia prius non prædicantur: sed alia & ipsa de aliis, & de ipsis altera: ut homo de

Callia, & de homine animal. Quod igitur entium quædam de nullo apta nata sunt dici, manifestum: ferme enim sensibile unumquodque tale est, ut de nullo prædicetur, nisi ut accidens: dicimus namque aliquando, album illud, Socratem esse: & accedens, Calliam.

Diximus à principio, uolumen hoc in tria, que Græci τμήματα, nos secta uocare possumus, partiri ac distinguere. Ex his primum, diuina fauente providentia, hucusque absoluius: secundum aggressuri, in quo Philosophus de propositionum abundantia, ac medijs inuentione pertractat tam ostensiuorum, quam conditionalium syllogismorum: mox addens, que de diuisio docendi modo dicenda erant: ait ergo, non sat esse nos rationia ac syllogismos sære construere, nisi & unde materia ac propositiones ascendere sint, non ignoremus: propositiones, inquam, & uiam, quæ à principio ad unumquodque questum tam uniuersale quam in parte, tam affirmatiuum quam negatiuum inuenire ualeamus: non enim fortasse generatio ac constructio syllogismorum consideranda, sed & potentia ac copia faciendi indaganda: fortasse dico, quoniam plerique Philosophorum & Plato, de construendi modo, tantum mentionem fecerunt: de resolutione, aut pauca, aut longè secus pertractarunt. [Omnium itaque entium] quoniam medium in diuersis figuris prædicandi ratione cognoscitur, ob impresentiam uariarum prædicarum subiectorumque naturam atque ordinem exponit, inquam, inter entia quædam eius esse genij, ut de nullo uerè ac uniuersaliter prædicentur, ut Cleon & Callias, & quæcumque, in quolibet genere, aut specie singularia sunt ac sensibilia: de his uerò, putà, Cleone ac Callia, alia superiora, uerè & uniuersaliter prædicari possunt: dicere namque consueuimus, & Cleonem & Calliam, hominem atque animal esse, non iniuriè addidimus. Verè ac uniuersaliter falsò namque & ipsa uerè prædicari possent, putà, Omnis homo est Callias, aut Socrates, sed uerè nullo pacto: ceterum de falsis prædicationibus nulla artificia bono ex primaria intentione cura est. Vniuersaliter autem, inquit Alexander, bifariam possumus intelligere: uel quod uniuersaliter & simpliciter de omnibus indiuiduis, ac sensibilibus substantijs hoc asserendum sit, uel potius, quia uidentur aliquando quodammodo & ipsa de aliquibus prædicari, ueluti, quando dicimus, Aliquis homo est Callias: sed hunc in modum uniuersaliter dicere minime possumus, seruata propositionis ueritate: non enim rectè dicimus, omnem hominem Calliam esse: addidit autem [et] quod secundum unumquodque] ac si diceret, & omne aliud singulare ac sensibile. Nam quod nos singulare uocamus, illi κατὰ τὸν ἀτομικὸν uocant: singulare, inquam, & sensibile, quod tamen substantia sit: nam prima substantia singularis proprie ac sensibilibus uocatur: in reliquis uerò prædicamentis nec uerè, nec sensibilibus singularia inueniri possunt: si tamè et in his singularia pacto aliquo formaremus, & illa eandem utiq; legè fortiterentur. Sunt itaque in entibus quædam talia, alia uerò aliter sunt nature: nam ipsa quæ de alijs prædicantur, de ipsis aut aliud nulli: qualia sunt que generalissima genera uocantur: de his enim nihil nisi secundum opinionem dicitur, quæ admodum infra declarabimus.

Sunt

Medium in diuersis figuris prædicandi ratione cognoscitur.

Quod singularia aliquid quædam prædicari possunt, sed non uniuersaliter uerè.

Sunt uerò quæpiam que & ipsa de alijs, & alia de ipsis prædicantur: ueluti que subalterna appellantur genera, & ut unico uerbo absoluius, que inter generalissima sunt, ac singularia sensibilia, & hunc quidem ordinem in enarrandis prædicatis seruauit Aristoteles. Alulidus tamen Rosadis prædicamenti ordinem secutus, ab indiuiduis primò exorsus est, mox per intermedia ac subalterna progressus, ad suprema deuenit: sed hæc ad rem parum. [Ferme enim] ferme dixit, inquit Diuus Albertus, propter ea que indiuiduis uaga nunciantur: putà, Aliquis homo, Aliquod animal: hæc enim prædicantur, non sui tamen gratià, sed aut speciei, aut generis. Aliter tamen, & melius Alexander, & Leui Gersonis dicunt: ferme, inquit, propter indiuiduis qualitates, que de indiuiduis substantijs proprie, ac secundum naturam prædicantur: sensibiles tamen alia quo pacto sunt. [ut accidens] ut accidens dixit, inquit Philoponus, pro eo quod est præter naturam: multiplices namque prædicationes fieri possunt: namque aut superius prædicatur de inferiori, aut accedens de accedente, aut accedens de substantia, aut de superiori inferiori, aut substantia de accedente: & si aut superius de inferiori, aut accedens dicitur de substantia, prædicatio secundum naturam dicitur: si uerò accedens de accedente, ut Album est musicam, prædicatio per accidens: si autem aut inferiori de superiori, aut substantia de accedente, prædicatio nuncupatur præter naturam: ut accedens itaque hoc in loco dixit pro eo, quod est, præter naturam: si enim Callias, putà de homine, aut Callias de albo prædicatur, inferiori de superiori, prædicatio uocatur præter naturam. Erit igitur sensus, Nullum singulare ac sensibile de alio prædicabitur, nisi forte præter naturam: alij aliter, ut accedens intelligunt, ut sensus sit, Nullum indiuiduum de alio prædicabitur, nisi fortasse sit accedens: namque quemadmodum & supra notauimus, indiuiduis accedentium de substantia sensibili reatè, & secundum naturam prædicantur: hæc illi. Melior tamen est prior expositio: quodque hoc ita sit, monstrant exempla, que in contextu posuit Aristoteles.

Quod autem & sursum tendentibus, statur aliquando, rursus dicemus: nunc uerò sit hoc positum. De his igitur non est demonstrare alterum prædicatum, nisi secundum opinionem: sed hæc de alijs, neque quæ secundum singula, de alijs: sed altera, de illis: que uerò intermedia sunt, planum quod utroque modo contingunt: namque & ipsa de alijs, & alia de his dicentur: & quasi rationes & considerationes sunt maximè de his.

Manifestum, inquit, uniuersaliter, quod deorsum tendendo ad extrema & indiuidua, que de nullo simpliciter prædicantur, deueniendum est: quod autem sursum procedentibus statur, & ad maximè uniuersalia ueniatur, hoc non utique ex se planum ac dilucidum est: uerum hoc in præsentia ponatur, ac pro confesso accipatur, tanquam iterum

demonstrandum in posterioribus analyticis: in primo namque Posteriorum & logicæ & demonstratiuæ hoc arguetur. [De his igitur] De his, inquit, generalissimis non possumus demonstrationem facere: sed si quippiam de his monstramus, secundum opinionem eorum monstramus, qui uolebant ens diuidi in prædicamenta, tanquam Stoicorum genus in species: quod tamen falsum est. Fuerunt autem opinio, quæ ij Stoici, dicentes unum esse eorum omnium genus, siue ens illud esset, siue hoc aliquid, siue materia: atque hoc secundum ens in quatuor prædicamenta, in substantiam, & qualia, & quodammodo se habentia, & ad aliquid quodammodo se habentia. Contra hos tamen longo sermone disputat Plotinus Lycopolita in primo sextæ Enneados, ostendens neque eos rectè unum omnium genus posuisse, neque in quatuor tantum prædicamenta paratos. Sunt qui opinionem istam Platoni adscribunt: is enim & in Parmenide & in Sophista uidetur ens genus dicere, atque in quinque species de partiri, substantiam, motum, statum, idem, & alterum. Hoc tamen negat Plotinus, additque ex intentione Platonis ens æquiuocum esse: quod etiam ipse discipulus Porphyrius Phoenix in libro quing; uocatum tradidit. Aristoteles tamen in gamma post naturalia, quique rectè sentiunt, ferme omnes negant ens uerè æquiuocum esse: sed potius aiunt eius nature existere, aut ea que ad unum nunciantur: quemadmodum & uirum & instrumentum, & pharmacum & corpus, sana esse dicimus, quoniam ad unam sanitatem referuntur: & hoc est, quod uoluit hoc in loco Diuus Albertus, quum inquit, secundum opinionem intelligendum esse, secundum communitatem, que non est generis uel speciei, sed analogiæ: analogiam namque habere latius dicitur, que ad unum uocantur: quod tamen secus se habet: æquiuoca enim secundum analogiam, & æquiuoca ad unum, siue ab uno, maximo à seipsum differunt inter se: quemadmodum in prædicamentis, & in septimo naturalis auditus refert copiosissimus Simplicius: ac ut exactius hæc intelligantur, non absurdum erit aurius aliquantulum uagari, que uir ille super his edisseruerit, asserentem, ait enim in prædicamentis, quasi ad uerbum: Aequiuoca, alia à fortuna, ut Alexander, alia à consilio: & hæc quadrifariam sciantur, namque alia secundum similitudinem, ut homo, animal, & quod pingitur: alia secundum analogiam seu proportionem: ut quam principium æquiuocè dicimus, numerorum unitatem, lineæ punctum, flumiuorum fontem, animalium cor: nam quemadmodum unitas se habet ad numerum, ita & reliquæ ad ea, ad que proportionem habent. Tertius æquiuocorum modus, quum ab uno communis in pluribus ac differentibus prædicatio fit: quemadmodum à mediâ, medicus liber, medicum instrumentum, medicam pharmacum. Quartus, quum uaria ac differentia ad unum referuntur, sicut, ueluti abum sanum, pharmacum sanum, & exercituum sanum dicimus, tanquam que ad sanitatem, ut finem, tendant. Euerè tamen, qui duos hos modos in unum redigentes, ab uno, & ad unum hæc omnia uocant. Quædam & alij neque inter æquiuoca, neque inter uniuoca hæc posuere, uerum in utrorumque medio. Hæc ille in prædicamentis, & complura etiam alia: sed & in naturali auscultatione, analogi, inquit, est æquiuocatio, similitudinem, que in sermone & usu est, obseruans, ut principium.

Stoicorum opinio, quæ ij Stoici, dicentes unum esse eorum omnium genus, siue ens illud esset, siue hoc aliquid, siue materia: atque hoc secundum ens in quatuor prædicamenta, in substantiam, & qualia, & quodammodo se habentia, & ad aliquid quodammodo se habentia.

Quid senserit Aristoteles de ente.

Æquiuoca secundum analogiam, & ad unum, multum differunt.

Diuisio æquiuocorum de mente Simplicij.

Quæ dicuntur ab uno, & ad unum, media esse inter æquiuoca & uniuoca, sensu Platoni, Alexander, & metaph.

M ij principium;

primipium: namque et unitas, et punctum, et fons, primipium dicuntur. Verum hæc ex superabundantia dicta sunt secundum opinionem igitur ita intelligendum arbitratum Philoponus, ut sensus sit, De his generalissimis non licet alterum quopiam prædicatum demonstrare, nisi secundum eorum opinionem, qui dicunt ens uniuocè, aut tanquam genus de primis generibus dicitur: demonstrare autem dicitur, de mente non rationari: nam rationari quidem possumus, demonstrare uero non possumus: quod enim demonstratur, et definitionem, et passiones proprias habere debet: quod si definitionem, et genus, quod generalissimum nullum habet. Alii, inquit Alexander, possumus secundum opinionem intelligere, hoc est, per ac dens: ueluti quum dicitur substantiam esse hominem, secundum opinionem uero prædicationem uocauit per accidens: quoniam secundum nonnullorum opinionem diluadationis gratiâ, et inferiora de superioribus prædicari possunt: aut secundum opinionem, quemadmodum et Leui Gersonis aspiatur, hoc est, dialecticè et probabiliter: licet enim de primis generibus per demonstrationem nihil possumus concludere, nil tamen prohibet, quum hoc dialecticè ac probabiliter rationi o perferre ualeamus, et ita inter reliquas optimâ omnium interpretatione istâ existimauerim. [Et quasi rationes] quasi, inquit Diuus Albertus, dixit, quoniam in syllogismis ac rationibus extrema plerumque media sunt, quemadmodum in secunda ac tertia figura: et propterea in his ratio ac consideratio non solum fit de intermedijs, ueritatem de supremis. Sed pax tantum uiri dixerim, non rectè hæc proferri: namque quum de intermedijs considerationes esse dicit, non hoc de medio pronuntiat, sed de quæsto: hoc enim est, quod uolumus monstrare, et autem academia et consequentia inuenire uolumus. Satis itaque est, ut cum Alexandro dicamus, Philosophum dixisse quasi, quoniam fieri posset quæsto quodammodo et de primis generibus, ut si suprema genera sunt decem, si ens et unum sit genus, et consimilia queri possunt de supremis: plurimæ tamen quæstiones circa intermedia uersantur: in his enim solis et academia reperitur, et consequentia propria.

Oportet itaque propositiones circa unumquodque sic excerpere, supponentem ipsum primum & definitiones, & quæcunque propria rei sunt: deinde post hoc, quæcunque rem sequuntur, ac rursus quæ res sequitur, & quæcunque non contingunt ipsi inesse: quibus autem ipsum non contingit, non eligendum, eò quod conuertitur priuatiuum. Diuidenda autem sunt & consequentium, quæcunque in eo quod est Quid, & quæcunque propria, & quæcunque ut accidentia prædicantur: & horum qualia ex opinione, & qualia secundum ueritatem: quanto enim pluribus talibus abundauerit quispiam, citius con-

clusionem assequetur: quanto autem uerioribus, magis demonstrabit: uerum oportet eligere, non quæ aliquod sequuntur, sed quæ totam rem sequuntur: quemadmodum, non quid aliquem hominem, sed quid omnem hominem sequitur: per uniuersales namque propositiones syllogismus: namque quum est indefinitum, incertum, si uniuersalis, propositio est: quum uero definitum, planum.

Postquam exposuit artem que uersetur demonstrationes, hinc in apit methodum atque artem tradere inueniendum propositiōnem, inquit, oportet primum supponere ipsum quæstum, ac terminos eijare, ac separare, qui in ipso sunt, subiectum, inquam, et prædicatum: postea accipere definitiones, ac propria reirem appellans, quemadmodum inquit Alexander, terminos, qui sunt in problema: uel rem dicit, ueluti in alijs plerisque locis, et in Elenchis sophistias, concessum atque subiectum: definitiones namque et propria rei ac subiecti uerè sunt, non autem quæstio: deinde postquam definitiones ac propria aduenimus, que indifferenter, et antecedentia, et consequentia esse possunt: inquirenda sunt et consequentia, et antecedentia, et repugnantia: hoc enim est, quod uoluit, qui dixit [quæ res sequitur, et quæcunque non contingunt ipsi inesse]. Et addit Alulidus Rosadis, distinguendum etiam esse, que secundum ueritatem definitiones, propria, et antecedentia, que secundum opinionem sunt. [Quibus autem ipsum hoc est, repugnantia quidem subiecto ac quæsto inuestiganda sunt: quibus uero ipsum repugnet, omittenda: quoniam uniuersalis negatiu conuertitur terminis in se ipsum. Si enim nulli homini inest equus, et retrouersum, non nulli equo, [Diuidenda autem sunt] hoc est, consequentia ac prædicata debemus distinguere, quæcunque in eo, quæ est Quid prædicantur: sunt autem hæc, quemadmodum Aristoteles in Topiâ refert, quæ do aut ide de seipso, aut genus de subiecto dicitur: sed latius hoc in loco in Quid prædicari accipit: nam quæcunque substantiâ siue essentiâ cuiuspiam constituit, ut definitio, genus, aut differentia, oia ea in Quid prædicari uoluit. Excerpta ergo quæcunque talia, et quæcunque propria, et quæcunque: ut academia dicitur: et ex his omnibus, quæcunque ex opinione nouas asserentium positiones, et quæcunque secundum rei ipsius ueritatem: nam quod plura habebimus talia ad quæstio, tanto citius conclusionem assequemur: quod aut ueriora, magisque substantiâ ac propria, efficiantem faciemus demonstrationem. [Uerum oportet eligere] oportet, inquit, quoniam demonstratio ac syllogismus ois ex propositionibus constituitur uniuersalibus, quod scilicet propositum assequi possumus, ea eligere, que uniuersaliter sequuntur ac prædicantur de subiecto: et ob eandem causam non eligenda etiâ indefinita propositiones: quum enim propositio indefinita est, ac sine prædeterminatione, inartum atque ambiguum est, an uniuersalem reddat, an partialarem. Et ex hoc loco dixit Ioannes Philoponusi falsum esse, quod nonnulli perhibent, indefinitas propositiones, si cum articularibus proferantur, uniuersalibus æquialere: si absque articularibus, que sunt in parte: quum alioquin, si uniuersalibus

Res appellatur subiectum et prædicatum.

Dictum Alulidi Ros.

Quid Philosophus intelligat per prædicatum in Quid.

Dictum Ioannis Grammatici de propositionibus indefinitis.

salibus æquialerent propositionibus, quum signa ac prædeterminationes uniuersalium discretis ac singularibus non licet apponere (non enim dicitur, omnis Socrates iustus) sequeretur, articularis id genus propositionibus applicari non posse: quod tamen falsum est. Dicitur enim δ σωφράτης φιλόσοφος ἔσπ. Hic enim articularis dicitur significat, non quod omnis Socrates philosophus (hoc enim ab usu est) sed potius relationem quandam in determinatum ac præcognitum Socratem: aut aliquando prædicatum secundum essentiam subiecto inesse, ueluti quum dicitur, δ ἀνθρώπος ἄσπ, nil aliud uolumus, nisi quod animal secundum essentiam de homine prædicatur: et addit hoc ex sententia fuisse præceptoris sui in libro σοφιστικῶν, Ego autem, ut exactius etiam hæc possint intelligi, que præceptor suus Hermes Ammonius in libro de interpretatione dixit, in medium proferam: ait enim secto secundo, articularum aliquando equum fieri propositionem que sit diffrentia inter articularis magis unionem significat: unde plerumque et singularibus et monadiis articularum addere et signum consueuimus, δ ἄσπ, et δ σωφράτης dicitur: hæc secto secundo. Secto autem quinto adhuc planius inquit, ubi ubique prædicatum omni inest subiecto, ubi in consuetudine esse, ut articularum addamus: ubi autem non omni, ubi minime: differt tamen articularis a signo uniuersali, quoniam signum multitudinem notat eorum, que sub subiecto sunt: singularis uero articularis, unam a multitudine prouenientem naturam: pluralis uero articularis, et ipse aliquando uniuersali æquialet: idem enim est dicere, οἱ ἀνθρώποι θνῶτοί, et omnes homines mortales: aliquando autem solam multitudinem significat, ut quum dicitur, οἱ ἀνθρώποι ἔμφοροι. Quapropter, inquit, si propositio aliqua cum articulari proferatur, non ab re tamen erit et signum uniuersale aliquando addere: quemadmodum et Homerus Iuppiter in Betæ Iliados optime significauit. Hæc ille, et complura alia. Hoc etiam Nicphorus in primo introductionis compendij inuuit, inquit, eas proprie indefinitas uocari, que sine signo uniuersali atque articulari proferuntur: non tamen uerum esse quod solum significat prædicatum inesse omnibus subiecti partibus: namque aliquando significat et essentialem prædicati ad subiectum habitudinem, aliquando et ἀνθρωπομορφῶν, aut excellentiam ut, δ ποικίλος. Quod autem indefinita propositiones articulis aliquando uniuersalem reddant, uidetur inuenire Aristoteles ad finem libri de interpretatione: neque ob hoc tamen dixerim indefinitam cum articulari semper æquialere uniuersali: multa enim et alia significat articularis, quemadmodum optime in libro de constructione declarat Apollonius Dyscolus: sed hæc grammaticas ac literarias bus relinquuntur. Quod si latius fortasse digressi fuimus, quam oportebat, hoc sciamus non iniuriâ: namque et apud maximos philosophos de hoc maxima extitit dubitatio: sed hæc magis Græcis quam latinis usu ueniunt: nec solam Græcis, sed etiam Barbaris: namque et hi et inter hos præsertim Hebræi, non mediocrem faciunt differentiam, si proferatur propositio una absolute, sine determinatione, an am determinatione, quam illi uocant Hebræos quam Latini cum addatur, plerumque propositio, que antea erat indefinita, particulari æquialens, uniuersali æquipotens reddatur: quod alibi in librum de

Noti de articularis de me te Ammonij que sit diffrentia inter articularis magis unionem significat: unde plerumque et singularibus et monadiis articularum addere et signum consueuimus, δ ἄσπ, et δ σωφράτης dicitur: hæc secto secundo. Secto autem quinto adhuc planius inquit, ubi ubique prædicatum omni inest subiecto, ubi in consuetudine esse, ut articularum addamus: ubi autem non omni, ubi minime: differt tamen articularis a signo uniuersali, quoniam signum multitudinem notat eorum, que sub subiecto sunt: singularis uero articularis, unam a multitudine prouenientem naturam: pluralis uero articularis, et ipse aliquando uniuersali æquialet: idem enim est dicere, οἱ ἀνθρώποι θνῶτοί, et omnes homines mortales: aliquando autem solam multitudinem significat, ut quum dicitur, οἱ ἀνθρώποι ἔμφοροι. Quapropter, inquit, si propositio aliqua cum articulari proferatur, non ab re tamen erit et signum uniuersale aliquando addere: quemadmodum et Homerus Iuppiter in Betæ Iliados optime significauit. Hæc ille, et complura alia. Hoc etiam Nicphorus in primo introductionis compendij inuuit, inquit, eas proprie indefinitas uocari, que sine signo uniuersali atque articulari proferuntur: non tamen uerum esse quod solum significat prædicatum inesse omnibus subiecti partibus: namque aliquando significat et essentialem prædicati ad subiectum habitudinem, aliquando et ἀνθρωπομορφῶν, aut excellentiam ut, δ ποικίλος. Quod autem indefinita propositiones articulis aliquando uniuersalem reddant, uidetur inuenire Aristoteles ad finem libri de interpretatione: neque ob hoc tamen dixerim indefinitam cum articulari semper æquialere uniuersali: multa enim et alia significat articularis, quemadmodum optime in libro de constructione declarat Apollonius Dyscolus: sed hæc grammaticas ac literarias bus relinquuntur. Quod si latius fortasse digressi fuimus, quam oportebat, hoc sciamus non iniuriâ: namque et apud maximos philosophos de hoc maxima extitit dubitatio: sed hæc magis Græcis quam latinis usu ueniunt: nec solam Græcis, sed etiam Barbaris: namque et hi et inter hos præsertim Hebræi, non mediocrem faciunt differentiam, si proferatur propositio una absolute, sine determinatione, an am determinatione, quam illi uocant Hebræos quam Latini cum addatur, plerumque propositio, que antea erat indefinita, particulari æquialens, uniuersali æquipotens reddatur: quod alibi in librum de

Nicphorus de propositioe in de finit.

Articulari magis apud Græcos et Barbaros quam Latini cum addatur, plerumque propositio, que antea erat indefinita, particulari æquialens, uniuersali æquipotens reddatur: quod alibi in librum de

interpretatione notauit Alulidus Rosadis: sed de his alibi ad propositum iam redeamus.

Consimiliter autem eligenda, & que ipsum sequitur tota, ob dictam causam: ipsum uero consequens non assumendum totum sequi: dico autem ueluti hominem omne animal, aut musicam scientiam omnem: sed tantum simpliciter sequi, quemadmodum & pro tendimus: namque inutile alterum & impossibile, ueluti omnem hominem esse omne animal, aut iustitiam omne bonum: sed ex quo sequitur, in illo omni dicitur: sed quum aliquo contineatur subiectum, quod consequentia, oportet accipere: quæ sequuntur uniuersale uel non sequuntur, non eligenda in his: sunt enim in illis accepta: quæcunque enim animal & hominem sequuntur, & quæcunque non in sunt, consimiliter: quæ uero circa unum quodque propria, accipiendum: sunt enim quædam speciei propria præter genus: necesse namque diuersis speciebus propria quædam inesse: neque igitur uniuersali eligendum, quæ sequitur quod continetur, ut animali quæ sequitur homo: necesse enim si hominem sequitur animal, & hæc oia sequi: conuenientiora aut hæc hois electionis.

Quemadmodum, inquit, eligimus, que totum sequuntur subiectum, ita etiam antecedentia uniuersaliter subiectum, excerpta sunt. Ipsum uero consequens, hoc est, ipsum prædicatum non debemus proferre cum signo uniuersali, putâ dicitur, Homo est omne animal, aut, Omnis homo est omne animal, et de reliquis consimiliter: sed simpliciter et absque signo uniuersali huiusmodi termini proponendi, quemadmodum pro tendere ac proponere in syllogismis consueuimus: aliter namque proponentes, et inutilem et impossibilem rem facimus: uerum si cum uniuersali determinatione aliquid proponendum est, illud debet esse subiectum, ex quo prædicatum sequitur: namque rectè dicitur omne animal esse: non autem, hominem esse omne animal, aut omne risibile, aut denique omnem hominem: hæc enim declarata sunt in libro de interpretatione, in li. de in secto secundo: ubi et Hermes Ammonius rationem assignauit, cur signum uniuersale prædicato commode non possit addere. Nos uero aliam dicimus: namque, ueluti plerumque etiam dicimus, prædicatum forme: subiectum non addatur autem, materie rationem habet: et propterea, quæcunque prædicato, signa materiam significant, subiecto: quæcunque formam, rationem di-

Ammonius nem: hæc enim declarata sunt in libro de interpretatione, in li. de in secto secundo: ubi et Hermes Ammonius rationem assignauit, cur signum uniuersale prædicato commode non possit addere. Nos uero aliam dicimus: namque, ueluti plerumque etiam dicimus, prædicatum forme: subiectum non addatur autem, materie rationem habet: et propterea, quæcunque prædicato, signa materiam significant, subiecto: quæcunque formam, rationem di-

predicato rectius adiungitur: quum itaque pre-determina-tiones iste, omnis, nullus, aliquis, ac non omnis, quantitate ac materiam notam, non immerito ad subiectum ponuntur: quemadmodum modi ac negationes omnes, rectius pre-dicatio adiacent tanquam formam significantes. Quod si Aristoteles animam entelechiam quandam dicit, et Plato rhetoricam experientiam quandam, hoc factum fuit, ne quisquam male existimaret propositiones istas predicatione conuerti, ut omnis entelechia anima esset, omnis experientia rhetorica: quod uero in contextu dicitur inuoluntate et impossibile sic exponendum: inutile quidem, quum signum uniuersale negatiuum predicato adiungimus, puta, Nullus homo, Nullus lapis: signum namque illud ad predicatum nil pertinens facit: impossibile uero, quum predeterminationem affirmatiuam uniuersalem predicato apponimus: ut omnis homo est omne animal. [Sed quia ab aliquo, quando inquit, sit aliquis propositus terminus (hoc enim uocat subiectum, non quod reuera sit problematis subiectum, sed quoniam in hac electione subiectum afficitur) quando, inquam, propositum terminum consequentia uolumus accipere, non debemus eligere, que a quoque sequuntur uniuersalem et continentem terminum) sunt enim potentia accepta in predicato, propterea quod que a quoque de superiori predicatur, de inferiori etiam dicuntur: sed ea tantum expendenda, que speciei propria sunt, nec de genere predicantur: sunt enim quedam talia, quandoquidem diuersis speciebus diuersa insunt propria: puta in exemplo, si eligenda sunt, que hominem sequuntur, non debemus eligere que sequuntur aut repugnant animalium enim animal eligimus, et ipsum consequentia eligimus: puta animatum, corpus, substantiam: hec namque in potentia ab animali comprehenduntur: non igitur hec eligenda, sed magis que a quoque homini aut repugnant, aut consequuntur: puta rationale, irrationale, risibile, hincibile: hec enim homini quodammodo propria sunt. [Neque igitur uniuersali.] Sensus est, quum electionem facimus, et eligimus que terminus subiectus ab aliquo contentus sequitur, non debemus uti uniuersali continentia, et accipere huius antecedentia: puta in exemplo, sit terminus positus homo, continet autem hunc animal, et sequitur ipsum: quum eligimus antecedentia hominis, non debemus accipere animal, dicentes, quod hoc id est, animal sequitur hominem antecedentia: hoc enim potentia positum fuit: nam quodamque sequitur hominem, et antecedentia hominem sequitur: quare si animal sequitur hominem, nimirum et antecedentia hominem sequitur. Vel aliter, inquit Alexander (et huic sententia astipulatur etiam Philoponus) quando uolumus accipere antecedentia aliquid uniuersalis, non debemus assumere ea que antecedunt antecedentia, sed que immediatē antecedunt ipsum uniuersale: puta, si eligenda sint antecedentia animal, non debemus eligere antecedentia hominem: que a quoque enim hominem antecedunt, et animal, ueluti si grammatiam hominem antecedit, nimirum et animal ipsum antecedit: quod si antecedentia hominem eligeremus, non ad animalis, sed ad hominis magis spectarent electionem: et hic quidem sensus est. Contextus uero series ob nimiam breuitatem obscurus fuit: debemus autem hunc in modum dirigere: neque in uniuersali eligendo opus est ea eligere, que sequitur illud quod continetur, hoc est, que antecedunt ipsum antecedens: quemadmodum in animali eligendo, non

Quid per subiectum intelligendum sit. Nota differentiam huius dicti et litera.

que antecedunt hominem, sed que immediatē antecedunt animal, namque si animal predicatur de homine et de omnibus ab homine contentis predicabitur: nec solum contextus noster hanc retinet difficultatem, sed et Graecus idem negotium facit: ουδὲ δὴ ὅτι καὶ δόλου ἐκλακτεῖται, διὰ τὸ τοῦ περιεχόμενου, διὰ τὸ ὅτι ἔπειτα ἀνδρῶν, διὰ τὸ ἀνδρῶν ἀπολοῦσθαι τὸ δόλον, ἡδὲ τὸ τοῦ ἀπασιν ἀπολοῦσθαι, et reliqua.

Assumenda uero & que ut plurimum sequuntur, & que sequitur. Problematum namque ut plurimum, & syllogismus ex propositionibus ut plurimum aut omnibus, aut aliquibus: similis namque uniuersaliumque conclusio principiis. Amplius que omnia fequentur, non eligendum: non enim erit ex ipsis syllogismus: ob quam autem causam, in sequentibus erit manifestum.

Quoniam ars hec inueniendi medium, non solum demonstrationibus accommodatur, sed et dialecticis ac rhetoricis rationibus, inter que sunt quedam problemata σοχῆσαι, hoc est, coniecturabilia: propterea, inquit, si conclusio et problema ut plurimum fuerit, debemus et propositiones ut plurimum accipere: quoniam quemadmodum et supra reuulimus, necesse est conclusio-nem, aut utrisque, aut alteri saltem propositionum similem esse. Hinc etiam causam auari possimus, ob quam neque in Topiis, neque in Elenchis sophistis modum tradidit inueniendi medium: que a quoque enim ad omnē constituentia fuerent syllogismus, simpliciter hoc in loco complexus est. [Amplius que omnia.] Non debemus eligere, que sequuntur utrumque terminum, subiectum inquam, ac predicatum problematis, quoniam ex ipsis non constituitur syllogismus: que uero sit causa, paulo infra declarabitur: quoniam ex utrisque affirmatiuis in secunda non erigatur utilis conclusio.

Dubitat autem hoc in loco Ioannes Philoponus, inquit, ens superfluum extitisse huc adduxisse, modum sciendi uniuersam coniugationem inutilem: quum enim, quemadmodum infra planum erit, tres sint modi constituendi ampliationes inutiles, aut de nullo, aut de omnibus mentio hic facta fuit. Respondemus ad hoc, non id in hoc loco dicere Philoponum, quod inferius repetitur: infra enim communius ac latius aut ex consequentibus utrunque, nullam fieri coniugationem syllogisticam: siue ea communissima sint, siue minus communia: hic autem prescius inquit, non esse eligenda, que communissima sunt, et de omnibus predicantur: quoniam ex his non potest fieri conclusio, nisi ex ambabus affirmatiuis in secunda figura, que penitus est inutilis: quemadmodum infra eluadabitur.

Construere igitur uolentibus de aliquo toto, aspiciendum quidem in subiecta eius, quod construitur, de quo ipsum dicitur: de quo autem oportet

Problemata coniecturabilia.

Quare in Topiis et Elenchis non tradidit artem inueniendi medium.

Dubitatio Philoponi.

Solutio eiusdem.

portet predicari, quecumque hoc sequitur: si namque horum aliquid idem fuerit, necesse est alterum alteri inesse. Si uero non quod omni, sed quod alicui, que sequitur utrunque: si enim horum aliquid idem, necesse alicui inesse. Ceterum quum nulli oporteat inesse, cui non est opus inesse, ad sequentia: quod autem oportet non inesse, in que non contingunt ipsi inesse. aut e-conuerso, cui quidem oportet non inesse, que non contingunt ipsi inesse: quod autem non inesse, in consequentia: quum enim hec utralibet eadem fuerint, nulli contingit alteri alterum inesse: fit enim quandoque quidem, qui in prima figura, syllogismus, quandoque autem qui in media. Quod si alicui non inesse, cui oportet non inesse, que sequitur: quod autem non inesse, que non possunt ipsi inesse: si enim horum aliquid idem sit, necesse alicui non inesse. Sed magis fortasse sic erit unumquodque dictorum manifestum. Sint enim consequentia a, in quibus b: que uero ipsum sequitur, in quibus c: que aut non contingunt ipsi inesse, in quibus d: Rursus ipsi e in existentia, in quibus f: que uero ipsum sequitur, in quibus g: que autem non contingunt ipsi inesse, in quibus h.

Hactenus exposuit latius, quoniam pacto propositiones eligende sint: nunc ea que superius communi-ter prolata sunt, uniuersale ac particulari accommodat: medium inueniendum, mata quatuor, uniuersale ac particulari affirmatiua, et quo construuntur negatiua consimiliter. Primum itaque modum tradit inueniendi medium, ad uniuersalem affirmatiuam conclusionem: et ait, quod si animus extiterit concludere de alio toto, hoc est, uniuersale affirmatiuam, debemus accipere subiecta et antecedentia, id quod construimus, id est, predicati in ipso problemate: consequentia uero id de quo oportet predicari, hoc est, ipsum subiecti: puta in exemplo, si uelimus concludere omnem hominem animatum esse, accipiemus animal, quod antecedit ipsum animatum, et consequitur hominem. Quod si non uniuersalem sed particularem affirmatiuam rationari mens fuerit, eligemus, que antecedunt utrunque: au si uelimus concludere aliquid animatum esse animal, eligemus hominem, qui et ani-

Regula ad medium inueniendum, mata quatuor, uniuersale ac particulari affirmatiua, et quo construuntur negatiua consimiliter. Primum itaque modum tradit inueniendi medium, ad uniuersalem affirmatiuam conclusionem: et ait, quod si animus extiterit concludere de alio toto, hoc est, uniuersale affirmatiuam, debemus accipere subiecta et antecedentia, id quod construimus, id est, predicati in ipso problemate: consequentia uero id de quo oportet predicari, hoc est, ipsum subiecti: puta in exemplo, si uelimus concludere omnem hominem animatum esse, accipiemus animal, quod antecedit ipsum animatum, et consequitur hominem. Quod si non uniuersalem sed particularem affirmatiuam rationari mens fuerit, eligemus, que antecedunt utrunque: au si uelimus concludere aliquid animatum esse animal, eligemus hominem, qui et ani-

mal et animatum antecedit. Sed queritur, quum duo modi sint ad inueniendum medium, quo affirmatiuam concludamus in parte, ar de uno tantum hoc in loco mentio-nem fecerit. Respondemus hoc ideo factum fuisse, quoniam niam ex isto et alius modus planior efficeretur: quum tamen alioquin inspectio illa altera non ita sit ad propositionem accommodata, quemadmodum hec, de ea tamen infra sermone faciet, ubi exactius complicationes et considerationes istas exponet. [Ceterum quum nulli.] Si uero, inquit, uelimus uniuersalem negatiuam concludere, debemus inspicere ad sequentia subiectum: cui est opus non inesse predicatum, et ad repugnantia predicatum: quod est illud, quod oportet non inesse subiecto in questione, aut e-conuerso, que non contingunt inesse subiecto, aut oportet predicatum in questione non inesse: ipsum uero predicatum consequentia, quod predicatum in questione ac conclusione uolumus non inesse subiecto: secundum enim has utraq; inspectiones concluditur negatiua uniuersaliter, ex consequentibus subiectum et repugnantibus predicato in prima, conuersa autem inspectione, in secunda secunde seu media figura. Quod si negatiuam in parte concludere intendamus, antecedentia subiectum et repugnantia predicatum erunt animaduertenda: hoc, n. est, quod uoluit, ait inquit [cui oportet non inesse que sequitur: quod aut non inesse que non possunt ipsi inesse] puta in exemplo, sit concludendum, Aliquod album non est homo, accipiemus cygnum, aut uul-crum, aut aliquid tale, quod antecedat album, et repugnet homini. [Sed magis fortasse.] Fortasse, inquit, plura, ac manifestiora essent que dicimus, si per figuram ac descriptionem elementorum, quod uolumus, explicarem: nos autem et notiores terminos in medium afferemus: sit itaque que sequitur monstrandum a c: et a sit predicatum, bonum et subiectum, uoluptas. proponatur igitur in questione, aliquando, quod omnis uoluptas est bonum: aliquando, quod nulla: aliquando, quod aliquo: nonnunquam, aliquam uoluptatem non esse bonum. deinde consequentia a predicatum, sint b: na consequentia bonum, erunt utile, conferens, appetibile, conueniens, et similia: hec enim uniuersaliter de bono predicantur: que uero ipsum sequitur, hoc est, antecedentia a, sint c societas, perfectio, operatio secundum uirtutem: repugnantia uero ipsi a, sint d, fugiendum, malum, inutile, imperfectum, turpe, et consimilia. Rursus consequentia e uoluptatem, sint f, motus perfectus, operatio secundum naturam, appetibile, eligibile. Que uero ipsum sequitur et antecedentia, sint g, sanitas, securitas, bona fortuna, operatio secundum uirtutem, et consimilia. Que autem non contingunt ipsi inesse et repugnantia, sint h, egritudo, labor, tristitia, timor et reliqua: uerum quod facilius hec memorie mandentur, fuit a modis subiecto.

Regule dicitur uniuersalem negatiuam.

Regula concludendi particularem negatiuam.

Que sint consequentia, antecedentia et repugnantia predicato.

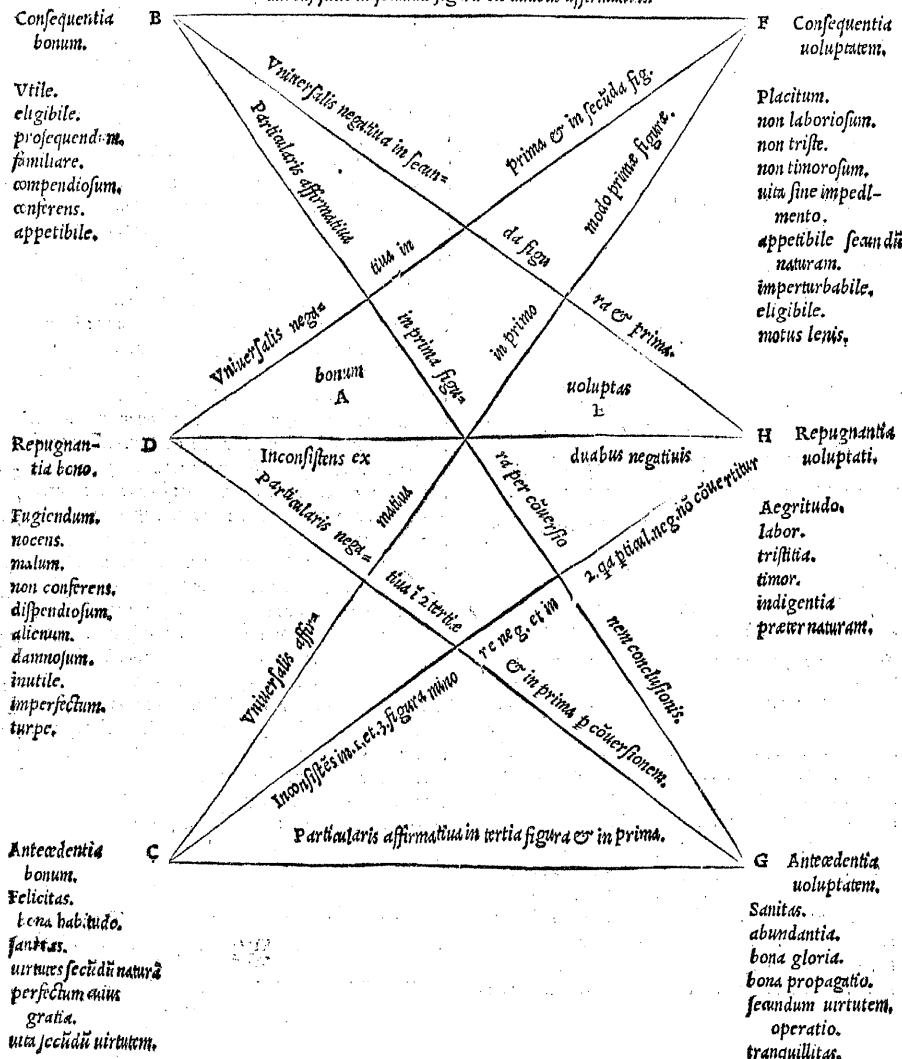
Que sint consequentia, antecedentia, et repugnantia subiecto.

Si itaque aliquid eorum que c, idem erit alicui eorum que f, necesse est a omni e inesse: namque f, omni e: a uero omni c, quare a omni e. Quod

si c & g idem, necesse a inesse alicui eorum quæ e: namque a ipsi c: e autem sequitur omne g. Si verò f & d idem, nulli eorum, quæ e, a inerit ex prosyllogismo: quoniam enim conuertitur priuatiuum, & f ipsi d idem, nulli eorū quæ f, inerit a: f autem omni e. Rursus si b & h idem, nulli eorū, quæ e, inerit a: nam b omnia, nulli verò inerit eorum in quibus e: idem namque erat ipsi h: h autem nulli eorum quæ inerit. Quod si d & g idem, a alicui eorum

quæ e, non inerit. ipsi namq; g non inerit, quoniam neq; ipsi d: g autem est sub e: quare alicui eorum quæ e, non inerit: si verò ipsi g b idē, cōuersus fit syllogismus: g nāq; inerit oī a: b enim oī a: e verò, ipsi b: nā idem erat ipsi g: a aut oī quidē e nō necesse iesse, alicui verò necesse, eō q̄ secūdū partē cū vniuersali p̄dicatiōe cōuertitur. Planū itaq; q̄ ad p̄dicta īspiciēdū vtriusq; secūdū vnūquodq; problema: p̄ hęc enim omnes syllogismi.

Inconsistens in secunda figura ex duabus affirmatiuis.

Diuisio omnium conpliationū.

Postquam explicuit elementa significantia unumquodque eorum, que ad syllogismi constitutionem faciunt, multo impresentia coniugationes ipsas iam exponere: sed quò facilius, que dicuntur, intelligi possint, prius latius diuisionem conpliationum istarum faciemus. Namque coniugatio omnis, aut constituitur ex consequentibus utrumque, aut ex repugnantibus utriusque: aut antecedentibus utrumque, aut antecedentibus unum, & consequentibus alterum: hoc bisariam, aut antecedentibus prædicatum, & consequentibus subiectum: aut conuerso. Vel rursus ex antecedentibus unum, & repugnantibus alteri: aut consequentibus unum, & repugnantibus alteri: hæc bisariam, aut antecedentibus seu consequentibus prædicatum, & repugnantibus subiecto, aut retrouersum. Ex utrumque igitur consequentibus non erigitur utilis coniugatio, neque ex utriusque repugnantibus, neque ex antecedentibus prædicatum, & repugnantibus subiecto: reliquæ uero omnes conpliationes antecedentium, consequentium, ac repugnantium syllogismum faciunt: namque si aliquis idem terminus fuerit antecedens prædicatum, & consequens subiectum, utilis erit pro medio ad uniuersalem affirmatiuum concludendam: puta in exemplo, si terminus iste, Appetibile secundum naturam, antecedens Bonum, prædicatum, & consequens uoluptatem subiectum: tunc per hoc medium poterimus concludere, Omnem uoluptatem esse bonam, hunc in modum: Omne appetibile secundum naturam est bonum, Omnis uoluptas appetibilis secundum naturam, Omnis igitur uoluptas bonum: & hoc est, quod uoluit, quum dixit [si itaque aliquid eorum quæ e, idem erit alicui eorum, quæ f, necesse est a omni e inesse]. [Quod si c & g] hoc est si antecedentia utrumque, prædicatum, inquam, ac subiectum, in unum coierint, concludemus affirmatiuum in parte, in tertia figura, & mox eam in prima, per conuersionem alterius, puta, sit sanitas, & repugnantia prædicato in unum deuenierint, uniuersalem concludemus negatiuum, hunc in modum, Nullum d est a, Omne f est d, Nullū f est a: deinde sic, Nullum f est a, Omne e f, Nullum e a: ubi scias, quòd concludimus Nullum e a, conclusionem quæ sitam prius præmissis syllogismo: nam prosyllogismus, ueluti & supra retulimus, nuncupatur syllogismus allatus ad monstrandam aliquam propositionem primæpales syllogismi. Sed dubitat Philoponus, quum idem possimus facere in reliquis omnibus, cur Aristoteles de hoc tantum sit mentionem in uniuersali negatiua, quum & in uniuersali affirmatiua hoc idem facere possimus, puta, Omne g est a, omne f c, omne f a: deinde, Omne f a, omne e f, omne e a. Fortasse, inquit ipse, hoc dixit, inueniens quodammodo ita etiam in reliquis faciendum esse. Ego autem aliter dixerim, ex prosyllogismo intelligendum esse per conuersionem: namque prius fit syllogismus in prima secunde conpliatione: deinde, facta maioris conuersione, ad primam reuocatur: & ita concluditur uniuersalis negatiua in prima figura ex prosyllogismo, hoc est, prius facto syllogismo in secunda: quòdque hoc ita intelligendum sit, ipse inuuit, quum dixit [quoniam enim conuertitur priuatiuum & f ipsi d idem] & que sequuntur: bisariam au

Dubitatio Philoponi.

Solutio eiusdem. Responsio Burana.

tem concludimus uniuersalem negatiuam: non enim soli su prædicto modo, sed ex consequentibus prædicatum, & repugnantibus subiecto: hoc est quod uoluit, dum inquit [rursus si b & h idem, nulli eorum quæ e, inerit a] & reliqua: ponamus exempla, ex repugnantibus prædicato, & consequentibus subiecto: sit puta, Turpe consequens uoluptatem, & repugnans bono, & arguamus hunc in modum, Nullum bonum turpe, Omnis uoluptas turpe, Nulla uoluptas bonum: ex consequentibus uero prædicatum, & repugnantibus subiecto in secundo secunde, hoc pacto: Sit laboriosum, quod sequitur bonum, & repugnet uoluptati, ita rationabimur, Omne bonum laboriosum, Nulla uoluptas laboriosum, Nulla uoluptas bonum. [Quòd si d & g] hoc est si antecedentia subiectum & repugnantia prædicato, in unum coierint, concludemus negatiuam in parte, hunc in modum: Sit adulterium, quod bono repugnet, & antecedat uoluptatem, arguemus ita in primo tertie, Nullum adulterium bonum, Omne adulterium uoluptatis, Aliqua uoluptas non est bonum: deinde minore conuersa in primæ quarto, utriusque autem in secunde tertio, Quòd si querat, quoniam pacto in quarto secunde conclusionem facturi, medium inuenimus, dicimus modum illum concludi facta inspectione, ad consequentia prædicatum, & repugnantia subiecto, non in toto, sed secundum partem: qualiter inspiciebamus etiam ad concludendam uniuersalem negatiuam in secundo secunde: & consimiliter ad proportionem de quinto tertie dicendum erit. [Si uero ipsi g b idem] si uero, inquit, antecedentia subiectum, & consequentia prædicatum, in unum coierint, affirmatiuum concludemus in parte, non directè tamen, & secundum naturam, sed conuerso syllogismo, ac secundum artem: ubi scias, quòd secundum modum istum efficitur unus ex ijs syllogismis, quos nonnulli uocabant Resti actus: puta, sit medius terminus, tranquillum, antecedens uoluptatem, & consequens bonum, ita arguemus, Omne bonum tranquillum, Omne tranquillū uoluptas, Aliqua uoluptas bonū: maiore namque transposita cum conclusionis conuersione, fiet tertius, hoc pacto, Omne tranquillum uoluptas, Omne bonum tranquillum, Omne bonum uoluptas: ergo & alia quæ uoluptas bonum: hoc est igitur quod uoluit, dum inquit, si uero ipsi g b idem, conuersus fit syllogismus.

Syllogismus Resti actus, qui secundum artem concludit, & non secundum naturam.

Verum oportet & consequentium & quæ sequitur utrumque, ad prima & uniuersalia maxime inspicere: ut ipsius e magis ad kf, quàm ad f solū: ipsius autem a, ad kc, quàm ad c solū: si enim a inest kf, & f & e inerit: quòd si non sequitur, ex hoc accidit, ipsum f sequi: consimiliter autem & in quibus ipsum sequitur, confiderandum: si enim prima, & quæ sub illa sequitur: quòd si non hæc, sed quæ sub hæc, accidit. Oportet, inquit, in antecedentibus et consequentibus non inuestigare ea, que immediatè sunt consequentia, aut quæ ultima antecedentia sunt, sed maxime uniuersalia eligenda

da sunt : sic enim plures propositiones, ac plura media ad unam & eandem habebimus conclusionem: puta in exemplo, sit e subiectu homo, quod consequentia inquirenda sint, non debemus accipere proximè consequens, ut f animal, sed magis uniuersalius, quod hoc continet, ut K f, puta animatum, aut corpus. Consimiliter, si a predicatum, puta substantiam antecedentia sint inquirenda, non debemus solum accipere e, puta rationale, aut rationale: sed magis uniuersalia, puta corpus, aut animatum: quanto enim uniuersaliora eligemus, tanto plura media habebimus ad unam & eandem conclusionem: namque si a, puta substantia, inerit K f, hoc est, ijs que f continent, inerit etiam & f & e. id est, si inerit corpori, quod continet animal, inerit ipsi quoque animali, quod continet hominem. Quod si non sequitur ex hoc hoc est, si a non sequitur K f, nil tamen prohibet, quin sequi possit f, ueluti in exemplo, si animatum non sequitur substantiam, nil uetat, quin sequi possit animal. Consimiliter & in antecedentibus dicendum est: si enim animatum antecedit substantiam, nimirum & animal antecedit: si uero animatum non antecederet sensibile, nil prohiberet quin animal antecederet ipsum animatum, antecederet sensibile. Dubitaret autem aliquis, quomodo hæc supra expositis consonent: supra namque dixerat, non esse accipiendam, que sequeretur consequentia, quoniam in consequentibus comprehenderentur: hic autem ferè totum oppositum dicit. Ad hoc respondent nonnulli, supra Philosophum tradidisse artem, quomodo absolute consequentia eligere possimus: nunc autem, quomodo non absolute consequentia, sed qualiter consequentia subiectum, & antecedentia predicatum. Aliiter, et melius, ut conseo, Alexander, cui etiam assentitur Philoponus: supra, inquit, modum electionis tradidit, nunc que sint inter males eligenda, docet, inquit, semper uniuersaliora eligenda esse, propterea quod monstrantes de uniuersalioribus, monstrabimus et de particularioribus. Aliiter, & adhuc melius inquit Leui Gerfonis, uolens Philosophum hoc in loco inuere modum eligendi uniuersale, de quo in primo etiam Posteriorum mentionem fecit: tamen si uolumus demonstrare habere tres, non debemus demonstrare per definitionem æquicursus aut gradati, sed per definitionem trianguli: si enim de triangulo fuerit demonstratum, planum & de æquicursu erit: non autem retrouersum: supra autem non hoc, sed aliud intenda-

Dubium de contradictione dictorum Philosophi.

Solutio quorundam.

Solutio Buranæ ex Alexandro & Philopono.

Solutio Leui Gerfonis.

Palam uero, & quod per tres terminos ac binas propositiones consideratio, & per prædictas figuras syllogismi omnes: monstratur namque a inesse omni e, quando eorum quæ c & f idem aliquid acceptum fuerit: hoc autem erit medium: extrema uero a & e. fit itaque prima figura. Sed alicui quando c & g. sumptum sit: hæc autem ultima figura: medium enim fit g. Nulli uero quando d & f idem: sic autem & prima figura & media: pri-

ma, quod a inest nulli f (si quidem conuertitur priuatiuum) f autem omni e: media uero, quoniam d nulli a, e autem omni inest. Verum alicui non inesse, quando d & g idem fit: hoc autem ultima figura: a namque nulli g inerit, e uero omni g.

Vult Aristoteles per ea quoque, que hoc in secundo secto monstrata sunt, planum facere, omnem syllogismum ac rationationem constare ex tribus terminis, ac binis propositionibus, & per prædictas effia figuras. Si enim electiones antecedentium, ac consequentium, recte propositione sunt, profecto manifestum erit, quod dicitur: questum namque duas habet extremitates, que cum uno medio termino duas faciunt propositiones, & terminos tres, qui inter se ad colligendam aliquam completam conclusionem unam ex tribus necessariò figuram constituunt: puta in exemplo, si uoluerimus uniuersaliter regituum concludere, extremitates accipiemus a & e, deinde terminum alium, qui antecedit prædicatum, & sequatur subiectum, ut e f, iam quo & extremitatibus a e, primam erigimus figuram, hunc in modum: Omne c f est a, Omne e est c f, ergo Omne e est a. idem autem est dicere c f, ac si c tantum, aut f tantum dixerimus. Suppositum namque hos ambos idem esse. Consimiliter si animus fuerit concludere affirmatiuum in parte, accipiemus antecedentia utrumque tam subiectum quam predicatum: & ita constituemus syllogismum in tertia figura, sic, Omne c g, seu, Omne g tantum est a, Omne g e, igitur aliquod e a. Quod si uoluerimus uniuersalè negatiua concludere, accipiemus repugnantia prædicato, & consequentia subiectum, & ita faciemus syllogismum in prima, uel secunda figura: in prima, facta maioris conuersione, hunc in modum, Nullum f est a, magis naq; consentaneum extiterat, ut diceremus, Nullum a est f, nam d quod idem est ipsi f, immediatius remouetur ab a, quam e conuerso: est enim ipsi repugnantia: dicamus itaq; per conuersione, Nullum f est a, Omne e f, Nullum e a. In secunda sit, Nullum a d, Omne e d, Nullum e a, nec mirum aliquam sit, quod in una harum complicationum assumamus f, medium terminum, in alia d: quum enim hæc eadem sint, uariatio hæc fit, quoniam & figuræ uariantur. Sin autem negatiuum in parte mens fuerit concludere, accipiemus repugnantia prædicato, & subiectum antecedentia: sic enim tertia effiat figura, Nullum g a, Omne g e, Aliquod e non est a.

Planum itaque, quod per prædictas figuras syllogismi omnes, et quod non eligenda quæcunque omnia sequuntur, eò quod nullus ex ipsis fit syllogismus: construere namque penitus non erat ex sequentibus: priuare autem non contingit per id quod omnia sequitur: oportet enim huic quidem inesse, illi uero non inesse. Sed &

manifeste

manifestum, quod alia considerationes eorum quæ sunt secundum electiones, inutiles sunt ad faciendum syllogismum: quemadmodum si consequentia utrumque, eadem sunt: aut si quæ sequitur a, & quæ non contingunt ipsi e: aut quodcunque rursus non accidit utrique inesse: non enim efficitur syllogismus per hæc: namq; si consequentia eadem, ut b & f, fit media figura, prædicatiuas habens propositiones: si autem quæ sequitur a, & quæ non contingunt ipsi e, ut c & h, prima figura, priuatiuam habens propositionem, quæ ad minus extremum: si uero quodcunque non contingunt utriusque, ut d & h, priuatiuæ ambæ propositiones, aut in prima aut in media figura: sic aut nullomodo syllogismus.

Hucusque modum inueniendi medium, ac dispositio- nem secundum unamquamque figuram perstrinxit, nunc expositurus que sint inutiles inspectiones ad medium inuestigandum: & inquit non esse eligenda, que omnia consequuntur, propterea quod ex binis uniuersaliter affirmatiuis in secunda, uel supra enarrauimus, non eriguntur uti- lis complicatio: si enim fieret, aut affirmatiuum concluderetur problema, aut negatiuum: non affirmatiuum, quoniam ex sequentibus utrumque, hoc est, in secunda figura, nulla penitus concluderetur affirmatiua: neque negatiuum, quoniam si conclusio negatiua ad minus altera propositionum consimilis est: & quemadmodum diximus, non esse eligenda, que simpliciter omnia consequuntur, ut ens, & consimilia, eodem pacto limitatiùs dicendum erit de ijs, que non consequuntur absolute omnia, sed utrumque tantum, hoc est, subiectum ac predicatum: puta, si uelle mus concludere omnem hominem animal esse, & accipere mus animatum: hoc enim non sequitur omnia uniuersaliter, sed tantum animal & hominem, uel & pauca alia. Eodem pacto inutiles erit inspectio, si accipiamus antecedentia prædicatum, ac repugnantia subiecto: ex his enim syllogismus effiat in prima cum minore negatiua, qui nullam nisi refracte, & secundum artem, conclusionem syllogisticè colligit: puta, Omne c h a, Nullum e c h, ex his enim propositionibus nil uel ratioanij sequitur: nisi fortasse artificose, & non secundum naturam dixerimus hæc fieri conclusionem, Aliquod a non est e, uerum non hoc intendebamus, sed conuersum: quod si negatiua in parte terminis retrocederet, posset & hæc complicatio inter utiles utique connumerari. Eadem quoque ratione ostendi potest, nec etiam in secunda figura posse fieri utilem coniugationem: si quis ita dicat posse syllogizari, Nullum e est c h, Aliquod a est c h, per conuersionem uniuersalis affirmatiue in particularem, ex quibus colligitur in tertio se-

cunde, Aliquod a non est e, quia ergo non remeat particularis negatiua, non possumus conclusionem inuentam concludere, que est, Aliquod e non est a. Idem inutiles & non syllogistica coniugatio fiet, si utriusque repugnantia eligemus: propterea quod ex ambabus negatiuis in nulla penitus figura, syllogisticam aliquid effiat: & ita habemus in summa inspectiones omnes ad medium inueniendum pertractatas, tam utiles quam inutiles: quis etiam modernorum nonnulli ingeniosè admodum hoc disticho comprehendere:

Fecana, Cageti, Dafnes, Hebare, Gedaco: Gebali stant, sed non stant Febas, Hedæ, & Heæ, Vbi notes, quod a in ultima syllaba uniuersalem significat affirmatiuum: i, affirmatiuum in parte: e, uniuersaliter negatiuum: o, in parte: in alijs uero syllabis ab ultima a significat prædicatum, e subiectum: unde quam diat fecana, significat, quod ex fe, hoc est, consequentibus subiectum (nam f, consequentia subiecti significabat) & a, antecedentibus prædicatum, concluditur a, hoc est, uniuersaliter affirmatiua. & ita relique omnes dictiones in his con- tentæ uersibus exponendæ erunt: quæ propter fecana, Cageti, Dafnes, Hebare, Gedaco & Gebali, hæc omnes inspectiones consistentes erunt, atque utiles. Febas uero, Hedæ & Heæ, non consistent, neque utilem faciunt inspectionem.

Versus duo quibus utiles coniugationes ab inutilibus distinguantur.

Sed manifestum & qualia eadem accipienda, quæ secundum inspectionem, & non qualia diuersa aut contraria: primum quidem, quoniam inspectio mediæ gratiæ: medium uero non diuersum, sed idem oportet accipere: postea & in quodcunque accidit fieri syllogismum, eò quod fuere accepta contraria, aut non contingentia eidem inesse, in prædictos omnia reducentur modos: ueluti si b & f contraria, aut non contingunt eidem inesse: erit enim his acceptis syllogismus, quod a contingit inesse nulli eorum, quæ sunt e, sed non ex ipsis, uerum ex prædicto modo: nam b a quidem omni, e uero nulli inerit: quare necesse b idem esse alicui h.

Occurrit nunc tacite aidam obiectio: quoniam enim supra dictum fuerat, ex supra relatis planum ac perspicuum esse, syllogismum omnem ex tribus constare terminis: posset aliquis non immeritò dicere, nōne aliquando fit utilis complicatio ad uniuersalem negatiuam concludendam: si consequentia utrumque fuerint aut contraria, aut disperata: & consimiliter, si antecedentia subiectum, & consequentia prædicatum, eodem pacto se habuerint?

Tacite obiectio.

Respondet itaque Philosophus, inquit, inspectio- nes istas penitus inutiles esse, tum quia inspectiones inueniendi

Philosophi, inueniendi

inueniendi medij gratia fiunt: medium autem unum est, & non plura: quemadmodum esset si contraria acciperemus: tum uero, quoniam si in inspectionibus istis aliquid est utilitatis, illud proaludibio ex supra enarratis inspectionibus prouenit: nam si b & f contraria sunt, accidit ex consequentibus prædictatum, & repugnantibus subiecto rationum fieri, hoc est b, & h idem esse, aut f & d: puta in exemplo, sit, quemadmodum inquit Philoponus, b nigrum, a Aethiops, f albus, c cygnus, poterimus ita rationari, Omnis Aethiops niger, omnis cygnus albus, nullus cygnus Aethiops: uel, ut melius inquit Alulidius Rosadis, si uelimus monstrare pulchritudinem non esse finem hominis, & ita faciamus, Omnis finis hominis est bonus, omnis pulchritudo est mala, nulla pulchritudo est finis hominis: hoc enim idem est, ac si diceremus, Omnis finis hominis est bonus, nulla pulchritudo est bona, nulla pulchritudo est finis hominis: aut sic, Nullus finis hominis est malus, omnis pulchritudo est mala, nulla pulchritudo est finis hominis. Hæc sunt que in summa dicat Aristoteles. Verum, referent Philopono, contextus uarijs in uarijs reperitur codicibus: nonnulli enim contextus ita se habent, Sed manifestum, & qualia eadem accipiendae, que secundum inspectionem, & qualia diuersa aut contraria: alij dicant, Et non qualia diuersa aut contraria: si priore modo legatur, sensus erit, Quoniam ex prædictis manifestum, que eadem accipienda sunt, manifestum etiam erit, que diuersa aut contraria: ita quod sit tanquam porisma ex supra dictis concludendum: si uero aliter & melius se habuerit contextus, sensus erit, Manifestum nobis factum est ex prædictis, que eadem accipienda secundum unumquodque problema, & non que diuersa aut contraria: non enim eligenda que contraria aut diuersa, quodque melius ita se habeat contextus, planum ex consequentibus.

Rursus si b & g, non contingunt eidem inesse, quod a non inerit alicui eorum quæ sunt e: sic etenim media erit figura: nam b a quidem omni, g uero nulli inerit: quare necesse b alicui eorum quæ h, idem esse: namque non contingere b & h eidem inesse, nihil differt, quam b idem esse alicui eorum quæ h, omnia enim accepta sunt non contingentia inesse ipsi e. Manifestum igitur, quod ex his ipsis inspectionibus nullus syllogismus. Quod si b & f contraria, necesse b idem esse alicui eorum, quæ h, & syllogismum per hæc fieri. Accidit itaque ita speculantibus, inspicere aliam viam à necessaria, propterea quod latet identitas eorum quæ b, & eorum quæ h.

Posteaquam monstrauit, quomodo ex inspectione contrariorum concludimus unum: scilicet negatiuum, exponit nunc,

Noti diuersitatem contextus in uarijs codicibus Grecis.

quomodo eadem inspectione posimus negatiuum quosq; in parte colligere, inquit, si b & g, hoc est, consequentia prædicta, & antecedentia subiectum, fuerint aut contraria, aut disparata, quod a non inerit alicui e, id est, negatiuum concludemus in parte: nam b inest omni a, nulli uero g inest: quare in secunda figura concluditur, q nulli g est a: & quoniam omne g erat e, facta conuersione, & aliquod e erit g: & ex consequenti, aliquod e non erit a: puta, sit cœclum dendum, aliquod hominē non esse albu, sit a album, e homo, b disgregans uisum, g Aethiops: ita ratio dabitur in secunda figura, Omne albu est disgregans uisum, nullus Aethiops est disgregans uisum (hoc enim pro cōfesso accipiuntur): quoniam supponitur g & b aut contraria esse aut disparata: deinde concluditur in secunda, Ergo nullus Aethiops est album: deinde quia Aethiops antecedebat hominem, faciamus ita, Nullus Aethiops album, omnis Aethiops homo, aliquis homo non est album: uel ex conuersione minoris in prima figura: hoc est enim quod uoluit Aristoteles quā dixit, sic enim media erit figura: nam b a quidem omni, g uero nulli inerit: ita, Omne a b: nullum g b, sic enim fit media figura: quare necesse est, alicui eorum que h idem esse: hoc est consequentia prædictatum alicui repugnantibus subiecto: puta disgregans uisum, quod consequitur album repugnare, alicui homini, ut Aethiopi: nulla enim differentia est dicere, b & h non posse eidem inesse, & b idem esse cum aliquo h, nam per h omnia accipiebamus, que repugnabant ipsi e. Et hæc est uera huius loci expositio. Alexander autem uagatur, diuersas ac multas adferens expositiones: & aliquando uult Philosophum dixisse, b inesse nulli g, pro eo quod est, alicui non: nonnunquam uero asserit non in parte, sed uniuersaliter negatiuum concludi. Nos autem tot enarrationes adducere absurdum fore duximus: ne inuasiū & ab usu, nostra excresceret oratio. [Accidit itaque.] hoc est, qui talem modum inueniendi medium sectati sunt, uiam ac methodum non necessariam perseruatū sunt: non necessariam dico: quoniam nostra hæc, quam tradimus, satis superque sufficiens erat. Hoc autem, inquit, scire, quoniam plerique que ignorabant, an b & h essent eadem: hoc est, an consequentia prædictatum & repugnantia subiecto, in unum conciderent.

Eodem autem pacto se habent & syllogismi ad impossibile deducentes cum ostensiuis: namq; & hi fiunt per consequentia, & que consequitur utrumque, & eadem inspectio in ambobus: quod enim ostensiuè monstratur, & per impossibile est ratiocinari per eodē terminos: & quod per impossibile, & ostensiuè: ut quod a nulli eorum, que e, inest. Ponatur enim alicui inesse: quoniam igitur b omni a, a uero alicui eorum, quæ e, b alicui eorum, quæ e, inerit: sed nulli inerat. Rursus quod alicui inest:

alicui inest: si enim a nulli eorum quæ e, e uero omni g: nulli eorum quæ g, in erit a: sed omni inerat. Consimiliter autem & in alijs problematibus: semper enim, & in omnibus, erit monstratio per impossibile, ex consequentibus quæ sequitur utrumq;: ac secundū unumquodque problema, eadem consideratio & ostensiuè uolenti ratiocinari & ad impossibile ducere: ex eisdem namque terminis utraq; demonstrationes.

Omne quod potest per syllogismū monstrari potest & p deductione ad impossibile.

Posteaquam monstrauit in omni syllogismo ac demonstratione, medij inueniri ex prædicta inspectione, ne quisquam male existimaret hypotheticos ac conditionales syllogismos aliam methodum habere ad inuestigandum medium, ac propositiones inueniendas, uult in præsentia Philoponus monstrare, non differre suppositorios syllogismos, quod ad hoc, a categoriis ac prædictatiuis: & primò hoc asserit de deducantibus ad impossibile: hi enim, quemadmodum & supra reuolimus, pars sunt hypotheticorum, et reddunt huius rationem: quoniam quod ostensiuè monstratur, potest & per impossibile argui: argui dico, non demonstrari: plerumque namque sunt, que per impossibile tantum demonstrari possunt, quemadmodum omne diametrum incommensurabile esse: uerum, ubi tanque syllogismum ratiocinatio nonque rectam facimus, ibidem & per eodē terminos per impossibile possumus ratiocinari. Puta in exemplo, sit monstranda uniuersalis negatiua, quod a nullum e sit a, accipimus secundum supra assignatam methodum, ali quod consequens a prædictatum: quod idem sit alicui repugnantibus subiecto, & erigemus syllogismum ostensiuum hoc pacto in secunda figura, Omne a est b, h nulli e est b, h nullum igitur e est a: quod si ex hypothese, et per impossibile hoc idē uelimus ostendere, supponemus conclusionis inductæ contradietorium, cumque hoc, & altera præmissarum propositionum, alterius oppositum inducimus, hunc in modum, Omne a est b, aliquod e est a, aliquod ergo e est b, h, auius oppositum, supra acciperamus: quod adhuc clarius exemplo eluadatur, sit monstrandum, Nulla uoluptatem esse bonam, accipiam medium terminum Perfectum, & ita ratiocinabor, Omne bonum est perfectum, nulla uoluptas perfecta, nulla uoluptas boni: uel sic per impossibile, Omne boni est perfectum, aliqua uoluptas boni, aliqua uoluptas perfecta: sed supra dictum & admissum fuerat, Nulla uoluptatem perfectum esse. Itidem si proponatur monstranda affirmatiua in parte, faciemus ex antecedentibus utrumque in tertia ratiocinatio hoc pacto, Omne c g est a, omne c g est e, ali quod ergo e est a, quod si per impossibile monstrare uelimus, hoc pacto faciemus, Nullum e est a (hoc enim est conclusionis oppositum) Omne c g est e, ergo nulli c g est a, cuius contrariū maior prioris ratiocinatio assererat: nam hoc est, quod in cōtextu dicitur [Sed oē inerat.] sit in exemplo terminum, Boni, uoluptas, & speculatio: medij, speculatio. Ita dicendū erit & de alijs problematibus, uniuersali, in qua,

affirmatiuo ac negatiuo in parte. [Semper enim & in omnibus.] hoc est, semper & in omni deductione, si animus fuerit monstrare per impossibile, hoc faciemus ex antecedentibus & consequentibus utrumq; tam subiectum quam prædictatum.

Sed queritur, quomodo tria sint, que ad medij inuentionem inspicimur, antecedentia, consequentia, ac repugnantia, que de antecedentibus ac consequentibus meminere, nullam de repugnantibus mentionem faciens.

Dubitatio.

Solutio.

Respondemus, hoc idē euenisse, quoniam deductione ad impossibile maxime uti consueuimus ad ostendenda problema negatiua, que monstrari per impossibile non possunt, nisi ex antecedentibus ac consequentibus: sic enim monstrare consueuimus, uacuum non esse, sic diametrum incommensurabilem, & reliqua consimilia: que omnia idē d arguuntur, quia eorum opposita ostensiuè monstrantur ratiocinatio: que quoniam affirmatiua sunt, propterea ex antecedentibus & consequentibus tantum ostenduntur. [ac secundum unumquodque problema.] non hoc dicit, quod ex eisdem monstratur uniuersalis affirmatiua ostensiuè ratiocinatio, ex quibus deductione ad impossibile, & sic de reliquis problematibus (namque hoc potius conuerso fieri consueuit, si n. uniuersalis negatiua ostensiuè arguatur, ex consequentibus ac repugnantibus arguetur: si uero eadem monstratur deductione ad incommodum, hoc fiet ex antecedentibus utrumq;: hæc enim sunt que affirmatiua monstrant in parte, quæ falsam esse concludimus, & qua perempta, ad uniuersalem negatiua concludendam, reuertimur) non hoc ergo dicit, sed magis, quod ex eisdem monstramus ostensiuè uerā aliquam conclusionem, ex quibus in deductione ostendimus falsam inueniendam conclusionem: uel aliter, quod eadem sit generalis consideratio, non autem in specie: in omnibus namque problematibus inspicimus ad antecedentia & consequentia ac repugnantia: licet in diuersis problematibus, diuersis modis.

Quemadmodum si monstratum est a inesse nulli e, quoniam accidit & b inesse alicui eorum quæ e, quod impossibile: si acceptum fuerit b inesse e quidem nulli, a uero omni, planū itaq; quod a inerit nulli e. Rursus si ostensiuè ratiocinatu fuerit a inesse nulli e, supponentibus inesse, per impossibile monstrabitur nulli inexistens: consimiliter autem & in alijs: in omnibus enim necesse, communem aliquem accipere terminum alium à suppositis, ad quem erit falsi syllogismus. quare conuersa hac propositione, altera uero similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eodē terminos.

Si inquit, per impossibile ostendamus, nullum e esse a, accipientis huius oppositum, concludemus aliquod e esse b, quod

quod est impossibile: quoniam supposueramus, nullum e esse b, et omne a esse b, ita enim concludebamus, nullum e esse a, in secunda figura: uel melius, si inquit, per impossibile monstratum sit, nullum e esse a, hoc pacto, Aliquod e est a, et a est b, ergo aliquod e est b, possumus esse eisdem terminis, hoc est, eadem generali inspectione uel magis ex eisdem terminis, qui sunt a b, ostensiuè monstrare eandem conclusionem, si accipiamus, Omne a b, nullum e b, nullum igitur e a, quod si rursus idem ostensiuè ratioanati fuerimus, hoc est, nullum e esse a, poterimus supposito huius cōtradictorio, Aliquod e est a, monstrare per impossibile eandem conclusionem, Nullum e est a: et in alijs problematis consimiliter: quare quod ostensiuè monstratur, idem, ac per eosdem terminos, per impossibile deducitur. Conuertuntur itaque pacto aliquo monstraciones istæ. Sed quaerunt Philoponus atq; Alexander, quomodo hoc sit uerum: supra namq; ostendimus quartam secunde figure compliationem, et quintam tertie, per impossibile quidem monstrari posse, non tamen ostensiuè. Respondent, hoc nō esse intelligendum quo ad modos syllogisticos, sed quo ad probabilitates: licet enim utilitas compliationum illarū non possit ostendi, aut cōuersione, aut ostensiuè ratioanatione, quodam tamen problema in illis compliationibus per impossibile arguitur, idem poterit ostensiuè etiam monstrari, et cōuersione. In omnibus enim necesse. In omnibus inquit, ratioanāns ostensiuè, ac deductionibus ad incommodum, necesse est aliquem terminum alium a suppositis communem utriusque monstracioni accipere, suppositos uero terminos uocauit, ambas extremitates, a inquam, atq; e: communem autem terminum, qui extrinsecus accipitur ad questū monstracionem, putā b, qui communis, inquit Alexander, ideo numeratur, uel quia in utraq; monstracione asciatur, uel quia mediū sit in ostensiuè ratioanatione. Si n. in ostensiuè propositum sit, nullum e esse a, accipientes b terminum extrinsecus, ipsum mediū constituemus (ueluti supra satis exposuimus) et ad hunc in deductione ad incommodum facimus falsū syllogismum, hoc est, concludimus conclusionem falsam, qua perempta, ad primarium reuertitur, questum, quare conuersa hac propositio, hoc est, hac conclusionem, in suum oppositum, quod. postea efficitur in ostensiuè monstracione propositio, altera uero propositio non mutata ac similiter se habente, ostensiuè fiet syllogismus per eosdem terminos: putā in exemplo, sit monstrandum per impossibile, Nullū e esse a, accipiemus extrinsecus communem terminum b, et hunc in modum ratioanabimur, Si nō est uerum, Nullū e a, sit oppositū, Aliquod e a, Omne a b, ergo Aliquod e b, quod est impossibile, si itaq; ex hoc uoluerimus ostensiuè perficere syllogismum, accipiemus conclusionem conclusam, Aliquod e b, et eam uertemus in oppositum (hanc enim uocat conuersam) ita, Nullum e b, et eam, hac, et altera eadem permanente (quæ erat omne a b) constituemus syllogismum hoc pacto, Omne a b, nullum e b, nullum e a, et ita facta erit ostensiuè monstratio ex deductione ad incommodum. Vbi notes, quod mutationem ex contradictorio in contradictorium hoc in loco conuersio mutatione a nem nuncupauit, fortasse eodem pacto aut consimili, quo cōtradictorio syllogismos conuersiuos dicere consueuimus, sed hæc in seruo in cōtra-

Dubium Philoponi, et Alexandri.

Solutio eorum.

Qui sunt suppositi termini.

Qui sunt suppositi termini.

Conuersio sumitur pro mutatione a nem nuncupauit, fortasse eodem pacto aut consimili, quo cōtradictorio syllogismos conuersiuos dicere consueuimus, sed hæc in seruo in cōtra-

dictorium. Differt namque ostensiuus ab eo, qui ad impossibile: quoniam in ostensiuo, secundum veritatem utraq; ponuntur propositiones: in eo autē, qui ad impossibile, solum una. Hæc igitur magis erunt manifesta per sequentia, quando de impossibili dicemus: nunc uero tantum nobis sit manifestū, quod ad eadem inspiciendum & ostensiuè uolenti ratiocinari, & ad impossibile ducere. Sed in alijs syllogismis, qui ex suppositione (quemadmodum quicūque secundum transumptionem aut secundum qualitatem in subiectis) non in iis, quæ a principio, sed in transumptis erit consideratio: modus uero inspectionis idē. Considerare autē & diuidere, quot modis, qui ex suppositione: monstratur itaque unumquodq; problematum sit.

Quoniam supra monstrauerat, quæcunque arguuntur ostensiuè, eadem et deductione monstrari: ideo hoc in loco uult differentiam quandam ponere inter ostensiuam ratioanationem, ac ducenem ad incommodum, non enim solum differunt, quo ad formam, sed etiam quo ad materiam, proprie a quod in ostensiuo syllogismo ambæ ueræ accipiuntur propositiones ad concludendam conclusionem ueram: non enim potest uerum ostensiuè concludi, nisi ex ambabus propositionibus ueris: sed in deductione uera colligitur cōclusio, et ex altera tantum ueræ: quemadmodum supra satis monstrauimus: an uero syllogismus nuncupetur tantum ratioanatio quæ aliquid monstrat, an et cōuersio, et deductio ex oppositis syllogismi nuncupetur, in secundo Priorum logo sermone discutemus. Propositionem autē falsā, inquit Alexander, uocat oppositum conclusionis, quod propositio uis uicem obtinet in deductione ad incommodum, aut propositionem falsā dicit propositionem in deductione conclusam, cuius sublatione, propositum inferitur: puta aut hanc, Aliquod e est a, aut hanc, Aliquod e est b. [Hæc igitur magis] hoc est, differētia inter ostensiuū syllogismū, ac deductionem, magis eluadabitur in secundo Priorum, quādo de deductione ad impossibile sermone faciemus. [Sed in alijs syllogismis.] monstrauerat superius, eadem facta inspectione posse et ostensiuum, et ad impossibile syllogismū construi: nūc autē inquit, in alijs hypotheticis, ut quicūque secundum transumptionem, aut secundum qualitatem sunt, non fieri syllogismum in subiectis, quæ a principio, sed secundum transumptis: sed quo ad modum inspectionis, non differunt. Vbi satis, quod syllogismos secundum transumptionem uocant Philoponus atq; Alexander, qui sunt secundum assumptionem: quod enim iuniores, inquit, assumptionem uocant, Aristoteles transumptionem dicit. Cæterum, expositio hæc, meā quidem sententiā, locum non habet: si enim ita secundum transumptionem intelligeret Aristoteles, non postea subiungeret [aut secundum qualitatem] nam qui sunt secundum qualitatem, illi etiam hoc pacto existunt secundum transumptionem

Ostensiuus syllogismus et ducens ad impossibile, differunt quo ad formam et quo ad materiam.

Quid per propositionem falsam intelligat hic Philosophus de mente Alexandri.

Quid per syllogismos in subiectis secundum transumptionem intelligam Alexander et Philoponus. Contra expositioem Philoponi et Alexandri.

transumptionem. Præterea nōme et qui ad impossibile deducunt, et ipsi hoc pacto dici possunt secundum transumptionem: profecto etiam namq; et ipsi et omnes deniq; non secundum uerū hypotheticā, ac nisi, ueluti supra exposuimus, in autē syllogismum ad transumptū, satis itaq; ut secundum transumptionem uocamus eos, qui ex conuersione nuncupantur. In enim proprie appellatur secundum transumptiōem, putā, conuēdas uolo, si monstratū fuerit anima hominis esse immortalē, q. planum inter nos sit, omne animā esse immortalē: hic enim transumptū est, animam hominis esse immortalē: que sit uero primariū, oem animā esse immortalē. Ratioanatio igitur nostra, aut inspectio, non ueratur a rā primariū questū, sed a rā transumptū: quoniam hoc ostēdo, primariū deinceps questū pro cōpō habebimus.

Expositio Burane qui sit syllogismus secundum transumptionem.

Qui sunt hypothetici secundum qualitatem.

Quid per subiectū uoluerit Aristoteles.

Expositio Philoponi melior.

Alia expositio Alexandri.

Secundum qualitatem uero uocat eos, qui a maiori, a minori a simili, a casibus, a cōiugatis nuncupantur, de quibus oibus late in Topias pertractatur: putā in exēplo, in maiori, qui locus ad destruendū magis, q. ad construendū est aptus, Magis uideatur felicitas in sanitate, q. in diuitijs consistere: uerū sanitas non est felicitas, neq; igitur diuitiæ: q. enim felicitas in sanitate magis, q. in diuitijs consistit, hoc tanq; notū præsupponitur: q. aut sanitas nō sufficit ad felicitatē, hoc est transumptū, quod monstrandū relinquatur hunc in modū, Nullus uitiū habens est felix, sed nulli sani uitiū habet, nō itaq; sola sanitas felicitē facit. Cōsimiliter in reliquis arguentiū erit. Quod uero dicit in subiectis, Diuus Albertus ita intelligit, ut sensus sit, in alijs syllogismis hypotheticis, quæ admodum in ijs, qui sunt secundum transumptionem, aut secundum unā qualitatem, in subiectis ac suppositis diuersis (nā suppositorij atq; hypothetici a simili, a maiori, et id genus rōania omnia, arguunt ab una qualitate, existente ad minus in subiectis duobus) in omnibus itaq; his, consideratio sit in transumptis, non in ijs, quæ a principio. Melius Philoponus, in subiectis, inquit, hoc est, in antecedentibus, ita ut sic construatur, in alijs hypotheticis, quemadmodum quicūque sunt secundum transumptionem, aut secundum qualitatem, consideratio est in subiectis atq; antecedentibus: in antecedentibus dico nō principālibus, sed secundum transumptionem: putā in exemplo supra allato, syllogismus categoricus non fit ad monstrandū questū primariū, ueluti q. ois anima sit immortalis, itaq; sic faciat, Si omnis anima semp mouetur, omnis aia est immortalis, sed omnis aia semp mouetur (hoc enim ipse uocat subiectum, et antecedēs a principio: quoniam est antecedēs hypotheticæ propositionis, monstrantis questū primariū) sed prædiciuū rōaniū fit ad monstrandū subiectū, et antecedens transumpti: erit aut transumptū et acceptū ex conuersione, si anima hominis est immortalis, q. omnis aia est immortalis: sed anima hominis est immortalis: ad hoc enim quod est antecedēs transumpti, fit categoricus syllogismus, et indigemus supra tradite inspectionis. Aliter Alexander, in subiectis seu suppositis (hoc enim sonat ὁ ὑποκείμενος) i. in hypotheticis ac suppositorijs syllogismis: ut sensus sit, in alijs uero hypotheticis, præter eos q. ad impossibile, ut quicūque secundum transumptionem, aut qualitatem sunt, nō est consideratio in ijs, quæ a principio posita sunt, sed in transumptis. [Considerare autē et diuidere] quoniam non oēs hypothetici p supra dictas inspectiones inquisitionem faciunt, sed erant nōnulli qui nō penitus diuerso procedebāt, ob hoc dixi faciendā esse considerationē ac diuisionem hypotheticorum omnium, inuestigando an o-

Syllogismi hypothetici, quos secunda analogiam Theophrasti.

Syllogismi hypothetici reductur in tres figuras, de mētē Theophrasti.

Est autem & alio modo nonnulla horum ratiocinari: quemadmodum uniuersalia per particularem inspectionem ex suppositione. Si enim c & g eadem sint, solis uero g accipiatur e inesse, a inesset utique omne e. Et rursus, si d & g eadem, e autem de solis g prædicaretur, quod a inerit nulli eorum quæ e. Planum itaque, q & sic inspiciendum.

De hypotheticis omnibus hucusque facta fuit mentio, de mistis, de secundum totum hypotheticis, de ijs, qui secundum qualitatem, de ijs qui ex conuersione, unum supererat declarandum, quod in ijs, qui ex conuersione, accidit aliquando per alias methodos, q per supra dictas, medijs fieri inuestigationem: si enim ex præcedente accepimus terminos sibijuncte cōuerti ex particulari inspectione, hoc est,

hoc est, ea methodo, qua partialia concludimus problemata, poterimus uniuersalia colligere: erat enim ad affirmatiuum in parte concludendum, methodus et inspectio, si antecedentia utrumque, puta c et g, eadem erant: ad negatiuum autem in parte, si antecedentia subiectum, et repugnantia predicto in unum conuiderent: inquit, igitur inspectiones istas aptas esse ad concludenda uniuersalia, affirmatiuum, inquam, et negatiuum, si supponerimus, ac conuiderimus terminos ad se inuicem conuerti: si itaque c et g, hoc est, antecedentia utrumque, predictum ac subiectum, eadem sunt, et e subiectum in se solis g (hoc est, c et g conuertuntur) concludere poterimus a inesse omni e, hoc est, uniuersalem affirmatiuum: puta in exemplo, sit a animal, sit e homo, sit g risibile: tunc ita arguemus in tertia, Omne risibile est animal, Omne risibile est homo, Omnis ergo homo animal: hoc autem ideo euenit, quoniam minor uniuersaliter conuertitur: si enim omne risibile homo, et conuerso, omnis homo risibile: hoc enim ex conuersione seu suppositione accipitur fuerat. Sed dubitat Philoponus, quomodo uerum sit, hominem inesse soli risibili, nam et rationali inest, et alijs copulibus. Ceterum dubitatio ista frivola nimium est: quoniam dicimus, hominem solis inesse risibilibus, hoc uolumus, quod nullum reperitur subiectum, de quo homo predicatur, quin illud sit risibile: et hoc uerissimum est. Rursus si accipiantur antecedentia subiectum, et repugnantia predicto, eadem esse, puta g et d, ex quibus concludere consueueramus partialiorem negatiuum: et hoc est, subiectum quæsitum conuertatur cum g, hoc est, medio termino: tunc ex inspectione ista possumus uniuersaliter negatiuum concludere: puta in exemplo, sit a lapis, e homo, et g d risibile, ita sciam, Nullum risibile lapis, Omne risibile homo, Nullus homo lapis: sic enim per particularium inspectionem possumus in tertia uniuersalia concludere: sed hoc idem fieri posset in secunda figura, conuersis utrisque propositionibus: ac rursus in præcedente inspectione, si omnes termini ad se inuicem conuertitur supponatur: dicere enim soliti sumus in terminis æquiuocantibus ex utrisque affirmatiuis in secunda utilem astrui posse complicationem. Ceterum ne quid proposito deficeret, quod alij omiserunt, binas istas methodos ad uniuersalia concludenda problemata ex particulari inspectione, unico uersu comprehendimus hunc in modum, Cætera si fuerint, et Dages uersa uisum, hoc est, si termini uisum conuertantur, ex antecedentibus utrumque, et antecedentibus subiectum, ac repugnantibus predicto, ualebitur a et e concludere, i. uniuersale affirmatiuum ad negatiuum.

Eodem autem modo & in necessarijs & contingentibus: eadem namque consideratio, & per eosdem terminos erit ordine eius, quod est Contingere, & eius quod est Inesse, syllogismus: accipiendum autem in contingentibus & quæ non insunt, sed possunt inesse: monstratum enim est, quod & per hæc fit eius quod est Contingere, syllogismus: consimiliter autem se ha-

Dubitatio
Solutio.

bebit & in alijs predicamentis. Planum igitur ex dictis, non solum quod accidit per hanc viam fieri omnes syllogismos, sed & quod per aliam impossibile: monstratum namque est, syllogismus omnem per aliquam prædictarum effici figurarum: hæc autem non accidit per alia constitui, quam per consequentia, & quæ unumquodque consequitur: ex his enim propositiones & medij acceptio: quare neque syllogismus accidit per alia fieri. Via igitur de omnibus eadem & circa philosophiam, & circa artem qualemcumque & disciplinam: oportet enim inexistentia, & quibus insunt, circa utrumque videre, & his pluribus abudare, atque hæc per tres terminos considerare, destruentem quidem sic, constructentem uero sic: ueritatem quidem ex iis quæ secundum ueritatem describuntur in propositionibus secundum opinionem.

Occurrit tamen obiectio: posset enim quispiam ambigere, an quemadmodum complicationes syllogisticæ ac syllogismorum principia uariantur in contingentibus necessarijs, atque inexistentibus, ita etiam inspectioni modi: inquit, eundem modum inueniendi medij in omnibus esse: præterquam quod in contingentibus non accipimus, quæ insunt, sed etiam quæ inesse possunt: hoc autem dicitur, quoniam superius dixeramus, contingens predicari non solum de eo, quod inerat, sed etiam de eo, quod non inerat, inesse tamen poterat: uerè de his supra satis diximus. [alijs predicamentis] alia uocat predicamenta, possibile, impossibile, probabile, bene, et male: sunt enim modi quasi infiniti: qui tamè proprie ac legitime dicuntur, modi sunt, quos supra recensimus: predicamenta uero, inquit Alexander, dicuntur, quoniam semper predicantur. [Planum igitur ex dictis] Hucusque omnem artem inueniendi medij pertractauit Aristoteles: nunc autem, inquit, non solum artem omnem, ac scientiam procedere hac uia, sed et aliam, quæ hoc faciat, inueniri nullo modo posse, propterea quod syllogismus omnis ac ratio animi per aliquam trium supra descriptarum figurarum efficiatur: in omni autem figura, arte superius tradita utimur, ad inueniendum medij. [Via igitur de omnibus] hoc est, uia et modus inuestigandi propositiones, idem in scientia quacunque, siue illa sit scientia diuina ac theologica, siue ars operatiua, seu disciplina: ac mathematica cognitio: omnes enim hæc eadem utuntur uia ad propositiones inquirendas. Philosophiam igitur uocat, quam alibi diuinam scientiam appellat, quamque in libris post naturalia explicat: hæc enim

Philosophia. diuina scientia.

enim est, quam primum sapientiam uocabat: cuiusque consulti, sapientes, uel etiam sophistæ dicebantur. Primus autem Pythagoras hos philosophos appellauit apud Leonem tyrannum: ipsamque scientiam, philosophiam, artem uero intelligit hoc in loco scientiam, quæ circa opus uerfantur, quæ admodum moralis, astrologia, geodesia, ac consimiles, quarum finis in opere consistit. Sed disciplinam, mathematicas scientias nuncupat, quæ in sola speculatione consistunt, ueluti Geometria, Arithmetica, Astronomia, Stereometria, et id genus scientiarum: oportet enim in his oibus inexistentia, et quibus inest unumquodque, hoc est, antecedentia, et consequentia, addere etiam repugnantia, uiderè, et horum copia maximam habere, ac per tres terminos ordinare, uno modo destruendo, ac monstrando negatiua problemata, aliter construendo, dum ostendimus affirmatiuum: ac scandum ueritatem, hoc est, demonstrando, ex propositionibus secundum ueritatem, hoc est demonstratiuis, primis, ueris, et immediatis: ad dialecticos uero, id est, probabiles syllogismos ex propositionibus secundum opinionem ac probabilibus. Dialecticam namque hoc in loco eam uult, quam nonnulli Topiam seu localem nuncupant, et am quæ altera parte conuertitur rethoricam uoluit, quæque ob id potentia uocatur, quia contraria potest concludere: alij uero, quemadmodum Plato, dialecticam uocabant totam eam, quam logicam appellamus, hoc est, diuidentem, definiendam, demonstrandam, ac resoluentem artem. Alij autem, quemadmodum Stoici, referunt Alexandro in Topica Aristotelis, dialecticam nuncupabant, quam nos primam diuinam philosophiam: quorum sententia accipit etiam Plotinus in tertio prima Enneados, in ipsam finis: Dialectica est habitus, qui ratione de unoquoque potest dicere, quid sit unumquodque, et quo ab alijs differat, quouè conueniat: præterea, quomodo, et ubi sit quodlibet: et si est, quid est, atque entia quot sint, et non entia rursus: sed ab entibus alia: et paulo infra, De omnibus, inquam, non opinione, sed scientia tractans, ab errore qui circa sensibile accidit, uacans, intelligibili profus adheret, atque ipsam diligenter agit, falso posthabito, nutricis animam in ipso ueritatis campo. Hæc ille, et complura alia. Et licet Proclus in primum elementorum, et Diuus Scuerinus, ac alij nonnulli uoluerint apud Platonem dialecticam uocari, quam nos logicam dicimus, hoc est, diuisionem, definitiuam, resolutiuam, ac demonstratiuam, uidetur tamen non alia existisse Platonis opinio in septimo de republica, in Sophista, atque etiam Phædro, quam hæc, quam Plotinus recitat, dialecticam, in quam uocari ipsam primam philosophiam. Sed de his a libi.

Principia uero syllogismorum uniuersaliter dictum est, & quomodo se habent, & quomodo oportet ipsa uenari: ne aspiciamus ad omnia quæ dicuntur, neque ad eadem, constructentes ac destruentes, neque constructentes de omni aut aliquo, & destruentes ab omnibus aut aliquibus: sed ad pauciora & determinata: secundum uero unumquodque entium eligere, ut de bono aut scientia, priuata autem secundum

vnamquamque sunt plurima. Quare principia quidem quæ secundum unum quodque sunt, experimenti est tradere: dico autem, ut astrologicam, experientiam astrologicæ scientiæ: acceptis enim apparentibus sufficienter, ita inuentæ sunt astrologicæ demonstrationes: consimiliter autem se habet & circa aliam qualemcumque artem ac scientiam: quare si accepta fuerint, quæ insunt circa unumquodque, nostrum iam demonstrationes propalare: si enim nihil secundum historiam derelictum fuerit eorum, quæ uerè insunt rebus, habebimus de omni, cuius est demonstratio, hanc inuenire & demonstrare: cuius autem non est naturaliter demonstratio, hoc facere manifestum: uniuersaliter itaque quomodo opus est propositiones eligere, ferme dictum est: cum diligentia uero percurramus in negotio circa dialecticam.

Hoc est, de propositionibus rationationum ac syllogismorum diximus uniuersaliter, hoc est, non descendentes ad artem aliquam, aut scientiam propriam, sed in communem permanentes, diximus de propositionibus omnibus, quomodo se habent, dum syllogismum constituunt, et quomodo oportet ipsa uenari, quod non est in omnibus problematibus aspiciendum ad omnia superius tradita: hoc est, antecedentia, consequentia, ac repugnantia, sed aliquando sufficit inspicere antecedentia tantum, quemadmodum in particulari affirmatiua, aliquando antecedentia et consequentia, nonnunquam consequentia ac repugnantia: aliàs antecedentia ac repugnantia, secundum quod diuersa astruimus problemata, affirmatiuum, negatiuum, uniuersale, ac partialare, quoniam demonstrationem in aliqua scientia astruimus, ut de bono, aut scientia, sigillatim ac priuata de unoquoque principia ac propositiones querenda: sunt enim tales plurimæ: plurimas tales dixit, non quod reuera plurimæ sint (sunt enim dignitates ac communes animi conceptiones pauca admodum: unde et dicere consueuimus principia secundum numerum pauca esse, multa tamen secundum uim atque potentiam) sed plurimæ sunt respectu principiorum ac propositionum primarum, quæ pluribus conueniunt scientijs: quemadmodum De quolibet, aut affirmatione aut negatione dicitur, si ab equalibus equalia dematur, quæ superant, equalia esse, et consimilia. [Quare principia quidem.] occurrit tamen obiectio: posset enim aliquis non immeritò dubitare, an principia hæc uniuersaliter scientiæ possumus syllogismo consequi: namque fieri hoc non posse uidetur: si enim ratio animi hæc assequeremur, esset utique in infinitum progressio: neque etiam aliter fecerit dicendum est.

N iij ista sua

Artes, id est scientiæ quæ circa opus uerfantur.

Disciplina id est, scientiæ mathematicæ.

Dialectica hoc est localis.

Quid dialectica apud Platonem.

Dialectica quid sit apud Plotinum.

Principia ista suę cognitionis primāpiū nullū habere. Et propter eā experimēto inquit, primāpia hęc experimēto ac memoriā cognoscit: & memoriā quod etiā in Posterioribus exquisitū significauit, qui inquit, ex sensu, memoriā fieri: ex memoria plerūq; facta, experimētum: ex experimētis uerō primōrum primāpiōrum cognitionem acquiri: & adhuc exactiū in alpha maiori post naturalia ad primāpiū, inquit, fieri ex memoria hominibus experimētum, propter eā quod eiusdem rei multe memorię experientia potentiam faciunt: quod etiā Polus Platonius in Gorgia uoluit, quum dixit, Experientia etiam nostris secundum artem facit pro cadere: & sapia, siue inexperientia, secundum fortunam, de his etiam complura alia in Nicomachijs pertractata: uerūm hęc in presentia sufficiant. [Dico autem ut astrologiam.] ponit exemplum quomodo experimēto, quę ad artem ac scientiam primāpia spectant, possumus perapere: namque, inquit, in astrologia, si sufficiēter apparentia acceperimus, habebimus tunc primāpia astrologia ex quibus postea poterimus astrologias demonstrationes erigere: ubi apparentia non intelligit, quemadmodū nōnulli male hallucinantur, quę apparent esse antecedentia (hoc enī fatuum est, quum superius dixerimus prima ista primāpia non cognoscā per antecedentia, aut per syllogismum, sed experimēto magis ac memoriā) uerūm magis apparentia intelligit, sensibilem astrologiam, ac nauticam obseruationem eorū quę apparent, quam in Posterioribus subalternā astrologia uoluit Aristoteles, quamq; Aratus Solensis optime pertractauit: hęc enim gręcę φασκόμωρα, latinē apparentia diā possunt. [Si enim nihil secundū historiam dixit, hoc est narrationem: quemadmodum & in primo de anima, historiam appellauit de anima, quasi dicit, si nullum uerē predicatorum in electione nostra narrando omitemus, poterimus De omni demonstrando syllogismū construere: De omni inquam demonstrando, quoniam nonnulla eius sunt nature, ut ad ea rationum dirigere nullo pacto ualeamus, quemadmodum sunt prima primāpia: hęc enim syllogismo non monstrantur, sed fortasse inductione plana, ac manifesta, efficiuntur: & fortasse hoc est, quod subdit, Cuius autē nō est naturaliter demonstratio, hoc facere manifestum. [Ermē dictum est.] dixit, quoniam hęc in Topico negatō exactiū pertractabuntur (hoc enim est, quod ipse dialecticam uocauit) & propter eā superuacaneum etiam fore duximus hic locos illos oēs, quos in libro de resolutione, ad medium inueniendum, recensuit Albinus Alpharabius, a Genere, a Differentijs, a Proprio, ab Accidentibus, a Causis, ab Oppositis, a Causis & Coniunctis, a Similibus, a Maiori, & a Minori, & ab Aequalibus: licet enim fortasse hęc non inutilis sint, quoniam modum exhibent inueniendi medij, non solum in categorijs ac predicatorijs syllogismis, sed & conditionalibus & inductione & exemplo, quod Aristoteles omisit: quia tamen magis ad librum pertinent Topiorum: ideo hęc in illum usque locū reijcimus. Satis sit enim, hucusque exposuisse quomodo singularia uerē & uniuersaliter predici nequeunt: quomodo predicationes uarijs efficiantur modis: quomodo Stoicenis omnium genus esse afferentes, ipsum in quatuor partibus reuolui: quomodo Plato in quinque: deinde eorum errorem emendasse, qui uolebant, equiuocā secundum analogiam, & equiuocā ad unum, idem significare: facta inibi pulcherrima equiuocorum distinctione, quidq;

Quid per apparentia philosophi intellexerit.

Aratus Solensis.

Noti locos quos ad medium inueniendum recensuit Albinus Alpharabius.

Epilogus super predicatorijs de inueniende medij.

artiali cum indefinita significant propositione: declaratum aut predeterminationes ac signa non addantur predicatis: quare in Topiis non tradiderit modum inueniendi medij: quomodo intelligēdū q; dixit Philosophus ex profyllogismo: modicā de solutam dubitationē de eligendis antecedentibus ac consequentibus, exposuit: fuisse, quomodo inspectio fit at per contraria: solutus ibidem instantiōis quibusdam arca contextum, quomodo intelligendum, alterā propositione conuersa, fieri syllogismum: qui sint syllogismi secundum transumptionem, qui secundum qualitatē: quid in subiectis: quomodo in diuersis figuris efficiantur syllogismi secundum analogiam seu per totum hypothetia nuncupati: quomodo uniuersalia concludantur ex partialibus inspectio: quid per philosophiam intellexit Philosophus, quique primus hoc nomine usus fuerit: quod dialecticę nomen apud diuersos in diuerso usu extiterit, quomodo primāpia experimēto acquirantur, quid per apparentia intelligendum, quod aliter Abunazar de medio inueniēda artem tradiderit. His expliatīs, ad alia transcamus.

Quod autem diuisio per genera, parua quaedam particula est dictę methodi, facile est conspiciere: est enim diuisio uelut imbecillis syllogismis: quod enim oportet monstrare, petitur: ratiocinamur autem semper aliquid superiorum. Primum uerō ipsum hoc latuerat omnes utentes ipsa, & persuadere conabantur, quod esset impossibile de substantia demonstrationē fieri, & eo quod est quid: quare neque & quod contingit ratiocinari diuidentes, intellexere, neque quod sic contingebat, quemadmodum diximus.

Plato, quicq; Academia sequēbantur placita, pleriq; dialecticę, hoc est, primam philosophiam quatuor in partes secebant, diuisuam, definitiuā, demonstratiuam, ac resolutiuam: adeoq; diuisuam magnificabant, ut hanc, teste Alexandro, solam dialecticam appellarent; ac triumphum philosophię dicerent: Proclus tamē Diadochus non de sola diuisiua, sed de tota dialectica protulisse hoc Platonem in septimo de republica uoluit: quicquid tamen sit, & Plato, & antiqui omnes magnam diuidendi methodo uim ac prerogatiuam adscripsere, propter eā quod ipsa quodammodo uia esset ad uenandā definitionem, quemadmodum in Posterioribus etiam traditur, quę ad demonstrationes faciendas tanquam medium adsumunt. Unde & in Phædro ait, se eius uestigia tanquam dei semper sequi, qui optime & diuiderē sciat & definire: & quoniam resolutio compositam resoluūt demonstrationem, ob id resolutorię quoque diuisiue non parua confert: quod sobres, non immerito fortasse uel philosophię uel mathematicarum scientiarum triumphus appellabatur: Aristoteles tamen, qui Platonem, quę admodum pulli equini matrem calabum, repulit: quicquid eundem semper & insequitur & emulatur, uult in presentia opinionem istam de diuisione conceptam pro uirili sua demoliri

Talis quid

Diuisio dialecticę secundum Platonem.

sua demoliri, inquit, diuisionem non solum eam non esse, quę de philosophia ac scientijs omnibus triumphat: uerum ne firmum etiā ac stabilem syllogismum, sed imbecillē ac debilem ualde. Ceteram quoniam diuisio multiformis dicitur (namque & genus in species per differentias diuiditur, & totum in partes, seu formales siue etiam materiales (ex quibus illam, diuisionem hanc partitōnem uocat in Topiis Cicero: quod tamen uix conatit Fabius) & uox equiuoca in propria significata, atque hęc omnia per se dicuntur diuidi: sunt altrimsecūs, quę per accidens partiri consueuimus, quemadmodum subiectum in accidentia: & conuerso, in subiecta accidens, atque accidens demum in accidentia. Quas uerō nonnulli addum diuisiones specterunt in indiuiduo, aut diuisiones ab uno, aut ad unum, superuacaneas omnino existimamus: namq; speciei diuisio in indiuiduo, enumeratio potius quam diuisio censenda est: ab uno autem & ad unum diuisiones, uocēs in sua significata partiantur. Quoniam, inquam, ut modis diuidi aliquid nuncupatur, Aristoteles hoc in loco de ea tantum meminit, quę genus in species diuidit, tanquam omnium dignissima, ut hęc damnata, reliquę etiā eliminentur. Ait ergo diuisionem per genera, hoc est, diuisionē generis in species, paruum quantum partialem esse dictę methodi: per dictā methodi intelligens, quā nup tradidit ad propositiones ac medium inueniendum. Quoniam enim diuisio non ad oē medium inueniendum est utilis, sed ad medium tantum demonstratiuum inuestigandum adsumunt, propter hoc parua quędam particula nuncupatur dictę methodi: aut per dictam methodum magis intelligit syllogisticam totam, huius enim parua quędam partialem est diuisiua: uel quia syllogistica tota in quatuor seatur partes ac docendi modos, quemadmodum supra etiam diximus: uel quia omnino aliquid ratioanatur, non tamen quod proponitur: uel quia tantū uniuersalē affirmatiuā cōcludit: & propter eā de antecedentibus ac consequentibus, imo fortasse de consequentibus tantum arat, nulla de repugnantijs mentionē faciens. Alij, quemadmodū Aluidius Rosadis, rationē esse dicūt, ar parua sit methodus, quoniam est imbecillis syllogismus: imbecillis aut quia nunquam proposiūm ratioanatur problema: sed semper aliquid cōmuniū: hoc enim est quod dicitur [quod enim oportet monstrare petitur: ratioanatur autem semper aliquid superiorum.] Est autem methodus, quemadmodum in alpha naturalis auditis ex autoritate Alexandri refert Simplicius, habitus cum ratione speculandi ea quę sub ipso sunt. [Primum uerō ipsum hoc.] Primum, inquit, prius omnes hoc ignorabat: hoc est, diuisionē aut nihil penitus ratioanari, aut nō quę sitū proposiūm: & propter eā ipsi uidebantur monstrare ac persuadere, quod quoniam de subiecto ac definitione non possumus demonstrationē asserere, ob id necessarium foret ut diuisiua methodo ad definitionem, arguendam: ideo duo ignorabant, & quid per diuisionē possemus ratioanari, & quod nō eo pacto, quo ipsi uolebant, uolebant enim ipsi quę sitū posse diuisiua methodo concludi, quod tamen fieri non poterat: aut non legendum est quid: sed quod: seu quoniam: hęc enim dictio & apud Gręcos ambigam reddit orationem: potest enim unum esse dictio, possunt & due: si una extiterit, legimus quid, sensus erit, quę supra diximus: si uerō quod seu quoniam, ita interpretabimur, quare isti duo ignorabant: prius,

Diuisio multis modis fit.

Quare diuisio sit parua partialem dictę methodi.

Expositio aliorum & Aluidius Rosadis.

Verbum & apud Gręcos ambigum est.

quod per diuisionem possumus ratioanari ac syllogismum construere: secundum quod eo, quę diximus, modo aliquid superiorum ac communiorum semper ratioanabimur.

In demonstrationibus itaq; quando opus sit aliquid ratiocinari inesse, oportet medium, per quod fit syllogismus, & minus semper esse, & non uniuersalium primā extremitatum: diuisio autem contrarium uult: ipsum namque uniuersale accipit medium, fit enim animal, in quo a: mortale, in quo b: & immortale, in quo c: homo autem cuius rationē oportet accipere, in quo d: omne igitur animal accipit aut mortale aut immortale. Hoc autem est, quodcunque sit, aut a omne esse, aut b, aut c. Rursus hominē semper diuidēs, ponit animal esse: quare de d accipit a inesse: syllogismus itaque est, quod d aut b, aut c omne est: quare hominem aut mortalem aut immortalem necessarium, esse animal: mortale autem nō necessarium esse: sed petitur: hoc autē est quod oportebat ratiocinari. Rursus ponens a quidem animal mortale: in quo autē b, pedes habens: in quo uerō c, sine pedibus: hominem autem d, cōsimiliter accipit aut in b esse aut in c, omne enim animal mortale aut cum pedibus aut sine pedibus est: a uerō de d, hominem namque animal mortale esse accipit: quare cum pedibus aut sine pedibus animal, necesse est hominē esse: cum pedibus autem non necesse, sed accipit: sed hoc erat quod oportebat iterum monstrare: hoc igitur modo semper diuidentibus accidit quidē ipsis, uniuersale, medium accipere: de quo autem oportebat monstrare & differentias extrema: ad finem autem, quod hoc est homo, uel quodcunque sit quę situm, nihil dicunt planum, ut necessarium sit: etenim aliam uiam faciunt omnem, neq; contingentes abundantias existimantes.

laremur, & inueniendi potestatem habere...

Inquit Alexander, Philosophum hoc in loco methodum describere...

Academici totam dialecticam in quatuor partes diuiserunt.

Tres resolutionum spe...

pliora resoluit, ut corpus in quatuor humores...

Quid sit resolueret, ex Io. Philopono, quod et Themistius confirmat.

Resolutio est compositio contraria modo se habent.

Diuerse opinioniones modernorum de resolutione.

Contra modernorum resolutionem sit demonstratio.

Resolutio syllogistica quadrifaria diuiditur.

namque aut ratio resolueda est, actu syllogismus aut potentia...

Aliud redolueret, aliud de mente Alexandri.

Abumazar Alpharabi us arte inueniendi methodi adscribit.

Contra modernorum resolutionem sit demonstratio.

Primum igitur tentare oportet, duas esse syllogismo propositiones...

Primum, inquit, proposita ratione aliqua, conari debemus...

Scriptores & cōscrip- tores qui hi- storiā fa- ciunt.

Qui enim descriptionibus ac designationibus linearum ac numerorum utuntur, dicit autem hoc per excellentiam: quoniam demonstrationes mathematicas firmissimae omnium existunt; aut scribentes potius dicitur cōscribentes: scriptores namque ac cōscriptores uocantur Graeci, qui historiam faciunt: sic enim Thucydides uerba habet: historiam autem nuncupat de monstratoribus atque auditoribus libros: quales sunt qui de naturalibus principiis, de mundo, de anima pertractant, hi enim sunt, qui maxime demonstrationes faciunt: unde et supra nihil secūditū historiam omitti dicitur: et in primo de anima ad principium, Anima, inquit, historia in primis ponenda: non ab re itaque; demonstratiuas scientias, scripturas ac historias uocabimus, logicas ac disputatorias artes, in interrogationes appellatur. [Alia autem frustrā, non solum inquit, multa aliquando profertur oratio, sed nonnumquam etiam superflua: plurima namque aliquando in medium proponuntur, aut timoris, aut occultationis, aut aliquid talium gratia: quemadmodum in Topiis dicitur, et supra etiam recensuimus.

Considerandum itaque, si quid superfluum acceptum est, & quid ex necessariis pretermittitur: & hoc quidem ponendum, illud uero auferendum, quousque ad duas propositiones quispiam deuenit: absque enim his non est reducere sic interrogatas rationes. Quarundam igitur facile defectum conspiciere: quaedam autem latent, & uidentur ratiocinari eò quòd necessarium aliquid accidit ex positis: ueluti si acceptum fuerit, non substantia sublata, non auferri substantiam: sublatis autem, ex quibus est, & quod ex his, corrumpi. his enim positis, necessarium est, substantiae partem substantiam esse: non tamen per accepta ratiocinatum est, sed defunt propositiones. Rursus si homine existente, necesse animal esse: & animali, substantiam: homine existente, necesse substantiam esse. uerum nondum ratiocinatum est: non enim se habent propositiones, ut diximus.

Non solum, inquit, debemus animaduertere, si quid defuit in oratione, aut si quid superfluum est positum: sed et si utrumque extiterit, id omne debemus emendare: quòd defuit, addendum: quòd superest, auferendum: quousque ad duas immediatas propositiones deuenimus. Poterimus autem hac regula propositiones disponere super questionem inuenientes. si enim propositiones acceptae, aliquem ex terminis quaestio habeant, necessariae erunt, si subiectum in minoris, si praedicatum in maioris locum cadet: si uero nullus terminorum quaestio in propositionibus extiterit, haec omnes super-

fluae erunt, ac superuacuae. [Quarundam igitur] quaedam, inquit, rationes sunt, quas facile possumus in propria figuris resolvere: quemadmodum, quum terminus quispiam in conclusione reperitur, qui in praemis non est: tunc enim si maior sit terminus iste, diuimus maiorem definire: si minor, minorem, in quibus uenit uerò syllogismus aliquid deficiat, & tamen termini omnes, qui sunt in propositionibus, sunt etiam in conclusione, hoc, inquit, perquam difficile est resolvere, ac in figuris reducere: quemadmodum in exemplo proposito, non substantia sublata, non auferitur substantia, & reliqua. In his enim non est simpliciter uidendum, an conclusio necessario sequatur expositionem: non enim necessario sequi, esse syllogismum, conuertuntur: non enim si sequitur ex necessitate, si a est aequale ipsi b, & b ipsi c, a igitur aequale ipsi c: propterea d dandum est, hunc syllogismum, quum alicuius extrinseci indigeat ut fiat necessarium: erit autem fortasse syllogismus ac ratiocinatum, si uniuersalem addiderimus propositionem, dicentes, Quae eidem sunt aequalia, & inter se sunt aequalia: deinde accipias propositiones in unum contrahentes, dicamus, a & c eidem sunt aequalia, puta ipsi b igitur a & c inter se sunt aequalia, quòd fuerat monstrandum. Tales sunt etiam rationes, quas nonnulli, referente Alexandro, appellabantur ἀποδοτικὰς καὶ ἀναγωγικὰς, & inartificiosè concludentes: qui quum ex syllogismo non sint, addita tamen uniuersali propositione uera, syllogismi sunt: causa enim, ob quam habet conclusionem ex necessitate consequens, est, quia propositio uniuersalis, quae omittitur, est uera diuidunt autem minorem in binas propositiones, hunc in modum, Dicitur Dion, quòd dies est, & uerum dicitur Dion, dies igitur est: & rursus, aut Dion, quòd dies est, sed & dies est, uera itaque aut Dion, in utraque enim ratione omittuntur uniuersales uerae, & minor in duas scaturit: in hac enim deest, quòd omne, quòd aliquis uerū dicit, illud est: sed Dion uerum dicit quòd dies est: haec autem in has duas scinditur, aut Dion, quòd dies est, et dies est: in illa uero praetermittitur propositio uniuersalis, Quicūque dicit, quòd est, uerū dicit: sed Dion dicit, quòd est: sed haec in has duas fuit diuisa, Dion uerum dicit, & Dion dicit quòd dies est: ex quibus syllogismus concluditur, Verum igitur dicit Dion. [Ueluti si acceptum fuerit] ponit exemplum, quòd conclusio ex necessitate sequitur, non tamen syllogisticè, si non substantia auferatur, non auferitur substantia: sublatis autem substantiae partibus, ex quibus substantia constituitur, auferitur substantia: partes itaque substantiae sunt substantiae: haec, inquit, ratioe Alexander, deficiat aliquae propositiones, hoc est non sunt positae quas oportebat accipere, sed quae illis aequaliter, ex quibus monstrari syllogisticè aliquid possit: aliq̄d tamen etiam praetermittitur: si igitur haec in illas transponantur, & addatur, quòd deficiat, erit syllogismus: haec enim, Substantia non sublata non auferitur substantia, & aequale huic, Quòd auferit substantiam, est substantia: rursus huic, Sublatis ex quibus est, et quòd ex his, corrumpitur, additū tanquā deficiēs hoc, Ex partibus autem totum constituitur: ex quibus sequitur, quòd sublatis partibus, & quòd ex his, corrumpitur: ex quo iterū sequitur, quòd substantiae partibus sublatis, et quòd ex his, corrumpitur: aut aequale. Partes substantiae sublatae, si a mul tollit substantiam, Quae simul tollit substantiam, substantia in partes igitur substantiae sunt substantia. Alexander itaque huc in modum resoluit rationem istam: Philoponus tamen aliter, & c. secundum alij adhuc aliter, sed breuitatis gratia resolutiones ille & Alexandri mittantur.

Necessario sequi & syllogisticè sequi non conuertuntur.

Rationes inartificiosè concludentes quas Graeci uocant ἀποδοτικὰς καὶ ἀναγωγικὰς.

Dantur Alulidū Ros. Leui Gersonis: cōsiderandū tamē an hoc sit uerum.

mittantur. [Rursus si homine existente.] Aliud affert exemplum, quomodo aliquae sint rationes, quae cum difficultate resoluantur: puta, Si homine existente est animal, & animal existit est substantia, ergo & homine existente, substantia existit: licet enim uerò haec necessario concludat, non tamen syllogisticè, non enim se habet praepos, ut dictum est, si debet esse syllogismus: quoniam oportet aut ambas uniuersales esse, aut altera ad minus: hic autem neutra accepta est uniuersalis: sed si uniuersalis uera, quae deficiat, extrinsecus addatur, fiet utique syllogismus, puta, Oe quod ex aliquo sequitur, sequitur et ex quo illud sequitur: sed substantia sequitur ex animali, quòd sequitur ex homine, igitur substantia sequitur ex homine: quae autem conclusio ista non iuxta consequentiam modum ex necessitate colligatur, sed magis quia uniuersalis uera est, quae extrinsecus adhibetur, planū fiet, si aliam quāpiā consequentiam accipiamus, qualis est haec, A supra b abito, & b supra c abito: non tamen sequitur, A supra c abito: hoc autem ideo accidit, quoniam uniuersalis extrinsecus addenda, si haec erat dicēs, Si aliquid supra unū aliquam mensuram, & illud aliud eadē mensurā, & primū supra tertium eadē. Ex his etiam planū, quòd dicta per tria ex necessitate fiat consequentia, eò quod primo existente, tertium non tamen syllogisticè. [non enim sic se habet] hoc est, non sequitur conclusio, eò quod haec sunt, quemadmodum dicebamus in definitioe syllogismi: sed addita extrinsecus praepos, uel aliter, non ita se habet praepos, ut diximus, quoniam supra ostendimus oportere altera praepos uniuersalē esse: hic autem utraque acceptae sunt indefinitae: ex quibus ita se habentibus, nil sequitur rōne syllogistica: melior tamē prior expō. Dantur autem hoc in loco Alulidū Ros. Leui Gersonis, dicunt consequentiam hanc ualere, Si homine existente, est animal: & animali, substantia, quae hoīe existente sit substantia: quoniam a sequitur, Ois hoīe animal, oēs animal substantia, omnis igitur hoīe substantia, non, non hoc semper uerū: licet enim fortasse sequatur, Si est fumus est calor: non tamen sequitur, Omnis fumus est ignis, Omnis ignis est calor, ergo omnis fumus est calor.

Decipimur autem in talibus, eò quod expositis necessariū aliq̄d accidit, quum & syllogismus necessariū est: in plus autem necessarium quā syllogismus: syllogismus enim oīs necessarium, necessariū uero non oēs syllogismus. Quare non si quod accidit positis quibusdā, tentā dum statim reducere: sed primò accipiendū de duae praepos, deinde sic diuidendū in terminos: medius autem ponendus terminus, quae in utrisque praeposibus dicit: necesse enim medium esse in utrisque in omnibus figuris. Si itaque praedicet ac subiiciatur medium: aut ipsum quod dem praedicetur, aliud autem ab illo negetur, prima erit figura: quòd si & praedicetur, & negetur ab aliquo, media: si autem

Quomodo reducatur ratio illa, non ratio illa, non in tempra, & c. secundum Alexandri

alia de illo praedicentur, aut hoc negetur, illud praedicetur, uelima: con- similiter & si non uniuersaliter sint propositiones: eadem namque medii determinatio. Planum itaque, quoniam in qua ratione non dicitur idem praerumque, quòd non fit syllogismus: non enim acceptum fuit medium.

Quoniam autem habemus quale problematum in vnaquaque concluditur figura, & in qua uniuersale, & in quali quòd in parte, manifestum, quòd non in omnes figuras perspiciendum, sed in propriam cuiusque problematis: quaequaque uero in pluribus concludunt, medii positione cognoscemus figurā.

Hoc est, propterea fallimur in huiusmodi rationibus, quoniam existimamus terminos aequiuocabiles esse: & ob id syllogismū ualere in secunda figura ex utrisque affirmatiuis: si enim uerū esset, quod quicquid est syllogismus, est consequentia necessaria, et retro uersa, quicquid est consequentia necessaria, sit syllogismus, ualere utique, quòd illi dicitur, et esse syllogismū consequentia illa: quae tamē falsū est, non oīs consequentia necessaria est syllogismus: in plus enim se habet consequentia necessaria, quā syllogismus: quemadmodum & a principio dicitur. [quare non si quid accidit] Quare, inquit, non si quod ex necessitate sequitur, debemus conari resolutionē statim. [sed primò accipiendū] Reuertitur, inquit, Alexander, huc ad propositum: supra enim dictū fuerat, rōnem ipsam in duas praepos statim distinguendā: repetit igitur idē illud, inquit, Dico itaque primò ratiōne distinguendā in binas praepos: postea facta diuisione, ista debemus ulterius diuidēdo perspicere, & ex duabus praeposibus terminos tres inuenire, ex quibus medii illum ponemus, qui bis in praeposibus ponetur ante conclusionem. [Si itaque praedicatur] post acceptas, inquit, praepos ac terminos, superest, ut syllogismus resoluiamus (nam prior magis dissolutio quā resolutio nuncupanda est) habitudo autem medij hoc planū faciet: si enim medius de una extremitatū praedicatur, alteri subiiciatur, prima erit figura. hoc enim significat, quod Graeci dicitur, κατὰ τὸ πρῶτον, hoc est, praedicatur, & praedicatur: nos enim hoc in loco magis sensum, quae uerba in speciemus: cōsimiliter et si de una praedicatur, et ab altera negetur. Similiter de una praedicatur, et ab altera negetur, media ac secunda astructur figura. Si uero alia, hoc est, extrema de illo medio praedicatur, ac dicatur affirmatiue: aut hoc, si maius negetur, illud uero, hoc est, minus praedicatur, ultima ac tertia efficietur figura. eò de pacto dicandū erit, et si ambe praepos non extiterint uniuersales. [Quoniam autem habemus] modū resoluendi in unam quae figurā tradit: quoniam, inquit, supra distinximus in qua figura unumquodque problematum concludatur, poterimus factò syllogismo per quae facile in figuram ipsam reducere, & redactum cognoscere: dictum enim supra fuit, uniuersalē affirmatiuā in prima tantū concludi, uniuersalē uero negatiuā et in prima, et in media: affirmatiuā autem in parte,

Tres figurae, tria problema in intentione concludunt.

parte, in prima atq; ultima, negatiuum uero particularē, in omnibus. Que quum ita sint, unaqueque tamen figurarū unum problematum ex primaria concludit intentione: quemadmodum prima, affirmatiuum uniuersaliter, secunda, negatiuum itidem uniuersaliter, tertia uero, quae atq; sūt in parte, non debemus itaq; in oēs figuras proficere, sed in propria cuiuscūq; problematis, q; si conclusio aliqua in pluribus conclusa fuerit figuris, medij dispositionem debemus animaduertere, secundū supra assignatas inspectiōnes, et ita resolutionē in propriam figuram facere.

Plerumque igitur decipi accidit circa syllogismos propter necessarium, quemadmodū dictum est prius: aliquā autem iuxta similitudinem positionis terminorum, quod non oportet latere nos: ueluti si a de b dicat, & b de c. uideri enim posset ita se hñtibz terminis esse syllogismus: non fit aut neque necessariū quippiā, neq; syllogismus. fit nāq; in quo a, Sēp esse: in quo b, Intelligentibilis Aristomenes: in quo c, Aristomenes: uerū itaq; a ipsi b inesse: sēp enī ē intelligibilis Aristomenes, sed et b ipsi c: Aristomenes nāq; est intelligibilis Aristomenes. a uero ipsi c nō inest: corruptibilis enim est Aristomenes: nam non efficiebatur syllogismus ita se habentibus terminis, sed oportebat uniuersaliter a b propositionē acceptam fuisse: hoc autem falsum, existimare oēm intelligibilē Aristomenē sēp esse, quum sit corruptibilis Aristomenes. Rursus sit in quo c, Miccalus: in quo b, Musicus Miccalus: in quo a, Corrupti cras: uerū igit b predicari de c, nam Miccalus musicus Miccalus: sed & a de b, corrupti enim posset cras musicus Miccalus: a uero de c, falsum: hoc igitur idem est ei quod prius, non enim uerū uniuersaliter, Miccalus musicus, quod corrumpitur cras: hoc aut non sup̄to, non erat syllogismus: hęc itaque deceptio fit eō, quod Penē: tanquam enim nihil differat dicere, hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse, concedimus.

Posuerat superius iam a primāpio Aristoteles modum resoluenti ac reducenti syllogismos in proprias figuras,

addens plerumque in huiusmodi resolutione deceptio nem fieri, propterea quod existimamus quodamq; necessario concluditur, id syllogisticē concludi: quod tamen est falsum. Nunc aut aliud notat, quod se p̄sime nos a resolutione disturbare conuenit. Plerumq; enim falso putamus ex utriq; indefinitis syllogismum per se, et tamen in errore non mediocrem incurrimus: nam frequentissimē fallaciam committimus secundum accidens, propterea q; medius terminus in maiore propositione unum significat, alterum in minore: hoc est quod inquit aliquando iuxta similitudinē positionis terminorum, namq; si a, hoc est, maior terminus, de b medio dicitur: et b medius de c minore, non propterea ascendit, rōnem hanc syllogismū esse: imo quod amplius, non solum non est syllogismus, sed neq; necessariō concludit: ponamus exempli causa, a maius extremum sēp esse, b medium intelligibilē Aristomenem, c Aristomenē: deinde constituamus rōnem hunc in modū, intelligibilis Aristomenes sēp est, Aristomenes est intelligibilis Aristomenes, Aristomenes itaq; sēp est, huius namq; rationis propositiones sunt ueræ, conclusione existente falsa, quod modū ac rōnem tollit syllogisticam: oportet igitur, ut perfectum faceremus, ac uerū syllogismū, maiorem uniuersaliter proferre hoc pacto, Omnis intelligibilis Aristomenes sēp est: quod est falsum. Ceterū ambiguitate dignū, quō propō hęc sit uera, intelligibilis Aristomenes sēp est: hęc aut falsa, Omnis intelligibilis Aristomenes sēp est. Quum aliqui singulares termini idem penitus significant, et uniuersaliter et indefinitē dispositi, immo et signum ac p̄determinationē uniuersalē termino singulari addere inconueniunt atq; absurdū omnino est. Nec dicendum, quod nonnulli autem, Aristomenem simpliciter prolatum, terminum esse singularem: Aristomenē uero cum determinatione aut epitheto aliquo, uniuersalem fieri terminum: nam, quemadmodū et D. refert Albertus, epitheta singularibus addita terminis, magis conueniunt, q̄ amplius singularium significatum. Alij itaq; aliter dicūt, hanc esse ueram, Aristomenes intelligibilis sēp est: non tamen hanc, Omnis Aristomenes intelligibilis sēp est: quoniam illa significat determinatum Aristomenē illū Messemium, qui intelligens ac sapiens exiit, Pyrrhi, uel ut alij dicunt, Nicomedis filium, qui et Messeniorū imperator strenuissimus fuit, quiq; et uirum et acutissimum miranda factura p̄petrauit: de quo plurima Pausanias in Messenijs, et Plinius Secundus, in naturali sua historia uerim itaque est, Aristomenem illum intelligibilem sēp esse: sēp enim, inquit Philoponus, est Aristomenes illius conceptus, licet fortasse in alio et alio: hęc tamen, quæ dicitur omnem intelligibilem Aristomenem esse, falsum asserit: non enim quicumque Aristomenes intelligibilis est sēp: sed is tantū, quem supra redauimus: hi itaque hęc in modum intelligunt: quodque res sic se habeat, rationibus etiam conueniunt: primum, quia in codicē Græco huic nomini Aristomenes appositus est artialis, qui significat determinatum, ac p̄scriptum quempiā Aristomenem: deinde, quoniam et exemplum consequens hoc idē notat, quemadmodū infra enucleabimus, alij etiā aliter intelligūt. Sed exponum omnium optimā eam iudico, quam Alulidus Ros. in interpretatione sua media inuuit. quum enim dicimus Aristomenem intelligibilem sēp esse, Aristomenem accipimus ut est in essentia, ac conceptū a sensibilibus abstractus,

Plerūq; accedit error, quia putamus ex indefinitis syllogismum fieri.

Dubium quoque hoc propter falsam sit, Omnis intelligibilis Aristomenes sēp est. Epitheta ad dicta singularibus addita terminis, magis conueniunt, q̄ amplius singularium significatum.

Expositio et solutio Alulidi longe melior.

tractus, quemadmodū consueuimus dicere, hominē esse animal: quum uerō asserimus oēm Aristomenē intelligibilem sēp esse, de Aristomene sensibili hoc proferimus. ueluti quum dicimus, oēm hominem esse animal: unde, quemadmodū et Alulidus inquit, uerū est, hominē esse animal, nec generabile nec corruptibile, nō tamē oēm hominē esse animal, nec generabile, nec corruptibile: et cōsimiliter, hominē esse sp̄m, non tamen oēm hominem. Quod rectē et moderniores nouerunt, quum aiunt, hic personalē, ibi simplicē suppositionem esse: quare quum dicimus, Aristomenes intelligibilis sēp est, terminus ille, Aristomenes intelligibilis, in hac propositione simpliciter accipitur, et in conuentione uerō addimus, Aristomenes est Aristomenes intelligibilis, iam pro sensibili accipitur Aristomene: et ut breuius absoluaui, idem est, ac si diceremus, Homo est species, Socrates est homo, igitur Socrates est species: hic enim fallacia committitur secundum accidens, quam Stoici, referente Simplicio in predicamentis, ὑποκείμενον appellabāt: hi enim, quæ nos uniuersalia, ὑποκείμενον hoc est, nulla uocabant: quodque hoc ita sit, uidetur monstrari posse ex articulo, qui in Græco codicē apponitur huic termino Aristomenes: quod etiam Philoponus optime notauit, inquit, non idem ualere articulum in propositionibus, et uniuersalem determinationē, quum enim dico, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ὄψις, et ἀνθρώπος species hominis naturā significat: quæ autem ὁ ἀνθρώπος, non species naturam significamus, sed indiuiduum omni: quodque hoc ita sit, planū, uerē enim dicimus, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀδὸς ἔσιν, tamen, ὁ ἀνθρώπος: quemadmodū igitur in his ita se habet, sic et in propositione quum enim dicimus, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀνθρώπος, ipsam intelligibilem Aristomenis formam significamus: quum uerō, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀνθρώπος, nihil aliud dicimus, quam quod omnes singulares Aristomenes, quibus accidit intelligibilis esse, sēp sunt: quod proculdubio est falsum. Hęc Philoponus, et complura alia. Facta itaque hoc in exemplo fallacia fuit, propterea quod existimamus uniuersaliter prolatas, atque indefinitas propositiones, idem penitus significare, quod est falsum. [Rursus sit in quo c Miccalus.] Aliud exemplum ad propositum monstrandum, quod tamen ex suppositione procedit. duo enim supponuntur, unum, quod Miccalus musicus cras abijciat musicam, neq; ipsam exerceat: alterum, quod Miccalus ipse, quoad substantiam, non corrumpatur cras: et tunc ratio hunc in modū constructur, Miccalus musicus corrumpetur cras, hoc est, Miccalus secundum quod musicus, cras non erit: ex supposito n. Miccalus cras non exercebit musicam: uerum etiam est, Miccalus esse musicū Miccali: falsum tamen, quod Miccalus corrumpetur cras: ex suppositione namque accipitur ipsum non corrumpi cras secundū substantiam: quare si maiorem etiam uniuersaliter proferimus, dicentes, Omnis Miccalus musicus corrumpetur cras, falsum utique diceremus: quandoquidem non pro forma Miccali musicam exerceat acciperetur, sed pro Miccalo cui accidit esse musicus, uerificaretur: et ita significaret, quod Miccalus, cui accidit musicam exerceat, ille cras corrumpetur, quod est falsum: et ideo inquit in contextu a uerō de c falsum]. Vel, inquit Alexander, non hoc intelligendum de conclusione (nam quemadmodum propositiones sunt posibles, ita et conclusio: possibile namque est, Miccalum cras corrumpi) sed ideo dixit fal-

Notabile a modernis ex uariis suppositione committi fallacia accidens.

Aliud exemplum eiusdem deceptiois.

Expositio Alexandri.

sum esse, quoniam falsum est ex huiusmodi indefinitarum propositionum constructione existimare syllogisticam fieri complicationem. [Hęc itaque deceptio] τὰ ἀπὸ μὴ ὁμοῦ, et eō q; Penē, fallacia efficiuntur, eō q; existimamus parum quid omisisse, et nullam esse differentiam inter unam interrogationem, et aliam. Propriē tamen τὰ ἀπὸ μὴ ὁμοῦ fallaciae sunt, quemadmodū inquit in Blenchis sophisticis Aristoteles, fallaciae secundū Quid et simpliciter, secundū q; penē quæ elenchi ignorantia, non causa ut causa, petitiō primāpij, facere plures interrogatiōes ut unā: unde et in Eta natura lis auditis inquit copiosissimus Simplicius, Soriten deceptio nem ac fallaciam fieri τὰ ἀπὸ μὴ ὁμοῦ ἐπιπορεύσεως. Interrogat enim hoc pacto, Prima gutta, aut aliq; egit in lapidē, aut nihil est? ubi iam hoc est? si nihil est, a simili neq; secunda, neq; tertia, et ita per singulas. Ita itaque et in proposito, eō q; Penē, facta est fallacia: quoniam existimamus nihil differre uniuersaliter, aut indefinitē proferre.

Fallacia eō q; penē quæ elenchi ignorantia, non causa ut causa, petitiō primāpij, proprie sit.

Sorites deceptio, de qua Simplicius 8. phy.

Ceterum plerumque mentiri accidet iuxta id quod non bene exponitur termini, qui sunt secundum propositionem, ut si a sit sanitas, in quo b morbus, in quo uerō c, homo. Verum enim dicere, quod a nulli b contingit inesse: nulli namq; morbo sanitas inest: & rursus, quod b omni c inest, omnis enim homo susceptiuus est morbi: uideri posset accidere nulli homini cōtingere sanitatem inesse: huius autem causa, non bene expositos fuisse terminos secundū dictionem: qm̄ si transfunduntur, qui sunt secundū habitudines, non erit syllogismus, ut pro sanitate si positum fuerit sanum, pro morbo aut morbidum: non enim uerum, q; non contingit morbo sanum inesse: hoc autem non accepto, non fit syllogismus, nisi eius quod est cōtingere: hoc uerō non impossibile: cōtingit, n. nulli homini inesse sanitatē. Rursus in media figura consimiliter erit falsum. sanitatē namq; morbo nulli, homini uerō omni cōtingit inesse: quare nulli homini aegritudinē. In tertia aut figura secundum contingere accidit falsum: namque & sanitatem, & morbū, & scientiam, & ignorantiam, & omnino cōtraria eidem contingit inesse: sibi aut inuicem impossibile: hoc autē diffonū a p̄dictis: qm̄ enim eidē cōtingeret

o ij plur.

plura inesse, contingebant & sibi inuicem. Planum igitur, quod in omnibus his deceptio fit iuxta terminorum expositionem: si enim transumpti fuerint, qui sunt secundum habitudines, nullum efficitur falsum. Manifestum igitur, quod secundum tales propositiones, semper quod secundum habitudinem pro habitudine transfundendum, & ponendum terminum.

Aliam deceptionem ac fallaciam describit, secundum quam contingit diffialem fieri resolutionem: fit autem haec iuxta terminorum expositionem, eo quod terminos aliter in una propositione accipimus, aliter in alia: est autem modus iste deceptio, quem Aristoteles in Elenchis sophisticis appellat secundum Quid, & simpliciter: quemadmodum enim album secundum dentes, ac simpliciter album, dixerit dicitur se secundum Quid, ac simpliciter: ita & sanum, & sanitatem, nam licet haec idem significent, quemadmodum & moderniores asserunt: non tamen eodem modo: unde & Graecum unum appellant κατὰ τὴν ἰδίαν, alterum κατὰ τὴν κοινὴν: nostri, concretum, & abstractum: quoties itaque accipimus concretum pro abstracto, aut e contrario pro abstracto concretum, deceptionem committimus secundum Quid & simpliciter: ideo plerumque ex ueris propositionibus existimamus falsam colligi posse conclusionem: puta in exemplo, si a maior extremitas, sanitas b, medius terminus morbus, c homo: tunc uerum est a sanitatem, nulli b morbo contingere, hoc est, ex necessitate non inesse: nam haec uera est. Ex necessitate nullus morbus est sanitas: & iterum ex suppositione uerum est, omnem hominem esse morbidum, non tamen sequitur, nulli homini contingere sanitatem inesse, hoc est, ex necessitate nullum hominem esse sanum: quum tamen alioqui secundum Aristoteliam positionem, non dico Theophrastea, ex maiore necessitate aut minore inexistenti, conclusio sequatur necessaria. Vbi notata dignum, quod supra etiam asserimus, perperam eos dicere, qui asserunt minorem missionis illius oportere inexistentem esse simpliciter, hoc est, in materia necessaria: hic enim Aristoteles syllogismum facit hac missionem completam, quemadmodum uult Alexander, & moderniores etiam fatentur: & tamen minorem non simpliciter, sed ex suppositione inexistentem accipit. [Huius autem causa] causa, inquit, deceptio istius fuit, quoniam termini, non bene sunt expositi: aut enim concretum, aut abstractum semper sunt accipiendi: si concretos accipiamus (puta, Non sanitatem & morbum, sed sanum & morbidum) tunc maior erit falsa, quae dicit, Ex necessitate nullum morbidum esse sanum, immo contingit aliquod morbidum esse sanum. Haec tamen, inquit Diuus Albertus, audienda sunt in sensu diuisionis, non autem compositionis: quoniam in sensu compositionis haec est uera, Ex necessitate nullum morbidum est sanum: utrum tamen hoc recte dicitur, & utrum compositae propositiones in eodem instanti uerificari debeant, alibi disputandum relinquimus: satis sit praesentia, falsam illam esse, quae asserit Ex necessitate nullum morbidum esse sanum: quod si non

Fallada se
eade Quid
& Simpliciter,
quum
sumatur ab-
tractum pro
concreto, uel
contra.

Nō arami
sticā ex ma-
iori de ne-
cessitate, &
minore de
inesse.

Falsa haec ē
propō. Ex
necessitate
nullū mor-
bidū est sa-
num.
Nota dicitur
Albertū.

concretos, sed abstractos terminos facias, tunc minor erit falsa, quae dicit, Omnem hominem esse morbum: haec enim est penitus impossibilis: quoniam, quemadmodum & Alexander dicit, morbus de homine praedicatur, ueluti & animal: hoc est, ut moderniores dicunt, Praedicatio in abstracto in primo est per sciendum modo. Sin autem maiorem non necessariam, sed contingentem faciamus, tunc & omnes propositiones uerae erunt, & conclusio consimiliter contingens uera, hoc pacto, Contingit nullum morbidum esse sanum, Omnis homo est morbidus, Contingit nullum hominem esse sanum: & hoc totum est, quod in contextu dicit Aristoteles [si transfundantur qui sunt secundum habitudines, non erit syllogismus, ut pro sanitate si positum fuerit sanum, pro morbo autem morbidum, non enim uerum, quod non contingit morbo sanum inesse: hoc autem non accipitur, non fit syllogismus, nisi eius, quod est contingens, hoc uero non im possibile] secundum habitudines namque terminos uocat concretos: habitudines uero ipsas, abstractas. [Rursus in media] eodem, inquit, modo fiet in secunda figura, si ita faciamus complicationem, Ex necessitate nullus morbus est sanitas, Omnis homo est sanus, non tamen sequitur, Ex necessitate nullum hominem esse morbidum. [In tertia autem figura] in tertia autem figura non amplius secundum missionem necessariam, sed secundum deceptio, sed secundum uniformes contingentes: unde inquit Alexander, uideri planius reijci talem terminorum acceptionem in tertia figura, quam in praecedentibus: quoniam in illis supponebatur ex necessaria maiore & minore inexistenti conclusionem fieri necessariam: quod tamen Theophrastus, & reliqui Aristotelis socij negabant: in tertia uero, quod & illi fatentur, tollitur, ex utrisque inquam, contingentibus conclusionem colligi contingentem: fit autem deceptio hinc in modum, Contingit sanitatem inesse omni homini uel nulli etiam, Contingit morbum omni homini inesse, non tamen contingit sanitatem alicui morbo inesse, aut alicui non inesse: immo ex necessitate nulli supra satis differimus: hoc autem, inquit Aristoteles, a praedictis diffonum est. supra enim posueramus ex utrisque contingentibus in tertia figura conclusionem colligi contingentem. Mouet autem hoc in loco longam Philoponus quaestionem: quae quoniam & longa est, & parum utilitatis affert proposito, ob id a me Philosopho iubebimus cum in praesentia ualere. [Si enim transumpti fuerint] hoc est, si pro abstractis concretos posuerimus terminos, dicentes, Contingit nullum hominem esse sanum, Contingit omnem hominem esse morbidum, nullum efficitur morbidum non esse sanum. In hoc genus itaque propositionibus semper quod secundum habitudinem, hoc est, concretum pro habitudine, hoc est, abstracto accipiendum.

Non oportet autem semper querere, ut terminos nomine exponamus. plarumque enim erunt orationes, quibus non est positum nomen. quapropter difficile est reducere tales syllogismos. Aliquando autem & decipi accidit ob talem inquisitionem: ut

Dubitatio
quā hic mo-
uet Philo-
nus, ē, quom-
an matatio
ctā termi-
nis ex ab-
tractis in
concretis, nā
uidetur se-
cōclisio ali-
quā dūm
dicitur, Con-
tingit nullū
egrotās ēē
sanū, oīs hō
ē egrotās,
ergo cōtin-
get nullū hō-
minē ēē sa-
nū, mediū
uel sumitur
pro ipso
subiecto, ut
stat sub e-
grotatiōe:
& sic ma-
ior ē falsa:
q̄a de neces-
sitate nullū
egrotās, in
quō egro-
tās, est sa-
nū, oīs hō ē
egrotās in
quō egro-
tās est sa-
num: si aut
pro subie-
cto, quā pro
subiecto in
minor non
positū sumi,
sed pro a-
ctuali dispo-
ne uariabi-
tur mediū
& syllogis-
mus erit in
quatuor ter-
minis. hanc
dubitatio-
nē soluemus
in annotati-
onibus.

quod

quod immediatorum est syllogismus. Sit a, duo recti: in quo b, triangulus: in quo c, aequicus: ipsi itaque c inest a per b: ipsi uero b, non amplius per aliud, per se namque triangulus habet duos rectos: quare non erit medium ipsius a b, quum sit demonstrabile: manifestum enim quod medium non ita semper accipiendum, ut hoc aliquid, uerum aliquando & orationem: quod accidit & in eo quod diximus.

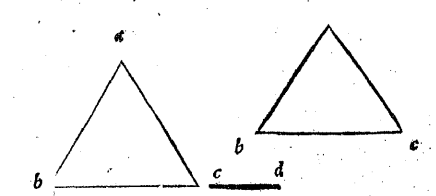
Aliam fallaciam ac deceptionem in resoluendo docet euitare: quoniam enim plerumque syllogismorum termini, non solo nomine significantur, sed oratione: ideo, inquit, non debemus conari resolutionem facere semper, inquit, uerba simplicia nomina: sed aliquando & orationes pro terminis exponende: quemadmodum in exemplo, quod Alexander ponit: Si quis enim, inquit, & ratio uari uellet, uirum fortem honore dignum esse, per hoc medium, quod est Propria salutem despicere pro communi utilitate, hunc in modum, Quiaque propriam despicit salutem ob communem utilitatem, est honore dignus: sed uir fortis propriam despicit salutem pro communi utilitate, est itaque honore dignus: si quis, inquam, ita ratio daretur, non oportet ipsam nomina querere in excerptis omnibus terminis, sed orationes ponende, his enim expositis & diuiso in terminos manifesta, & syllogismi in primam figuram resolutio. Quod si aliquis non sic faciat, sed terminos simplices semper querat, accidit, inquit Aristoteles, eum ob talem inquisitionem deceptio: deceptio autem haec est, quoniam existimat immediata demonstrari, & syllogismum ac rationationem sine medio construi: quod fieri non potest: nam medio perempto, tota destruitur demonstratio: quemadmodum in Posterioribus dicitur, non autem intelligis, quod nonnulli male perasperunt, immediatorum esse syllogismum, hoc est, propositiones immediatas, & primas animi conceptiones demonstrari: quemadmodum, referente Proclo, uoluit Apollonius mathematicus: sed immediatorum syllogismum uocat hoc in loco syllogismum sine medio: hoc enim est, quod ex proposito sequitur: si enim medium esset oratio, uos autem non orationem, sed terminum simplicem quereremus, nunquam profecto medium inueniremus: quo non inuenito, existimarem sine medio rationum astrui posse. Huius nos exemplum supra ex sententia posuimus Alexandri: ipse uero in contextu exemplum adducit mathematicam, puta, quod omnis aequicus tres angulos habeat aequales binis rectis: est autem pars theorematum secundi ac trigesimali primi elementorum Euclide. ibi enim demonstratur, si omnis trianguli latus unum eijatur, angulum extrinsecum duobus intrinsecis & oppositis aequalem esse, atque intrinsecos trianguli angulos duobus rectis aequales esse. Caterum quod facilius thematice in haec possumus intelligere, uidendum primo, quid sit angulus rectus, & quomodo aequales inter se anguli extruantur. Sunt itaque recti anguli, quemadmodum & Megarensis Euclides refert, quum recta linea, quae graece καθεύεται dicitur, seu κατὰ γωνίαν, quemadmodum, referente

Exemplū A-
lexandri de
syllogismo
in quibus po-
nuntur ora-
tiones loco
nonumum.

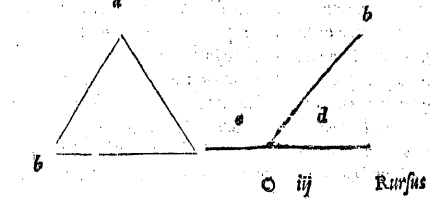
Declaratio
exempli ma-
thematice in
haec possumus
intelligere, ui-
dendum primo,
quid sit angu-
lus rectus, &
quomodo aequa-
les inter se an-
guli extruantur.
Sunt itaque re-
cti anguli, quem-
admodum & Me-
garensis Euclides
refert, quum re-
cta linea, quae
graecè καθεύεται
dicitur, seu κατὰ
γωνίαν, quemad-
modum, referente

Proclo, Cenopides mathematicus appellabat: latine uero perpendiculari nuncupatur: quae, inquam, recta supra rectam κατὰ γωνίαν, latine dicitur, cōtingit aequos aequales sibi inuicē fieri hūc in modū, nē perpendiculam,

Aequales uero dicuntur inter se anguli, quando unus latere supra latus alterius posito, reliquum neque excedat, neque excedatur: aequales itaque tres intrinseci anguli binis rectis dicuntur, quum spatium a tribus interioribus angulis intrinsecum non exasserit, quod a binis comprehenditur angulis. Si itaque propositum demonstrare uoluerimus, ita rationem astruemus, Oē b est a, oē c b, oē igitur ca: hoc est, omnis triangulus habet tres intrinsecos angulos, binis rectis aequales: sed omnis aequicus est triangulus (hoc enim supra recensuimus) ergo omnis aequicus habet tres intrinsecos angulos, binis rectis aequales: in hoc inest Aristoteles, syllogismo a, hoc est, Habere tres, inest c a, & c ruri per b triangulum, tanquam per medium: quod autem a inest ipsi b, non amplius uidetur posse demonstrari per aliud medium: & ita uidetur per se, hoc est immediate, a inesse ipsi b, & non esse medium ipsius a b propositionis, quum tamen et medium habeat, & sit demonstrabilis: quod ideo accidit, quoniam male existimamus non posse fieri rationem, nisi termini omnes sint simplices uoces, & non orationes: & propterea non debemus semper medium accipere: ut hoc aliquid, hoc est, ut simplex uox aut terminus sit: sed aliquando & oratio pro medio constituenda, quemadmodum & in proposito, haec enim propositio, Omnis triangulus habet tres, per medium demonstratur, quod est oratio, non autem simplex terminus: hoc pacto, Alius angulus, quiaque figure intrinseci aequivalent duobus angulis a perpendiculari supra rectam causatis, illi aequivalent binis rectis: sed omnis trianguli anguli interni aequivalent duobus a perpendiculari supra rectam causatis: igitur omnes anguli interni trianguli aequivalent binis rectis. maior est manifesta, tanquam supposita iam a principio. minor demonstratur hinc in modum: sit triangulus, cuius latus b c eijatur usque ad data planū est, quod a angulus extrinsecus a c d, aequalis est duobus intrinsecis oppositis a b c & a b c:

namque si duatur supra c punctum, recta aequidistans ipsi a b, quae sit c e: quoniam aequidistans est a b, ipsi c e, & in ipsas cadit a c linea, erunt anguli coacterni per nonum ac uigesimum theorema sibi inuicem aequales b a c, & a c e.

Demonstratio quod oīs
triangulus
habet tres
angulos in-
ternos aequa-
les duobus.

Rursus

Rursus quoniam equidistantes est a b, ipsi c e, erit angulus e c d aequalis angulo intrinsecus opposito a b c: quare totus extrinsecus angulus a c d, aequalis est binis intrinsecis oppositis b a c, & a b c: quibus si addatur a c b communis angulus, erunt a c d, a c b, duo anguli causati à recta supra rectam, aequales tribus angulis a b c, b c a, & b a c: sed anguli a c d, & a c b, binis rectis aequales sunt per tertium de eadem theorema: ergo omnes trianguli anguli tres a b c, a c b, a c b, duobus rectis seu à perpendicularo supra rectam causatis sunt aequales: quod fuerat monstrandum, & haec Theon mathematicus, mediū itaq; hac in demonstratione non est nomen simplex, ueluti manifestum est, sed oratio haec, Angulos intrinsecos aequilare duobus à perpendicularo supra rectam causatis. Si uero erigamus demonstrationem ex sententia Philoponi, hunc in modum, Omnes anguli duobus contiguis aequales, duobus rectis sunt aequales, sed omnis trianguli tres anguli duobus contiguis sunt aequales, ergo omnis trianguli tres anguli duobus rectis sunt aequales: si inquam, hoc pacto demonstrationem faciamus, mediū erit oratio haec, Angulos duobus contiguis ac consequentibus aequales esse.

Quod autem in fit primum medio & hoc extremo, non oportet accipere tanquam quae semper de se inuicem praedicentur, aut similiter primum de medio, & hoc de ultimo (& in eo autem quod est non inesse, consimiliter) sed quot modis esse dicitur, & verum dicere ipsum hoc tot modis existimare oportet significare & inesse & non inesse: ueluti quod contrariorum est vna scientia. Sit enim a, Vnam esse scientia: Contraria inter se, in quo b: a itaq; ipsi b inest, non tanquam contraria vna esse ipso scientia: sed quod verum de ipsis dicere, vna esse ipso scientiam.

Hec est expositio A-lexandri ad litteram.

Aliud theorema tradit, per quod in resoluendo propo- ptiores erimus, & minus in fallaciam inademus, quod non oportet terminos, ut sunt expositi, ita eos formare in propositionibus secundum casum. Termini namque in electionibus semper ponendi sunt secundum rectum: complicationes uero ex ipsis faciende, secundum quemcumque contigerit casum. quonia enim non solum reru naturam curamus, sed & dicendi ornamtu ut latine loquamur, inquirimus, oportet rectam nominum complicationem, ac structuram animaduertere: & non solum satis esse existimare, si res ipsas nominibus significamus, sed & ut coadine loquamur, arandum. si enim sola, quae de subiecto dicuntur, praedicarentur, fortasse semper oporteret propositiones secundum rectum consistere: sed quoniam non haec solum, uerum & quae in subiecto ponuntur, quando secundum rectum effiuntur, ut, Corpus est album: aliquando secundum genituum casum, ut, Frater fratris frater: nonnunquam secundum datiuum, ut, Simile simili simile: aliqua do secundum accusatiuum, ut, Magnum ad paruum dicitur:

nonnunquam etiam secundum ablatiuum, ut, Vapulat ab hoste: quoniam, inquam, ita res se habet, oportet terminos quando eliguntur, secundum rectum exponere: praedicamentis uero & propositionibus, in constructione ita facere, ut contingit. Sicut tamen, inquit Philoponus, dignum, quod quando inquit Philoponus terminos exponi secundum obliquum, de subiectis horum de praedictis intelligi: nam praedicta casus semper secundum rectum ponuntur casum. licet enim obliquus casus aliquando in praedictum reperitur, extrinsecus tamen rectus subintelligitur: ueluti quum dicimus, Oportet nos audire Socratem philosophantem: subaudiendum enim, Opus est: idem enim est dicere, Oportet, & Est opus: atq; in reliquis consimiliter. [primum.] per primum intelligit maiorem extremitatem: per extremum uero, minoris: quod tamen alicubi non minore, sed maiorem significare consuevit: quod enim per primum maiorem intelligamus, consentaneum est, ac consuetum: quoniam in prima figura, quae potissima est ac dignissima, maior extremitas primum obtinet locum: quod uero & quod sit extremum maiori minorem significaret, hoc ab usu & consuetudine est Aristotelica. [Praedicantur.] praedicti terminos appellat, qui secundum rectum dicuntur: nam proprie res subiecta à nominatio significatur: & si ita intelligatur, quemadmodum Alexander exponit, sensus erit, Non oportet nos accipere terminos ita, ut semper de se inuicem dicantur secundum rectum, aut quod uno & eodem modo maior extremitas de medio praedictatur, & medius terminus de minore. Similiter exponamus ex sententia Philoponi, per praedictari, simplicem intelligentes praedicationem, siue secundum rectum, siue secundum obliquum, sensus erit, Non oportet, quando termini de se inuicem in propositionibus praedicantur, semper nos accipere, quod similitur primum de medio, & hoc de ultimo dicitur: hoc enim est falsum: namque aliquando maior de medio praedictatur secundum rectum, medius uero de minore, secundum obliquum, aut retrouersum: & propterea non praedictantur semper de se inuicem consimiliter. haec Philoponus: me autem sententia longe antiquior est Alexandri expositio: & quemadmodum de affirmatiuis dicimus propositionibus, ita & de negatiuis dicendum. [Sed quot modis esse.] hoc est, quot modis, & secundum quot casus aliud alij construunt, utitur hoc uerbo Est, aut Esse: & quot modis terminis constructis est uerum dicere, propositionem esse, tot modis oportet terminos in propositionibus sibi inuicem compliare, & dicere alterum alteri inesse. [Vcluti quod contrariorum.] exemplum subijcit, ut monstrat, quemodò secundum genituum propositiones compliantur, si enim accipiamus propositionem istam, contrariorum uerum esse scientiam, dum terminos exponimus, ita faciemus: Si a, Vnam esse scientiam: Contraria inter se, in quo b: in hac itaque expositione, termini quasi secundum rectum accipiuntur: dum uero propositiones construimus, non dicimus a ipsi b inesse, quoniam contraria una sunt scientia, sed rectum ad genituum stectimus hoc pacto, contrariorum dicentes unam esse scientiam. Possimus itaque ita syllogismum construere, Contrariorum est una scientia, sed bonum & malum sunt contraria, ergo boni & mali una est scientia: ubi, quae in genituo dicuntur in maiore ac conclusionem, ea secundum rectum proferuntur in minore.

Accidit autem quandoq; in medio primum

Notatu dignum ex Philopono.

Extremum hic sumi pro minori extremitate, in secundo posteriori sepius pro maiori sum ptum sit.

Praedicari exponit Alexander in recto, & in obliquo. Philoponus uel in obliquo uel in obliquo intelligit.

Hic ponitur exemplum quod maior est in obliquo & minor in recto.

primum dici, medium uero in tertio non dici: quemadmodum Si sapientia est scientia, boni autem est sapientia scientia: quandoque uero medium in tertio dicitur, primum autem in medio non dicitur: quemadmodum, Si omnis qualis est scientia vel contrarii, bonum autem & contrarium & quale, conclusio, quod boni est scientia: non est autem bonum scientia, neque quale, neque contrarium, sed bonum haec.

Inquit Alexander atq; Philoponus, quod postquam monstrauit, quemodò in simplicibus propositionibus non secundum rectum termini proferuntur, sed aliquando etiam secundum obliquum, nunc in utrisq; propositionibus exemplum ponit. Vel aliter possumus dicere, quod postquam supra monstrauit, quemodò quum maior subiectum habet obliquum, minor uero rectum, obliqua concludatur conclusio: nunc conuersum facit, ostendit quemodò ex maiore recta, & minore obliqua, conclusio sequatur obliqua, melior tamen prior expositio: nam paulo infra hoc monstrat, & inquit igitur accipere, aliquando primum, hoc est, maiorem dicitur, id est, praedictari secundum rectum de medio termino: medium uero in minore non dicitur in tertio, hoc est, non praedictari secundum rectum de minore: haec enim in prima figura tertium obtinebat locum: ut in exemplo, Sapientia est scientia, boni est sapientia, boni igitur est scientia: & ita quidem construendus syllogismus: ipse uero aliter minorem protulit, in quiens, [boni autem est sapientia scientia] unde, inquit Alexander, contextus factus fuit obscurior: aut igitur dicto illa scientia latius accipienda, & ad subiectum ponenda, ut sensus sit, Boni scientia hoc est, cognitio, est sapientia: uel quod melius uincat, ut ita dicam, uoce expressit, & minorem propositionem, & conclusionem, quoniam sub eodem proferretur casu: unde contextus ita scribendus, Quemadmodum si sapientia est scientia, boni autem est sapientia scientia, nec addendum, quod nonnulli male faciunt, conclusio, quod boni est scientia, hoc enim aduentitium est, & extra contextum: sensus itaque erit, & series contextus, Sapientia est scientia, boni autem est sapientia, boni igitur est scientia: ipse uero minorem ac conclusionem in unum contraxit, ut significaret ambas secundum genituum proferri: & hoc etiam uoluit Aphrodisiensis Alexander. [Quandoque uero medium in tertio.] conuertit nunc propositiones, & minorem recte compliat, maiorem uero secundum genituum proferret medium itaque dicitur in tertio, hoc est, in minore proferret secundum rectum: primum autem, hoc est, maior extremitas, non dicitur in medio, id est, maior non praedictatur de medio termino recte: ut in exemplo, Omnis qualis est scientia, bonum est quale, boni igitur est scientia, uel aliter, Omnis contrarij est scientia, bonum est contrarium, boni itaque est scientia. [Non est autem bonum scientia.] hoc est, non enuntiamus maiorem propositionem secundum rectum, dicentes, Bonum est scientia, uel Quale est scientia, uel, Contrarium est scientia: omnes enim hoc genus propositiones, praeterquam quod in conuincunt, falsi

Exemplum quando maior est in recto, & minor in obliquo.

se etiam fortasse existunt [sed bonum haec.] id est, omnia haec de bono praedictantur, in minore secundum rectum, hoc pacto, Bonum est quale, Bonum est contrarium.

Est autem quando neque primū de medio, neque hoc de tertio: quū primū de tertio aliquādo dicatur, aliquādo non dicatur, ueluti, Si cuius est scientia huius est genus, boni autem est scientia: conclusio, quod boni est genus: praedictatur autem nullū de nullo: si uero cuius est scientia, genus est hoc, boni autem est scientia: conclusio, quod bonum est genus: de extremo igitur praedictatur primum, de se inuicem autem non dicuntur: eodem itaq; modo & in non inesse accipiendum: non enim semper significat non inesse hoc huic, non esse hoc hoc: sed aliquando non esse hoc huius, aut hoc huic: quemadmodum, ut quod non est motionis motio, vel generationis generatio: uoluptatis autem est, non igitur uoluptas generatio: aut rursus, quod ipsius risus non est signum, sed ligni non est signum, quare risus non est signum: consimiliter & in alijs, in quocunque tollitur problema, eò quod ad ipsum quodammodo dicitur genus.

Quoniam uarijs in praedictis exemplis alteram propositionem accipit secundum rectum, alteram secundum genituum, nunc ambas compliat secundum genituum, & concludit conclusionem aliquando secundum rectum, aliquando secundum genituum: puta in exemplo, Cuius est scientia huius est genus, boni autem est scientia, boni igitur est genus: hic enim nullus terminus de nullo praedictatur, hoc est secundum rectum dicitur: si uero dicamus, Cuius est scientia, genus est hoc, boni autem est scientia, boni igitur est genus: sumitur pro primū ac maior extremitas praedictatur, & secundum rectum dicitur de extremo ac minore termino: de se uero in uicem maior, mediusq; ac minor non dicuntur recte: namque tam maior quam minor obliquae sunt acceptae: genus autem in exemplo, inquit Philoponus, accipiendū est latius, namque dicitur Philoponi scientia non solum de genere, sed de specie atq; accidente est: ego uero aliter dixerim, hoc in loco genus accipi pro subiecto: ita enim plerumque consuevit Aristoteles nuncupare subiecto, ut niose, quemodò exempla propositionum syllogisticarum retineant sepius Aristoteles. Sed dubitat Philoponus, & in genere subiecto, ut in maiore medio terminus sit Sabile, in minore autem scientia, qui fieri potest, ut ratio syllogistica sit: Ad hoc dicitur Philoponi. Solutio de mēte autho- ratur.

Exemplum quādo ab eo genituum, nunc ambas compliat secundum genituum, & concludit conclusionem aliquando secundum rectum, aliquando secundum genituum: puta in exemplo, Cuius est scientia huius est genus, boni autem est scientia, boni igitur est genus: hic enim nullus terminus de nullo praedictatur, hoc est secundum rectum dicitur: si uero dicamus, Cuius est scientia, genus est hoc, boni autem est scientia, boni igitur est genus: sumitur pro primū ac maior extremitas praedictatur, & secundum rectum dicitur de extremo ac minore termino: de se uero in uicem maior, mediusq; ac minor non dicuntur recte: namque tam maior quam minor obliquae sunt acceptae: genus autem in exemplo, inquit Philoponus, accipiendū est latius, namque dicitur Philoponi scientia non solum de genere, sed de specie atq; accidente est: ego uero aliter dixerim, hoc in loco genus accipi pro subiecto: ita enim plerumque consuevit Aristoteles nuncupare subiecto, ut niose, quemodò exempla propositionum syllogisticarum retineant sepius Aristoteles. Sed dubitat Philoponus, & in genere subiecto, ut in maiore medio terminus sit Sabile, in minore autem scientia, qui fieri potest, ut ratio syllogistica sit: Ad hoc dicitur Philoponi. Solutio de mēte autho- ratur.

Genus latius sumitur pro primū ac maior extremitas praedictatur, & secundum rectum dicitur de extremo ac minore termino: de se uero in uicem maior, mediusq; ac minor non dicuntur recte: namque tam maior quam minor obliquae sunt acceptae: genus autem in exemplo, inquit Philoponus, accipiendū est latius, namque dicitur Philoponi scientia non solum de genere, sed de specie atq; accidente est: ego uero aliter dixerim, hoc in loco genus accipi pro subiecto: ita enim plerumque consuevit Aristoteles nuncupare subiecto, ut niose, quemodò exempla propositionum syllogisticarum retineant sepius Aristoteles. Sed dubitat Philoponus, & in genere subiecto, ut in maiore medio terminus sit Sabile, in minore autem scientia, qui fieri potest, ut ratio syllogistica sit: Ad hoc dicitur Philoponi. Solutio de mēte autho- ratur.

Dubitatio Philoponi. Solutio de mēte autho- ratur.

ris quod ob idem medius in maiore, ac minore: quod, si obliquas propositiones ad rectas reducamus, liquidò cōspiciemus, hūc i mo positiones dū: Oē id aīus est scētā, habet genus: sed bonū est id, aīus sunt ad re= est scētā bonū: igitur habet genus: sic itaq; intelligēde pro ctas redu= cendē.

ergo nō hoc pacto posuit propositiōes dīcimus propterea, quōd, quā admodū paulō infra dicit, quādo aliqua plura a q= ualēt, sep̄ notiorā ponēda ignotiōribus dimissis: quoniam itaq; propositiones ille planiores ac diluādiōres erant, ob id fuere postea istarum, quas ultimo protulimus loco. Aristoteles igitur secundum genituum omnia proposuit exēpla: possumus nostro modo, et secundum reliquos casus formare huiusmodi prædicationes. [Eodem itaq; modo.] eodē, inquit, pacto de negatiuis dīcendum propositionibus: quum enim dīcimus, hoc non inesse huic, non sep̄ secundum re= dūm significamus, hoc non esse hoc, sed nonnumquā se= cundum genituum, non esse hoc huic: aut secundum dati= uum, non esse hoc huic: putā in exemplo, Motiōnis non est motio, uoluptatis est motio, uoluptas itaq; non est motio: iterum, Generationis non est generatio, sed uoluptatis est

Nota de cō generatio, uoluptas igitur non est generatio. Vbi scias, plicationi= quod syllogismi ac complicationes iste non sunt in binis tā= bus, que ui tum terminis, sed tribus, quemadmodū et reliquæ. quod demur solū planum erit secundum rectum exponentibus hoc pacto, id in duobus aīus est generatio, non est generatio: sed uoluptas est id aī esse termi= gni nō est signū, sed ipsius risus est signū, quare risus, ip= me in tribus, se non est signum, ac si diceret, id aīus est signum, non est signum: sed risus est id, aīus est signum, risus itaq; non est si gnūm. [Consimiliter et in alijs.] Similiter, inquit, quem= admodū dīcimus de prima figura, ita dīcendum etiam de reliquis, secunda putā ac tertiā, in quibus tollitur, hoc est, negatiue concluditur ipsum problema in eo quod genus hoc est, medius terminus quodammodo, id est, sub habitudine altius casus, dīcitur ad ipsum problema. Textus autem, in= quit Alexander, obscurus est, propterea quod genus appel lauit prædicatum, et medium: quod neq; in affirmatiuis, neque in negatiuis prædicatis est uerum: hoc autem dixit, quoniam genus prædicatur de ijs quorū est genus, et in secūda figura medius de ab abo prædicatur extremitatibus, et secū= dū hoc idē ponitur, quod genus ipsū: medius enim in secū= da habet locum generis, quum de oibus prædicatur, quōd q; de secūda hoc intellexerit figura, planum feat ex sequen= tibz: quum enim hoc de secūda pronūssisset figura, statim exposuit complicationē ex propositionibus obliquis in ter= tia. Nōnulli tamen mendosum esse contextum asserunt, oportere q; ipsum ita se habere, eō quod ad ipsum quodā= modo dīcitur medium. Possumus tamen et aliter conte= xum exponere, ut sit sensus, Similiter et in alijs oibus syl= logismis uel figuris, in quibus sanque tollitur problema se= cundum habitudinem, secundum quam genus dīcitur ad ipsum problema: ubi non per genus intelligendum medium, sed hoc nomen genus, et referitur quasi hoc ad exempla supra po= sita, in quibus dīcatur, Cuius est scētā, illius est genus: qua si dīcatur, secundum omnes illas, habitudine possumus cōstru= ere negatiua problema, secundū quas construēdamus af= firmatiua, quando genus quodammodo et sub aliquo ob= ligo dīcatur de illis terminis, putā hunc in modum, Cui= us est scētā, illius est genus, sed boni non est genus, igitur boni non est scētā.

Quare ge= nus appella= uit mediū in secūda figura.

Alia expo= sitio. Alia expo= sitio authoris

Rursus, quod tēpora non sunt tēpus opportunum: deo enim sunt tēpora, non autem est tēpus opportunū, eō quod nihil deo uilē: terminos namq; ponendum tēpora, & tēpus oppor= tunum & deum: propositionem uerò accipiēdum secundum nominis casū. simpliciter enim dicimus hoc de om= nibus, q; terminos semper ponendum secundum t̄ uocationes nominum, ut homo, aut bonum, aut contraria: non hominis, aut boni, aut contrariorum: propositiones autem accipiendum se= cundum vniuscuiusq; casus: uel enim quoniam huic, ut æquale: aut quoni= am huius, ut duplum: aut quoniā hoc, ut verberans aut videns: uel quoniam hic, ut homo, animal: uel si aliquo modo aliter cadit nomen secundum propositionem,

Argumentum ad destruendam definitionem in tertiā figura: maxime enim hæc apta est ad eam destruendam: hoc autem est, quoniam nōnulli definiēbant tēpora, quiddē essent tēpus opportunum: uolens itaque finitōnem istā destruere, inquit, in tertiā figura, Deo non est tēpus op= portunū, et deo sūt tēpora, ergo tēpora non sunt tēpus opportunū, uerum ut exactiūs quod dīcitur, possumus intel= ligere, in logis literatoris ac grammaticā uicem subire et tēpora non erubescemus: sunt apud Græcos uocabula hæc duo κατὰ τὸν χρόνον et κατὰ τὸν καιρὸν: κατὰ τὸν χρόνον, temporis occasionem, seu par= tialare tēpus significat: κατὰ τὸν καιρὸν uerò, quod uniuersa= le est, nuncupatur: Latini igitur, ut qui uerborum tantam copiam non habeant, quantum fecundissima Græcorum dialectus, quod hi κατὰ τὸν χρόνον, tempora plurium numero ap= pellant: quod uerò κατὰ τὸν καιρὸν, tēpus, referente Fabio, nunc= upare consueuerunt: sunt qui κατὰ τὸν καιρὸν occasionem uocent, quemadmodum Ausonius Vassates, nec fortasse iniuriā: si enim epigrammaticæ, quæ κατὰ τὸν καιρὸν conscribere et præ dicit Ausonius et Posidippus epigrammatographus, expenderimus, nil fortasse aliud significabit κατὰ τὸν καιρὸν, quam occasionem quandam ac bonam fortunæ commoda= tatem: sed hæc satis: nobis placuit, quod in contextu κατὰ τὸν χρόνον, tēpora: quod κατὰ τὸν καιρὸν, tēpus interpretari. Deus itaq; tēpora quiddē, hoc est, occasione, habet aliquid faci= endi, non tamen tēpus opportunum, cum quia deus tem= pori non subiacet, tum etiam quia nihil deo est uilē: hoc enim significat, quod Græcè κατὰ τὸν χρόνον, la= tine tēpus opportunum uocamus. Termini itaque ipsi exponendo, syllogismum, excerpenti sunt secundum re= dūm aut consimilem casum, tēpora, tēpus opportu= num, et deus: in structura autem rationationum aut propositionum complicatione, uariandi sunt pro ser= monis continuitate, secundum diuersos nominis casus. Simpliciter

† alijs de= clinationes.

Simpliciter enim atque uniuersaliter dīcimus de omnibus terminis, quod semper dum ipsos exponimus, secundum nominum uocationes constituendi, ut homo, et reliquæ: pro positiones uerò conuocēde pro commōditate, secundū uniuersalique casus: casus enim, quemadmodum in libro de interpretatione dixit, non sunt nomina: et propterea no= mina ac rectum appellauit uocationes: quoniam per hæc unumquodque uocare proprio nomine consueuimus: sunt alij contextus, qui non uocationes, sed inflexiones dicant: quod si ita est, non ob hoc tamen uariabitur sensus, sicut κατὰ τὸν καιρὸν, sicut κατὰ τὸν χρόνον legas: melior tamen prior scriptu= ra, quemadmodum et Alexander, et Philoponus atte= stantur. [Vel enim quoniā huic] exempla ponimus diuer sorum casuum, secundum quos uariantur propositiones: uel enim uariantur secundum datiuum, ut æquale æquali æqua= le: aut secundum genituum, ut duplum dupli duplum: aut secundum accusatiuum, ut uerberans uapulantem uerbe= rans: uel secundum nominatiuum, ac rectum, ut homo est animal, aut animal est substantia: [Veli aliquo modo al= iter] Dubitat Philoponus, quomodo quum sint omnes ca= sus enumerati, secundum quos propositio ipsa uariatur, ar= dicit Philoponus, Veli aliquo modo aliter cadit nomen secundum propositionem. Respondemus, hoc ad infinitū uerbi referendum: namque et hoc plerumque no= minis uicem sustinet, unde et artialis apud Græcos con= struitur, et nomen uerbi ab Apollonio Dyscolo nuncupa= tur: uel hoc dixit, quoniam plerique multos alios faciē= bant, nominis casus, quemadmodum qui et sextum et se= ptimum addidere. Possumus et aliter dicere, atque hoc non de casibus intelligere, sed de numeris, quasi dicat, Et si etiam secundum numeros uariatio fieret: sunt qui hoc referant ad propositionum determinationes, quemad= modum per se, per accidens, et consimilia: sed horum sen= tentiam in proposito non approbamus.

Uocationes appellauit Philo= phus nomi= na et re= ctos.

Dubitū Phi= lopi.

Solutio. Infinitū uerbi susti= net uicem nominis.

Alia solutio

Nota diuer= sapinōdes de numero prædicamē torum.

pellabant bonorum genera, et decem malorum. Verum hæc alibi pertractanda omitto. [Et hæc aut quo, aut sim= pliater] hoc est, et hæc prædicamenta accipiuntur, aut quo, id est, secundum partem: aut simpliciter et absolute, ac secundum totumnam genera, differentie, propria, et definitiones, simpliciter prædicantur: accidens uerò ali= quando simpliciter, quemadmodum album de mure: aliquan= do quo, ut album de oculo, amplius simpliciter et sine com= plicatione, ut Socrates est homo: aut complicata ac cōposita= matiuis diximus, ita et in non inesse ac negatiuis propo= sitionibus dīcendum. Verum hæc melius consideranda ac distinguenda: quoniam in libro de interpretatione dixi= mus, quæ per se et complicata prædicari possunt, que uel per se uerè dicuntur, complicata minime. De Simone nam= que uerè dicimus, quod est corarius, et quod est bonus: non tamen complicata, quod sit corarius bonus. Atque hæc hactenus de obliqua syllogismorum structura reuēsiuit Ar= istoteles. Moderniores uerò aliter de hoc eodem ser= monem fecere, addentes alios ac diuersos modos faciē= di propositiones obliquas: dicunt enim propositiones fieri obliquas, quum hoc uerbo inesse, pro uerbo utimur consueto, putā hoc pacto, Homini inest animal. Aliter etiā= am structuras uariant, ad similitudinem primæ, secunde, ac tertie figure. Sunt qui alias diuisiones faciunt, dicentes, aut utramque propositionem obliquam esse, aut alteram: et aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati in utraque: uel ex parte subiecti, in maiore: ex parte uerò prædica= ti, in minori, aut conuerso. Sed quoniam ista omnia pa= rum faciunt ad contextum Aristotelicam, immo quod ampli= us, non potius litiga, ac controuersas in medium affe= runt, quibus impresentia non est opus: deo his omisissis, ad reliqua ueniemus.

Genera, dif= ferētia, pro= pta, et de= do quo, ut album de oculo, amplius simpliciter et sine com= plicatione, ut Socrates est homo: aut complicata ac cōposita= matiuis diximus, ita et in non inesse ac negatiuis propo= sitionibus dīcendum. Verum hæc melius consideranda ac distinguenda: quoniam in libro de interpretatione dixi= mus, quæ per se et complicata prædicari possunt, que uel per se uerè dicuntur, complicata minime. De Simone nam= que uerè dicimus, quod est corarius, et quod est bonus: non tamen complicata, quod sit corarius bonus. Atque hæc hactenus de obliqua syllogismorum structura reuēsiuit Ar= istoteles. Moderniores uerò aliter de hoc eodem ser= monem fecere, addentes alios ac diuersos modos faciē= di propositiones obliquas: dicunt enim propositiones fieri obliquas, quum hoc uerbo inesse, pro uerbo utimur consueto, putā hoc pacto, Homini inest animal. Aliter etiā= am structuras uariant, ad similitudinem primæ, secunde, ac tertie figure. Sunt qui alias diuisiones faciunt, dicentes, aut utramque propositionem obliquam esse, aut alteram: et aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati in utraque: uel ex parte subiecti, in maiore: ex parte uerò prædica= ti, in minori, aut conuerso. Sed quoniam ista omnia pa= rum faciunt ad contextum Aristotelicam, immo quod ampli= us, non potius litiga, ac controuersas in medium affe= runt, quibus impresentia non est opus: deo his omisissis, ad reliqua ueniemus.

Diuerse o= piniones de numero prædicamē torum de obli= quis.

Inesse autem hoc huic, & verifica= ri hoc de hoc, tot modis accipiendū, quot modis prædicamenta distincta sunt: & hæc aut quo, aut simpliciter. Amplius simplicia, aut complicata: cō= similiter autem & non inesse. uerum considerandum hæc, ac distinguen= dum melius.

Quoniam supra dixerat, quæ modis esse dīcitur, et uerum dicere hoc, tot modis oportere existimare dīcā Inesse: nunc reuēset, quot modis dicatur inesse: namque tot modis aliquid inesse dīcitur, quot modis prædicamenta sunt distincta: sunt autem prædicamenta secundum Architam Tarentinum, ac ipsum Aristotelem, distincta in decem, sub= stantiam, quantitatem, ad aliquid, et reliqua. Stoia tamen, quemadmodum supra retulimus, quatuor ipsa connumerā= bant: Plato, quinque: et Pythagoreis nonnulli, quem= admodum in alpha maiori post naturalia inquit Aristo= teles, decem, sed non ea que Aristoteles, aut Architas: sed hæc, Finium, et infinitum, par et impar, unum et plu= ra, dextrum et sinistrum, masculinum et foemininum, re= ctum et curuum, lucem et tenebras, bonum et malum, al= tera parte longus et quadratum. Ex his enim decem ap=

Reduplicatum autem in propo= sitionibus ad primum extremum ponendum, non ad medium. Dico autē, quoniam si fieret syllogismus, quod iustitiæ est scientia: quoniam bonum hoc, quod est: quoniam bonum, uel in= quantum bonum, ad primum ponendū. Sit enim a scientia, quoniam bo= num: in quo b, bonum: in quo c, iusti= tia: a itaq; uerum de b prædicare, boni enim est, scientia quoniam bonum: sed & b de c, iustitia enim quod bonum: ita igitur fit resolutio, si uerò ad b po= situm fuisset hoc, quod est, Quoniam bonum, non erit: a namq; de b uerum erit, b autem de c, non uerum: bonum enim, quoniam bonum prædicare de iustitia falsū, & non intelligibile. Simi= liter itaque & si sanabile demonstrare= tur, quod est scibile in quantum bonū:

aut hircoceruus opinabile in quantum non ens, aut homo corruptibile, in quantum sensibile: in omnibus lenim superprædicatis ad extremum reduplicacionem ponendum.

Aliud theorema tradit, docens quoniam modo per quam salè poterimus syllogismos resolvere, in quibus ponuntur reduplicatiue propositiones. Cæterum quod existit, que dicuntur, intelligere possumus, uidentur prius, quid sit reduplicatio, ac quomodo reduplicatiue astruantur propositiones. Reduplicatio itaq; quemadmodum inquit Philoponus, est eiusdem bis in eadem propositione acceptio. Aliter Dicus Albertus, Reduplicatio, ait, est iterata enuntiatio medijs super extremum, ut notetur causa inherente prædicati in subiecto: uerum medijs sententiæ, prior definitio multò melior: namque non solum medijs terminus iteratur, immo et maior minorque: nec solum reduplicatio causam notat, ob quam prædicatum subiecto inheret, sed alia quoque, quemadmodum Græci am, ac, ut moderniores asserunt, specificationem: quum enim dicimus, ens subiectum esse primæ philosophiæ, in quantum ens, non dicimus, quòd ens sit causa, ut subiectum sit in prima philosophiæ: sed hoc uolumus, ens sub ratione sua commune, quæ ens est ens, subiectum esse in prima philosophiæ: unde et moderniores dixere hanc partem lam in quantum, bifariam posse accipi, reduplicatiue, ac specificatione: et reduplicatiue, uel gratiâ concomitantie, uel gratiâ causæ. Hos tamen omnes modos uocat Aristoteles in præsentia reduplicatiuos: quemadmodum in exemplo, quum ait, iustitia seu boni est scientia, quoniam bonum: nõ enim uult bonum causam esse, ac de iustitia sit scientia: sed potius de iustitia scientiam esse non sub ratione, qua iustitia, uerum sub ratione, qua bonum. Reduplicatiue itaque in proposito omnes illas propositiones nunapabimus, in quibus idem bis accipitur, secundum eandem propositionem. Ait ergo in contextu, si uelimus ratione syllogisticas, in quibus propositiones sunt reduplicatiue, in rationibus formam resolvere, oportere nos reduplicatum maiori extremo applicare: si uerò ad medium terminum reduplicatiue ponemus, minorẽ propositionẽ aliquando falsam faceremus, aliquando quæ uix intelligi posset. Præterea inutile etiã foret, medio termino applicare reduplicatiue: nõq; si reduplicatiue, seu reduplicatum concludere intendimus, nimirò ad prædicati conclusionis debebit adiacere, tum quia est conditio prædicati, tum uerò etiã quòd non semper ueram construeremus propositionem, si subiecto adderetur. Liat autem hoc ita sit, quòd tamen reduplicatiue non est maius extremum, sed medijs terminus: putà in exemplo, Boni est scientia quoniam bonum, iustitia est bonum, iustitia igitur scientia quoniam bonum: maius extremum, scientia quoniam bonum: medijs terminus, bonum: reduplicatiue hoc est quòd uoluit, quum dixit [Retur, est medijs terminus, si enim ad medium poneretur reduplicatiue, putà Quoniam bonum, non amplius erit conclusio, iustitia scientiam esse, quoniam bonum, propterea quòd prædicato non additur, Quoniam bonum, quòd erat reduplicatiue]

Quid reduplicatio de mte Philoponi. Aliter Albertus de reduplicatiue. Reduplicatio nõ solum notat cãm inherentiæ, sed cõsequentiã et specificationem. Quot modis reduplicatio secundum modernos.

Reduplicatio maiori extremo e apponenda, non autem medio.

Reduplicatio licet ad datur maiori extremo, id tamen quod reduplicatiue est medijs terminus.

tum: et ad hæc, licet maior propositio fortasse ueritatem obtineat, non tamen ob id minor uera erit: quamquam enim ista est uera, Boni quoniam bonum, est scientia, hæc tamen est falsa, Iustitia est bonum quoniam bonum: uel, ut Græce loquar, ὅτι ἂν γὰρ δὴ οὐκ ἔστιν, inquit Philoponus, falsa sit, in quum hoc dicimus, significamus iustitiam esse bonum, quoniam est bonum: et istud est fatuum ac non intelligibile. quis enim non rideret, si aliquis diceret, Socratem esse hominem, quoniam est homo, quòd si per ὅτι, non unam intelligamus orationis partem, putà conuentionem, sed binas, et relatiuum ὅ, et nomen infinitum significans substantiam, putà quòd Quid, quemadmodum sunt Græcorum literarum consuetudo: tunc qui dicit iustitiam esse bonum, quòd quid bonum, mentitur: nil enim aliud hac oratione uolet, quam iustitiam esse ipsum bonum secundum genus: quòd et falsum, et per absurdum est: et hoc est, quòd intellexit, quum ait [a namque de b uerum erit: b autem de c non uerum: bonum enim quoniam bonum, prædicare de iustitia falsum et non intelligibile] ita nos et alij etiam ante nos transulerunt ὅτι ἂν γὰρ δὴ οὐκ ἔστιν. Satis tamen medijs sententiã esset, si quemadmodum Græci contextus ambiguus est, ita et nos Latine faceremus ambigentes, dicentes, non Quoniam bonum, sed Quòd bonum: potest enim ambiguo sensu, et pro conuentione, et pro relatiuo nomine capri: quemadmodum uel mediocri litteraturæ uiris planissimum esse potest. Quum uerò dicimus boni esse scientiam, non intelligendum, quòd nonnulli male existimant, eruditionem, seu mori disciplinam, quam Græci πᾶσι δὲ γὰρ uocant, sed scientiam demonstrationum, quam idem ὡς δὲ ἴστω nunapant: ita enim contextus Aristotelicus se habet: et est problema ualde ambiguum, An uirtutes doctrina percipi possint. Sed de his hæc tenus. [Similiter itaque] aliud exemplum ad monstrandum propositum, Bonum est scibile in quantum bonum, sanabile est bonum, sanabile itaque est scibile in quantum bonum. [aut hircoceruus] Tertium exemplum, Non ens opinabile in quantum non ens, hircoceruus est non ens, hircoceruus igitur opinabile, in quantum non ens. [Aut homo corruptibile] Quartum exemplum, Sensibile corruptibile in quantum sensibile, Homo est sensibile, Homo igitur corruptibile in quantum sensibile. [In omnibus enim superprædicatis] Hoc est, in omnibus reduplicatis ponendam esse reduplicatiue ad extremum, id est, ad maiorem extremitatem: Superprædicatum enim, inquit Alexander, uocant reduplicatiue: quoniam prædicatum consequitur, et est in conclusionibus supra prædicatum: potest et uniuersalius supra prædicatum intelligere, quamcumque additionem faciãmus prædicato, siue reduplicatum sit, siue aliud quicquam: hoc Græce ὑπερπρᾶδικα γὰρ ἔστιν. Et hæc hæc tenus de reduplicatis. Modernorum tamen nonnulli complura alia addiderunt: ac primò dicunt reduplicatiue duplicem esse, unam medijs supra maiorem extremitatem, ut in exemplis propositis: aliam minoris supra medium, ut in exemplo, Nullum corpus in quantum egrum, est sanum, Omne egrum est corpus, nullum egrum est sanum, in quantum egrum. Sed contra non uidentur hæc superioribus coherere: namque aut reduplicatio illa minoris ponetur ad mediũ in minore propositione, aut ad maiorem in maiore: si prius, tunc ea sequentur absurda, quæ Aristoteles in contextu enumerauit, quum dicebat, oportere

Notã quòd hæc propositio falsa sit, in quum hoc dicimus, significamus iustitiam esse bonum, quoniam est bonum: et istud est fatuum ac non intelligibile.

Notã textũ Latine ambiguum esse, ut etiã Græci est.

Quòd syllogismus reduplicatiuus nõ potest fieri nec in secunda, nec in tertia figura.

Quòd nulla reduplicatiua negatiua esse potest.

Aliud dictũ modernorũ quòd propositio reduplicatiua nõ potest conuerteri: quòd ab autore destruitur. Quòd hæc propositio Aliquod animal est homo, sit per se. Opinio Gulielmi Ochani. Contra illã opinionem. Hoc tamẽ diligentiũs cõsiderandũ.

Supprædicatiũ quid, de mente Alexandri.

Opinio quòd runda modernorũ, quòd ponunt reduplicatiue posse in minore supra medium.

Quòd illa opinio sit falsa.

tere duplicatum poni ad maiorem extremitatem: si secunda, tunc, falsa erit descriptio reduplicatiue, dicitur, reduplicatiue esse iteratam enuntiationem medijs super extremum: uel, ut inquit Philoponus, eiusdem bis in eadem propositione acceptiõnem, quum enim dicimus, Nullum corpus, in quantum egrum, est sanum, nihil ponimus iteratum, aut bis in propositione ista, falsum est ergo, quòd illi de minoris reduplicatiue asserunt. Falsum est etiam, quòd uerius dicitur, in omnibus figuris fieri reduplicatiuum syllogismũ: nec solum in affirmatiuis, sed etiam in negatiuis propositionibus. Nãq; si in secunda fieret, oporteret medium duplicari, quòd est absurdum: medium namque in plus se habet, quam utraque extrema: nec dixeris, quòd nonnulli asserunt, fieri minoris reduplicatiue, hoc enim supra refutatum est: ob hanc eãdem causam, neque in tertia dicitur fieri reduplicatiuum complicatiõnem, immo quòd amplius, si recte uelimus examinare, et proprie reduplicatiue fieri, reperimus reduplicatiuum nullam esse negatiuam, namque quemadmodum et ij concedunt, si proprie accipitur in quantum, idem significat quòd Secundũ quòd: Secundum uerò quòd, et Per se, ut in Posterioribus traditur, idem sunt: Per se autem propositio nulla est negatiua: omnis enim per se propositio, que uerè Per se dicitur, aut in primo, aut in secundo est finiens, aut conuerso, subiectum prædicati: quòd si ita est, nulla Per se propositio, et ex consequenti nulla uerè reduplicatiua negatiua erit. Addunt adhuc aliud, quòd etiam falsum ens, reduplicatiuum uideat propositionẽ non posse terminis retrocedere consimiliter in reduplicatiuum, si enim propositiones Per se conuertuntur in propositiones Per se, ueluti hæc, Omnis homo animal, aliquid animal hominimurum et reduplicatiuum in reduplicatiuum conuertetur. Quòd si dicas hanc non esse per se, Aliquod animal homo: contra si non est per se, ergo per accidens: præterea, Est uerè necessaria, igitur per se: hæc enim idem sunt, ueluti legentibus Posteriora planum fiet. Nec dicitur quòd nonnulli male allucinantur, reduplicatiuum conuerti quidem, sed non in reduplicatiuum, sed in unam, cuius subiectum constat ex prædicato prioris, et illo super quòd dicit reduplicatiue cum reduplicatiue, mediante hoc relatiuo Quòd, putà, Animal in quantum homo, est risibile, conuertitur hunc in modum, Aliquid quòd in quantum homo, est risibile, est animal. Sed pax istorum dictum sit, hæc minime uerè esse: si enim rectam conuersionem facere possumus, ut tot ambagibus uendunt: Si enim dicamus, Animal in quantum homo, est risibile, ergo risibile in quantum homo est animal, quid falsi continebit oratio nostrã: propterea quare aliquod animal sit risibile, est quoniam aliquod animal est homo: et retrouersum, quare ratio quare aliquod risibile sit animal, est quoniam aliquod risibile est homo: imo quòd amplius est, quas nonnulli conuertunt negant reduplicatiue negatiuas, in proprias tamen eas nos terminis retrocedere asserimus, putà, Nullum malum est eligendum in quantum malum: dico enim q, in hanc conuertitur, Nullũ eligendum in quantum malum est malum: quòd si negas, erit ergo una uera, altera falsa, putà, prior uera, secunda falsa, quòd tamen non est: si enim hæc falsa esset, Nullum eligendum in quantum malum, est malum, uera nimirum foret

sua contradictoria, quòd tamen secus est: hæc enim, Aliquod eligendum in quantum malum, est malum, falsa proaludibio est: ex hac namque sequitur, Aliquod esse eligendum in quantum malum, quòd est falsum: quemadmodum dicere eãdem consueuimus hanc falsam esse, Aliquis hircoceruus est animal, non quia si hircoceruus esset, quòd ab ipso animal remoueretur, sed quoniam fieri non potest, ut hircoceruus sit: consimiliter et in proposito dicendum. Quare sicut qui nouas conuertendi leges introducunt: sicut etiam, qui nouas reduplicatiuorum syllogismorum coordinatiõnes faciunt, quorum alij dicunt reduplicatiuas coniugatiõnes fieri in prima ac tertia figuris, in secunda uerò minime. Alij autem aliter etiã, et prolixius suis distinctiõnes prosequuntur ex utriusque reduplicatiue: et ex altera tantum complicatiõnes constituentes in omnibus figuris, quorum omnium opiniones missas facio, tum quia longè à ueritate aberrant, tum etiam ne in infinitum nostra profertur oratio: id tamen unum addimus, quòd ex sententiã Aristotelis reduplicatiuus, et uerè reduplicatiuus syllogismus solũ fit in sola prima figura, et solis affirmatiuis coniugatiõibus efficitur: quòd planum fuit Philosophus in contextu, solas eas enumerans, reliquis omnibus omisit. Sed his iamiam contentis, ad sequentiã pedem feramus.

Non est autem eadem terminorum positio, quando simpliciter aliquid ratiocinatum fuerit, & quãdo hoc aliquid aut quo, aut quomodo. Dico autem, quemadmodum quando bonum scibile monstratum fuerit, & quando scibile quid, quoniam bonum: uerum si simpliciter scibile monstratum fuerit, medium ponendum ens: sin autẽ quoniam bonum, hoc quòd est, aliquid ens. Sit enim a Scientia quoniam ens: in quo b, ens aliquid: in quo c, bonum. Verũ itaque a de b prædicare, erat enim scientia alicuius entis, quoniam aliquid ens: sed & b de c: quòd enim in quo c, ens aliquid: quare & a de c. Erit igitur scientia boni quoniam bonum: namque aliquid ens erat proprie substantiæ signũ, si uerò ens medium positum fuisset, & ad extremum ens simpliciter, & non dictũ esset Aliquod ens, non esset utiq; syllogismus, quòd est scientia boni, quoniam bonum, sed quoniam ens: ut in quo a, scientia quoniam ens: in quo b, ens: in quo c, bonum. Manifestum igitur, quòd in syllogismis, qui in parte, ita accipiendi sunt termini.

Dicunt nonnulli, intentionẽ esse Philosophi, hoc in loco pertractatũ.

Notã q, ex ueris reduplicatiuis syllogismis solũ fit in prima figura, ex sententiã Aristot.

pertractare, quomodo fiat minoris reduplicatio supra medium. Nos autem aliter cum Philopono atque Alexandro uolumus intentionem Aristotelicam esse, tradere aliud theorema, per quod facilius possumus resolutionem facere: plerumque enim in excerpando medium, longè aberramus: quare non oportet, inquit, in syllogismorum resolutionibus eandem et similem positionem ac terminorum inquisitionem facere, quando simpliciter aliquid in conclusioe prædicatur, et quando cum additione quæpiam, quemadmodum gismo, quam paulò ante monstratum fuerat in habentibus prædicatum reduplicatum, et hoc est quod significauit, cum dixit [quæ] ter, et quæ do simplici aliquid rationatum fuerit: et quando hoc do cum addi aliud, aut quo, aut quomodo. [Supra prædicatum bonum namque rectos habet inquantum triangulus: alia quo, ut sanum est tñ in cœliu sibile, secundum quod bonum, alia quomodo, ut Hircocæus est opinabile, secundum quod non ens, sunt itaque nonnullæ prædicationes tales, in quibus aliquid supra prædicatur: sunt autem et aliæ simplices, in quibus prædicatio cum sine additione profertur, ut iustitia est sibile. Quæ igitur, inquit, sit talis in syllogismo uarietas, non oportet additarum, et in ijs, que sunt cum additione: sed quando simplex sit conclusio, medium terminus communior ponendus est, qui simpliciter in subiecto termino: de quo uidelicet et præter ponit de prædicamē tis simpliciæ et limitatis.

Non eodem modo termini exponendi sunt in syllogismo, quam paulò ante monstratum fuerat in habentibus prædicatum reduplicatum, et hoc est quod significauit, cum dixit [quæ] ter, et quæ do simplici aliquid rationatum fuerit: et quando hoc do cum addi aliud, aut quo, aut quomodo. [Supra prædicatum bonum namque rectos habet inquantum triangulus: alia quo, ut sanum est tñ in cœliu sibile, secundum quod bonum, alia quomodo, ut Hircocæus est opinabile, secundum quod non ens, sunt itaque nonnullæ prædicationes tales, in quibus aliquid supra prædicatur: sunt autem et aliæ simplices, in quibus prædicatio cum sine additione profertur, ut iustitia est sibile. Quæ igitur, inquit, sit talis in syllogismo uarietas, non oportet additarum, et in ijs, que sunt cum additione: sed quando simplex sit conclusio, medium terminus communior ponendus est, qui simpliciter in subiecto termino: de quo uidelicet et præter ponit de prædicamē tis simpliciæ et limitatis.

Quæ proxi-
miora sunt
rei, magis il-
lius substan-
tiam aut substan-
tiam designat, quemadmodum animal presertim
suis significat propriam hominis substantiam, quam cor-
pus aut substantiam. Si igitur uelimus concludere, boni esse

faciliam inquantum aliquod ens, putà inquantum eligibile, medium accipiendum aliquod ens, hoc est, eligibile, non autem ens simpliciter. Quod si medium accipiendum ens simpliciter, non autem ens aliquod, ad maius etiam extremum in conclusioe in reduplicatioe debemus ponere ens simpliciter, putà, si dicamus, Omne ens sibile quoniam ens, bonum est ens: bonum ergo est sibile quoniam ens. [In syllogismo, qui in parte] syllogismos in parte eos uocat, qui non habent simplex prædicatum, sed cum additione significante quid hoc, aut quo, aut quomodo: hæc enim et quæ hæc significant, addita prædicato, faciunt ipsum particularius: non enim similitur uniuersale, Bonum esse sibile, et Bonum sibile esse inquantum bonum, in talibus itaque syllogismo medium non est accipiendum commune, quum sit conclusio limitator propter si prædicatum, sed coniugum, et propriam substantiam significans, aut et idem supra prædicato.

Oportet autem & transfumere quæ idem possunt, nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomen & orationem, & semper pro oratione nomen accipere: facilius namque terminorum expositio: quemadmodum si nihil differat dicere, Suspicabile non esse genus opinabile, aut Opinabile non esse quod suspicabile quid: idem enim significatum, pro dicta oratione suspicabile, & opinabile termini ponendi.

Aliud tradit theorema, quò faciliorem efficiere resolutionem possumus, inquit, transfumenda esse nomina pro nominibus, et orationes idem pro orationibus, manifestiores pro obscurioribus, et si fieri etiam possit, semper orationis loco debemus ponere nomen: dico si fieri possit, quoniam superius diximus, hoc non semper posse effici: plerumque enim oratio aliqua pro medio ita accipienda, quod eam non possumus in simplex nomen transfumere: uerum si fieri potest, semper pro oratione nomen accipiendum: facilius namque termini per nomina exponuntur, quam orationes: quemadmodum in exemplo, si nihil differant orationes istæ, Suspicabile non esse genus opinabile, et Opinabile non esse, quod suspicabile quid: addatur, Accipienda est manifestior oratio: est autem hæc, Suspicabile non esse genus opinabile: et ulterius pro ambabus orationibus istis, in expositioe debemus simplices terminos ponere, Suspicabile et Opinabile. idem ergo est dicere, Suspicabile non esse genus opinabile, et Opinabile quod suspicabile: hic enim est modus significandi apud Aristotelem essentialis prædicatum: quemadmodum namque inquit Simpliciter in Alpha naturalis audimus, quod Plato uocabat αὐτοῦ, Aristoteles nuncupat ὁμοῦ: unde et Adrastus philosophus, quemcumque essentialis aliquid constituerent, uoluit apud Aristotelem uocari cum hac additione Quod: quare hominem merito dicimus esse animal rationale et esse quod animal rationale, animal et quod animal, rationale et quod rationale. Sed me à quidem sententiâ,

Cetera sententia hæc eleganter dicta sunt, non tamen uerè: si enim in simplici que in tertio Topicorum dicit Aristoteles, animaduertimus, per Quod quid, nil aliud intelligimus, quam genus aliquid: ait namque ibi, Nihil enim dicitur, quod genus quod non est in genere: quare non rectè profertur, hominem esse quod rationale, quum rationale non sit hominis genus: nec rectè etiam dicitur, idem esse, quod Plato uocabat ἴσῳ ἴσῳ, et quod Aristoteles Quod ens, rectè enim dicitur hominem esse quod animal: non ὁμοῦ ἴσῳ, significat animal genus hominis esse: αὐτοῦ ἴσῳ uerò significat hominem ipsam animalis essentialis esse, quam Plato ideam uocare consueuerat, et quod hoc ita sit, planum legentibus sextum Topicorum, quæ in libris post naturalia longo sermone disputantur: sed de his aliis, satis sit impressentia, Quod suspicabile id significare, quod genus opinabile esse suspicabile: an uerò Quod ens in alpha naturalis auditus significat ipsū ens esse genus, quemadmodum uoluit Aspasius, an uerò ens uerum, hoc est, substantiam, ut Alexander ac reliqui omnes, hæc alibi perquirenda relinquo, nobis sufficit attulisse, quæ ad contextum intelligendum faciunt, quodque in usu Aristotelico frequentissimo est: namque et in Posterioribus ita dicitur, Quod lignum et quod album.

Quoniam uerò non est idem, uoluptatem esse bonum, & uoluptatem esse ipsum bonum, non similiter ponendi termini: sed si est syllogismus, quod uoluptas ipsum bonum, ipsum bonum: si autem quod bonum, bonum consimiliter & in aliis.

Vellem, ut contextus iste dilucidior fieret, lectorem ipsum Græcam edocum esse dialectum: ita enim facilius, quæ dicuntur, possemus intelligere: sed quoniam neque omnibus Græca scire concessum, nec contextus sine Græcarum literarum cognitione facile intelligi potest, non absurdum existimabo, Græca quæpiam Latinis commiscere. Aliud itaque theorema tradit ad faciliorem faciendam resolutionem, inquit, non esse ascendendum, uelam fieri diuersitatem in exponendis terminis, si terminus unus cum articulo profertur, siue idem absque articulo enuntietur, propterea quod magno differunt interstitio dicere, τὸ ἴσῳ ἴσῳ ἴσῳ, hoc est, uoluptatem esse bonum, sine articulo, et uoluptatem esse bonum cum articulo: quod nos, quoniam articulos non habemus, hunc in modum transluximus, uoluptatem esse bonum, et uoluptatem esse ipsum bonum: melius certe fuisset, si potuissemus articulum applicare: sed quoniam hoc apud nostros fieri nequit, quod uolumus, contextus sensum, uariata aliquantisper seric, obseruauimus: idem enim est dicere apud Græcos τὸ ἴσῳ ἴσῳ, et apud nostros, ipsum bonum: quum enim dicamus, uoluptatem esse bonum, hoc uolumus, uoluptatem esse ex bonorum numero: quum autem uoluptatem esse ipsum bonum, uoluptatem esse ipsum bonorum genus: unde hæc falsa, illa fortasse uera erit: quare, inquit Aristoteles, non sunt in expositioe simi-

lium termini exponendi, sed si concludere animus sit, uoluptatem esse bonum sine articulo, uoluptatem et bonum sine articulo debemus terminos ponere: si autem concludere uelimus, uoluptatem esse bonum cum articulo, uoluptas et bonum cum articulo termini ponendi. Et hoc est etiam, quod uoluit, Alulidus Rosadis in expositione sua media, cum inquit, Oportet ut accipiatur vs Al cognitio nis, siue Al articulum: hoc enim idem significat apud Arabicos, quod apud Græcos siue articulus, putà ὁμοῦ ἴσῳ, et apud Hebræos הווייהוה hoc est, He cognitionis, quod ideo He cognitionis nuncupatur, quoniam presupponit nomen, cui applicatur aut fuisse præcognitum: quemadmodum et apud Græcos articuli, ueluti supra longa expositioe satis declarauimus: et Davidus Tinchis in suis catholicijs, et Apollonius Dyscolus in suo de constructione refrunt. Verum hæc magis ad litteratorem ac grammaticam pertinerent, quàm logicum aut philosophum. Ad reliqua igitur transeamus.

Non est autem, neque esse, neque dicere, quod cui b inest, huic omni a inest: & dicere, cui omni b inest, & a omni inest: nihil enim prohibet b ipsi c inesse: non omni autem, ut fit b honestum quid: c uerò, album: si igitur albo alicui inest honestum quid, uerum dicere, quod albo inest honestum: sed non omni fortasse: si itaque a inest ipsi b, non omni autem de quo b, neque si b omni c, neque si solum inest, necesse a, non quod non omni, sed neque in esse. Si autem de quocumque b uerè dicatur, huic omni inest a, accidet a, de quo omni b dicitur, de hoc omni dici: si tamen a dicitur de quo utique b dicatur de omni, nihil prohibet, b in esse ipsi c: non omni autem ipsum a, aut omnino non inesse. In tribus itaque terminis, uidelicet de quo b omni a dici, hoc est, de quocumque b dicitur, de omnibus dici & a, & si b de omni, & a itidem: si uerò non de omni, non necesse a de omni.

Diant nonnulli intentionem esse Aristotelicam, monstrare quod in prima figura non potest uniuersalis affirmatiua concludi, nisi utraque propositiones sint uniuersales, de maiore namque nemini dubium, quod si conclusio sit uniuersalis, oportere ipsam uniuersalem esse: sed de minore hoc monstrat impressentia. Hæc illi. Sed, pax eorum dixerim, non rectè sentiunt: si .n. hoc faceret, superflue faceret: nã de hoc satis pertractatū est supra, ubi agebanus de syllogismi structura. Aliud itaque est quod, hoc in loco uult Philosophus

Distū Alulidi Rosadis de articulo apud Arabes, quæ consonat Græcis.

καὶ ὅτι, et μέτρον.

Expositio quorundam falsa.

Expositio Burane, Philosophus

Nō significare idē apud Græcos terminos cū articulo positos, idem quod ipsum bonū apud Græcos.

Modus significandi prædicati substantiale apud Aristotelem. Quod Plato uocabat αὐτοῦ, Aristoteles nuncupat ὁμοῦ.

Noti differe-
ntia inter
has propo-
nes, Cui om-
ni b, et
Cui inest b,
huic omni a
in esse.

Philosophus : quoniam n. coplures antiquorum non utebantur
intr disputandum manifesto syllogismo, sed quasi ex una
propositione conclusionem inferebant (ex una inq. pro-
positione, non simpliciter prolata, sed potius eo modo con-
uerfa, quo propositiones conuertere in secundo Priorum
uoluntate docet Aristoteles) Quoniam, inquam, hoc ita est:
docet nunc Philosophus, quomodo tales syllogismi resolu-
tendi, diuis, non esse idem secundum rei naturam, neque
etiam secundum profrendi modum, Cui b inest, huic om-
ni a in esse: Cui omni b inest, huic omni a in esse, pro-
pterea quod quam utraque istarum binas contineat pro-
positiones, hęc que dicit, Cui omni b inest, huic omni a in
esse, idem uult, ac si diceremus, Omne c a, omne c b : illa
uerò que inquit, Cui b inest, huic omni a in esse, significat,
quod omne c a, et quod c est b : hoc enim fieri potest, qd
aliquid c sit b, non tamen quod omne c sit b: puta in ex-
emplo, Sit b honestum aliquid, c uerò album: si igitur a-
liquod album sit honestum, uerum est dicere quod honestum
inest albo, non tamen fortasse, quod honestum inest o-
mni albo: dico autem fortasse, quemadmodum et Alexan-
der attestatur, quoniam indefinita (ueluti supra plerumq;
diximus) non solum de propositione in parte uerificatur,
sed et de uniuersaliter prolata. [Si itaque inest ipsi b]
sensus est, si maior in prima figura sit, aut indefinita, aut
in parte minore quomodocumque se habente, non solum non
sequitur uniuersalis conclusio ex necessitate, sed neq; etiam
indefinita: hoc est ergo, quod dicit, si a maior extremitas
inest ipsi b medio termino, non autem omni inest b sine b
medius in minore accipitur inesse omni c minori extre-
mo: siue etiam non omni inesse, sed solum inesse, ut minor
sit indefinita: non solum non est necessarium, quod inest
omni, sed neque etiam necessarium, quod simpliciter inest.
hoc est, non solum non sequitur ex necessitate conclusio un-
iuersaliter affirmatiua, uerum neque conclusio indefini-
ta: hoc est, quod uoluit, dum inquit, Necessè a, non quod
non omni, sed neque inesse. [Si autem de quocumque b]
uab' 6rou, inquit Alexander, æquale est 6d' kara' 6ou=
6g, et ideo nos trāsduximus, De quocumq; est autem sen-
sus, Quod si utraque propositiones uniuersaliter affirma-
tiua sint, et uere, ex his sequetur conclusio uniuersaliter
affirmatiua et uera, et hoc est, quod uoluit, dum inquit,
[si autem de quocumque b uere dicitur, huic omni inest
a, accidet a de quo omni b dicitur, de hoc omni dicitur] hoc
est, si a maior extremitas predicatur de omni b medio, et
b de omni c minore, sequitur quod accidet ex necessitate
a in conclusione predicari de omni c: puta in exēplo, Sit
a animal, b rationale, c homo: Animal de omni rationali, b
de omni homine, a igitur de omni homine. [Si tamen a]
sensus est, si maior accipitur in parte, cum minore uniuers-
fali, nihil sequitur ex necessitate: et hoc, quoniam supra
monstrauimus in prima figura, si maior in parte extiterit,
nullam fieri syllogisticam complicationem: ait ergo, si a di-
citur de illo, de quo omni dicitur b, nihil prohibet quod b
medium inest omni c in minore: et ipsum a non solum non
inest omni c minori extremo in conclusione, immo quod
amplius, neque omnino inest: hoc autem et paulo supra
dixeramus. [in tribus itaque terminis] sensus est, Quod in
talibus propositionibus, que potentiā tres habent terminos,
quales sunt, quas nunc exposuit, queq; a Theophrasto, re-
ferente Alexandro, κατὰ τὸν ἀρχαῖον, seu secundum as-

sumptionem nunciantur, propterea quod hęc quodammodo
tres habent terminos: in hac enim de quo omni b, de
illo et a omni, in duobus terminis a et b, quasi et terti-
us comprehenditur: preterquam, quod non similiter deter-
minatus est et manifestus, quemadmodum illi in talibus in-
quam propositionibus, que sola dictione differunt a cate-
goricis, ut inquit Theophrastus in libro de affirmatione,
quum dicimus, De quo omni b, de illo omni a, significat
mus, quod de quibus sanque b dicitur, de illis omnibus et a
dicitur: et quod si b de omni dicitur, et quod a de o-
mni c dicitur in conclusione: si uerò b non de omni dicitur
c, sed putat de aliquo, aut indefinito, non est necessarium,
a de omni c in conclusione dici: Et hęc Aristoteles de tali-
um rationum resolutione. Iuniores tamen, referente A-
lexandro, non appellabant rationes istas syllogisticas, sed
κατὰ τὸν ἀρχαῖον, hoc est, consecutiuas: quoniam in his ex-
positionibus necessariò sequeretur conclusio, non autem
secundum ordinem syllogisticam essent dispositæ: sit autem
et in huiusmodi complicationibus fallacia, eò quod Pe-
nè, seu ut Græcè loquar, τὸ ἀπὸ μὲν ὅπου, propterea quod
existimamus idem esse, Cui b inest, illi omni a in esse, et
Cui omni b inest, illi omni a in esse, quod tamen non est ue-
rum: et ideo plerumque decipimur, quemadmodum et
in plerisque alijs accidit, ut in perpulchro exemplo, quod
ponit Alexander, si nihil est, neque dies est: si non est dies,
est, est nox, ergo si nihil est, nox est: in hoc enim consimili-
ter accidit fallacia in eo quod Penè: quoniam existimamus
nihil differre simpliciter dicere, si non est dies, est nox,
et dicere cum alia additione, si nihil est, non est dies, si
non est dies, est nox: hęc enim quammaximo a se mutua
differunt interstitio.

Noti dicti
Alexandri
de propo-
sibus supra
dictis, quas
Græci iunio-
res uocabāt
κατὰ τὸν ἀρχαῖον,
id est consec-
utiuas, nō autē
syllogisticas.
Noti exem-
plum pul-
chrum Ale-
xandri.

Non oportet autem existimare, pe-
nes id quod exponimus, aliquid acci-
dere absurdum: nihil enim utimur eo,
quod est hoc aliquid esse, sed quemad-
modum Geometra pedalem, & rectā
hanc, & sine latitudine dicit, quæ non
sunt: uerum non sic utitur, tanquam
ex his ratiocinās: omnino enim quod
non est, ut totum ad partem, & aliud
ad hoc, ut pars ad totum, ex nullo ta-
lium monstrat ipse monstrans, neque
fit syllogismus: expositione uerò sic
utimur, quemadmodum & sententia
ad discentem dicentes: non enim sic
tanquam quod sine hoc demonstrari
non possit, quemadmodum ex quibus
syllogismus.

Occurrit tātē questioni: posset enim quispiam non
immeritò dubitare, arca superius disputata, inquit, ea
que diximus, non ob id uera esse, quia ita se habeant: sed
quoniam elementis usi sumus, dum exponeremus compli-
cationem,

Exempla ad
dicitur, nō
quia ita se
res habeat
omnino, sed
ut discentes
melius per-
cipiant.

rationes, ac theoremata, que supra tradidimus: quapropter
relinquetur, ea uera esse, non ex parte forme syllogisticæ,
sed iuxta materiam ipsam, qua malè uerbatur in theore-
matis exponendis. Soluens itaque dubitationem istam,
Philosophus ait, non hęc accidere penes expositionem,
qua usi sumus: quoniam exempla adduximus, non q, ut
penitus res se haberet, sed ut adificantes melius pæperēt:
quemadmodum et Geometra in expositionibus suis pedalem
plerumque ac rectam, et sine latitudine uocat lineam, quæ
ueluti in Posterioribus etiam dicitur, Geometra nihil con-
cludit secundum hanc lineam, quam ipse posuit, sed quæ
per hęc ostenduntur: quoniam, quemadmodum in Betæ
naturalis auditus inquit Aristoteles, Mathematicus ab-
strahit, et abstrahentes mendacium non committunt: non
igitur utimur huiusmodi expositione tanquam per hanc
ratiocinantes, ac syllogismum facientes: quoniam nun-
quam sit uerè syllogismus, nisi aliquid se habeat ut to-
tum, et aliquid ut pars, hoc est, ut aliud sit prædica-
tum, aliud subiectum: hoc enim significat totum et pars:
est autem complicatio hęc propositionum in prima figu-
ra: dixit autem [ut totum] quoniam non semper præ-
dicatum se habet in plus, et subiectum in minus, sed a-
liquando retrouersum, aut æqualiter. [Expositione ue-
rò sic utimur.] hoc est, quemadmodum in mathematicis
addificantes utimur, describentes pedalem, quæ
non est pedalis: et rectam, quæ non est recta, eò quod
non possumus sola imaginatione demonstrationem faci-
re: ita et in his usi sumus expositione, dicentes, ipsum
addificantes melius quæ dicuntur percipere: non tamen
hoc dico, quod sensu ac expositione utamur, tanquam
sine his demonstratio fieri nequeat, quemadmodum dicitur
re consueuimus, demonstrationem effici non posse sine ijs
propositionibus, ex quibus constituitur syllogismus: sed
sensu atque expositione utimur, quemadmodum et Phi-
loponus in Posterioribus inquit, tanquam causa instru-
mentaria: neque enim phas est, quod uilius dignior sit
causa, puta sensus demonstrationis aut sciencie: sed a-
nima nostra tanquam sopita et dormiens, per sensum
excitatur, et expergescit, ut qui igniolum in nobis ex-
istentem moueat, et accendat: ueluti in exemplo ac si-
militudine, non cognoscatur Vlyses Homerius, nisi for-
tè fortuna datrix antiquissima sub oculos deuenisset: hac
uisa, statim agnitus est: non propterea quod datrix cau-
sa fuerit, hanc cognitionem efficiens, sed potius instru-
mentaria quedam occasio, per quam talis notitia genita
est. Ita igitur et in proposito elementorum expositio,
tanquam instrumentum ac uia ad ea que uolumus, intel-
ligenda nos deducit. Expositionem uerò nuncupauit ele-
mentorum appositionem, qualem mathematica faciunt: un-
de et Proclus in primum elementorum Euclidæ, uult
problema sex in partem distinguere ac secari, propositio-
nem, expositionem, determinationem, confirmationem, de-
monstrationem, et conclusionem: Propositio est, que di-
cit, quid datum, quid quaeritur: Expositio, que datum ac
conclusum preparat ad conuersionem: Determinatio, qui d
est ipsum quaeritur, definit: Confirmatio, ad quaeritur ue-
randum conuersionem accommodat: Demonstratio, ex con-
uersione concludit propositum: Conclusio iterum ad propo-
sitionem reuertitur, confirmans quod monstratur. Sed de

Sensus et ex-
positio sunt
causæ instru-
mentarie ad
cognitionem
non primæ-
pales.

Problema
sex in par-
tes secari.

his hactenus. Hoc igitur in loco, quemadmodum ex sen-
tentia diximus Alexandri atque Philoponi, intentio est
Aristotelica, occurrere tātē obiectioni, cur sit, quod e-
lementorum expositione utatur, quum tamen unum re-
spectu alterius, neque totius, neque partis rationem hæ-
beat. Nonnulli tamen non hanc dicunt esse Philosophi in-
tentionem, sed magis uelle ipsum errorem quorundam
emendare, credentium, quia dum terminos exponimus,
ipsos secundum rectum exponimus, ita etiam eos intelli-
gendos ac constituendos esse in propositionibus secundum
rectum, quod tamen falsum est: Hęc illi. Sed mea sententiā
longè antiquior est prior expositio.

Ne lateat autem nos, quod in eo-
dem syllogismo non omnes conclu-
siones per unam figuram sunt, uerum
hęc per hanc: illa uerò, per aliam.
Planum igitur, quod resolutiones ita
faciendum: quoniam autem non o-
mne problema in omni figura, sed in
vnaquaque ordinatè, manifestum ex
conclusionem, in qua figura quæren-
dum, & ex rationibus, quæ sunt ad
definitionem, quæcunque ad unum
aliquid redarguunt eorum, quæ sunt
in definitione, ad quod redargutum
est, ponendum terminum, & non to-
tam rationem: accidet enim minus
conturbari propter longitudinem:
quemadmodum si aquam monstra-
uit, quoniam humidum, potabile: po-
tabile & aquam terminos ponendum.

Quoniam sermo est de resolutione: sunt autem plu-
res ex syllogismis compositi, ueluti supra distinximus, scire,
inquit, oportet, quod in talibus syllogismis, non omnes
conclusiones per unam concluduntur figuram semper, sed
accidit aliquando omnes fieri in una, nonnunquam unam
in una, et aliam in alia: puta in exemplo, si dicamus,
Omne b a, omne c b, omne d c, ergo omne d a: Omne cor-
pus substantia, omne animal corpus, omnis homo animal:
conclusiones huius syllogismi omnes sunt in prima: ite-
rum si dicamus, Nullum b a, omne c a, omne d b, nullum
ergo d c: Nullum inanimatum est animal, omne sensibile
est animal, omnis lapis inanimatum, nullus lapis sensibile:
omnes sunt in secunda. Itidem et in tertia omnes fient,
si dixerimus, Omne c a, omne c b, omne b d, aliquid ergo
d a: Omnis homo substantia, omnis homo coloratum, om-
ne coloratum quale, aliquid igitur quale substantia. Fiant
et compositi syllogismi, alterius habentes conclusiones, u-
nam in prima, alteram in secunda: ut in exemplo, Omne
b a, omne c b, nullum d a, nullum ergo d c: Omne corpus
substantia, omne animal corpus, nullus numerus substantia,
P ij nullus

nullus itaque numerus animal. Sunt & qui unam habeant in prima, alteram in tertia: ut Omne b a, omne c b, omne c d, aliquod igitur d a: Omne animal corpus, omnis homo animal, aliquis homo est album, aliquod igitur album corpus. Sunt & alij, unam habentes in secunda, alteram in tertia, ut Nullum b a, omne c a, omne c d, aliquod d non est b: Nullus homo inanimatus, omnis lapis inanimatus, omnis lapis insensibilis, aliquis ergo lapis non est homo. Possimus & omnes sibi invicem figuras miscere, ut una sit in prima, altera in secunda, & alia in tertia, puta, Omne b a, omne c b, nullum d a, omne d c, aliquod igitur c non est a: Omne animal sensibile, omnis homo animal, nullus lapis sensibile, omnis lapis corpus, aliquod itaque corpus non est homo: quum itaque ita sit, quod aliquando omnes conclusiones in una sint figuratae, aliquando una in una, alia in alia, debemus ita etiam resolutiones facere, aliquando in unam figuram, aliquando in plures: & quoniam ex superioribus manifestum, quae conclusiones in quacunque concludantur figura, planum etiam, in quam figuram facienda sit resolutio. [Et ex rationibus, quae sunt in definitione.] Aliud Theorema tradit, quo facile poterimus facere resolutionem: ait enim si erit aliquando rationes aliquas, quibus destruimus definitionem, monstrantes partem aliquam definitionis non inesse definito: oportet enim non solum totam simul definitionem de definito praedicari, sed & quacunque ipsius partem per se: & proprie, quum aliquis, inquit, ratione partem definitionis, non autem totam redarguit, debemus tantum ponere in terminis partem illam, ad quam fit redargutio, non autem rationem ac definitionem totam: addit enim minus perturbari condiscipulos a longitudine orationis: si enim totam poneremus definitionem, nimis longa esset dispositio nostra, & fastidium pareret non mediocre: quemadmodum in exemplo, si quis definiret aquam, dicens, Aquam esse humidum potabile, non debemus totam istam definitionem exponendo asserere, quoniam non destruimus omnes partes, sed eam tantum in medium debemus adducere, quam perimere intendimus: quod enim aqua sit humidum, planum est: quod autem sit potabile, hoc est quod in redargutionem venit: redarguitur autem, inquit Alexander, definitio, quando non potest idem inesse definitioni & definito: & hoc fit in secunda figura: aut econverso, quum non possunt eidem inesse definitio & definitum: & hoc fit in tertia figura. Plurimi loquuntur alij sunt ad destruendam definitionem, quos impresentia commenerare superuacuum, ac de quibus cum diligentia pertractatur in sexto Topicorum: sed quae faciunt ad faciliorem resolutionem, haec sunt quae diximus.

Amplius autem ex suppositione syllogismos non tentandum reducere: non enim est ex positis reducere: namque non sunt ostensi per syllogismum, sed per compositionem confessi omnes: quemadmodum si sup-

Quae pars aliquae definitionis redarguimus, non tota definitio, sed pars illa est in ratione ponenda.

Potest redargui definitio duobus modis, de mente Alexandri.

ponens, Si vna quaedam potentia non sit contrariorum, neque scientiam vnam esse: postea disputatum sit, quod non est vna potentia contrariorum, ut si sanabilis & aegrotabilis: simul enim idem erit sanabile & aegrotabile: quod itaque non est vna omnium contrariorum potentia, monstratum est: quod autem scientia non est, non fuit monstratum: atqui confiteri necessarium, sed non ex syllogismo, verum ex suppositione: hanc igitur non est reducere: quod autem non vna est potentia: sic enim fortasse & syllogismus esset: illud vero suppositio.

Quoniam superius dixerat, quicquid ostensio monstratur syllogismo, posse idem & suppositio monstrari ratio, non immerito aliquis ambigeret de suppositorum syllogismorum resolutione, an eodem pacto resolverentur, quo ostensui: ait itaque non esse tentandam resolutionem syllogismorum, qui sunt ex suppositione, quoniam non concludunt ex positis, sed ex suppositis, quemadmodum a principio etiam dicebamus: ex suppositis inquam, proprie, quod non ostenduntur per syllogismum: nam proprie syllogismos dicitur, qui est ostensiuus: sed omnes sunt confessi per compositionem: quoniam componimus inter nos, si de uno aliquo monstratum fuerit, quod de omnibus sit manifestum, & hoc proprie vocantur ex suppositione syllogismi, quemadmodum supra quoque exposuimus: in hoc genus itaque ratio, non est tentanda resolutio in coniuncto, aut continuo, sed in transumpto: fit enim syllogismus ostensiuus ad transumptum, ut supra reuertimus: conexum uero ex suppositione accipitur: aliquando tamen etiam monstratur, si ignotum extiterit, quemadmodum infra elucubrabimus. [Quemadmodum si supponens] hoc est, quemadmodum si quisquam uolens monstrare non esse contrariorum scientiam unam, & prius ex confessione accipiat, si non est una contrariorum potentia, quod neque sit scientia una: deinde disputet, atque ostensiuo monstrat syllogismo, non esse contrariorum potentiam unam, puta, sanabilis & aegrotabilis, quae contraria esse supponuntur hunc in modum, sanabilis & aegrotabilis non est eadem potentia, sanabile & aegrotabile sunt contraria, ergo contrariorum non est eadem potentia: si enim sanabile & aegrotabile haberent eandem potentiam, eiusdem essent effectus, quod non uidemus: hoc autem est quod uoluit, dum inquit [Simul enim idem erit sanabile & aegrotabile] ac si diceret, sanabile & aegrotabile haberent eundem effectum: monstratum est itaque per syllogismum, non esse unam contrariorum potentiam: quod autem eorundem non sit una scientia, hoc non fuit monstratum, sed ex suppositio.

In syllogismis hypotheticis est tentanda resolutio in transumpto non in continuo.

suppositione acceptam non licet resolvere, sed rationem monstrantem non esse unam contrariorum potentiam, possumus resolvere: sic enim fortasse fieret syllogismus: fortasse dico, quoniam neque omne transumptum per categoriam monstratur syllogismo, sed aliquando tanquam manifestum ponitur.

Consimiliter autem & in iis, qui per impossibile concluduntur: neque enim hos est resolvere, sed ad impossibile abductionem est, syllogismo namque monstratur: alterum uero non est, ex suppositione enim concluditur, differunt autem a praedictis: quoniam in illis quidem oportet praconfiteri, si debet assentiri, quemadmodum si monstrata fuerit vna contrariorum potentia, & scientiam eandem esse: hic autem & non praconfessi concedunt, eod quod manifestum est falsum: ueluti si posita fuerit, Diameter commensurabilis, Imparia aequa esse paribus: multi uero & alij concluduntur ex suppositione, quos oportet considerare, & notare pure: quae igitur sint horum differentiae, & quot modis fit quod est ex suppositione, postea dicemus: nunc autem tantum sit nobis manifestum, quod non est resolvere tales syllogismos in figuras, & ob quam causam, diximus.

Eodem, inquit, pacto quo faciebamus in iis qui ex suppositione & confessione protendunt, faciendum etiam est in deducantibus ad impossibile: & ex hoc loco planum, quod per syllogismos ex suppositione non omnes intellexit hypotheticos, sed eos tantum qui ex praconfessione monstrant: non licet itaque deducant ad incommodum resolvere, hoc est, conexum quod in eis efficitur, sed abductio nem ad impossibile, hoc est, syllogismum ad transumptum fortasse ualebimus resolvere: syllogismo enim ostensiuo monstratur, ubi scias abductionem, ueluti & supra diximus, proprie nuncupari, quum ab uno quae sit in alium sit transitus, quod etiam in deductione ad incommodum fieri uidemus. Aliud etiam ex contextu notandum, quod solus syllogismus hypotheticus, uero, non syllogismus, sed ex suppositione syllogismus: uero, non syllogismus, sed ex inferius disputabitur. Transumptum itaque est, quod syllogismo monstratur: alterum uero, hoc est conclusio prima

Abductio quid sit, ut supra.

Noti syllogismos hypotheticos, uero, non syllogismos, sed ex suppositione syllogismos: uero, non syllogismos, sed ex inferius disputabitur. Transumptum itaque est, quod syllogismo monstratur: alterum uero, hoc est conclusio prima

ri, non monstratur syllogismo ostensiuo, sed ex suppositione ne syllogismus & conditionali ratio, [Differunt autem a praedictis] hoc est, differunt syllogismi ex praconfessione, & deducant ad incommodum: quoniam in illis praconfessione opus est (nisi enim aliquis concedat, si una sit contrariorum potentia, & scientiam eandem esse, nihil ex necessitate ad propositum concludemus) in his autem deducantibus ad impossibile, siue quis concesserit, siue non, omnino propositum concluditur: tum quia id ad quod fit deductio, est falsum manifestum: tum uero, quia ex duobus contradietorijs, si unum est falsum, alterum ex necessitate est uerum: ueluti si ponatur diameter esse commensurabilis, sequitur paria imparibus equalia esse, ueluti supra deduximus, quod proculdubio est falsum: & si hoc falsum, falsum & illud ex quo sequitur, quare suum contradietorium uerum, hoc est, diameter non esse commensurabile. [Multi uero & alij, id est, sunt & plerique alij hypothetici, quos oportet diligenter considerare, ac notare, quae admodum a Maiori, a Minori, a Simili, a Coniunctis, et ceteris sunt alij syllogismi: uel magis, qui per totum hypothetici nuncupantur: hi autem tres praedictas resoluentur figuras. Quot igitur sint, hoc est, quot modi sint suppositorum syllogismorum & quomodo inter se differant, dicemus postea in secundo Priorum ac primo Posteriorum. Nullum enim composuisse librum alium dicitur de hypotheticis syllogismis, licet Theophrastus atque Eudemus tractatum de his fecerint in suis Analyticijs, ac complures alij tam Latini quam Graeci, super ijs sermonem habuerint. Atque haec haecenus digesta suscipiant primò de resolutione ac partibus dialecticis, de quibus etiam de resolutionis speciebus ac eiusdem inuentione: haec enim omnia superioribus pertractauimus: addita etiam Abumazae opinionione, quod de medijs inuentione, resolutio quaedam sit: de hac de fallacijs circa resolutionem agentes, exposuimus, sed non aequomodò libri auctorum, historia uocentur, quodque necessarium sequi, & syllogisticè sequi, non conuertuntur: quomodo uerum sit, intelligibilem Aristonem semper esse, quidque sit fallacia, quam Stoici uocant *dyrtax*: quid sit, eod quod Penè quomodo sorites fiat, quomodo graece dicantur concretum & abstractum: quod falsum sit in mixtione necessarij & inexistentis, minorem oportere esse inexistentem simpliciter, hoc est, in materia necessaria: quid sint anguli recti, quid anguli aequales, quomodo demonstrat triangulum omnem habere tres angulos aequales duobus rectis: deinceps soluta perpulchra Philoponi dubitatione, circa contextum: reddita insuper ratione, cur medius terminus genus nuncupetur: postea enarrauimus, quid tempus, quid tempus: cur rectus, uocatio dicatur, soluta subinde alia Philoponi quaestione, recitatis ibidem quam plurimis opinionibus super numero praedicationum. Deinceps agentes de reduplicatijs, diximus quid reduplicatio, quodque contextus Latinus ad Graeci similitudinem ambiguus transferendus erat: quid suprapredicatum, quod falsum sit quod iuniores dicunt, reduplicationem minoris supra medium fieri, quod in secunda non fiat reduplicatijs syllogismus, quod uere reduplicatiua nulla sit negatiua, quomodo reduplicatiue conuertantur: quid sit quod ens quid ipsum ens, quodque

Nota qui sint alij syllogismi: uel magis, qui per totum hypothetici nuncupantur: hi autem tres praedictas resoluentur figuras. Quot igitur sint, hoc est, quot modi sint suppositorum syllogismorum & quomodo inter se differant, dicemus postea in secundo Priorum ac primo Posteriorum.

Theophrastus & Eudemus tractatum de his fecerint in suis Analyticijs, ac complures alij tam Latini quam Graeci, super ijs sermonem habuerint. Atque haec haecenus digesta suscipiant primò de resolutione ac partibus dialecticis, de quibus etiam de resolutionis speciebus ac eiusdem inuentione: haec enim omnia superioribus pertractauimus: addita etiam Abumazae opinionione, quod de medijs inuentione, resolutio quaedam sit: de hac de fallacijs circa resolutionem agentes, exposuimus, sed non aequomodò libri auctorum, historia uocentur, quodque necessarium sequi, & syllogisticè sequi, non conuertuntur: quomodo uerum sit, intelligibilem Aristonem semper esse, quidque sit fallacia, quam Stoici uocant *dyrtax*: quid sit, eod quod Penè quomodo sorites fiat, quomodo graece dicantur concretum & abstractum: quod falsum sit in mixtione necessarij & inexistentis, minorem oportere esse inexistentem simpliciter, hoc est, in materia necessaria: quid sint anguli recti, quid anguli aequales, quomodo demonstrat triangulum omnem habere tres angulos aequales duobus rectis: deinceps soluta perpulchra Philoponi dubitatione, circa contextum: reddita insuper ratione, cur medius terminus genus nuncupetur: postea enarrauimus, quid tempus, quid tempus: cur rectus, uocatio dicatur, soluta subinde alia Philoponi quaestione, recitatis ibidem quam plurimis opinionibus super numero praedicationum. Deinceps agentes de reduplicatijs, diximus quid reduplicatio, quodque contextus Latinus ad Graeci similitudinem ambiguus transferendus erat: quid suprapredicatum, quod falsum sit quod iuniores dicunt, reduplicationem minoris supra medium fieri, quod in secunda non fiat reduplicatijs syllogismus, quod uere reduplicatiua nulla sit negatiua, quomodo reduplicatiue conuertantur: quid sit quod ens quid ipsum ens, quodque

quodq; a seiniuem non parum differant: resutatis ibidem simplici, atq; Adrafi opinionibus, quomodò artialis in orationibus diuerstatem faciat, quid sit apud Hebræos hæc cognitionis, quid propositiones secundum assumptionem, quid sint æque inuicem et consecutiue rationes, quomodò sensus sit scientie causa, quid expositio, quomodò compositi syllogismi uariantur secundum figurarum diuersitatem, ac demum qui propriè ex suppositione syllogismi nuncupentur. His itaq; transactis, agendum erit deinceps de mutua syllogismorum resolutione.

De mutua syllogismorum resolutione.

Uecunq; verò problematum in pluribus monstrantur figuris, si in altera ratiocinatum fuerit, est reducere syllogismum in alteram: quemadmodum priuatiuum, qui est in prima, in secundam: & eum, qui est in media, in primam: non oēs autem, sed quosdam: manifestum verò erit in sequentibus, Si enim a, nulli b: b autem, omni c: a, nulli c. sic igitur prima figura. Sin autem priuatiua conuersa fuerit, media erit: nam b nulli a, omni verò c inest. Consimiliter autem & si non uniuersaliter, sed in parte syllogismus sit: quemadmodum si a nulli b, b verò alicui c. conuerso enim priuatiuo, media erit figura: Syllogismorum verò, qui secunda, uniuersales quidem, reducentur in primam: eorum autem qui in parte, alter solus. sit enim a, b quidem nulli, c verò omni inexistens. conuerso igitur priuatiuo, prima erit figura: nam b, nulli a: a verò omni c inerit. Si verò prædicatiuum sit ad b, priuatiuum autem ad c, primum terminum ponendum c. hoc enim nulli a, a verò omni b: quare c, nulli b: & b igitur nulli c. nãq; cõuertitur priuatiuum. Sin autem in parte syllogismus, quãdo priuatiuum quidem sit ad maius extremum, reducetur ad primam: quẽadmodum si a nulli b, c verò alicui. cõuerso. n. priuatiuo prima erit figura: nam b nulli a, a verò alicui c, sed quã prædicatiuum, non resoluetur:

veluti si a b quidem omni, c verò non omni: neque enim suscipit conuersionem a b, neq; factã, erit syllogismus. Rursus qui in tertia figura, non omnes resoluentur in primam: qui verò in prima, omnes in tertiam: in sit enim a, omni b, b autem alicui c. ergo, quoniam cõuertitur & prædicatiuum in parte, inerit c alicui b, a verò omni ierat. quare efficitur tertia figura: & si priuatiuum syllogismus sit, consimiliter: conuertitur enim prædicatiuum in parte: quare a nulli b, c verò alicui inerit: syllogismorum autem qui in vltima figura, vnus solus non resoluitur in primam, quãdo priuatiuum fuerit non uniuersaliter positum: alii verò omnes resoluantur: prædicentur namque a & b de omni c: igitur c cõuertetur in parte ad vtrumque inest ergo alicui b. quare erit prima figura: si a quidem omni c, c verò alicui eorum quã b: & si a quidẽ omni c, b autem alicui, eadem ratio: cõuertitur enim c ad b. Si verò b omni c, a autem alicui c, primum terminum ponendum b: b namq; omni c, c verò alicui a: sed quoniam cõuertitur quod in parte, & a alicui b inerit: & si priuatiuum syllogismus terminis existentibus uniuersaliter, similiter accipiẽdum. in sit enim b omni c, a verò nulli: ergo alicui b inerit c, a autem nulli c: quare erit medium c: consimiliter autem & si priuatiuum quidem uniuersaliter, prædicatiuum verò in parte: namq; a nulli c, c verò alicui eorũ quẽ b, inerit. Quod si in parte acceptum fuerit priuatiuum, non erit resolutio. quemadmodum, si b omni c, a verò alicui non in sit. Conuerso enim b c, vtrãq; propositiones erunt secundum partem. Planum autem & quod ad resolueudas figuras in seiniucẽ, propositio, quẽ ad minus extremum, conuertenda in vtriusque figuris: hac enim transposita,

transitio

transitio efficiebatur. Eorum verò qui in media figura, alter quidem resoluitur, alter autem non resoluitur in tertiam: quando enim, quod uniuersale priuatiuum sit, resoluitur. Si enim a nulli b, c verò alicui, vtraque similiter conuertuntur ad a: quare b quidem nulli a, c autem alicui: medium igitur a. sed quando a omni b, ipsi verò c alicui non in sit, non erit resolutio: neutra enim propositionum ex conuersione uniuersalis: & qui ex tertia figura resoluentur in mediam, quando priuatiuum sit uniuersale: quemadmodum si a nulli c, ipsum autem b alicui aut omni: namq; & c a quidem nulli, ipsi verò b alicui inerit. Quod si in parte sit priuatiuum, non resoluetur: non enim suscipit conuersionem negatiuum in parte. Manifestum igitur, quod iidem syllogismi non resoluantur in his figuris, qui neq; in primam resoluebantur: & quod quum syllogismi in primam reducantur figuram isti foli per impossibile concluduntur: quomodò igitur oportet syllogismos reducere, & quod resoluantur figurẽ in seiniucẽ, planum ex dictis.

Ostendit quomodò, quẽ dicta sunt, de resolutione, cõuertitur ad ea, q; de tribus figuris dicta sunt. Diuisio problematum secundum tres figuras. Quod superius dixerat, nunc exponit: supra enim quum secti huius intentionem proponeret, inquit, Accidet autem simul & prius dicta confirmari, & planiora esse. hoc itaque imprẽ sententia declarat: si namque scruerimus, quomodò syllogismi ad seiniucẽ reducantur, cognoscamus etiam, quo pacto unaqueque duarum figurarum a prima deriuatur. Ceterum, quod propositi sensus atque ordo planior sit, altius aliquantisper exorditur, inquit, Problematum alia eius esse genij, ut in una tantum concludantur figura, quemadmodum uniuersaliter affirmatiuum: alia in hincis, ueluti negatiuum itidem uniuersale, & affirmatiuum in parte: alia in tribus, aut negatiuum in parte: ait itaque, si problema aliquod in pluribus concludatur figuris, quod possumus mutuari resolutionem facere: quemadmodum negatiuum in prima uniuersaliter, aut in parte possumus ad secundam traducere, & retrouersum: non autem de omnibus hoc uerum est, sed de quibusdam: monstrabitur namque in sequentibus, quod quartus secundæ & quintus tertie, nullo pacto per conuersionem ad primam resoluantur: reliqui uerò omnes resolui possunt. ueluti in exemplo, Nullum b a, omne c b, nullum c a: maiore namque conuersa, sit media figura: puta, Nullum a b, omne c b,

Si problema aliquod in tribus figuris cõcluditur, potest diuisio fieri.

nullum c a. Consimiliter & de complicationibus in partediendum erit: nam semper maiore conuersa, ex prima in secundam descendimus figuram, ueluti in exemplo perspicuum. Uniuersales autem secundæ omnes in primam reducuntur, semper negatiua conuersa. Ex particularibus uerò alter solus resolui potest: puta is, qui maiorem habet uniuersaliter negatiua cum minore affirmatiua in parte: alter autem, hoc est, quartus in ordine, minime resolui potest. ueluti perspicuum est: utralibet enim conuersa, inutilis erigitur coniugatio. [Si uerò prædicatiuum sit ad b.] hoc est, si maior sit affirmatiua, & uniuersalis, subaudiatur: & minor negatiua, itidẽ uniuersaliter, debemus ponere c primum terminum, hoc est, minor extremus pro maiore accipiẽda est, ac propositiones transponende ita, ut quẽ maior erat, minor efficiatur, & cõuerso: puta in exemplo, sit syllogismus in secunda figura iste, Omne b a, nulli c a, igitur nulli c b. his ita dispositis, minor in maioris locum uocare debet, & maior in minoris: quo facto, primus secundæ modus conuertitur: cuius si maiorem terminis conuertis, primam figuram efficit, hoc pacto, Nullum a c, omne b a, nullum itaq; b c: & ex consequenti, Nullum c b: uniuersalis namq; negatiua in seipsam cõuertitur, ut planum est. [Sin autem in parte.] Si uerò, inquit, syllogismus particularis sit, ex maiore uniuersaliter negatiua, cum minore affirmatiua in parte, maiore in seipsam conuersa, in primam resoluetur figuram: sin autem maior affirmatiua uniuersaliter existat, cum minore negatiua in parte, non potest ad primam resolui. [neque enim suscipit conuersionem, a b] hoc est, maior, dicens, Omne b a, non conuertitur: hoc autem dicit, non quia penitus non conuertitur uniuersalis affirmatiua, sed quia non conuertitur in seipsam: quẽ n. in seipsam conuertuntur, propriè conuertuntur. [Neq; facta.] hoc est, neq; si conuertatur uniuersalis in particularem, fiet propter hoc syllogismus: eorum enim ambæ particulares, ex quibus, ut supra retulimus, syllogisticè nihil sequitur: uel melius, Neque si fiat conuersio uniuersalis affirmatiue in seipsam, propter factam et syllogismus: erit enim syllogismus in prima cum minore negatiua, quod supra satis refutauimus. [Rursus qui in tertia.] tertia, inquit, figura syllogismi, non omnes resoluitur in primam: propter quod quintus ex maiore negatiua in parte, cum minore uniuersaliter affirmatiua, ad primam per conuersionem resolui non potest. [Qui uerò in prima, non hoc dicit, quod omnes simpliciter, qui in prima, ad tertiam resoluantur: sed quod omnes illi primæ figuræ, quicunq; habent problema demonstratum in tertia, hi oēs ad tertiam per cõuersionẽ resoluantur: quod aut hoc ita sit, monstrant exempla in cõtextu posita. [quare a nulli b.] hoc est, si faciamus in prima syllogismum, hoc pacto, Nullum b a, aliquid c b, aliquid c non est a: minore conuersa, fiet tertia figura in hunc modum, Nullum b a, aliquid b c, aliquid igitur c non est a: a enim de nullo b prædicatur, c uerò de aliquo b. [Syllogismorum autem, qui in ultima figura.] posteaquam resoluit eos, qui in prima in tertiam, nunc conuersum facit, resoluens eos, qui in tertia in primam. [Igitur c conuertatur in parte ad utrumq;.] hoc est, quoniam utraq; propositiones existentes uniuersaliter affirmatiue, conuertuntur in particulares, poterimus utraque conuersa, syllogismum resolucere ad primam: quemadmodum supra etiam exposuimus ex sententia Alexandri. [Et si a quidẽ omni c.] hoc est, si etiam syllogismum construxeris

Quomodò syllogismi secundæ reducatur in primam.

Conuersio propositionis in seipsam, proprie conuersio dicitur.

Non omnes syllogismos tertia i primam reducere per conuersionem.

in tertia, dicens, Omne c a, omne c b, eadē erit ratio ad cōcludendum aliquid b esse, atque c conuertitur ad b, id est, minore cōuersa, prima redit figura. [Si uerō b omni c.] hoc est, si maior sit affirmatiua in parte, am minore uniuersaliter itidem affirmatiua, mutandus erit ordo propositionum, & maior in seipsam conuertenda, ut primam construamus figuram, concludentes, non quæ situm propositum, putā, Aliquod b a, sed hoc conuertentem, putā, Aliquod a b, quoniam autem particularis in seipsam conuertitur, concludemus etiā in potētia, Aliquod b esse a. [Et si priuatiuus.] Conuulter, inquit, si negatiuus sit syllogismus ex conuersione minoris in primam resoluetur figuram, siue ambē uniuersales extiterint propositiones, siue maior uniuersaliter negatiua am minore affirmatiua in parte. [Quod si in parte.] hoc est, si maior, quæ negatiua est, aucta fuerit in parte, am minore uniuersaliter affirmatiua, non fiet ad primam resolutionem: minore namq; conuersa, ambē efficiuntur secundum partem: ex quibus, ut planum est, nihil syllogisticē sequitur. [Planum autem quod ad resoluentis figuram] de prima ac tertia, hoc tradit de his enim proximē sermonem fecerat: ac si diceret, manifestum, si primam in tertiam, aut e conuerso resolueret propositum fuerit, quod semper minor conuertenda: quemadmodum enim supra plerumque diximus, secunda figura ex maioris conuersione, tertia ex minoris, a prima deducatur. [Eorum uerō qui in media.] Posteaquam enarrauit, quomodo primæ syllogismi resoluantur, in secundam & tertiam, figuram, & conuerso: quod ultimum supererat, nunc exponit, quomodo syllogismi secunde in tertiam deriuari ac resolui possint: & inquit, quod ex particularibus secunde, alter tantū in tertium resoluitur, qui uidelicet maiorem habet uniuersaliter negatiuum, am minore affirmatiua in parte: putā Nullum b a, aliquid c a, aliquid c non est b: utriusque enim in seipsas conuersis, tertia conuertitur figura: putā, Nullum a b, aliquid c a, aliquid c non est b: si itaq; maiorem conuertat, ex prima secundam efficiēs figuram: si minorem, ex prima tertiam: si utramq; ex secunda tertiam. [Sed quādo a omni b.] hoc est, quartus secunde in tertiam minimē resolui potest: conuersa enim maiore, ambē propositiones efficiuntur in parte. [Et qui ex tertia figura.] nūc docet, quomodo tertia figuræ syllogismi possint ad secundam resolui, inquit, omnes eos resolui posse, qui negatiuum propositionem retineant uniuersalem, quemadmodis secunde ac sextus: qui uerō eandem particularem habeat, minimē resolui potest, propterea quod negatiuus in parte conuerti minimē potest. [Manifestum igitur.] planum, inquit, quod omnes illi syllogismi secunde, in tertiam resoluantur, & e conuerso: qui etiam in primam resolui poterant: & ad hæc, quod omnes resoluantur præter hos duos tantum, quartum secunde ac quintum tertia, qui soli per impossibile cōcluduntur, hoc est, qui soli tantum per impossibile monstrari possunt: licet enim & alij deductione ad incommo dum monstrantur, possunt tamen & aliā ostendi methodo, putā per conuersionem. [Quomodo igitur.] concludit quæ supra dixit, quomodo syllogismi figurarum omnium resolui possint inter se.

Differt autem aliquid in construendo ac destruendo existimare, aut idem aut diuersum significare, Non

Quomodo syllogismi secunde in tertia resolui possint.

esse hoc, & Esse non hoc, quemadmodum, Non esse album, & Esse non album: neque enim idem significant, neque est negatio eius, quod est, Esse album, hoc quod est, Esse non album: sed, Non esse album. Hæc autem huius ratio: namque similiter se habet, Potest ambulare, & Potest non ambulare, ei quod est, Est album, ad hoc, quod est, Est non album: & Scit bonum, ad Scit non bonum: nam Scit bonum, aut Est sciens bonum, nihil differt: neque, Potest ambulare, aut Est potens ambulare: quare & opposita, Non potest ambulare, Non est potens ambulare.

Quoniam plerumque in resolueno decipimur, existimantes infinitas propositiones, quas ut Aristoteles uocabat Theophrastus, a negatiuis nihil differre: & ob hoc in adimus in alterum duorum errorum: aut ut credamus rationem aliquam syllogisticam esse, quæ tamen syllogistica non est, putā, si ex ambabus infinitis rationemur in secunda figura, aut ex utrisque negatiuis in qualibet figuram: aut, ut existimemus rationem aliquam, quæ uerē est syllogistica, non esse syllogisticam: quorum utrumque falsum existit, ueluti in exemplo, si ex utrisq; infinitis rationemur in prima figura: ut in Posterioribus, Quod non scintillat, propē est, planete non scintillant, planete igitur propē sunt: propter hæc itaque uult Aristoteles in præsentia monstrare, non parum a se inuicem differre infinitam propositionē, & negatiuam: ut prædictos errores euitemus, & ut faciliorem resolutionem facere possimus: quemadmodum enim Alulidus Rosadis optime dicit, & supra etiam pro parte declarauimus, negatio faciens propositionem infinitam, pars est illius propositionis: negatio autem faciens negatiuam, non est pars illius, sed extrinsecus additur: unde & in termini finitione dicebamus, appositio aut diuisio esse, uel non esse: quare non immeritō hoc in loco Philosophus longo sermone monstrat, propositiones istas differre: imo quod amplius, habere inter se ordinem ac consequentiam simplicis propositiones, & ex transpositione. Quod igitur istius propositionis quæ dicitur, Est album, non sit hæc negatio, Est non album, monstrat ex analogia & proportionē, quam habent ad modales de quibus multa pertractata fuere in libro de interpretatione. Arguit igitur hoc pacto, Quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album, ita Potest ambulare, ad Potest non ambulare: man modus propositioni appositus, æquiualeat uerbo substantiuo. Rursus, quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album: sic se habet Sat bonum, ad Sat non bonum: sed Potest ambulare, & Potest non ambulare: uel, Scit bonum, & Scit non bonum, nō sunt opposita, quum de eodem simul uerē proferri ualeant: ergo neq; Est album, & Est non album, erunt opposita: sit putā a, Est album, b, Est non album, c, Potest ambulare, d, Potest

Nota error res qui in adimus in alterum duorum errorum: aut ut credamus rationem aliquam syllogisticam esse, quæ tamen syllogistica non est, putā, si ex ambabus infinitis rationemur in secunda figura, aut ex utrisque negatiuis in qualibet figuram: aut, ut existimemus rationem aliquam, quæ uerē est syllogistica, non esse syllogisticam: quorum utrumque falsum existit, ueluti in exemplo, si ex utrisq; infinitis rationemur in prima figura: ut in Posterioribus, Quod non scintillat, propē est, planete non scintillant, planete igitur propē sunt: propter hæc itaque uult Aristoteles in præsentia monstrare, non parum a se inuicem differre infinitam propositionē, & negatiuam: ut prædictos errores euitemus, & ut faciliorem resolutionem facere possimus: quemadmodum enim Alulidus Rosadis optime dicit, & supra etiam pro parte declarauimus, negatio faciens propositionem infinitam, pars est illius propositionis: negatio autem faciens negatiuam, non est pars illius, sed extrinsecus additur: unde & in termini finitione dicebamus, appositio aut diuisio esse, uel non esse: quare non immeritō hoc in loco Philosophus longo sermone monstrat, propositiones istas differre: imo quod amplius, habere inter se ordinem ac consequentiam simplicis propositiones, & ex transpositione. Quod igitur istius propositionis quæ dicitur, Est album, non sit hæc negatio, Est non album, monstrat ex analogia & proportionē, quam habent ad modales de quibus multa pertractata fuere in libro de interpretatione. Arguit igitur hoc pacto, Quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album, ita Potest ambulare, ad Potest non ambulare: man modus propositioni appositus, æquiualeat uerbo substantiuo. Rursus, quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album: sic se habet Sat bonum, ad Sat non bonum: sed Potest ambulare, & Potest non ambulare: uel, Scit bonum, & Scit non bonum, nō sunt opposita, quum de eodem simul uerē proferri ualeant: ergo neq; Est album, & Est non album, erunt opposita: sit putā a, Est album, b, Est non album, c, Potest ambulare, d, Potest

Negatio faciens propositionem infinitam, pars est illius propositionis: negatio autem faciens negatiuam, non est pars illius, sed extrinsecus additur: unde & in termini finitione dicebamus, appositio aut diuisio esse, uel non esse: quare non immeritō hoc in loco Philosophus longo sermone monstrat, propositiones istas differre: imo quod amplius, habere inter se ordinem ac consequentiam simplicis propositiones, & ex transpositione. Quod igitur istius propositionis quæ dicitur, Est album, non sit hæc negatio, Est non album, monstrat ex analogia & proportionē, quam habent ad modales de quibus multa pertractata fuere in libro de interpretatione. Arguit igitur hoc pacto, Quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album, ita Potest ambulare, ad Potest non ambulare: man modus propositioni appositus, æquiualeat uerbo substantiuo. Rursus, quemadmodum se habet, Est album, ad Est non album: sic se habet Sat bonum, ad Sat non bonum: sed Potest ambulare, & Potest non ambulare: uel, Scit bonum, & Scit non bonum, nō sunt opposita, quum de eodem simul uerē proferri ualeant: ergo neq; Est album, & Est non album, erunt opposita: sit putā a, Est album, b, Est non album, c, Potest ambulare, d, Potest

Quod negatiua huius Est album, non sit illa, Est non album.

Modus propositiōi appositus æqualeat uerbo substantiuo.

test non ambulare: tunc ita, Siat se habet a ad b, ita se habet c ad d: sed c & d non sunt opposita, ergo neque a & b: quod autem similiter se habeant, monstrat Aristoteles, dicens, Siat bonum, & Est sciens bonum, idem significare: & Potest ambulare, & Est potēs ambulare: quod autem c & d non sunt opposita, monstrat euidenti ratione [namque possunt eidem inesse: eidem enim potest ambulare, & non ambulare: fieri autem nequit, ut idem in eodem tempore bina suscipiat opposita. non est itaque b, Est non album, negatio ipsius a, Est album] ac si rationem faceret in secunda figura hoc pacto, Opposita non insunt eidem, ista insunt eidem, ista igitur non sunt opposita. [in construendo ac destruendo] hoc est, siue affirmatiuum, siue negatiuum faciamus syllogismum. [Hæc autem huius ratio] id est, causa ac demonstratio: quod autem hic Ratio transfluidimus, in codicē Græco erat λόγος. & propterea non mirum, si in definitione syllogismi rationem diximus, & non orationem: uerum de his supra ad fatietatem. [nam sāt bonum] ne forte quispiam existimaret fallaciam fieri in proportionē, propterea quod in huiusmodi propositionibus non apponeretur uerbum substantiæ, idco inquit, non differit inter se, Siat bonum, & Est sciens.

Si igitur, Non est potens ambulare, idem significat, & Est potens non ambulare, aut Haud ambularet, eadē utique simul eidem inerunt: idē enim potest & ambulare, & non ambulare: & est consultus boni, & non boni: dictio autem & negatio, oppositæ non insunt simul eidem, quemadmodum igitur non est idem, Non scire bonum, & Scire bonum: neque Esse non bonum, & Non esse bonum, idē (eorum enim quæ proportionem habent inter se, si altera sint diuersa, & altera) neque Esse non æquale, & Nō esse æquale. illi enim subiicit aliqd existētī nō æquali, & hoc est in æquale: huic uerō; nihil: quocirca æquale quodē aut in æquale nō oē: æquale aut, aut nō æquale, oē.

Non tanquam quod sibi uideatur, hoc dicit, sed tanquam quod ex suppositione sequatur: si enim Potens non ambulare, negat hanc, Est potens ambulare: huius autem negatio est & hæc, Non est potens ambulare: idem ergo significabunt, Est potens non ambulare, & Non est potens ambulare: eiusdem namque utraq; negationes sunt. [aut non ambulare] obscuritatem non mediocrem retinet contextus iste propter ordinem inuersum: est tamen series ac sensus contextus hic: Posteaquam Philosophus docuit nihil differre, Siat bonum, & Est sciens bonum, ac Potest ambulare, & Est potens ambulare: & deinceps interposuit, quod & in oppositis negationibus similiter se habet, Non potest ambulare, & Non est potens ambulare: ad alteram propositionem transiit, quæ erat in analogia, dicens, Non

Nota diffinitio huius textus.

Potest non ambulare, inquit, hanc quoque idem ualere, quod est, Est potens non ambulare: ipse uerō absolute protulit absque eo quod adderet, Potest: sic itaque contentus dirigendus erit: nam Siat bonum, aut Est sciens bonum, nihil differt: neque Potest ambulare, aut Est potens ambulare: quare & opposita, Non potest ambulare, Non est potens ambulare, aut Non ambulare: deinde ratio inchoanda hunc in modum, Si igitur Non est potens ambulare, idem significat, & Est potens non ambulare, eadem utique simul eidem inerunt. Præ posterus itaque ordo iste lectionis non mediocrem obscuritatem in contextu causauit, quod ideo meā sententiā factum est, ut solitam obseruaret breuitatem: si enim quod est, Non ambulare, supra posuisset, bis idem dicendum fuisset: & paulo ante, Potest ambulare, aut Est potens ambulare: quemadmodum etiam nos ordinauimus, & hoc in loco, ubi inquit, si igitur Non est potens ambulare, idem significat, & Est potens non ambulare: ac si diceret, Si igitur Non est potens ambulare, & Est potens non ambulare, aut etiam alia affirmatio ex transpositione, Est non potens ambulare, idem significant, eadem utique simul eidem inerunt: & propterea autem, ac manam orationem suam fecit, non addens uerbū Potest, aut Est potens, ut utrique accommodari possent. [Dictio autem & negatio] hoc est, contradictoriē opposita, non possunt uni & eidem inesse, secundum idem & in eodem tempore. [Quemadmodum igitur] sensus est, Si igitur, ueluti monstrauimus, Non scire bonum, & Scire nō bonum, & Non esse bonum, & illa non sunt eadem: ergo neque hæc erunt eadem, quod fuerat monstrandū: eorum enim quæ ad seiniuam proportionem habent, si altera sint altera, hoc est, si duo sunt diuersa, & altera, id est, alia duo diuersa etiam a seiniuam erunt: quemadmodum in exemplo, si diceremus, Siat se habet a ad b, ita se habet c ad d: sed a & b non sunt eadem, ergo neque c & d eadem erunt. [Neque esse non æquale.] Posteaquam monstrauit per analogiam non esse idem, Esse non bonum, & Non esse bonum, nunc & manifestius exemplum addit, inquit, non esse idem, Esse non æquale, & Non esse æquale: qui enim dicit, Non æquale, aliquid esse dicit, & prædicat esse de aliquo: dicens namque, Est non æquale, esse quidem de subiecto affirmat: separat autem ab ipso A æquale: & ideo non possemus de nullo modo existente prædicare Non æquale: quemadmodum de non existente legitime dicemus, Non est æquale: affirmatio namque & negatio, in omnibus diuidunt uerum ac falsum, ut in libro de interpretatione disputatum est. Et propterea interpretari dicant, qui nomen infinitum tam de ente, quam de non ente prædicari afferunt: si enim hoc ita foret, non differret oppositio propositionis infinitæ ab oppositione contradictoria: quod per absurdum, ac contra ea, quæ hoc in loco tradit Philosophus: nam inquit, illi enim subiicit aliquid: & reliqua. Præterea, nulla affirmatio de non ente astringi potest: sed quum dico, Est non æquale, affirmationem astruo: igitur nō dicitur de penitus non ente. Quod si obijciat, quæ disputat Aristoteles libro de interpretatione, in quæ de uerbo infinito, g, similiter est in quolibet, & qd est, & qd non est: Respondeo, uerbum infinitum ob id de ente ac nō ente prædicari, quoniam nihil differt in proprio ne a uerbo negatiuo: uerbum nāq; infinitum i propositione nō est tantum

Nota contra eos, qui dicunt nomē in finitū, tā de ente, quā de non ente, g de ente prædicari.

Obiectio de uerbo infinito. Solutio, g, uerbum infinitum in oratione non differt a negatiuo, tantum

tantū infinitum, sed negatio equiuale: negatio enim supra uerbum, quomocumque adens, eius naturam perimit: quæ est, coniungere prædicatum cum subiecto: & ideo si uerbo coniungenti terminos propositionis quomodocumq; negatio addatur, distinguitur à subiecto prædicatum. quod idē est, ac si negationem faceremus. Vtrū autem extra orationem deat uerbum infinitum tantū, quod à uerbo negato differat, & an omnis terminus infinitus fieri possit, hæc aliterius sunt speculationis: sufficiat in præsentia, nosse uerbum infinitū in oratione negatio equiuale: & propterea prædicari tam de ente, q̄ de non ente, quod de nomine nefas dicitur: nomen enim, siue in oratione, siue extra orationē, semper remanet infinitū. [Et hoc est inæquale] nō hoc dicit, q̄ æquale & inæquale sint idem, sed quod inæquale subiacet non æquali, & in minus se habet: inæquale namque de existentiis tantū prædicatur, neque de omnibus, sed de quātionem enim commodē dicemus, Deum autem intelligentias inæquales esse, quoniam nullius quantitatis partē pes sunt: Non æquale uerō infinitum, non solum de quantis prædicatur, sed de entibus omnibus, unde de deo rectē dicemus, ipsum esse non æquale: de non entibus uerō, nullo pacto dicitur, quod accidit in negatiua propositione: quum enim dico, Non est æquale, tam entia, quā non entia intelligo. Priuatiuum itaque nomen de solis habentibus habitudinem ad formam positū prædicatur, infinitum uerō de solis entibus: negatiuū autē, tam de entibus, q̄ non entibus.

Amplius, Est non album lignum, & Non est album lignum, non simul sunt. si enim est lignum non album, erit lignum: quod autem nō est album lignum, non necesse lignum esse: quare manifestum, quod non est eius quod est Est bonum, negatio Est non bonū. Si itaq; de omni vno, aut dictio aut negatio vera: si non est negatio, planū, q̄ affirmatio quodāmodo esse possit: affirmationis uerō omnis negatio est: & huius igitur, Non est non bonum.

Hoc dictū de noie infini- tū est ma- turus consi- derandum.

Nota differe- tētia inter nomē priuati- uū, infini- tū, & negati- uum.

Expositio Philoponi.

Expositio Buranæ.

Inquit Philoponus, hoc esse aliud exemplum, & planius ac dilucidius, propterea quod superius dicebat, Est bonum, Est non bonum: non etiam addens, quid illud esset quod est, Non bonum: nunc autem manifestius dixit, ponens non solum prædicatum, sed etiam subiectum, ita quod ex sententia Philoponi, quum dicimus, Est lignum non album, dictio illa, Lignum, subiectum facit: Non album uerō, prædicatum: Ego autem aliter dixerim, cum bona tanti uiri ueniā, quod totum illud, Lignum non album, in partem addit prædicatum, ut sensus sit, q̄ posteaquam monstrauit non conuerti propositiones negatiuas, & infinitas, in quibus totum prædicatum est infinitum, nunc etiam monstrat easdem non conuerti ubi non totum, sed pars prædicati tantū sit infinita, quodq; hoc ita intelligendum, significauit, quum inquit, Si enim est lignum non album, erit lignum: quod autem non est album lignum, non necesse est lignum esse. [Quare manifestum] conclusionem adduat, ob quam supra dicta exempla omnia allata sunt. [Si itaq; de omni

uno] Posteaquam monstrauit propositiones, que dicuntur ex transpositione, affirmationes esse, non negationes: quum omne, inquit, quod de aliquo dicitur, aut affirmatio sit, aut negatio, & hæc propositiones non sunt negationes, erunt igitur affirmationes: sed omnis affirmationis est negatio, quare & huius Est non bonum, negatio sua erit, Non est non bonum: dixit autem [quodammodo] quoniam non ita ueræ affirmationes sunt, ut hæc, que simpliciter nuntiantur. Sed dubiat Alexander circa prædicta. Aristoteles namque semper dum contradictoria facit, negationem uerbo applicat: puta, Socrates est albus, Socrates non est albus: sunt uerō, inquit, nonnulli, quibus uidetur, quod neque sic accipitur negatio. dicunt enim negationem non solum ponendam esse ante uerbum, sed ante totam affirmationem: inquit enim duplex esse, Non ambulare Calliam: aliquando, quum rei enumerationi apponitur negatio, & ita propriam fieri negationem: aliquando, quum soli huic uerbo Ambulare, & tum affirmationem esse, non negationem, ut Callias non ambulat. Hoc autem arguunt eō, quod nonnunquam possunt simul esse falsæ, Callias ambulat, & Callias non ambulat: Callia enim non existente, non minus hæc est falsæ, Callias non ambulat, quā hæc, Callias ambulat, namque in utrisque præsupponitur, Calliam esse: huic autem inesse, aut Ambulare, aut Non ambulare: sed ista, Non Callias ambulat, nunquam potest esse falsæ: quum affirmatio Callias ambulat, sit falsæ. Præterea addunt idem, si dicimus, Hic ambulat, Hic non ambulat, monstrantes feminam quampiam, ambare sunt falsæ, siue ambulet, siue non ambulet. Consimiliter, si dicimus, Callias grammaticus ambulat, Callias grammaticus non ambulat: namque utraque hæc falsæ ex: sunt, si Callias non sit grammaticus: harum rationum, illam appellant ἡ ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦς ὅτι ἴσταν, ἡ ἀπὸ τοῦ ἐναντιοῦ, hoc est, secundum monstrationem, assumptionemque. Ad hæc, inquit, hæc simul ueræ sunt, Socrates ambulauit, & Socrates non ambulauit. His & consimilibus rationibus conatur infringere Aristotelicam legem in contradictorijs faciendis. Ceterum omnia hæc que asserunt, falsæ proalabidi sunt: neque enim necessarium est, propositionum negatiuarum subiectum semper significare rem existentem, quodque hoc ita sit, planum ex affirmationibus, que de ijs, que efficiuntur, non sunt autem adhuc, ueræ sunt: de domo enim que edificatur, nec tamen adhuc est, uerum est dicere, Domo edificatur: nec tamen uerè proferimus, Est aliqua domus, que edificatur: quare si non hoc significat nomen, quod in affirmationibus multo minus significabit, quod est in negationibus, non habentibus autem subiectum negatiuum partialem, sed ante uerbum. Amplius, si falsæ est negatio, quæ dicimus, Socrates non uiuit, quia significat aliquem esse Socratem, qui non uiuit: hæc eadem de causa falsæ erit, que dicit, Socrates mortuus est: significabit enim, q̄ est Socrates, qui mortuus est, quod per absurdum. Consimiliter dicendum de hac, Parietur mihi filius, nō qui est filius, sed qui erit: nomen enim per se dictum, neque esse significat, neque non esse, neque fuisse, neque futurum esse, sed rem tantum, que fuit, uel est, uel erit. Quare cum dicimus, Socrates non ambulat, aut Socrates grammaticus non ambulat, non propter hoc præsupponimus Socratem esse, aut Socratem grammaticum esse, sed absolutè negamus ambulationem à Socrate, siue

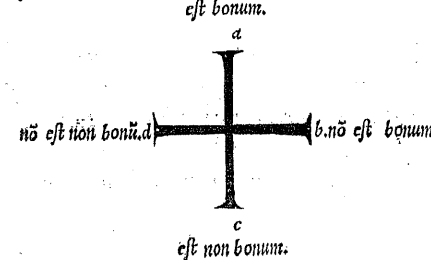
Dubitā ALEXANDRI circa dicta de contradictione assignada, p negationē præpositam uerbo.

Responsio q̄ subiectū propōnū negatiuū nō semp̄ significat rem existentē, q̄ uis ei nō apponatur negatio: huius tamē oppositū asserūt multi. Hæc rō cū sequēte solui potest negādo cōsequētā rōne ampliationis.

siue sit, siue etiam non sit: quum uerō dicimus, Socrates ambulauit, & Socrates non ambulauit, non possumus ambas istas uerè simul proferre in eodem tempore: quod si ad diuersa tempora referantur, non amplius contradictoria uocande erunt. Sed de his satis, ad reliqua transibimus.

Habent autem ad seinuicem ordinem hunc: sit Esse bonum, in quo a: Non esse bonum, in quo b: Esse non bonum, in quo c sub b: Non esse non bonum, in quo d sub a: omni itaque inerit aut a aut b, & nulli eidem: & aut c aut d, & nulli eidem: & cui c, necesse b omni inesse: si enim uerum dicere, quod est non album, & quod non est album, uerum: impossibile enim simul esse album, & non esse album: aut esse lignum non album, & esse lignū album: quare si non affirmatio, negatio inerit. c uerò ipsi b non semper: qd enim omnino non lignum, neque lignum erit non album: conuerso igitur d omni, cui a: namque aut c aut d.

Proposuerat monstrare, quod simpliciter affirmationis non est negatio, affirmatio ex transpositione: puta huius, Est bonum, non est negatio, Est non bonum: hoc itaque ad faciliorem resolutionem efficiendam à principio propositum fuerat: nunc autem, quod perfectiorem de proposito cognitionem habere possumus, earundem propositionum ordinem ac consequentiam exponit, quod iam secto tertio libri de interpretatione subobscurè dixerat, quum inquit, Hæc igitur, quemadmodum in resolutorijs dictum est, ita sunt disposita. Ordo itaque istarum propositionum est, ut conuersim se habeant secundum consequentiam simpliciter propositiones, & ex transpositione: ex simpliciter namque affirmatione, sequitur ex transpositione negatio: & retro uersum, ex affirmatione, ex transpositione simplex negatio: uel, ut uno uerbo dicam, ex affirmationibus negationes sequuntur: non autem conuerso, ex negationibus affirmationes: im plus enim se habent negationes affirmationibus. Ceterum, quod facilius hæc intelligantur, descriptionem faciat earundem propositionum hoc modo, Sit a simplex affirmatio, Est bonum: b, huius negatio simplex, Non est bonum: d, negatio ex transpositione, Non est non bonum: c, affirmatio ex transpositione, Est non bonum: & c ponatur sub b, d uerò sub a, hunc in modum:

His ita dispositis, quoniam de omni ente, aut non ente ueræ est affirmatio, aut negatio, sed a & b sunt affirmatio & negatio, igitur de quolibet uerum erit, aut a aut b, & similiter aut c aut d: sunt enim & ipsa eodem pacto opposita, quoniam itaque ipsi a non potest c inesse (quoniam fieri nequit, ut idem bonum sit, & non bonum) inerit utique ipsum d suum contradictorium: ex simpliciter ergo affirmatione a sequitur negatio ex transpositione d, de quolibet enim dicitur alterum contradictorium: quare si de a non prædicatur c, prædicabitur utique ipsum d, non tamen conuerso, im plus enim se habet d, quā a. In oppositum uerò ex affirmatione transposita, c sequitur negatio simplex b, & non conuerti tur quoniam simplex negatio omnium est affirmatio transposita: quod autem ex c sequatur b, eodem pacto monstratur: de quolibet enim dicitur, aut affirmatio aut negatio: sed de c non dicitur affirmatio: anam fieri nō potest, ut idē bonum sit, & non bonum: ergo de c affirmatione, prædicabitur negatio b. [quod enim omnino] dictum namque superius fuit, prædicatum infinitum de entibus tantum uerè proferri posse: quare si aliquid, puta intellectus, lignum non extiterit, de eo falsum erit dicere, quod est lignum non album: & si aliquid nullo modo extiterit, puta chimera, de eo falsū enuntia- bimus, quod est non bonum: sed hæc supra satis declarata sunt. Ceterum, contra ea que in contextu dicta fuere, Dubitatio= afferunt nonnulli deridiculas quædam instantias, monstrā- nes, tes non sequi ex affirmatiua transposita simpliciter negatiuum: non enim, inquit, sequitur, Video non hominem, ergo non uideo hominem, nec item sequitur, Socrates fuit non albus, igitur non fuit albus: neque similiter, hoc est, non duplum, ergo hoc non est duplum. Ob hæc & consimilia, arctandam constringendamque multis legibus regulam illam dicunt, autem non ualere arguendi modū gularē su- præ prædicatum ad aliud quippiam. Nos uerò & horum negligen- tia demerantur, & hæc omnia falsū diā enuntiamus, præ- fertim quum Aristoteles huiusmodi propositiones non solum cum uerbo substantiæ, sed & cum alijs compliat, quum inquit, Potest non ambulare, Satis non bonum, & similia. Præterea, quod etiam amplius, quum omne uerbum adiectiuum, ut moderniores appellant, ex sententia Aristotelis in uerbum resoluitur substantiæ, & suum partia- pium, ac exceptio ista cassa & uana faciēda est: sunt & alij plerique descēdentes dialecticæ, qui complures alias correctiones addunt, quas omnes breuitatis gratiā pro rei ipsius dignitate omitto, addens, regulam istam nulla correctione egere, præterquam quod ratio ac consequentia fiat, dum prædicatum aut pars prædicati infinita fuerit. Quamobrem, quum dicimus, Video non hominem, aut Satis non bonum, non est prædicatum ipsum, aut etiā prædicati pars infinita, sed potius determinatio: quod planum sit resoluentibus dictas propositiones secundum doctrinam præcedentem, puta, Video non hominem, Sum uidens non hominem: Satis non bonum, Est sciens non bonum. Prædicati etenim sunt termini illi, Videns, & Sciens: Non bonum uerò, & Non hominem, adiacentia potius prædicato nuntia- pari debent. Dicimus ad hæc, semper referendas esse propositiones ad idem tempus, ac respectu eiusdem sub- iecti, & propterea ualere asserimus consequentias istas, nec parent Socrates

Dubitatio= nes.

Limitatiōes secundū mo- dū gularē su- præ prædicatum.

Regule Aristotelis nō indigent correctione.

Nota in huiusmodi propositionibus, uideō nō hominem: Satis non bonum, Est sciens non bonum. Prædicati etenim sunt termini illi, Videns, & Sciens: Non bonum uerò, & Non hominem, adiacentia potius prædicato nuntia- pari debent. Dicimus ad hæc, semper referendas esse propositiones ad idem tempus, ac respectu eiusdem sub- iecti, & propterea ualere asserimus consequentias istas, nec parent Socrates

predicati, Socrates fuit non albus, ergo non fuit albus: hoc est non
sed additio
nes.
duplum, ergo non est duplum: et si nulle alias in hunc
modum complices, quodq; hoc ita sit, argumento monstra-
tur Aristotelico: si enim in eo tempore in quo Socrates fuit
non albus, non est verum dicere, quod non fuit albus, uerè
ergo enuntiabitur, quod fuit albus: et ita in eodem tempore
fuit albus, et non albus: quod per absurdum. Consimiliter
de alio exemplo diandum, respectu eiusdem subiecti: ue-
rius de his satis, reliqua prosequamur. [Econuerso igitur.]
econuerso dixit, quoniam non secundum eundem ordinem
sequuntur, scilicet, affirmationem simplicem negatio ex
transpositione, et negationem simplicem affirmatio ex trans-
positione, sed conuersim, ut supra distinximus.

Quoniam uero non possibile, esse
simul non album & album ipsum, d
inerit: de existente enim albo, verum
dicere, quod non est non album:
a autem de d non omni: namque de
eo, quod penitus non est lignum, non
verum dicere, quod est lignum album.
quare d, verum: a autem, non verum:
quoniam lignum album. Planum ve-
rò, quod & a c, nulli eidem, & b & d
contingit alicui eidem inesse.

Monstrat, quod ex a sequatur d, non autem econuerso,
quoniam Non est non album, in plus se habet, quam Esse
album. [Planum uero, quod & a c.] Postquam monstra-
uit, quomodo se habeant subalterne propositiones in fi-
gura, nunc exponit, quomodo se habeant et angulares se-
cundum diametrum oppositæ, inquit, quod a c, hoc est,
simplex affirmatio, et transposita, nulli eidem inesse pos-
sunt: b uero et d, utique possunt: fieri enim nequit, ut
idem sit, Lignum album, et Lignum non album: fieri ta-
men posset, ut idem et non esset lignum album et
non esset lignum non albu, puta anima, aut aliud quippiam
quod nullo modo sit, ut hircoerius aut chimæra: quare
affirmationes nunquam simul ueræ esse poterunt, negationes aut
poterunt: intelligenda uero, inquit Alexanders, sit hæc de pro-
positionibus prædeterminatis: nihil enim prohibet, indefinitas
affirmationes simul ueræ esse, ut, Homo est iustus, Homo
est non iustus: sed prædeterminate nunquam ueræ simul
de eodem prædicantur, puta, Quilibet homo est iustus,
Quilibet homo est non iustus: et proprie ad in libro de
interpretatione, binas figuras fecerat, unam, indefinitarum
propositionum, alteram, prædeterminatarum. et addide-
rat ad uerbum, Similiter autem se habeat, et si uniuersa
salis nominis sit affirmatio, præterquam quod, inquit, non
similiter ea, quæ sunt secundum diametrum, contingit ueræ
esse, quasi cœcædēs, oēs angulares oppositæ posse simul esse
ueras, si propositiones extiterint indefinitæ: si uero definitæ
ac prædeterminate, non posse: quod etiã hoc in loco elegan-

Dubium Phi
trouat. Sed dubitat circa hæc ingeniosè Philoponus,
loponi diffi
monstrans non esse uerum, neque supradictis consentaneum,
quod hoc i loco Philoponus protulit: supra enim dixerat,
idem posse ambulare et posse non ambulare, addens his
propositiones similes esse his quæ dicunt, Est album, et Est

non album: hic autem negat affirmationes simul ueræ esse
posse. Quod si dicas, quemadmodum et supra asserere
nunc, indefinitas quidem posse simul esse ueræ, prædeter-
minatas aut minime: sciamus adhuc eas prædetermina-
tas, Quilibet homo potest ambulare, et Quilibet potest
non ambulare: sic etenim easdem has simul ueræ esse cõ-
perimus. Quod si aliter respondeas, quemadmodum
Ioannes Philoponus, non esse, quod dicitur, intelligendum de
omnibus propositionibus, quia non de modalibus, sed de ijs
tantum, quibus Est tertium adiacens applicatur: in contra-
rium adduenda erunt, quæ supra contra moderniores at-
tulimus. Quapropter, eodem pacto respondendum cen-
seo, quo superioribus instantiis faciebamus satis, negatio-
nem uidelicet applicandam esse prædicato, non prædicati
determinationibus: et tunc uidebimus affirmationes illas
simul esse ueræ non posse, ut Quilibet homo est potens
ambulare, et Quilibet est non potens ambulare: Quili-
bet est sciens bonum, et Quilibet est non sciens bonum.

Quod si dicas, hæc superioribus non coherere: ibi
enim dicitur Philoponus, has similes esse, Potest ambulare
et Potest non ambulare, ijs quæ sunt, Est album, et Est
non album: quare, si hæc totum prædicatum habent infini-
tum, et ille: aut si non sunt similes in prædicatis, ratio er-
go Aristotelica à proportione et analogia, nulla est.

Respondet, quod Philoponus per Potest non ambu-
lare intellexit, Est non potens ambulare: quodq; hoc ita sit,
declarant quæ sequuntur, ubi ait, Si igitur Non est potens
ambulare, idem significat, et Est potens non ambulare,
aut Non ambulare: quoniam enim uidebat propositionem
diantem, Est potens non ambulare, non esse ueram affirma-
tionem ex transpositione, quasi seipsum corrigens, subdidit,
Aut Non ambulare, ac si dixisset, Aut Est non potens am-
bulare: uerum hæc supra quoque declarata sunt. Sed
contra hæc instabit quispiam, dicens non esse postea uerum
quod supra assererat Philoponus, posse uidelicet propo-
sitiones istas, Est potens ambulare, et Est non potens am-
bulare, de eodem uerè profiri: nunquam enim simul ce-
runt ueræ. Respondet, quod etiam si indefinite sint, non
autem prædeterminate, quemadmodum et iste, Homo est
albus, Homo est non albus: ita Homo est potens ambulare,
et Homo est non potens ambulare. Sed de his iam plus
satis.

Consimiliter se habebunt et priua-
tiones ad prædicamenta hac positione,
æquale in quo a: non æquale, in quo
b, inæquale, in quo c: non inæquale, in
quo d: & in pluribus autem, quorum
his quidem inest: illis uero, non inest,
idem: negatio quidem similiter veri-
ficari posset, quod non sunt alba om-
nia, aut quod non est album unum-
quodque: quod autem est non album
unumquodque, aut omnia sunt non al-
ba, falsum. Consimiliter autem & eius
quod est, Est omne animal album, non
hoc quod

Prima solu-
tio, et in-
stantia cõtra
ipsam.

Responso
Philoponi.

Alia respo-
sio Burani.

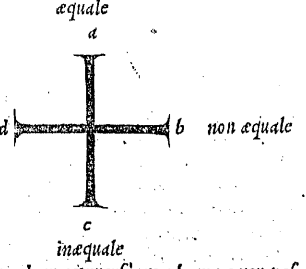
Instantia.

Solutio.

Ista solutio
est satis du-
bia, et forte
falsam si
idè ualeat po-
tens et est po-
tens, si ista est
iffinita, Potest
non ambulare,
etiã ista, Est
potens non am-
bulare: non
aut illa, Est
non potens am-
bulare: imo
ista, Est non
potens ambu-
lare, idè ua-
let qd ista,
Non est po-
tens ambulare
i modalibus
n. sicut nega-
tiones, p. p. ita
autã negati-
uam additã
uel mō, uel
uerbo Est,
aut contingit
tur modo: qd
si dicas, tales
propositio-
nes non esse
modales, di-
co quod Phi-
loponi

hoc quod est, Est non album omne a-
nimal, negatio (ambæ enim falsæ) sed
Non est omne animal.

Quod in libro de interpretatione dixerat, inquit,
Quando autem Est tertium apprehendatur, iam dupliciter
est ambula-
re ad prædicamenta, hoc est, simplices propositiones: in-
stantiis, non his enim prædicatorum ratio seruetur, nam quæ affirmatiue
uelle Philo-
sophum ex
negationis: priuatiue inquam propositiones se habent ad
hoc exēplo,
simplices eodem modo, quo indefinite ad eandem simpli-
as: namque ex affirmatiua simplicia, sequitur negatiua pri-
uatiua: ut Homo est iustus, ergo homo non est iniustus: ex
Est album, affirmatiua uerò priuatiua, sequitur simplex negatiua, ut
Est non albu
Homo est iniustus, igitur non est iustus. Hoc etiam figu-
ra ac descriptione signatur sic:

Ex a itaq; sequitur d, et econuerso, ex c b: et a c, non pos-
sunt simul esse ueræ: b d autem, possunt, quemadmodum
let, quoniam
in superiore figura: quomodo uerò se habeant prius
eodè modo
tine ad infinitas, et econuerso, è libello uerè epimutias
etiã affirma-
tium et ne-
gatiua pos-
sunt esse si-
mul ueræ: te, ubi prædicatum aliquibus inest subiectis, et aliquibus
non inest: si enim de quoanque affirmatio falsa, de eo
dem negatio ueræ, et affirmatio ista falsa est, Quilibet ho-
mo est albus: et non est albus: planum, quod sua negatio erit ueræ: sed hæc
ita respon-
dendo non co-
est sua negatio, sed illa, Non quilibet homo est albus. [Aut
gimur ex-
quod non est album unumquodq;.] expositorium quodam-
torquere te
modo est eius, quod dixerat, Non sunt alba omnia,
xii, ut iste
author ex-
torquet.

Quoniam uero manifestum, quod
diuersum significat Est non album, &
Non est album: & illud quidem affir-
matio, hoc autem negatio, manifestū,
quod non est idem modus ostenden-
di utrumque. ut quoniam quodcun-
que sit animal, Non est album, aut
Contingit non esse album, & quod
Verum dicere non album (hoc enim

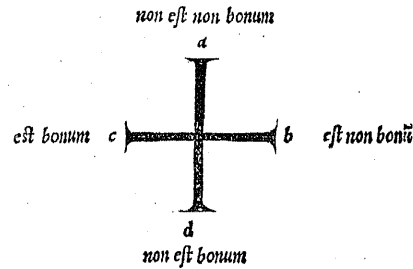
est Non album) sed de eo, Quodcun-
que sit album, uerum est dicere Al-
bum, siue Non album, idem modus.
Constructiue enim ambo per primam
monstrantur figuram: Verum enim &
Esse similiter ordinantur: eius enim
quod est, Verum dicere album, non
hoc quod est, Verum dicere non al-
bum, negatio, sed Non uerum dice-
re album: si itaq; uerum est dicere,
Quodcunque sit homo, musicum esse
aut non musicum esse, Quodcunque
sit animal, accipiendum, aut esse mu-
sicum, aut esse non musicum, & osten-
sum est: Non esse autem musicum,
quodcunq; sit homo, destructiue mon-
stratur secundum dictos modos tres.

Reuertitur tandem ad primum propositum, propter
quod reliqua omnia in medium allata sunt: propositum
namque fuerat, de resolutione pertractare: et propterea
de propositionibus transpositis mentionem fecerat, tanquam
quæ aliter resoluantur, quam negatiue simplices: hac igitur
de causa, supra monstrauit, quod affirmationes ex trans-
positione non sunt negationes, ac subinde in medio de hæ-
rum propositionum consequentia quæpiam pertractaue-
rat. His itaq; omnibus explicatis, ad propositum primum
iam iam reuertitur, inquit, Quoniam monstrauimus non
esse idem, Non est album, et Est non album, et quod il-
lud est negatio, hoc autem affirmatio ex transpositione,
planum, quod non uno et eodem pacto utrumq; monstra-
bitur, sed negatio simplex per negatiuum concludetur syl-
logismum: affirmatio autem ex transpositione, per affirma-
tium: quare et resolutiones non erunt eadem. [Ut quoniam
nam quodamque sit animal.] Factus est, inquit Alexan-
der, contextus iste obscurior, eo quod propositiones non sunt
accepte secundum consuetudinem aut affirmatiue aut nega-
tiue: quæ enim dicit [Quodamq; sit animal, non est albu]
exemplum ponit negatiue propositionis inexistens, quod
idem ualeat ac si diceret, Nullu animal est album: quum ue-
rò ait [aut contingit non esse album] subaudiendū, Quod-
amq; sit animal, à communi, ut sciamus negatiuum con-
tingentem, quæ æquiualeat huic, Contingit nullum animal
esse album: potest etiam hoc exemplum esse affirmationis
ex transpositione, quemadmodum et sequens, Verum di-
cere non album: sed siue affirmatio sit, siue negatio, non ua-
riat propositum: quid uerò significet Verum dicere non
album, exposuit, quum dixit [hoc enim est Non album] in-
que Verum dicere, pro Est ponitur: ueluti planius infra
declarabitur. [Sed de eo, Quodamq; sit album.] hoc est,
tales propositiones, Quodamq; animal est album, uel Ve-
rum est dicere quodamque animal esse album, aut etiam,
Quodamq; animal est non album, aut Verum dicere quod-
amq; animal esse non album: omnes istæ sunt affirmatio-
nes, eundem habentes ostensionis modum, propterea quod
ambæ

ambae istae constructivae, hoc est, affirmativae monstrantur, et in prima figura in hac enim sola universalis affirmativa colligitur. [Verum enim & Esse.] hoc ad superiora referendum: narrat enim, quomodo propositio dicitur, Verum est dicere album, affirmatio existit, & quid significat: nam Verum, inquit, Est, similiter ordinantur: idem itaque significabimus dicentes, Verum est dicere album, & dicentes, Est album: quare per unam & eandem figuram monstrantur. [Siquidem verum dicere.] quoniam dixit consimili ostensione monstrari oportere, & universalem affirmationem simplicem, & transpositam: nunc quomodo sciendum sit utriusque syllogismus, describit, inquit, Quod si velimus monstrare, Omne hominem musicum esse, aut etiam Omne hominem esse non musicum, medium accipi debere, Animal: & maius extremum, Musicum, aut Non musicum: minus vero, Homine: huc in modum, Oe animal musicum, ois homo animal, ois igitur homo musicus: aut rursus, Oe animal non musicum, ois homo animal, omnis ergo homo non musicus: si itaque Omnis homo est non musicus, esset negatio, non in sola prima monstraretur figura, sed etiam in secunda: non est autem curandum, an aet pte propositiones verae sint, an falsae: quomodo anque enim accipiantur in exemplo, satisfaciunt. [Non esse autem musicum.] monstrata autem affirmativa, exponit quomodo negativus ostendi possit, Nullus homo est musicus, aut Nullus homo est non musicus (haec enim extrinsecus addenda) & inquit, hanc destructivae, hoc est, negativae monstrari secundum dictos tres modos, hoc est, in secundo prime, & in duobus primis secunda.

Simpliciter autem quando sic se habent a & b, vt simul quidem eidem non contingant, omni autem ex necessitate alterum: & rursus c ad d consimiliter: sequitur autem ex c a, & non convertitur: & ex b d sequetur, & non convertitur: & a & d contingunt eidem: b vero & c, non contingunt. Primum igitur, quod ex b sequitur d, hinc manifestum: quoniam enim ex c d, alterum ex necessitate omni: cui autem b, non contingit c, eod quod simul infert a: a vero & b non contingunt eidem, planum, quod d sequetur. Rursus quonia c non convertitur cum a: omni autem c aut d contingit a, & d eidem inesse: b vero & c non contingit, eod quod a consequitur ex c: accidit enim quoddam impossibile: manifestum igitur, quod neque b cum d convertitur: quoniam accidit simul d, & a inesse.

Quoniam superius propositionum simplicium ac transpositarum consequentias in materia monstraverat decreminata, nunc latius & in solis elementis, quibus universales consequuntur demonstrationes facere, eandem illas describit: terminorum autem ordinem variavit: unde & aliud videtur invidere, quum tamen de eodem pertractet: sub pra enim sub a, ponebatur d: sub b vero, c: & ex a, sequebatur d: & ex c, b: nunc autem sub a, c collocat: sub b vero, d, hunc in modum:

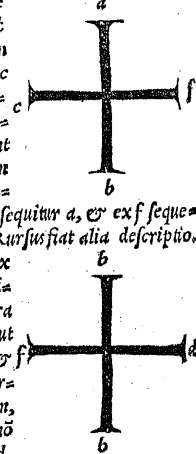
Facit autem iterum duas contradictiones, unam simplicem, ex transpositione alteram: quibus ita dispositis, tres accipiens suppositiones, tria monstrat: unam, quod a & b, & iterum c & d, contradictorie opponuntur: alteram, quod ex necessitate aulibet inest aut a, aut b, & rursus aut c aut d: tertiam, quod ex c sequitur a, & non convertitur. His suppositis, tria monstrat: unum, quod ex b sequitur d, & non convertitur: alterum, quod c & b, quae sunt affirmationes, nunquam de eodem vere profertur: tertium, quod a & d negationes possunt utique de eodem vere enuntiari: hoc est ergo quod voluit, dum inquit [simpliciter] hoc est, universaliiter [quando sic se habent a & b ut simul quidem eidem non contingant: omni autem ex necessitate alterum] & haec prima suppositio: deinde & rursus c ad d consimiliter [secunda suppositio: tertia] sequitur autem ex c a, & non convertitur. [Postea quae situm primum concludendum] & ex b, d sequetur, & non convertitur: deinde tertium [c & a et d contingunt eidem] ultimum secundum [b vero & c non contingunt]. [Primum igitur quod ex b.] primum propositum monstrat, quod ex b sequitur d, si ponatur ex se sequi a, hoc pacto, Si quemadmodum supposuimus, aulibet inest aut c aut d, eod quod contradictorie opponuntur: si ex b non sequitur d, sequetur igitur c: sed per suppositum ex c sequitur a, ergo ex b sequetur a, quod fieri aliquo modo nequit, siquidem ex supposito sibi invicem contradiam: si itaque hoc falsum, verum erit, quod ex b sequitur d, quod fuerat monstrandum: hoc igitur hunc in modum. Consequens autem erat statim ostendere, quod non convertuntur, id est, ex d non sequitur b: sed quoniam istud argui non poterat, ni prius monstrasset a & d contingere eidem inesse, prius hoc ostendit: quoniam enim suppositum est, non converti c ad a, hoc est, non sequi ex a c, si accipiat aliquod sub a, cui c non inest, manifestum quod huic inest d: omni enim aut c, aut d, quum sint contradictoria, ergo a & d poterunt eidem inesse, quod fuerat propositum: hoc autem ostensum, subdit

subdit statim quae situm secundum monstrandum, c & b videlicet non posse eidem inesse: si enim b & c inest eidem, & ex c sequitur a, ut suppositum fuit, planum quod ex b sequetur a, quod fieri non potest: sunt enim sibi invicem contradictoria: his monstratis, quod reliquum erat, arguitur, non converti inquam b & d, hoc enim adhuc supererat: quoniam namque ostensum est d & a posse eidem inesse, si tu dicas b converti am d, hoc est, ex b sequi d, accidet a & b aliquando simul esse vera: quod absurdum, quum sint contradictoria ex supposito: si enim ex b sequitur d, & d & a de eodem praedictari possunt, accidet aliquando b & a simul esse vera: quod fieri nequit. Haec Philosophus. Ex istis autem trahuntur regulae illae celeberrimas, quae extrahuntur ex dictis philosophi, in hoc loco.

Accidit autem quandoque & in tali terminorum ordine decipi, eod quod non recte accipiuntur opposita, quorum alterum necesse est omni inesse: quem admodum si a & b non contingunt simul eidem, necesse autem alterum inesse, cui non alterum: & rursus c & d, consimiliter: ex quo autem omni c, sequatur a: accidit enim cui d ipsum b inesse ex necessitate, quod est falsum: sit enim accepta negatio eorum quae a b, quae est in quo f: & rursus eorum quae c d, quae est in quo h: necesse igitur omni aut a, aut f. aut enim dictionem, aut negationem: & iterum vel c, vel h, dictio namque & negatio: & cui c omni, suppositum fuit a, quare h cui omni f. Rursus, quonia eorum quae f b omni alterum, & eorum quae h d, consimiliter: sequitur autem ex f h, & ex d sequetur b. hoc enim scimus: si igitur ex c a, & ex d b, hoc autem falsum: econverso enim erant in sic se habentibus consequentia: non enim fortasse necessarium omni a, aut f, neque f aut b: non enim f est nega-

tio ipsius a. nam boni negatio Non bonum: non est autem idem Non bonum ei, quod est Neque bonum, Neque non bonum. Similiter autem & in c d: negationes enim acceptae duae sunt.

Posteaquam monstravit propositionum simplicium ac transpositarum consequentiam econverso se habere, quod a que ex simplicia affirmatione sequitur ex transpositione negatio, & retrouersum, ex transposita affirmatione negatio simplex: nunc de captionem quandam ac tendiculum ponit, ob quam nonnulli fortasse existimarent, superius dicta veritatem non continere: accidit autem, inquit, talis deceptio, si opposita recte non fuerint accepta: quemadmodum si quisquam arbitraretur, a & b unica negatione negari, quae sit sequaeque & utraque simul negat, & utrumque etiam per se, ac seorsum: quemadmodum si b sit Est bonum, a Non est bonum, f utriusque negatio, Neque est bonum, Neque non est bonum. Rursus c & d, hoc est, propositum transpositum (puta d, Est non bonum, Non est non bonum) negatio sit h, Neque est non bonum, Neque non est non bonum. His ita dispositis, monstrabitur, quemadmodum ex c sequitur a, & non convertitur, ita ex d sequi b, & non convertitur: quod supra refutauimus. Sunt igitur contradictoria haec, quum ista ita se habeant secundum supra descriptas regulas, si ex c sequitur a, & ex f sequatur h, ita enim dicebamus. Rursus fiat alia descriptio. His enim ita se habentibus, ex praconcessis, h d sunt contradictoria, & f b etiam sunt contradictoria, & ex f sequitur h, ut paulo ante ostendimus: ergo & f ex d sequetur b, & non convertitur: quod fuerat monstrandum, quodque supra refutauimus: monstratum enim fuit ex b sequi d, & non converti. [Non enim fortasse] soluit Aristoteles dictionem in medium allatam, inquit, hoc fortasse absurdum inductum fuisse, propterea quia contradictiones non fuerunt legitime descriptae: licet enim inquit, a & b simul contradicant ipsi f: & consimiliter c & d ipsi h, non tamen propterea a & f contradictoria censenda sunt: aut b & f uel ex altera parte c & h, aut d & h uel in exemplo huius affirmationis, Est bonum, negatio sua existit, Non est bonum: non autem, Non est bonum, Neque non est bonum: & hoc est quod voluit, dum inquit [non est autem idem, Non bonum ei, quod est, Neque bonum, Neque non bonum] quemadmodum etiam huius propositionis, Est malum, negatio sua existit, Non est malum: non autem, Neque est malum, Neque non est malum: & similiter dicendum de c d, quae erat altera oppositio: namque non ita accipiendae negationes: ita enim effidentur unius affirmationis negationes duae, quod per absurdum: & in libro de interpretatione refutatum. quod itaque f non sit negatio ipsius a, hunc in modum arguit Aristoteles. Alexander vero addit,

Nota dictū Alexandri pro confirmatione dictionum Philosophi. Nota dicitur Alexandri pro confirmatione dictionum Philosophi. Nota dicitur Alexandri pro confirmatione dictionum Philosophi.

Epilogus tertiū libri Priorum. Epilogus tertiū libri Priorum. Epilogus tertiū libri Priorum.

Finis autem Deo prioris uoluminis libri Priorum Resolutoriorum.

IOANNIS FRANCISCI BURANÆ VERONENSIS IN SECUNDUM PRIORUM RESOLUTORIORUM ARISTOTELIS, EXPOSITIO.

In quot igitur figuris, & per quales, & quot propositiones, & quādo, & quomodo fit syllogismus: amplius autem, in qualia aspiciendum destruenti ac construenti, & quomodo oportet querere de proposito secundum qualemcunque methodum: amplius autem, per qualem viam accipiemus principia, de singulis iam transegitimus.

VID in secundo hoc priorum uolumine intendat Aristoteles, maxima apud ple-rosque enarratores dubitatio exitit. Alij enim dicunt, postquam in priore uolumine Philosophus de ostensu pertractauit syllogismo, quod in hoc secundo de suppositio agitur, quod antea pollicitus fuerat, exequens, ubi ait, se postea diciturum, que sint conditionalium atque hypotheticorum differentie, & quot modis fieri possint: sed horum sententia nobis minime placet: maxima enim pars secundi huius in declarandis proprietatibus ostensui syllogismi consumitur, & de hypotheticis rationibus parum admodum pertractatur. Proclus uero, ac Ioannes Philoponus, intentionem esse dicunt, postquam in priori uolumine de forma egit syllogistica, in hoc de materia sermonem facere: uerum & istorum opinio non uidetur ex sententia esse Aristotelis: namque aut per materiam syllogisticam intelligunt propositiones syllogisticas, ut abstrahunt a dialecticis & demonstratiuis: aut per materiam syllogisticam uolunt dialecticas ipsas, uel demonstratiuas propositiones, si prius, non est uerum, quod asserunt: de syllogistica namque propositione que ad rem attinebant, fuisse in priori disputata uolumine, quum alioquin neque in hoc secundo alicubi de ea sermo aliquis fiat: Sin autem secundum, adhuc absurda ora sequemur: agere enim preter intentionem ac propositum de dialecticis ac demonstratiuis propositionibus, in negotio de simplici syllogismo, operam ludere est: quod si quepiam de his fuisse ad principium disputata, non tanquam ex primaria intentione, sed

Nota diuersas opiniones de intentione secundi Priorum.

Opinio Procli & Philoponi.

Alexandri opinio. sed tanquam syllogisticam propositionem notificanti in medium allata sunt. Alexander uero intentionem Philosophi esse dicit, hoc in uolumine ea docere, que syllogistico negotio deesse uidebantur. Nam postquam in priori uolumine ea pertractauit, que formam atque essentiam syllogismi uniuersam complectebantur, impresentia acturus est de annexis syllogismo ac rationatione: quod & nostri optime notarunt, dicentes Philosophum hoc in uolumine pertractare de potentis atque impotentis consequentibus syllogismi naturam: enarrare enim quomodo syllogismus ac rationationem unum plures possit conclusiones colligere, quomodo ex falsis uerū concludatur, et non e converso: quomodo aralaris monstratio fiat, quomodo conuersiua, quomodo deductio ad impossibile, quomodo ex oppositis rationationem, potentias numerare est syllogisticas: agere autem de principij petitione, de eo quod est non penes hoc, de falsa ratione, de non rationari, de elencho, de deceptioe, & potentia syllogisticas reanferre est: sed de conuersione disputare, de conuersione, de mutua oppositorum conuersione, de inductione, de exemplo, de abductione, de instantia, de signo, de euhymemate, de physiognomonia, annexa ac consequentia syllogismi naturam est reanferre. Est itaque, ut breuius agam, in negotio Philosophi propositum, potentias primū syllogisticas determinare, mox impotentias, denique annexas. Acturus igitur de his omnibus, primū reanset, & instantionis modo, ea omnia, que in superiori enarrata fuisse uolumine, que tria secundum sectorum numerum extiterunt: primū itaque, que in primo secto dicta sunt, repetit, inquit, In quot igitur figuris & per quales, & quot propositiones, & quando, & quomodo fit syllogismus. Ibi enim statim ad principium dictum est, quod in tribus figuris efficitur syllogismus omnis: & per quales propositiones, hoc est, saltem per unam affirmatiuam, & item unam uniuersalem: & quando, quia non semper, sed obseruatis legibus ac conditionibus cuiusque figure: & quomodo, quia ita uel ita compliatis propositionibus ex ambabus uniuersalibus, aut altera uniuersali, & altera in parte. [Amplius autem in qualia.] que ad secundum sectū attinent, enarrat: ibi enim exposuit, quomodo de unoquoque problemate posimus finale conclusionem facere, ac mediam, ad conclusionem inferendam, comperire. [Amplius autem per qualem uiam.] hic edocet, que in tertio secto fuisse disputata: ibi enim transegitimus, quomodo sint per resolutionem accipienda ac uenanda principia, & propositiones ad unumquodque problema concludendum.

Opinio Latiorū cōsonat opinio Alexandri de intentione huius libri.

Scopus libri secūdi. Epilogus primū libri.

Sed quoniam alii syllogismorum uniuersales sunt, alii secundum partem: uniuersales omnes, semper plura ratiocinantur: ex iis uero qui in parte, affirmatiui quidē plura, negatiui autem conclusionem solam: alia namque propositiones conuertuntur: priuatiua uero non conuertitur.

Exacto atque absoluto processu, nunc primam potestatem

syllogisticam aggre dicitur declaranda, quomodo uidelicet unus syllogismus plures concludere possit conclusiones, et inquit [quomā syllogismorum alij sūt uniuersales, alij secundum partem] hoc est, alij uniuersales retinent conclusionem, particularem alij: ea de causa dicemus uniuersales omnes tam affirmatiuos quā negatiuos, semper plura rationari, propterea quod uniuersalis affirmatiua in particularibus conuertitur, & negatiua uniuersaliter in seipsam: sed ex particularibus, affirmatiuus plures colligit (quia conuersam & conuertentem) negatiuus unam tantum: neque enim conuertitur negatiua in parte, ueluti in priore uolumine edocauimus, & ex hoc loco colligimus modos illos, quos per am Theophrastus Eresius Aristotelis addiderat: ipse enim nouem prima figure modos reanferat, quum tamen alioqui quatuor tantum Philosophus reanferisset, & recte: soli enim illi naturali disarfu conclusionem inferunt: alij uero quinq; per accidens quodammodo & mediate concludunt: quemadmodum & Alulidus Rosadis inquit: nec tamen & hos siliit Aristoteles, duos enim signauit ad finem cōplicationum inexistentiū, & hoc in loco alios tres. Sed dubitant arca predicta moderniores, quomodo fieri potest, ut syllogismus unus plures colligat conclusiones: si enim conclusio essentialis syllogismo est, non poterunt plures esse conclusiones, quin & syllogismi plures sint: quod si dicas, quemadmodum nonnulli asserunt, syllogismum bisariam accipi, pro propositionibus tantum, & pro propositionibus & conclusione simul: contra in definitione syllogismi ponitur conclusio: ergo est de essentiali ipse: quum enim dicebamus, necesse est aliud accidere per aliud, conclusionem ipsam intelligebamus. Preterea, hoc eodem argumento supra urbatur Aristoteles, quum uolens monstrare syllogismum compliatum ac conexum, plures esse syllogismos simplices, dicebat, Sed & sic plures syllogismi, plures enim conclusiones. Ad hec & confirmata respondemus, concedentes conclusionem esse syllogismi essentialis, & ubianque plures conclusiones actu fuerint, ibidem plura fore ratiocinia, & ubi potentia, ibidem unus actu, etiā potentia, sed hoc non uult Aristoteles, uerum intentio ac propositum suum est, monstrare quomodo unus syllogismus actu concludat plures conclusiones in potentia: hoc enim est, quod a principio uolebamus, quum dicebamus ex sententia nonnullorum, philosophum hic agere de potestatibus syllogisticis. Sed ulterius superest questio, an conuersa & conuertens sint eadem propositio, & an conuersa, & una, an plures: quodque sint eadē, uidetur posse conuincere, idem terminis in utraque ponuntur. Preterea inferius, ubi sit una propositio: & positio b nulli a, & a nulli b inesse. Ad oppositas etiam arguitur ad am partes adducuntur rationes: ubi enim diuersum est prediatum, ac subiectum diuersum, he propositiones sunt diuersae: sed in conuersa & conuertente diuersum est subiectum ac prediatum, sequitur itaque eas diuersas esse. Preterea infra quoque, ubi agitur de aralaris monstratioe in tertia figura, inquit ad uerbum [c quidem ostensum est alicui b inesse, b autem alicui c non est ostensa: quamuis necesse sit, si c alicui b, & b alicui c inesse,] Preterea, fieri nequit, ut idem sit notius & ignotius: sed plerumque conuersa notior est conuertente.

Tres syllogismorum modi in prima figura Aristotelis per am addit a Theophrasto. Dubitū moderniorum.

Solutio.

Syllogismus concludit conclusiones in potentia. Dubium an conuersa & conuertens sint eadem propositio, & an conuersa, & una, an plures: quodque sint eadē, uidetur posse conuincere, idem terminis in utraque ponuntur. Preterea inferius, ubi sit una propositio: & positio b nulli a, & a nulli b inesse. Ad oppositas etiam arguitur ad am partes adducuntur rationes: ubi enim diuersum est prediatum, ac subiectum diuersum, he propositiones sunt diuersae: sed in conuersa & conuertente diuersum est subiectum ac prediatum, sequitur itaque eas diuersas esse. Preterea infra quoque, ubi agitur de aralaris monstratioe in tertia figura, inquit ad uerbum [c quidem ostensum est alicui b inesse, b autem alicui c non est ostensa: quamuis necesse sit, si c alicui b, & b alicui c inesse,] Preterea, fieri nequit, ut idem sit notius & ignotius: sed plerumque conuersa notior est conuertente.

Q. iij

Instantia,

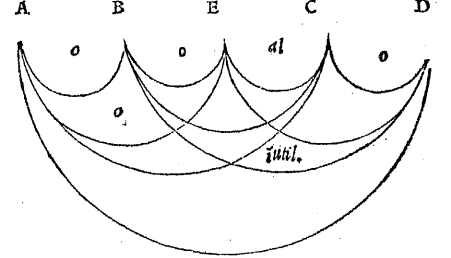
Solutio,

Dictū Alu-
liū Rosadis

De sumpto
sub medio i
secūda figu-
ra, nihil cō-
cluditur p
primū, sed
per secūdū
syllogismū.

folū primam figuram consistere ualemus: putā in ex-
emplo, Nullum b a, omne c a, nullum c b: si sub c accipia-
mus d terminum, secundum indemonstrabilem constituemus
syllogismum, hoc pacto, Nullum c b, omne d c, nullum ergo
d b: et ita non secūda, sed primam figuram compliamus.
Quod si quisquam instaret, dicens, perperam hæc suis-
se exposita: non enim uideri potest, quomodo unus syllo-
gismus plures colligat conclusiones: si namque minor ex-
tremitas non est eadem, nec medius terminus, qui fieri po-
test, ut idem et unus dicatur syllogismus? aut si terminis
uariatis, potest unus esse syllogismus cum priore, nil est im-
pedimento, quin etiā termini sub maiore extremitate legitū-
me accipi ualeant. Respondēdo, hos plures secundū ueritatē
syllogismos esse, existimari tamē unū, quia unico, et eodē dī-
cto De omni colliguntur, et quoniam maior extremitas eadē
dem remanet, a qua dictum De omni ināpit, uelut in supe-
rioribus latē diximus: quod si sub a, hoc est, sub medio
termino aliquid acciperemus, nō possemus syllogismū con-
struere in prima figura, nisi fortasse maiore propositione
conuersa: putā si e sub a accipitur, fiet syllogismus hoc
pacto, Nullū b a, omne c a, nullum e b. Verum quidem est,
quod b nullū inest e, sed non fuit monstratū ex priore syl-
logismo ac dicto de omni, sed per secūdū quodāmodo, et
facta conuersione maioris: nam prior syllogismus talis erat
in prima figura, Nullum a b, omne c a, nullum e b: deinde
maiore conuersa, factus est secundus syllogismus: aut potius
e conuersus, prior syllogismus fuit in secūda figura, deinde
facta maioris conuersione, factus est syllogismus in prima,
conclusionem propositionem inferens ex dicto De omni: et
hoc est quod uoluit Alulidus Rosadis, quem inquit: Ne-
que existimam ipsū simul cum propria conclusionē con-
cludere, quod est subiectum medio termino: quoniam si hoc
concludit, ipsum concludit secundum ordinem figuræ seān-
de: et cogitatio cū cadit naturaliter, super conclusum in se-
cūda, quemadmodum in prima: et ob hoc uidetur, quod
maiorē extremitatem inesse ei, quod est sub medio, con-
cludere in secūda figura, hoc fit per syllogismum seān-
dum: neque arbitrantur hoc esse per syllogismum primū
in contrarium eius, quod fit de eo quod subiecto conclusio-
nis subijatur, deinde subdit exemplum, uelut, Omne corpus
compositum est nouum, corpus celeste non est nouum, cor-
pus igitur celeste non est compositum: ex quo sequitur, quod
orbis stellarum fixarum non est nouus, tanquam quod sub
minori extremo continetur: si uero aliquid sub medio ter-
mino acciperemus, tanquam per se manifestum, putā quod
elementa non sunt noua, de hoc non posset concludi maius
extremū, nisi per syllogismū secūdū, facta maioris propo-
sitionis conuersione: et hoc est, quod uoluit Philosophus dī-
cunt [ijs uero que sub a, quod non inest non manifestum
per syllogismū] quasi dicit, si aliquid accipiamus sub me-
dio termino, de hoc non possumus per syllogismum inde-
monstrabilem in prima figura maiorem concludere extre-
mitatem: sed licet b maius extremum non inest e, quod sub
medio fuit acceptū, non tamē monstratū fuit per syllogismū.
nam, quemadmodum ostensum est, Nullum e esse b per ra-
tionem, non etiā ita fuit monstratum, Nullum a esse b,
sed acceptum fuit sine ostensione aliqua: quare neque per
syllogismum monstrabitur, Nullum e esse b, sed ex indemon-
strata propositione, et per secūdū syllogismū arguetur.
In his uero que sunt in parte, eorum

quidē que sub cōclusionē sunt, nō erit
necessarium (nō enim fit syllogismus,
quando hæc accepta fuerit in parte)
eorum uero que sub medio, erit omni-
um, præterquam quod non per syllo-
gismum: ut si a omni b, b uero alicui
c: eius enim, quod sub c positum est,
non erit syllogismus: eius uero, quod
sub b, erit, sed nō propter antea factū.

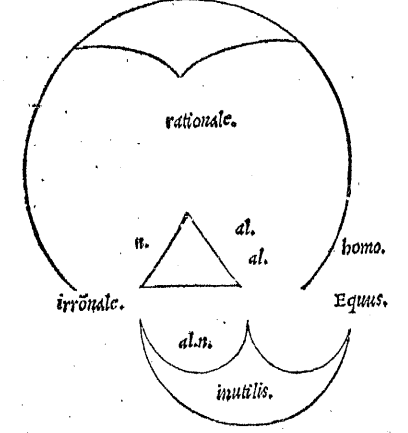

Locus iste diffillimus est, diuina tamen fauente pro-
uidentiā, et hunc extrahimus. Aristoteles itaque, postea est sub con-
clūda superius exposuit, quoniam pacto syllogismū uniuersalē
in sales plures colligant conclusiones, idem hoc nunc de par-
ticularibus docet, inquit, particularē ita se habere in pri-
ma figura, ut nihil concludam de eo quod est sub conclu-
sione, id est, minore extremitate, propterea quod ex maiore
particulari in prima figura nihil syllogisticē colligitur: si
enim aliquid sub minori extremo acciperemus, accepta cō-
clusionē precedentis syllogismi, addidit etiā in super, quod
fuit sub minore acceptum, construi posset syllogismus, quod
tamen est falsum: sic enim maior esset in parte, ut in ex-
emplo, Omne b a, aliquid c b, aliquid c a. Si itaque sub c
aliquid acciperemus, putā d, et uellemus in prima figu-
ra syllogismum construere, ita esset arguendum, Aliquid c
a, omne d c, ergo aliquid d a. Ceterum in prima figura ex
maiore in parte nihil syllogisticē concludi potest: et ita,
si aliquid sub minori acciperemus extremo per dictum De
syllogismo, nihil poterimus colligere. Quod si inquit, aliquid
sub medio accipiamus, de eo utique maius extremum uale-
mus concludere: sed istud non fiet per syllogismum, hoc
extremis de est, non concludetur maior extremitas de acceptis sub me-
dio, per syllogismum primarium, sed per secūdum: putā
in exēplo, Sit particularis syllogismus, Oē b a, aliquid c b,
per secūdū ergo aliquid c a, dico quod possumus cōcludere, a de acci-
ptis sub b, putā de e, hunc in modū, Oē b a, oē e b, oē e a.

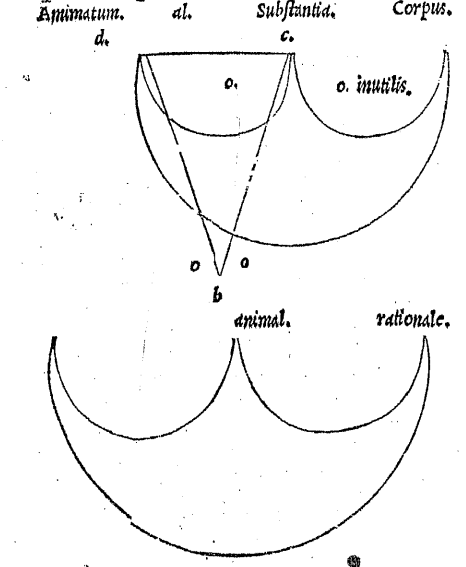
Sed dubitatur quomodo hoc non fiat per syllogismum: Nota dubitū
si enim non fit per syllogismum in particularibus, nemini
dubium, quod neque in uniuersalibus, ex primario syllo-
gismo maiorem concludere possemus, de ijs, que sub medio
continentur, quod tamen supra negabamus: aut igitur hoc
de utrisque dicendum tam uniuersalibus quam particula-
bus syllogismis, aut de utrisque negandum: eadem enim in
ambobus ratio esse uidetur. Respondemus aliam in
uniuersalibus, aliam in particularibus rationem esse, uni-
uersales enim per primarium syllogismum uniuersalē col-
ligunt conclusionem de ijs que sunt sub medio: particu-
lares

Solutio,

lares autem, non statim concludūt particularē, sed primū
uniuersalē: deinde, quia ex uniuersali particularis sequi-
tur, particularē etiā concludunt: quum enim dicimus,
Omne b a, si ea que sit sub b, accipiamus, planū q, n. nor
propositio uniuersalis erit, putā, Omne e b: si uero particu-
laris profertur, hoc fit ex consequenti: quoniam ex uni-
uersali particularis inferitur: si enim omne e b, nullū dubitū,
quin et aliquid e sit b: hoc ē igitur qd uoluit, dū in q[corū
que sub medio, erit oium, præter q q nō p syllogismum.]

Cōsimiliter autē & in alijs figuris: e-
ius enim qd sub cōclusionē, nō erit: al-
terius uero erit, præter q q non ppter
syllogismū, sed quēadmodū & in uni-
uersalibus ex indemonstrabili ppōne,
quæ sub medio erunt, monstrabantur:
quare neque ibi erit, aut & in his.

Eodem, inquit, pacto fiet et in alijs figuris: et expo-
nit, quomodo eodem pacto, quoniam de suppositis minori
extremo non fit syllogismus, de suppositis autem medio fit:
illud accidit, ob eandem causam, quam in particularibus
primæ retinimus: quoniam sequeretur in prima fieri syl-
logismum ex maiore particulari, quod nullo modo cona-
dendum: putā in exemplo, Sit in secūda syllogismus, Nul-
lum b a, aliquid c a, aliquid igitur c nō est b: si sub c acci-
ptum fuerit aliquid, putā d, oportebit ita syllogismum cō-
plicare in prima figura, Aliquid c non est b, omne d c, sed
ita dispositis propositionibus, nihil sequitur ut syllogistica. Si
uero sub altero, hoc est, sub medio aliquid accipiamus, fa-
ciemus utique conclusionem, uerū non per primarium
syllogismum, sed maiore conuersa, quemadmodum et in
uniuersalibus secunde faciebamus: putā in exemplo, Nul-
lum b a, aliquid c a, aliquid igitur c non est b: si aliquid
sub a accipiamus, poterimus conclusionem inferre per dia-
ctum De omni, sed non per primarium syllogismum, qui
fit in secūda figura, uerū per alterum, qui in prima effi-
citur: putā si sub a accipiamus e, ita syllogismum priorem
faciemus in secūda figura, Nullum b a, omne c a, nullum
itaque e b: hic igitur syllogismus in secūda figura: in pri-
ma uero fiet, maiore hunc in modum conuersa, Nullū a b,
omne c a, nullum e b: et adhuc altero indigemus syllo-
gismo, qui particularē inferret: sed hæc ex superioribus
fatis plana sunt. Cōsimiliter et in ijs, qui sunt in tertia,
nihil concludetur de suppositis minori eadem de causa,
quam supra retinimus: de suppositis uero medio conclu-
di quidem poterit, sed non per primarium syllogismum,
sed per uniuersalem prius: deinceps per particularē,
quemadmodum et in particularibus primæ effiebamur:
uelut in exemplo, Omne c a, omne c b, aliquid b a: si a-
liquid acciperemus sub c, ita construemus syllogismum, Om-
ne c a, omne c b, omne igitur e a: deinde ex hoc uniuersalē
particularē alium faciemus. Quod si ex maiore
particulari syllogismum compliamus in tertia, hunc in
modū, Aliquid c a, omne c b, aliquid b a, non poterimus
pacto aliquo plures colligere conclusiones: siue enim sub
medio, siue sub minore termino aliquid accipiamus, sem-
per maior particularis prohibet in prima figura: quod
quasi presentiens Alulidus Rosadis, ait ad uerbum, Et
ita res se habet in figura tertia, hoc est, ut existimemus
nil ipsam simul cum sua conclusionē concludere, nisi ma-
iorem extremitatem, illi tantum inesse, quod minori subij-
ditur extremo: non autem illi, quod medio supponitur termi-
no: et propter hoc existimatur, quod syllogismi particu-
lares nil concludunt, nisi conclusionem propriā, quoniam
questorum subiectum est particularē. Hæc ille, quasi in-
quiens, quod eodem pacto se habent syllogismi tertiae fi-
gure, quemadmodum et syllogismi particulares primæ
ac secunde: nil enim concludunt ultra conclusionem prop-
riam, nisi fortasse aliquid per expositionem acciperes
sub minori extremo: deinde facta conclusionē uniuersa-
li, maiorem extremitatem concluderes de suppositis mi-
nori, hunc in modum, Aliquid c a, omne c b, aliquid b
a, accipiamus aliquid per expositionem sub b, de quo u-
niuersaliter prædicitur a, putā d, sub quo deinceps ali-
ud accipiamus, putā e, et ita construamus syllogismum,
Omne d a, omne e d, omne igitur e a: sed hoc nimis
longinquum atque intrinatum, et propterea inquit,
existimatur.

existimatur, quod syllogismi partiales, hoc est, syllogismi habentes maiorem in parte, huius tertie figure, nil concludunt, nisi conclusionem propriam, quoniam si aliquid aliud concluderent, subiectam minoris extremi concluderent, quod etiam uix fieri potest: quoniam quæ sit ratio, hoc est, conclusionum subiectum est partiale: et propterea non potest fieri maior in prima figura, nisi per expositionem. Hæc meâ sententiâ uoluit Aristoteli, dicit ea protulit: non tamen ignoro Leui Gersonis aliter contextum illum exponere: sed de his satis. Quod si aliquis quaereret, an Philosophus absolute de secunda ac tertia figuris protulit, eas concludere de suppositis medio termino, non autem minori, si hoc in tertia figura uerum uideatur esse non poterat. Respondemus, non ea protulisse Philosophum de utrisque figuris simul, sed prius de secunda, mox etiam ad huius similitudinem de tertia: nec propter hoc sequitur, quod oporteat in omnibus tertie figure complicationibus, eodem pacto conclusionum fieri multiplicationem. quodque hoc ita sit, declarauit Philosophus, quum ait [alterius uero erit, præter quàm quod non propter syllogismum] secundum quod et in uniuersalibus ex indemonstrabili propositione, quæ, sub medio erant, monstrantur: namque de uniuersalibus tertie, nulli libi supra mentio facta est: nec proprie in tertia uniuersales sunt syllogismi, quum omnes conclusionem colligant in parte: neque etiam opus est, in syllogismis tertie aliquam propositionem indemonstrabilem aut conuersam: ex ipsa syllogismum perferamus in prima: illud itaque intelligendum in secunda figura, mox etiam ad huius et prime quoque similitudinem ad tertie complicationes quasdam referendum: et propterea dixit [similiter autem et in alijs figuris] Verum hæc hæcenus de prima potentia syllogistica, quæ est per unam syllogismum plures conclusiones colligere: plura enim forasse, quàm opus erat, disputata sunt, de intentione primùm libri huius, solutis ibidem moderatiorum dubitationibus, quomodo syllogismus unus plures ualeat conclusiones colligere, an conclusio sit essentialis syllogismo, an conuersa et conuertens sint una propositio: mox etiam, quomodo intelligendum, quod dicit Philosophus [Conclusio autem aliquid de aliquo] quomodo secundus ille modus plures colligendi conclusiones, intelligendus sit, et quoniam pacto sit secundum existimationem, non secundum ueritatem: an sub minori extremo non possit accipi terminus ad plures inferendas conclusiones, quomodo in secunda figura ostensio fiat ex indemonstrata propositione, quomodo partialares prime non concludant de ijs, quæ sunt sub medio, per syllogismum: ac quomodo partiales tertie plures inferant conclusiones: et qui uiam tantum: solum atque extrinsecam ibidem pulcherrima dubitatione dicitur contextum. His itaque omnibus explicatis, et declaratis, iam ad reliqua transeamus.

De eo quod est ex falsis ratiocinari.

St itaque ita se habere, ut ueræ sint propositiones, per quas syllogismus: est autem ut falsæ: est uero ut hæc quidem uera, illa autem falsa.

Dubium.

Solutio.

Inquit Philoponus, intentionem Aristotelicam esse hoc in loco, monstrare quomodo ex propositionibus fiant conclusiones: quoniam propositiones, aut sunt ueræ, aut ambæ falsæ, in totum, aut secundum quid, et in parte, aut in parte, aut maior, aut minor: si itaque utraque ueræ extiterint, proculdubio uera colligetur conclusio, quàm autem falsæ, si ueram aut falsæ ambæ, aut altera tantum, seu secundum quid, siue etiam simpliciter, non minus quàm falsa concludetur conclusio, aliquando uera. Alij uero et præstius dicunt propositum Philosophi esse, hoc in capite monstrare, quomodo ex falsis propositionibus uera colligatur conclusio: hoc siue in toto falsæ fuerint, siue in parte, siue altera in toto, altera in parte: siue hæc falsa, illa uera extiterint: ita de propositione differunt Aristoteli, quorum sententiam et nostri omnes sequuntur, et nos etiam approbamus: monstrare namque quomodo ueram pacto ex propositionibus conclusiones fiant, ad prius attinet uolumen, non autem ad præsentem speculationem.

Sed statim non ab re et proposito, quibusdam ambigetur, an ex falso antecedente uerum consequens inferri potest: et si hoc, an talis propositio uerum seu conuentionum complicatio syllogismus nunquã pandat sit, an uero extra omnem syllogismi naturam seponenda. Quod itaque ex falsis uerum concludi nequeat, hunc in modum arguitur: Propositiones namque, ut in Beta naturalis auditus, inquit Aristoteles, sunt materia conclusionis: sed materia debet esse ad formæ proportionem, igitur propositiones falsæ non possunt ueram conclusionem inferre, quum falsitas nullam eam ueritate proportionem habeat: immo quod amplius, falsum uero opponatur, et ad hæc, ut in Delta post naturalia scribitur, Veritas, et falsum, non ens, merito nunquã uentur. Præterea, si falsum uerum concludit, atque inferit, aut hoc fit ratione forme syllogisticae, aut ratione materie: si ratione forme dixeris, non poterit post hæc conclusio falsa ex falsis colligi propositionibus: neque enim opposita secundum eundem rationis formam concludi queunt: si ex parte materie, non erit hoc arte, sed à casu: quemadmodum ex ambabus affirmatiuis in secunda uilem fieri complicationem dicimus, et uniuersalem colligi in tertia. Demum, si ex falso antecedente uerum concluditur consequens, ergo ex non uero seu falso sequetur non falsum, siue uerum: uidetur enim hoc legitime concludi secundum conuersionem aut oppositionem: quemadmodum conuersionis dicere, Si homo est animal, igitur non animal est non homo: uel melius, Ex homine sequitur animal, ergo ex non animali sequitur non homo: ita in proposito, Si ex falso sequitur uerum, ergo ex non uero sequitur non falsum: tunc ulterius, Si ex non uero sequitur non falsum, igitur non poterit ex non uero sequi falsum: quemadmodum, Si ex non animali sequitur non homo, fieri non potest, ut si aliquid sit non animal: illud idem, Si homo, seu si non sit animal, quod si homo: eodem itaque pacto, si ex non uero sequitur non falsum, non poterit ex non uero sequi falsum, quod per absurdum est: in plerisque namque complicationibus syllogisticis uidemus ex falso falsum sequi. In oppositum est sententiâ Philosophi: ipse enim longo sermone ostendit, ex falsis propositionibus ueram colligi conclusionem: et hoc etiam re ipsa confirmare possumus. Dicendum itaque, quemadmodum

Alia opinio de intentione Philosophi.

Dubium, an ex falsis propositionibus possit sequi uera conclusio.

Prima ratio.

Secunda.

Tertia.

In oppositum est sententiâ Philosophi.

Solutio A. et diuus refert Albertus, quod ex falsis propositionibus uera sequitur conclusio, non per se, sed per accidens: ita ex falso sequitur conclusio falsa, sed dispositio syllogistica: quia concludatur conclusio falsa, sed dispositio syllogistica: quia per accidens. enim maior minorque extremitates ita in medio ununtur termino, ob id talis consequitur conclusio: non enim falsum, quod falsum ueræ inferit conclusionem: sed falsum ita dispositum secundum syllogismi formam et habitudinem, ueræ conclusionis est causa. Et ex hoc liquidum constat, quomodo propositiones falsæ sint ad ueræ conclusionis proportionem dispositæ, et quomodo materia conclusioni proportionata. Constat etiam talem conclusionem ueram, eod quod uera est, per accidens et ratione materie sequi, et à casu: non autem per se. Quod uero ultimò adduatur, si ex falso uerum sequitur, non posse ex falso falsum deduci, solimus, dicentes, talem rationis modum ualere, ubi sit consequentia per se, non autem per accidens: unde, quia per se inferitur, si non est animal, non est homo, fieri non poterit, ut aliquid sit non animal, et illud sit homo: seu quod sequatur, non est animal, ergo est homo: hæc enim sibi inuicem pugnant: sed quoniam non per se, sed per accidens, ut iam exposuimus, ex falso uerum sequitur, nil prohibet, quin ex falso, falsum etiam deducatur. Sed hoc supposito ac concessio, quaerendum demum uera conuentionum complicatio, in qua ex falsis uerum colligitur, syllogismi rationem suscipiat, an uero à syllogismo penitus seungatur. Videtur enim, quod nequaquam syllogismus uocanda sit, quoniam syllogismus est ratio, ex propositionibus necessariò inferens conclusionem: sed conclusio uera non sequitur necessariò ex propositionibus falsis: si enim ita esset, non posset ex falsis propositionibus falsa colligi conclusio. Præterea, non sequitur huiusmodi conclusio, eod quod hæc sunt, et per se, non igitur est syllogismus. Item quemadmodum et Alexander in plerisque locis inquit, instrumentum, cuius nullus est usus, æquiuocè instrumentum dicitur: quemadmodum et manus mortua æquiuocè manus dicitur: igitur et syllogismus ex falsis, quum nullam argumenti uim habeat, æquiuocè syllogismus nunquã uocabitur.

Solutio ratiocinationum. Et ex hoc liquidum constat, quomodo propositiones falsæ sint ad ueræ conclusionis proportionem dispositæ, et quomodo materia conclusioni proportionata. Constat etiam talem conclusionem ueram, eod quod uera est, per accidens et ratione materie sequi, et à casu: non autem per se. Quod uero ultimò adduatur, si ex falso uerum sequitur, non posse ex falso falsum deduci, solimus, dicentes, talem rationis modum ualere, ubi sit consequentia per se, non autem per accidens: unde, quia per se inferitur, si non est animal, non est homo, fieri non poterit, ut aliquid sit non animal, et illud sit homo: seu quod sequatur, non est animal, ergo est homo: hæc enim sibi inuicem pugnant: sed quoniam non per se, sed per accidens, ut iam exposuimus, ex falso uerum sequitur, nil prohibet, quin ex falso, falsum etiam deducatur. Sed hoc supposito ac concessio, quaerendum demum uera conuentionum complicatio, in qua ex falsis uerum colligitur, syllogismi rationem suscipiat, an uero à syllogismo penitus seungatur. Videtur enim, quod nequaquam syllogismus uocanda sit, quoniam syllogismus est ratio, ex propositionibus necessariò inferens conclusionem: sed conclusio uera non sequitur necessariò ex propositionibus falsis: si enim ita esset, non posset ex falsis propositionibus falsa colligi conclusio. Præterea, non sequitur huiusmodi conclusio, eod quod hæc sunt, et per se, non igitur est syllogismus. Item quemadmodum et Alexander in plerisque locis inquit, instrumentum, cuius nullus est usus, æquiuocè instrumentum dicitur: quemadmodum et manus mortua æquiuocè manus dicitur: igitur et syllogismus ex falsis, quum nullam argumenti uim habeat, æquiuocè syllogismus nunquã uocabitur.

Secunda ratio. Præterea, non sequitur huiusmodi conclusio, eod quod hæc sunt, et per se, non igitur est syllogismus. Item quemadmodum et Alexander in plerisque locis inquit, instrumentum, cuius nullus est usus, æquiuocè instrumentum dicitur: quemadmodum et manus mortua æquiuocè manus dicitur: igitur et syllogismus ex falsis, quum nullam argumenti uim habeat, æquiuocè syllogismus nunquã uocabitur.

Tertia ratio. Præterea, non sequitur huiusmodi conclusio, eod quod hæc sunt, et per se, non igitur est syllogismus. Item quemadmodum et Alexander in plerisque locis inquit, instrumentum, cuius nullus est usus, æquiuocè instrumentum dicitur: quemadmodum et manus mortua æquiuocè manus dicitur: igitur et syllogismus ex falsis, quum nullam argumenti uim habeat, æquiuocè syllogismus nunquã uocabitur.

Quarta ratio. Deinde, si ex falsis complicationibus, syllogismi rationem suscipit, quum omnis syllogismus, aut dialecticus, aut demonstrator inferriat: et complicatio ista, aut dialectica, aut demonstratoris erit instrumentum: non demonstratoris, quoniam demonstrator nullus falsas adfert propositiones: nec dialectica etiam, quoniam dialecticus omnis probabiles accipit propositiones. Si itaque syllogismus aliquis ex falsis constat, non autem probabilibus, sequetur ipsum nullo pacto syllogismum esse, quoniam neque demonstratiuus, neque dialecticus esset. Præterea, cuiusque syllogismi medium per antecedentia, consequentia, ac repugnantia tam subiecti quam prædicati inuenitur, sed in complicatione ex falsis medium inueniri nequit ex inspectione hæc, sequitur igitur eam à syllogismi ratione seungere. In oppositum arguitur namque, ueluti supra in priori exposuimus uolumine, in omni ratione ad impossibile, syllogismus efficitur ad transumptum, qui uerè syllogismus est, et nunquã uerè sed ille semper falsum habet antecedens, igitur et ex falsis complicatio syllogismus potest appellari. Præterea, inquit Aristoteles in Antropiâ, litigiosum siue contentionale syllogismum triariam fecit: alius enim ratioanatur ex apparentibus probabilibus, alius uidetur ratioanari ex probabilibus, alius ex apparentibus probabilibus uidetur ratioanari: et sub-

Quinta ratio. Deinde, si ex falsis complicationibus, syllogismi rationem suscipit, quum omnis syllogismus, aut dialecticus, aut demonstrator inferriat: et complicatio ista, aut dialectica, aut demonstratoris erit instrumentum: non demonstratoris, quoniam demonstrator nullus falsas adfert propositiones: nec dialectica etiam, quoniam dialecticus omnis probabiles accipit propositiones. Si itaque syllogismus aliquis ex falsis constat, non autem probabilibus, sequetur ipsum nullo pacto syllogismum esse, quoniam neque demonstratiuus, neque dialecticus esset. Præterea, cuiusque syllogismi medium per antecedentia, consequentia, ac repugnantia tam subiecti quam prædicati inuenitur, sed in complicatione ex falsis medium inueniri nequit ex inspectione hæc, sequitur igitur eam à syllogismi ratione seungere. In oppositum arguitur namque, ueluti supra in priori exposuimus uolumine, in omni ratione ad impossibile, syllogismus efficitur ad transumptum, qui uerè syllogismus est, et nunquã uerè sed ille semper falsum habet antecedens, igitur et ex falsis complicatio syllogismus potest appellari. Præterea, inquit Aristoteles in Antropiâ, litigiosum siue contentionale syllogismum triariam fecit: alius enim ratioanatur ex apparentibus probabilibus, alius uidetur ratioanari ex probabilibus, alius ex apparentibus probabilibus uidetur ratioanari: et sub-

Secunda ratio. Præterea, non sequitur huiusmodi conclusio, eod quod hæc sunt, et per se, non igitur est syllogismus. Item quemadmodum et Alexander in plerisque locis inquit, instrumentum, cuius nullus est usus, æquiuocè instrumentum dicitur: quemadmodum et manus mortua æquiuocè manus dicitur: igitur et syllogismus ex falsis, quum nullam argumenti uim habeat, æquiuocè syllogismus nunquã uocabitur.

dit paulò infra, primam omnium istorum esse et uocari syllogismum: reliqui uero duo, litigiosi quidem syllogismi dicuntur, non autem syllogismi: eod quod ratioanari quidem uidentur, non tamen ratioanantur. Præterea, et in octauo Topicorum inquit ad uerbum, Palam, quoniam non solum uera ratioanandum, uerum etiam neque per uera semper, sed quandoque et per falsa: sæpe enim uero posito, inmerere necesse est disputantem, quare præmittenda falsa: quandoque autem et falso posito, inmerendum est per falsam: nihil enim prohibet aliam uideri, quæ non sunt magis quàm uera, quare ex his, quæ illi uidentur ratione facta, magis erit suscipi, quàm adiuui: idem et in sophistâ Elenchis, ubi et ait, falsum syllogismum bifariam dici, aut quum falsum ratioanatum est, aut quum, qui non est syllogismus, uidetur syllogismus esse. Hoc idem ex plerisque alijs locis auapari licet: sed quæ impresentia attulimus, sufficiant. Dicendum itaque, cum diuo Alberto, atque alijs rectè sententibus, syllogismum ex falsis bifariam considerari posse, uel respectu conclusionis simpliciter, siue illa falsa, siue uera extiterit: uel respectu ueræ conclusionis, quæ ex falsis sequitur propositio: si priore consideretur modo, syllogismus uerè est, et rationem suscipit syllogismi: namque et ex necessitate concludit, et eod quod propositiones sunt ita uel ita dispositæ: et hunc in modum uolumus ipsum instrumentum esse uti: uel namque et deductionibus ad impossibile deseruit, et conclusionibus syllogismorum faciendis, et tentatio etiam argumentis, qui plerique falsas quidem accipit propositiones, sed tamen probabiles: et ad hæc dicimus, medium suum inueniri per ea, quæ antecedentia sunt, et consequentia, et repugnantia, non autem uerè talia: namque in propositionibus ueris, uerè antecedentia accipiuntur: in falsis, falsò: antecedentia enim, consequentia, ac repugnantia, ad propositionum modum reperenda sunt. Si uero altero modo consideretur, non syllogismus simpliciter uocandus est, sed secundum quid, uel magis potentia syllogistica: si namque scimus, quomodo uerè ratioanari ex falsis propositionibus uera sequi possit conclusio, quid syllogistica possit discursum, intelligemus.

Tertia ratio.

Solutio, quod syllogismus ex falsis potest considerari, uel simpliciter, respectu ueræ conclusionis, uel respectu conclusionis ueræ.

Expositio textus.

Cæterum, his iam explicatis et enodatis, ad contextum exponendum transeamus: facta igitur quodammodo talem diuisionem, quum ratioanatum construimus, aut uerè, ex uero sequi dicimus, aut falsum ex falso, aut uerum ex falso, aut falsum ex uero, sed quomodo ex uero uerum, aut ex falso falsum, sequatur, abundè in priori uolumine disputatum est: quod autem ex uero falsum inferatur, præmittendum censeo, quum nullo pacto fieri possit, ut ex uero falsum sequatur: si preest itaque declarandum, quomodo ex falsis propositionibus, aut utrisque, aut altera, uera colligatur conclusio: namque hoc et demonstratori conferret, dum uerabitur atque indagabit, quomodo contrarie deceptionis ratiocinium fieri possit: et dialectico etiam tentatio, quum de aliquo temerè scientiam quampiam profertentis, periculum uolet sumere: hoc enim plerumque in disputationibus fieri consuevit, quemadmodum et Aristoteles in Topicis recitat, et diuini Platonis dialogos legenti manifestum.

Cæterum, conclusio aut uera, aut falsa ex necessitate: ex ueris igitur, non est falsum ratiocinari: ex falsis

c a, falsa proaldubio erit : & hoc est, quod uoluit, dum inquit, Nulli enim inerat corum quec, siquidem aut b nulli ipsi ab uero omni c. Sed mirum, inquit Philo- ponus ac Diuus Albertus, quomodo si ex ambabus in toto falsis, uerum concluditur, aut etiam ex altera tantum maiore, non possit idem fieri? Dicimus itaque, hoc propterea euenire, quoniam ambæ falsæ, nullam ad se inueniunt syllogisticam habent proportionem, quin ex utrisq; negatiuis nil sequitur ratio nisi uero maior in toto falsa extiterit, cum minore uera, fiet secundus indemonstrabilis, negetiam ueram concludens, ut supra exposuimus. Quod si exempla queris, quomodo ex minore in toto falsa, cum maiore in parte falsa, uerum concludatur : hæc accipias, Omne album animal, omnis coruus albus, omnis coruus animal, iterum, Nullum album animal, omnis hebenus alba, nulla hebenus animal. Similem desiderares exempla, quod nam pacto ex maiore in toto falsa cum minore in parte, sequatur uera conclusio, querere hoc desistas: fieri enim nullo modo potest: quoniam si maior fuerit in toto falsa, sua contraria uera erit: puta, si hæc falsa extiterit, Omne b a, uera nimirum hæc erit, Nullu b a quod si minorem addideris in parte falsam, puta, Omne c b, poteris ex hac partialarem ueram exerepere: puta, Aliquod c b nulla enim alia de causa dicitur hæc uera in parte, nisi quia particulares aliquas ueras habet, & falsas aliquas: si itaque has ambas ueras acceperimus, Nullum b a, Aliquod c b, per quartum indemonstrabilem, nimirum ueram istam colligemus conclusionem, Aliquod c non est a quod quum ita sit, fieri nequit, ut sua contradictoria uera sit, Omne c a. Ceterum licet in toto ueram per complicationem istam concludere nequeamus, nil tamen prohibet, ut falsam secundum quid, atque in parte ueram inferre ualeamus.

Exponit exempla diuersarum complicationum.

Consimiliter autem neque si a omni b inest, & b ipsi c: accepta uero est b c, propositio uera, a b autem falsa tota: & a nulli eorum, quibus b, conclusio falsa erit. omni enim c inerit ipsu a, siquidem ipsum a omni, cui b: b uero omni c. Planum igitur, quod si prima tota accipitur falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua, altera autem uera, non fit uera conclusio: quum uero nõ tota accipitur, falsa erit: si enim a inest omni c, alicui autem b, b uero omni c: ut animal cygno quidem omni, albo autem alicui, album uero omni cygno: si acceptum fuerit a omni b, & b omni c inerit uerè: omnis enim cygnus animal. Consimiliter & si priuatiuum sit a b. accidit enim a, b quidem alicui inesse, c uero nulli, b autem omni c: ut animal alicui albo, niui autem nulli, album uero o-

mnini niui: si itaque acceptum fuerit a, nulli b: b uero, omni c: a nulli c inerit.

Idem monstrat dicendum esse de negatiua: non enim fieri potest, ut maior negatiua sit in toto falsa, cum minore uera in toto, aut etiam in parte, & conclusio uera sit in toto: possumus enim ex ueris propositionibus talem syllogismum compliare, Omne b a, omne c b, omne c a: quod si hæc uera est, fieri non potest, ut sua contraria uera sit, Nullum c a, uel etiam sua contradictoria, si conclusionem fecerimus in parte. [Quum uero non tota accipitur falsa] Si uero, in q, maior non in toto falsa extiterit, sed in parte, cum minore uera, poterit conclusionem ueram concludere: ut, Omne album est animal, omnis cygnus albus, omnis cygnus animal. Et ut breuibus agam, si cognoscere uolueris, quando ex falsis propositionibus uera sequatur conclusio, in memoriam reuocet, que de inutilibus complicationibus in priore disputata fuerit uolumine: hæc enim ex falsis uerum colligunt, que omni & nulli inesse, quando ex parte, cum minore uera, poterit conclusionem ueram concludere: quoniam igitur, si ex maiore in parte, cum minore uera, colligatur poterit in conclusio-

ne uerum: nec uerum solum, sed etiam falsum: quoniam in prima figura ex maiori particulari, cum minore ueruali, omni & nulli colligimus. Si igitur omni concludamus, uera erit conclusio: si nulli & falsa: quare quemadmodum & Philoponus optime notauit, non solum ex falsis credendum est uerum sequi posse, sed falsum etiam: quum tamen aliquum ex uero uerum tantum sequatur, quod supra demonstratum fuit, & in Posterioribus etiam traditur. [Consimiliter & si priuatiuum.] Itidem, inquit, dicendum in negatiuo syllogismo, ex maiore in parte falsa cum minore uera, quod sequi potest uera conclusio: ut Nullum album est animal, omnis nix alba, nulla nix animal.

Quod si a b, propositio tota accepta fuerit uera, b c autem tota falsa, erit syllogismus uerus: nil enim prohibet a b, & c omni inesse, b autem nulli c: ut quæcunque eiusdem generis, species non subalternæ: animal enim & equo & homini inest, equus uero nulli homini. Si itaque acceptum fuerit a omni b, & b omni c, uera erit conclusio, falsa tota existente b c propositione. Consimiliter autem & priuatiua existente a b propositione. Contingit enim a, & b, & c nulli, quemadmodum ex alio genere speciebus ipsum genus: animal enim, neque musica, neque medicina inest, neque musica medicina.

Nota regu- la uniuersa, qua cognoscatur, quando ex falsis uerum potest sequi conclusio.

Si igitur acceptum fuerit a nulli b, b uero omni c, uera erit conclusio: & si b c nõ tota falsa, sed ad aliquid, & ita erit conclusio uera: nihil enim prohibet a, & b & c toti inesse: b tamen alicui c, ut genus speciei, ac differentie: animal enim omni homini, & oī pedestri: homo uero alicui pedestri & nõ omni. Si igitur a omni b, & b omni c acceptum fuerit, a omni c inerit, quod erat uerum: similiter autem & priuatiua existente a b propositione. Contingit enim a, & b & c nulli inesse, b tamen alicui c: ut genus ex alio genere speciei & differentie: animal enim neq; prudentie ulli inest, neq; speculatiuæ, prudentia uero, alicui speculatiuæ. Si igitur acceptum fuerit a nulli b, b autem omni c, a inerit nulli c: hoc autem erat uerum.

Alia explicat coniugationes, quomodo ex maiore uera in toto, & minore falsa, itidem in toto, conclusio sequatur uera: puta, Omnis equus animal, omnis homo equus, omnis homo animal: & in negatiuo syllogismo consimiliter, ut Nulla musica est animal, omnis mediana musica, nulla mediana animal. [Et si b c non tota falsa.] eodem, inquit, pacto poterimus ueram colligere conclusionem, & si b c, hoc est, minor propositio extiterit non in toto falsa, sed ad aliquid, & in parte: ut in exemplo, Omnis homo animal, omne pedestre homo, omne pedestre animal: & in negatiuis consimiliter, ut Nulla prudentia est animal, omnis speculatiuum est prudentia, nulla speculatiua animal.

In syllogismis uero, qui in parte, contingit & prima propositione tota falsa, altera autem uera, conclusionem ueram esse: & prima existente ad aliquid falsa, & hac quidem uera, illa autem que in parte falsa, & utrisq; falsis: nihil enim phibet, a nulli quidem b inesse, c uero alicui, & b alicui c: ueluti animal nulli niui, albo autem alicui inest, & nix albo alicui. Si igitur mediū positum fuerit nix, primum autem animal, & acceptum fuerit a toti b inesse, b uero alicui c, a b quidem tota falsa, b c autem uera, & conclusio uera. Consimiliter autem & priuatiua existente a b propo-

tionem: accidit enim a toti b inesse, c uero alicui non inesse, b tamen alicui c inesse: ut animal homini quidem omni inest, ex albo autem aliquo non sequitur, homo autem alicui albo inest. quare si medio posito homine, accipiat a nulli b inesse, b autem alicui c inesse, uera erit conclusio, falsa existente a b propositione tota.

Postquam complicationes omnes uniuersales exposuit, in quibus ex falso uerum sequitur, nunc eas explicat, que sunt in parte, in quibus, quomodo uniuersales propositionibus, posse ex falso uerum consequi, siue utraque falsa extiterit, siue altera: uel maior, uel minor: uel in toto, uel in parte. Vni tamen notatu dignu, quemadmodum & Philoponus ait, quod minor propositio in complicationibus particularibus neque in toto, neque in parte falsa dicenda est: si enim esset in toto falsa, oporteret ipsam uniuersalem esse: quod fieri nequit in syllogismo particularibus prime. [Nihil enim prohibet.] exemplum ponit, quomodo ex maiore in toto falsa, cum minore uera, sequatur conclusio uera. hanc autem reliquis omnibus anteposuit, quoniam particularis se habebat in uniuersalibus complicationibus. Exemplum ergo affirmatiue complicationis hoc est, Omnis nix animal, aliquod album nix, aliquod album animal: & falsa esse negatiue autem, Nullus homo animal, aliquod album homo, aliquod igitur album non est animal.

Et si ad aliquid falsa a b propositio, erit conclusio uera: nihil enim prohibet a, & b & c alicui inesse, & b alicui c inesse: quemadmodum animal alicui honesto, & alicui magno, & honestum alicui magno inesse. Si igitur acceptum fuerit a omni b, & b alicui c, a b quidem propositio ad aliquid falsa erit, b c autem uera, & conclusio uera. Consimiliter autem & priuatiua existente a b propositione: iidem enim termini erunt, & similiter positi ad demonstrationem.

Supra exposuit, quomodo ex maiore in toto falsa, cum minore uera, sequatur conclusio uera: nunc exponit, quomodo si maior in parte falsa extiterit, hoc idem fiat. in parte falsa nuncupatur, cuius contradictoria est uera: in toto autem, cuius contraria est uera: in toto falsa in parte, Omne honestum est animal, aliquod album honestum, aliquod album animal: negatiue etiam idem termini in exemplo erunt: puta, Nullum honestum est animal, aliquod album honestum, aliquod album non est animal.

Nota ex Philopono propositio: ne particularis in complicationibus nec in toto, nec in parte falsa dicenda est.

Rurſus, ſi a b quidem vera; b c autem falſa, vera erit concluſio : nihil enim prohibet a, b quidem toti inefſe, c autem alicui, & b c nulli inefſe: quæ admodum animal cygno quidem omni, nigro autè alicui, cygnus verò nulli nigro: quare ſi acceptum fuerit a omni b, & b alicui c, vera erit concluſio, falſo exiſtente b c. Conſimiliter autè & priuatiua accepta a b propoſitione: accidit enim a, b quidem nulli, c verò alicui non inefſe, b tamen nulli c: quæ admodum genus ſpeciei ex alio genere, & accidenti ſpeciebus ipſius: animal enim, numero quidem nulli inefſt, albo autè alicui: numerus autem nulli albo. Si igitur medium poſitum fuerit numerus, & acceptum fuerit a quidem nulli b, b verò alicui c, a alicui c non inerit, quod erat verum: & a b quidem propoſitio vera: b c autem, falſa.

Hucusque pertractauit, quomodo ex maiore falſa, cum minore uera, ſequatur uera concluſio: nunc autem conuerſum facit, docens, quomodo ex maiore uera, cum minore falſa, uerum colligatur, non amplius ipſam diſtinguens ſecondum totum, aut ſecondum partem: quum enim minor ſit particularis, non uerè, ut Philoponus etiam inquit, dicit poteſt, in toto falſa: neque etiam uerè ſecondum partem, quum falſa in parte, quemadmodum diximus, ea ſit, cuius contradictonia eſt uera: ſed ſi falſa in parte nunquã panda eſt, ſecondum prædicationem uocabitur, non ſecondum exiſtentiam. Exemplum itaq; affirmatiue ex maiore uera cum minore falſa, eſt, Omnis cygnus animal, aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum animal: negatiue autem, ut nullus numerus animal, aliquod album numerus, aliquod album non eſt animal. [Albo autem alicui.] Dicendum fuit alicui non: namque concluſio non eſt, quòd aliquod album ſit animal, ſed quòd aliquod album non eſt animal. Ceterum forte hoc fecit Ariſtoteles, ut ſignificaret concluſionem accipiendam eſſe particularem naturæ, non autem poſitione: aut potius ex ſuperiore negatione, hanc quoq; propoſitionem negatiuam fecit: quum enim dixiſſet [animal numero quidem nulli] ſubdidit [albo autem alicui] ac ſi diceret, Animal numero quidem omni, albo autem alicui non inefſt.

Et ſi ad aliquid falſa a b, falſa verò b c, erit cõcluſio vera: nihil enim prohibet a b alicui, & c alicui inefſe utriq; b autem nulli c: ueluti ſi b contrarium

ipſi c, ambo verò contingentia eidem generi: animal enim alicui albo, & alicui nigro inefſt: album autem nulli nigro. ſi igitur acceptum fuerit a omni b, & b alicui c, vera erit concluſio: & ſi priuatiua accipiatur a b, ſimiliter: iidè enim termini, & ſimiliter ponentur ad demonſtrationem: & utriſque autem falſis exiſtentibus, erit concluſio vera: accidit enim a b quidem nulli, c verò alicui inefſe, b autem nulli c: quemadmodum genus ſpeciei ex alio genere, & contingentia ſpeciebus ipſius: animal enim numero quidem nulli, albo autem alicui inefſt, & numerus nulli albo. Si igitur acceptum fuerit a omni b, & b alicui c, concluſio quidem vera, propoſitiones autem ambæ falſæ: ſimiliter & priuatiua exiſtente a b: nihil enim prohibet a, b quidem toti inefſe, c verò alicui non inefſe, & b nulli c: ueluti animal, cygno quidem omni, nigro autem alicui non inefſt, cygnus verò nulli nigro: quare ſi acceptum fuerit a nulli b, b verò alicui c, a alicui c non inerit. concluſio igitur vera, propoſitiones autem falſæ.

Poſteaquam dixit de ijs, quæ alteram falſam habent, & ueram alteram, nunc agit de ijs, quæ ambas falſas retinent: & primò de habentibus utraſq; ſecondum partem falſas, licet, ut inquit Philoponus, maior uerè uerè talis ſit, minor uerò uerè uerè talis, quæ admodum & nos ſuprà expoſuimus ſecondum exiſtentiam ac ſecondum prædicationem. Exemplum itaq; affirmatiue complicationis ex utriſque, hunc in modum falſis, eſt hoc, Omne album animal, aliquod nigrum album, aliquod nigrum animal: negatiue autè, Nullum album animal, aliquod nigrum album, aliquod nigrum non eſt animal. [Et ex utriſq; autè falſis.] Non hoc dicit, tanquã complicationes proximè expoſitæ nõ habeant & ipſæ propoſitiones utraſq; falſas, ſed quoniam quæ ibi in parte accipiuntur, hic in toto aſſumantur: ut in exemplo affirmatiue complicationis, Omnis numerus animal, aliquod album numerus, aliquod album animal: negatiue autem, Nullus cygnus animal, aliquod nigrum cygnus, aliquod nigrum non eſt animal. Et ita iam explicauimus, quomodo ex falſis in prima figura ſequi poſſit concluſio uera, ad ſecondam deinceps tranſituri.

Figura

Figura ſecunda.

N media autem figura, omnino accidit per falſa uerum ratiocinari: & cum utraque propoſitiones totæ falſe accipiuntur, & quum utraque ad aliquid: & hac quidem vera, illa autè falſa exiſtente tota, utralibet poſita falſa: & ſi utraque ad aliquid falſa, & ſi hæc ſimpliciter uera, illa autem ſimpliciter falſa: & ſi hæc tota falſa, illa autem ad aliquid uera, & in uniuersalibus ſyllogiſmis, & in iis qui ſunt in parte.

Poſteaquam de prima figura ſermonem exegit, nunc ad ſecondam ſe conſert, oſtendens, quomodo & in hac ex falſo uerum ſequatur: & inquit, quòd in media ac ſecunda figura omnino, hoc eſt, omni modo ex falſis propoſitionibus, uerum ſequi poteſt: & quum utraque accipiuntur falſe, uel in toto, uel in parte: & quum altera tantum in toto, & in parte altera, ſeu maior, ſiue minor: & quum falſa una, & altera uera, ſiue ſecondum totum falſa, ſiue ſecondum partem: & hoc aut maior aut minor: ita ut in ſumma ſiant in ſecunda figura ſyllogiſmi uniuersales, ex falſis uerum colligentes, ſexdecim numero: è quibus nonnullos exponet Philoſophus, nonnullos etiam tanquam manifiſtos omittet: nos autem omnia pertractabimus.

Si enim a, b quidem nulli inefſt, c verò omni: ut animal lapidi quidem nulli, equo autem omni: ſi e contrariò poſitæ fuerint propoſitiones, & acceptum fuerit a, b quidem omni, c verò nulli, ex falſis totis propoſitionibus, uera erit concluſio. conſimiliter, & ſi b quidem omni, c autem nulli inefſt a: idem enim erit ſyllogiſmus.

Exemplum ponit ſecundæ complicationis mediæ, & quomodo ex maiore uniuersaliter affirmatiua cum minore negatiua, itidem uniuersaliter ambabus falſis, uera ſequatur concluſio: ut, Omnis lapis animal, nullus equus animal, nullus equus lapis. Sed ſtatim occurrit dubitandum, cur de ſecunda complicatione ita prius ſermonem fecerit, quum tamen recto ordine à prima exordiri debuiffet. Dicimus hoc ideo factum fuiſſe, quoniam cõplicatio hæc, magis propria eſt ſecundæ figure, quam primæ: namque maiorem ea cognationem habet cum prima figura, quam hæc. Vel potius dicendum, quòd uerarum complicationum ordinem ſeruauit: ſi enim falſas propoſitiones iſtas in ſuas contrarias, & ad ueras perducere uelimus, proculdubio comperiemus hanc, quæ ſecunda eſt, ex falſis, primam fieri ex ueris. [Conſimiliter, & ſi b quidem omni, ſecundam complicationem ex ueris: primam autem ex falſis e-

narrat, inquit, Si medium omni inſit maiori, nulli autem minori, iudem ex falſis uerum ſequi poſſe: ut in exemplo, Nullus equus animal, omnis lapis animal, nullus lapis equus. [Idem enim erit ſyllogiſmus] uel hoc dicit, quia eadem eſt concluſio: ſyllogiſmus enim plerumque, ut ſuprà etiam uidimus, pro concluſione accipitur: namque Nullus lapis equus, & Nullus equus lapis, eadem ſunt concluſio, quia conuerſa & conuertens: uel Idem dixit ſyllogiſmus, quia eodem pacto ex utriſque falſis, in toto uera concludebatur concluſio: aut hoc protulit, quoniam eiſdem terminis monſtrabatur uerum ex falſo in hac ſequi coniugatione, quibus etiam ſuperius alteram exponebamus cõplicationem.

Rurſus ſi altera quidem tota falſa, altera autem tota uera: nil enim prohibet a inefſe & b & c omni, b tamen nulli c, ut genus non ſubalternis ſpeciebus: animal enim & equo omni & homini, & nullus homo equus: ſi igitur acceptum fuerit, huic quidem omni, illi verò nulli inefſe: hæc quidè tota falſa erit, illa autem tota uera, & concluſio uera ad utrumlibet, poſito priuatiuo.

Connumeratis coniugationibus, quæ ex ambabus falſis in toto uerum colligebant: nunc eas reuertet, quæ alteram retinent totam falſam, alteram totam ueram: & unico exemplo ambas enarrat: puta, Nullus equus animal, omnis homo animal, nullus homo equus: aut, Omnis equus animal, nullus homo animal, nullus homo equus. Verum, inquit Philoponus, eam ſiluit cõplicationem, quæ ex maiore affirmatiua falſa, cum minore negatiua uera, concluſionem ueram colligebat: addo ego, quòd & eam omiſit, quæ maiorem haberet negatiua ueram, cum minore affirmatiua falſa: ſubijciamus igitur nos & harum exempla, Nullus lapis animal, omnis numerus animal, nullus numerus lapis: & in eiſdem terminis, Omnis lapis animal, nullus numerus animal, nullus numerus lapis. Ceterum hæc tanquam ſãliora ſuere à Philoſopho prætermiſſa.

Et ſi altera ad aliquid falſa, altera autem tota uera: accidit enim a, b quidem alicui inefſe, c verò omni, b tamè nulli c: ut Animal albo alicui, coruo autem omni, & album nulli coruo: ſi igitur acceptum fuerit, b quidem nulli, c verò toti inefſe, a b propoſitio ad aliquid falſa, a c verò tota uera: & cõcluſio uera: & ſi tranſponatur priuatiuum, conſimiliter: per eodẽ namque terminos demonſtratio, & ſi affirmatiua propoſitio ad aliquid, falſa: priuatiua autem tota, uera: nihil enim prohibet a, b quidem alicui inefſe, c

Cõplicatio= nes ex falſis in ſecunda figura, uerè colligentes, ſexdecim uniuersales ſunt.

Dubium.

Solutio prima.

Secunda.

verò toti non inesse, & b nulli c: vt animal albo quidem alicui, pici aut nulli, & album nulli pici: quare si acceptum fuerit a toti b inesse, c verò nulli: a b quidem ad aliquid falsa, a c autem tota vera.

Expleuit carū tractatum, que unam totam habent ueram, alteram autem totam falsam: & ad eas accedit, que unam habent ueram totam, & alteram in parte falsam: & primo exemplum ponit eius, que maiorem in parte retinet falsam, & negatiuam cum affirmatiua minore, & uera: puta, Nullum album animal, omnis coruus animal, nullus coruus albus: & addit, quod eisdem terminis monstrari potest ex maiore affirmatiua uera in toto, cum minore in parte falsa, conclusionem ueram sequi: ut Omnis coruus animal, nullum album animal, nullum album coruus. [Et si affirmatiua propositio] Exemplum ponit, quomodo ex maiore affirmatiua falsa in parte, cum minore negatiua, secundum totum uera, conclusio colligatur uera: ut Omne album animal, nulla pax animal, nulla pax alba. Tacet autem, inquit Philoponus, & recte, quomodo ex maiore negatiua uera secundum totum, cum minore affirmatiua falsa in parte, conclusio sequatur uera. Ceterum hoc fecit, quoniam eisdem terminis sola propositionum transpositione poteramus exemplum in medium proponere: puta, Nulla pax animal, omne album animal, nullum album pax.

Et si ambæ propositiones ad aliquid falsæ, erit conclusio uera: accidit enim a & b, & c alicui inesse, b verò nulli c: ut animal & albo alicui, & nigro alicui: album autem nulli nigro: si igitur acceptum fuerit a, b quidem omni, c verò nulli, ambæ propositiones ad aliquid falsæ, conclusio autem uera, consimiliter & transposita priuatiua per eosdem terminos.

Redit ad eas, que ex ambabus constant falsis, & inquit, quod etiam ex ambabus in parte falsis, aliquando sequitur conclusio uera: ut in exemplo, ex maiore affirmatiua, cum minore negatiua: ut Omne album animal, nullum album animal, nullum album album: & iterum transpositis propositionibus ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua: ueluti, Nullum album animal, omne album animal, nullum album album. Et ita cum Deo compliatas omnes omnes uniuersales secundæ figuræ absolutæ sunt.

Dubium, quomodo ex maiore in toto falsa, minore uera, possit in secunda uerum concludi, in prima autem minime: quum tamen alioqui secunda descendat à prima, & eadem conra conclusio in prima & in secunda reperiri possit. Respon- deo, non esse necessarium, si secunda à prima descendit, in prima uero, non. itaque collig possit: namque in prima medijs terminis sub Solutio, li-

medio: & propterea in secunda, ex maiore in toto falsa, et secunda cum minore uera, sequi potest uer a conclusio: in prima autem non: nec ualeat etiam, si eadem in utraque conclusio sentiat, non concluditur, quod propositiones eæ de esse debeant: namque tam ex eis si maior, que in secunda erat, in toto falsa, terminis ad de sequi de seipsam conuertatur, non amplius in toto, sed in parte falsæ efficietur: ut in exemplo iam supra allato, Nullus equus animal, omnis homo animal, nullus homo equus: si enim maiorem dicentem, Nullus equus animal, in seipsam uer- trimus hunc in modum, Nullum animal equus, non ampli- plius in toto erit falsa, sed in parte efficietur.

Manifestum verò & in syllogif- mis in parte, nihil enim prohibet a, b quidem omni, c autem alicui inesse, & b alicui c non inesse: vt animal omni homini, albo verò alicui, homo autem alicui albo non inerit. Si igitur positum fuerit a, b quidem nulli inesse, c verò alicui inesse, uniuersalis propo- sitio tota falsa: quæ autem in parte, uera, & conclusio uera.

Postquam uniuersales omnes complicationes expo- sult, iam ad particulares se conuertit, quæ totidem modis uari- ri ari possunt, quot et he que uniuersaliter proferebatur: præterquam quod minor, que est in parte, neque in toto, neque in parte uere dici potest, aut uera, aut falsa esse: & primum de ea sermonem facit, que maiorem habet uniuersalem negatiuam totam falsam, cum minore uera, inueniens ex hoc genus propositionibus posse ueram col- ligi conclusionem: ut in exemplo, Nullus homo animal, ali- quod album animal, aliud album non est homo. Sed statim dicitur, quod hanc ita Philosophus præ- posuerit, non autem eas, que utraque falsas habent, quemadmodum supra factum fuit. Respondeo, hoc ideo fecisse Philosophum, quoniam complicationes istæ maio- rem cum præcedentibus similitudinem habebant, quam hæ que utraque retinent falsas. Sed dicitur aliquis, contra hoc arguens, uidetur oppositum potius faciendum fuisse, quum proximè egerit de habentibus utraque falsas secundum partem. Dicimus istas quodammodo melius consonare ijs, que hic profertur, quam ijs que ambas retinent falsas. Ille enim partem habent ueritatis, ac fal- sitatis partem: hæ autem nihil penitus ueritatis obtinent, & propterea eas quoque superius Aristoteles coaptauerat, ac cõiunxerat cum habentibus falsam unam, & alte- ram ueram. Sed de his satis.

Consimiliter verò, & quum affir- matiua accipitur a b: accidit enim a, b quidem nulli, c autem alicui non in- esse, & b c alicui non inesse: vt ani- mal nulli inanimato, albo verò ali- cui, & inanimatum non inerit, alicui albo. Si itaque positum fuerit a, b qui- omni, c verò alicui non inesse: a b qui- dem

Dubium de ordine con iugationum. Solutio.

Instantia.

Solutio.

dem propositio uniuersalis, tota fal- sa, a c autem uera, & conclusio uera: & si uniuersalis uera quidem posita fuerit, quæ uerò in parte, falsa: nihil e- nim prohibet a & b & c nullum se- qui, b tamen alicui c non inesse: vt ani- mal nullum numerum & inanima- tum, & numerus aliquod inanima- tum non sequitur. Si igitur positum fuerit a, b quidem nulli, c uerò alicui, conclusio quidem erit uera, & uniuersalis propositio: quæ autem in parte, falsa. & quum affirmatiua ponitur v- niuersalis, consimiliter: accidit enim a & b & c toti inesse, b tamen non sequi aliquod c: vt genus speciem & differentiam: animal enim om- nem hominem, & totum pedestre se- quitur, homo autem non omne pede- stre: quare si acceptum fuerit a, b qui- dem toti inesse, uniuersalis quidem propositio uera: quæ autem in par- te, falsa, conclusio autem uera.

Exponit, quomodo ex maiore affirmatiua in toto falsa, cum minore negatiua uera, concludi possit uera conclusio: ut in exemplo, Omne inanimatum animal, aliud album non est animal, aliud album non est inanimatum. [Et si uniuersalis uera quidem.] Prius acciperat maiorem totam falsam, nunc eandem ueram accipit, cum minore fal- sa: puta in exemplo, Nullus numerus animal, aliud ina- nimatum animal, aliud inanimatum non est numerus. [Et quum affirmatiua ponitur uniuersalis] & si, inquit, maior uniuersalis affirmatiua uera extiterit, cum minore negatiua in parte, & falsa, uerum sequi potest: puta in ex- emplo, Omnis homo animal, aliud pedestre animal, ali- quod pedestre non est homo.

Planum verò, & quod ex amba- bus falsis erit conclusio uera: siquidem contingit a & b & c toti inesse, b ta- men aliquod c non sequi: si enim ac- ceptum fuerit a, b quidem nulli, c uerò alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem uera: cõ- similiter uerò, & quum uniuersalis propositio est prædicatiua: quæ autem in parte, priuatiua: accidit namque a, nullum quidem b, c uerò omne sequi: & b alicui c non inesse: vt animal scien-

tiam quidem nullam, hominem uerò omnem sequitur: scientia autem, non omnem hominem: si igitur acceptum sit a, b quidem toti inesse, c autem ali- quod non sequi, propositiones quidæ falsæ, sed conclusio uera.

Postquam superius monstrauit, quomodo ex alte- ra uera, & falsa altera, sequitur conclusio uera: impre- sentia ostendit quomodo idem fieri possit, & ex ambabus falsis: ut in exemplo, Nullus homo animal, aliud inani- matum animal, aliud inanimatum non est homo. Ipse ue- rò in contextu exemplum non posuit, ad hanc enarra- dam complicationem, & hoc fortasse fecit de industria: si enim rectè animaduertamus, non potuit minor falsa se- cundum naturam accipi, sed si ea falsa erit, positione fal- sa erit: & propterea quoniam unum & idem exemplum uniuersali ac particulari complicationi ex ambabus fal- sis satisfacere poterat, ideo non inuiriã exemplum hoc in loco Philosophus prætermissit, tanquam reijciens nos ad superiora: quodque hoc ita sit, monstrauit & ipse in con- textu, quum ait [siquidem contingit a & b & c toti inesse] ita enim se habent antiquissimi codices: quod idem est, ac si diceret, Si a b, & a c propositiones utraque uniuersales extiterint, a b affirmatiua uera, & b c negatiua uera: rasi transpositæ profertur, ut quæ est affirmatiua, effi- ciatur negatiua: & que negatiua, affirmatiua, tunc ambe falsæ erunt. Aliter tamen in quibusdam exemplaribus le- gitur contextus iste: quidam enim codices sic se habent, Si- quidem contingit a & b & c huic quidem omni, illi ue- rò nulli inesse: quod si ita est, planior ac facilior contextus sententia erit. [Consimiliter uerò, & quum uniuersalis propositio] Exponit alteram complicationem, ex maiore uniuersaliter affirmatiua, cum minore in parte, utrisque fal- sis, uerum concludentem: ut Omnis scientia animal, aliquis homo non est animal, aliquis homo non est scientia. Ta- aut autem hoc in loco reliquis duas coniugationes, que ex utrisque in parte falsis, ueram colligunt conclusionem: hoc uerò ideo factum est, quoniam unusquisque facillime com- plicationes istas erigere poterat. Nos autem & harum ex- empla in medium afferamus: puta, Nullum album animal, aliud inanimatum animal, aliud inanimatum non est album animal, omne album animal, aliquis homo non est animal, aliquis homo non est albus. Et ita cum Deo hanc quoque secundam transseguimus figuram, ad tertiam tran- sitem.

Nota quare Philosopho in hac cõiu- gatione pri- uatiuari ex- pli præter- miserit.

Nota codi- ces manu scriptos & impresos hanc literã habere.

Exempla à Philosopho prætermis- sa, ab autho- re ponuntur.

Figura tertia.

Rit autem & in vltima figu- ra per falsas totas, & ad ali- quid utraque: & altera qui- dem uera tota, altera uerò falsa: & hæc ad aliquid falsa, illa au- tem tota uera, & econuerso: & quot- cunque modis aliter contingit tran- sumere propositiones: nihil enim prohibet & a & b, nulli c inesse:

R iij uelut

veluti & homo, & pedestre, nullum inanimatum sequitur: homo tamen alicui pedestri inest: si igitur acceptum fuerit a & b omni c inesse, propositiones quidem totae falsae, conclusio autem vera.

Superest adhuc exponendum, quomodo in tertia atque ultima figura, ex falsis propositionibus, uera conclusio colligi possit: hoc igitur in praesentia facit Aristoteles, inquit, hac in figura uariatis quomodocumque complicationibus, posse ex falso antecedente ueram sequi conclusionem, siue ambe falsae, siue altera tantum extiterit: hoc uel in toto, uel in parte, quemadmodum et in praecedentibus diffusum est. Primum autem exorditur ab uniuersalibus complicationibus (uniuersales uero, non quae uniuersalem habeant conclusionem, sed quae ex utrisque constant propositionibus uniuersaliter) ait ergo, quod ex ambabus affirmatiuis in toto falsis, in tertia figura, sequi potest conclusio uera: aut in exemplo, Omne inanimatum homo, omne inanimatum pedestre, aliquid pedestre homo.

Consimiliter uero & hac quidem priuatiua, illa autem affirmatiua existente: accidit enim b quidem nulli c inesse, ipsum uero a omni, & a alicui b non inesse: ut nigrum nulli cygno, animal autem omni, & animal non omni nigro: quare si acceptum fuerit b omni c, ipsum uero a nulli, a alicui b non inerit: & conclusio quidem uera, propositiones autem falsae: & si ad aliquid utraque falsa, erit conclusio uera: nihil enim prohibet & a & b alicui c inesse, & a alicui b: ut album & honestum alicui animali inest, & album alicui honesto. Si igitur positum fuerit a & b omni c inesse, propositiones quidem ad aliquid falsae, conclusio autem uera. sed & quum a c priuatiua ponitur, consimiliter: nihil enim prohibet, a quidem alicui c non inesse, ipsum uero b alicui inesse, & a b non omni inesse, ut honestum alicui animali non inest: album uero alicui inest: & album non omni honesto: quare si acceptum fuerit, a quidem nulli c, ipsum uero b omni, ambae propositiones ad aliquid falsae, conclusio autem uera.

Prius acceperat ambas uniuersaliter affirmatiuas, &

c autem

falsas in toto: nunc maiorem capit negatiuam, cum minore affirmatiua, ambas uniuersales, et in toto falsas, inquit, ex his etiam posse uerum concludi: puta, Nullus cygnus animal, omnis cygnus nigrum, aliquid nigrum non est animal. [Et si ad aliquid, utraque falsa] supra exposuit complicationes ex utrisque in toto falsis, ueram colligentes conclusionem: nunc eas enarrat, quae ex utrisque falsis in parte, illud idem faciunt: et prius, quomodo ex utrisque affirmatiuis, exemplum afferens, Omne animal album, omne animal honestum, aliquid honestum album. Consimiliter, et per eisdem terminos, exemplum de negatiua poterimus ponere, ut, Nullum animal album, omne animal honestum, aliquid honestum non est album.

Consimiliter uero, & quum haec quidem tota falsa, illa autem tota uera accipitur: accidit enim & a & b sequi omne c, a tamen alicui b non inesse: ut animal & album, omnem cygnum sequitur: animal tamen non omni inest albo: his igitur positis terminis, si acceptum fuerit, b quidem toti c inesse, a uero toti non inesse: b c quidem tota uera, a c autem, tota falsa, & conclusio uera. Consimiliter uero, & si b c quidem falsum, a c autem uerum: iidem enim termini ad demonstrationem, nigrum, cygnus, inanimatum.

Hucusque pertractauit, quomodo ex utrisque falsis uerum concludi possit, abhinc tractaturus, quoniam pacto ex altera uera, & falsa altera, colligatur conclusio uera: et prius agit de negatiua complicatione: sic enim quae dicuntur, magis superioribus cohererunt: ut in exemplo, Nullus cygnus animal, omnis cygnus album, aliquid album non est animal. [Consimiliter uero, et si b c] eodem, inquit, modo ex falso uerum sequitur, si maiorem totam posuerimus ueram, cum minore falsa tota: puta in exemplo, Nullus cygnus niger, omnis cygnus inanimatum, aliquid inanimatum non est nigrum. [Iidem enim termini] existimandum esse in contextu, nisi forte iidem dixisset, hoc est, similes: sicuti in seculo legendum esse, quemadmodum nonnulla habent exemplaria, Nam tales termini ad demonstrationem: maximam enim apud Graecos cognationem ac similitudinem habent uoces istae, δι γὰρ αὐτοί, ἡδὲ δι γὰρ τοσοῦτοι.

Codices manu scripti et impressi, habent priuatiuam litteram.

Sed & si ambae accipiantur affirmatiuae: nihil enim prohibet, b quidem sequi omne c, ipsum uero a toti non inesse, & a alicui b inesse: ut animal omni cygno, nigrum autem nulli cygno, & nigrum inest alicui animali: quare si acceptum fuerit a & b omni c inesse: b c quidem tota uera, a

c autem tota falsa, & conclusio uera. Sed consimiliter, & quum a c accepta fuerit uera: per eisdem namque terminos demonstratio.

Hucusque posuit complicationes, quae ex minore affirmatiua, & maiore negatiua constabant: nunc eas exponit, quae utraque retinent affirmatiuas, inquit, ex maiore tota falsa, cum minore uera, posse uerum concludi: ut in exemplo, Omnis cygnus niger, omnis cygnus animal, aliquid animal nigrum. [Sed consimiliter.] eodem, inquit, pacto si et, si maiorem in toto ueram accipiamus cum minore falsa, iidem in toto: ut in eisdem terminis, Omnis cygnus animal, omnis cygnus nigrum, aliquid nigrum animal.

Rursus, & quum haec quidem tota uera extiterit, illa autem ad aliquid falsa: accidit enim b quidem omni c inesse, a uero alicui, & a alicui b: ut bipes quidem omni homini, honestum autem non omni, & honestum alicui bipedi inest. Si igitur acceptum fuerit & a & b toti c inesse: b c quidem tota uera, a c autem ad aliquid falsa: sed conclusio uera. consimiliter autem & si a c uera, b c uero falsa accipiat: iidem namque terminis transpositis erit demonstratio.

Supra recensuit complicationes, quae ex altera uera in toto, & altera itidem falsa constabant: nunc eas recitat, quae alteram ueram in toto: alteram autem ad aliquid falsam habent, inquit, ex minore falsa in parte, cum minore in toto uera, posse ueram colligi conclusionem: ut in exemplo, Omnis homo honestum, omnis homo bipes, aliquid bipes honestum: quod si terminos ac propositiones transponamus, efficitur maior in toto uera, cum minore secundum quid falsa: puta, Omnis homo bipes, omnis homo honestum, aliquid honestum bipes.

Et si haec priuatiua, illa autem affirmatiua sit: quoniam enim accidit b quidem toti c inesse, a uero alicui: & quando sic se habeant, a non omni b, si acceptum fuerit b quidem toti c inesse, a uero nulli: priuatiua quidem ad aliquid falsa: altera autem tota uera, & conclusio. Rursus, quoniam monstratum est, quoniam quum a nulli inest c, ipsum uero b alicui, accidit a alicui b non inesse: planum, quod & quum a c tota uera sit, b c autem ad aliquid falsa, accidit conclusionem ueram esse: si enim acceptum fuerit a nulli c, ipsum

uero b omni, a c quidem tota uera, b c autem ad aliquid falsa.

Eodem, inquit, pacto ex maiore negatiua secundum quid falsa, cum minore affirmatiua uera in toto, poterit uera conclusio sequi: ipse autem exempla recitat: quoniam termini supra adducti, poterant ad harum complicationum demonstrationem adaptari: puta, Nullus homo honestum, omnis homo bipes, aliquid bipes non est honestum: sic enim maior secundum quid falsa, cum minore uera in toto, aut e conuerso: sed tunc alij termini in ostensione accipiendi: puta, Nullum nigrum album, & nigrum bipes, aliquid bipes non est album: ita enim maior uera in toto, cum minore secundum quid falsa. Et haec de uniuersalibus complicationibus, e quibus si recte animaduertimus, binas omisit, una ex maiore falsa in toto, cum minore falsa secundum quid: alteram e conuerso se habentem: quarum exempla nos in medium proponenda duximus, ut, Nullus homo animal, omnis homo album, aliquid album non est animal: et e conuerso, Nullus homo album, omnis homo equus, aliquid equus non est album: et si affirmatiuae fuerint, utraque consimiliter, ut Omnis homo equus, omnis homo album, aliquid album est equus: aut Omnis homo album, omnis homo equus, aliquid equus est album. Si uero quispiam circa praedicta dubitaret, ar in prima figura ex maiore falsa in toto, cum minore uera, non sequatur uera conclusio, in tertia autem etiam quum tamen alioqui tertia a prima deducatur, eadem maiore remanente, & minore sola minoris conuersione: Dicimus, quemadmodum et supra asseruimus, diuersam medij positionem in causa esse: et propterea non mirandum, si unum in una figura fieri potest, in alia minime: sed ad reliqua transueamus.

Haec ponuntur exempla quaedam in textu praetermissa.

Dubium, cur ex maiore in toto falsa, & minore uera, in tertia sequatur uera conclusio: et propterea non mirandum, si unum in una figura fieri potest, in alia minime: sed ad reliqua transueamus.

Ceterum, & in syllogismis in parte manifestum, quod omnino erit uerum per falsa: iidem enim termini accipiendi, & quando uniuersales sint propositiones: qui quidem in affirmatiuis, affirmatiui: qui uero in priuatiuis, priuatiui: nihil. n. differt, quum nulli inest, oī accipere inesse: & si alicui inerat, uniuersaliter capere ad terminorum expositionem: itidem & in priuatiuis.

Breuius de particularibus agit complicationibus: et hoc, quoniam eadem exempla, quae uniuersalibus deferuerebant, possunt et particularibus satisfacere: in nullo enim differunt particularibus ab uniuersalibus: nisi quod propositio particularis, siue maior, siue minor, non potest accipi falsa, neque secundum totum, neque secundum partem, nisi fortasse secundum praedicationem, quemadmodum et supra Philoponus assererat. In particularibus itaque complicationibus, aut ambe secundum totum falsae erunt, aut altera secundum partem, et altera quodammodo secundum totum, licet non uere, aut altera falsa erit, et uera altera: et hoc siue maior, siue minor: siue in toto, siue in parte. Exempla uero in medium asserre superuacaneū penitus esse duco: quoniam, quemadmodum et Aristoteles in contextu refert, iidem termini et uniuersalibus et particularibus deferuere

Nota particularibus non posse recte accipi uel in toto uel in parte falsa ut supra.

deseruire possunt complicationibus: si enim, quod uniuersaliter enunciat, in parte proleuerimus, que ante uniuersalis nunc appellabitur in parte. [nihil enim differt. Istenus est. Nihil interest quum nulli insit, facere propositione falsam, & accipere quod omni insit, & eodum uerso: & quum aliam insit uniuersaliter accipere tanquam De omni predicatur: sic enim erit propositio in parte falsa: quod si uniuersaliter accipi possunt termini isti, nil prohibet quin & iidem assumantur in parte, & ita termini, qui ad uniuersales utiles erant complicationes, ipsi etiam que sunt in parte accommodabuntur.

Planum igitur, quod si quidem sit conclusio falsa, necesse est falsa esse, ex quibus est ratio, aut omnia aut quedam: quando autem vera, non necesse est verum esse, neque aliquid neque omnia: sed est quum nullum eorum que in syllogismo verum sit, conclusionem confirmiter veram esse, non ex necessitate tamen: causa autem, quoniam quando duo sic seinuicem habeant, ut quum ex necessitate alterum sit, ex necessitate alterum existat: quum hoc quidem non sit, neque alterum erit: sed quum autem sit, non necesse alterum esse: sed quum idem sit, & non sit, impossibile ex necessitate esse idem.

Tanquam Porisma quoddam Geometrarum more ex supra monstratis infert, inquit, ex predictis planum esse, quod si conclusio falsa, necesse est propositiones falsas esse, aut ambas, aut alteram: si autem uera, accidit propositiones aliquando utraque ueras esse, nonnunquam falsas: interdu unam falsam, & alteram ueram. [Causa autem.] Causa, inquit, quod res ita se habeat, est, quoniam a destructo consequente, ad antecedens destruendum, oportimè ratiocinamur: & a posito antecedente, ad consequens ponendum: non autem a destructo antecedente, aut a posito consequente: & propterea, quum Verum & esse eandem uim in syllogismo obtineant, si antecedens erit uerum, consequens erit uerum: & si consequens falsum, antecedens falsum: quoniam si antecedens est, consequens est: & si consequens non est, antecedens non est: hæc enim omnia in priori uolumine pertractata sunt: non autem sequitur, quod si antecedens sit falsum, consequens etiam ex necessitate sit falsum: neque si consequens sit uerum, quum antecedens sit uerum: nulla ratione syllogistica argumentum ualeat a posito consequente, ad antecedens ponendum: aut a destructo antecedente, ad consequens destruendum: imo potest consequens esse, aut uerum esse, licet antecedens non sit, aut non sit uerum: nam, quemadmodum optime inquit & Leo Gerfonis, proprium quodammodo consequentis est, ut in plus se habeat, quam antecedens, aut saltem non in minus: & quoniam posito superioris, non necesse est inferius poni: idem & consequente posito, non est necessarium antecedens poni. Hoc itaque est, quod uoluit Philosophus, quum inquit [Causa autem quod

Porisma hoc est corrolariū, sequens ex dictis.

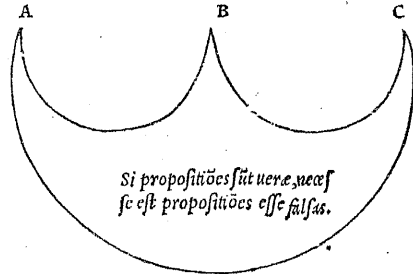
Nota quare ex falsis positi sequi uerum non est contrā.

Nota quid sit propriū consequentis ut inquit Leo Gerfonis.

nia quādo duo sic seinuicem habeant, & quū ex necessitate alterū sit, ex necessitate alterū existat: quum hoc quidem id est consequens [non sit, neque alterum] id est antecedens [erit: quum autem sit] subaudi consequens [non necesse alterum] id est, antecedens [esse: sed quum idem sit & non sit, impossibile ex necessitate esse idem] hoc est, fieri non potest ut eadem conclusio sequatur ex necessitate, ac ratiocinij uis, ex eodem antecedente, & posito, & perempto.

Dico autem, ut quum sit a album, b esse ex necessitate: & quum non sit album a, b esse ex necessitate: quando enim quum hoc sit album a, necesse est hoc magnum esse b: quum uero magnum b sit, c non album, necesse est si a album, c non esse album.

Si propositiones Necessesse est cōclusionē Propositiones sunt ueræ, esse ueram, sunt falsæ, Album Magnum Non album

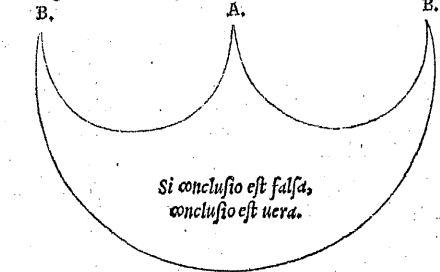

Simplioris doctrine gratiā ponit & elementorum, & ternariorum etiam notorum exemplum: sensus itaque est, Di. fieri nullo modo posse, ut quum sit a antecedens, ex necessitate sequatur b consequens: & iterum, quum non sit, ex necessitate, sequatur idem b, puta, Si a album, b magnum: dico non posse esse, ut quum sit album, ex necessitate sit magnum: & iterum, quum non sit album, necesse sit magnum: quod si negas, ponas ergo, quod a positione ipsius a, sequatur b, & iterum a destructione a, idem inferatur b, dico ex hoc concludi posse, idē simul esse, & non esse, quod perquam absurdū est: quod autē hoc ita sit, mōstro, sed prius ponamus antecedens a, consequens b, destructionem antecedentis c, siue album, magnum, non album. Suppositum itaque superius fuit, ex a antecedente sequi b consequens, siue ex albo sequi magnum: & iterum si a positione consequentis ad antecedens ponendū ratiocinū sit: uel planius, si cōclusionē uera existente, ex necessitate propositiones etiam ueræ sunt: nimirum, si b hoc est, consequens erit, antecedens quoque futurū est: sed antecedens ipsi b erat c, quoniam supposuimus ex antecedente destructo, necessariū idē consequens inferri: ergo idem simul erit, & non erit: ut in exemplo, Si album est, uel etiā album non est, magnum est: et si est magnum consequens, est etiam suum antecedens non album: supposuimus enim ex illis duobus antecedentibus, sequi ex necessitate hoc consequens: igitur, si est album, non est album: quod fieri nequit. Hæc itaque omnia adducta in medium sunt, ut manifestum sit, quod si conclusio est uera, non necesse est propositiones ueræ esse: quoniam si sic

si sic esset, sequeretur ratiocinū ualere a posito consequente ad antecedens ponendum: quod falsum proaludubio est: & ex quo sequitur, idem simul esse, & non esse.

Et quando duobus existentibus altero existente, necesse est alterum esse: hoc non existente, necesse est a non esse: b uero non existente magno, non potest a album esse: a uero non existente albo, si necesse est b magnum esse: accidit ex necessitate, b magno non existente, ipsum b magnum esse: hoc autem impossibile: si enim b non est magnum, a non erit album ex necessitate. si igitur non existente hoc albo, b erit magnum: accidit, si b non est magnum, esse magnum tanquam per tria.

Sic cōclusio ē uera, propōnes nō sunt ueræ, cōclusio uera est.

Ista adducuntur ad monstrandum ex eodē antecedente posito ac perempto, non sequi idem consequens ex necessitate: quoniam si ita foret, sequeretur idem incommodum, quod supra: ponamus ergo nos diluādiōris doctrine gratiā, a antecedens, b consequens, c oppositum consequentū, & d oppositum antecedentū, & e iterum ipsum consequens: quia ergo conuersis ex a sequitur b: quoniam in unoquoque bono syllogismo, ex antecedente necessario inferitur consequens: igitur & ex c sequatur d, hoc est, ex opposito consequentū, oppositum antecedentū: hoc enim supra monstrauimus: sed ex a quemadmodum supposuimus, sequitur e, igitur a primo ad ultimum, ex c sequitur e: quod idem est, ac si diceremus, ex opposito consequentū, sequi ex necessitate ipsum consequens: puta in exemplo, si quum est album, ex necessitate est magnum: ergo quum non est magnum, non erit album: sed quum non est album, ex supposito est magnum: igitur quum non est magnum, est magnum, quod per absurdum: & hoc est quod uoluit Philosophus, quum inquit [Si enim b non est magnum, a non erit album ex necessitate] a consequente destructo, ad antecedens destruendū. [Si igitur non existente hoc albo, b erit magnum] hoc est, si a destructione antecedentis ad consequens syllogismus sit, uelut aduersarius concederet: accidit si b non est magnum, idem b esse magnum, tanquam per tria, hoc est, per syllogismū cuius, que mōstro in toto hypotheticam, quem supra diximus uocari per tria:

Syllogismus per tria, hoc est in tota hypothetice, cuius, que mōstro in toto hypotheticam, quem supra diximus uocari per tria:

quonia ad minus tribus suppositorijs propositionibus clau debatur: quemque moderniores appellant ratiocinū a primo antecedente ad ultimum consequens: fiat igitur hunc in modum, Si b non est, a non est: si a non est, b est: ergo si b non est, a est. Est itaque syllogismus quasi per totum hypotheticæ, & tanquam per tria, non autem uerè per tria: quoniam secunda consequentia non est legitima: sed si admitamus hæc bonā esse, proaludubio erit uerus syllogismus per tria. Habemus itaque in summa, q. si conclusio est falsa, necesse est aliquam propositionum consimiliter falsam esse: non autem si est uera, propterea propōnes ueræ sunt: accidit enim quandoque eas falsas esse: quoniam, quemadmodum & Alulidus Rosinquit, uerū absolutè cōmuniū est uerū, quod ostenditur per syllogismū: sunt enim cōplures propōnes ueræ, quemulō ratiocinū monstrari possunt: uelut primæ animi conceptions: & uerū etiam quod syllogismo ostenditur, nil prohibet, q. pluribus monstrari ualeat ratiocinū: sed ideo conclusio uera poterit, & per propōnes ueræ colligi, tanquam per unum syllogismū: & per falsas etiam, tanquam per alium.

Sed de his hæcenus: iam enim expleuimus, diuino fuentē auxilio, oia que ad secundā potestate attinebant syllogismi: exposita primū capituli huius intentione: deinceps pertractata ac soluta questione, quomodo ex falsis uera sequi possint: addita insuper & altera questione, an ratio, in qua ex falso uerū deducatur, ratiocinatio ac syllogismus sit. Deinde, & ratiocinū in medium adduximus, cur nonnullas complicationes Philosophus inuenit: & cur ex maiore in toto falsa, cū minore uera itudē in toto, aut etiā in parte falsa, non possit uerū concludi. Deinceps enarrauimus, quō cognoscendum, quando ex falsis uerum sequi potest, que sit in parte falsa, que in toto, quodque particularis propositio non secundum existentiam, sed prædicationem falsa accipi possit. Postea & mediā aggressi figuram, exposuimus cur de huius pertractans complicationibus, a secundā inuenerit, non a prima: mox & dubitatione soluta, cur in prima figura ex maiore falsa, cū minore uera, sequatur conclusio uera: in prima autem non: deinceps & duplex contextus exposuit: ac postea tertie quoque figure dictio emendata: solutis inibi dubitationibus quibusdam, ac de nouo expositum, quid uoluerit Philosophus, quum dixit [tanquam per tria]. Sed de his iam peractis, ad ea, que de circulari monstracione sequuntur, transeamus.

Verū abfolutè cōmuniū est uerū per syllogismū.

Epilogus eorū, que dicta sunt in capitulo de secūda potestate syllogismi.

De Circulari monstracione.

Irculo autem, & ex seinuicem monstrare, est per conclusionem, & eo quod prædicatione retrouersum se habet, alteram accipientem propositionem, concludere reliquā, quam accipiebat in altero syllogismo: quemadmodum si oportebat monstrare, q. a omni c inest: monstrauit autem per b. Rufus si ostenderet, q. a inest ipsi b, accipiens a ipsi c inesse: c uero ipsi b, & a ipsi b: prius autem eodē modo accipiebat b inest ipsi

ipfi c: aut si oportet monstrare, quod **b** inest ipfi **c**, si accipiat **a** de **c**, quæ erat conclusio: **b** verò de **a** inesse: sed priùs acceptum fuerat econuersò, **a** de **b**. Aliter autem non est ex seinuicem ostendere: siue enim aliud medium accipiet, non circulo: nihil enim accipitur ex iis, quæ eadem sunt: siue horum aliquid, necesse alterù solum: si namque ambo, eadem erit conclusio: oportet autem alterum.

Binas hucusque syllogisticas potuit absoluit Aristoteles, accessurus ad tertiam, quæ est, quomodo ex propositionibus conclusionem, & ex conclusione propositiones monstrare possimus. Hoc enim est in circulari tendere: nam quemadmodum circularis a quoque puncto inapere potest, & in quacunq; desinere: ita circularis ratio dicitur a quoque propositione exordiri, & in quacunq; disistere: omnis enim enuntiatio, que in circulari ponitur monstrations, & conclusio & propositio esse potest, ueluti in circulari quilibet punctus, & principium & finis: & in uersibus eam illis, quos circularum uocare consueuimus, a quoque uerfi exordium facere possumus: quemadmodum, ut in Phædro ait Plato, in epigrammate, quod Herodotus recitat Homeri composuisse, in Mide regis sepulchrum: ad hanc similitudinem & oratoria illa diuina figura circularis fuit nuntiata: quam definens Hermogenes Tartæus secto quarto de inuentione, inquit, Circularis est, a quibus aliquis nominibus aperit, in eadē rursus desinere potest, ueluti in exemplo, Tibi pater erat fur, siquidem erat si nilis tibi. Sunt qui et numerorum quosdam circularos uocant, puta eos, qui a seipsis inapientes, in seipos etiam de sinunt, ut scarius: si enim multipliciter in senarium uersis prodibit: sed de his agere non est presentis negocij: satis sit modum istum ostendat, circulari nuntiari, nomine ut sunt pleraque alia, translato a Geometris. Hunc igitur Græci κίρκλον, uel κίρκλον ὀνόματι, & διὰ κίρκλον ὀνόματι. Circulum quidem ea de causa, quam supra recitauimus: mutuat uerò seu co alteratam monstrations, quoniam am ex seinuicem mutua ostensione monstrantur. Ceteri, antequam ulterius progrediamur, querenda prius nonnulla, ac primò, an monstrandi modus iste legitime fieri possit: deinceps si fiat, an ratioanij ac syllogismi nomine uocandus sit: mox, si ratioanij est, cuius artificis instrumentum sit, an demonstratoris, an dialectici, an sophiste. Circularum itaq; in syllogismo fieri non posse nonnullis uisum est, propterea quòd ratio atque argumentum omne per ea, quæ manifesta sunt, ea quæ latent monstrare consueuit: neque enim ex ignoto ignotum, neque ex noto equè notum, nec demum ex ignoto notum ostendi potest: quare quum argumentum omne in monstrations dirigatur, tanquam in finem: sequitur monstrations istam circularem fieri nullo modo posse. Prætereà, quum principium petimus, ratioanionem syllogismi: destruimus: sed circularis omnis, id quæ est in principio, petit, quum ex ignota conclusione notat inferat propositiones: igitur circularis fieri neutiquam potest.

Nota arularis syllogismus sit uocatus.

Versus quid appellatur arulares, uti Post. Arist.

Oratio que da figura apud rhetoras Circularis uocata est.

κίρκλον ὀνόματι hoc è circularis & re aproci ostenfio.

Dubit, an circularis demonstrandi modus legitime possit fieri.

Quòd fieri non possit, Prima rō.

Secunda.

Ad oppositas partes est Aristotelis, ac plerorumque ad circularis uirorum sententia. Ad hæc respondent rō multis, dicimus circularum seu rationem circularem, multitudine modis fieri intelligi posse: primò, ut simpliciam syllogismi formam habet neglecta qualicumque materia: secundo, ut alia materia adijatur: tertio atque ultimo, ut in solis causis consideratur: de primo considerauit hoc in loco Philosophus: hic enim tantummodò inquiritur, quomodo a propositionibus ad conclusionem: & retrouersum, quomodo a conclusione, ad propositiones possimus legitime ratiocinandi regula profecti, non arantes, an propositiones conclusionem notiores sint, an uerò ignotiores. De secundo agitur in Posterioribus analyticis: ubi queritur, an circulari demonstrations facere ualeamus: & concludit Aristoteles, simpliciter demonstrations fieri non posse, propterea quòd ex natura notioribus semper procedit: quare si circularis demonstrations efficiatur, nimirum eadem priora ac posteriora simpliciter essent: quare relinquuntur aut demonstrations circulari nullam esse, aut si est, non esse simpliciam: sed si fieri potest, quemadmodum & Alulidus Rosædis in qv in Posteriora analytica in expositione sua magna, efficiatur inter demonstrations causa & demonstrations existentie: & hæc est, de qua dicere possumus, quòd aliam quando principium potest petere: quid autem sit demonstratio causa, & quid demonstratio existentie, Posteriora interpretantibus exponendum relinquo. De tertio autem arculi modo agit idem Aristoteles in secundo Posteriorum, quum inquit aliquando accidere, ut causa arculum faciant, ut madefacta terra causat uaporem, uapor nubem, nubes iterum terram madefact: & ita in gyrum processue efficiatur. Ut itaque & rationibus faciamus satis, dicimus non inuendere hic Philosophum monstrare, quomodo demonstratio fiat in arculum, que sit a notioribus ad ignotiora: sed tantum hoc perferatur, quomodo simpliciter syllogismus in arculum possit erigi: & quando ulterius additur, arculum omnem principium petere. Respondemus, petitionem eius, quod est in principio, multifariam esse, quemadmodum in sequentibus planum erit: unam, que peccat contra simpliciam syllogismum: aliam, que contra demonstrations: ac tertiam demum, que contra dialecticum. Circularis ergo, licet peccat contra demonstrations, quoniam ex ignotioribus notiora arguere contendit: non tamen propterea peccat contra simpliciam syllogismum: sic enim opus esset conclusionem eandem esse alteri propositionum: sed ista infra planius eludabuntur. Ex his etiam patere potest, arculum omnem syllogismum, aut potius syllogismos esse, seu ut exactius loquar, potentiam syllogismum: sic enim dignoscere poterimus, quid ui syllogistica possumus efficere, si a propositionibus in conclusionem, & econuersò, a conclusione in propositiones tendere ueremus. Sed dicere aliquis, si circularis iste effectus potest, imo quòd amplius, si circularis iste reflexiones omnes syllogismo absoluntur (sunt enim in quocumq; arculo syllogismi sex, ut mox uidebimus) cui artificia deseruiet modus iste procedendi in gyrum, ac demum quidnam utilitatis affert scire hunc in modum rationes reflectere? Respondemus, binas ex hoc utilitates reportari: primam, quoniam accidentia syllogismo cognoscimus: est enim accidentis quoddam syllogismo, reflectat ita in gyrum, quod etiam

Simpliater demonstratio arculi fieri nō pot, ex primo Posteriori.

Nota de arculo in causis secundo Posteriori.

Solutio rationum.

Petitio pncipij peccat contra syllogismi simpliciter dialecticū & demonstratiuum.

Dubit, ad quid consistat syllogismus circularis.

Ex circulari syllogismo bina uti litas.

am Alulidus testatur, quum ait, Et accidit syllogismo, quòd inuenitur in ipso monstratio per arculum: accidentia uerò, quemadmodum & Aristoteles in plerisque locis attestatur, magnam partem conferunt ad cognoscendam definitionem: quare si accidentia syllogismo planè inuilexerimus, potiorẽ etiam de ipso scientiam obtinebimus. Secunda uerò utilitas ex hoc proueniens, est, quoniam demonstrator melius fiet a causa in effectum, & econuersò, ab effectu in causam procedere: sic enim circularis quoque effectus fecit, quemadmodum legitime Posteriora, manifestum est: & dialecticus etiam, siue tentatiuum poterit idem facere, quum de aliquo periculum sumit, an sit scientia alia: ius consultus, nec ne, & modò a propositionibus in conclusionem: nunc econuersò, a conclusione tendit in propositiones: unde & Alulidus inquit Sophistam artem in hac singulari esse: per sophistam eam intelligens, quum tot tanisque tractat, ad contextum redeamus. [Circularis autem & ex seinuicem] Acharus de circulari, ac altera nata monstrations, priùs ipsam describit, inquit tunc circularis fieri monstrations, quum factò iam primo syllogismo, conclusionem accipimus, atque alteram econuersò se habentem, & alteram propositionum concludimus: sic enim quod antè principium extiterat, finis: & quod finis, principium efficitur. Dixit autem [eò quod prædicatione retrouersum se habet] & non conuertente propositione, aut conuersa: quoniam si conuertentem accipere, particularem accipere, que enim uniuersalem conuertit affirmatiuam, in parte utique est: sed quam altera fuerit in parte, fieri non potest, ut conclusionem inferat uniuersalem: propterea, inquit Philoponus, oportere omnino alterius propositionis euertere, hoc est, euertere conuersionem: quemadmodum supra distinximus, si conuersa fuerit uera, & conuertentem ueram exigentem euertere autem, secus se habet. His igitur omnibus de causis dixit Aristoteles: & quòd prædicatione retrouersum se habet] est igitur accipienda conclusio cum altera propositione euertere: aliter enim alteram propositionum monstrare nullo modo possemus: quoniam aut idem termini accipiuntur, aut diuersi: non diuersi, quoniam ex his non fieret circularis monstrations: quòd si idem, aut eodem pacto, quopriùs, dispositi erunt, aut alter non eodem pacto, quoniam idem termini eodem modo dispositi, eundem penitus faciunt syllogismum: accipienda igitur erit conclusio cum euertere alterius propositionis: si namque alteram propositionem tantum acciperes, nulla facta mutatione, aut efficiatur inutilis complicatio in secunda figura ex utrisque affirmatiuis, aut in tertia ad particularem conclusionem colligendam. Est igitur altera propositio euertere, hoc est, uniuersaliter in se ipsam retrocasso facienda: ueluti in exemplo, Sit monstratum, Omne c esse abhuc in modum, Omne b a, omne c b, omne c a: si circularum facere uelimus, opus erit conclusionem accipere, Omne c a: deinde euertere, puta minoris ad maiorem commonstrandum, Omne b c. euertere dico, quoniam si conuersionem, uel conuertentem accipere, puta, Aliquod b c, non posset postea maior ostendi, quum sit uniuersaliter affirmatiua: ita ergo faciemus, Omne c a, omne b c, omne b a: aut si maiorem uelimus ostendere, omne a b (hæc enim est euertere maiore)

Sophistica, quam & qvōcā sūctō, id è tentatiuum uocant.

Cir Philosphus diaxerit prædicatione retrouersum & non conuertente propositione.

Oportet in circulari syllogismo alterius propositionis euertere.

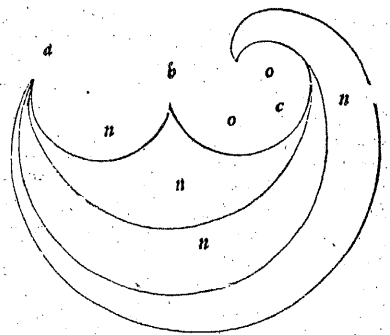
deinde addenda conclusio, Omne c a, omne c b. Ita igitur monstrations facimus circularis: aliter autem minime, quæ admodum supra monstrauimus, & Aristoteles in contextu exponit. [In ijs igitur quæ non conuertuntur] Postquam monstrati, quid sit circularis in syllogismo, & quomodo fieri debeat, nunc ostendit, in quibus rectè fiat huiusmodi complicationes in circulari, & inquit, Quòd si termini equiuocabiles fuerint, rectè quidem, & ex se potest circularum construere: quoniam propositiones quomodocumque euertere nihil prohibet: namque e prædicatione in subiectum, & econuersò in eadem qualitate ac quantitate semper propositiones euertere ualebimus: ut, Omnis homo risibile, & Omne risibile homo: sin autem termini non equiuocantur, ut Homo & animal, non poterimus circularum constituere, nisi alteram propositionem indemonstratam accipiamus, hoc est, falsam: falsa enim propositio nullo pacto monstrari potest: & ob id in his terminis non equiuocabilibus ostendere minime possumus, aut tertium, hoc est, tertium extremum inesse medio, aut medium inesse primo, id est, maiori ueluti in exemplo, Sit ratioanum, Omne animal substantia, omnis homo animal, omnis homo substantia. Si itaque uellemus circularum facere, oporteret aut maiorem aut minorem propositionem uniuersaliter conuertere: quòd si fiet, altera circularis syllogismi propositio erit indemonstrabilis ac falsa: puta aut ista, Omnis substantia animal, aut hæc, Omne animal homo.

In iis igitur, quæ non conuertuntur, ex indemonstrabili altera propositione fit syllogismus: non enim est demonstrare per hos terminos, quòd medio tertium inest, aut primo medium. In iis uerò, quæ conuertuntur, est omnia monstrare per se inuicem, ueluti si a & b & c conuertuntur inter se: sit enim ostensum, a c per medium b: & rursus a b, & per conclusionem, & per b c propositionem conuersionem, & a b propositionem conuersionem: oportet uerò & c b, & a b propositionem demonstrare: his enim indemonstrabilibus vsi fuimus solis. Si itaque b omni c inesse, & c omni a, syllogismus erit ipfius b ad a. Rursus, si acceptum fuerit ipsum quidem c omni a: uerò ipfi b, necesse est c inesse omni b: in utrisque igitur his syllogismo, c a propositio accepta est indemonstrabilis: aliæ enim monstratæ erant: quare si hanc demonstrauerimus, omnes monstratæ erunt per

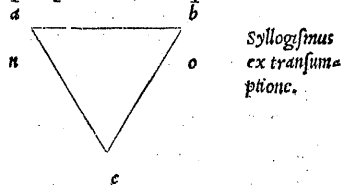
Rectè fit syllogismus in circulari, in quibus rectè fiat huiusmodi complicationes in circulari, & inquit, Quòd si termini equiuocabiles fuerint, rectè quidem, & ex se potest circularum construere: quoniam propositiones quomodocumque euertere nihil prohibet: namque e prædicatione in subiectum, & econuersò in eadem qualitate ac quantitate semper propositiones euertere ualebimus: ut, Omnis homo risibile, & Omne risibile homo: sin autem termini non equiuocantur, ut Homo & animal, non poterimus circularum constituere, nisi alteram propositionem indemonstratam accipiamus, hoc est, falsam: falsa enim propositio nullo pacto monstrari potest: & ob id in his terminis non equiuocabilibus ostendere minime possumus, aut tertium, hoc est, tertium extremum inesse medio, aut medium inesse primo, id est, maiori ueluti in exemplo, Sit ratioanum, Omne animal substantia, omnis homo animal, omnis homo substantia. Si itaque uellemus circularum facere, oporteret aut maiorem aut minorem propositionem uniuersaliter conuertere: quòd si fiet, altera circularis syllogismi propositio erit indemonstrabilis ac falsa: puta aut ista, Omnis substantia animal, aut hæc, Omne animal homo.

per se inuicem . Si igitur acceptum fuerit c omni b , & b omni a inesse , vtræque propositiones demonstrata accipiuntur , & c ipsi a necesse est inesse . Manifestum igitur , quòd in solis conuertentibus , circulo & per se inuicem contingit fieri demonstrationes : in aliis verò , vt prius diximus . Accidit autem & in his eo ipso quod monstratur , vt ad demonstrationem : nam c de b , & b de a monstratur , si acceptum sit c de a dici , c verò de a per has monstratur propositiones . quare conclusionem vtimur ad demonstrationem .

Hoc est , in terminis conuertibilibus , omnia ex se inuicem monstrari possunt : ueluti si a & b & c ponantur termini conuertibiles , puta , homo , risibile , & rationale : & sit ostensum a c , hoc est , omne rationale esse hominem , per medium b id est , risibile : rursus arculo ratiocinantes , poterimus ostendere ab , hoc est , maiore propositionem præcedem syllogismi , Omne risibile est homo , per conclusionem . Omne rationale est homo : et per b c propositionem conuersam , Omne rationale est risibile . Eodem pacto poterimus concludere b c , hoc est , minorem propositionem , Omne rationale risibile , per conclusionem , Omne rationale homo : & a b propositionem maiorem conuersam , Omnis homo risibile . [Oportet uerò c & b] Quoniam ad maiorem monstrandam usi fuimus minore euertere : & ad minorem ostendendam , maiore conuersa : que per nullum syllogismum demonstrata sunt . Si igitur , inquit , & has arguere uoluerimus , oportebit conclusionem conuersam accipere cum altera præmissarum propositionum , & ita reliquam concludemus : puta in exemplo , Omne c b , omne a c , omne a b : omne rationale risibile , omnis homo rationale , omnis homo risibile : rursus si animus extiterit concludendi minorem euerfam , ut Omne b c , conclusionem iterum euerfam accipiemus cum maiore : ut in exemplo , Omne a c , oë b a , oë b c : Omnis hō rationale , omne risibile hō , omne risibile rationale . Hucusque igitur quinque fecimus rationia , & ad omnes propositiones adductus fuit syllogismus , præterquam ad conclusionem euerfam , puta , Omne a c hanc enim solam non conclusimus . Si igitur & hanc monstrare uelimus , accipienda erunt ambæ propositiones euerse : puta , Omne b c , omne a b : & ita concludemus & hanc , Omne a c . Omne risibile rationale , omnis homo risibile , omnis homo rationale : & ita arculus totus expletus erit per sex syllogismos : tres ad monstrandas propositiones rectas : & tres item , ad euerfas ostendendas . Ex his itaque palam ; quòd in solis terminis æquiuertentibus perfectum arculum fieri coningit : in alijs uerò , hoc est , non conuertibilibus , fiet arculus eo pacto , quo superius diximus , ex indemonstrata propositione . Verum & in his ipsis accidit , quòd conclusionem utimur ad monstrandas propositiones , aut directas , aut etiam euerfas .

In priuatiuis autem syllogismis ita monstratur : ex se inuicem quidem , sit b omni c inesse , a uerò nulli eorum quæ b , conclusio , quòd a nulli eorum quæ c . Si igitur rursus oportet concludere , quòd a nulli eorum quæ b , quod dudum acceptum , sit a nulli eorum quæ c , c uerò omni b : sic enim propositio e conuerso : si uerò quòd b ipsi c oportet concludere , non amplius similiter conuertendum est a b : namq; eadem propositio b nulli a , & a nulli b inesse : sed accipiendū , cui a nulli inē , b omni inesse : sit a nulli eorum quæ c inesse , quod erat conclusio : cui autem a nulli , acceptum sit b omni inesse : necesse igitur b omni c inesse : quare quæ tria sint , vnumquodq; conclusio factū est , & circulo demonstrare , hoc est , conclusionem accipientem , & e conuerso alterā propōnem , reliquam rōcinari .

Postea q̄ monstrauit , quomodo in affirmatiuis fiat arculus , exponit in præsentia illud idem etiā in negatiuis , inquit in negatiuis complicationibus monstrari quidem posse maiorem arculo , ueluti in præcedentibus , sed minorem non eodem pacto : puta in exemplo , Nullum b a , omne c b , nullum c a si huius syllogismi uelimus maiorem ostendere , accipiendā est conclusio , Nullum c a , & euerrens minorē , Omne b c : & ita concludimus , Nullum b a : si uerò animus sit , minorem arculo monstrare , non amplius propositiones euertere eodem modo , quo supra (puta , Omne b a , omne a b : aut , Nullum b a , nullum a b) præterea quòd si ita conuertere

uertere , complicationē ex utriusq; negatiuis faceremus : namq; & conclusio negatiua , & maior etiā est negatiua , dicens , Nullū a b : namque secundū materiā non differunt , quo ad affirmationem aut negationem ambæ istæ propositiones , Nullū b a , et Nullum a b : non igitur eo pacto faciendā est conuersio , sed hunc in modū , Cui nulli inest a , illi omni inest b : deinde accipiatur conclusio , Sed c nulli inest a , igitur c omni inest b . Quare , inquit Philosophus , quum tria sint in primario syllogismo , maior minorq; propositiones , ac conclusio : & unumquodq; istorum proprio ratiocinio monstratum sit , sequitur ex hoc arculum factum fuisse : namq; , ut supra descripsimus , nil aliud erat arculo ostendere , quā conclusionem accipientem , & e conuerso alteram propositionem , reliquam ratiocinari . Sed statim quesitū dignum , an quemadmodū in affirmatiuis , non solum tres , imo sex efficiantur syllogismi : ita de his negatiuis dicendū sit : & si sex effici possunt , an hos retineat Aristoteles : Dicendum de exponendū etiā , quomodo modus iste uariādi propositiones conuersio nuncietur . Dicimus itaque , tres illos syllogismos tantum fuisse connumeratos , quoniam tres reliqui haud facillè fieri poterant : aut enim conclusio conuersa cum maiore , aut cū minore accipiendā erat : non cum minore , quia tunc in prima figura , minor foret negatiua , ut in exemplo , Omne c b , nullum a c , nullum a b : non etiā cum maiore , quoniam tunc ex utriusque negatiuis fieri posse uitalem complicationem assereremus : puta Nullum a c , nullum b a . Quòd si dicas propositiones non hoc modo conuertendas esse , sed eo , quo supra dictum est , modo : Respondeo fieri quidem hoc utique posse : sed quoniam & conuersio hæc est multum extraneas , & in una etiā complicatione ex ambabus negatiuis oporteret binas fieri conuersiones , nō inuiriā omittendū eas uerfionis , ansuit Aristoteles . Sed iam de conuersione ista agendum quo inextu : dicimus ergo hanc appellari conuersionem eodem quo Philosophus si modo , quo & in Topiis inquit Philosophus , propositio usus est ad nes que a genere sunt & proprio & definitione , conuertitur ut si inest alia animal gressibile bipes , conuertentem erit concludendā uerum diare , quoniam animal gressibile bipes est . Hunc ex negatiuis itaq; in modum conuersio legitime appellari potest . Theophrastus tamen Eresius propositiones sic uariatas , uocare consueuerat ἡ πρῶτη ἀπόδειξις , hoc est secundum assumptionem : fieriq; ex his syllogismos , qui eodem asferentur stūdes illas , nomine , multiplicariq; eosdem secundum omnes figuras , in quibus Philo prima . Quod de c , de illo a dicitur in secunda , Quod de a , siphos usus hoc & de bim tercia , De quo a , de illo & b . Verum , licet est , uocauit hæc propositiones simplices propositiones esse uideantur , nō ἡ πρῶτη tamen sunt omniūq; simplices , imo potentia syllogismum ἀποδειξις id est uidentur comprehendere . Inquit tamen Theophrastus hæc asserunt . categoriās propositionibus æquialere : nihil enim differ Propositione re uidentur , de quo b omni , de illo nullo a : & rursus a de nes tales , cui nullo b : sed sunt hæc qualiaunque : nam quemadmodum , in oī a inest , sequentibus planum erit , & ista fortasse multum differunt . illi nulli b . His addit Philoponus syllogismos ex his propositionibus similes esse qui & ipsi ἡ πρῶτη ἀπόδειξις nunciantur cum categoriās , seu ostensiuis syllogismis , atque hypotheticis conuerti Dicitur Philo habere , ac etiam differre : cum categoriās quidem conuolponi de nunt , quoniam tribus figuris explicantur : differunt autem , syllogismis quoniam indefinitè præferuntur propositiones , & ex quibus qui cōponit dam præconessione accipiuntur : cum hypotheticis uerò ac

suppositiuis conueniunt , quoniam non explicatam conclusionem ex prædunt conclusionem , quemadmodum hypotheticorū pleriq; positioibus conueniunt etiam in eo , quo a categoriās dissentiunt : & secundū asserunt quo am illis consentiunt , eo ab his differunt , atq; hæc quæ sunt ptiouent dem Græci . Arabes uerò aliter , & fortasse etiam meo Opinio Alilius : sed inter hos dissidiū etiā est ac dissensio , quemadmodum rabi de didum ex dictis Alulidi ac Leui Gersonis perāpere possunt . Etis propomus : omnes tamen in hoc conueniunt , quòd arculus ille sitionibus , ac conuersio non sit per conuersionem propositionis , sed ex dicto De omni . Diximus enim iam a principio , dictum De omni binas in se propositiones continere , unam in actu , in potentia alteram . Sed differunt Abumazar Alpharazus Nota opilio & Alulidus in hoc , quoniam Abumazar uolebat dā nē Abumazari duo dicta De omni sibi inuicem opposita , unum quod de zaris de di seruiret complicationibus minorem habentibus negatiuam eto De omni in prima , & utraq; etiam negatiuas : puta , Cui nulli ni affirmam inest b , illi omni inest a uel , Cui nulli inest b , illi nulli inest a : Alterum uerò , quod utilibus ac rectis coniugationibus apartaretur : Cui omni inest b , illi omni inest a : aut , Cui omni inest b , illi nulli inest a : aut autem bina hæc dicta De omni sibi inuicem opposita : quoniam unum incipit ab affirmatione , alterum uerò a negatione . Sed Alu Cōtra opi lidus hanc perimit opinionem , inquiens , falsum esse , quod nonē Abu illud appellandum sit dictum De omni aut De nullo , quoz mazaris A nian dictum De omni non prooatit ex suppositione : sed luidius Rosadis propositio illa Cui nulli inest a , illi omni inest b , supponit iadis , iam monstratū esse , & factum syllogismū , in quo conclusio deremus , a inesse nulli c : non igitur appellandum est dictum De omni . Præterea inquit , dictum De omni aut De nullo debet esse uerum in omni materia sed in huiusmodi di propositionibus secus est : non enim sequitur , Nullum nigrum est album , ergo cui nulli inest nigrum , illi omni inest album : quemadmodum fortasse sequeretur conuersio Nullum nigrum est album , igitur , cui omni inest nigrum , illi omni inest album : quare , si conuersio illa , nulla facta si ppositione , bona censenda est , oportet etiam fieri in terminis habentibus contradictoriū uim : puta Cui nulli inest homo , illi oī inest nō homo : sed primāpia illa nō asstringuntur atq; arctantur ad determinatos ac signatos terminos : sed in oī uerificatur materia . Dicendū igitur cū Leui Gersonis , & fortasse etiam Alulido Rosadis , quòd dictum hoc secundum non datur : & si datur , non differt a priori dicto De omni : quoniam quom diamus , Cui nulli inest a , illi omni inest b , per subiectum huiusæ propositionis maiorem notamus propositionem : per prædicatum uerò , minorem : quòd idem est , ac si diaremus , Nullum b est a , & Omne quod disponitur per b , illud etiā nqn est a : sed c disponitur per b , ergo c nulli inest a , uel potius hunc in modum , Quod non est a , est b : sed c non est a , igitur c est b : hic enim manifestū est dictū De omni , & oēs propositiones sunt affirmatiuæ , sed maior supponenda est esse uera : quòd uidelicet , Oē quod nō sit a , sit b : & hoc est quod uolebat Ioannes Grammaticus , quum inquit , syllogismos ex hoc genus propositionibus maximū habere conuerti cum hypotheticis : & hoc etiam quasi uoluit Diuus Albertus , quum ait , totum syllogismum hunc penē esse hypotheticum . Ex his igitur cessant instantie omnes , que a modernioribus contra istum conuertendi modum fieri consueuerunt : namque non simpliciter faciendā est ista conuersio

Nota opilio
Cōtra opi
lidus hanc
perimit
opinionem
inquiens
falsum
esse
quod nonē
Abu
illud
appellandum
sit dictum
De omni
aut De
nullo
quoz
mazaris
A
nian
dictum
De omni
non prooatit
ex
suppositione
sed
luidius
Rosadis
propositio
illa
Cui
nulli
inest
a
illi
omni
inest
b
supponit
iadis
iam
monstratū
esse
&
factum
syllogismū
in
quo
conclusio
deremus
a
in
esse
nulli
c
non
igitur
appellandum
est
dictum
De
omni
Præterea
inquit
dictum
De
omni
aut
De
nullo
debet
esse
uerum
in
omni
materia
sed
in
huiusmodi
di
propositionibus
secus
est
non
enim
sequitur
Nullum
nigrum
est
album
ergo
cui
nulli
inest
nigrum
illi
omni
inest
album
quemadmodum
fortasse
sequeretur
conuersio
Nullum
nigrum
est
album
igitur
cui
omni
inest
nigrum
illi
omni
inest
album
quare
si
conuersio
illa
nulla
facta
si
p
positione
bona
censenda
est
oportet
etiam
fieri
in
terminis
habentibus
contradictoriū
uim
puta
Cui
nulli
inest
homo
illi
oī
inest
nō
homo
sed
primāpia
illa
nō
asstringuntur
atq;
arctantur
ad
determinatos
ac
signatos
terminos
sed
in
oī
uerificatur
materia
Dicendū
igitur
cū
Leui
Gersonis
&
fortasse
etiam
Alulido
Rosadis
quòd
dictum
hoc
secundum
non
datur
&
si
datur
non
differt
a
priori
dicto
De
omni
quoniam
quom
diamus
Cui
nulli
inest
a
illi
omni
inest
b
per
subiectum
huiusæ
propositionis
maiorem
notamus
propositionem
per
prædicatum
uerò
minorem
quòd
idem
est
ac
si
diaremus
Nullum
b
est
a
&
Omne
quod
disponitur
per
b
illud
etiā
nqn
est
a
sed
c
dis
ponitur
per
b
ergo
c
nulli
inest
a
uel
potius
hunc
in
mo
dum
Quod
non
est
a
est
b
sed
c
non
est
a
igitur
c
est
b
hic
enim
manifestū
est
dictū
De
omni
&
oēs
propositio
nes
sunt
affirmatiuæ
sed
maior
supponenda
est
esse
uera
quòd
uidelicet
Oē
quod
nō
sit
a
sit
b
&
hoc
est
quod
uole
bat
Ioannes
Grammaticus
quum
inquit
syllogismos
ex
hoc
genus
propositionibus
maximū
habere
conuerti
cum
hypotheticis
&
hoc
etiam
quasi
uoluit
Diuus
Alber
tus
quum
ait
totum
syllogismum
hunc
penē
esse
hya
potheticum
Ex
his
igitur
cessant
instantie
omnes
que
a
modernioribus
contra
istum
conuertendi
modum
fieri
con
sueuerunt
namque
non
simpliciter
faciendā
est
ista
con
uersio

Opinio Le
ui Gersonis
& Alulidi
Rosadis oē
ptima
Dicitur Ala
berti

uerstosca supposito, quod iam termini tale habeant inter se ordinem atque proportionem, patet etiam contra nonnullorum sententiam, quod syllogismi isti propriam habeant figuram, ac modum proprium, quodque ex dicto De omni rationij uim habent. Sed his iam exactis, ad reliqua transeamus.

In syllogismis uero q in parte, uniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per altera: eam uero, quae secundum partem, erit. Quod igitur non est demonstrare uniuersalem, manifestum. uniuersale namque monstratur per uniuersalia, conclusio autem non est uniuersalis: oportet autem ex conclusione monstrare, & altera propositione. amplius, omnino neque fit syllogismus conuersa propositione: in parte enim ambae fiunt propositiones. Eam uero quae est in parte, est: sit enim monstratum a de aliquo c per b. si igitur acceptum fuerit b omni a, & conclusio maneat, b alicui c inerit: sit enim prima figura, & a medium.

Expleuit totum tractatum de syllogismis uniuersalibus prima figurae, quomodo circulo, & ex se inuicem monstrantur: accessurus ad eos, qui sunt in parte, & inquit, quod in particularibus prima, non est ita faciendus circulus, quemadmodum in uniuersalibus, propterea quod minor quidem, quae est in parte, potest utique ex maiore cum conclusione monstrari: maior autem, quum sit uniuersalis, non potest ex minore cum conclusione utriusque particularibus ostendi: uniuersalis namque ex utrisque arguitur uniuersalibus. Adducit autem Philosophus in contextu binas rationes: unam in hunc modum, uniuersale monstratur per ambas propositiones uniuersales, sed maior est uniuersalis, debet ergo per ambas monstrari uniuersales: sed conclusio, quae efficitur, una propositionum non est uniuersalis, ergo ambae propositiones uniuersales esse non possunt: quod autem conclusio in unius propositionis locum addat, ex definitione arguitur monstrations aralaris: quum dicimus circulo monstrations fieri ex conclusione, & altera propositione. Secunda uero ratio haec est, quasi per eam quum Graeci uocant $\epsilon\upsilon\sigma\tau\alpha\sigma\iota\varsigma$ $\alpha\upsilon\tau\omega\sigma\alpha\pi\epsilon\tau\alpha$ $\sigma\tau\alpha\sigma\iota\varsigma$, ita, Non solum dico maiorem uniuersalem ostendi non posse, imo quod amplius, nullam fieri complicationem utilem assero: namque, ut supra discussimus in priori uolumine, ex ambabus in parte, nil sequitur ex necessitate seu rationij uim: sed si minorem conuersam accipiamus cum conclusione, ambae erunt particulares: igitur complicatio ista utilis esse nullo modo poterit. [Eam uero, quae est in parte,] dixerat, non posse in particularibus complicationibus uniuersalem monstrari propositionem: nunc autem inquit, quod licet ita sit, particularis tamen ostendi potest ex maiore conuersa, cum conclusione praecedentis syllogismi,

In syllogismo partium maior quum sit uniuersalis, non potest.

hunc in modum, Omne a b, aliquod c a, aliquod c b: hoc est syllogismus in parte. quod uoluit Philosophus, quum inquit [sit enim monstratum a de aliquo c per b] putat in hunc modum, Omne b a, aliquod c b, aliquod c a. [Si igitur acceptum fuerit, b omni a] hoc est, si accipiat maior conuersa. [Et conclusio maneat eadem] puta, Aliquod c a [b alicui c inerit] id est, concludemus minorem conuersam, Aliquod c esse b ita enim fiet prima figura, & a erit medium terminus.

Si uero priuatius syllogismus, uniuersalem quidem propositionem non est monstrare, ob id quod & prius dictum est: eam uero quae est in parte, est, si itidem conuersa fuerit a b, quemadmodum & in uniuersalibus, ut cui a alicui non inest, b alicui inesse: aliter enim non fit syllogismus, eod quod propositio, quae in parte, est negatiua.

Si uero, inquit, syllogismus, ratio ad unumque in parte extiterit, & negatiuum, neutram propositionum poterimus circulo monstrare: maiorem quidem, ob eam, quam supra recitauimus, causam: minorem uero, quoniam syllogismus non fit ex utrisque negatiuis: & propterea ex maiore ac conclusione, quum ambae negatiuae existant, nulla colligetur conclusio, nisi eo modo propositiones conuertamus, quo superius faciebamus: puta, Cui alicui non inest a, illi alicui inest b, sed c alicui non inest a, igitur c alicui inest b. Sed quaereret non ab re quispiam, quid sit in causa, cur in syllogismo particulari affirmatiuo, non possimus quodammodo per huiusmodi conuersionem monstrare maiorem uniuersalem: puta, si fuerit syllogismus iste, Omne b a, aliquod c b, aliquod c a, possimus hunc in modum circulum facere: Cui alicui inest c, illi omni inest a, sed b alicui inest ipsum c: propterea quod si minor d icebat, Aliquod c b, possumus hanc conuertere hoc pacto, Aliquod b c, & ita si cui alicui inest c, illi omni inest a, & b alicui inest c, ergo b omni inest a, quod erat monstrandum: quod si neges hanc rationij uim, itidem ego quoque negabo Aristotelicum ordinem, aut assignes causam uariationis istius.

Respondeo, hoc quidem fieri legitime posse: non tamen esse monstrations circulem, duabus de causis: tum uero, quoniam non facimus rationem ex conclusione cum altera propositionum: imo minorem tantum accipimus, dicentes, Cui alicui inest c: haec enim erat minor conuersa, ut liquidum est. Sed iamiam prima absoluta figura, ad secundam transeamus.

Secunda figura.

In secunda autem figura, affirmatiuum quidem non est monstrare per hunc modum, priuatiuum uero est: praedicatiuum igitur non monstratur, eod quod

In syllogismo partium minor potest.

Dubium.

Solutio.

In primo modo secunda de figurae quomodo possit fieri circulus.

Notandum.

ex Philosopho Rosadis, affirmatiuum circulo monstrari posse, quum maior est affirmatiua: ut si fuerit syllogismus, Omne b a, nulli c a, nulli c b, faciamus hunc in modum circulum, quemadmodum & supra faciebamus, Cui

eod quod ambae propositiones non sunt affirmatiuae, conclusio autem est priuatiua: sed praedicatiuum ex ambabus monstratur affirmatiuis.

Expleuit iam totum, quod attinebat ad primam figuram, acturus, quomodo circulo monstrations fieri possint in secunda: & ait, quod in secunda figura priuatiuum propositionem possumus utique circulo monstrare: affirmatiuum uero, minime, propterea quod ambae propositiones fieri non possunt affirmatiuae: & si fierent, ex utrisque affirmatiuis in secunda nihil sequitur syllogisticum: ueluti supra in priori diximus uolumine. Dico igitur ambas propositiones fieri non posse affirmatiuas: quoniam conclusio est negatiua, quae unius propositionis locum debet obtinere in monstrations aralaris: quod si ita est, non potest affirmatiua propositio circulo monstrari, quum praedicatiua conclusio ex ambabus ostendatur affirmatiuis.

Priuatiuum uero sic monstratur, Inest a omni b, nulli autem c: conclusio, b omni a inesse, necesse est a nulli c inesse: (sic enim secunda figura) medium b: si autem a b priuatiuum acceptum fuerit, alterum uero praedicatiuum, prima erit figura: c quidem omni a, b autem nulli c: quare b nulli a, neque igitur b ipsi a. Per conclusionem igitur & unam propositionem, non fit syllogismus: accepta autem altera, erit.

A secundo incipit modo, quoniam in hoc secundum eandem secundam figuram circulus efficitur: in primo autem non in secunda, sed in primo, ut planum fiet: sit igitur syllogismus, Omne b a, nullum c a, nullum c b: si maiorem accipiamus conuersam, cum praecedente conclusione, minorem concludemus hunc in modum, Omne a b, nullum c b, nullum c a. [Sin autem a b priuatiuum.] Exponit, quomodo in primo modo secunda possit fieri circulus, & ait, si maior negatiua extiterit, cum affirmatiua minore, quod circulus efficitur in prima figura: ut in exemplo, si syllogismus fuerit, Nullum b a, omne c a, nullum c b, fiet circulus hunc in modum, Nullum c b, omne a c, nullum a b: & per conuersionem in seipsam, Nullum b a, quae fuerat maior: si uero acciperemus maiorem cum conclusione, non possemus syllogistiam erigere complicationem: quoniam ex utrisque negatiuis non possumus utilem astruere coniugationem in aliqua figura: & hoc est, quod uoluit dum inquit [per conclusionem igitur & unam propositionem non fit syllogismus: accepta autem altera, erit.] Notatu tamen dignum, quod Philoponus atque Alulidus Rosadis uoluerunt non solum negatiua, imo & affirmatiua circulo monstrari posse, quum maior est affirmatiua: ut si fuerit syllogismus, Omne b a, nulli c a, nulli c b, faciamus hunc in modum circulum, quemadmodum & supra faciebamus, Cui

nulli inest c, illi omni inest a, sed b nulli inest c, igitur b omni inest a. Sed contra hos non iniuri inuenitur Leni strati in se Gerfonis, inquit, falsum esse, quod uiri isti perhibent, propterea quod non competit huic reflexioni, descriptio circuli Gerfonis monstrations: nam circulo monstratio fiebat ex conclusione, & altera conuersa propositione, non autem ex conclusione conuersa: quod tamen fit in hac retroactione: modo possumus enim dico, Cui nulli inest c, illi omni inest a, conclusio monstrations conuersam accipio, Nullum b c: non autem eam reuera, ut par fuerat, Nulli c b. Praeterea, si hoc fieri possit, cur Aristoteles supra dixisset affirmatiuum non posse monstrari per hunc modum: non uidetur profecto, quo excusari possit: non igitur aliquo pacto dicendum, posse affirmatiuum propositionem monstrari hac in figura. Sed quae uereret non immerito aliquis, quae causa est, ob quam si maior extiterit negatiua, cum affirmatiua minore, non ualeamus minorem circulo monstrare per propositionem secundam assumptionem accipiamus: puta hunc in modum, Nulli b a, omne c a, nulli c b, Cui nulli inest b, illi omni inest a, sed c nulli inest b, igitur c omni inest a, praesertim quum hoc idem efficiatur in secundo prima indemonstrabili & eodem modo: puta, Nulli b a, omne c b, nulli c a: Cui nulli inest a, illi omni inest b, sed c nulli inest a (ut in conclusione) ergo c omni inest b, quae erat minor circulo monstranda: quum itaque hoc itidem fiat in prima figura, quare et in hac fieri non posse dicemus? Praeterea, si affirmatiua particularis in syllogismo ostenditur in parte, quae ratio est, quae in uniuersalibus affirmatiua uniuersalis non monstratur? Ad haec inquit diuus Albertus, quod ostensio ista fieri nequit: quoniam non possumus in tali conuersione conclusionem accipere cum altera propositione conuersa, quemadmodum ratio aralaris monstrations exigebat: sed solum assumimus conclusionem, dicentes, Cui nulli inest b, illi omni inest a. Caeterum, responsio haec minime satisfiat: quod enim de hac dicitur figura, de prima etiam dicendum foret: namque est unus & idem peritus ostensionis modus in prima ac secunda figuris. Alulidus uero Rosadis, & fortasse etiam Philoponus uidetur monstrations istam aralaris concedere: ait enim ad uerbum, Etiam affirmatiua declarare possumus hac in figura, secundum uia aralaris, quum ipsa minor extiterit, quemadmodum supra facimus, secundum principium praecedens, ne negatiua conuertentes in affirmatiua, quod si fuerit maior, non potest nisi per conuersionem conclusionis: at uero hoc est extraneum circuli monstrations. Et Philoponus quoque ad uerbum inquit, Possumus tamen & maiorem, licet non circulo, secundum assumptionem tamen monstrare, hunc in modum, Cui c nulli in conclusione inest, huic omni a: sed b nulli c, a igitur omni b: & paulo infra de alia complicatione, inquit ad uerbum, Minorem uero propositionem possumus per assumptionem monstrare sic, Cui b nulli, huic a omni: sed b c nulli, igitur a c omni. Haec illi. Caeterum, mea quidem sententia, neuter bene sentit, quum supra uiderimus Aristotelem hoc manifestissime negatitem. Dicendum itaque aliter, quod monstratio ista in circulo fieri nullo modo potest: ratio autem, quoniam ex utrisque affirmatiuis in secunda non erigitur utilis complicatio, & ad haec, quoniam affirmatiua conclusio non monstratur, nisi ex utrisque affirmatiuis, quae admodum & Philoponus supra dixit, Dicimus igitur non posse fieri aralaris monstrations

Dubium.

Responsio Alberti.

Contra responsionem Alberti. Responsio Alulidi Rosadis, et Philoponi.

Contra Philoponum.

Solutio Bernardi.

monstrationem ad huiusmodi propositionem comonstrandam, ob causas supra descriptas addimus; insuper, non esse eandem rationem assignanda de hac figura, quam de prima in medium asserobamus, propter eam quod non est regula aliqua, que prohibeat in prima figura ex ambabus affirmatiuis aliquid ostendi posse: quod si dicas, Licet hoc in secunda figura fieri nequeat, quid prohibet syllogismum reuersum ac primarium, effia in secunda figura: reuersum autem ac retrocedentem, in prima, quemadmodum et in alia fiebat complicatione? Respondemus, non esse equum hic et ibi rationem, propter eam quod ibi effiebat syllogismus in prima, quod etiam in secundam redire poterat: qui uero sic efficitur, per conuersionem istam nullo pacto potest ad secundam remeare: quia propter, si recte rem ipsam expendere uoluerimus, inuenimus circulum proprium semper fieri in eadem figura, quod si in diuersis fiat, nunquam uere appellabitur circulus, nisi in eandem redire figuram aliquo modo possit. Si uero de particularibus quaesieris, cur hi monstrationis modum istum suscipiant, uniuersales autem non possint? Respondemus hoc ideo euenire, quoniam si propositio illa affirmatiua minor, secundum naturam talis accipitur, poterit uerum complicatio illa ex utrisque affirmatiuis in secunda figura esse utilis: aut si non est utilis, nunquam tamen licet inuenire terminos De omni et De nullo, quemadmodum in priori diximus uolumine: ut in exemplo, Ois homo animal, aliquod albu animal, aliquod albu homo: hoc autem ideo accidit, quonia ubi atque particulari affirmatiua secundum naturam ponimus, ibi de et negatiua collocare in parte possumus: et ideo, si ex maiore affirmatiua uniuersali cum minore negatiua in parte argumentum faciamus, semper utilis erigetur complicatio. Hac itaque de causa uoluit Aristoteles in uniuersalibus conuersionem hoc genus fieri non posse: in particularibus uero, etiam. Sed his iam explicitis, ad reliqua propositum sequentes accedamus.

Instantia.

Solutio.

Cur in particularibus possit fieri syllogismus, uersales autem non possint?

Si uero non uniuersalis syllogismus, in toto quidem propositio non demonstratur ob eandem causam quam diximus & prius: quae autem est in parte, monstratur, quando sic uniuersale praedicatum: insit enim a omni b, c uero non omni, conclusio b c: si itaque acceptum fuerit b omni a, c autem non omni, a alicui c non inest: medium, b. Quod si est uniuersalis priuatiua, non demonstrabitur a c propositio, conuerso a b: accidit enim aut utraque aut alteram propositionem fieri negatiuam: quare non erit syllogismus, sed consimiliter monstrabitur, quemadmodum & in uniuersalibus, si acceptum fuerit, Cui b alicui non inest, a alicui inesse.

Postquam uniuersales explicuit coniugationes, ad particulares accedens, inquit, in his uniuersalem quidem propositionem monstrari nunquam posse: particularem autem aliquando, puta, quum maior affirmatiua extiterit: ut in exemplo, Omne b a, aliquod c non est a, aliquod c non est b: si maiorem euerfam acceperimus cum conclusione, minorem ostendemus hoc pacto, Omne a b, aliquod c non est b, aliquod c non est a: et b terminus, qui ante erat maior, nunc medius efficitur. Maiorem uero, inquit Philoponus, monstrare etiam possumus per assumptionem, hunc in modum, Quod inest c non omni, huic a inest omni: sed b inest non omni c, igitur a inest omni b. Sed cum bona tantum uiri pauca dictum sit, neque haec uera sunt, neque apud Philosophum accepta: rationem autem supra descripsimus, quum de prima ageremus figura. [Quod si est uniuersalis.] Quartam complicationem tertie ante posuit: quoniam in ea aliqua propositio circulo monstratur: hic autem nulla, nisi per assumptionem: et hoc est, quod uoluit, dum inquit [non demonstrabitur a c propositio] hoc est, minor [conuerso a b] hoc est, maior [quoniam accidit aut utraque propositiones negatiuas fieri] puta si maiorem acceperimus cum conclusione: aut altera [ut qui conclusio ne cum minore assumimus. Est itaque minor propositio, puta a c, circulo per assumptionem ostendenda, quemadmodum et in uniuersalibus supra factum fuerat: ut in exemplo, Cui alicui non inest b, illi alicui inest a: sed c alicui non inest b, igitur c alicui inest a. Atque haec de secunda figura complicationum circulo dixisse satis sit: ad tertiam procedamus.

Diatri Philoponi.

Contra Philoponum.

Dubium.

Solutio.

Figura tertia. In tertia autem figura, quando ambae quidem propositiones uniuersaliter acceptae fuerint, non contingit monstrare per se inuicem: uniuersale namque monstratur per uniuersalia. Conclusio autem, quae in hac, semper est secundum partem: quare manifestum, quod omnino non contingit monstrare per hanc figuram uniuersalem propositionem. Quod si haec uniuersaliter sit, illa uero in parte, laquando quidem erit, quandoque autem non erit: quum igitur utraque praedicatiua acceptae fuerint, & uniuersale fiat ad minus extremum, erit: quum uero ad alterum, non erit: insit enim a omni c, ipsum autem b alicui: conclusio, a b. Si acceptum fuerit c omni a inesse, a autem alicui b c: quid ostensum est alicui b inesse: b uero alicui c, non est monstratum: atqui necesse est, si c alicui b, & b alicui c inesse.

e inesse: sed non est idem, hoc huic, & hoc huic inesse: sed assumendum, si hoc alicui huic, & alterum alicui huic. hoc autem accepto, non amplius fit ex conclusione & altera propositione syllogismus: si uero b omni c, a autem alicui c, erit demonstrare a c, quando acceptum fuerit c quidem omni b inesse, a autem alicui: si enim c omni b, a autem alicui b, necesse est a alicui c inesse, medium, b.

Post expositas complicationes prime ac secunde figurae, demum conuertit se ad tertie coniugationes enarrandas, inquit, quod quum hac in figura quaedam complicationes utraque habeant uniuersales propositiones, quaedam uero uniuersales: tantum in illis nihil circulo monstrari poterit, in his autem aliquando, quae est in parte reddens eandem rationem, quam et supra plerumque descripsit: quoniam uniuersalis conclusio non colligitur nisi ex utrisque uniuersalibus. Quod si aliquis dubitatio quaereret, quid nonne possimus ex assumptione hanc eandem propositionem ostendere, quemadmodum ex negatiuis affirmatiuam monstrabamus? Respondemus, ueluti et de particularibus prime dicebamus fieri quidem illud posse, sed non seruata arularis syllogismi legem non enim ex conclusione, cum altera propositione conuersa, altera colligimus, fiat inspicentibus planum esse potest. [Quum igitur utraque praedicatiua.] Si inquit, altera uniuersalis, altera uero in parte sit, et maior uniuersalis, cum minore in parte, non poterimus minorem circulo monstrare: si uero conuerso, poterimus. [Insit enim a omni c.] Exemplum ponit, quomodo si maior fuerit uniuersalis, et minor in parte, fieri nequeat circulus ad minorem ostendendam: puta, Omne c a, aliquod c b, aliquod b a: si acceperimus maiorem euerfam, Omne a c: et huic conclusionem praecedenti syllogismi addiderimus, uerum concludemus minorem conuersam: sed hoc non erat arcularum facere, quemadmodum supra quoque discessimus: neque enim idem est dicere, Aliquod c b, et Aliquod b c: nam conuersa et conuertens differunt secundum formam, ueluti supra longa disputatione monstrauimus: et hoc est, quod uoluit, dum ait [atqui necesse est, si c alicui b, et b alicui c inesse: sed non est idem, hoc huic, et hoc huic inesse] quasi per hypophoran et antihypophoran, quemadmodum rhetores dicunt, mouens et soluens dubitationem: si quis enim diceret, Quid nonne si concluditur, Aliquod b c, sequitur etiam ex necessitate, Aliquod c esse b? Respondeo, inquit, hoc quidem ex necessitate sequi, non tamen propter eandem minorem dicentem, Aliquod c esse b circulo monstrari, quum ostenditur, Aliquod b esse c: quonia licet haec sequatur ex se inuicem, non tamen idem penitus sunt: [sed assumenda.] Hoc est, sed si propositionem istam circulo monstrare uolumus, debemus per assumptionem hanc arguere, puta, Cui alicui inest a, illud alicui inest c, sed b alicui inest a, ergo b inest alicui c. [Si uero b omni c.] Quod si, inquit, syllogismus complicemus ex maiore in parte, cum minore uniuersali, poterimus utique maiorem circulo monstrare: ueluti in exem-

plo, Aliquod c a, omne c b, aliquod b a: si conclusionem accipiamus cum minore euerfa, uerum maiorem ostendemus hunc in modum, Aliquod b a, omne b c, aliquod c a: et medius terminus in hoc secundo syllogismo est b.

Et quando sit haec quidem praedicatiua, illa uero priuatiua: quae autem praedicatiua uniuersalis, monstrabitur altera: insit enim b omni c, ipsum uero a alicui non inest: conclusio, quod a alicui b non inest. Si igitur assumptum fuerit, c omni b inesse, erat autem & a non omni b, necesse est a alicui c non inesse: medium b, quando autem priuatiua fiat uniuersalis, non monstratur altera: nisi, quemadmodum in prioribus, si acceptum fuerit, Cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse: ut si a quidem nulli c, ipsum uero b alicui: conclusio quod a alicui c non inest: si igitur acceptum fuerit, Cui a alicui non inest, c alicui inesse, necesse est c alicui eorum, quae b, inesse: aliter autem non est conuertentem uniuersalem propositionem monstrare alteram: nullo enim modo erit syllogismus.

Hucusque de praedicatiuis egi complicationibus: tertiae statutus abhinc de his, quae altera habent affirmatiuum cum altera negatiua: et primo incipit ab ea, quae maiorem habet negatiuam in parte, cum minore uniuersaliter affirmatiua: hoc autem facit eadem de causa, quae supra, quoniam in hac perfectus efficitur circulus in sequentibus uero aut non fit, aut imperfectus: ait ergo, Si faciamus complicationem, Aliquod c non est a, omne c b, aliquod b non est a: quod ex conclusione cum minore euerfa, poterimus maiorem concludere, hunc in modum, Aliquod b non est a, omne b c, aliquod c non est a. Addit autem Philoponus, minorem quoque existentem uniuersalem affirmatiuam, posse circulo per assumptionem monstrari: quod falsum esse, et a sententia Aristotelis, satis superque ex praecedentibus liquet. [Quando autem priuatiua fiat uniuersalis] Si uero, inquit, maior uniuersaliter extiterit negatiua, cum minore affirmatiua in parte, non poterit circulus fieri, nisi per assumptionem: uniuersalis namque maior per utraque in parte monstrari minime potest: particularis autem minor, quum sit affirmatiua, ex negatiuis ambabus argui circulo nequit: et propterea per assumptionem facienda syllogismus, quemadmodum et in praecedentibus: puta, Nullum c a, aliquod c b, aliquod c non est a: Cui alicui non inest a, illud alicui inest c: sed b alicui non inest ipsum a, ergo b inest alicui c.

Planum itaque, quod in prima quidem figura monstratio per se inuicem, &

per tertiam, & per primam efficitur figurā: quū. n. p̄dicatiua est conclusio, per primam: quum autem priuatiua, per vltimam: accipitur enim, cui hoc nulli, alteram omni inesse.

Repetit quodammodo breui quadam conclusione ea, que superius dixit, inquit ex ostensis planum esse, quod aralus prima, & per primam, & per tertiam efficitur figurā: per primam quidem, quum omnes propositiones sunt affirmatiue, & conclusio itidem affirmatiua, ut Omne b a, omne c b, omne c a: Omne c a, omne b c, omne b a: si uerò conclusio negatiua extiterit, & minor in medium arculo monstranda proponatur, tertia efficitur figura: puta, Nullum b a, omne c b, nullum c a: Cui nulli inest a, illud omni inest c sed b nulli inest a, igitur b omni inest c. Sed

Dubitū quo modo syllogismus qui fit ad nūmōrē affirmatiuā i primā, fit in tertiā. Solutio q̄ ille syllogismus est partim in primā, partim in tertiā.

quereret non immeritō quispiam, quomodo syllogismus iste in tertiā sit figurā, quum potius uideatur per primam efficitur: quod namque in maiore est subiectum, in minore efficitur p̄dicatum. Preterea uniuersalis, quemadmodum manifestum est, non potest per tertiam concludi figurā: non igitur minor illa, quum uniuersaliter affirmatiua sit, poterit per tertiam colligi. Dicimus, uelut & moderniores inquirunt, quod complicatio ista non proprie in tertiā fit, nec tertiā dispositionem retinet: sed si aliquid concludit, id uic ac ratione tertiā concludit: & hoc est, quod supra etiam asserrebamus syllogismos istos, nec proprie ostensiuos, nec proprie suppositorios esse, sed utriusq; quodammodo naturam sapere: ac secundum maiorem propositionem, quā suppositorij censentur, modum ac similitudinem primæ retinent: quum enim dico, Cui nulli inest a, illud omni inest c, primam uero figuram, quod uidelicet a inest nulli b, & quod b inest omni c, secundum uerò utraq; propositiones, maiorem, minoremque, ad tertiā imaginem disponitur: idem est enim in utraq; subiectum, puta b: nam quum dico, Cui nulli inest a b, figurā uero item in altera, b nulli inest ab subiectum est: & propterea, non est mirandum, si talis complicatio, quæ partim primæ, partim tertiæ, partim ostensiuæ, partim suppositorij syllogismi uim ac naturam retinet, potest uniuersalem conclusionem colligere.

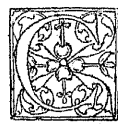
In media autem, quum syllogismus quidem uniuersalis sit, & per ipsam, & per primam figuram: quum uerò in parte, & per ipsam, & per vltimam: in tertiā autem, per ipsam omnes. Manifestum autem, & quod in tertiā & media, qui non per ipsas fiunt syllogismi, aut non sunt secundum circulem monstratiōnem, aut imperfecti.

Hoc est, in secunda figurā efficitur aralus aliquādo per eandem secundam, ut in secundo modo, quum minorem negatiuam uolumus monstrare: aliquando per primam, ut in primo modo, quum maiorem arculo arguere animus fuerit. Addunt nonnulli & per vltimam: sed mea quidem opinio, licet in sententiā perperam: supra enim monstrauimus, inuenitio-

nem Aristotelicam esse, in uniuersalibus secunde complicatiōibus, affirmatiuam propositionem ostendi non posse. Quum uerò in parte. Hoc est, si syllogismi secunde in parte extiterint, poterit aralus fieri, & per secundam, ut superius in quarto modo quum minorem ostendimus: & per vltimam uelut, quum per assumptionem arguimus. Manifestum autem: hoc non de omnibus aut secunde, aut tertiæ complicatiōibus dicit, sed de ijs tantum, in quibus altera propositionum conuersa concluditur: ut in primo secunde, ex maiore uniuersali negatiua, cum minore affirmatiua itidem uniuersali: & in tertiā in quarto modo, ex maiore uniuersali, cum minore in parte, ambabus affirmatiuis: hi enim sunt modi, in quibus monstratio fit per primam, & non concluditur altera premissarum propositionum directā, sed conuersa: quod rationem arcalis monstratiōnis destruit: & propterea dicitur [aut non fuit secundum arcalis monstratiōnem] quum uerò addit [aut imperfecti] eos notat, qui per assumptionem arguuntur. Sed de arcali monstratiōne iam plus satis edisseruimus. Primum enim quomodo apud aristoteles diuersos uariē arcalis efficitur, cuius cleauimus: mox de logico agentes arculo, declarauimus, cur arcalis monstratiō nunquā per mutua ostensio, aut talis ratiōnatio fieri possit, an syllogismus sit, in cuius artē fides usum ueniat, quomodo in multis arcalis reperitur, cur Aristoteles dixerit, Et quod p̄dicatiōe retrouersum se habet: an in circulo negatiuo sex possint fieri syllogismi, quemadmodum in affirmatiuo, que sit secundū assumptionem conuersio, quid sit dictum De omni Abumazaris Alpharabij, quod que non differat à dicto De omni Aristoteli: cur in syllogismis in parte, uniuersalis propositio per assumptionem monstrari non possit, an in secunda figurā quoquo modo possit affirmatiua uniuersalis ostendi arcalo: damna ibidem Philoponi sententiā, uolentis in syllogismis in parte uniuersalem propositionem per assumptionem monstrari posse. Deinde & tertiam aggressi figuram, enodauimus causam ob quam in uniuersalibus tertiæ, neutra propositionum arculo queat ostendi, addita insuper ratione, cur per assumptionem syllogismus in tertiā figurā dicatur efficitur, & quomodo uniuersalem propositionem concludere: Sed de his satis, ad reliqua transeamus.

Epilogus dicitur de arcali monstratiōe.

De conuersione quæ in syllogismis.

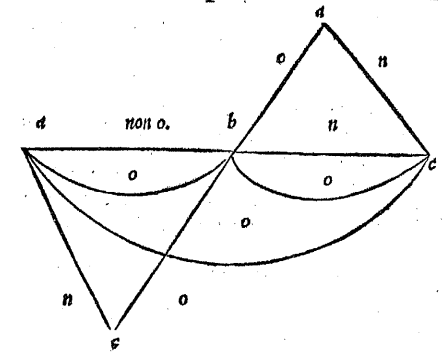
Conuertere autem est, transponentem conclusionem, facere syllogismum: quod aut summum medio nō inerit, aut hoc vltimo: necesse enim conclusionem conuersa & altera propositione manente, interimi reliquam: si enim erit, & conclusio erit.

Quoniam, quemadmodum & Alulidus Rosadis, & Ioannes Voluit Aristoteles desinitur: conuersio multiformis dicitur: (namq; & terminos, & propositiones, & syllogismos conuertunt appellamus) hac de causa uoluit Aristoteles, acturus in syllogismorum conuersione, primum definire, quid sit conuersio in syllogismis: mox acturus de modo conuertendi singulas quasque complicationes: ait ergo, quod conuertere, si est multiplex,

est transponentem conclusionem facere syllogismum, quod aut extremum medio non inerit, aut hoc vltimo. Vbi facias, quod conuersio, de qua hic agitur, est similis ei, quam supra nuncupauimus conuersionem cum oppositione: namq; & hic arguimus à destructo consequente ad antecedens destruendum: definiuit autem conuertere & non conuersionem: quoniam, uelut & moderniores optime referunt, tota conuersionis istius ratio in actione consistit: unde merito dixere nonnulli, conuersionem hanc, non syllogismum, sed potentiam syllogisticam esse: syllogismus namq; in quo sit conuersio, non differt à syllogismo simpliciter: sed modus arguendi ex opposito consequentis, ad oppositū antecedentis, non est syllogismus aut ratiōnatio, sed monstrandi modus alius, licet fortasse nō nisi in syllogismo ueritate oblineat. Dixit autem transponentem, & non conuertentē conclusionem, quoniam permutatio contrarij in contrarium, aut contradictorij in contradictorium, transposito potius, quam conuersio dici debet. [Aut extremum medio.] Antonomastice extremū uocauit maiorem extremitatem, ultimū uerò minorem: est autem sensus, quod conuertere dicitur, quum ex contrario, aut opposito conclusionis, cum altera premissarum propositionum, destruimus aut maiorem propositionem, aut minorem: & hoc est, quod subdidit, Necesse enim conclusionem conuersa, & altera propositione manente, interimi reliquam. [Si enim erit.] Ratio est, ad quam ex opposito conclusionis cum altera propositione manente, reliqua interimitur: quoniam, inquit, si altera eadē permaneret, conclusio etiam prināpalis maneret: & ita duo opposita simul uerificari possent: quod & absurdum est, & fieri nullo modo potest.

Contradictorij aut conuarij transmutatio in oppositum, debet dici transpositio, & nō proprie conuersio.

Differt autem oppositè aut contrariè conuertere conclusionem: non enim idem efficitur syllogismus, quū utroque modo conuertitur: sed hoc per sequentia manifestum erit. Dico autem opponi omni, non omni: & alicui, nulli. Contrariè uerò omni, nulli: & alicui, non alicui inesse. sit namque monstratum a de omni c, per medium b: si itaq; acceptum fuerit nulli c inesse, ipsi uerò b oī, nulli c inerit b: & si a quidē nulli c, b aut omni c, a nō omni b, & nō oīno nulli: nō enim monstrabatur uniuersale per vltimā figuram:

omnino uerò non est uniuersaliter destruere per conuersionem, propositionem, quæ est ad maius extremū, semper enim tollitur per tertiam figuram: necesse namque ad vltimum extremū ambas accipere propositiones.

Quoniam conclusio & in contradictorium, & in contrarium transponi potest: & multum interest, siue hoc, siue illo modo transponatur: propterea, inquit, non efficitur dem syllogismus, si in contrarium conuertamus conclusionem: & si in contradictorium, quemadmodum in sequentibus planum fiet. [Dico autem opponi:] Ne fortasse quispiam erraret in suppositione oppositi aut contrarij, exponit quid in presentia uelit per oppositum, quidue per contrarium, & ait, quod ea, que sunt contradictoria, proprie opponi dicuntur, ut omni inesse, non omni inesse: alicui inesse, & nulli inesse. Contraria uerò nuncupantur & ea, que proprie contraria sunt, & ea que plerique appellant subcontraria: ut omni inesse, nulli inesse, alicui inesse, & alicui non inesse: ipse uerò more suo in contextu dixit [alicui & non alicui inesse] quum tamen alioqui, Non alicui idem sit, quod nulli. [Sit namque monstratum.] Doct quoniam pacto in primo indemonstrabili conuersio facienda sit: & ait, si conclusionis contrarium accipiamus cum maiore, quod minoris contrarij concludemus in secunda figurā: si uerò idem ipsū acciperimus cum minore, non contrarium, sed contradictorium maioris, in tertiā concludemus: puta in exemplo, sit conclusio, Omne c a, conclusa per medium b, hinc in modū, Omne b a, omne c b, omne c a: deinde accipiamus conclusionis contrarium cum maiore, ad minoris contrarium colligendum, sic, Omne b a, nullum c a, nullum c b: postea, eodem conclusionis contrario supposito, cum minore maiorem perimus non per contrarium, sed per contradictorium, ita, Nullum c a, omne c b, aliquod b non est a: & hoc pacto unus syllogismus in secunda, alter efficitur in tertiā, & propterea inquit, nunquam possumus maiorem destruere per contrarium: quoniam contrarium uniuersalis propositionis, est uniuersale: uniuersale uerò nullum concluditur in tertiā.

Et si priuatius syllogismus sit, cōsimiliter: sit enim ostensum a nulli eorum que c inexistens per b. Igitur, si acceptum fuerit a inesse omni c, ipsi uerò b nulli, b inerit nulli eorum, quæ c: & si a & b omni c, a alicui b, sed nulli inerat. Quod si oppositè conuersa fuerit conclusio, & syllogismi oppositi & non uniuersales erunt: namque sit altera propositio in parte: quare & conclusio erit secundum partem: sit enim p̄dicatiuus syllogismus, & conuertatur sic, Igitur si a non omni c, oī autē b, ipsum b non omni c: & si a quidē

Quid per oppositū sit intelligēdū. Quid per cōtrarium.

dem non omni c, ipsum verò b omni, a non omni b. consimiliter autem & si priuatius syllogismus: si enim a alicui c inest, ipsi verò b nulli, b alicui c non inerit, non simpliciter nulli: & si a alicui c, b verò omni, quemadmodum in principio acceptum est, a alicui b inerit.

Exponit, quomodo illud idem, quod in primo indemonstrabili efficitur, fieri etiam possit in secundo, inquit, ponatur syllogismus, Nullum b a, omne c b, nullum c a: accipiat maior, Nullum b a cum contrario conclusionis, Omne c a, colligitur in secunda contrarium minoris Nullum c b: si uerò assumpserimus idem conclusionis contrarium Omne c a, cum minore, Omne c b, concludemus in tertia maioris contradictorium, Aliquod b a: hoc est, quod uoluit, dum inquit [et si a et b omni c, a alicui b] [Quod si oppositè:] Si uerò, inquit, non contrarium, sed contradictorium conclusionis supposuerimus, syllogismi etiã, hoc est, conclusiones nõ contrariè erant sed contradictoriè: nõ enim possunt esse uniuersales, propterea quòd altera propositio sit in parte uniuersalis aut conclusio non colligitur, nisi ex utriusq; uniuersalibus: sit itaq; primus indemonstrabilis, Omne b a, omne c b, omne c a: conuertatur sic accipiamus maiorem, Omne b a, cum contradictorio conclusionis, Aliquod c non est a: colligimus, Aliquod c non est b: quod minori contradicit: et si accipiamus oppositum conclusionis, Aliquod c non est a, cum minore, Omne c b, concludimus in tertia oppositum maioris, Aliquod b non est a: et in negativo syllogismo, qui secundus est indemonstrabilis, consimiliter: ut in exemplo, Nullum b a, omne c b, nullum c a: Nullum b a, aliquod c a, aliquod c non est b: uel, Aliquod c a, omne c b, aliquod b a. [Quemadmodum in principio.] Hoc est, quemadmodum antea quam contrarium conclusionis supponebamus, non contrarium, sed contradictorium conclusionis concluderemus: ita et in proposito.

Ceterum in syllogismis, qui in parte, quando oppositè quidè conuertatur conclusio, tolluntur ambæ propositiones: quando autè contrariè, neutra: non enim amplius accedit tollere quemadmodum in uniuersalibus, deficiente conclusione, secundum conuersionem, sed neque omnino tollere: fit enim ostensum a de aliquo c: igitur si acceptum fuerit a nulli c inesse, ipsum verò b alicui, a alicui b nõ inerit: & si a nulli c, omni autem b, ipsum b nulli c: quare tolluntur utraq;.

Postquam de uniuersalibus omnibus pertractauit, acturus de ijs, qui conclusionem in parte colligunt, inquit, quòd si contradictorium conclusionis supponamus

cum altera, utramuis perimere poterimus: si uerò contrariè, hoc est, subcontrariè, neutram. [Non enim.] Reddit rationem eius, quod dixerat, inquit, non ita accedere in syllogismis in parte, quemadmodum in syllogismis uniuersalibus: ibi enim deficiente conclusione, hoc est, non uniuersaliter, sed in parte transmutata, poteramus utraq; propositiones destruere: hic autem non solum non destruimus secundam partem, uerum neque omnino destruimus: appellat autem deficiente conclusionem, quæ in parte conuertitur, propterea quòd deficiat à prerogatiua, quam habebat, dum erat uniuersalis: tunc enim poterat esse maior, nunc autem minor tantum: et ob hoc deficiere quodammodo dicitur. [Sit enim ostensum.] Tertium indemonstrabile conuertit, exponens, quomodo ex contradictorio conclusionis cum altera premissarum propositionum, possimus utramuis perimere: puta sit syllogismus, Omne b a aliquod c b, aliquod c a: accipiamus ergo conuertentes Omne b a maiorem, cum contradictorio conclusionis, Nullum c a: ex his concludemus oppositum minoris in secunda, Nullum c b: uel accipiamus idem oppositum conclusionis cum minore ad destruendam maiorem hinc in modum, Nullum c a, aliquod c b, aliquod b non est a, quod maiorem tollit: ipse autem in contextu prius exponit, quomodo maior destruat, deinde quomodo minor.

Quòd si contrariè conuertantur, neutra: si enim a alicui c non inest, ipsi verò b omni, b alicui c non inerit: sed nondum tollitur, quod à principio: contingit namque alicui inesse, & alicui non inesse: sed ipsius a b uniuersalis, nihil omnino fit syllogismus: si enim a non inest alicui eorum, quæ c, b verò alicui inest, neutra propositionum uniuersalis. consimiliter autem & si priuatius syllogismus: si enim accipietur a omni c inesse, tollètur utraq;: si uerò alicui, neutra: demonstratio autem eadem.

Si uerò, inquit, non contradictoriè, sed contrariè, hoc est subcontrariè conuertatur conclusio, id est, particularis in particularem, neutra propositionum destrui poterit: ut in exemplo, Omne b a, aliquod c b, aliquod c a. Conuertatur conclusio in suam subcontrariam, Aliquod c non est a: deinde accipiat maior, Omne b a, concludimus in secunda, Aliquod c non esse b: quod minorem propositionem non demolitur diantem, Aliquod c b: hæc enim simul uera esse possunt, Aliquod c b, et Aliquod c non est b. [Sed a b uniuersalis:] Sensus est, ipsius a b propositionis existentis uniuersalis nullo modo fit syllogismus: hoc est, si subcontrariam conclusionis accipimus, cum minore, non poterimus maiorem pacto aliquo destruere: si enim accipiamus, Aliquod c non est a, et minorem, Aliquod c b: ambe propositiones efficiuntur in parte, et nihil ex his colligi potest: quoniam ex ambabus in parte nil colligitur ut syllogisma. [Consimiliter autem et si priuatius.]

Eodem

Quid sit deficiens conclusio.

Dubit, ai artificia deseruiat conuersionem syllogismo. Solutio, qd est utilis oia artificia, qui syllogismo utatur, tum uerò preapue dialectico et tentatori: hæc enim conuersione concueuimus arguere syllogismum consequentiã que rectè se habere: sed pirastico et tentatori in maximo est usu, ad exercitacionem et meditationem: quemadmodum Aristoteles præapue dilectico et exercitacionem autem et meditationem talium orationum, primùm quidem conuertre assuefcere oportet orationes: sic enim et ad hoc, quod dicitur, magis copiose nos habebimus: nam conuertre, est transmutentem conclusionem cum reliquis interrogacionibus, intrinere unum eorum, que data sunt: necesse est enim, si conclusio non est, unam aliquam intrinere propositionem: si omnibus positis, necesse erat conclusionem esse: et reliqua. Sed his exactis, iam ad secundam transueamus figuram.

Figura secunda.

Ed in secunda figura, propositionem quæ ad maius extremum non est intrinere contrariè, facta conuersione utrolibet modo: nam semper erit conclusio in tertia figura: uniuersalis autem non erat in hac syllogismus. alteram verò similiter tollemus conuersioni. dico autem similiter, si contrariè quidem conuertitur, contrariè: si uerò oppositè, oppositè. Infit enim a omni b, ipsi autem c nulli, conclusio b c. Si itaque acceptum fuerit b omni c inesse, & a b maneat, a omni c inerit: nam fit prima figura. qd si b omni c, a uerò nulli c, a non omni b, figura ultima. Sin autem oppositè conuersum fuerit b c, a b quidem itidem monstrabitur, a c uerò oppositè: si enim b alicui c, a autem nulli c, a alicui b non inerit. Rursus si b alicui c, a uerò omni b, a alicui c: quare oppositus fit syllogismus. Consimiliter mo

strabitur & si conuerso se habeant propositiones.

Postquam conuersuos syllogismos omnes, qui in prima efficitur figura, explicauit, atque enodauit: uult in presentia monstrare, quoniam modo itidem in secunda fieri possint, inquit, maiorem propositionem hac in figura non posse contrariè intrinere, facta conuersione utrolibet modo, hoc est, seu contrariè seu contradictoriè: propterea quòd semper syllogismus conuersus in tertia efficitur figura: quæ ut plerumq; est, conclusionem semper colligit in parte: sed contrarium maioris, quæ uniuersalis existit, non in parte, sed uniuersale est. [Alteram uerò similiter.] hoc est, minorem propositionem ita tollemus, quemadmodum conclusionem transferimus: si enim conclusionem in contrariam transposuerimus, minorem per contrariam demoliamur: sin autem in contradictoriam, per contradictoriam itidem. [Infit enim a omni b.] Monstrat exemplo, quod proposuerat, adducens complicationem in secunda, ex maiore uniuersali affirmatiua, cum minore uniuersali negatiua, Omne b a, nullum c a, nullum c b: si accipiamus maiorem, Omne b a, cum contrario conclusionis, Omne c b, concludimus in prima contrarium minoris, Omne c a: sin autem minorem assumpserimus, Nullum c a, cum eodem conclusionis contrario, Omne c b, colligimus non contrarium maioris, sed contradictorium in ultima ac tertia figura. [Sin autem oppositè.] Hoc est, si conclusio, quam appellat b c, conuertatur, non in contrarium, sed contradictorium, a b quidem, hoc est, maior propositio, itidem, et eodè pacto monstrabitur, quemadmodum supra: namque et quum contrariè conuertebatur conclusio, maior non contrariè, sed contradictoriè intrinerebatur. [A c uerò oppositè.] Id est, minor, quæ a c dicitur, non amplius contrariè tollitur, quemadmodum superius: sed oppositè et contradictoriè. [Si enim b] quod dixerat, ostendit quomodo a b maior propositio, itidem a c similiter intrinerebatur: fit enim syllogismus, Omne b a, nullum c a, nullum c b: deinde accipiatur contradictorium conclusionis, Aliquod c b, cum minore, Nullum c a, et concludemus in tertia, Aliquod b non est a. [Rursus si b alicui c.] Alterum quod proposuerat, ostendit, quomodo minor non contrariè, sed oppositè destruat, ita, Omne b a, aliquod c b, aliquod c a: ita enim fit syllogismus, et conclusio opposita, et contradictoria minori. [Consimiliter monstrabitur.] Similiter, inquit, monstrabitur, et si propositiones retrouersum disponantur, ut minor sit affirmatiua cum negatiua maiore: si enim contrarium conclusionis acceperimus cum minore, maiorem per contradictorium demoliamur, minorem uerò per contrarium: fit autem non contrarium, sed contradictorium conclusionis supposuerimus, utramque, et maiorem et minorem tollemus per contradictorium: ut in exemplo, Nullum b a, omne c a, nullum c b: Omne c a, aliquod c b, aliquod b a: Nullum b a, aliquod c b, aliquod c non est a: uel contrariè, Omne c a, omne c b, aliquod b a: Nullum b a, omne c b, nullum b a.

Quòd si syllogismus est in parte, si contrariè conuertatur conclusio, neutra propositionum tollitur, quemadmodum neque in prima figura: si uerò op-

Non potest maior in prima figura contrariè intrinere.

rd op-

rò oppositè, vtræque: ponatur enim a, b quidem nulli inesse, ipsi autem c alicui, conclusio b c. Si itaque positum fuerit b alicui c inesse, & a b maneat, conclusio erit, quòd a alicui c non inest: sed non est sublatum, quod à principio. Contingit enim alicui inesse, & non inesse. Rursus si b alicui c, & a alicui c, non est syllogismus: neutrum enim acceptorum vniuersale: quare non tollitur a b, quòd si oppositè conuertatur, tolluntur ambæ: si enim b omni c, a verò nulli b, nulli c ipsum a, sed erat alicui. Rursus si b omni c, a autem alicui c, a alicui b: eadem verò demonstratio, & si vniuersale prædicatum.

Si uerò, inquit, syllogismi extiterint in parte, & conclusio conuertatur contrariè, hoc est, in suam subcontrariam, neutra propositionum tollitur: si uerò conuertatur in suum oppositum, utraq; tolli poterunt: ut in exemplo, Nullum b a, aliquid c a, aliquid c non est b: Nullum b a, aliquid c b, ergo aliquid c non est a: sed adhuc non tollitur minor, quæ dicebat, Aliquid c a: possunt enim simul esse uere, Aliquid c a, & Aliquid c non est a: si autem acciperimus conclusionem, Aliquid c a, cum subcontrario conclusionis, Aliquid c b, nihil penitus concludemus: quoniam ex ambabus in parte, nihil colligitur. [Quòd si oppositè] Hoc est, si conclusio non in subcontrariam, sed in contradictoriam transponatur, ambæ destruentur, hunc in modum, Nullum b a, omne c b, nullum b a: sed minor dicebat, Aliquid c a. Rursus, Aliquid c a, omne c b, aliquid b a: sed maior fuerat, Nullum b a. [Eadem uerò demonstratio] Hoc est, eodem pacto ostendemus quartam complicationem secunde conuertè, Omne b a, aliquid c non est a, aliquid c non est b: Omne b a, aliquid c b, aliquid c a: sed minor erat, Aliquid c non est a, quæ per hanc non tollitur: rursus, Aliquid c non est a, & Aliquid c b, non compliam syllogismum: si uerò contradictoriè conuertentes dicamus, Omne b a, omne c b, omne c a, minorem tollimus: & cum minore, & opposito conclusionis, maiorem, Aliquid c non est a, omne c b, aliquid b non est a: sed maior dicebat, Omne b a. Verum hæc de secunde figure conuersiuis syllogismis hactenus iam ad tertiam procedamus.

Figura tertia.

Ed in tertia figura, quum contrariè quidem conuertatur conclusio, neutra tollitur propositionum secundum nullum syllogismorum: quum uerò oppositè ambæ: & in omnibus sit ostensum a a-

licui b inexistens, medium autem sit acceptum c: sint autem propositiones vniuersales: igitur si acceptum fuerit a alicui b non inesse, b uerò omni c, non fit syllogismus a & c: neq; si a eorum quidem quæ b alicui non inest, c autem omni, non erit b & c syllogismus. Cõsimiliter autem monstrabitur, & si nõ vniuersales propõnes: aut enim ambas necesse est secundum partem esse per conuersionem, aut vniuersale ad minus extremum fieri. uerum sic nõ erat syllogismus, neq; in prima figura, neq; in media.

De conuersione syllogismorum tertia figure acturus, inquit, si conclusionem in contrariam, hoc est, subcontrariam transponamus, quæ neutra propositionum tolli poterit: quoniam aut ambæ propositiones efficiantur in parte, aut particularis erit maior cum minore uniuersali in prima, aut secunda figura: si autem in contradictoriam uertuerimus, & ambæ tollentur, maior inquam ac minor, & in omnibus tertia complicationibus sublatio ista fieri poterit. [Sit enim ostensum] Monstrat exemplo, quomodo si conclusio in subcontrariam transponatur, neutra propositionum perimitur: accipiat, inquit, prima tertia figure complicatio, Omne c a, omne c b, aliquid b a: si itaque accipiamus conclusionis subcontrariam, Aliquid b non est a, cum minore, Omne c b, nihil concludemus: quoniam prima efficitur figura, cum maiore in parte, hunc in modum, Aliquid b non est a, omne c b: uerum ex tali propositionum complicatione in prima figura nihil penitus colligitur: & hoc est, quod uoluit, dum inquit, igitur si acceptum fuerit a alicui b non inesse, b uerò omni c, non fit syllogismus a & c: hoc est, non fit syllogismus, concludens oppositum maiori propositioni, quæ dicebat, Omne c esse a: si autem hanc eandem conclusionis subcontrariam cum maiore assumperimus propositione, ita, Omne c a, aliquid b non est a: concludemus quidem conclusionem aliquam, puta, Aliquid b non est c: sed hæc non est contradictoria minoris prius sumptæ, sed eius conuersæ. Item non destruit minorem dicentem, Omne c b: possunt enim hæc ambæ ueritate simul obtinere, ut Omnis homo est animal, & Aliquid animal non est homo: si uerò preposterè propositiones istas dispoiseris, nullus fiet syllogismus: erit enim hoc pacto secunda figura, cum maiore in parte: & hoc est, quod ait, Non erit b & c syllogismus. [Consimiliter autem monstrabitur] Eodem, inquit, pacto monstrare poterimus neutram propositionum periri, quum in complicatione ex altera tantum uniuersali supposito conclusionis subcontrario, cum altera premissarum propositionum, alteram demoliiri contendamus: puta in exemplo, sit complicatio ista, Aliquid c est a, omne c b, aliquid b a: dico non posse ex conclusionis subcontrario utramuis destrui: si enim hoc acciperis cum maiore, syllogismum construes ex ambabus in parte: si autem cum minore, complicationem efficias in prima figura, ex maiore in parte, cum minore uniuersali, quæ nullo pacto legitima est: lex enim fuerat & prima

In tertia figura si conclusio in subcontrariam transponatur neutra propositionum tollitur.

prime & secunde figure, ut maior esset uniuersalis.

Quòd si oppositè conuertantur, propositiones tolluntur ambæ: si enim a nulli b, b uerò omni c, a nulli c. Rursus si a, nulli quidem b, ipsi uerò c omni, b nulli c: & si altera non uniuersalis, consimiliter: si enim a nulli b, b uerò alicui c, a alicui c non inerit: quòd si a, b quidem nulli, c autem omni, nulli c ipsum b. Similiter uerò, & si priuatiuus syllogismus: sit enim ostensum a alicui b non inexistens: sit autem prædicatum quidem b c, negatiuum autem a c: sic enim efficiebatur syllogismus: quando igitur contrarium acceptum fuerit conclusioni, non erit syllogismus: si enim a alicui b, b uerò omni c, non erat syllogismus ipsius a, & ipsius c: neque si a alicui b, c uerò nulli, non erat ipsius b, & ipsius c syllogismus: quare non tolluntur propositiones, quando autem oppositum, tolluntur: si enim a omni b, & b ipsi c, a oï c, sed nulli inerat. Rursus, si a omni b, ipsi autem c nulli, b nulli c: sed omni inerat.

Supposito contra dictio concluditur, utraq; tollitur propositio in tertia figura, prima & secundam.

Hucusque monstrauit, quomodo subcontrario conclusionis supposito, neutra propositionum interimitur, ostensurus impresentia, quoniam pacto, supposito contradictorio, utraq; tollatur, & maior, & minor: ut in exemplo, sit prima tertia figure complicatio, Omne c a, omne c b, aliquid b a, si huius contradictoriè assumperimus, Nullum b a, cum minore, Omne c b, concludemus in prima figura, Nullum c a, quod maiorem destruit: si uerò idem contradictorium, Nullum b a, cum maiore acciperimus, Omne c a, colligimus in secunda, Nullum c b, minoris uideat contrarium. [Et si altera non uniuersalis] Idem, inquit, sequitur in complicationibus particularibus, puta in exemplo, Omne c a, aliquid c b, aliquid b a: Nullum b a, aliquid c b, aliquid c non est a: sic enim maior destruitur: uel ad minorem perimendam, Nullum b a, omne c a, nullum c b. [Similiter uerò, & si priuatiuus syllogismus.] Eodem, inquit, modo scienda erit conuersio in secunda tertia complicatione: si enim subcontrarium conclusionis supposuerimus, neutra premissarum propositionum interimitur: ut in exemplo, Nullum c a, omne c b, aliquid b non est a: Aliquid b a, omne c b: ex maiore in parte nihil concluditur in prima figura: si uerò maiorem acciperimus, Nullum c a, cum subcontraria conclusionis, Aliquid b a: colligimus quidem in secunda figura, Aliquid b non est c: sed hoc non perimit minorem præ-

dentis syllogismi, dicentem, Omne c b: & hoc est, quod uoluit, dum ait, non erit syllogismus ipsius b, & ipsius c: non hoc dicit, quod nihil penitus concludatur, uerum quòd non concludimus, b de ipso c, ut minorem præcedentis syllogismi destrueret ualeamus: si itaque subcontrariam conclusionis acciperimus, neutram destruemus propositionum: si autem oppositum ac contradictorium, utranque: ut in exemplo, Omne b a, omne c b, omne c a: sic enim maior perimitur: & iterum minor, hunc in modum, Omne b a, nullum c a, nullum c b.

Consimiliter autem monstratur, & si non uniuersales sunt propositiones: sit enim a c & uniuersale & priuatiuum: alterum autem prædicatum in parte, si igitur a omni b, b autem alicui c, a alicui c cõtingit: sed nulli inerat. Rursus, si a omni b, ipsi autem c nulli, b nulli c: si autem a alicui b, et b alicui c, nõ fit syllogismus: neq; si a alicui b, ipsi autem c nulli, neq; sic: quare illo quidem modo tolluntur, sic autem non tolluntur propositiones. Planum igitur per dicta, quomodo conuersa conclusionem in vnaquaque figura fit syllogismus, & quando contrarius propositioni, & quado oppositus: & quòd in prima quidem figura, per mediam & vltimam fiunt syllogismi, & quæ ad minus extremum semper per medium tollitur: quæ uerò ad maius, per vltimum. In secunda autem, per primam & vltimam: quæ quidem ad minus extremum, semper per primam figuram: quæ autem ad maius, per vltimam. Sed in tertia, per primam & per mediam: & quæ quidem ad maius, semper per primam: quæ autem ad minus, per mediam. Quid igitur est conuertere, & quomodo in vnaquaque figura, & quis fit syllogismus, manifestum.

Idem, inquit, conuersio scienda est in syllogismis in parte ac negatiuis: si enim subcontrarium supposuerimus, neutram interimimus propositionum: si autem contradictorium, utranque: ut in exemplo, sit complicatio ex maiore uniuersaliter negatiua, cum minore affirmatiua in parte, Nullum c a, aliquid c b, aliquid b non est a: his itaque sic se habentibus, ex contradictorio conclusionis, Omne b a, cum minore, Aliquid c b, maiorem destruemus, Aliquid b a concludentes: & ex eodem opposito, Omne b a, cum maiore,

miore, Nullum c a, contradictorium minoris colligimus, Nullum c b. Supposito itaque contradictorio hunc in modum, ut eque propositionum destruantur: subcontrario autem accepto, neutra: namque aut ex ambabus in parte contrahitur syllogismus in prima, ut Aliquod b a, aliquod c b, aut complicatio utilis quidem erigatur, ex maiore aut subcontrario conclusionis: sed nihil, quod minorem destruat, colligitur in exemplo, Nullum c a, aliquod b a: his enim ita dispositis, concludimus Aliquod b esse c: sed hoc nihil ad rem. Et hęc Philosophus: possemus autem et nos ad idem, quomodo in reliquis duobus modis, quos Aristoteles omisit, idem eueniat: sed quoniam isthoc perquam facile est, propterea breuitatis gratia derelinquendum censui. [Planum igitur per dicta] enumerat breui conclusionem, reuertens, que superius fuisse commonstrata: quomodo conuertenda conclusio, dum contrarium alterutrius propositionum colligere est animus: quomodo dum contradictorium, atque in prima figura conuersi syllogismi ad perimendam propositionem in prima faciendi: quomodo in secunda, ac demum quomodo in tertia: sed hęc uel mediocribus locis planissima existunt: qua de re legitibus intelligenda relinquimus. Iam enim, que ad syllogismorum conuertentem adhibebant, omnia transseimus: reddita primū ratione, aut Philosophus à principio definiuit conuertentem, et non conuertentem: aut transponentem dixerit, et non conuertentem: in cuius usum atque utilitatem modus iste conuertendi syllogismos ueniat, mox seriatim secundæ ac tertie complicationibus cūctis expositis et enarratis: superest igitur, ut ea, que de deductione ad impossibile dicuntur, enodemus.

De deductione ad impossibile.

Syllogismus uero, qui per impossibile, monstratur quidem quando contradictio conclusionis posita fuerit, & assumpta sit alia propositio, fit autem in omnibus figuris: simile namque est conuertenti, præterquam quod differt tantum: quoniam conuertitur quidem factio syllogismo, & impositis ambabus propositionibus: deducitur uero ad impossibile, non præconfesso prius opposito, sed manifesto existente, quoniam uerum.

Mathematicorum consuetudinem, ut in alijs plerisque, hoc in uolumine obseruauit Aristoteles: si enim elementarum doctrinam, que ob id à Grecis στοιχειωσις nuncupatur, bene et pensualitate animaduertimus, profectò cōperimus eam eius esse genij, ut à posterioribus problematis semper priora præsupponantur: quartum namque Euclidæ theoremata, iruitum supponit: et hoc secundum: et istud, primum, ac de reliquis eodem pacto. Ita igitur,

ut ad rem nostram ueniamus, fact hoc in uolumine Aristoteles: tractaturus namque de deductione ad impossibile, primum monstrauit unam complicationem posse plures conclusiones colligere: deinde, quomodo ex falsis uerum concludatur: mox, quomodo circulari demonstrationes fiant: ac demum, quomodo syllogismi conuertantur: nemo enim ex falsis propositiōibus, et ueram et falsam conclusionem seque posse credidisset, nisi prius didicisset in unica complicatione plures colligi posse conclusiones: nemo etiam circulari demonstrationem fieri posse existimasset, si ex falsis uerum concludi nō posse censisset. Nemo denique syllogismum conuertere ausus fuisset, nisi prius circulari facere edocuisset: quare nec ad impossibile legitime aliquis unquam deducit, qui conuertere syllogismos ignorauerit: et propterea non ab re de conuertente prius egit, tractaturus impræsentia de deductione ad impossibile.

Sed quoniam multum hoc demonstrationis genere uitur, non iniuriā fecero, si prius que piam in medium quærenda proponam, quò scilicet rem ipsam, de qua pertractamus, exactè possumus intelligere: ac primum quæstui dignum, an hęc quam deductionem uocamus ad impossibile: et ex consequenti, an syllogismi, quos hypotheticos ac suppositorios dicimus, syllogismi rationem, quam à principio posuimus, rectè suscipiamus: Deinde ad quem artificem pertineat, hoc genus demonstrationis agere. Ac demum ratio reddenda, cur quum omne quod per impossibile monstratur, posit et recto ostendi ratio: cur inquam non omnia problemata monstremus per rectum syllogismum? Quantum ad primum, fati dignum, quod Abumazar Alpharabius in libro de Syllogismo, et Algazelis, atque alij complures eius sententiæ extiterunt, ut hypotheticæ ac suppositoriæ rationes omnes syllogismi finitionem suscipere, et ex consequenti deductio ad incommodum, syllogismus rationationisque itidem nuncuparetur: immo quod amplius, sunt qui syllogismum secundum formam diuidi asserant, in categoricam atque hypotheticam: in demonstrationem uero, dialecticam ac litigiosam, secundum materiam: quoniam fortasse omnis probatio discurfusque aut syllogismus sit, et à toto ad partem: aut inductio, et à parte ad totum: aut exemplum, et à parte ad partem: quum itaque deductio ad impossibile, ac hypothetici syllogismi omnes, neque à parte arguant ad totum, neque à parte ad partem, consentaneum est, ut à toto ad partem rationentur, et proinde syllogismi sint. Præterea omnis deductio ad impossibile, potest effici ostensiuam rationationem, quemadmodum supra in priori discussimus uolumine: sequitur itaque, ad incommodum deductionem, syllogismum esse: atque hęc hunc in modum. Est alirifecus Aphrodiensis Alexander, atque alij nonnulli, qui deductionem ad impossibile, syllogismum esse negent, dicentes huic finitionem syllogismi rationationisque minime conuenire: in deductione namque ista, atque in suppositorijs omnibus rationationis, propositiones non poni, sed supponi dicuntur: et propterea dicebamus supra in definitione syllogismi [Postis quibusdam] addi ad differentiam hypotheticarum rationationum: in quibus propositiones non poni, sed supponi dicuntur. Præterea Aristoteles in priori uolumine inquit ad uerbum, quam de hypotheticis loquebatur, Oēs enim per impossibile concludentes, falsum quidē rationantur: quod autē à principio, ex suppositione monstrat:

Nota q̄ or- dinatè primū monstrauit unam complicationem posse plures conclusiones colligere: deinde, quomodo ex falsis uerum concludatur: mox, quomodo circulari demonstrationes fiant: ac demum, quomodo syllogismi conuertantur: nemo enim ex falsis propositiōibus, et ueram et falsam conclusionem seque posse credidisset, nisi prius didicisset in unica complicatione plures colligi posse conclusiones: nemo etiam circulari demonstrationem fieri posse existimasset, si ex falsis uerum concludi nō posse censisset. Nemo denique syllogismum conuertere ausus fuisset, nisi prius circulari facere edocuisset: quare nec ad impossibile legitime aliquis unquam deducit, qui conuertere syllogismos ignorauerit: et propterea non ab re de conuertente prius egit, tractaturus impræsentia de deductione ad impossibile.

Dubium an deductio ad impossibile sit syllogismus.

Opinio Abu mazaris, et Algazelis de syllogismo hypothetico.

Opinio quorundam de diuisione syllogismi secūdi formæ et materiam.

Alexander noluit deductionem ad impossibile adimpossibile esse.

et paulo infra ait [In omnibus enim syllogismus quidem sit ad transcriptum, quod autem ex principio, concluditur per confessionem, aut aliquam aliam suppositionem] quare, quum syllogismus tantum sit, qui ad transcriptum sit, proaludubio tota ad impossibile deductio syllogismus nullo pacto uocanda erit. Ad hæc, in omni syllogismo ac rationatione, tres termini ac bina propositiones tantum sunt: sed in hac deductione, et termini plures tribus, et propositiones duabus asistantur, non itaque syllogismi rationem subibit. Ad id, quod demonstratioes omnes syllogisticæ per dictum De omni aut Nullo, uel conuertentem, tanquam principia statiliuntur: uerum ad incommodum deductio nō sic se habet, quum omnis istius demonstratio ex primis principijs, De quo libet dicitur affirmatio aut negatio, ratione pendat: non itaq; syllogismus dicenda erit. Præterea, quod non potest syllogisticè resolui, nec syllogisticè etiā componi potest: sed nec deductio ad impossibile, imo nec ratio aliqua suppositoria syllogisticè resolui potest, ut in priori uolumine disputatum fuit: igitur nec syllogisticam compositionem habere dicenda erit. Quum hæc itaq; sic se habeant, dicendum est ad impossibile deductionem nullo pacto syllogismum esse, aut syllogismi rationem suscipere: et ex consequenti, nullam rationem suppositoriam: Ad eandemque insuper falsum illud est, quod nonnulli asserunt, syllogismum diuidi tanquam secundum formam in prædictam, ac conditionalem: hoc enim neutiquam concedendum: et quum dicitur ratio omnia, aut à parte ad totum, aut conuerso, aut à parte denique fieri ad partem, proaludubio negandū existimo: non enim de omnibus consequentijs atque habitudinibus necessarijs hoc profertur: sed de ijs tantum, que ad syllogismi rationem deduci possunt. Ad secundum neganda est consequentia atque illatio: non enim sequitur, si aliquid, et per ostensiuam syllogismum, et per deductionem monstrari possit, quod deductio syllogismus sit: quæ admodum si unum, et id argueretur, et demonstratio, et dialectico ratio omnia, non ob id tamen dialecticas syllogismus demonstrationis rationem susciperet. Verumenimvero licet quintus ac secundus hypotheticorum non syllogismi, sed potentia potius syllogisticæ uocandi sint: syllogismus tamen ostensiuus, qui ad transcriptum efficitur, et uerè syllogismus est, et syllogismi rationem admittit: quod si latius deductionem ad impossibile, omnes istos syllogismos uocemus, tunc facienda erit distinctio, ac diuidendum, partem deductionis syllogismum esse: partem uero minime: sin autem præstius deductionem uocemus ad impossibile, binas tantum suppositorias rationes illas, nullo pacto in syllogismi rationem ueniet. Sed de hoc iam plus satis pertractatum fuit: superest de cætero, ut exponamus, quis sit artifex ille, qui demonstrationibus utatur ad impossibile.

Solutio rationum opinionis oppositæ.

Nota q̄ ar- tifices uantur demonstratioes du modi sunt, quibus ad incommodum deducimus: sunt ante ad im itaque modi demonstrationis ad impossibile bini, unus artificialis, alius sine arte, et quasi uniuersaliter ex natura propria ingenitus: qui artificialis, bifariam scinditur, unus deest ducendi monstratori attinet, quum uidelicet propositiones accipiuntur immediate, et posteriora, seu conclusio nobis, uel nature manifestior sit, quam præmissæ propositiones: hoc rationis, enim differunt inter se ostensiuam demonstratio, et deduc-

ans ad impossibile, quod una inapit à prioribus: aliter uero, à posterioribus: quemadmodum Abumazar inter demon Alpharabius in libro de syllogismo, et Aristoteles in strationem primo Posteriorum tradidere: unde non iniuriā, inquit ostensiuam, et Alulidus Rosadis, in primum de celo, omnem demonstrationem ad impossibile, esse demonstrationem Quia, unus uidelicet ad incommodum deductio. Quod si ambigas quodam pacto fieri possit ut demonstrator utatur deductione: quum alioqui demonstratio omnis ex ueris conuertatur Quia. uidelicet in propositionibus probabilibus opinabilibusque ad impossibile fiat ad incommodum deductio. Respondemus de monstratiōnem omnem, que uerè et proprie demonstratio sit, ita se habere ex necessitate, putā eam, quam nonnulli uocant cause et existentie: non tamen ob id oportere hoc simpliciter de quacunque profertur demonstratiōnem, siue Quia fuerit, siue Propter quid: amplius, Diuidimus demonstrationis ad impossibile propositiones omnes ueras esse: si enim per demonstrationem ad impossibile intelligimus suppositorios syllogismos, putā quintum ac secundum hypotheticorum, quibus ad incommodum deductio prodat, nemini dubium, quod propositiones omnes ueræ sunt ueritas namque ac falsitas hypotheticarum propositionum, in necessitate existit consequentiæ. Si uero ex altera parte quispiam authorem præbeat Aristoteli qui in octauo Topicorum ait, disputanti non esse utendum syllogismo ad impossibile: et propterea perperam dicit, quod dialecticas utatur deductione ad incommodum. Respondemus, non hoc absolute protulisse Philosophum: sed quum, inquit, idem ostensiuus et per impossibile ratiocinari possit, non debet disputans uti deductione, sed potius demonstratione ostensiuam: hæc enim euidentior stabiliorque est. Artificiosus itaque deductionis modus talis est: Qui uero sine arte profertur, is est, quo prima principia monstrare consueuimus, quoque expositionis quasi ratione uamur: quali fortasse in Gamma post naturalia usus fuit Aristoteles, qualique iterum in priori uolumine diximus monstrari conuertentis regulas: sed de hac abumazar supra diximus. Planum itaque, deductionem ad impossibile ad omnes attinere artifices, demonstratorem, dialecticum, ac litigiosum, seu tentatorem: et ex his insuper manifestum, cur non omnia monstrantur ostensiuo monstratur, possit etiam deducti ad impossibile: quum enim in demonstratione qualibet à notioribus initium sumendum sit, si contigerit cōclusionem propositionibus notiorē esse, opus erit ad incommodum deducere, non autem ostensiuo uti ratiocinio: et ob hoc, inquit mathematici, theoremata quædam esse, que solum per impossibile demonstrari possunt: quemadmodum diametrum costæ incommensurabilem esse. Quod si in contrarium sententiam asseras Aristotelis, qui in priori uolumine dicebat, Quodcumque monstratur per impossibile, posse et ostensiuè monstrari: Respondemus deo aliud esse monstrari, aliud demonstrari: ac uerum esse, ubicumque sit deductio ad impossibile, ibidem etiam fieri posse ostensiuam rationem: non autem, ubiunque demonstrationem facimus ad impossibile et Quia, ibidem

Dubium, quomodo fit dialectico uti- lis propriè dictū Phi- octa. Topi. Solutio.

Dubium, quomodo fit dialectico uti- lis propriè dictū Phi- octa. Topi. Solutio.

Deductio ad impossibile le oēs artifices utitur.

Dubium ex dicto philo- sophi primo huius. Solutio.

ibidem etiam fieri posse ostensum, et propter quid: quod sit, eadem et nouora essent et ignota: quod absurdissimum. Sed his tractatis, iam demum ad cõtextum enarrandum ueniamus. [Syllogismus uero qui per impossibile.] Enarraturus inquit Philosophus, quomodo per deductionem ad incommodum diuersa monstrantur quæstio, Quid sit de primis describit, quid sit deductio ad impossibile, inquit deductio ad ens, syllogismi ad impossibile esse, qui supposita conclusionis contradictoria, et altera propositione aliunde accedente præcepta, deducimus ad aliquod manifestè falsum: ubi notet, lo sophi. quemadmodum et Diuis refert Albertus, quod ex habitu non ex actu, ueluti in præcedentibus, potentiam istam syllogisticam descripsit. Hoc autem idè factum fuit, quoniã deductio ad impossibile, syllogismi ac monstrationis magis rationem habebat, quam superiores potentie: ille enim quodammodo ad istam tanquam scopum dirigebatur. [Fit autem in omnibus figuris.] Post descriptionem deductionis ad impossibile, uult edocere, quoniam pacto conueniant inter se conuersio syllogismorum, ac deductio ad impossibile: et inquit, his potentias in hoc concordare esse, quod ambæ in tribus efficiuntur figuris: addunt alij, quod ambæ oppositum supponentis rationantur. Differunt autem inter se, quoniam conuertitur syllogismus iam præcedente conueniant alia rationatione: sed de deductio ad impossibile efficitur, syllogismus nullo premisso syllogismo: sed tantum proposita in medio conuersus, um conclusionem querenda, quam tanquam ueram in quæ et deductio stionem deducimus: ueluti in exemplo, Si animus extiterit ad impossibile monstrare, nullum hominem esse inanimatū, non statim accipimus propositiones ad conclusionem ostensiuè monstrandam, sed cognoscentes conclusionem manifestè ueram esse, utitur deductione ad incommodum: puta hoc pacto, Si falsum est, nullum hominem esse inanimatum, uerum ergo erit contradictorium, Aliquis homo est inanimatus: cui si addiderimus, Nullum inanimatum animal, concludimus secundum quartum in demonstrabilem, Non omnis homo animal: quod et falsum est, et absurdum. hoc igitur modo differunt conuersio ac deductio ad impossibile. Differunt etiam, quoniam in cõuersione supponimus tam contrarium, quam contradictorium: in deductione uero, contradictorium tantum. item, quia conuersio consequentiam tantum monstrat syllogismi: deductio autem, propositam conclusionem. Ad hæc, quoniam quod supponitur in conuersione, concluditur in deductione: et e conuerso, quod in deductione supponitur, in conuersione colligitur. Demum differunt conuersio atque deductio, quoniam conuersio indifferenter supponit ac concludit, aut uerum, aut falsum: deductio autem, semper et supponit, et concludit falsum.

Termini autem similiter se habebunt in ambobus, & eadem amborum acceptio: ut si a inest omni b, medium autem c: si fuerit suppositum aut non omni aut nulli b inesse, c uero omni, quod erat uerum, necesse est c aut nulli aut non omni b inesse. hoc autem impossibile: quare falsum, quod suppositum est, uerum igitur oppositum. Consimiliter uero & in aliis figuris:

quæcunque enim conuersionem suscipiunt, & syllogismum, per impossibile: alia itaq; problemata oia per impossibile monstrantur in oibus figuris.

Hoc est, Licet hanc inter se differentiam ac disidium obtineant, quantum tamen ad reflexionem syllogismi, uno et eodem modo se habent: ueluti in exemplo, Si conclusum fuerit, Omne b esse a, per medium c, hoc pacto, Omne c a, omne b c, omne b a: poterimus facere et conuersionem, et deductionem ad impossibile, quasi per eosdem terminos, atq; easdem propositiones, hunc in modum: Si non est uera conclusio ista, Omne b a, supponamus ergo aut contrarium aut contradictorium, Nullū b esse a, uel Non omne b esse a: deinde huic addamus maiorem propositū syllogismi, Omne c a, et ita concludimus in secunda figura, Nullum b esse c, aut Non omne b esse c: hoc autem sit et impossibile et manifestè falsum: uel monstratur alio syllogismo: et quum ex uero non sequatur falsum, falsum etiã erit, quod a principio fuit suppositum, hoc est, Non omne b esse a: quare suum oppositum ac contradictorium uerū erit, Omne b esse a: quod monstrandum fuerat per impossibile. Nota autem dignum, quod Aristoteles non supposuit contrarium ac contradictorium simul, dicens, Non omni aut Nulli, quia fieri hoc legitime potest in deductione ad incommodum: sed hoc fecit, ut unum et idem exemplum ambobus satisficeret, et conuersioni et deductioni ad incommodum: uel aliter, ut exempla poneret, quomodo monstrari debeat et uniuersaliter affirmatiua, et affirmatiua etiam in parte. Nō omni enim contradicit Omni, Nulli uero Alicui: quod a que hoc ita sit intelligendum, exposuit inferius, quum ait, Quare falsum quod suppositum est, uerum igitur oppositū, non enim rectè possumus dicere, si unum contrarium sit falsum, quod et reliquum falsum existat. [Consimiliter uero] itidem, inquit faciendum erit in reliquis figuris, propter quod quæcunq; conuersionem suscipiamus, et deductionem etiam admittunt ad incommodum: et hoc est, quod uoluit Alulidus Rosadis, quum ait, Et tamen syllogismus ad impossibile magis re ipsa similis erit syllogismo conuerso: quoniam forma ipsius erit forma hæc per se. Circa hæc dubitaret fortasse quispiam, quomodo uerum sit, Quæcunq; conuertuntur, posse etiam deduci ad impossibile: quum tamen alioqui inferius dicat, uniuersalè affirmatiuum monstrari non posse per impossibile in prima figura, quæ tamen conuersione deducatur, ueluti supra distinximus: unde et Philoponus ait ad uerbū, Quæcunq; per impossibile monstrantur, per conuersionem etiam ostendunt: quæcunq; uero per conuersionem, non etiam per impossibile: in plus enim se habet conuersio, quam deductio ad impossibile. Ad hoc dicimus, quod dum conuertimus syllogismum concludentē uniuersalè affirmatiua in prima figura, neq; tūc faciendus syllogismus in eadē prima, sed aut in secunda, aut in tertia uerū fieri dicitur conuersio in prima, quoniã præcedens syllogismus primæ figure dispositionem habebat, quod de deductione ad impossibile nullo pacto proferre possumus. Hæc enim nō procedit supposito alio syllogismo, quæ admodū conuersio: ueluti iã a principio distinximus, et hoc est, quod uoluit Philoponus, qui dixit, conuersionē syllogismi in plus se habere, quam deductionem ad impossibile.

Vniuersalè aut prædicatiuū, in media

Nota quod in deductio syllogismi, Omne c a, et ita concludimus in secunda figura, Nullum b esse c, aut Non omne b esse c: hoc autem sit et impossibile et manifestè falsum: uel monstratur alio syllogismo: et quum ex uero non sequatur falsum, falsum etiã erit, quod a principio fuit suppositum, hoc est, Non omne b esse a: quare suum oppositum ac contradictorium uerū erit, Omne b esse a: quod monstrandum fuerat per impossibile. Nota autem dignum, quod Aristoteles non supposuit contrarium ac contradictorium simul, dicens, Non omni aut Nulli, quia fieri hoc legitime potest in deductione ad incommodum: sed hoc fecit, ut unum et idem exemplum ambobus satisficeret, et conuersioni et deductioni ad incommodum: uel aliter, ut exempla poneret, quomodo monstrari debeat et uniuersaliter affirmatiua, et affirmatiua etiam in parte.

Dubium de contradictione in dictis Philosophi hic, et in aliis.

Solutio.

In omnibus figuris præter primam ostenditur uniuersalis affirmatiua p deductio nē ad impossibile.

ἀντιπεπονηδὸς δεῶς ἡμῶν, inquit Alexander, tradit ostensiuū ratioōnis: in rectis namque et ostensiuū syllogismus uniuersalis affirmatiua in prima tantum concluditur figuram in his uero, qui ad impossibile deducunt, in omnibus figuris concluditur uniuersalis affirmatiua propositio, præterquam in prima figura: et hoc est, quod in presentia monstrare conatur Aristoteles: dico enim, inquit, quod per impossibile ostendi nullo modo poterit uniuersalis affirmatiua in prima figura, puta, Omne b esse a, nam siue contradictorium supponatur, Non omne b a, siue contrarium, Nullum b a, et alia propositio utrinlibet accipiat, hoc est, aut a parte superiore, ut fiat maior: aut ab inferiore, ut fiat minor: uel non erit syllogismus, uel erit quidem, non tamen propositum concludet: puta in exemplo, supponatur contradictorium proiecti in questionem

propositū, Non omne b a: deinde accipiat altera propositio ad a, et fiat maior: planum, quod nullo modo uilis erigatur complicatio: efficitur namque syllogismus in prima figura ex maiore uniuersaliter affirmatiua, am minore negatiua in parte, hunc in modum, Omne a c, Non omne b a, uerum complicatio hæc in priori uolumine monstrata fuit inutilis: q; si aliuersus, et ad minorem extremitatem proponem accipimus, coniugationem itidem constituemus inuile, ex maiore negatiua in parte, am minore uniuersaliter affirmatiua: ut in exemplo, Non omne b a, Omne d b: nihil enim ita dispositis terminis syllogisticè colligitur, ut liquidò intueri licet: si itaque contradictorium supposuerimus, nullo pacto syllogismum complicabimus: si autem contrarium accipiamus, puta, Nullum b a, et ad minorem extremitatem, alteram propositionem assumamus, puta, b d: syllogisticè quidem falsum concludemus, non tamen ob id propositum monstrabimus: ut in exemplo, Nullum b a, omne d b, nullū d a: hoc autem supponatur esse impossibile ac falsū, si itaq; hoc falsum, falsum est illud ex quo sequitur: sed sequitur ex contrario supposito, Nullū b a, falsum itaq; est hoc: eorum non si hoc falsum, propterea dicendum est suum contrarium uerum esse, Omne b a: nil enim prohibet bina contraria simul esse falsa. Quod si c a, hoc est, ad maius extremum accipiamus fuerit propositio, Omne a c, non fit syllogismus: quemadmodum neque quando contradictorium supponebatur, Non omne b esse a, ut in exemplo, Omne a c, nullum b a: sic enim minor prohibet negatiua in prima figura. Ex his itaque planum, nullo pacto posse uniuersaliter affirmatiuum concludi in prima. Sed ambigeret fortasse aliquis, ar hoc ita sit quum enim prima figura, longe perfectior existat, et secunda et tertia consentaneum uidetur, si uniuersalè in secunda ac tertia firmatiua per concluditur per impossibile, quod et in prima colligitur posita ad impossibile. Præterea omnes syllogismi secunda ac tertia ut perferantur, ad primam reducantur figuram: si igitur et hi reducantur, planum q; in prima per impossibile concludi poterit uniuersaliter affirmatiua. Ad hæc et consimilia dicimus, non eundem seruari ordinem perfectionis, atque in rectis ratioōnatiōibus, et in deducuntur modo perfectionis et perfectiores sunt, ij deducunt ad impossibile, imperfectiores efficiuntur: namque deducunt ad incommodum, ex opposito sit ratioōnantur: perfecti uero oppositum, imperfectius uerū saliter affirmatiua opponitur, imperfectissima est omnium propositio. [Alii uero et nulli] non monstratur, inquit, per impossibile uniuersaliter affirmatiua: tique possunt in prima figura. [Supponatur enim a nulli b] exponit quomodo in prima figura per impossibile monstratur affirmatiua in parte, puta, Aliquod b a: si enim inquit, hæc non est uera, supponatur sui contradictoria, Nullum b a, cui addatur altera propositio manifestè uera, que accipiat ad b: puta, Aliquod c b: deinde ex his concludatur secundum quartum in demonstrabilem, Aliquod c non est a, quod fieri nequit: supponatur enim hoc manifestè falsum esse ac impossibile, propterea quod huiusmodi contradictoriū, Omne c a, et necessarium est, et manifestè uerū: si itaque falsum est, Aliquod c non esse a, falsum trario non

Dubium, quod re i prima non colligatur uniuersale affirmatiua per deductionem ad impossibile, sed ad impossibile in rebus alijs.

Solutio, q; nō idē seruatur modo perfectionis et perfectiores sunt, ij deducunt ad impossibile, imperfectiores efficiuntur: namque deducunt ad incommodum, ex opposito sit ratioōnantur: perfecti uero oppositum, imperfectius uerū saliter affirmatiua opponitur, imperfectissima est omnium propositio.

Nota q; Aristoteles in textu sumit Oē uel Ali qd c esse b, et postea concludit uniuersalem negatiua, sed quo uerū saliter affirmatiua non erit, et manifestè uerū: si itaque falsum est, Aliquod c non esse a, falsum trario non erit.

ita sequitur erit & illud, ex quo deducatur, puta, Nullum b aquare su
 propositum um contradictorium uerum erit, Aliquod b a, quod fuerat
 in omni ma in monstratiōem propositum. [Quod si ad a] hoc est, si
 teriant de ad maius extremum propositionem assumpserimus, siue
 contrarium, siue contradictorium supponamus conclusio-
 rio, quoniam nis & que sit, non construemus uilem complicationem:
 nō necesse ē, quoniam in prima figura minore existente negatiū, non
 efficiatur syllogismus ut in exemplo, Omne a c, nullum b a:
 trariū ē fal uel Aliquod c non est a, ex huiusmodi terminorum ac
 sum, aliud propositiōum dispositione ni sequitur ui syllogistia: ubi
 eē uerū. Id- notes, quōd latius subcontrarium uocauit, hoc etiam in lo-
 cyro fiat so co nomine contrarij, quemadmodum supra quoque ple-
 liū monstrati- rumque fecerat. [Planum igitur] manifestum, inquit, si uo-
 onē de cōtra- lumus ad impossibile ducere, quod non contrarium, sed
 dictorio iste oppositum ac contradictorium supponendum: & addit
 author in tu. Et altera propositio non ad maiorem, sed ad minorem
 expositiōe extremam accipiendā.

Rursus supponatur a alicui b in-
 esse, acceptum autem sit c omni a, ne-
 cesse itaque c alicui b inesse: hoc au-
 tem sit impossibile: quare falsum,
 quod suppositum est: si uero sic, uerū
 nulli inesse. Consimiliter autem, & si
 priuatiuum sumptum fuerit c a. Sed si
 ppositio, quæ est ad b, accepta fuerit,
 non erit syllogismus: sin autem con-
 trarium suppositū fuerit, syllogismus
 quidem erit & impossibile, sed non
 monstratur suppositum: supponatur
 enim a omni b, & c accipiatur omni a.
 igitur necesse est c omni b inesse, hoc
 aut impossibile: quare falsum a inesse
 omni b, uerū nondum utiq; necessa-
 rium, si non omni, nulli inesse. Consi-
 militer autem & si ad b accepta fuerit
 altera propositio, syllogismus quidē
 erit & impossibile, sed non tollit sup-
 positio: quare oppositū supponendū.

Hoc est, si intentio fuerit monstrare uniuersaliter ne-
 gatiuum in prima figura per impossibile, puta, Nullum b a,
 supponamus suum contradictorium, Aliquod b a: deinde
 accipiamus alteram propositionem ad maiorem extremita-
 tatem, Omne a c, ex his, ut planum est, concludemus, Ali-
 quod b c, quod supponatur esse impossibile & falsum: qua-
 re & id ex quo sequitur, falsum erit, puta, Aliquod b a:
 & si hoc falsum, suum contradictorium uerum, Nullum b
 a, quod fuerat monstrandum. Eodem pacto & si c a, hoc
 est, maior propositio accipiatur non affirmatiua, ut supra
 fecimus, sed negatiua, hunc in modum, Nullum a c, aliquod
 b a, aliquod b non est c: si enim hoc falsum & impossi-
 bile, ac deducatur contradictorium, ut prius. [Sed si propo-
 sitio] hoc est, si acciperimus alteram propositionem, non
 ad a, ut sit maior, sed ad b, ut fiat minor, non erit pacto

aliquo syllogismus: quoniam complicatio fiet ex maiore in
 parte: quod alteram prime figure legem abrogat. [Sin au-
 tem contrarium] Si uero, inquit, non contradictorium, sed
 contrarium questi supposuerimus, syllogismus quidem ac
 uilem complicationem construemus, non tamen propo-
 situm concludemus: ut in exemplo, Supponatur omne b a,
 quod est contrarium uniuersalis negatiue: deinde huic ad-
 datur altera propositio, ad maiore extremam accepta,
 Omne a c. Concluditur igitur, Omne b c, quod supponatur
 falsum esse ac impossibile, falsum itaque & id, ex quo de-
 ducatur, Omne b a: sed non, si hoc falsum, propterea uerum
 est, Nullum b esse a: possunt enim utraque contraria simul
 falsa existere. [Consimiliter autem & si ad b] Si, inquit,
 contrarium supposuerimus, & alteram propositionem,
 non ad a, ut supra, sed ad b acciperimus, syllogismus con-
 similiter construemus, & impossibile concludemus, Omne
 b a, omne d b, omne d a, quod ex suppositione sit impossi-
 bile: quare & illud, ex quo deducatur, Omne b a: sed non si
 hoc falsum, propterea uerum erit suum contrarium, Nul-
 lum b a: possunt enim utraque simul falsa esse: & hoc est,
 quod uoluit, dum inquit [sed non tollitur suppositio] ac si
 daret, sed non sublata suppositione, propterea concludi-
 tur propositum, quoniam nō si unum contrariorum est fal-
 sum, ob id reliquum est uerum: est itaque semper opposi-
 tum ac contradictorium supponendum.

Vt autem monstremus a inesse nō
 omni b, supponendum omni inesse: si
 enim a omni b, & c omni a, c omni b:
 quare si hoc impossibile, falsum quod
 suppositum est. Consimiliter autem
 & si ad b accepta fuit altera propo-
 sitio: & si priuatiuum erat c a, consimi-
 liter: sic enim fit syllogismus. Si uero
 ad b sit priuatiuum, nihil monstra-
 tur. Quod si non omni, sed alicui in-
 esse suppositum fuerit, non monstra-
 tur, quoniam non omni, sed quoniam
 nulli: si enim a alicui b, c uero omni
 a, c alicui b inerit: si igitur hoc im-
 possibile, falsum est a alicui b inesse,
 quare uerum nulli: hoc autem mon-
 strato, tollitur ipsum uerum: a enim
 alicui quidem b inerit, alicui autem
 non inerit. Amplius, non accidit im-
 possibile iuxta hypothesin: effe-
 nim utique falsa, siquidem ex ueris
 non est falsum ratiocinari. nūc autem
 est uera: inest namque a alicui b: qua-
 re non supponendum alicui inesse,
 sed omni. Consimiliter uero, & si
 monstraremus a alicui b non in exi-

stent:

stēs: si enim idem alicui non inesse, &
 non omni inesse, eadem utrorumque
 demonstratio.

Enarrat quomodo negatiua in parte posit ostendi per
 impossibile, inquit, supponendum esse contradictorium
 & accipiendam alteram propositionem ad maiorem ex-
 tremam: puta in exemplo, Si non est uerum, Aliquod
 b non est a, supponatur suum contradictoriū, Omne b est
 a: deinde addatur ad maiorem accepta propositio, Omne
 a c, & concludatur in prima figura, Omne b c, sed hoc fal-
 sum, ergo & omne b esse a, ex quo sequatur: igitur que-
 situm uerum, Aliquod b non esse a. [Consimiliter autem &
 si ad b] hoc idem fiet, & si altera propositio non ad ma-
 iorem, sed ad minorem accipiatur extremam, hunc in
 modum, Omne b a, Omne d b, omne d a: si enim hoc im-
 possibile, falsum erit, Omne b esse a: ex consequenti ue-
 rum, Aliquod b non est a. [Et si priuatiuum] hoc est, si
 c a, & maior propositio accepta fuerit negatiua, itidem
 propositum concludere ualebimus, ut in exemplo, Nullum
 a c, omne b a, nullum b c, quod si est impossibile, falsum e-
 rit & suppositum ipsum, Omne b esse a: quare uerum cō-
 tradictorium, Aliquod b non esse a: si uero negatiua pro-
 positio non ad a ponatur, sed ad b, hoc est, non ad ma-
 ius, sed ad minus extremum, nihil penitus concludetur: in
 prima namque figura minor negatiua in coniugatione u-
 tili esse non poterat. [Quod si non omni] Verum, in-
 quit, si in monstratiōe problematis huius non contradi-
 torum, sed subcontrarium supposuerimus, puta, Aliquod
 b esse a, non monstrabimus Non omni, hoc est, negatiuum
 in parte, sed Nulli & uniuersalem negatiuum: quemad-
 modum supra exposuimus, & nunc etiam declaratur in
 exemplo, Omne a c, aliquod b a, aliquod b c: si hoc est
 impossibile, falsum & quod suppositum fuit, Aliquod b
 esse a: quare suum contradictorium uerum, Nullum b esse
 a: quod si uerum est, uerum & Aliquod b non esse a:
 non tamen propterea dicendum est, supposito subcontra-
 rio hoc accidere, sed per accidens quodammodo: quo-
 niam enim posito subcontrario questi, sequitur uniuersa-
 liter negatiuum esse ueram, per deductionem ad incom-
 modum: ex hoc etiam deriuare poterimus negatiuum in
 parte ueritatem obtinere, & ita posito subcontrario per
 accidens, concludimus negatiuum in parte positione ue-
 ram esse. Ceterum, inquit Philosophus, non debemus
 propter hoc dicere, quod deductio fieri possit ex positio-
 ne subcontrarij: si enim hoc ita esset, non solum positio-
 ne partialaris, sed & natura partialaris sequeretur.
 sed hoc non fit: dum enim uera est, Nullum b esse a, non
 potest partialaris secundum naturam uera esse, puta,
 Aliquod b non esse a: si enim hæc suo pro ingenio uera
 est, uera etiam erit sua subcontraria, Aliquod b esse a:
 quare si per impossibile ex suppositione subcontrarij con-
 cludimus uniuersaliter negatiuum ueram esse, accidit ue-
 ram aliquam propositionem tolli ac destrui, puta istam,
 Aliquod b est a, que simul cum negatiua in parte ueri-
 ficabatur: positum namque fuerat, hanc, Aliquod b non
 est a, partialarem esse secundum naturam. [Amplius
 non accidit] Præterea, inquit, non accidit impossibile
 hoc propter hypothesin, ac suppositionem, que erat, A-
 liquod b est a: si enim ita foret, non esset uera, sed falsa.

quod tamen aliter se habet: dicimus enim hunc esse se-
 cundum naturam partialarem, Aliquod b non est a: quod
 si ita est, uera erit & subcontraria, Aliquod b est a,
 que erat hypothesis accepta: igitur hypothesis erit ue-
 ra, ergo totum antecedens uerum, igitur & conclusio:
 quoniam, ut supra disputauimus, ex ueris propositionibus
 non potest falsa conclusio sequi: quas ob res, quum sup-
 positio ista uera sit, non poterit esse causa falsi, & im-
 possibilis conclusi: & ex consequenti partialaris nega-
 tiua: quare non supponendum subcontrarium, Aliquod
 b est a, sed contradictorium, Omne b est a. [Consimili-
 ter uero & si monstrarem] Idem, inquit, fiet, si mon-
 strandum accipiamus per impossibile a alicui b non in-
 esse: quoniam enim idem est non omni, & alicui non in-
 esse, eadem nimirum & utrorumque monstratio efficien-
 tur. Sed quæret non ab re quispiam, an quemadmo-
 dum negatiuum in parte per accidens monstrabimus,
 non possumus itidem & affirmatiuum partialarem osten-
 dere? Respondeo, fieri hoc minime posse: namque, ut
 supra discessimus, uniuersaliter affirmatiuum non potest per
 impossibile in prima concludi figura: & propterea nec
 affirmatiua in parte per accidens: ueluti consideranti ma-
 nifestum.

Questiūm.

Solutio.

Planum itaque, quod non contra-
 rium, sed oppositum supponendum:
 namque sic necessarium erit, & digni-
 tas probabilis: si enim de omni di-
 ctio aut negatio, quum monstratum
 fuerit, quod non negatio, necesse est
 affirmationem verificari. Rursus si
 non ponit affirmationem verificari,
 probabile est existimare negationem.
 Contrarium autem neutro modo con-
 uenit existimare: neque enim neces-
 sarium, si nulli falsum, omni uerum
 esse: neque probabile, ut si alterum
 falsum, quod alterum uerum. Planum
 igitur, quod in prima figura quidem
 problemata omnia monstrantur per
 impossibile: uniuersale autem affirma-
 tiuum non monstratur.

Corrolariū
 ex dictis q
 nō cōtrari
 um sed con-
 tradictoriū
 supponen-
 dum.

Ex dictis porisma, tanquam conclusionem inserit, in-
 quiens, ex superioribus clarum esse, quod in deductione
 ad incommodum, non contrarium uel subcontrarium, sed
 oppositum ac contradictorium supponendum est: & sub-
 dit, rationem huius reddens, [Namque sic necessarium e-
 rit, & dignitas probabilis] hoc est, Namque ita ex neces-
 sitate concludetur propositum questi, & dignitas, qua
 uti consueuimus in deductionibus, immo quod ampli-
 us, in scientijs omnibus, probabilis erit: est autem di-
 gnitas ista, De omni affirmationem, aut negationem, ue-
 ram esse: si itaque iste neget affirmationem ueram esse,
 probabile est ac consentaneum, existimare negationem
 uere profertur: sin autem negatio falsa, uera nimirum
 erit

T iij

erit affirmatio: sed de contrarijs non possumus eadem dicere neque enim si unum contrarium falsum, propterea reliquum verum est, neque hoc etiam probabile. Ceterum quod possumus, quae in contextu dicuntur, recte intelligere, exponendum a nobis est, quid probabile, quid dignitas significat: ut horum descriptionibus enarratis, facilius contextus appareat. Est igitur dignitas, sive proloquium, seu profatum, propositio immediata, quam necesse est quemcumque habere, et credere, qui artem ac scientiam aliquam velit addiscere: sic enim inquit in Posterioribus Aristoteles, et ita Peripatetici omnes dignitatem accipere, quam nonnulli etiam non loquuntur, hoc est, communem conceptum appellauerunt: hanc item Graeci ἀξιωμα καὶ πρῶτον τὸ ἀξιωματικόν, et ab omnibus approbati. Sicut tamen secus accipiebant axioma et dignitatem: axioma namque, ut ipsorum uerbis utar, nunquid pabatur τὸ ἀποφαστικόν, ἢ κατὰ φύσιν ἢ ἐξ ἑαυτοῦ, quod negabile aut affirmabile, quantum in seipso est: hoc est, axioma nil aliud est, quam quod Peripatetici euinationem uocant. In presentia uero per dignitatem atque axioma debemus intelligere propositionem immediatam secundum descriptionem, quae ex sententia Philosophi supra designauimus: sic enim et haec dignitas nuncupatur, De quolibet negatio aut affirmatio uera. et haec de dignitate. Probabile uero est, referente in Topicis Aristotele, quod uidetur omnibus, aut pluribus, aut sapientibus: et his aut omnibus, aut pluribus aut maxime notis: uel ut nonnulli ferunt, Probabile est, quod neque uerum, neque falsum penitus est: ut Deum posse omnia: Deum namque esse, uerum est: posse autem omnia, falsum: quare propositio dicitur, Deum posse omnia, nec uera nec falsa penitus est. Sed ambigere non inueniunt aliquis, quomodo propositio supra allata secundum hunc sensum probabilis esse possit, illa enim non dubiam sed constantissimam ueritatem obtinet: quare secundum descriptionem istam, probabilis nullo modo dici poterit. Respondemus, quemadmodum in primo de Differentijs topicis inquit Diuus Severinus, Probabile duplex esse, necessarium, ac non necessarium: propositio probabilis ac necessaria dicitur, quae praeter quod uera est et necessaria, uidetur etiam omnibus, aut pluribus, aut sapientibus, ut Omne totum esse maius sua parte, et De quolibet affirmationem aut negationem dici: probabile uero non necessarium, id est, quod dubitate ueritatis existit, ut Omnem matrem filios diligere: licet enim ita cunctis ferre uideatur, non tamen ob id necessarium hoc esse dicimus: quoniam comperitur est, matres aliquas proprios filios odio insecutas: illi itaque dum probabile sinebant, praesens accipiebant probabile, ut uidelicet contra necessarium distinguitur. Aristoteles uero et latius descripsit, et communius: hoc etiam in loco accepit, ut uidelicet tam necessario quam non necessario accommodatur. Sed adhuc dubitarent alij, cur ita hoc in loco dixerit Philosophus [Et dignitas erit probabilis] quasi enim uidetur ambigere an sit probabilis nec ne.

Quid dignitas.

Opinio Stoicorum de dignitate.

Quid sit probabile.

Dubium.

Solutio. Probabile duplex, necessarium et non necessarium.

Dubium et aliud.

Solutio.

mentibus stabiliri. [Planum igitur, quod in prima figura] manifestum, inquit, ex supra dictis, problemata et quae sit omnia posse per deductionem in prima monstrari figura, praeter uniuersalem affirmatiuam: hoc enim in prima figura monstrari nequit, in secunda uero ac tertia ostendatur: quod quomodo fiat, enarremus, secundam figuram ita iam explicantes: sed prius exponamus uulgiu coniugationum numerum, quae hac in figura per impossibile concluduntur. Sunt itaque, referente Diuo Alberto, utiles complicationes in prima figura, ad impossibile ducentes, octo: binae, ad affirmatiuam in parte monstrandam, et totidem ad uniuersaliter negatiuam: ac demum, quatuor ad negatiuam in parte ostendendam et c.

Figura secunda.

In media uero atque ultima, & hoc monstratur: ponatur enim a non omni b inesse, acceptum autem sit a omni c inesse: igitur si non omni b, c uero omni, c non omni b. sed hoc impossibile: sit enim manifestum, quod c inest omni b: quare falsum, quod supponitur, uerum itaque omni inesse. Sin autem contrarium suppositum fuerit, syllogismus quidem erit, & impossibile, non tamen monstratur propositum: si enim a nulli b, ipsi uero c omni, c nulli b, sed hoc impossibile: quare falsum nulli inesse: ceterum non si hoc falsum, omni uerum: quando autem a inest alicui b, supponatur a nulli b inesse, c autem omni inest: necesse igitur c nulli b: quare si hoc impossibile, necesse est a alicui b inesse: quod si fuerit suppositum alicui non inesse, eadem erunt, quae & in prima figura.

Planum ex his, quae supra relata sunt, non posse uniuersaliter affirmatiuam per impossibile monstrari in prima figura, quum inquit Philosophus, ita sit, nil tamen prohibet in secunda ac tertia uniuersalem affirmatiuam deductione monstrari: ut in secunda, sit puta ostendendum, Omne b a, per impossibile, facimus hunc in modum, Si non est uerum, quod propositum, supponatur contradictorium, Non omne b a: cui addatur extrinsecus uniuersalis affirmatiuam manifeste uera, Omne c a: et ita fiat complicatio, Omne c a, non omne b a, negatiuam in parte concludens in quarto secunda, Non omne b c, quae, quum ex supposito sit impossibilis, ac manifeste falsa, arguet et id, quod suppositum fuerat, manifeste falsum esse, Non omne b esse a: quare si hoc falsum, uerum erit suum contradictorium, Omne b esse a, quod monstrandum fuerat. Sicut tamen

Quot sint utiles coniugationes, quae in prima figura concluduntur per impossibile.

tamen, inquit Philoponus, quod nec immediatè, nec primo ostenditur uniuersaliter affirmatiua, aut in secunda, aut in tertia figura: sed aliarum sublacione propositionum, et quod ammodo per accidens: sublato enim ac perempto posito, introductur quae situm. [Sin autem contrarium,] Si inquit, non supposuerimus contradictorium, ueluti supra, sed contrarium, nempe ad incommodum atque impossibile ratio deducatur: non tamen propterea quae situm monstrabitur: quoniam non si unum contrarium falsum sit, propterea ex necessitate alterum ueritatem obtinet: nil enim uetat utraq; simul falsa esse, ueluti etiam supra diximus: ratio autem, quae per contrarium fiat ad impossibile deductio, sit in altero secunde figurae modo, puta in exemplo, Omne a, nullum b a, nullum b c: hoc enim sit et falsum, et impossibile: non tamen ob hoc sequetur uerum esse contrarium positi, Omne b esse a. [Quando autem a alicui b,] Si uero, inquit, affirmatiuam in parte uoluerimus deductione monstrare in secunda figura, puta, Aliquod b esse a, supponemus contradictorium, Nullum b esse a, cui alitrinsecus additur uniuersaliter affirmatiua, concludens in altero secunde modo, Nullum b esse c: uel in primo eiusdem, Nullum c esse b: uel in tertio eiusdem, Aliquod c non esse b. quae quoniam et falsa sunt et impossibilia, arguunt suppositum etiam falsum esse, Nullum b esse a: quod si hoc falsum, uerum erit suum contradictorium, Aliquod b esse a, quod fuerat monstrandū. [Quod si fuerit suppositum alicui non inesse,] hoc est, Si non contradictorium, ut supra fecimus, sed subcontrarium supposuerimus, eadem accidens, quae et in prima figura, id est, aut non concludetur propositum, aut non fiet syllogismus: si enim alitrinsecus uniuersalem addiderimus propositionem, impossibile quidem deducemus, non tamen propositum monstrabimus: si uero particularem, nullo pacto ex ambabus in parte utilem construemus complicationem.

Rurfus subiiciatur a alicui b inesse, ipsi uero c nulli inest: necesse itaque c alicui b non inesse: sed omni inerat, quare falsum, quod est suppositum: a igitur nulli b inerat. Quonia autem a, non omni b, supponatur omni inesse, ipsi uero c nulli: necesse igitur c nulli b inesse, hoc autem impossibile: quare uerum, non omni inesse. Planum igitur, quod omnes syllogismi fiunt per mediam figuram.

Si uoluerimus, inquit, monstrare uniuersaliter negatiuam, puta, Nullum b esse a: subiiciamus suum contradictorium, Aliquod b esse a: deinde alitrinsecus addatur uniuersaliter negatiua, Nullum c a: et ex his, Nullum c a, aliquod b a, concludatur in tertio secunde, Aliquod b non esse a, quod si falsum est, et impossibile falsum erit, et suppositum, Aliquod b a: quare suum contradictorium uerum, Nullum b a, quod monstrandum fuerat. [Quando autem a non omni b,] Hoc est, Si animus extiterit per impossibile monstrare negatiuam in parte, supponemus itidem contradictorium, Omne b a: cui addemus aliuunde uniuersaliter negatiuam, uel negatiuam etiam in parte, Nullum c a, aut Aliquod c

non est a: et ex his, uel in primo, uel in altero, uel in quarto secunde modo, concludemus, Nullum b c, aut Nullum c b, aut Aliquod c non est b: quae quum falsa sint, ac impossibilia, arguunt et suppositum contradictorium impossibile esse, Omne b a: quare uerum, Aliquod b non est a, quae situm uidelicet monstrandum. Sed quaerunt nonnulli, cur est, quod Aristoteles in monstracione negatiuorum problemae Dubium. tum, non ita supposuit contrarium, ut quod ex ipso sequeretur, sciremus: quemadmodum in superioribus fecerat complicacionibus. Respondent iidem hoc ideo factum fuisse, Solutio quoniam idem ostensionis modus fuerat in utrisque: utrobique namque si contrarium supponamus falsum quidem fortasse sequetur, ac impossibile, non tamen monstrabitur quae situm. Vel aliter, et melius, dicitur hoc ideo fuisse Philosophi, quonia longiore sermone opus fuisse ad hoc declarandum: si enim accuratè intueri uelimus, uidebimus supposito etiam subcontrario in monstracione particularis negatiuae per accidens quodammodo propositum monstrari: et quoniam haec fuerat diligenter pertractata in prima figura, et longuifera rationum serie, ob id opere praeduxit in presentia ab hoc super sedere negotio, quum ista iam ex ijs, quae in prima figura dicta sunt, planissima facta sunt. Sed ambigere non immeritè quisquam, cur non etiam ita fecerit, dum affirmatiuam monstrabat in parte: ubi enim non solum contradictorium, sed subcontrarium etiam supposuit, quum tamen alioqui per accidens quodammodo subcontrario supposito monstraret affirmatiua in parte: si enim ex suppositione huius propositionis, Aliquod b non est a, monstramus, Omne b esse a: inueniunt si haec uera est, uera etiam erit, Aliquod b esse a. Dicitur Aristotelem hoc fuisse, quoniam hoc non fuerat declaratum in prima figura: ubi enim non concluderetur uniuersaliter affirmatiua, et propterea neque affirmatiua quocumque in parte per accidens concludi poterat: et propterea hoc quodammodo inueniens dixerat superius [eadem erunt, quae et in prima figura] quasi inquitens, quod eadem rationes, quae in prima figura construxeramus de monstracione per accidens, possunt et hoc loco afferri. [Planum igitur] Manifestum est, ait, ex supra allatis, quod syllogismi ac problemata omnia concludi possunt in hac secunda per impossibile: quod fieri in prima nullo modo poterat. Planum etiam quod octo in secunda fiunt ad impossibile coniugationes utiles: una, ad uniuersalem affirmatiuam monstrandam: tres, ad particularem affirmatiuam: una, ad uniuersaliter negatiuam: atque item tres, ad negatiuam in parte: sed iam his expositis, ad tertiam transeamus. Omnia problemae in secunda figura concludi possunt per impossibile. Octo sunt utiles coniugationes per impossibile in secunda figura.

Figura tertia.

Insimiliter autem, & per ultimam: ponatur enim a alicui b non inesse: ipsum uero c omni a, igitur alicui c non inest: si igitur hoc impossibile, falsum alicui non inesse: quare uerum, Omni. Si uero suppositum fuerit, Nulli inesse, syllogismus quidem erit & impossibile, non autem monstratur propositum

positum: nam si contrarium suppositum fuerit, eadē erunt, quę & in prioribus: sed ad Alicui inesse, accipienda est hæc suppositio, Si enim a nulli b, c verò alicui b, a non omni c: si igitur hoc falsum, verum a alicui b inesse.

Eodem inquit modo, quo per secundam figuram problematum genera monstrabantur, ostenduntur etiam per tertiam, supposito videlicet conclusionis contradictorio, & altera altrinsicus accepta propositione: puta in demonstratione uniuersalis affirmatiue, Omne b est a, supponatur Aliquod b non esse a deinde altrinsicus accipitur, Omne b est c: ex his concludatur, Aliquod c non esse a: quod si falsum est ac impossibile, falsum est Aliquod b non esse a: quare verum Omne b esse a, quod fuerat in demonstrationem propositum: si uerò non contradictorium, sed contrarium supposuerimus, eadem accidit, quę & in prioribus figuris ac conuersionibus, hoc est, falsum quidem & impossibile deducitur: non tamen ostenditur propositum. [Sed ad alicui inesse.] Hoc est, Suppositio ista Nullum b a, non est apta ad monstrandam uniuersalem affirmatiuam per impossibile: sed huius suppositione uti debemus ad ostendendam affirmatiuam in parte: puta, Si non est uerum, Aliquod b esse a, supponatur, Nullum b esse a, cui extrinsecus addentes, Aliquod b c, concludimus in sexto tertie, Aliquod c non esse a quod si falsum, falsa erit & suppositio, Nullum b a: quare uerum, Aliquod b esse a, quod fuerat monstrandum: possumus ad hanc eandem propositionem ostendendam parti ad aliam, sed uniuersalem propositionem extrinsecus asserere, ut completio in secunda tertie modo extruatur hoc pacto, Nullum b a, omni b c, Aliquod c non est a.

Quando autem a inest nulli b, supponatur alicui inesse, accipiatur autem & c omni b inexistens: igitur necesse est ipsum a inesse alicui c, sed nulli inerat: quare falsum a inesse alicui b. Si uerò suppositum fuerit a inexistens omni b, non monstratur propositum: sed ad Nō omni inesse, hæc accipienda est suppositio: si enim a omni b, & c alicui b, a inest alicui c, sed hoc non erat: quare falsum omni inesse: si autem ita, uerum non omni: quod si fuerit suppositum alicui inesse, eadē erunt quę & in prædictis. Manifestū igitur, quod in omnibus syllogismis per impossibile oppositum supponendum: planum & quod in media figura monstratur quodammodo affirmatiuū: & in vltima, uniuersale.

Si uerò inquit animus fuerit concludere, Nullum b esse a, supponemus suum contradictorium, Aliquod b a deinde

extrinsecus accipientes, Omne b c, concludemus, Aliquod c esse a: quod quum falsum sit ac impossibile, arguit suppositū etiam falsitatem, quod fuerat, Aliquod b esse a: & proprie ad contradictoriū uerum erit, Nullum b a, quod monstrandum proposueramus: possumus & aliter idem hoc questum ostendere, puta addentes extrinsecus, Omne b c, sed non in minoris, sed in maioris locum propositionis, ita ut syllogismus sit, Omne b c, Aliquod b a, Aliquod a c: uel itē aliter addentes aliud negatiuā uniuersaliter, Nullum b c, Aliquod b a, Aliquod a non est c. Philosophus uerò nō exposuit hos deductionum modos, tum quia faciles erant, et unusquisque suapte ingenio poterat hos coniectare: tum uerò, quoniam satis fore dixit illum modū explicasse, ut ostensiuus in prima compositus figura corresponderet. [Si uerò suppositum fuerit a inexistens omni b: si uerò, inquit, non contradictorium uniuersalis negatiue supposuerimus, sed contrarium, puta, Oē b esse a, non monstrabitur propositū: uerū suppositio hæc apta erit ad negatiuam in parte ostendam: puta, Oē b a, Aliquod b c, Aliquod c a si hoc falsum, falsum est & suppositio, Omne b a: quare uerum, Non omne b a esse: quod erat propositū. hæc Philosophus: possumus autem & aliter deductionem facere, puta extrinsecus addentes, Omne b c, uel Aliquod b c nō in minoris locū propositionis, ut in superiori exemplo, sed in maioris: possumus item in eiusdem locum asserere, Omne b c, uel, Aliquod b non esse c: uel, Nullum b esse c: & deinceps concludere, Aliquod c a, ut supra: aut Aliquod a c, aut, Aliquod a non esse c: quę omnia & falsa & impossibilia: sed ipse uerū exemplo conuictus fuit ijs de causis, quas paulo antea recensuimus. [Quod si fuerit.] Si uerò inquit, nō contradictorium, sed contrariū supposuerimus, eadem accidit, quę & in prima, & in secunda figura dicta sunt, hoc est, aut propositū nō deducitur, aut si concluditur, nō imediatē, sed per accedens colligi: poteramus hæc & in deductione uniuersaliter affirmatiue dicere: sed absurdum penitus, eadem motes repetere, quum alioqui plana sint ac facilia. [Manifestum igitur.] Quasi ad confirmationem eorum, quę dicta sunt, inquit de superioribus planum esse in deductione ad incommodū semper contradictoriū supponendū esse, et non aliquando contradictorium, & aliquando contrariū, ut in conuersione syllogismorum efficiatur. Manifestum etiā, inquit, est quod deductione ad impossibile quodammodo in secunda monstratur affirmatiuum, & in tertia uniuersale: quodammodo dixit, ut significaret monstratiōem istā nō esse rectā: sed si uniuersale & affirmatiuū concluderentur, per accedens & obliqui colligerentur, & aliorū sublatione, uti supra etiam monstrauimus: & hæc hunc in modum.

Satu uerò dignum, quod in hac figura duodecim sunt complicationes utiles ad incommodū deducentes, una, ad uniuersaliter affirmatiuam monstrandam: bina, ad affirmatiuam in parte tres, ad uniuersalem negatiuam: ac sex deinceps, ad negatiuam in parte. Animaduertendum præterea, quod si uolumus in prima figura facere impossibile, propositū extrinsecus accipiendū, nonnunquam supra subiectum questū accipitur, aliquando infra: & hoc, quia mediū terminus in una propositionum subijatur, & in altera prædicatur secundū primę figure dispositionem: in secunda uerò sepe sub prædicato accipitur, & in tertia, sub subiecto: ita enim figurarū natura exigit: & de his hæc tunc ab hinc pertractemus differentiam monstratiōis ostensiuę, & ad incommodum deducētis.

Differentia

In deductio ne ad impossi bile sep̄ cōtra dictoriū supponendū. In deductio ne ad impossi bile in secunda ostēditur affirmatiuū in tertia uniuersale problema. In 3. figura duodecim sūt cōbinationes utiles per impossibile.

Nota diuer simodē accipiendā esse propositiōis extrinsecus asumptā secundū diuersitatem triū figurarum.

Differentia inter ostensiuā monstratiōem, & deducētē ad impossibile.

fferret autem demonstratio ad impossibile ab ostensiuā, eò quod ponit quod uult tollere, deducens ad confessum falsum: ostensiuā uerò incipit ex confessis positionibus. Accipiunt itaque ambæ duas propositiones confessas: sed illa quidem, ex quibus est syllogismus: hæc uerò, unam quidem harum, unam autem contradictionem conclusionis: & illic quidem non necesse conclusionem notam esse, neque præaccipere, quod est aut non: hęc uerò necesse, quod est: differt aut nihil, dictiōem aut negationem esse conclusionem: sed similiter se habet de utrisque.

Duplex differentia inter demonstratiōem ostensiuā, & ad impossibile deducētē.

Superius à principio tradita atque assignata fuit differentia inter conuersionem syllogismi, ac deductionem ad impossibile: nunc autem expositurus est, quomodo differant, quōtē conueniant ostensiuā ratioatiōem, & ad incommodum deducētis, inueniens duplicem harum differentiam esse, unam, ex parte propositionum: alterā, ex parte conclusionis. & ex parte quidem propositionum, quoniam deducens ad impossibile, unam tantum propositionem ueram accipit: ostensiuā uerò, ambas ueras retinet, & confessas. Præterea, licet conueniant ambæ, propter eā quod bina accipiunt concessas propositiones: differunt tamen, quoniam ostensiuā binas habet concessas cōfessasque, ex quibus syllogismus constituitur: deducens uerò ad incommodum, non ambas accipit, quę in syllogismo constituuntur: sed unā tantum, alteram uerò habet contradictionem conclusionis, & falsam propositionem. Ex parte uerò conclusionum differunt: quoniam in ostensiuo ratioatiōe non oportet præconferri, conclusionem aut ueram aut falsam esse: in deductione autem oportet præconcedere, quod est falsum, aut quod suppositio uera sit: sed quod ad affirmatiuum aut negatiuum, nulla à seiniuam differentia disident: sunt itaque in summa differentie tres, inter ostensiuam ratioatiōem, & ducentem ad impossibile: bina ex parte propositionum, & una ex parte conclusionis, commera uerò ac concordie duæ: una in propositionibus, altera in conclusiōe. Sed quæret non inuiriā quisquam, cur ita dixerit Philosophus, deductionem ponere alteram propositionum, ostensiuam uerò ratioatiōem ināpere ex confessis propositionibus: & mox quasi contrarium protulerit, inueniens ambas accipere propositiones confessas. Præterea quomodo uerum ex ambabus propositionibus in ostensiuā fieri syllogismum, in deductione autem ex altera tantum: quum tamen alioqui superius monstrauerimus, ex falsis propositionibus posse syllogismum erigi complicationem: Respondeamus, Aristotelem in præsentia non enumerasse differentiam.

Dubium in dictis Philosophi, quæ uidentur sibi inuicē contrariā.

Solutio, quę Aristoteles.

ferentias, quibus ostensiuam ratioatiōem simpliciter differt ad deductionem simpliciter acceptam, sed eas protulisse, quibus demonstratio ostensiuā à demonstratione deducētē ad impossibile sciungitur: licet enim & illa simpliciter accipitur differant à seiniuam, diluadior tamen eorum differentia in demonstrationibus apparet: quum tamen & omne horum disidium ad demonstrationes spectare uideatur: ad impossibile ita esse inuit in Posterioribus Aristoteles, eandem ferme differentias repetens: quum tamen alioqui non de syllogismo simpliciter, sed demonstratione sermonem haberet. Et propter eā hoc idem supra inueniens, dixerat, Demonstratio est monstratiō differtentia inter ostensiuā & demonstratiōem deducētē ad impossibile: nunc autem expositurus est, quomodo differant, quōtē conueniant ostensiuā ratioatiōem, & ad incommodum deducētis, inueniens duplicem harum differentiam esse, unam, ex parte propositionum: alterā, ex parte conclusionis. & ex parte quidem propositionum, quoniam deducens ad impossibile, unam tantum propositionem ueram accipit: ostensiuā uerò, ambas ueras retinet, & confessas. Præterea, licet conueniant ambæ, propter eā quod bina accipiunt concessas propositiones: differunt tamen, quoniam ostensiuā binas habet concessas cōfessasque, ex quibus syllogismus constituitur: deducens uerò ad incommodum, non ambas accipit, quę in syllogismo constituuntur: sed unā tantum, alteram uerò habet contradictionem conclusionis, & falsam propositionem. Ex parte uerò conclusionum differunt: quoniam in ostensiuo ratioatiōe non oportet præconferri, conclusionem aut ueram aut falsam esse: in deductione autem oportet præconcedere, quod est falsum, aut quod suppositio uera sit: sed quod ad affirmatiuum aut negatiuum, nulla à seiniuam differentia disident: sunt itaque in summa differentie tres, inter ostensiuam ratioatiōem, & ducentem ad impossibile: bina ex parte propositionum, & una ex parte conclusionis, commera uerò ac concordie duæ: una in propositionibus, altera in conclusiōe. Sed quæret non inuiriā quisquam, cur ita dixerit Philosophus, deductionem ponere alteram propositionum, ostensiuam uerò ratioatiōem ināpere ex confessis propositionibus: & mox quasi contrarium protulerit, inueniens ambas accipere propositiones confessas. Præterea quomodo uerum ex ambabus propositionibus in ostensiuā fieri syllogismum, in deductione autem ex altera tantum: quum tamen alioqui superius monstrauerimus, ex falsis propositionibus posse syllogismum erigi complicationem: Respondeamus, Aristotelem in præsentia non enumerasse differentiam.

Quod omne per impossibile monstratū, & ostensiuē monstrari potest, & e conuerso.

Mne uerò, quod ostensiuē concluditur, & per impossibile monstrabitur: & quod per impossibile, ostensiuē, per eosdem terminos: quando igitur syllogismus in prima efficiatur figura, uerum erit in media aut vltima: priuatiuum quidem, in media: prædicatiuum autem, in vltima. Quum uerò in media syllogismus, quod uerum in prima, & in omnibus problematibus: quado autem in vltima syllogismus, quod uerum in prima & media: affirmatiua quidem in prima, priuatiua uerò in media.

Postquam posuit differentias inter ostensiuam ratioatiōem, & deducētē ad impossibile: ex consequenti uult, quod in priori uolumine simpliciter enuntiatae rat, de artialatiis enarrare: quoniam uidelicet pacto, omne quod ostenditur per impossibile, & ostensiuo ratioatiōe monstrari queat: ait itaque, si deductio in prima extitit figura, quod uerum, hoc est, uera ratioatiōe ac ueram colligens conclusionem, erit in secunda aut tertia figura: si enim priuatiua ac negatiua extiterit,

Oē quod per deductiōem ad impossibile concluditur, etiā per syllogismū ostēditur: si autem priuatiua ac negatiua extiterit,

in secunda concludetur: si autem predicatum & affirmatiua, in tertia atque ultima. Quod si deductio ad incommo-

Dubium Alexandri contra Philosophi dictum.

Solutio.

Dubium aliud.

Solutio.

Secundum quod uerum sit, quod inquit Aristoteles, omne per impossibile monstratum, posse & ostensiuo ostendi ratio...

nes per impossibile deducte in tertia dignius concluduntur in secunda quam in prima: & ita de reliquis dicendum: in prima namque ex opposito cum maiore...

Figura prima.

It enim ostensum a nulli, aut non omni b, per primam figuram: igitur suppositio quidem erat, a inesse alicui b: c uero accipiebatur, a quidem omni inesse, b autem nulli: nam sic efficiebatur syllogismus, & impossibile: haec autem media figura, si c a quidem omni, b uero nulli inest. & manifestum ex his, quod nulli b inest a. Consimiliter autem, & si non omni monstratum est inexistens, suppositio namque est, omni inesse: c uero accipiebatur a quidem omni, b uero non omni. & si priuatiuum acciperetur c a, consimiliter: sic enim efficitur media figura. Rursus monstratum sit, a inexistens alicui b: suppositio igitur, nulli inesse: b uero accipiebatur omni c inesse, & a aut omni aut alicui c: sic enim erit impossibile: haec autem ultima figura, si a & b omni c. & manifestum ex his, quod necesse est a alicui b inesse. Consimiliter autem & si b aut a acceptum fuerit inexistens alicui c.

Incipit haec sigillatim per unamquamque figuram monstrare, quomodo ostensa per impossibile, & recto syllogismo, ostendi queant: & primum a prima exorditur, & in hac ab uniuersaliter negatiua: quoniam enim, ut supra plerumque retulimus, uniuersale maiorem uim obtinet ad syllogismum complicandum, quam affirmatiuum, non iniuria uniuersaliter negatiuae affirmatiuae in parte impresentia anteposuit: si enim uniuersaliter affirmatiua concludi potest per impossibile in prima figura, proculdubio de ea primum mentio facienda fuerat: sed quoniam id fieri non poterat, consentaneum fuit ab uniuersaliter negatiuae principium sumere: ait itaque, si in prima figura conclusum fuerit per impossibile, nullum b esse a, supposito conclusum omni opposito, hunc in modum, Omne a est c, aliquod b a, aliquod b c, quod impossibile: si inquam syllogismus nulli concludens in prima sic fuerit constructus, nimirum recta ratio natio fiet in secunda, hoc pacto, Omne a c, nullum b c, nullum b a. [Consimiliter autem & si non omni] Consentaneum fuerat secundum dignitatis ordinem post uniuersalem negatiuam agere de affirmatiua in parte: haec enim potior digniorque est negatiua in parte: sed quoniam negatiua particularis conformior est uniuersaliter negatiuae quam affirmatiua, propere a statim post expositionem uniuersaliter negatiuae, de particulari in eadem negatiua pertractat, inquit, eodem modo fieri ostensiuum ratio nium in secunda figura, si per impossibile in prima monstrauerimus negatiuam in parte: in exemplo, Omne a c, omne b a, omne igitur b c, sed hoc impossibile: quare & suppositum erit itaque syllogismus rectus in quarto secunda de hunc in modum, Omne a c, non omne b c, non omne b c, si c a, hoc est maior propositio accepta fuerit negatiua, ita, Nullum a c, omne b a, nullum b c, quod falsum & impossibile: ratio nium rectum extrahitur in tertio secunda, hunc in modum, Nullum a c, aliquod uel non omne b c, non omne b c, & hoc est, quod uoluit, dum inquit, Et si priuatiuum acciperetur c a, consimiliter: si scilicet efficitur media figura. [Rursus monstratum sit a inexistens alicui b] Superest, ut de particulari & affirmatiua probelemur iam pertractemus: ait itaque, si affirmatiua conclusio in parte deducta fuerit in prima per impossibile, quod rectum ratio nium ad hanc monstrandam in tertia efficitur, puta, Nullum b a, omne c b, nullum c a, quod falsum est & impossibile: rectum uero ratio nium in tertia tale fiet, Omne uel aliquod c a, omne c b, aliquod b a: & hoc est quod uoluit, dum inquit, Si a & b omni c. [Consimiliter autem] Hoc idem euemet quod ad syllogismi figuram, siue maiorem acciperimus affirmatiuam in parte, A = aliquod c a, omne c b: siue etiam maiorem, Omne c a, aliquod c b: sic enim utroque modo concluditur, Aliquod b a, in tertia figura: Atque haec de prima figura, ad secundam transeamus.

Figura secunda.

Ursus in media figura sit ostensum a omni b inexistens: igitur suppositio erat a inesse non omni b: est autem acceptum a omni c, & c omni b: sic enim erit impossibile: haec uero prima figura, si a omni c, & c omni b. Consimiliter autem & si alicui ostensum est inexistens: suppositio namque erat a inesse nulli b: sed acceptum fuit a omni c, & c alicui b. Quod si priuatiuum sit syllogismus, suppositio quidem a alicui b: acceptum uero est a nulli eorum quae c, & c omni b: quare fit prima figura: & si non uniuersalis syllogismus, sed a alicui b monstratum est non inesse, consimiliter: nam suppositio a inesse omni b: acceptum uero est a nulli c, & c alicui b: sic enim prima

figura.

Mostrauit superius, quomodo quae per impossibile monstrantur in prima figura, ostensiuo arguebantur ratio: ad quae per impossibile monstrantur in secunda, ad rectos primae syllogismos reducantur: & primum agit de uniuersali affirmatiua, quae in secunda sic ostenditur, Omne a c, non omne b a, non omne b c: sed hoc falsum & impossibile: rectum uero & ostensiuum ratio nium tale erit, Omne c a, omne b c, omne b a: sed haec prima figura est, ut planum ex superioribus. [Consimiliter autem & si alicui ostensiuum est] Ordinem dignitatis ac doctrinae merito nunc secutus est: quoniam in secunda figura uniuersaliter etiam affirmatiua per impossibile monstratur, cum quae commeteram habebat affirmatiua in parte: & ob id, posteaquam de uniuersali pertractauit, ex consequenti agit etiam de particulari, inquit, si deductio ad incommo- dum in secunda figura extiterit, Omne c a, nullum b a: quod ostensiuum ac rectum syllogismus erit in prima, Omne c a, aliquod b c, aliquod b a. [Quod si priuatiuum sit syllogismus] Si uero, inquit, syllogismus, hoc est, conclusio, & questum negatiuum extiterit, puta uniuersale conclusum per impossibile in secunda, hunc in modum, Nullum c a, aliquod b a, aliquod b non est c, quod falsum & impossibile: si inquam tale extiterit, concludetur ita recto syllogismo in prima, Nullum c a, omne b c, nullum b a. [Et si non uniuersalis syllogismus] Et si, inquit, conclusio per impossibile deducta, negatiua fuerit in parte, hunc in modum, Nullum c a, omne b a, nullum b c, quod impossibile: si inquam res sic se habuerit, fiet rectus syllogismus in prima, Nullum c a, aliquod b c, aliquod b non est a. Et haec de secunda figura, ad tertiam prodeamus.

Figura tertia.

Ursus in tertia figura ostensum sit a omni b inesse, igitur suppositio erat a inesse non omni b: acceptum autem est c omni b, & a omni c, sic enim erit impossibile: haec uero prima figura. Consimiliter autem & si in aliquo demonstratio: suppositio namque a inesse nulli b: acceptum autem est c alicui b, & a omni c. Si uero priuatiuum syllogismus, suppositio quidem a alicui b inesse: acceptum est autem c, a quidem nulli, b uero omni: haec autem media figura. Consimiliter autem & si non uniuersalis demonstratio: suppositio enim erit a inesse omni b: acceptum uero fuit c, a quidem nulli, b autem alicui: haec uero media figura. Planum igitur, quod per eosdem terminos, &

Particularis negatiua per impossibile in prima ostensiuum in secunda.

Particularis affirmatiua in prima per impossibile in tertia ostensiuum.

Uniuersalis affirmatiua quae pmpofibile coeli ditur in secunda, ostensiuum in prima.

Uniuersale negatiuum p impossibile in secunda, ostensiuum in prima.

Particularis negatiua p impossibile in secunda, ostensiuum in prima.

Quare ab uniuersali negatiua Philosophus inuenit.

Si uniuersalis negatiua per impossibile in prima cocluditur, ostensiuum cocludetur in secunda.

Consentanea

ostensiuè est monstrare vnumquodq; problematum, & per impossibile. Cõsimiliter autem erit & ostensiuus existentibus syllogismis ad impossibile deducere in terminis acceptis, quando propositio opposita conclusioni accepta fuerit: sunt enim iidem syllogismi iis, qui per conuersionem: quare statim habemus & figuras, per quas vnumquodque erit: manifestum igitur, quod vnumquodque problema monstratur ambobus modis, & per impossibile, & ostensiuè, & non contingit aliterum separari.

Dixeramus superius problemata, que per impossibile monstrabatur in tertia, ita diuidi, ut affirmatiua prima figure ostensiuus adscriberetur ratio: negatiua uero, secunda: hoc igitur in presentia monstratur est, ac primam inãpit ab uniuersaliter affirmatiua, inquit, si uniuersaliter affirmatiua conclusio monstrata fuerit in tertia per deductionem, hunc in modum, Aliquod b non est a, omne b c, aliud c non est a, quod est impossibile: si inquam ita deducta fuerit, fiet ostensiuus syllogismus in prima, sic, Omne c a, omne b c, omne b a. [Consimiliter autem & si in aliquo] [idem, inquit, fiet in prima ostensiuum ratio: omne c a, aliud b c, aliud b a: si deductio ad incommodum in tertia exierit, Nullum b a, aliud b c, aliud b c, aliud c a, quod falsum est, & impossibile. [Si uero priuatiuus] Monstrauit, quomodo si uniuersaliter negatiua in tertia deducta fuerit per impossibile, ad secundam rectas ratio: ad rationes reuocatur: puta, Aliquod b c, omne b a, aliud c a, quod falsum est & impossibile: rectus uero syllogismus ita fiet in secunda, Nullum a c, omne b c, nullum b a. [Consimiliter autem & si non uniuersalis] [idem, inquit, in secunda fiet ratio: omne c a, aliud b c, aliud b c, aliud c a, quod falsum est & impossibile: rectus uero syllogismus ita fiet in secunda, Nullum a c, omne b c, nullum b a. [Consimiliter autem & si non uniuersalis] [idem, inquit, in secunda fiet ratio: omne c a, aliud b c, aliud b c, aliud c a, quod falsum est & impossibile.

Problema-
ta oia, que
p impossibile
le monstran-
tur, etiã ostē-
siuè monstrā-
tur, qd uerū
ē de proble-
matibus, sed
nō de modis.
Pōt ecōuer-
sō syllogis-
mus ois o-
stensiuus p
impossibile
fieri.

Planum igitur] Porismata que dam infert ex dictis, inquit, ens ex supra adductis palam esse, quod unumquodq; problema ac proiectum ex ostensiuè & per impossibile monstrari potest: problema dixit, ait Philoponus, quoniam de problematis uerum erat, de modis autem minime: ueluti ex dubitatione Alexandri planum supra scimus. [Consimiliter autem erit] Quomodo, inquit, ex dictis manifestum, quod syllogismus omnis per impossibile potest fieri ostensiuus, ita planum etiam est, quod ostensiuus omnis ad impossibile deduci potest, & in eisdem terminis, quum propositio conclusioni opposita fuerit accepta: quemadmodum & in syllogismo conuersis, nam syllogismus omnis, qui per impossibile clauditur, conuersus etiam est: ueluti recte inuentibus manifestum est. [Quare statim] Hoc est, si attendere que supra diximus, animaduertimus, quum ostensiuam habuerimus ratio: ad rationem, habebimus & ad incommo- dum deducem, & conuerso: planum etiam, quod una

monstrationum istarum ab altera separari non poterit, hoc est, ubi est ostensiuus syllogismus, ibidem deductio fit. Dubit, qui eri potest: & retrouersum, ubi deductio, ibidem rectum ratio: Philo- sophus non fuerit istam usum elementis ad designandam uerit elemē conclusionem, quibus antea utebatur: supra enim in priori uolumine conclusionem notabat per c anunc autem cam significauit per b a, que noule maiorem propositionem antea monstrabant. Diemus hoc ideo factum fuisse, ut innucret in deductione ad incommodum ita oportere conclusionem notariorem esse premisis propositionibus, quemadmodum in recto syllogismo, propositiones conclusionem diluadiore existunt. Sed hæc iam de monstratione per impossibile determinata sufficiant: non enim in presentia differentia pono inter monstrationem per impossibile, & ad impossibile, quam nonnulli nimis ariose indagantes posuerunt. De deductione igitur pertractantes, primum rationem ordinis adscripsimus, mox dubitantes, an suppositio syllogismi ac deductio ad impossibile, syllogismi de finitionem uere susciperent: deinde edocimus, quot sint deductionum modi, quis maxime artifex hac utatur in strumento, quomodo demonstrator hac uti possit, quare non omnia ostensiuo monstrantur ratio: quomodo, que & conuertuntur, deducuntur etiam ad impossibile: uniuersaliter affirmatiua in prima per impossibile concludi possit: quid axioma seu dignitas apud Peripateticos, quid apud Stoicos: quid probabile, ar dignitas probabilis, quodque probabile bisariam dicitur: ar deductione ad impossibile negatiuorum questorum in secunda, non supponatur contrarium, quemadmodum in affirmatiuis: ar Philosophus deductionum modos omnes non explicauit. Expositus deinde complicationum omnium utilium ad impossibile ducentium in quacumque figura numerus, ac quomodo extrinsecus assensenda propositio: soluta deinceps questione super differentia deductionis ac ostensiuo ratio: nis, solutaque item questione altera super ijs, que protulit Philosophus de reductione deductionum ad syllogismos rectos. Ac denum allata ratione, ar Philosophus ad si- grandam conclusionem non fuerit istam usum elementis, que antea præceperat. Atque ita cum diuino auxilio primum libri huius sectionem expleuimus. Sunt enim nonnulli, qui uolumen hoc secundum in se cta diuidunt ad pri- oris uoluminis imaginem similitudinemque: ac primum sectionem ad hunc usque locum deducunt. Nobis autem præter secta diu- id, quod apud alium neminem diuisionem istam inuenimus, modus etiam diuisionis non placet. Si enim uolumen hoc in se cta distinguendum esset, nimirum tres in partes secan- dum foret, secundum quod tria à principio diximus hoc in uolumine pertractari: ut in primo agatur de poten- tibus syllogisticis: in secundo, de impotentibus: in tertio demum, de annexis: uerum si diuisionem istam fecerimus, non ter- minabitur ad hunc locum sectionem primum, sed post tracta- tum de syllogismo ex oppositis: syllogismus namque ex op- positis & ipse, quemadmodum mox uidebimus, inter po- tentias syllogisticas connumerandus est: sed iam rem ip- sam aggrediamur.

De eo quod est ex oppositis ratiocinari.

N quali autem figura est ex oppositis propositionibus ratiocinari, & in quali non est, ita erit manifestum. Dico autem oppositas esse propositiones secundum dictionem quidem quatuor, ut Omni, ei quod est Nulli: & Omni, ei quod est Non oī: & Alicui, ei quod est Nulli: & Alicui, ei quod est Non alicui. secundum autem veritatem, tres: Alicui enim, ei quod est, Non alicui, secundum dictionem solam opponitur. Harum uero contrarias quidem, quæ uniuersaliter, Omni, ei quod est Nulli ineffe: ut omnem scientiam esse studiosam, ei quod est Nullam esse studiosam: alias autem oppositas.

De syllogismo ex oppositis.

QUONIAM ratio: ad rationem omnis ex oppositis falsum atque impossibile concludit, non immerito uoluit Aristoteles prius de impossibile pertractare, ut huius ratione cognita, facilius, que de oppositis dicebantur, possemus intelligere: ac huius itaque de syllogismo ex oppositis, querendum pri- mum est, an ratio: ad rationem iste finitionem ratio: ad rationem suscipit, quam à principio posuimus, an uero potentia solam syllogistica sit, syllogismus uero minime: deinceps querendum etiam erit, ad quem pertineat artificem hoc mon- strationis genere uti: mox dandus describendusque modus, quo syllogismus ex oppositis construere possumus, quotque huius differentie, exponendum. Diemus itaque, ut pri- mus ex oppositis tantum syllogisticam esse, syllogismus uero minime, quemadmodum & de præcedentibus asseruimus: nam que conclusio non sequitur, eod quod hæc sint, aut quia di- uisio syllogi- stice propositioes fuerint in figura quapiam legitime, sed non aut modo aliquo: si enim ita esset, non posset in secunda ex- maiore in parte, uel in tertia ex minore negatiua fieri uti- lis complicatio: quod tamen infra fieri monstrabimus. Præterea, syllogismus omnis, qui uere syllogismus est, propositiones binas habere debet, ac terminos tres, ueluti in priori didimus uolumine: sed in hac ratione bini tantum termini expliantur, non igitur est uere syllogismus: quod si dicas binos esse, secundum rem: tres uero, secundum ratio- nem, & hoc sufficere ad syllogismum extruendum. Contra in syllogismo non solum ratione, sed & secundum rem mo- do aliquo oportet terminos distinguere, ut in priori declara- uimus uolumine, & nunc etiam pro parte monstrabimus: namque si maior extremitas ratione tantum differens ac- aperetur à minore, sequeretur idem suisuis monstratione faceret propterea notius esse et ignotius: quum enim in cõ- clusione duo sint, que sunt ac concessum, seu subiectum ac

predicatum: & subiectum semper tanquam notum suppo- natur: que sunt uero, ut ignotum, ac querendum: nimirum si idem fuerint subiectum ac predicatum, idem ut notum & ignotum accipitur. Præterea, si in aliquo uero ratio: ad ratio: termini secūda ratione tantum distinguuntur, aut illud erit demonstratio, aut dialecticus syllogismus: sed non demonstra- tio, quoniam in demonstratione termini semper secundum rem ac prolationem distinguuntur (subiectum enim mediū, seu definitio, et propria passio, non ratione tantum, sed re quoque ac prolatione à se inuicem seunguntur) uerum nec dialecticus etiam syllogismus: ibi enim subiectum semper est speces: prædicata uero, aut genus, aut definitio, aut proprium, aut accidens: sed hæc à se inuicem re atque eni- tūdi modo distinguuntur, non igitur ratione tantum differunt. Quod si dicas neque dialecticam neque demonstrati- uum syllogismum talem esse, sed sophisticam, proculdubio falso istud dicitur: syllogismus namque, sophisticus omnis, ut aliquando monstrabimus, ratio: ad rationem ueram rationem subiecti fugit, & forme syllogisticæ penitus est expers. Adde, quod si uere syllogismus esset, per principia quoque syllogistica stabiliretur, dictum inquam De omni, uel De nullo, aut conuersionem: sed neque per dictum De omni, uel De nullo, quoniam syllogismus ex oppositis nullus in prima constru- etur figura, ut mox uidebimus: neque etiam per conuersio- nem, ut planum est, quum nullus ex oppositis syllogismus ad primam reduatur figuram. Ad hæc, si consequentia hæc uere est syllogismus, sequitur artem de medio inuenien- do non esse perfectam: nullus enim locus per anteceden- tia, repugnantia, aut consequentia, rationi huic poterit acco- commodari. Dicendum itaque syllogismum ex oppositis consequentiam quidem esse, & ex necessitate concludere: non tamen uere syllogismum, sed hoc totum fortasse, syllogismus ex oppositis, quemadmodum & syllogismum sophisticam consueuimus dicere: qui tamen uere syllogismus non est. Ad quem uero artificem pertineat, uarij uaria protu- lere, sunt enim qui dicant hunc attingere ad demonstratorē, esse dicant rationem istiusmodi ad sophisticas disturbatio- nes: nonnulli uero, & ad demonstratorē, & dialecticam: ad demonstratorē quidem, ut arguit contra euillatore: ad dialecticam autem, ut ex minori absurdo ad maius pos- test deducere. Ego uero demonstratoris nullo pacto esse, syllogismo ex oppositis arguere, nec dialecticam etiã, nec ite- sophista: sed eius artificis, qui pirasticus seu tentatiuus dicitur: quique lato nomine aliquando dialecticus nuncupatur. Demonstrator uero semper ex ueris ac necessarijs syllo- gismis communit: Dialecticus autem, ex ijs que pluribus aut omnibus, aut sapientibus uidentur, et uera etiam sunt: sophista uero nunquam ex necessitate concludit: quum itaque syllogismus ex oppositis, & neque ex ueris, neque ex probabilius, ex necessitate tamen concludat, sequitur, quod ad alium spectet artificem. Erit itaque artifex iste ten- tator, q falsas accipit propositiones: acceptas tamen ac concessas, si non apud omnes, apud tamen respondentem: quemadmodum in octauo Topicorum diligentissime per- tractauit Philosophus. Sed hæc planiora fient, si pri- us modos exposuerimus, quibus huiusmodi consequen- tias ratiunculæque possumus construere. Dico igitur, quod syllogismus ex oppositis seu opposita conclu- dens, duplex est: unus, opposita actu accipiens in

Syllogismus
ex opposi-
tis est cõse-
quens, nō tã-
men syllo-
gismus.
Dicitur tã-
hoc est ma-
turius cõse-
derandum.
Ad que arti-
ficē spectet
syllogizari
re ex oppo-
sitis.
Syllogismus
ex opposi-
tis non spe-
ctare ad de-
monstratorē
nec dialecti-
cum, sed pi-
rastiam.

maiore propositione: de quo ad aliam spirituli dicendum erit: alter concludens opposita in potentia, & ex his inferens idem a seipso negat: de quo ad principium tractat Aristoteles, neque enim sit eius sententia, ut existimes opposita actu in syllogismo accipi. Hoc enim damnat Leui Gersonis inquit: non fieri syllogismum naturalem ex duobus actu oppositis: nemo enim est, qui simul condat bina actu opposita, puta, omnem disciplinam studiosam esse, & nullam studiosam esse: quod si dicitur, hoc fortasse admitti apud eos qui bina concedebant contradictoria, de quibus Philosophus in Gamma post naturalia: hoc tamen præterquam quod in usu paucis erit, in utile etiam existimabitur: quum enim ratio omnis in conclusionem, tanquam in quod queritur ordinatur, quis est que so tam crassi ingenij, qui in mediis que verum proponat, an nulla disciplina, disciplina sit? Est itaque modus iste rationandi, tanquam consequentia quedam collecta ex duobus syllogismis, qui bina aut contraria aut contradictoria in potentia concluduntur: que admodum si quis uno syllogismo concludisset, O animal pauca cholera longe uum esse, & rursum, Nullum equum (alio syllogismo) esse longum esse, is bina contradictoria conasit: quoniam equus est logismis potest animal pauca cholera, iterum, si quis admittet, tunc oppositum omnem hominem esse album, et nullum risibile esse album, is etiam duo contraria conaderet in potentia, quoniam omnis homo est risibile, neque hoc multum absurdum est, si in usum addit: sum enim plerique, ueluti infra uidebimus, qui aliqua uniuersaliter cognoscant, in parte autem ignorent: sunt item alij, qui de uno predicant unum affirmant sub uno nomine, idem sub alio nomine ab eodem negant, quod fortasse ignorent multiuoca illa esse: & propterea accidit eos perquam facile ad opposita deducit: imo, quod absurdissimum, ad negationem unius a seipso. Ex his itaque manifestum, quomodo tentator atque parasiticus syllogismo utatur ex oppositis, ut periculum faciat, an qui scientiam aliquam proficitur, recte eam calleat: quemadmodum & Plato in omnibus ferme suis uoluminibus ac dialogis facit. Sed ara hæc dubitaret non immerito quisquam, si hac utitur consequentia tentator solus, cur Aristoteles non pertractauit de ea in octauo Topicorum, dimittens quod hoc in loco ad propositum non fuerat?

Noti syllogismi ex oppositis esse tradidit in potentia concluduntur: que admodum si quis uno syllogismo concludisset, O animal pauca cholera longe uum esse, & rursum, Nullum equum (alio syllogismo) esse longum esse, is bina contradictoria conasit: quoniam equus est logismis potest animal pauca cholera, iterum, si quis admittet, tunc oppositum omnem hominem esse album, et nullum risibile esse album, is etiam duo contraria conaderet in potentia, quoniam omnis homo est risibile, neque hoc multum absurdum est, si in usum addit: sum enim plerique, ueluti infra uidebimus, qui aliqua uniuersaliter cognoscant, in parte autem ignorent: sunt item alij, qui de uno predicant unum affirmant sub uno nomine, idem sub alio nomine ab eodem negant, quod fortasse ignorent multiuoca illa esse: & propterea accidit eos perquam facile ad opposita deducit: imo, quod absurdissimum, ad negationem unius a seipso. Ex his itaque manifestum, quomodo tentator atque parasiticus syllogismo utatur ex oppositis, ut periculum faciat, an qui scientiam aliquam proficitur, recte eam calleat: quemadmodum & Plato in omnibus ferme suis uoluminibus ac dialogis facit. Sed ara hæc dubitaret non immerito quisquam, si hac utitur consequentia tentator solus, cur Aristoteles non pertractauit de ea in octauo Topicorum, dimittens quod hoc in loco ad propositum non fuerat?

Dubium.

Solutio.

Respondet, factum hoc fuisse duplici de causa: tunc, quia intentio erat hic connumerare potentias omnes syllogisticas, inter quas ponebatur & consequentia ex oppositis: tum etiam, qui a habitum tentantium induunt omnes ferme aristifias: namque & demonstrator, sepositis plerumque demonstrationibus, habitum assumit tentantis: ut que in scientia sua demonstrari non possunt, faciat aliquo modo plana: uelut & Aristoteles in libris post naturalia aliquando facit. Sed his iam explicitis, ad contextum declarandum transfereamus. [In quali autem figura.] Intentionem proponit eorum, que dicitur esse, inquit intentionem suam esse pertractare, in qua figura possumus syllogismum ex oppositis complacere: & quoniam hoc fieri non poterat, ne prius cognouissemus, quot & que essent opposita, propterea subdit, dicens, Oppositas propositiones secundum uocem ac proferendi modum quadrifariam distinguit aut

Oppositas propositiones secundum uocem ac proferendi modum quadrifariam distinguit aut

tatem, tres tantum sunt oppositiones: Aliquod enim, & aliquid non, secundum uocem tantum opponuntur, propterea quod opposita simul uera esse nequeunt. Hæc autem in materia contingente simul uerificatur, ut aliquis homo est albus, aliquis non est albus. [Alias autem tem oppositas.] Hoc est, contradictoria: licet enim omnes oppositè dici possunt: quia tamen contradictoria in quacumque materia uerum ac falsum diuidunt, non immeritò hanc nominis prerogatiuam & a uocem ac proferendi modum.

Contradictoria p antonomasiã dicitur opposita.

Figura prima.

N prima igitur figura non est ex oppositis propositionibus syllogismus, neque affirmatiuus, neque negatiuus: affirmatiuus quidem, quoniam ambas oportet affirmatiuas esse propositiones: oppositæ uero, dictio & negatio. Priuatiuus autem, quoniam oppositæ quidem idem de eodem predicant, & negant: medium uero, quod in prima, non dicitur de ambobus: sed ab illo quidem aliud negatur, ipsum autem de alio predicatur: uerum hæc non opponuntur.

Inquit, quod ex oppositis syllogismus in prima figura fieri nullo modo potest: si enim fieret, aut affirmatiuus esset, aut negatiuus: affirmatiuus quidem esse nequit, quoniam si conclusio affirmatiua foret, oporteret ambas propositiones affirmatiuas esse: negatiuus autem, quoniam propositiones oppositæ & subiectum & prædicatum eadem habere oportet: sed in prima figura hoc fieri non potest: quod enim subijciatur in maiore, prædicatur in minore. Quod si aliquis dicat contra hoc, quoniam a prima figura omnes alie deriuantur, ac rursum per conuersionem in eandem redeunt: & propterea, si quæsitum aliquod monstratur in secunda ac tertia, posse illud idem ostendi in prima. Dicitur autem non esse hoc necessarium: syllogismus namque ex oppositis, non uti figuræ, aut aliam primam syllogisticam, uim suam arguendi, ac monstrandi retinet, sed ratione oppositionis, ueluti iam supra diximus: & propterea non seruat eandem leges, quas supra de alijs reatimus rationibus. Atque hæc de prima figura.

Non potest prima figura fieri syllogismus ex oppositis.

Instantia.

Solutio, syllogismus ex oppositis tenet solam rationem oppositionis, non uti figuræ.

Figura secunda.

Ed in media figura, & ex oppositis, & ex contrariis contingit fieri syllogismum. Sit enim, bonum quidem, in quo a: scientia uero, in quo b & c: si itaque scientiam omnem studiosam

studiosam accepit & nullam a, b omni inest, & c nulli: quare b nulli c. nulla igitur scientia, scientia est.

Quoniam in prima figura non efficitur ex oppositis syllogismus, uult in presentia Philosophus monstrare, quomodo fieri possit in secunda & inquit, in secunda figura, que media nuncupatur, syllogismum effici ex oppositis, quum uidelicet altera propositio uniuersalis extiterit, & altera in parte: & ex contrarijs etiam, quum ambe uniuersales fuerint: puta ponamus loco a, & medij termini, bonum: loco b & c, hoc est, extremitatum, scientia: & ita ex contrarijs complacemus rationem, Omnis scientia est studiosa, nulla scientia est studiosa, nulla igitur scientia est scientia.

Dubitatio. Sed dubitaret non iniuriã quisquam, quomodo superius dixerimus, non debere utraque opposita actu accipi, sed potentia, quum tamen in hoc exemplo actu sint accepta, posita in syllogismo ab Aristotele in littera. **Solutio.** Philosophus uidetur innuere, quod hoc in loco occultationem, de qua in Topicis exactius pertractat, ut facilius intelligeremus quomodo ratio ex oppositis construatur: propositiones autem posuit, quas nemo conaderet: sed inferius & de alatione in exemplis sequentibus curam habebit: & propterea respondemus, quod si propositio actu accipitur, non eas posuit tanquam ab aliquo concedendas, sed ut exemplum syllogismi ex oppositis dilucidius intelligeretur. Hæc strasse ille responderet.

Alia solutio. Nos autem aliter, & melius dicimus, aliter etiam que sito facientes satis, quod Aristoteles optime construxit rationem ex oppositis in potentia: nam, quemadmodum & Leui Gersonis inquit, compluribus modis efficiuntur opposita in potentia, puta, quoniam subiectum propositionis unius ponitur sub subiecto alterius, uel prædicatum sub prædicato, aut ex uno sequitur reliquum: puta, si accipiamus Oem scientiam, & nullam medianam, si fumum esse, & ignem non esse: sunt item opposita in potentia, quum termini multiuoca seu polyonymi accipiuntur, ut Omne enssem, & nullam esse opposita in potentia.

Dubitatio Alberti.

Solutio.

quod Aristoteles construxit rationem ex oppositis in potentia: nam, quemadmodum & Leui Gersonis inquit, compluribus modis efficiuntur opposita in potentia, puta, quoniam subiectum propositionis unius ponitur sub subiecto alterius, uel prædicatum sub prædicato, aut ex uno sequitur reliquum: puta, si accipiamus Oem scientiam, & nullam medianam, si fumum esse, & ignem non esse: sunt item opposita in potentia, quum termini multiuoca seu polyonymi accipiuntur, ut Omne enssem, & nullam esse opposita in potentia. **Solutio, syllogismus ex oppositis tenet solam rationem oppositionis, non uti figuræ.** **Dubitatio Alberti.** **Solutio.** quomodo potuerimus cognoscere consequentiam hanc in secunda aut tertia figura esse. Dicitur inspicendum esse quæsitum ac conclusionem, & si terminus quæsitus, subijciatur in propositionibus, secunda erit figura: quoniam in secunda extremitates

subijciuntur, & medius prædicatur: si uero terminus conclusionis prædicatur in propositionibus, tertia reddet figuram: quoniam in tertia ambe extremitates prædicantur.

Confimiliter autem & si omnem accipiens medicinam, non studiosam accepit: namque ipsum a omni b, ipsi uero c nulli: quare quædam scientia non erit scientia: & si ipsum a, c quidem omni, b autem nulli: est uero b quidem scientia, c autem medicina: sed a suspicio: quum enim acceperit nullam scientiam suspensionem, accepit aliquam scientiam esse suspensionem. Differt autem ab eo, qui pridem, eò quod terminis conuertitur: prius enim ad b, nunc autem ad c affirmatiuum: & si altera propositio non sit uniuersaliter, confimiliter: semper enim medium est, quod ab altero quidem negatiue dicitur, de altero autem affirmatiue. quare contingit opposita concludi, præterquam quod non semper neque omnino, sed si ita se habeant, que sub medio, ut aut eadè sint, aut totum ad partem: aliter autem impossibile. neque enim erunt ullo modo propositiones aut contrariæ aut oppositæ.

Uult hoc Philoponus exemplum esse alterius modi secunde figure, ex maiore uniuersaliter affirmatiua, cum minore in parte. Ego uero aliter dico, exemplum prius extitisse ad ostendendum, quomodo contraria concludantur: hoc autem, quomodo contradictoria. Concluduntur igitur, inquit Aristoteles, contradictoria, quum acciperimus, omnem scientiam studiosam esse, & nullam medianam studiosam: quum enim medicina sit aliqua scientia, sequitur, aliquam scientiam non esse studiosam, & omnem scientiam esse studiosam: que sunt contradictoria, & ex consequenti. Quædam scientia non erit scientia. [Et si ipsum a.] Hinc Aristoteles ponit exemplum, quomodo contradictoria concludantur ex maiore negatiua, cum minore affirmatiua, et est conuersus modus cum præcedente: accipit autem loco b: maioris extremi, scientiam: loco c, minoris, medianam: loco a medij,

suspensionem, seu existimationem seu opinionem: non enim uerbum repperi latinum, quo recte effingerem, quod Græci δὲ ὄντιν φησὶν dicunt: namque non recte opinionem dicere possemus, quum non sint idem δὲ ὄντιν uocē ὑπόληψις: quomodo uero dicamus, nos in presentia suspensionem: si ita que aliquis diceret, Nulla scientia suspicio, omnis medicina suspicio, concluderemus aliquam scientiam, scientiam non esse: quum medicina sit aliqua scientia. [Et si altera propositio.] Hoc est, concludere etiam autur.

Dubitatio autem ista, quo modo uerbum repperi latinum, quo recte effingerem, quod Græci δὲ ὄντιν φησὶν dicunt: namque non recte opinionem dicere possemus, quum non sint idem δὲ ὄντιν uocē ὑπόληψις: quomodo uero dicamus, nos in presentia suspensionem: si ita que aliquis diceret, Nulla scientia suspicio, omnis medicina suspicio, concluderemus aliquam scientiam, scientiam non esse: quum medicina sit aliqua scientia. [Et si altera propositio.] Hoc est, concludere etiam autur.

etiam poterimus non contraria, sed contradictoria, si unam uniuersalem, alteram sumptimus in parte: puta, si non omnem aut nullam medicinam, sed aliquam. [Semper enim medium est.] Occurrit tamen questione: posset enim aliquis dubitare, quia sit medius terminus in propositionibus: ait ergo, quod in hac terminorum ac propositionum dispositione, ille erit medius terminus, q. de una extremitate affirmatiue dicitur, de altera negatiue; unde Enim pro Aut accipiendum est, ut in plerisque alijs loas. [Præterquam quod non semper.] Si, inquit, una propositionum extiterit affirmatiua, & altera negatiua, fiet ex oppositis syllogismus: sed non semper, hoc est, in quaunque materia, & terminis quibusque, neque omnino id est, non secundum omnem dispositionem, sed quando quæ sub medio sunt, hoc est, extrema, aut eadem sint, ut multuoa: aut si non eadem, ita tamen se habeant, ut unum sit totum, alterum pars. uel maior extremitas totu & minor pars; aut eodum cõsõ. [Aliiter autem impossibile.] Non hoc dicit, quod aliter modo quounque dispositis terminis, non possunt opposita concludi: sed hoc uult, quod ex huiusmodi situ propositionum non possunt opposita ex necessitate concludi: propterea quod propositiones nullo modo sunt, aut contrarie aut oppositæ & contradictoriæ: Atque hæc ita de secunda figura. Ad tertiam transeamus.

Figura tertia.

Ed in tertia figura affirmatiuus quidem syllogismus nunq̄ erit ex oppositis propositionibus, ob dictã causã, & in prima figura: negatiuus uero erit & uniuersaliter & nõ uniuersaliter terminis existentibus. Sit eni Sciencia, in quo b & c: Medicina autẽ, in quo a. Si itaq; acciperit omnem medicinam scientiam, & nullam medicinam scientiã, ipsum c accepit omni a, & ipsu b nulli: quare erit aliqua scientia non scientia. Consimiliter autem & si non uniuersaliter accepta fuerit c a propositio. si enim est aliqua medicina scientia, & rursus nulla medicina scientia, accidit scientiam aliquam non esse scientiam. Sunt autem quũ termini uniuersaliter accipiuntur, propositiones contrariæ: quũ uero alter in parte, oppositæ.

Superius dixerat in prima figura, non fieri affirmatiuum syllogismum ex oppositis, propterea quod ad affirmatiuam conclusionem colligendam oporteret ambas propositiones affirmatiuas esse, quæ nullo pacto oppositæ esse possunt: ob eandem causam dicit in tertia quoque non posse syllogismum ex oppositis affirmatiuum fieri: negatiuus uero efficitur, ambobus terminis, ac propositionibus existentibus uniuersalibus; & non existentibus utriusq; uniuersalibus, sed altera uniuersali, & altera in parte.

ubi Gerfonis, quomodo in tertia ex ambobus affirmatiuis non fiat syllogismus ex oppositis: si enim ita dicã, Omnis homo est niger, Omnis homo non est albus, nimirum ex oppositis concludam, Aliquis homo non est homo. Respondet idem, Philosophum non intellexisse de oppositis secundum materiam, sed de oppositis secundum affirmationem & negationem: & propterea instantia nihil facit ad rem. Alio possent, quemadmodum pro parte & in priori discussimus uolumine, quod licet propositiones ille sint affirmatiue secundum uocem, reduantur tamen ad oppositas: quarum una est affirmatiua, et alia negatiua: idem est enim dicere, Omnis homo est niger, ac si diceremus, Nullus homo est albus: & propterea constructur syllogismus ex una affirmatiua, & altera negatiua. [Sit enim scientia in quo b & c.] Terminos exponit: & loco b & c, hoc est, maioris ac minoris extremitas, ponit scientiam: loco autem a medij termini, Medicinam: & ita constructur rationem, Nulla medicina scientia (hæc enim est maior) Omnis medicina scientia: & concluditur in tertia, Aliqua scientia non est scientia. [Consimiliter autem & si non uniuersaliter.] Eodem, inquit, modo constructur syllogismus ex oppositis conclusionem colligens in parte, si acciperimus c a, hoc est, minorem propositionem non uniuersalem, sed partialarem, hinc in modum, Nulla medicina scientia, aliqua medicina scientia, aliqua igitur scientia nõ est scientia. [Sunt autẽ quum termini.] Hoc est, si propositiones utraq; uniuersales extiterint, contrariæ sibi inuicem erunt: si uero una uniuersalis, altera in parte, oppositæ ac contradictoriæ.

Oportet autem existimare, quod cõtingit quidem sic opposita accipere, quemadmodum diximus, omnem scientiã studiosam esse, & rursus nullam, aut aliquam nõ studiosam: quod non consuevit latere. Est autem per alias interrogationes ratiocinari alterum: aut, quemadmodum in Topicis dictum est, accipere.

Occurrit tamen questione, quam nos supra & mouimus & soluimus: posset enim aliquis dicere, non oportere propositiones ita actu oppositas accipere, quonia nemo eas cõcedet: & propterea talis ratio nihil penitus afferret utilitatis. Respondet Philosophus, q. possemus hoc facere quãdo esset aliquis tã fatuus, q. bina aut contraria aut contradictoria cõcederet, quẽadmodũ nonnulli Philosophoru, quoru scẽtũ am dant Aristoteles in libris post naturalia: sed tamen hoc genus argumẽti ita prolata nõ cõsueuit latere: nec per hoc utilitatem aliquam assequimur: Possimus autem, inquit, & per alias interrogationes ac propositiones alterum, hoc est, terminum diuersum secundum nomen, re tamen idem rationari: uariatis enim nominibus, magis latemus: ut in exemplo, Nulla uoluptas bonum, Omnis letitia bonum, cõcludimus, quod nulla letitia est uoluptas: & ex consequenti, quod nulla uoluptas est uoluptas: nam Letitia & Voluptas idem significant. Notandum autem quod propositiones uocantur interrogationes, inueniens, quod iam a principio

Dubiũ Leui Gerfonis,

Solutio eiusdem,

Instantia à Philosopho in litera.

Solutio eiusdẽ, quod posuit opposita in actu quãdoq; accipi.

Ex terminis multiuocis posse fieri syllogismu ex oppositis.

apio diximus, modum istum monstrandi pertinere ad tentorem, qui propositiones suas omnes interrogat. [Aut quemadmodum in Topicis.] Hoc est, Aut aliter poterimus latentiam ac cõlationem facere ad concludenda opposita, quemadmodum diximus in octauo Topicorum ad principium ubi celandi modos omnes diligenter explicauimus. Ex hoc autem nonnulli uoluerunt librum Topicorum statim post Prædicamenta secundum ordinem sequi, & antea de re librum istum Priorum, & propter hoc uocabant librum Prædicamentorum, Antetopica. Nobis tamen & Alulido Rosadis in editione sua magna in librum Posteriorum, atque alijs multis uiris clarissimis, placuit Topica post Posteriora analytici collocari: rationes uero ex utraque parte non sunt impresentia afferenda in medium, ne præter intentionem inutiliter euaginemur. Si uero quisquam quereretur, cur dixerit Philosophus quemadmodum in Topicis dictum est, quum tamen post librum Priorum, Topica cõsiderit: Dico hoc sic fieri secundum componentium autem horum consuetudinem: aliquando enim que posteriora sunt secundum ordinem, prius in lucem emittunt: & aliter librum posteriorum.

Opinio quorũdã q. uoluerunt librum Topi. præcedere libru Priorũ: tunc Prædicamenta uocantur Antetopica. Opinatio est Alulido Rosadis. Dico hoc sic fieri secundum componentium autem horum consuetudinem: aliquando enim que posteriora sunt secundum ordinem, prius in lucem emittunt: & aliter librum posteriorum.

Quoniam uero affirmationem oppositiones tres, sex modis contingit opposita accipere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli: & hoc conuertere in terminis, ut a omni b, ipsi uero c nulli: aut c omni, b autem nulli: aut huic quidem omni, illi uero non omni: & rursus hoc conuertere secundum terminos. Consimiliter autem & in tertia figura: quare manifestum, & quot modis, & in quibus figuris contingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

Quoniam oppositiones, que sunt secundum affirmationem & negationem, sunt tres, que commutate duplicantur: accidit, inquit Philosophus, cõplicationes in secunda sex fieri: namq; aut ambæ propositiones uniuersales erunt, aut ambæ in parte, aut una uniuersalis, & altera in parte: si ambæ uniuersales, aut affirmatiue aut negatiue: & sic nulla constructur cõplicatio utilis ex oppositis, aut ex utriusque affirmatiuis, aut ex utriusque negatiuis: si uero una sit

affirmatiua, & altera negatiua, sic sunt utiles due: nam aut maior est affirmatiua cum minore negatiua: aut e conuerso, maior negatiua, cum minore affirmatiua: si autem utraq; partialares extiterint, non fit utilis coniugatio: quonia ratio extrahetur ex oppositis secundum uocem tantum, & non secundum rem: aut ex nullo modo oppositis. si uero una fuerit uniuersalis, & altera in parte, quatuor fiunt utiles cõplicationes: prima ex maiore uniuersali affirmatiua, cum minore negatiua in parte: secunda, ex maiore uniuersaliter negatiua, cum minore in parte affirmatiua: tertia & quarta, ex propositionibus ac terminis transpositis, ac conuersis: ut quæ maior erat, efficiatur minor: & quæ minor, maior: puta tertia, ex maiore negatiua in parte cum minore uniuersaliter affirmatiua: quarta uero, ex maiore partialari affirmatiua, cum minore uniuersaliter negatiua: ex ambabus autem uel affirmatiuis uel negatiuis fieri non potest ratio ex oppositis, ut supra etiam declarauimus. sunt itaq; in summa secunde figure coniugationes utiles ex oppositis sex, & totidem in tertia, ita ut omnes duodecim efficiantur. Sed circa prædicta dubitaret aliquis, cur ita dixerit Aristoteles, Oppositiones affirmatiuum, & non Enuntiationum, aut propositionum: non enim in solis affirmationibus oppositio consistit, sed etiam in negationibus: Respondemus, hoc ideo fuisse Philosophum, ut significaret oppositiones in propositionibus accipiendas esse secundum affirmationem negationemq;: non autem quocunque modo: propositiones enim & aliter opponuntur, quàm secundum affirmationem ac negationem, ut hæc, quæ ex contrarijs constituuntur secundum materiam.

Sed ulterius dubitaret quispiam, quomodo duodecim sint cõplicationes utiles: namque si maior in parte extiterit, in secunda figura, & minor negatiua in tertia, non fiet utilis coniugatio, ueluti in priori conclusimus uolumine. Respondet Diuus Albertus, duodecim quidem esse cõiugationes uniuersales ex oppositis, non tamen omnes utiles, sed nouem tantum: quatuor in secunda, ac tres in tertia: & hoc uidetur Philosophus etiam sensisse. Alulidus tamen Rosadis, multo & diligentius & ingeniosius inquit cum Aristotele, duodecim esse syllogismos utiles ex oppositis: neque esse curandum, an in figura tertia minor sit affirmatiua, uel negatiua: quoniam si supra in priori uolumine dixerimus non posse minorem in tertia negatiuam esse, nec in secunda maiorem in parte, hoc dabamus in relatione ad questum determinatum: sed in syllogismo ex oppositis non respiciamus questum determinatum: non enim aramus, siue concluderimus Nullum c esse b, uel conuertens, Nullum b c: & propterea non sunt necessarie obseruationes ac leges illæ in huiusmodi rationibus. Addo ego & rationem aliam, quã supra etiã in uolumine, quod syllogismi isti ex oppositis non uti figure aut dispositionis aliam ex necessitate concludunt, sed uti oppositionis. Quod autem sex sint cõplicationes utiles, monstrat manifestissime Philosophus in contextu & nos etiã aliã addimus ratione, quonia si tam utiles quàm inutiles cõiugationes enumerare uoluerimus, non solum sex, sed multo plures erunt: nam & ex ambabus affirmatiuis & negatiuis utriusque, & partialaribus etiam non erigitur utilis ex oppositis coniugatio. Præterea si terminos ipsos afferamus, uidebimus ita semper rem se habere, quod ex maiore in parte in prima, & minore negatiua in tertia, secundum oppositas propositiones fiunt utiles cõiugationes.

Duodecim sũt cõiugationes ex oppositis utiles.

Dubium.

Solutio.

Aliud dubium.

Solutio Alberti.

Solutio Alulidi Rosadis.

Non repugnat re gratia in primo traditis, pos se fieri syllogismu ex oppositis in secunda ex maiore partialari, & in tertia ex minore negatiua.

Sed & manifestum, quòd ex falsis quidem est verum ratiocinari, quemadmodum dictum est prius: ex oppositis autem, non est: semper enim syllogismus fit contrarius rei, vt si est bonum, non esse bonum: aut si animal, non animal, eò quòd ex contradictione est syllogismus, & termini subiecti, aut idem sunt, aut hic totum, ille pars: Planum autem, & quòd in obratiocinationibus, nil prohibet fieri suppositionis contradictionem, vt si est impar, non esse impar: ex oppositis namque propositionibus, contrarius erat syllogismus. Si itaque tales acceperit, erit suppositionis contradictio.

Ponit differentiam inter syllogismum ex falsis, & syllogismum ex oppositis, inquit, differre istos inter se, propter quòd in syllogismo ex falsis, aliquando veram conclusionem: in syllogismo autem ex oppositis, nunquam. [Semper enim syllogismus fit contrarius rei.] Hoc est, conclusio semper concludit quòd re ipsa fieri nullo modo potest: syllogismus namque plerumque apud Aristotelem significat conclusionem. Alio et melius [syllogismus fit contrarius rei] hoc est, predicatum est contrarium subiecto: unde per syllogismum intellexit quæsitum, id est, predicatum conclusionis: per rem uero, subiectum: quemadmodum et in sophistis Elenchis, quum inquit, secundum accidens quidem paralogismi sunt, quando similiter quilibet assignatum fuerit rei, et accidenti inesse: quòd autem expositio ista uera sit, exposuit, qui subdidit [ut si est bonum non esse bonum, aut si est animal, non animal] hoc enim fit propterea, quòd syllogismus et conclusio est ex contradictione, hoc est, terminis sibi inuicem secundum affirmationem et negationem repugnantibus. [Et termini subiecti.] Id est, et termini ad syllogismum ordinati, aut sunt idem, maior et minor extremis, hoc est, polyonymi et multuoni, ut ensis, patha: aut idem, nec re nec uerbo diffoni: puta, si rationem ex actu oppositis construxerimus. [Aut hic totum, ille pars:] Hoc est, aut unus alium continebit, ueluti scientia medianam, [Planum autem, et quòd in obratiocinationibus.] Suprà monstrauit, quomodo apud dialecticos seu pirasticos et tentatiuos utimur syllogismo ex oppositis: nunc aut ostendit, quomodo idem hoc fieri possit apud sophistas, qui obratiocinationibus ac paralogismis utuntur: namque et apud hos nil prohibet aliquando fieri ac concludi suppositionis, hoc est, subiecti, aut suppositionis, id est, conclusionis prius conclusæ, quæ et uera est, et iam accepta contra dictionem: ut in exemplo, si per unum syllogismum conclusum fuerit, ternarium esse imparè, cõcludamus per alium, eundem ternarium non esse imparè: puta, Omnis numerus qui diuidi non potest in equalia, est impar: sed ternarius est eius nature (namque seatur in duo atque unum, quæ proculdubio sunt in equalia) est

Per syllogismum intelligi Philosophi quæsitum, et predicatum conclusionis.

Quomodo apud sophistas fit syllogismus ex oppositis.

itaque impar. Ex altera parte, Omnis numerus qui diuiditur in equalia est par, sed ternarius diuiditur in equalia (quia in tres unitates equalis) est itaque par: quare et impar et non impar, quod opposita claudit: hoc autem conclusum fuit, quonia propositiones contrarie acceptæ sunt.

Oportet autem existimare, quòd ita quidem non erit contraria concludere ex vno syllogismo: vt sit conclusio, Non existens bonum, bonum, aut aliud quid tale: nisi statim propositio talis accepta fuerit, vt Animal album esse, & non album, Hominem uero animal: sed aut contradictionem oportet assumere: vt, quòd Omnis scientia suspicio, & non suspicio: postea accipere, quòd Medicina scientia quidem est, nulla autem suspicio: quemadmodum Elenchi fiunt, aut ex duobus syllogismis: vt autem quæ accepta sunt, contraria sint secundum ueritatem, nõ est alio modo, quàm hoc, ueluti prius dictum fuit.

Nunc Philosophus uult alium modum ratiocinandi opposita exponere, inquit, quòd rationes, quæ unico syllogismo opposita concludunt, non sunt eo modo, quo superiores: namque, ut monstrauimus, non ex uno, sed ex binis pendebam syllogismis: oportet autem si unico syllogismo uolumus contraria, hoc est, aliquo modo opposita concludere, quòd propositio quædam talis accipiatur, quæ binæ cõtineat opposita: ut, O animal est album, et nõ album, homo est animal, ergo album et non album: ita enim duo opposita poterimus unico syllogismo colligere. Sed dubitaret quispiam, quomodo fieri possit, ut tales propositiones apud aliquos admittantur: nemo enim est tam fatuus, qui concedat Omne animal et album esse et non album. Respondet Alulidus Rosadis, fieri hoc posse, ut aliquis concedat Animal esse album, secundum unum respectum: et secundum alium, Non album. Quemadmodum et Philosophus inquit in Posteriora analytica, Concedimus animam mortalem esse, et immortalem: immortalem quidem, secundum substantiam: mortalem uero, secundum operationes: consimiliter elementa genita esse, et ingenita: et cœlum moueri, et non moueri: genita quidem, ac moueri, secundum partes: ingenita uero ac non moueri, secundum totum. Et propter hoc inquit ibidem Aristoteles secundum nonnullorum sententiam, quòd plerumque affirmationem concludere cogimur in quibusdam quæsitis, et destructionem negationis, ut ostendamus negationem, nullum in hoc locum habere: ueluti si de Deo concluderemus, quòd esset immortalis: ne uideretur ita immortalis, quemadmodum et anima, ut negatio de ipso secundum aliquid uerificari posset, proponimus, quòd immortalis est Deus, et non non immortalis: et modum construendi huiusmodi demonstrationes secundum quosdam docet in Posterioribus Aristoteles

Ponit hic Philosophus alium modum concludendi opposita eo de syllogismo. Dubium, quomodo eodẽ syllogismo possint concludi opposita.

Solutio Alulidi Rosadis, quæ et Philosophi et Theophrasti in Posterioribus sequuntur.

stoteles. [Sed aut contradictione.] Non est hoc referendum ad id quod immediatè antecessit, quomodo uidelicet uno syllogismo possumus bina concludere opposita (hoc enim iam declaratum fuit) sed ad syllogismum ex oppositis, de quo in toto hoc capitulo pertractatum fuit: ita ut sensus sit, Si uolumus opposita concludere per unum syllogismum, ita faciendum est, quemadmodum diximus: sed si uolumus syllogismum ex oppositis erigere, de quo nunc proposuimus, aut contradictio est accipienda in duabus propositionibus, quæ per nullum alium syllogismum conclusæ fuerint, puta, Ois scientia est suspicio et existimatio, et Aliqua scientia non est existimatio, eo modo, quo Elenchi ac redargutiones fiunt, redargutio enim fit, ueluti infra declarabimus, quum aduersarium ad contradictoria concedenda deducamus: aut igitur hoc modo faciendum, aut propositiones acceptæ, debent esse conclusiones præcedentium syllogismorum. Sed si uolumus uerè contraria ac opposita concludere uerè, et non secundum quid, quemadmodum supra dicebamus, Animam esse mortalem et immortalem, non possumus alio modo facere, quàm hoc nuper dicto, ueluti supra quoque declarauimus. Sed queritur circa dicta, an dixerit Aristoteles [Sed aut contradictionem oportet assumere] quum tamen syllogismus ex oppositis non ex solis contradictorijs extrahatur, sed etiam contrarijs: neque enim dicendum, quòd contradictionem latè acceperit pro oppositione, quæ admodum supra, quæ ait, Non erit contraria concludere. Respondet, quòd Contradictionem dixit, quonia si uolumus propositiones oppositas accipere, nõ possumus statim ipsas accipere: et propterea neque contrarias, si non contrarie essent accipiendæ, statim assumi deberent, puta, Omnis medianam scientia, Nulla medianam scientia: sed has nemo concederet: et ideo propter hoc, quemadmodum ait et Alulidus Rosadis, interrogamus de affirmatione predicati de subiecto, et conceditur nobis: deinde interrogamus de negatione illius predicati, a genere illius subiecti, aut a specie, aut a differentia, aut a proprio, ut concedatur nobis: et propterea ut plurimum altera propositionum oppositarum est in parte, quod et Philosophus optimè in exemplo de clarauit: accepit enim Omnem scientiam suspensionem esse, postea, quòd Omnis medianam est scientia, et quòd Nulla medianam est suspiciosa: hoc enim concludimus, assumpta fuisse duo contradictoria, Omnem scientiam suspensionem esse, et Aliquam scientiam non esse suspensionem. Sed hæc iam de ratione ex oppositis, et per consequens de potentijs omnibus syllogisticis in medium allata sufficiant: non enim amplius de potentijs, sed de impotentijs ac defectibus peragendum erit, de petitione inquam primarij atque alijs nonnullis.

Solutio.

Nota ex Alulido Rosadis, quomodo sint interroganda propositio nes pro syllogismo ex oppositis.

Epilogus dialogi de syllogismo ex oppositis.

deinde instantia, quomodo ex ambabus affirmatiuis in tertia figura non ualeat syllogismus: quæ situmque an Topicorum liber antecedit Priora analytica. Postea euodatum, an dixerit in contextu Philosophus, Oppositiones affirmationis: an coniugationes omnes ex oppositis, uiles sint duò decim: quomodo conuadi possit, animam mortalem et non mortalem esse: atque Aristoteles in contextu dixerit, Contradictionem et non Oppositionem. His itaque expositis, ad ea quæ de petitione primarij dicuntur, declaranda ueniamus.

De eo quod est peti in principio. **Q**uod autem in principio peti & accipere, est quidem vt in genere accipiam in eo, quod est non demonstrare propositum: hoc autem accidit multifariam: namque & si non ratiocinatur, & si per ignotiora, aut similiter ignota, & si per posteriora prius: demonstratio namque & ex credibilioribus & prioribus est: horum autem nihil est peti, quod in principio: sed quoniam nonnulla quidem per se ipsa aperta sunt cognosci, quædam uero per alia: principia enim per se ipsa, quæ autem subprincipia, per alia: quando non per se ipsum cognoscibile conetur aliquis per se ipsum monstrare, tunc petit quod ex principio.

Secundum sectum secundi Priorum resolutoriorum, quod est de impotentijs syllogisticis. **D**ICEBAMVS a principio de tribus intentione esse Aristoteliam hoc in uolumine, de potentijs syllogisticis, de impotentijs, ac de nam de annexis. Postea igitur quam hucusque de potentijs pertractauit, superest ut ex consequenti agat de impotentijs: ac primò de petitione eius, quod in principio. Hæc enim magis uidetur accedere ad syllogismum rationem (et si contra syllogismum peccat, contra priores partiales definitionis syllogisticæ peccabit) quam sequentes fallaciae. Sed antequam ad contextum accedamus, querendum prius, an possit petiio eius, quod in principio, syllogismus ratiocinatus esse, simulque distinguendi modum impotentie huius, ac deinde disputandum ad quem pertinet artificiam, hoc genus expatiuntur, et deliqua considerare. An petiio primarij sit anationem, ac uerè syllogismum esse: aliquam uero nullo pacto, sed ab omni syllogismi natura penitus sciuntiam: uerum, ut hæc planiora fiant, afferenda distinctio de petitione eius, quod in principio, quam et hic ponit Aristoteles, et alij etiam nonnulli exposuere: uerum et latius, et fortasse etiam de articulariis erit a nobis in medium proponenda: quum itaque communi conceptu, ut ait Philosophus, petiio nil aliud sit, quàm aliquid in monstratorem propositum non monstrare, ita hæc a nobis erit distinguenda: aut enim quum quæsitum monstrare contentum

mihi

Distinctio modorū pe-
titionis p̄i-
cipij.

mus, easdem accipimus propositiones cōclusioni, aut diuer-
sas: & easdem, aut nomine & re, aut re tantum: & di-
uerfas etiam, totidem modis: si easdem, nullo pacto erit
syllogismus, quoniam syllogismus erat ratio, in qua sequa-
batur alterum à conclusione: si diuerfas, aut ignotiores,
aut aequè ignotas, aut posteriores conclusioni: & hoc bi-
sariam, aut secundum ueritatem, aut secundum opinionem:
hoc igitur pacto ratio constructa semper rationationis
ac syllogismi finitionem suscipiet: neque enim arctatur ad
hoc syllogismus, ut semper ex notioribus ac prioribus con-
struatur: & ex isto palam fit querentibus, aut ita hic Phi-
losophus de petitione pertractat, quā de hac agere potius
pertinet ad sophistam, quā resolutorium artificem.

Plures arti-
fias de peti-
tione primā-
p̄i pertra-
ctant.

Dicimus igitur, ut & reliquo proposito factum satis,
quod de huiusmodi petitione, pluribus in locis agendum
fuit, & ex consequenti ad plures attineat artifices: namq;
hic de ea agitur, ut petitionem syllogisticam, ac non syllo-
gisticam comprehendat, secundum ueritatem, ac secundum
opinionem: in octauo autem Topicorū de petitione secan-
dum opinionem tantum pertractatur: quod & ipse uo-
luit, dum inquit [Quod in primāp̄io autem, & contraria
quomodo petit interrogans, secundum ueritatem quidem in
resolutorijs dictum est: secundum opinionem autem, nunc
dicendum] sed in sophistis clenchiis, de petitione tantum
non syllogistica sermo fit: omnes enim fallaciae tam in di-
stione, quā extra, contra syllogismi rationem peccant, ut
aliquando declarabimus. Sed quereret aliquis, quem-
admodum de petitione secundum opinionem tantum in
Topicis agitur, aut de petitione secundum ueritatem tan-
tum non agitur etiam in Posterioribus. Dicimus, quae ad
petitionem secundum ueritatem attinebant, fuisse satis de-
clarata hoc in loco, & propterea non fuisse opus de
amplius pertractare, quod de petitione secundum opi-
nionem factum non fuerat. Vel aliter & melius, quod
de petitione secundum ueritatem, pertractatur etiam in Po-
sterioribus: totus enim laus ille, ubi de arulari agit de-
monstratione, & ubi demonstrat oportere demonstrationē
ex notioribus ac prioribus constare, totus inquam laus ille
petitioni secundum ueritatem adscribi poterit. Quid autem
sit petitio secundum ueritatem, quidue secundum opinio-
nem, quid petitio statim, quid non statim, inferius inter ex-
ponendum elucidanda erunt: nunc autem ad contextum e-
narrandum accedamus. [Quod autem in primāp̄io.] Sensus
est, si uolumus latè & secundum genus describere petiti-
onem eius, quod in primāp̄io dicimus quod petitio nūc ali-
ud est, quā non demonstrare propositum ac prolectum
problema. Appellatur autem petitio eius, quod in primā-
p̄io, secundum nonnullorum sententiam: quoniam primā-
p̄io, hoc est, propositiones, petimus, id est, tanquā con-
fessiones accipimus, & indemonstrabiles, quum tamen non sunt
tales. Aliter Philoponus, aut Alulidus Rosadis
astipulari uidetur, Petitio eius, quod in principio,
Secundus mo-
dus à Phil.
et Alu. Ros.

Dubium.

Quare sit
appellata
petitio eius
quod i prim-
ap̄io.

Primus mo-
dus. Aliter Philoponus, aut Alulidus Rosadis
astipulari uidetur, Petitio eius, quod in principio,
Secundus mo-
dus à Phil.
et Alu. Ros.

Solutio
prima.

Quare sit
appellata
petitio eius
quod i prim-
ap̄io.

Primus mo-
dus. Aliter Philoponus, aut Alulidus Rosadis
astipulari uidetur, Petitio eius, quod in principio,
Secundus mo-
dus à Phil.
et Alu. Ros.

Alia solu-
tio.

Quare sit
appellata
petitio eius
quod i prim-
ap̄io.

se habere, quā petitionem, quoniam & de hac pra-
dicatur, & de alijs etiam compluribus. [Hoc autem
accidit.] Hoc dicunt nonnulli, id est, haec petitio prin-
cipij, quae adrisariam sit, aut quum nullo pacto facimus syl-
logismum, aut si per ignotiora uelimus quaesitum mon-
strare, aut aequè ignota, aut posteriora. Alij uero
aliter, hoc inquit, Non demonstrare quadrariam dis-
trare qua-
strabiles
posuit.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Notā de
primāp̄ijs, q̄
sunt, et quis
habitus, seu
potētia co-
gnoscēs il-
la, ex primo
Posteriorū.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

Erratit Eu-
clides, qui
quarta &
quinta pe-
titiones tan-
q̄ indemo-
strabiles
posuit.

ueluti in exēplo, si a monstraretur p b, & b p c, & rursus
c natum esset monstrari per a, nūc aliud esset, q̄ a p ipsum
a monstrari. [Quod faciūt q̄ coalternas] Exemplum ponit
Philosophus mathematicū ad id monstrandū, q̄ paulo an-
tē dixerat, ac terminus ignotis explicat: uerū quod falli-
us exēplū proposuit intelligere possumus, nonnulla prae-
notā, quae dictionū sensū adaptat. Sāu igitur dignū, q̄
λαδοι, seu e q̄ distantes, uel coalternae nūc appellantur, referre
Euclide in primo elementorū, lineae rectae, quae in eadē su-
pphae collocatae, atq; in utraq; parē protractae, nō cōueni-
ūt, etiā si in infinitū protrahantur: uel ut Posidonius, Coal-
ternae sunt, quae neq; cōueniunt, neq; abuiūt in eodē plano,
sed aequales habēt p̄p̄dialares ab alterius p̄ctis in rell-
quā protractas: uel aliter, ut Geminus Philosophus, Coal-
ternae sunt lineae rectae, aequo distantes interuallo, quae nūc q̄
in eodē plano interstitiū suū cōueniunt. Hoc autē dixit pro-
pter nonnullas rectas, quae nūc q̄ in eodē plano cōadit, nec
tamē coalternae sūt, quoniam semp̄ interstitiū suū diminuūt:
sed haec suffiāt, q̄ ad definitionē coalternarū: q̄ uerō ad
exēplū Aristotelicū attinet, multi multisariam exponunt.
Philoponus nāq; hoc refert ad astronomiā quaesitū. Alij
uerō, & melius, hoc ad Geometriā referūt: Si enim, in qua-
tū, q̄ s̄bia uellet monstrare lineas aliquas coalternas esse, eō
q̄ linea sup̄ ipsas adens faceret angulos intrinsecos, & in
eadē parē duobus rectis aequales, is proculdubio primā-
p̄iū petere: quoniam si postea uellemus monstrare, lineā illā
desup̄ adentē, facere angulos duobus rectis aequales, argue-
renus hoc, eō q̄ lineae ille coalternae fuerāt, ueluti in prio-
elementorū ostenditur nono ac uicimo theoremate: hi itaq;
p̄ onit quod in primāp̄io, quoniam lineas monstrant coalter-
nas eē, quoniam sunt coalternae. Alij, & melius adhuc,
Alulidus Ros. Si in q̄, aliq; deducēs ad incommōdū, uellet
p̄ secū dū ac triasimū primū theoremate demonstrare lineas
quaspiā coalternas eē, is proculdubio petere, quod in prin-
ap̄io: tri angulū enim habere tres angulos aequales duo-
bus rectis, p̄ coalternas lineas demonstramus, quare accidit
coalternas ostendi per coalternas, quod & arculus est &
petitio eius, quod in primāp̄io: de uelut autem, quā Aluli-
dus s̄iat, talis est, Si recta supra rectam adēs, angulos ex
eadem parē aequales fecerit, ille lineae erunt e q̄ distantes,
& coalternae: quia si non, conuēret igitur, dum protrahū-
tur in rectum: & propterea causabitur in eo conuēsu trian-
gulus, aut anguli aequales duobus rectis, quod absurdum, ac fieri
nequit: sed si iterum uellemus monstrare, hoc esse impossibile,
per coalternas utiq; ostendē-
dum foret: & ita coalternae per coalternas monstrarentur,
quod est petere ac arculus facere: & propterea dixit Phi-
losophus in contextu [latent enim ipsi seipsos, talia ac-
cipientes, quae non est possibile monstrare non existentibus
coalternis] neque enim monstrare unquam poterimus
angulos trianguli aequos esse binis rectis, nisi conuēserit
mus lineas prius effia coalternas. [Quare accidit] Quare
inquit Aristoteles, si talem exererimus demonstrationem,
nūc amplius monstrabimus (quemadmodum & in Posteri-
oribus dicitur) q̄ si est hoc, quod est hoc: sed hoc modo &
omnia fialē monstrabuntur, & unumquodque etiam per
se erit cognoscibile, ac primum primāp̄ium: namque quum
conclusio & propositiones in unum ueniant, non poterit
aliquid quaesitum esse, quod propositio ac primāp̄ium ea-
tiam esse non possit: quare quum primāp̄iū omne sit per se
cognoscibile,

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expō Phi-
loponi ad
exemplum
Philosophi.

Expositio
Philoponi
sup his uer-
bis, Aut con-
uertuntur,
aut inest al-
teri alteri.

co gnoscibile, sequitur omnia fore per se cognoscibilia: qđ
absurdissimum. Ex hoc dicunt nonnulli, planum esse, pe-
titionem eius, quod in principio, idem esse aralarum mon-
stratiōis: differre tamen propere, quod in aralarum mon-
stratiōe omnia per se inuicem ostenduntur, in petitione ue-
ro non tantum: et iterum, quoniam in aralo planum est
huc, idē esse terminos omnes equiuertibiles esse, in petitione uerō, mi-
am aralarum nime. Ego autem hęc multis et alijs differentijs differ-
ri monstra- re arbitror: namque hęc syllogismatio destruitur, ibi ser-
uatur: hic quedam problemata peti possunt, que ibi mi-
nime: sed hęc sufficiant in proposito.

Si igitur obscuro existente, quod
a inest ipsi c: similiter autem & quod
ipsi b, peteretur a inesse ipsi b: nōdum
clarum, si quod in principio petitur:
sed planum, quod non demonstrat:
non enim est principium demonstra-
tionis, quod similiter obscurum: si ta-
men b ad c, ita se habet, ut idem sint,
aut uidelicet conuertuntur, aut inest
alterum alteri, petitur quod in princi-
pio: monstrare enim posset per illa,
quod a inest ipsi b, si conuertuntur:
nunc autem hoc prohibet, sed non
modus: si uerō hoc faceret, quod di-
ctum est, faceret utique, & conuerte-
ret per tria.

Hinc uult monstrare, quomodo in unaquaque figura
fiat petiō eius, quod in principio, et ante alias in pri-
ma: et inquit, si questum, Omne c a, ignotum extiterit, et
maior insuper propositio, Omne b a, consimiliter ignota fu-
erit, et accipiamus a b propositionem similiter ignotam,
construētes syllogismum in prima, hunc in modum, O
mne b a, omne c b, omne c a: non est planum an fiat pe-
titiō eius, quod in principio: quoniam dubitamus an a b
propositio possit aralarum monstratiōe ostendi, per a c
conclusionem cum minore: est enim ambiguum, an b et c
conuertantur: quod si manifestum fiet, planum etiam erit,
petitiōnem effici: sed nunc tantum clarum est, monstrati-
onem nullam fieri, quoniam a b propositio, que similiter
est obscura conclusioni, non potest esse principium ac pro-
positio in demonstratiōe ista. Hoc est ergo, quod uoluit,
dum ait: Si igitur obscurum existens quod a inest ipsi c: si-
militer autem et quod ipsi b, peteretur a inesse ipsi b, non-
dum clarum, si quod in principio petitur, sed planum qđ
non demonstrat: non enim est principium demonstratiō-
nis, quod similiter obscurum. [Si tamen] Si uerō, inquit,

Expositio
Philoponi
sup his uer-
bis, Aut con-
uertuntur,
aut inest al-
teri alteri.

co gnouerimus a et b sibinuicem aut eadem esse, aut con-
uertit, aut alterum inesse alteri, tunc petitur, quod in prin-
cipio: sed hic contextus a uarijs diuersimodē exponitur.
Philoponus namque uult, quod dum inquit [aut uideli-
at conuertuntur, aut inest alterum alteri] exponat id,
quod supra dixerat [si b et c a, ita se habet, ut idem sint]
ut sensus sit, Dum b et c eadem fuerint, hoc est, aut con-

uertuntur, ueluti homo et risibile: aut inest alterum al-
teri, quemadmodum gaudium et letitia: et enim intelligi
uolo eadem esse. Alij uerō aliter [ut eadem sint] hoc
est, nomine et re: ut bonum boni est causa, et iterum bo-
num boni est causa [aut conuertuntur] hoc est, eadem sunt
re, non autem nomine: ueluti ensis et spatia: sunt enim
hęc polyonyma [aut inest alteri alteri] hoc est, conuertun-
tur secundū consequentiam, non autem secundum signifi-
catum: ut homo et risibile: sic enim si maior propositio i-
talem ignota fuerit, quemadmodum et conclusio et mi-
nor, conuertatur uniuersaliter, poterimus per conclusionē
cum minore maiorem eodem pacto monstrare quodammodo
per aralarum: uerum quia ignotum est b et c conuerti,
aut eadem esse, ideo talem aralarum non possumus facere:
hoc ergo est, quod uelut petitionem eius, quod in prin-
cipio, non autem modus syllogisticus: namque et secundum
modos tales syllogismorum potest petitiō fieri: quare si
hoc faceret quispiam, et maiorem construeret ex terminis
conuertentibus [faceret utique, quod dictum est] hoc est, pe-
teret quod in principio [et conuerteret per tria] id est, tri-
pliam faceret aralarum: primo, ex a et b concludens c: se-
cundo, ex c et b colligens a: tertio, ex c et a inferens b:
uel per tria potius, hoc est, per tres terminos. Sed que-
reret aliquis, quomodo si termini fuerint equiuertibiles,
sequatur fieri petitiōnem eius, quod in principio: si enim
hoc esset, sequeretur demonstratiōnem omnem petitiōnem
facere, quod per absurdū. Respondeo, quemadmodum et Phi-
loponus inuit quod petitiō non fit, eō quod ratio hęc
ex conuertibilibus constat: sed quoniam maior propositio ac
conclusio sunt equē ignote: et propterea aliquando pe-
titiō fit iuxta maiorem, aliquando iuxta minorem: quem-
admodum statim in sequenti exemplo uidebimus: sed pri-
us exemplum notum ponamus præcedentis complicatiō-
nis, Omnis uoluptas bonum, omnis letitia uoluptas, omnis
letitia bonum: quia enim letitia et uoluptas sunt idem
et conuertuntur, fit manifesta petitiō iuxta maiorem.

Consimiliter autem & si accipe-
ret b ipsi c inesse, itidem obscurum ex
istens: & si a ipsi c, nondum quod a
principio, sed non demonstrat. Si ue-
rō idem sint a & b, aut eō quod con-
uertuntur, aut eō quod ex b sequitur
a, quod a principio ob eandem cau-
sam: quid enim potest, quod ex prin-
cipio dictum nobis est: quod per se ip-
sum monstrare, quod non per se ipsum
manifestum: si igitur est in principio
peti, per se ipsum monstrare, quod non
per se ipsum manifestum: hoc autem
est non monstrare, quando quum si-
militer obscura sint, id quod monstra-
tur, & id per quod monstrat: aut eō
quod eadem eidem, aut eō quod idem
eisdem inest, accipiat. In media quidē
figura

Expo ali-
orum.

Dubitū, quō
propter ter-
minos con-
uertibiles fiat
se p petitiō
primā p.
Solutio, qđ
fit petitiō,
nō propter
conuertibili-
tate, sed quā
sunt equē
ignote pro-
ponēs et
conclusio.

figura & tertia, utroque modo contin-
gere posset peti quod in principio: in
prædicatiō autem syllogismo, & in
tertia, & prima: quando autem negati-
uæ, quum eadem ab eodem & non si-
militer ambę propositiones. Cōsimili-
ter uerō & in media, propterea quod
termini non conuertuntur secundum
negatiuos syllogismos.

Nunc exponit, quomodo iuxta minorem possit eti-
am peti quod in principio, inquit, Si b c minor, et a c
conclusio, eodem modo fuerint obscure: et ignotum exte-
rit, an a et b conuertantur, nondū petimus quod a prin-
cipio, sed planum quod demonstratiō non fit: in autem ma-
nifestum extiterit a et b conuerti in se, uel se inuicem
consequi, iam clarissima fiet petitiō ob eandem causam,
quam et supra retulimus: puta in exemplo, Omne hone-
stum utile, omnis temperantia honestum, omnis temperan-
tia utile: efficitur autem in hoc petitiō iuxta minorem, et
non iuxta maiorem: namque equē ignotum est, omnem
temperantiam esse honestum, et omnem temperantiam
esse utile, si concedatur honestum et utile idem signifi-
care, aut sibinuicem conuerti. [Si igitur peti in principio] Po-
stquam superius lateat monstrauit, quomodo petitiō fi-
at in prima figura, ostenditur, quomodo etiam efficiatur et
in secunda et in tertia, ea repetit, que superius fuere
declarata, inquit, Si igitur peti est monstrare aliquod
questum et altera propositionum similiter ignota sunt.
[eō quod eadem] hoc est, et maior et medius terminus
idem existentes in maiore propositione, insunt eidem mi-
nori extremitati, medius in minore, maior in conclusione:
[aut idem] hoc est, maior extremitas, quum minor et me-
dius conuertantur: [inest eisdem] hoc est, medio in maiore
propositione, et minori in conclusione, insunt eidem, petitiō
talis est, in media ac secunda figura, et tertia, utroq; mo-
do: et quum eadem insunt eidem, et quum idem eisdem,
peti posset, quod in principio, subaudiatis, quemadmo-
dum in prima figura efficiatur. Sed in hoc tantum est
differētia, quod in prædicatiō atque affirmatiōe syllo-
gismo petitiō fit in prima ac tertia figuris tantum: secun-
da enim non concludit affirmatiuum questum: et est ite-
rum differētia in negatiuis prime secunde ac tertię fi-
gure: quoniam in prima ac secunda potest et maior et
minor accipi ignota, hoc est, potest et secundum maiore,
et secundum minorem fieri petitiō: in tertia uerō [quum
eadem ab eodem] hoc est, secundum minorem ignota non
fit petitiō: sed quum idem ab eisdem, id est, secundum ma-
iorem tantum, et non similiter secundum ambas propo-
sitiones: et hoc, quoniam non conuertuntur negatiue con-
clusiones tertię figure, quum sint negatiue in parte, ut ex
his iam altera propositione possumus alteram concludere.
Quod autem dicitur [consimiliter uerō et in media]
referendum est, inquit Philoponus, ad superiora, ut sit sen-
sus, quemadmodum negatiue petuntur in prima, consimi-
liter et in media, hoc est, et maior et minor: quoniam
ab auerri.

Nota diffe-
rentiā inter
secundā et
tertiā figu-
rā in secun-
da petitiōe
principij.

Nota locū
hunc diffi-
lē aliter a
Græcis ex-
poni, aliter
ab auerri.

in his conclusio potest esse uniuersaliter negatiua, que uti-
que conuerti possit: sed in tertia nulla concluditur uniuersa-
lis, ut planum est: et propterea non potest utraque propo-
sitionum peti: aliter possemus et hoc referre ad ea,
que consequenter dicuntur, ut sensus sit [Consimiliter ue-
rō et in media] hoc est, itidem fiet etiam in secunda fi-
gura, et quando subaudiatis, conclusio extiterit negati-
ua in parte: tunc etenim neque in ipsa fieri poterit petitiō,
per conclusionis conuersionem: uerum simpliciter in pri-
ma ac secunda figura, utraque propositionum petitur:
quoniam uniuersales in his concludi possunt, que omnes
conuertuntur: et hunc quidem locum distillimum ita ex-
posuere Græci enarratores. Scdūs uerō Alulidus Rosa

Expo Ali-
udi Ros.

dis, atque alij nonnulli, uolentis in affirmatiuis syllogismis
utraque propositionem esse ignotam: in negatiuis autem,
alteram tantum, puta negatiuam: propterea quod negatiua
nunquam potest construi ex terminis conuertibilibus, quum
termini conuertibiles semper in se habeant, ut unus de
altero semper prædicatur affirmatiue. Sed pax istorum, si
perior enarratio magis mihi placet, ac magis contextui
uidetur conuenire. Ceterum, quod facilius obscurissima
uerba hęc contextus possumus intelligere, exponamus,
quomodo in quacumque figura secundum quosque modos
fiat petitiō eius quod in principio: sic enim erunt omnia
plana. Primum itaque a prima exordiamur, sequentes
doctrinam Ioannis Philoponi: si igitur equē ignotum sit,
Omne c esse b, quemadmodum et omne c esse a, et a b
fuerint termini conuertibiles, fit petitiō secundum mino-
rem in primo modo, sic, Omne c b, omne c a: si enim qui-
spiam non concederet conclusionem, nec minorem etiam
concederet, quum sint equē ignote ex supposito: accipit i-
gitur in ratione hac eadem, puta, medium ac maiorem
extremitatem, que eadem sunt, de eadē minore extremita-
tate: mediū, de minore in minore proponē: maiore uerō,
de eadem in conclusione. Rursus accipiamus idem de eif-
dem, faciētes petitiōnem iuxta maiorem propositionem:
sint itaque a b, et c a equē ignote, et b c conuertantur:
tunc ratio, Omne b a, et c b, et c a, petet maiore: qui enim
non concedit a inesse ipsi b, concedet inesse ipsi b,
quum b et c sint eadem, aut conuertibilia ex supposito.
Et de uniuersaliter quidem affirmatiua, hunc in modum,
Sed de negatiua quoque idem monstremus, accipientes
prius idem ab eisdem, et faciētes minorem conuertibi-
lem, ac maiorem petentes, hunc in modum, Nullum b a,
omne c b, nullum c a: qui enim non concedit a inesse nulli
c, nec idem hoc etiam concedet inesse nulli b, quum b et
c conuertantur in minore: fit itaque petitiō iuxta maio-
rem: sed iterum accipiamus eadem ab eodem, ut minor
petatur, et fit maior ex terminis conuertibilibus, Omne b
a: deinde addatur minor, Nullum c b: sed dicit aliquis com-
plicationem esse inutilem: Respondeo, quod ita est: sed si
minorem ac maiorem terminis conuerterimus, fiet utique
utilis: puta, Nullum b c, omne a b: potest enim hoc fieri,
quum a et b ijdem aut conuertibiles sint: concludimus i-
gitur, Nullum a c: quare et Nullum c a, et ita petitiō fa-
cta fuit iuxta b c: qui enim non concedit a inesse nulli c,
nec c concedit inesse nulli b: quare ex conuersione mon-
strata fuit petitiō hoc in loco: Atque hęc de secundo mo-
do. Sed et in tertio fit petitiō ad affirmatiuam in par-
te concludendam, puta accipiendo eadem de eodem ex
maiore

Quomodo
fit petitiō
in uniuersa-
li affirmati-
ua concludē-
da in primo
modo prime
figure.

De uniuers-
ali negati-
ua in secun-
do modo pri-
me quo fit
petitiō.

De partia maiore conuertibili cum minore aequè ignota, Omne b a, leri affirma. Aliquod c b, Aliquod c a: fit enim petitio iuxta minorem: tui in ter= qui enim non concedit a inesse ipsi c, nec b etiam concedet tito.

in esse eidem c. Si uerò acciperimus idem de eisdem pe= tentes maiorem, & minorem assumentes conuertibilem, accidet maiorem propositionem in prima figura fieri se= eundum partem, & ita complicationem inutilem: si enim b c eadem sint, minor erit uniuersalis cum maiore in parte, Aliquod b a, omne c b: sed utriusque terminis in seipsas conuersis, iam fiet utilis coniunctio, Omne b c, Aliquod a b, Aliquod a c:quare & Aliquod c a, si itaque petitio iuxta b a maiorem: qui enim non concedit a inesse aliaui c, neque b concedit inesse aliaui a: sed hic monstrata fuit petitio per conuersionem: & in tertia quidem prime com= plicatione, hunc in modum. Sin autem in quarta ueli= mus aliquam propositionum petere, nihil prorsus facie= mus: aut enim idem ab eisdem, & minorem accipimus conuertibilem, & propterea uniuersalem affirmatiuam cum maiore negatiua in parte, Aliquod b non est a, oē c b: aut eadem ab eodē, ut maior sit uniuersaliter affirmatiua cum minore negatiua in parte, Omne b a, Aliquod c non est b. Verum nec sic, nec illo modo, utilis fit coniunctio in prima: sed neque per conuersionem concludere aliquid poterimus, quam negatiua in parte nullo modo conuertatur: quemadmodum in priori uolumine disputatum fuit: ac de prima quidem figura hec, & tot. Monstremus autem idem hoc fieri posse in secunda, ac primo in primo modo concludentes uniuersaliter negatiuam. Si igitur accipiamus eadem ab eodem, fidentes minorem conuertibilem, & petentes maiorem, Nullum b a, omne c a, nullum c b: qui enim non concedit c inesse nulli b, non concedet e tiam a inesse nulli b, quem c & a sint eadem in minore. Si uerò assumamus idem ab eisdem, arguentes ex maiore conuertibili, cum petitione minoris, Omne b a, nullum c a, nullum c b, nondum manifestum est factam fuisse petitionem, nisi per conuersionem: si enim a nulli c, & c nulli a:quare qui non concedit c nulli b, neque c nulli a concedet: quum b & a sint idem. Sed fit & negatiua in parte in monstratiōem proposita, & fit a b maior propositio, ex conuertibilitibus: a c uerò minor aequè ignota conclusioni, tunc ita fidentes, Omne b a, Aliquod c non est a, Aliquod c non est b, minorem petemus: qui enim non concedit b non inesse aliaui c, neque a concedet non inesse aliaui c, quum a & b ex presupposito sint eadem, fit autem petitio iuxta minorem: si uerò minor a c fit ex conuertibilitibus, & maior a b fit aequè ignota, non fiet petitio: quoniam in secunda figura non potest maior esse in parte: & iterum, quoniam particularis negatiua non conuertitur: puta in exemplo, Aliquod b non est a, omne c a, nihil sequitur ex maiore in parte, in secunda figura. Rursus in tertia primo modo, si eadem de eodem accipiamus, hoc est, maiorem ex conuertibilitibus, cum minore aequè ignota, petemus minorem, Omne c a, omne c b, Aliquod b a: qui enim non concedit a aliaui b, neque b concedet omni c inesse: quoniam c & a sunt eadem ex presupposito: si enim conuertatur, Omne c b, fiet Aliquod b c. Si uerò, si accipiat [idem de eisdem] hoc est, maior aequè ignota cum minore ex conuertibilitibus, Omne c a, omne c b, Aliquod b a, idem ostendetur maiore conuersa, qui enim non concedit a inesse aliaui b, non concedet etiam c

Nō fit syllogismus in quarto modo prime de particulari negatiua.

Quō fit petitio in secunda figura in modo uniuersali.

Nota de negatiua in parte an possit fieri syllogismus in secunda in quo fit petitio.

Quō fit petitio in tertia figura.

in esse aliaui a, quum c et b conuertantur in minore. Quōd si animus extiterit monstrare negatiuam in parte, si accipiat [idem ab eisdem] hoc est, maior aequè ignota cum minore ex conuertibilitibus, peti poterit maior: aliter uerò nullo pacto, propterea quōd negatiua in parte non conuertitur. Si uerò aliquis pro negatiua in parte uniuersaliter negatiuam acciperet, non peteret in principio, sed supra principium, ut planum est: uniuersalis enim particulararem continet. Ex his ita longa digressione enarratis, iam diluendum est, quomodo contextus exponendus sit: ait enim, quōd in secunda ac tertia figura, subaudias ut in negatiuis complicationibus, potest petitio fieri tam secundum maiorem, quam secundum minorem, quemadmodum & in prima faciebamus: sed differunt inter se, quoniam secunda nullas concludit affirmatiuas: sed si in affirmatiuis fit petitio, aut in prima efficitur, aut in tertia: si uerò syllogismi extiterint negatiui, non fiet in tertia utroque modo petitio, hoc est, tam secundum maiorem, quam secundum minorem: nam quum eadem accipiuntur ab eodem, id est, maior consistit ex conuertibilitibus, non fiet minoris petitio: & ob id utraque non similiter peti possunt in tertia: & fortasse etiam in secunda idem fiet, si syllogismi partialares extiterint, ut quōd termini ac propositiones negatiue in parte conuerti non possunt, ut declaratum est.

Est autem in demonstrationibus quidem secundum ueritatem sic se habentia: in dialecticis uerò, secundum opinionem.

Quoniam petitio eius, quod in principio, non solum uariatur secundum figuras ac modos, immo & secundum subiecta: postquam superius exposuit, quomodo secundum figuras uarietur, exponit in presentia, quomodo etiam distinguatur secundum materias, inquit, aliam esse secundum ueritatem, aliam secundum opinionem: ac secundum ueritatem quidem, inquit Simplicius in Theta naturalis auditis, trisariam: primum ac manifestè, quum statim propositum accipimus: ut si uellemus monstrare, falsum esse, Aliquod bonum non facere homines bonos, & subito dicemus, Omne bonum bonos facit, petere ueritatem secundum ueritatem. Secundò petitur id, quod in principio, non ita planè, sed secundo in alia quaestio, que per propositum monstratur: ueluti si uellemus monstrare, Triangulum habere tres aequales duobus rebus, et acciperemus tanquam notum, Quadranguli angulos aequialere quatuor rebus. Tertio fit petitio, quum duobus existentibus, que conuertantur, & aequè sint ignota, unum accipiamus in monstratiōem alterius: puta, si queramus, an diameter sit costae commensurabilis, & accipiamus costam diametro, petimus, quod in principio: & secundum ueritatem quidem hunc in modum. Secundum uerò opinionem, ut Aristoteles in octauo Topicorum, quinque modis: ubi scias, quod nonnulla & secundum ueritatem, & secundum opinionem peti possunt: unde & quā modi petitionibus utriusque deseruiūt: petimus igitur primo id, quod in principio, secundum opinionem accipientes idē quod monstrari

Tribus modis fit petitio prima: secundum ueritatem, ex octauo Topicorum.

Petitio prima: secundum opinionem, fit quinq; modis, octauo Topicorum.

monstrari oportet, aut eius polyonymum ac multiuocum: secundo, si quod particulariter, uniuersaliter accipiamus: tertio, si retrouersum, quod uniuersaliter, particulariter: quarto, si quod coniunctè, diuisim ac seorsum: quinto, si consequentium seimiam ex necessitate alterum. Tot modis autem & contraria peti dicuntur, quemadmodum ibidem narrat Philosophus. Sicut uerò dignum, ueluti & Alulidus Rosadis inquit, quod nonnulli artifices fugunt Petitionem eius quod in principio, aliqui uerò admittunt: De monstrator enim ueram reijcit petitionem omnem, non autem omnem secundum opinionem: Dialecticus uerò utraque refugit. Sed Litigiosus & fortasse etiam Orator ac Rhetor, utraque admittit, & secundum ueritatem, & secundum opinionem. Verum de his iam plus satis. Possemus & numerum petitionum ponere secundum utramque figuram, sed hoc ex supra amotatis iam perquam facile factum est: namque in prima sunt sex: in secunda totidem: in tertia uerò nouem. Superest autem ut breui enumeratione concludamus, que in hoc pertractata sunt capitulo. Primum itaque inuentionem esse diximus ac in potentis syllogisticas pertractare, curque primum de petitione egerit, causam adscripsimus: deinde monstrauimus, an petitio sit ratio: ad que artificem pertinet de petitione consideratio, an de petitione aliaui in Posterioribus agatur: quare ita numeratur Petitio eius quod in principio: que sunt prima principia, quomodo cognoscantur, quodque nonnulli ea negant, quodque etiam alij ea demonstrare conentur: quod male Euclides nonnulla adseruit theoremata in petitionum loci: que sunt coalterna secundum Euclidem, que secundum Posidonium, que secundum Geminum Philosophum: quomodo intelligendum exemplum Aristoteliam de coalternis, quod que petitio differat à circulari monstratiōe. Soluta deinceps dubitatio, an demonstratio non petat. Postea expositum, quomodo in utraque figura secundum modum unumquemque: si at Petitio eius quod in principio: quot modis secundum ueritatem, quot secundum opinionem, ac etiam quot petantur contraria: qui petitiones reijciant, quare ipsi utantur: ac deinceps in summa quot petitionum modi. Sed his expositis, iam ad secundam impotentiam enarrandam accedamus.

Didit Alulidus Rosadis notandum.

Numerus petitionum in tertia figura in syllogismo primus.

De eo quod est, Non penes hoc.

ON penes hoc autem accidere falsum, quod plerumque in rationibus consueuimus dicere. Primum quidem est in syllogismis ad impossibile, quando ad contradictionem fit huius, quod monstrabatur ea, que est ad impossibile.

Consentaneum fuit, impotentias, que contra priores definitionis syllogismi particularis peccabant, anteponeere ijs que contra posteriores: & propterea non immeritò Philosophus prius egerit de Petitione eius quod in principio: mox tractaturus de eo, quod est, Non penes hoc: de impo-

tentia igitur ista fermonem impresentia habituri, prius de more nostro nonnulla querenda in medium proponemus: ac primum, an impotentia hec syllogismi rationem suscipiat: subinde uerò, ad quem artificem pertineat, de ea pertractare, quare sit ipsius usus: ac deinceps, an idem sint, an uerò inter se dissideant Non causa ut causa, & Non penes hoc. Non penes hoc igitur, quod Græci τὸ ἀποκατασκευαστικὸν appellant, nullo pacto syllogismi definitionem admittere dicendum est: namque Non penes hoc fit in syllogismo ad incommodum de ducentibus, quos superius syllogismi definitionem suscipere negauimus: quare, neque impotentia ista pacto aliquo in syllogismi ratione consuebitur. Preterea, si rationem, in qua fit Non penes hoc, syllogismi dicamus, sequetur Non penes hoc non esse Non penes hoc, quod absurdissimū: si n. ex premis propositionibus necessario sequitur talis conclusio, & eò quod tales propositiones sunt, non fiet Non penes hoc: quoniam Non penes hoc, eam syllogisticè rationis partialam destruit, quā dabamus conclusionem sequi, eò quod hec sint: quæ admodum de Non causa ut causa dicebat Aristoteles in Elenchis Sophisticis. Et propterea, quum impotentia hec rationem destruat syllogisticam, addimus, duobus in locis fuisse pertractandū de eo quod est Non penes hoc: & hec in Prioribus Resolutorijs, & in Sophisticis etiam elenchis: & in Prioribus quidem Resolutorijs latius, ut contra simpliciter syllogismum peccat: presertim uerò in Elenchis Sophisticis, ut dialectico ratio: ad uerum: quapropter, diuersis etiam nominibus fuit impotentia hec nuncupata hic & ibi: quoniam sub diuersis considerationibus considerabatur: hic enim Non penes hoc esse dicimus, siue ratio ipsa probabilis appareat, siue etiam sit manifestè non concludens: ibi uerò tantum Non causa ut causa esse dicitur, quum ratio aliquam probabilem evidentiam habuerit: et ob hec differre hec inter se dicimus sub his rationibus considerari: si uerò eodem modo utraque accipiantur, siue ambo latius seu presertim, utraque proculdubio eadē penitentia censenda sunt, Non penes hoc, & Non causa ut causa: quod & Arabes optime significarunt impotentiam istam Non causam ut causam uocantes, quam Philosophus appellat Non penes hoc. Si uerò quilibet de utilitate impotentia huius quereret, responderemus, quemadmodum & Leui Gersonis, ac nonnulli alij inquirunt, utilem hanc esse contra sophisticas distubationes, ne fortasse aliquando crederetur ex ueris propositionibus falsam conclusionem colligi posse: aut si conclusio quepiam per impossibile deducatur, ignoremus iuxta quam hypothesein concludatur conclusio illa: & tandem utilis est speculatio hec ad passionem, proprietatesque syllogisticas dignoscendas: sed iam ad contextum enarrandum accedamus: ait itaque, accidere Non penes hoc, quod plerumque consueuimus dicere in rationibus ac disputationibus, primum ac propriè & uerè est in syllogismis ad impossibile: quando fit ad contradictionem illius, quod monstrabatur deducione ad impossibile: puta in exemplo, Dico omnem coruum esse nigrum: si enim hoc non est uerum, sit ergo suum oppositum, Aliquis coruus non est niger, omne uolatile est album: omnis coruus uolatile, omnis nis igitur coruus album: sed hoc est impossibile: quare et suppositū, Aliquem uidelicet coruum non esse nigrum: dicit itaque simul disputans, falsum quidem esse, Omnem coruum

Non penes hoc, non reatipit definitionem syllogismi.

Nota causa, quare hic et in Elenchis fuerit pertractatum, de Non penes hoc, & Non causa ut causa.

Nota fit utilitas huius impotentia syllogisticae Non penes hoc.

corum esse album : non tamen hoc sequi penes suppositionem, dicentem, Aliquem corum non esse nigrum: est ergo Non penes hoc, penes contradictionem illius, quod monstrabitur per deductionem ad incommodum.

Neque enim qui non contradixit, dicit quod est Non penes hoc, sed quod falsum aliquid positum fuit eorum, quæ prius, neque in ea quæ monstrat : non enim ponit, quod contradicit . Amplius autem, quando sublatum fuerit aliquid ostensiuè per a b c, non est dicere, quod Non penes positum, factus est syllogismus : namque Non penes hoc fieri tunc dicimus, quando sublato hoc, nihil minus concludatur syllogismus, quod non est in ostensiuis: sublata enim positione, neque ad hanc erit syllogismus. Manifestum igitur, quod in iis, quæ ad impossibile, dicitur Non penes hoc: & quando ita se habeat ad impossibile, suppositio, quæ à principio: vt & existente, & non existente hac, nihil minus accidat a impossibile.

Reddit rationem, quare Non penes hoc semper sit in deductionibus ad impossibile : quoniam, inquit, ibi tantum possumus dicere Non penes hoc, ubi facta fuerit contradictio aliqua: quemadmodum fieri consuevit in deductionibus, in quibus semper oppositum que sit supponimus : si igitur nulla facta fuerit contradictio, non dicimus conclusionem sequi Non penes hoc, sed potius conclusionem esse falsam, quoniam præmissarum propositionum aliqua falsa existerit : et propterea, neque in ostensiuo etiam ratio dicitur fieri Non penes hoc: quoniam in ostensiuis monstracionibus, nunquam aliquis ponit ac supponit, et tanquam concessum accipit id, quo contradicit quæ sit in monstracionem propositio. [Amplius autem.] Alia ratio, quæ monstrat in ostensiuo ratio dicitur fieri non posse Non penes hoc: quoniam Non penes hoc fieri dicimus, quando nihil minus talis sequatur conclusio, quam proposuimus in monstracionem, quam fuerit suppositio sublata, quam quando posita sit: si itaque in ostensiuis ratio dicitur fieri non posse, planum, quod neque in his fiet Non penes hoc : quum namque sustulerimus positionem, seu admissam aliquam propositionem, neque ad hanc conclusionem concludendam fiet syllogismus, quod rationem perimit eius, quod est Non penes hoc: quare manifestum, quod in solis deductionibus efficitur Non penes hoc: et quum suppositio, quæ accipitur ad impossibile concludendum, iam à principio eiusmodi sit, ut siue hæc ponatur, siue perimatur, nihil minus sequatur impossibile determinatum.

Qui igitur manifestissimus est eius,

quod est, Non penes positionem esse falsum : quando à suppositione incoiunctus sit à medijs ad impossibile syllogismus, quod dictum est & in Topicis : Non causam enim vt causam ponere, hoc est, vt si volens monstrare, quod diameter est incommensurabilis, argueret Zenonis ratione, quod non est moueri, & in hoc deduceret impossibile : nullo namque modo nullibi continuum est falsum dictioni, quæ à principio.

Secundum binos, inquit, modos efficitur Non penes hoc, quorum unus manifestissimus est, quando syllogismus et conclusio, quæ per impossibile monstratur, sit incoiuncta à medijs et propositionibus à suppositione, hoc est, quando suppositio iam concessa et media, id est, propositiones concludentes talem conclusionem ad impossibile deducendo sint incoiunctæ, neque terminum aliquem communem retinentes. Manifestissimum autem, inquit Alulidus Rosadis, modum istum nuncupauit, quoniam nemo firmè, aut pauca reperitur, qui ab huiusmodi obratio dicitur decipiantur, uel aliter manifestissimum, quia unusquisque facile potest cognoscere conclusionem non sequi penes suppositionem admissam. [Quod dictum est et in Topicis.] Topica uocat Sophisticos Elenchos, nec immerito: ibi enim traduntur obratio dicitur loca, quemadmodum et in antecedentibus uoluminibus, dialecticorum syllogismorum: est autem τὸ πρῶτον seu locus, referente Alexandro ex autoritate Theophrasti Philo Sophi, principium uel elementum, inscriptione determinatum, singularibus uero indeterminate: quoniam igitur et Sophistarum fallaciarum loca quidam tales sunt, non iniurià et Sophisticis Elenchis Topica nuncupantur. Adde, quod quemadmodum Priora ac Posteriora in unum rediguntur librum, et ambo Analytica seu Resolutoria nuncupantur: ita et Topica et Sophisticis Elenchis, et utraque Topica uocari possunt: uelut ad aliam libelli de Elenchis Sophisticis inuuit Aristoteles. Si uero quispiam quæret, cur in Topicis in octo uoluminibus non pertractauerit de eo, quod est, Non penes hoc : quemadmodum de Petitione eius quod in principio. Respondemus, factum hoc ideo fuisse, quoniam omnes impotentie, quæ sunt Non penes hoc, rationem syllogisticam destruant, quod Petitione non fiat. Quod si obijciat Philosophum dicentem in Elenchis de Non causa ut causa : ergo irrationabiles quidem simpliciter non sunt huiusmodi rationes, ad propositum autem irrationabiles. Respondemus, si rationes istæ, ueluti supra etiam diximus, accipiantur, ut syllogismum construant, non appellantur Non penes hoc, neque Non causa ut causa : quoniam hoc nomine tantum assentur, quum non arguunt, eo quod hæc sim : quod de ratione fuerat syllogistica. Aut in Topicis istud asseruit, hoc est, in octauo Topicorum, ubi de Falsa ratione, de Petitione eius quod in principio, et de eo, quod est, Non penes hoc, nonnulla summam pertractat. [Vt si uolens monstrare.] Exemplum ponit

Noti primū modū, quo fit Non penes hoc: et est, quādo suppositio est incoiuncta ad media, ex quibus conclusio deducitur.

Topica, id est Sophistica Elenchi: et quare sic apellati.

Dubiū, quare non pertractauerit in Topicis de hac falsa seu impotentia syllogistica. Solutio.

Instantia. Solutio.

nit eius quod est, Non propter hoc: quum termini sunt incoiuncti, quemadmodum, inquit, si quis deductione ad incommodum monstrare uellet, diametrum esse incommensurabilem esse, et ita faceret, si non est uera conclusio hæc, sit ergo oppositum: igitur diameter est commensurabilis: quæ si ita est, sequitur motum dari, quod fieri nequit : namque si diameter est commensurabilis, et quodcumque mouetur, prius mouetur super dimidium spatij, quam supra totum, et prius supra dimidium dimidij : et ita in infinitum, si aliquid mouebitur, continget infinita pertransiri. falsum est igitur motum dari, ergo et suppositum falsum erit, diameter uidelicet commensurabile esse: factum est igitur Non penes hoc in terminis incoiunctis, ut planum est. Appellat autem rationem hanc de motu, rationem Zenonis, quoniam Zenon Elates Philosophus, qui ob disputandi acrimoniam ἀποτὸ πρόγλωσσος etiam nuncupatus est (Vnde de eo Timon Philistius, ἀποτὸ πρόγλωσσου λέγει δὲ εὖος ὄντα ἐλατταδὸν ζῴωνος) quatuor præcipue rationibus atque argumentis motum non esse, monstrare credidit: quemadmodum in Zeta naturalis auditis narrat Aristoteles: inter quas et ea connumeratur, quam uocauerat Achillem.

Zeno Elates de motu.

Alius autem modus, si continuum sit impossibile suppositioni, non tamen propter illam accidat: hoc enim contingit fieri, & sursum & deorsum accipienti continuum: vt si a ponatur ipsi b inesse, b autem ipsi c, c uero ipsi d: hoc autem sit falsum b inesse ipsi d: namque si ablato a, nihil minus inesset b ipsi c, & c ipsi d, non esset utique falsum propter suppositionem, quæ à principio: aut rursus, si quispiam sursum acciperet continuum, vt si a ipsi b, e uero ipsi a, & f ipsi e, falsum esse posset f inesse ipsi a. namque & sic nihil minus esse posset impossibile, sublata suppositione, quæ à principio.

Duos superius esse diximus modos eius quod est, Non penes hoc. Alter hucusque fuit expositus, quum termini nullam inter se coherentiam retineat: Secundus in præsentia enarrabitur, quum termini coiuui sunt, qui suppositionem copulant impossibili conclusio: ait ergo biferiam fieri posse Non penes hoc in terminis continuis, et sursum et deorsum accipiendo terminos: ueluti si accipiantur, Omne b a, omne c b, omne d c: et concludamus, Omne d esse b, quod falsum sit ac impossibile: et propterea falsum esse dicamus, Omne b esse a, quod tanquam suppositum acceptum fuerat, fiet Non penes hoc: namque ablato a, nihil minus remaneret reliquæ propositiones, illud idem impossibile concludentes, Omne c b, omne d c, omne d b: ueluti in exemplo, sit monstrandum per impossibile, Aliquod animal non esse animatum: et dicamus, Si hoc non est uerum, sit igitur sursum oppositum, Omne animal ani-

Secundus modus, quum termini sunt continui, uel sursum, uel deorsum.

matum : deinde addamus, Omne album animal, omnis ærusa album, omnis ærusa igitur animal. sed hoc impossibile: quare et suppositum, Omne animal esse animatum: sit igitur Non penes hoc, eod q, ablata etiam hac propositione illud idem sequitur incoiunctum: est ergo sic Non penes hoc in terminis continuis deorsum accipiendo. Fit autem et idem hoc à parte prædicati et sursum: ueluti si accipiamus, Omne b a, oè a c, oè c f: et concluderemus, Omne a esse f: quod falsum et impossibile: namque siue omne b esset a, siue etiam non esset, omnino sequeretur impossibile illud, quemadmodum in exemplo, Omne animal animatum, oè animatum coruus, omnis coruus nigrum, omne animatum nigrum, quod est absurdum: siue enim ponatur, Omne animal esse animatum, siue non, omnino sequitur illud impossibile: quare sit Non penes hoc, accipiendo terminos ad partem prædicati.

Sed oportet ad terminos qui à principio coaptare impossibile : sic enim erit propter suppositionem, vt deorsum accipienti continuum ad prædicatum terminorum: nam si impossibile, a ipsi d inesse, ablato a non amplius erit falsum. Sursum uero, de quo prædicatur: si enim non accidit f inesse ipsi b, ablato b, non amplius erit impossibile. confimiliter autem & priuatiuis existentibus syllogismis. Planum igitur, quod impossibili non existentibus ad terminos, qui à principio, non accidit falsum penes positionem.

Oportet, inquit, si uolumus impossibile concludere, propter suppositionem coaptare, et coniungere impossibile conclusum terminis suppositionis à principio assumptæ: putà in exemplo propositio, si concluderemus, Non omne d esse b, sed Omne d esse a, fieret utique falsum et impossibile, propter a neque amplius possemus dicere, q non accidit absurdum penes a: et q ipso ablato, non sequatur falsum. Confimiliter et in alio exemplo, si concludas, Non oè a esse f, sed omne b esse f, non amplius poterimus dicere, q falsum non accidat penes b, et q ipso sublato, nihilominus sequatur impossibile. [Confimiliter autem] Eodem, inquit, modo fiet et in negatiuis suppositionibus, puta, si quispiam monstraturus, Nullum hominem esse lapidem, dicat, si non est uerum, sit ergo oppositum, Aliquis hō lapis: deinde addat Omne nigrum lapis, omnis Aethiops niger, omnis igitur Aethiops lapis, quod est impossibile: et ita in reliquis omnibus, et modis, et figuris faciendum est: namque ueluti et Alulidus Ros, inquit, constructio talium complicationum in omnibus figuris est ualde sibi propinqua ac similis, [Planum igitur] Manifestum, inquit, nisi coaptauerimus impossibile conclusum terminis à principio in suppositione acceptis, non accidit falsum penes positionem: et bene inueniunt nonnulli, dixit Accidit: quoniam neque ita semper sit impossibile penes positionem, quod et ipse declarans ait:

Aut neque ita semper propter suppositionem erit falsum: nāque & si positum fuerit a inesse non ipsi b, sed ipsi k, k verò ipsi c, & hoc ipsi d, & sic manet impossibile: cōsimiliter autem & sursum accipienti terminos. Quare quoniam & existenti & non existēti hoc accidit, impossibile non esset utique penes positionem.

Verūm, inquit, nec si coaptantes terminos semper penes positionem concludemus falsum: ut in exemplo, Sit a animal, b inanimatum, ita ut supposito sit, Omne inanimatum animal: deinde sit k corpus, c lapis, d gages: & ita faciāmus compositionem, Omne inanimatum animal, omne corpus animal, omnis lapis corpus, omnis gages lapis, omnis igitur gages animal, quod impossibile: in hoc itaque exemplo impossibile conclusum, Omnis gages animal, coaptatur suppositioni, Omne inanimatum animal: & tamen non est dicendum absurdum hoc acādere penes positionem: quoniam & hac suppositione apposta, & ablata etiam, omnino idem sequitur impossibile. Sāu uerò dignum, quod coniunctio illa, Aut, apud Græcos, & Aristotelem, diuersis in locis diuersa significat: nonnunquam enim distinguit, aliquando exponendi gratiā additur, aliās interrogandi, nonnunquam dubitandi, uel soluendi, quemadmodum fortasse impræsentia.

Aut hoc, quod est, Non existenti hoc, nihil minus fieri falsum, non ita accipiendum, ut quum aliud ponitur, accidat falsum, sed quādo ablato hoc, per reliquas propositiones idem concludatur impossibile: quoniam idem utique falsum per plures suppositiones accidere, nihil fortasse inconueniens: ueluti coalternas coincidere, & si maior est extrinsecus intrinseco, & si triangulus haberet plures rectos duobus.

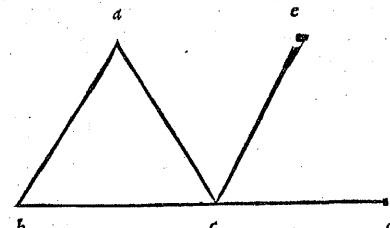
Quasi seipsum corrigit, dixerat enim nō semper propter suppositionem concludi impossibile, quū conclusio coaptatur suppositioni: quoniam plerumque uariatur suppositionibus subiectum, uel etiam prædicatum in reliquis propositionibus assumptis: nunc autem dicit, quasi dubitationem occurrentem soluens, aut neque sic dicendum est per conclusionem coaptari suppositioni, quum uarietur suppositionis termini in propositionibus acceptis: & propterea non est intelligendum, Non penes hoc fieri, quum alio posito, nihil minus acādat falsum. Sed tunc efficitur Non penes hoc proprie, quando ablata suppositione, ex qua dicimus sequi impossibile, nihil minus concluditur idē absurdum: nil etenim prohibet eandem falsam conclusionem per plures concludi syllogismos: & propterea, alio posito, idem deduci impossibile: quemadmodum in exem-

Nota cōiunctiōe Aut apud Aristotelem diuersa significatiōe.

Nota, quando proprie dicitur est acādere falsum Non penes hoc.

plo: Possent quispiam monstrare coalternas & æquidistantes lineas coincidere: & si argueret, extrinsecam angulum causatum à recta supra coalternas cadente maiorem esse intrinseco: & si iterum ostenderet triangulum habere tres angulos æquiuales pluribus rectis quā duobus: ex his enim utriusque sequitur coalternas coincidere, quemadmodum ex ipsorum oppositis eas æquidistantes esse: ut ex octauo ac uiasimo, & secundo ac trigesimo primi elementorum theorematibus colligi potest. Sed faciāmus & expositorias monstraciones, ac primò supponamus (quod nō nulli tanquam petitionem admittunt) rectas, supra quas recta cadens, angulos intrinsecos in eandem partem minoris duobus rectis fiat, protractus cadere: deinde descriptiōnem faciāmus hunc in modū:

Sint rectæ æquidistantes, seu coalternæ a b, c d, supra quas recta cadens e f ipsas secet in punctis g h: dico si angulus e g b extrinsecus, maior extierit angulo g h d intrinseco, g lineæ a b, c d, quas coalternas supposuimus, coincident: addatur itaque angulis supradictis angulus communis b g h: tunc si e g b extrinsecus est maior g h d intrinseco, quum angulus e g b simul cum angulo cōmuni addito b g h, sint æquales duobus rectis, quia cōiuncti à recta supra rectam: & isti a mbo simul sunt maiores b g h & g h d intrinsecas: si n. minoribus æqualia addantur, que remanēt, sunt minora: sequitur b g h, & g h d, minores esse duobus rectis: ergo ex concessio lineæ coincident: quoniam recta supra rectas cadens, angulos intrinsecos in eandem partem minores faciāt duobus rectis. Iterum monstratur idem hoc altero modo. Sit triangulus a b c, habens

angulos æquales pluribus rectis quā duobus: deinde cōiūctur b c lineæ, usque ad d: quoniam igitur a c b, & a c d, anguli sunt æquales duobus rectis, manifestū ē minores erunt tribus angulis a b c trianguli: quoniam si æquales erant pluribus rectis quā duobus: ergo & a c d angulus extrinsecus, minor erit duobus intrinsecis oppositis: si enim minoribus æqualia demantur, que remanent sunt minora: factur igitur a c d angulus in duos æquales angulos, per e e lineam coalternam lineæ b a. Planum itaque, quod duo noui anguli ex sectione ista causati minores erunt, a b c, & b a c angulis: & ita angulus e c a, minor erit angulo b a c, suo coalterno, ac uiasim commutato: ergo b a c, & e lineæ coalternæ & æquidistantes, concurrunt, quod fuerat monstrandum: sic igitur ex duabus falsis suppositionibus, eadem

Expō exempli mathematia de lineis coalternis.

Epilogus.

eadem conclusio falsa colligitur, quod fuerat à principio propositum. Atque hæc de eo, quod est Non penes hoc, dicta sufficiant: satis namque fuit ordinis ratione adscripta, quæ fuisse, an impotentia hæc syllogismus ratio inique esset: quare in duobus locis de ea pertractauerit: an Non penes hoc, & Non causa ut causa, sint idem penitus, an uerò aliquo inter se pacto differant: quis impotentie istius usus atque utilitas: deinde enarrasse, quomodo elenchi sophistica Topicorum nomine ueniant, aut in Topiis octo uoluminibus non fuerit de eo, quod est, Non penes hoc, pertractatum: quod Zenon Eleates quatuor rationibus motum destruxerit: quod que uaria significet conuincitio Aut: & quoniam modo bifariam concludere possumus coalternas atque æquidistantes coincidere. His itaque expositis & enarratis, iam ad reliqua transeamus.

De falsa ratione.

Ed falsa ratio efficitur penes primum falsum: aut enim ex duabus propositionibus, aut ex pluribus omnibus est syllogismus. Si igitur ex duabus, harum alteram, uel & ambas necesse est falsas esse: ex ueris enim non erat falsus syllogismus: quod si ex pluribus, ut c per a b: hæc per d e f h: ex his aliquid superiorum falsum erit, & ratio Penes hoc: namq; a & b per illa concluduntur: quare penes illorum aliquid accidit conclusio & falsum.

Nota intentionem huius apud Aristotelem diuersa modo exponitur.

Circa contextum hunc uarij uaria protulerunt, nonnulli enim que hic dicuntur, superioribus annectunt, uolentes eandem ordinem ac sensum in his omnibus seruare: alij uerò intentionem esse dicunt, docere quoniam modo, quibusue obseruationibus respondens præcauere possit, quod est Non penes hoc. Alij autem occurrere aiunt Philosophum latentem decipulo, ne fortasse aliquis ex falso uerum sequi crederet. Nos autem dicimus intentionem Aristotelicam esse, de reliquis impotentibus syllogisticis sermonem habere: quod enim ut syllogistica falsum concludi possit, impotentia que ad esse uidetur: & propterea addimus, quod postquam Philosophus monstrauit rationes aliquas fieri, que naturam ac formam simplicis destruunt syllogismi, impræsentia ea enarraturus est, que quodammodo monstrant ac ostensiuo ratio inio derogant. Ceterum antequam contextum aggrediamur, distinguamus primum, de ea diuersa quot modis ratio aliqua falsa dici possit, quemadmodum faciunt Aristoteles in octauo Topicorum, & in Sophisticis etiam in Elenchis. Falsa igitur ratio quadrifariam dicitur: uno quidem modo, si non concluditur, & uidetur concludi: aut qui non est syllogismus, uidetur esse syllogismus. Alio autem, quando concluditur quidem, sed non ad propositum: quod maxime acādit in deducentibus ad impossibile. Tertio, si concluditur, & propositum etiā concluditur, non tamen ex proprijs scientie illius primarijs. Quarto, si propositiones falsæ fuerint, ueram uel falsam colli-

Quot modis dicitur ratio aliqua falsa dici possit, quemadmodum faciunt Aristoteles in octauo Topicorum, & in Sophisticis etiam in Elenchis.

gente conclusionem. Quum itaque tot modis ratio falsa esse dicatur, Aristoteles de ea nunc secundum quartum modum solummodo pertractat, nec secundum etiam totum: namque quomodo ex falsis propositionibus uera concludi possit, iam supra à principio enarrauit, dum potentias exponeret syllogisticas: agitur impræsentia de falsa ratione, que ex falso antecedente, consequens etiam falsum concludit. De primo autem modo in Sophisticis elenchis sermo habetur: in his enim de litigiosis atque apparentibus agitur ratio inuentionibus. Sed de secundo iam supra in proximo capitulo pertractatum fuit: hoc enim est, Non penes hoc: de tertio uerò, in posterioribus agitur. De solis itaque duobus rationum falsarum modis differendum fuit hoc in uolumine: quoniam secundum hos potentias atque impotentias eludantur syllogistica. Reliqui uerò alij Aristoteles derelicti, demonstratori inquam, dialecticæ, ac sophistæ: quoniam ij circa materias magis syllogisticas morum uersabantur. Non est autem impræsentia querendum, an ratio falsa secundum modum istum definitio nem suscipiat syllogismi: propterea quod à nemini dubium, quemadmodum supra etiam monstrauimus, ex falsis propositionibus, uerum syllogismum construi posse: sed quoniam syllogismi naturam consequitur aliquid ostendere, & ratio hæc ex falsis ut plurimum nihil ostendit, non inuiriā ad impotentias syllogisticas reiecta est: uerum ad contextum enarrandum, iam pedem seruamus. [Sed falsa ratio] falsum, inquit, argumentum falsam colligens conclusionem, efficitur penes primum falsum, hoc est, falsum: quod est in propositionibus: nunquam enim falsa sequeretur conclusio, nisi aliqua propositio falsa esset: namq; syllogismus omnis, aut simplex ex binis est propositionibus, aut compositus ex pluribus: si ex duabus falsis colligitur conclusio, ex necessitate, aut altera, aut ambæ propositiones sunt falsæ, propterea quod, ut ex superioribus liquet, ex ueris falsum concludi nequit. Cōsimiliter si ex pluribus ut c cōcludatur per a b propositiones, & hæc per d e f h: a per d e, & b per f h: inquam, ita sit, ex his propositionibus aliqua falsa erit, aut ex immediate concludentibus c, aut ex præratiocinantibus a b, & ratio ipsa falsa nunquabitur penes propositionem illam falsam. Hæc igitur de ordine, intentione, ac modis falsæ rationis perstricta sufficiant.

est falsa non syllogismus, sed in potest syllogistica.

Nūq; sequi potest falsa conclusio, nisi sit aliqua propositio falsa.

De eo, quod est Non ratiocinari.

Hoc autem, quod non fiat ratiocinium, obseruandum, quando sine conclusionibus rationem interrogat, ne bis in propositionibus idem detur: quoniam scimus, quod sine medio non efficitur syllogismus: mediū uerò est, quod pluries dicitur: qualiter autem oportet ad unam quamque conclusionem medium obseruare, manifestum ex eo, quod scimus, quale in uariis figuris monstratur. Hoc au-

tem nos latebit, eò quòd scimus, quomòdò præstamus rationem.

Que Aristotelis intentio in hoc capite.

Celatio, quæ Græcè κρυπτικὴ καλεῖται, dicitur uim syllogisticam, de qua nunc præcædit Aristoteli Dubium. Solutio.

Inquit nonnulli, postquam in superioribus docuit Philosophus ferre instantiam contra eos, qui oppositum concludere festinabant per impossibile: rursus exposuit falsam conclusionem sequi, eò quod propositio aliqua falsa esset, q. in præsentia docet, quomòdò præcauendæ sunt recte rationes, quæ nos ad contradictionem ducunt: et illi quidem ista hinc in modum: Nos autem neq. ista penitus rejiciemus, neq. etiam approbantes, ordinis nostri seriem ac propositum secuti, dicimus Aristotelis intentionem esse, reliquas syllogisticas impotentias exequi: quoniam celatio seu latentia, quam Græcè κρυπτικὴ καλεῖται, quodammodo rationandi uim diruit ac labefactat, propterea docet prius euitare celationem, mox etiã ipsam perficere: hoc autem idem facit, ut artifex quisq. ex uniuersali isto uolumine aliq. utilitatis reportaret. Quia de re si quispiã satisfactur, cur de celatione ista nunc pertractet Aristoteles, quum tamen alioqui magis hæc ad tentatorem attineat, atq. octauo Topicorum: Dicimus hoc idem factum fuisse, quoniam non solum pirasticas, sed et demonstrator celatione aliquando utuntur: si enim immediatas ac primas propositiones asserunt, uolens longinquam conclusionem aliquam concludere, nimirum celatione ac latentia uti dicitur. Prius itaq. hoc in capitulo Philosophus docet, quomòdò celationem possumus effugere, ac uim syllogisticam, inquit, [Ad hoc autem, q. non fiat ratio animi] Hoc est, si uolumine euitare, ne quæ ipsam contra nos celando aliquid concludat uel ratio animi ac syllogismi, obseruandum ac præcauendum est, ne idem terminus bis detur, et concedatur in propositionibus: quando interrogat rationem sine conclusionibus, hoc est, quando celationem facit: est enim præceptum unum in octauo Topicorum traditum, ut lateamus respondentem, q. solas propositiones, omittis conclusionibus, proponamus: et propterea cum hoc sit fugendum est, ne bis idem terminus concedatur in propositionibus: quoniam scimus ex supra determinatis in priore uolumine, q. sine medio termino, non fit syllogismus ac ratio animi: et idem, si idem bis non concedamus in propositionibus, nõ erit medium ad syllogismum construendum: quoniam medium est, q. pluries dicitur ante conclusionem: et hoc est, q. uniuersali ratione atq. obseruatione præcauendum est. Præcipuum autem et ad unamquãq. conclusionem medium obseruabimus, si nostram supponem intuebimur, ac cognoscimus: planum enim, quòd oppositum istius uolet aduersariis concludere: namque si contigerit suppositionem nostram esse affirmatiuam in parte, nimirum uniuersaliter negatiuam concludere uolet: et idem maxime obseruabimus, ne medium demus in secunda figura: quoniam in hac maxime concluditur, et consimiliter de reliquis dandam erit: affirmatiuam enim uniuersalem in prima concluditur: partiales uero, et affirmatiuam et negatiuam, in tertia: et propterea, inquit Philosophus, [Hoc autem nos non latebit, eò quod scimus, quomòdò præstamus rationem] ac si diceret, hoc autem scire scimus, quoniam non ignoramus, quomòdò sustinemus positionem ac dispositionem nostram: et idem si præstamus ac sustinemus (ut ita dicam) negatiuam in parte, non debemus ea concedere, quæ faciunt ad uniuersaliter affirmatiuam concludendam.

Præceptum ad præcauendū, ne fiat nobis syllogismus.

Præceptum aliud ad præcauendū, ne concludatur determinata conclusio.

Oportet autem, quod a respondē-

tibus cauendum enuntiamus, ipsos arguentes conari latere. Hoc autem erit primum quidem, si conclusiones non præratio cinentur, sed acceptis necessariis sint obscuræ: Amplius uero, si propinqua non interrogat, sed quæ maximè immediata: ut sit opus concludere a de f, media b c d e: oportet itaque interrogare, si a ipsi b, & rursus non si b ipsi c, sed si d ipsi e: & postea, si b ipsi c, & sic reliqua. Ac si per unum medium fiat syllogismus, a medio incipe, maxime enim sic latere posset respondentem.

Docet Philosophus hic quòd fiat celatio.

Hucusque docuit, quomòdò euitanda celatio sit: abhinc expositurus, quomòdò eadem fieri commodè possit: et ait, oportere arguentem ipsum conari latere in ipsis omnibus, quæ a respondente præcauenda esse diximus. hoc autem appositissime fiet: primum, si conclusiones non præratio cinentur, sed propositiones tantum accipientes, conclusiones ipsas obscuras et latentes dimittat. [Amplius uero, si propinqua] Præterea, inquit, latebit arguens, si non interrogabit propinquis propositiones, hoc est, eas, quæ sunt conclusionem inferunt, sed quæ maximè immediatas et longinquas: id est, eas quæ maximè distant a propositione conclusionem: immediata namque, ut in Posterioribus dicitur, propositio est, quæ non est altera prior. [Vi sit opus concludere] Exemplo declarat, quod dixerat, simul et aliud celationis præceptum addens, de quo in octauo Topicorum etiam commemorat: ubi, inquit, oportere propositiones non seriatim, sed ordine permutato proponi: sunt igitur termini ad syllogismum compositum extruendum, a, b, c, d, e, f, g, utile, bonum, desiderabile, eligibile, secundum naturam, uoluptas: et sic concludendum a de f, hoc est, Omne uoluptatum esse utile: tunc media ad conclusionem istam erunt, b, c, d, e, bonum, desiderabile, eligibile, secundum naturam: debemus itaque primum interrogare, an a utile, inquit ipsi b bono: deinde non statim, si b bonum, inquit ipsi c desiderabili, quod consequens fuerat: sed si d eligibile, inquit ipsi e secundum naturam: et postea permutatiuim, si b bonum, inquit ipsi c desiderabili: et ita, si plures etiam interrogandæ uel accipiendæ fuerint. Sed quæ reret non iniuriã aliquis, ac ita dixerit interrogandas esse propones, non autem accipiendas: quum tamen alioqui supra dixerimus, celationem aliquando etiam locum quandam habere apud demonstratorem: Respondemus, quòd hoc idem factum fuit, quoniam celatio maximè ad pirasticam et tentatorem attinebat: per accidens uero, et uix ad demonstratorem etiam. [Ac si per unum] Postea quæ supra monstrauit, quomòdò celatio et latentia fiat in syllogismo composito, ubi per plura media conclusio colligitur: nunc exponit, quomòdò eadem effecta possit in simplicia ratio animi, inquit, Si per unam medium fiat syllogismus, a medio incipiendum esse: quoniam ita maxime latere poterimus. Sed dubitaret non ab re, quispiã am, quomòdò ita incipiendum sit a medio: namque in secunda figura, a medio nunc possimus incipere, quum mediu

Dubium.

Solutio.

Aliud dubium.

tionem. Consimiliter uero, & si nihil poneretur secundum responsonem in toto: eadem namque erit determinatio redargutionis & syllogismi.

Quemadmodum supra diuicimus impotentiam esse syllogisticam, posse falsam concludere conclusionem: eodem modo diuicimus impotentiam syllogisticam esse impotentiam, contradictoria concludere: quoniam igitur redargutio, seu elenchus hoc facit, non iniuriã et hinc inter syllogisticas impotentias connumerabimus. Acturi igitur de redargutione, quæ Græcè ἐλέγχω dicitur, primum distinguemus, quot modis uox hæc apud Græcos accipitur: deinde docuimus, de quo significatione sit in præsentia sermo: mox ad quem maxime pertineat artificem, explicabimus. Satis itaque dignum, quòd uox ista Elenchus, apud Græcos in multis modis multiplici significatione accipitur: plerumq. enim elenchus idem est quod argumentum, ac summa quedam diandorum: quæ apud Græcos nomine et fabularum argumenta uocare consueuimus. Est et apud rhetoras elenchus, signum atq. indiciu, per quod in rei cognitione deuenimus: unde et ἐλέγχω ἄρα λέγειται: de quo et Aristoteles in altera sua rhetorica inquit, Elenchus est, quod non potest aliter se habere, sed ita ut nos dicimus: quemadmodum, uentus ab orum in adigere, Puerulu non posse tantum argenti pondus subterfugari, et consimilia: et Demosthenes in oratione contra Androtonem, Elenchus, inquit, et redargutio est, quum aliquis dicat et uerum simul ostendat: Summu uero et aliter elenchus, ut idem est quod redargutio: quem definiens in Sophisticis, inquit Aristoteles, Elenchus est, am contradictione syllogismus: uel aliter, Elenchus est contradictio eiusdem, et unius, non nominis, sed rei et nominis: non synonymi, sed eiusdem, ex ipsis, quæ data sunt ex necessitate, nõ connumerato, quod erat in principio, secundum idem, et ad idem, et similitur, et in eodem tempore. Qui uero non sunt tales, sed uidentur esse, non elenchi, sed ἐλέγχω proprie, uel sophistica elenchi nuncupantur. De hoc itaq. nunc pertractat Aristoteles, sub ratione ista, quæ syllogismo monstrati derogat, et impotentia quedam est syllogistica: est autem fortasse idem elenchus in hac significatione, quod ἀπολογία, de quo in octauo Topicorum Aristoteles. Pertinet autem ratio animi modus iste tentatoris maxime ac pirastice artificis, mox et dialectice, ut respondentem ad contradictoria deducat: quomodo autem et elenchus: ad locum istum attineat, iam supra diximus, Demonstrator uero elenchus aut redargutione minime utitur, nisi fortasse tentatoris habitum aliquando induat, ueluti Philosophus plerumque facit in libris Post naturalia: sed iam ad contextum ueniamus: ait ergo, quum elenchus omnis ac redargutio per syllogismos fiat ac ratio animi, si bene sit peritus intellexerimus, in qua figura, et quæ complicatione sunt syllogismi, planum etiã erit quòd erit redargutio: si enim ambas propositiones affirmatiuas, aut alteram saltem posuerimus, poterit utique fieri redargutio: quoniam supra docuimus, utroque modo syllogismum quoque fieri posse, et ex utrisq. affirmatiuis, et ex altera tantum: quare si quod uerum supponimus, contrariu aut oppositum extiterit conclusioni inductæ, nimirum erit redargutio: redargutio namque seu elenchus, est syllogismus contradictorius concludens iam concessio. Sed quereret aliquis, si elenchus

Cōcludere cōtradictoria, est impotentia syllogistica.

Elenchus in multis modis accipitur apud Græcos. Quid sit e- lenchus apud rhetoras.

Definitio elenchi proprie dicti.

Elenchus idem quod ἀπολογία, in octauo Topicorum.

Solutio.

Expositio Philoponi.

Trias celationis præcepta in hoc uolumine tradita sunt.

De redargutione.

Voniam autem habemus, quando & quo modo se habentibus terminis, fit syllogismus: manifestu & quando erit, & quando nõ erit redargutio: quum enim omnes responsones conceduntur, aut uicissim ponuntur, ut hæc quidem negatiua, illa uero affirmatiua, accidit fieri redargutionem: erat enim syllogismus, & ita & illo modo se habentibus terminis: quare, si quod ponitur contrarium conclusioni, necesse fieri redargutionem. Redargutio namque contradictionis syllogismus: quod si nihil concederetur, impossibile fieri redargutionem: non enim erat syllogismus omnibus terminis priuatiuis existentibus: quare neque redargutio: si enim redargutio, necesse syllogismum esse: syllogismo autem existente, non necesse redargu-

Dubitū quōd elenchus est syllogismus contradictionis, ac dixit superius elenchus sit [Si quod ponitur contrariū conclusioni, necesse fieri redargutionem.] Respondeo, uerum quidem esse, & per contrariā posse quempiam redargui: sed Aristoteles dixit syllogismum contradictionis, quoniam qui contraria concedit, per contrariā contradictionis etiam fatetur, ut palam est: contrarium uerō supra latius accepit, ut consuevit. [Quod si nihil concedatur,] Iam exposuit, quomodo fieri possit redargutio, nunc enarrat quomodo uctari: & inquit, Si nihil concedatur, & ambæ propositiones negatiue fuerint, quod nullo modo p[er] pacto fiet redargutio: quoniam ex ambabus negatiuis, syllogismus etiam non construebatur: omnis enim redargutio, darguit, syllogismus, non autem e conuerso. Consimiliter, & si nihil concedatur in toto & uniuersaliter, non fiet redargutio: possit uerā neque syllogismus sine uniuersali fieri poterat: eadem namque determinatio ac definitio, uel pertractatio est de syllogismo ac redargutione: & leges omnes, que syllogismo adscribuntur, redargutioni etiam cohererunt: Ceterum de redargutione, quot modis accipiat elenchus apud Græcos, quomodo in presentia, ad quem pertineat artificē, q[ui] par elenchi, quid apud omnes, quomodo ex contrariis fiat, iam hæc pertractata sufficiant: Ad reliqua transueamus.

De deceptione, quæ secundum suspicionem.

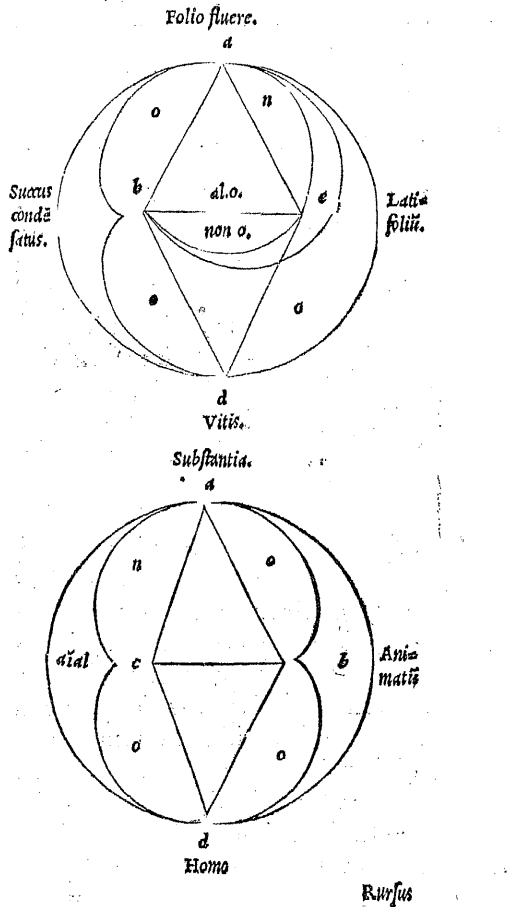
Accidit autem aliquando, quemadmodum in terminorū positione decipimur, & secundum suspicionem fieri deceptionem: quemadmodum si cōtingit idem pluribus primis inesse, & hoc quidem latere quempiam, & existimare nulli inesse: illud autem nosse: sit a inexistentis, b & c per se ipsa, & hæc omni d consimiliter: si igitur existimat a omni quidem b inesse, & hoc ipsi d: a uerò nulli c, & hoc omni d: eiusdem secundum idem habebit scientiam & ignorantiam.

Quæ sit in isto Aristotelis in hoc capitulo.

Inscribitur hoc capitulum τῶν ἐν τῷ πρώτῳ κεφάλαιον, quod idem est, ac si diceret, De deceptione, quæ fit secundum existimationem, aut suspicionem nostram: quid autem intendat per istud hoc in loco Philosophus, multū multa dicunt: nonnulli enim intentionem esse dicunt, pertractare de tertio peccato contra syllogismum ex oppositis, alij etiam aliter. Nos uerò dicimus, Philosophum hic impotentiam aliam syllogisticam in medium afferre: quomodo uidelicet, accidat quosdam contraria secundum existimationem conāpere: uel melius, Postquam superius pertractauit Aristoteles de elencho, ac redargutione, quæ fit iuxta terminorum ac propositionum positionem: in presentia acturus est de redargutione, quæ efficitur secundum existimationem, quare de superioribus planum erit, huiusmodi deceptionē syllogismo, uel syllo-

gismus potius ac rationis absolut. Pertinere autem & deceptio se dialectico & demonstratori etiam, quemadmodum inquit Leui Gersonis in hoc capitulo agi de errore, qui accidit circa scientiam: ueluti & in principio Posteriorum significauit Aristoteles, eadem sermō ad uerbum ponens, quæ hic quoque recitantur: At itaque, [Accidit autem aliquando,] Ac si diceret, quemadmodum supra dicimus, elenchum ac redargutionem fieri iuxta terminorum positionem: itidem hoc in loco asserimus de deceptionem fieri posse secundum suspensionem atque existimationem. [Quemadmodum si coningit.] Exemplum ponit, quoniam pacto fieri possit huiusmodi deceptio inquit, Si esset aliquod uniuersale, puta a animal, inexistens duobus b & c, bipedi & mortali: hæc ambo omni d homini: & aliquis existimaret a animal inesse omni b bipedi: hoc aut, scilicet b ipes, inesse ipsi d homini: & rursus a animal inesse nulli c mortali: & hoc mortale, inesse omni d homini, eiusdem secundum idem habebit scientiam & ignorantiam: ex consensu enim concludi poterit, Omne hominē animal esse, Nullum hominē esse animal, hunc in modum, Omne bipes animal, omnis homo bipes, omnis homo animal: & rursus, Nullum mortale animal, omnis homo mortale, omnis igitur homo animal.

Exemplū quōd fiat deceptio p[er] media nō sub se uicē positū.

Rursus

Rursus, si quis deciperetur circa ea, quæ ex eadem coordinatione: ut a inest ipsi b, hoc autem ipsi c, & c ipsi d, suspicaretur uerò a omni b inesse, & rursus nulli c: simul enim & noscet & non suspicabit inesse: igitur nil aliud censebit ex his quàm quod scit hoc non suspicari: scit enim quodammodo, quòd a inest ipsi c, ueluti uniuersali, quod secundum partem: quare quod quodammodo scit, hoc penitus censeat non suspicari, quod impossibile.

Exemplum ex medijs subalternis

Superius monstrauit, quomodo fiat deceptio, quum media sunt diuersa, neque sub se uicem positæ: nunc ostendit, quomodo idem accidat, quum media ex eadem coordinatione & subalterna accipiuntur: puta in exemplo, inest a substantia, omni b corpori: & b corpus, omni c animato: & c animatum, omni d animali: si quis igitur existimaret a substantiam inesse omni b corpori: & iterum existimaret idem a inesse nulli c animato, accideret fieri deceptionem & elenchum secundum existimationem: simul enim noscet omne animatum esse substantiam: & tamen non suspicabitur & existimabit, substantiam inesse animato: nihil enim aliud existimabit secundum hæc, quàm non existimare illud, quod scit: scit enim quodammodo a substantiam inesse c animato: quemadmodum scire consueuimus scientia uniuersali, illud quod est secundum partem. Quare qui ita existimat, arbitratur illud, quod scit quodammodo & in uniuersali, arbitratur inquam se penitus non existimare, quod fieri non potest.

Sed in prius dicto, si non medium ex eadem coordinatione, secundum utrumque mediorum ambas propositiones non accidit suspicari, ut a, b quidem omni, c uerò nulli: hæc autem utraque omni d. Accidit enim aut simpliciter, aut ad aliquid, contrariam accipi propositionem primam. si enim cui omni inest b, existimat ipsum a inesse: b uerò ipsi d, nouit, & quòd ipsi d a, nouit: quare si iterum cui c nulli, existimat a inesse: cui b alicui inest, huic non existimat a inesse. Quod autem omni existimatur cui b, rursus alicui non existimare cui b: aut simpliciter, aut ad aliquid contrarium est: sic igitur non contingit suspicari. Secundum utrumque uerò unam, aut

secundum alterum ambas, nihil prohibet, ut a omni b, & b ipsi d, & rursus a nulli c.

Postea, inquit Philoponus, quum dixit, quot sunt deceptions, multum in presentia declarare, secundum quas propositiones maxime fieri consuevit: ait, quod in exemplo prius dicto, quum medium accipitur non ex eadem coordinatione, & non subalternum, non accidit ambas propositiones existimari posse secundum utrumque medium, ueluti in exemplo, a substantiam inesse omni b bipedi, & nulli c mortali: & tamen hæc utraque, bipes & mortale, inesse omni d homini. Sic enim accidit primam propositionem accipiam, contrariam accipi, aut simpliciter, si uniuersalis conclusa fuerit: aut ad aliquid, si particularis, uel aliter, aut simpliciter, si actu conclusa fuerint: aut ad aliquid, si potentia: ueluti in exemplo, Omne d b, omne d c, concluditur in tertia figura, Aliquod b c, si igitur Nullum c a, aliquod b c, sequitur Aliquod b non esse a, quum tamē superius dicemus, Omne b esse a, Omnis homo bipes, omnis homo mortale, aliquod bipes mortale: iterum, Nullum mortale animal, aliquod bipes mortale, aliquod igitur bipes non est animal: quum supra tamen concessum fuerit, Omne bipes esse animal. Hoc est igitur, quod uoluit dum inquit [si enim cui omni inest b, existimat ipsum a inesse] puta, Omne b a [b uerò ipsi d, nouit] Omne d b [et quòd ipsi d a, nouit] Omne d a. Quare si iterum cui c nulli, existimat a inesse, sequitur quòd alicui inest, huic non existimat a inesse: hoc est, Aliquod b non esse a: de ducto autem hæc faciendū est, quemadmodum supra diximus, per tertiam ac primam figuras: quare sequitur, quòd existimet illud alicui b non inesse, quod opinatur omni b inesse: quod aut simpliciter contrarium est, si ambo uniuersalia concludantur, aut ad aliquid, si utraque colligantur in parte. Hoc igitur modo non potest quispiam existimare, secundum utrumque medium ambas propositiones: elenchus enim ac redargutio in promptu erit. Fieri tamen potest, ut quispiam existimet unam propositionem non eandem tamen secundum utrumque medium, ut concludi possint opposita: puta, Omne bipes esse animal, & Nullum hominem esse animal: quum enim hic bina sunt media, bipes & mortale, secundum utrumque unam existimauit propositionem: secundum bipes, Omne bipes esse animal: secundum mortale, Nullum hominem esse animal. Aut fieri etiam potest, ut idem existimet utrasque propositiones, secundum alterū tantum mediorū: secundum uerò reliquū unā, ut Omne b esse a, & Omne d b: & rursus, Nulli c esse a, Omne bipes esse animal, & Omne hominem esse bipes: & rursus, Nulli hominē esse mortale: sic enim fieri posset occulta redargutio. In quibusdam uerò codicibus textus ita se habet, Secundum utrumque uerò unā, aut secundum utrumque ambas, nihil prohibet: q[ui] ita est, hūc in modum exponemus, Fieri nequit, ut q[ui]libet eandē proponē enseat secundum utrumque medium, puta, q[ui] Omne hō sit animal, & nullus uel aliquis nō sit animal: sed unā proponē existimare potest secundum utrumque, ut Omne bipes esse animal, & Nulli mortale esse animal: aut et ambas secundum utrumque, puta Omne bipes animal, omne hō bipes, & Nulli mortale animal, et omnis hō animal, nihil n. prohibet propones apud nos cognitās esse, quū tamē conclusio sit ignota: accidit enim conclusionē in potentia notā esse, propositionē

Potest aliquis existimare unā propositionē secundum utrumque medium.

Alius modo existimatis.

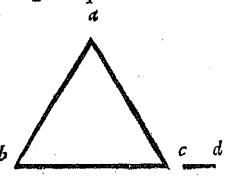
Textus hic non habetur in codicibus manu scriptis nec in pressis.

propositionibus notis existentibus in actu: quemadmodum
particulare sub uniuersali: et ita uidetur legere Alulidus
Rosadis, antiquior mihi tamen uidetur prior expositio,
quam et Philoponus approbat, ut sensus sit, Secundum
utrumque medium non posse ambas existimari propo-
sitiones: secundum uero utrumque, alteram aut alterum, ut
trafque utique posse: hoc autem ideo fit, quoniam illo mo-
do faalis nimium redargutio atque perfrua: hoc autem,
et diffialis et obscura: et propterea fieri hoc posse di-
at, illud minime.

Similis enim talis deceptio, & que
admodum decipimur circa eas, que
in parte: ueluti si a inest omni b, b ve-
ro omni c, a omni c inerit: si itaq; quis-
piam nouit, quod a inest omni cui
b, nouit & quod cui c: sed prohibet
ignorare c quod est: ut si a duo re-
cti, in quo autem b, triangulus: in quo
uero c, sensibilis triangulus: suspicari
namque posset aliquis non esse c, sci-
ens quod omnis triangulus haberet
duos rectos: quare simul noscet, & ig-
norabit idem: nosse enim omnem tri-
angulum, quod duobus rectis, non sim-
plex est: sed hoc quidem uniuersalem
habere scientiam, illud autem singu-
larem: sic igitur ut uniuersali nouit c,
quod duo recti: ut autem singulari, no
nouit: quare non habebit contrarias.

Hoc est, Deceptio ista, qua decipimur cognoscendo pro-
positiones, ex quibus opposita concludi possunt, similis est
deceptioni, qua decipimur circa particularia, que sunt
sub aliquibus uniuersalibus: puta in exemplo, Sicut omne
b a esse, et omne c b, et item omne c a, omnem nu-
merum in equalia diuisum, parem esse, et omnem bina-
rium esse numerum in equa diuisum, et item omnem bina-
rium esse parem: et tamen fortasse ignorabo, a bina-
rium esse parem, quoniam me preterit, an a sit bina-
rium: quare si quispiam nouerit a inesse b, et omnem nu-
merum in equalia diuisum, esse parem, cognoscat etiam in
potentia, a binarium esse parem: quoniam cognoscat om-
nem binarium esse parem: sed nihil prohibet ipsum igno-
rare a binarium esse in rerum natura. [Vt si a duo recti]
Exemplum ponit geometricum, deductum ex trigesimo ac
secundo elementorum theoremate: ibi enim demonstratur,
omne triangulum habere tres angulos equales binis rectis.

Pro cuius expositione sup-
ponamus tertiumdecimum
eiusdem theorema: quod
recta supra rectam adens
causet aut angulos rectos,
aut equales duobus rectis:
et iterum, quod angulus b
trianguli extrinsecus equi-

ualeat, binis intrinsecis sibi oppositis: tunc erigatur trian-
gulus, cuius basis protrahatur usque ad d: dico quod tres
anguli intrinseci a b c, sunt equales duobus rectis. quod
ita demonstratur: si enim angulus extrinsecus c, equiualeat
duobus oppositis intrinsecis a et b et c, extrinsecus am-
c intrinsecos ualent duos rectos: sequitur quod tres anguli
a b c intrinseci, ualebunt etiam duos rectos: quoniam que
uni et eidem sunt equalia, inter se sunt equalia: aut cra-
go, ut ad propositum redeamus, quod aliquis scire seu nos-
se poterit idem, et ignorare etiam: puta si a ponatur duo
recti, b triangulus, et c aliquis particularis, ac sensibilis
triangulus: tunc ex hoc ratio dicitur, Omne b a, omne c b, om-
ne c a: fact, quod omnis triangulus, et ex consequenti c
sensibilis triangulus, habebit tres equales binis rectis: sed
fortasse cum hoc existimare poterit c triangulum non esse
se: quare simul noscet et ignorabit idem. [Nosse enim
omnem triangulum] Namque, inquit, quum diuisus nos
cognoscere omnem triangulum habere tres, duo dicimus:
aut quod uniuersali scientia cognosimus, aut quod sin-
gulari: nouit igitur, quod c triangulus habet tres, uniuers-
fali scientia: singulari autem, non nouit: quare non habet co-
trarias opiniones: contraria enim accipi debent secun-
dum idem.

Similiter uero & ratio, que in Me-
none, quod disciplina recordatio: nul-
libi namque accidit preesciri quod sin-
gulare est: sed simul cum inductione
accipere scientiam, que secundum par-
tem, tanquam recognoscens: quada
enim subito nouimus, quemadmodum,
quod duobus rectis, si nouerimus, q
triangulus. Consimiliter autem & in
aliis: uniuersali igitur speculamur,
que in parte, propria uero non noui-
mus: quare accidit & decipi circa ip-
sa. praterquam quod non contrarie:
sed habere quidem uniuersalem, deci-
pi uero ea, que secundum partem. co-
similiter igitur & in predictis: neque
enim contraria deceptio, que secun-
dum medium scientia, que secundum
utrumque mediatorum suspicio: nihil
autem prohibet scientem, & quod a
toti b inest, & rursus hoc ipsi c, existi-
mare a non inesse c, ut quod omnis
mula sterilis, & ipsa mula, existimare
pregnantem hanc esse: non enim scit,
quod a ipsi c, non simul speculans af-
sumptum quod secundum utrumque.
Quare planum, quod & si hoc qui-
dem nouit,

dem nouit, illud uero non nouit, de-
cipietur, quod habent uniuersales ad
scientias que secundum partem: nul-
lum enim sensibiliu extra sensu existes
nouimus: neq; si sentientes scimus, ni-
si ut uniuersale, & eo quod est habere
propriam scientia: sed non ut agere.

Expōrōnis
Menonis q̄
cōcludeba-
tur q̄ ad-
disatur pre-
sari.

Similis, inquit Philosophus, ratio etiam est, quam po-
suit in Menone Plato: ex ea enim concluditur, quod scitur
quodammodo ignorari: et quod addisatur, preesciri: ibi
enim, iubente Socrate, uirtutis definitionem asserri, quum
Menon non posset hoc facere, et diceret Socrates, Si omni-
no querimus, inueniemus: dubitat Menon, et ait, quod nul-
la penitus est inuentio: nam quod queritur, necesse est aut
precognitum esse, aut non: si non sit precognitum quum ip-
sum inuenierimus, non cognoscerimus: in autem precognitum
fuerit, nihil opus erit inquisitione. Ad hec igitur Socra-
tes Menonis seruum arastiri iubet, facitq; ipsum theore-
ma quoddam sibi ante a incognitum inuenire, puta, quod
quadratum descriptum a diametro quadrati, duplam habet
proportionem ad quadratum, cuius est diameter: et ita ex
hoc concludit, scire nostrum, recordari quoddam esse: ut
itaque exemplum hoc proposito accommodemus, inquit
Philosophus, quod nullibi in Menone concludere possu-
mus preesciri, quod singulare est, hoc est, scientia singulari:
sed scientiam, que est singularis ac secundum partem, simul
accipi cum inductione ac sensibili perceptione, tanquam re-
cognoscendo ac in memoriam reuocando. Alexander uero
aliter hoc intelligit: sed melior est expositio, quam posui-
mus: sunt enim quedam alia, que statim sine aliquo ratio-
natione cognoscimus: quemadmodum a triangulum signatum
habere tres angulos equales binis rectis: hoc enim subito
cognoscimus, postquam nouerimus ipsum esse triangulum.
et quemadmodum in hoc exemplo dicitur, ita et in alijs
consimilibus dicendum est: uniuersali enim consideratione
cognoscimus, que propria scientia non nouimus. [Specula-
mur.] Dixit, quoniam cognitio circa uniuersalia proprie
speculatio nuncupatur, græce θεωρητική. [Quare accidit.]
Quum, inquit, posimus aliquid uniuersali scientia cogno-
scere, et idem particulari cognitione ignoramus, accidit ple-
rumq; circa talia deceptions fieri: sed hæc nullo pacto con-
trarie assensu sunt, quoniam non eodem modo accipiuntur:
sed habere quidem uniuersalem scientiam dicimus: de-
cipi uero atq; ignorare ea, que secundum partem: quemad-
modum et in Posterioribus dicitur ad primaprium, ubi ea-
dem ferme ad uerbu exponuntur. [Consimiliter igitur et in
predictis.] Dixerat superius, quomodo decipimur circa
eas, que sunt secundum partem: nunc ad propositum re-
diens, inquit, quod eodem modo et in predictis a primap-
pio accidit deceptionem fieri, sed non contrariam: quoniam
quemadmodum supra non erant contraria uniuersalis co-
gnitio et particularis ignorantia: ita et in proposito non
sunt contraria, cognitio secundum medium ac propositiones,
et ignorantia secundum syllogismum ac conclusionem: ima
quod amplius, cognitio secundum unum medium non est
contraria ignorantia secundum aliud. [Nihil autem probi-
bet.] Exemplum ponit, quomodo scientia propositionum

Cognitio
circa uniuers-
alia specu-
latio dicitur

non est contraria ignorantia conclusionis: namq; inquit, ni-
hil uetat aliquem scire, Omne b esse a, et iterum, Omne c
esse b: et tamen ignorare, Omne c esse a, non applicans
maiores propositionem minori: puta, Sicut quispiam om-
nem mulam esse sterilem, et rursus, quod hæc mula, puta
a, est mula: et tamen ignorabit, quod a mula sit sterilis:
imo fortasse oppositum arbitrabitur, puta, quod a mula sit
pregnans, si forte contigerit ipsam pre nimio abo tumiditate
uentrem gestare: et propterea ignorabit a inesse ipsi c:
quoniam fortasse non speculabitur simul utraque propo-
sitiones. [Quare planum.] Quare, inquit, si hoc et his pro-
positiones nouit, illud uero et illam conclusionem non
nouit, fiet utique deceptio, quemadmodum etiam fieri con-
suevit in scientijs uniuersalibus, respectu earum, que sunt
in parte: nullum enim singulare ac sensibile, quum a sensu
se motu fuerit, scimus: et si scimus, non scimus, nisi ut uniuers-
fale, et eo quod est habere propria scientia, hoc est, nullam,
habemus de huiusmodi singularibus extra sensum existi-
entibus cognitionem, nisi uniuersalem, et particularem etiam,
ut sub uniuersali continetur: propriam enim scientiam no-
at eam, que est in parte. [Sed non ut agere.] Hoc est, licet
in uniuersali cognoscamus, et secundum partem etiam, ut
sub uniuersali continetur: non tamen cognoscamus, ut age-
re, id est, applicando minorem propositionem maiori.

Scire namq; trifariam dicitur, vel ut
uniuersali, vel ut ppria, vel ut agere:
quare & decipi tot modis: nihil igitur
prohibet & nosse, & deceptu esse circa
idem, praterquam quod non contra-
rie: quod accidit & secundum utran-
que cognoscenti propositionem, &
non consideranti prius: suspicans e-
nim mulam pregnantem esse, non ha-
bet scientiam secundum agere: neque
iterum ob suspicionem contrariam
deceptionem scientia: syllogismus
enim contraria deceptio uniuersali.

Scire, inquit, tripliter dicitur, uel ut in uniuersali, uel
ut in particulari, uel secundum applicationem propositio-
num inter se: quare et decipi totidem dicitur modis.
Sed queritur, cur quum Aristoteles tres, tantum scien-
tia species posuerit, ar inquam Alulidus Rosadis quatuor
explauerit: ait enim scire quadrifariam dici, communiter,
proprie, in potentia, et in actu. Respondemus, ideo hoc
factum fuisse, quoniam scire in uniuersali, et scire in poten-
tia, idem ferme sunt, ac seimicem consequuntur: ubi autem
que enim scimus aliquid in potentia, ibidem illud co-
gnoscamus in uniuersali: et conuerso, ubi in uniuers-
fali, ibidem in potentia: namq; quum scimus propositiones,
conclusionem in potentia cognoscamus, quoniam in uniuersali:
semper enim propositiones magis uniuersales sunt, quam
conclusio. Sed ambigeret non immerito quispiam, si scire in
uniuersali, et in potentia sit idem, ar etiam scire in actu et se-
cundum partem non erunt eadem? Dicimus hoc ideo esse,
quoniam modi isti duo non ita seimicem consequuntur,
quemadmodum

Scire tribus
modis.
Dubium ex q̄
busda dictis
Alu. Rosad.
Solutio.
Aliud du-
bium.
Solutio.

quemadmodum alij bini, propterea quoddam nihil prohibet fieri aliquid secundum partem, & propria scientia, & tamen ignorari illud secundum agere: quoniam fortasse nulum factum fuerit rationum. [Nihil igitur prohibet.] Nihil, inquit ipse, uetat quempiam posse idem cognoscere, & ignorare: non tamen contrarie, & eodem modo: puta uniuersali scientia cognoscere, & uniuersali idem ignorantia ignorare: sed si hoc fit, secundum diuersos cognoscendi modos fit: puta, sciet aliquis uniuersali cognitione, & ignorabit secundum propriam scientiam. [Quod accidit.] Quod inquit accidit etiam in supradicto exemplo: aliquis enim utramque fortasse propositionem cognoscet, & tamen non considerabit prius, hoc est, non applicabit sibi uniuersalem propositionem secundum agere. [Sufficiens enim nulum.] Hoc est, qui scit propositiones istas, Omnis mula est sterilis, & ista est mula, & tamen suspicatur & credit, istam mulam pregnantem esse, non habet scientiam secundum a-gere: quoniam non applicat minorem propositionem maiori: neque iterum deceptionem contrariam scientie, quam retinet ob suspicionem, quod suspicatur istam mulam pregnantem esse: propterea quod syllogismus est contraria de-ceptio uniuersali, hoc est, conclusio scitur in uniuersali, & ignoratur secundum agere: & ideo non fit contraria de-ceptio: quoniam scientia & ignorantia non accipiuntur eodem modo: uerum si deberet contraria fieri deceptio, oporteret eandem conclusionem in uniuersali & sciri & ignorari: quod non fit in proposito.

Qui uero suspicatur bono esse malo esse, idem suspicabitur bono esse, & malo: sit namque bono esse, in quo a: malo autem esse, in quo b: rursus uero bono esse, in quo c. Quonia igitur idem suspicabitur b & c, & esse c b suspicabitur: & rursus b a esse, consimiliter: quare & c, & a: quemadmodum enim si erat uerum, de quo c b, & de quo b a, & si de c a uerum erat, ita & in ipso suspicari, similitur autem & in ipso esse: quum enim idem sint c & b: & rursus b & a, & c ipsi a, idem erat: quare & in ipso opinari consimiliter: ergo hoc quidem necessarium, si quis dabit primum: sed fortasse illud falsum suspicari quendam malo esse, bono esse, nisi secundum accidens: considerandum uero hoc melius.

Questio in loco monstrare, quomodo fiat deceptio circa incomple-tentio Arist. x: posteaquam ostendit superius, quoniam pacto eadem in hoc ap. Opinio Bu-mus, & fortasse non reuente Philopono, quod Aristoteles impresentia uult exponere, quomodo secundum ex-

traneas opiniones accidat fieri deceptionem: & ait, Quod si quisquam existimaret definitionem atque essentiam boni tandem esse, que & definitio mali, accidit ipsi eadem & existimare idem esse bonum, & malum. Hoc autem dicit propter Heraclitum Philosophum, qui, quemadmodum in plerisque locis narrat Aristoteles, & in Alpha natura- Heracitus existimauit definitionem boni ac mali eandem esse. Ait ergo, ut ad propositum reuertamur, si quis existimet bono esse, malo esse, id est, essentiam boni, mali essen-tiam, accidit illi arbitrari bonu & malu, ac demum co-traria eade: quonia quoru finitiones sunt eade, & illa sit eade: que admodu e contrariu, quoru definitioes sit diuerse, & illa sunt diuerse: unde & Megaria deceptio ansam a-pit [Sit namque bono esse in quo a.] Disponantur, inquit, ternum dispositione syllogistica: loco a maioris extremi, ponamus essentiam ac definitionem boni: loco b medij, de-finitionem mali: loco autem c minoris, ponamus bonum ipsum: si igitur idem aliquis existimet b & c, hoc est, de-finitionem mali et boni, uel definitionem boni esse idem, suspicatur etiam ipsum c esse b, & definitionem mali de bono predicari: rursus in maiore propositione arbitra-batur b & a eadem esse, hoc est, definitiones boni et ma-li: ergo & in conclusione c bonum esse a definitionem bo-ni: nisi enim sit syllogismus. Omne b a, omne c b, o c a, acci-dit contrarias fieri opiniones in propositionibus ac con-clusionem. [Quemadmodu enim.] Monstrat, quod dixerat: namq, inquit, si uere & syllogisticè concludere possumus, uerum est, Omne b esse a, & Omne c buerum igitur & Omne c a: ita & secundum opinionem eueniet, & in ipso esse etiam consimiliter, & in ipso quoque Opinari: fieri enim poterit in his omnibus consimilis syllogismus at-que deceptio: ex hoc autem loco planum fit, non esse idem uerum & doctum, uerum & doctum, uerum & doctum, quemadmodum & in superioribus ed' eua uerum & doctum: sed ista magis ad librum attinent Posteriorum. [Ergo hoc quidem.] Necessario, inquit, sequitur, quod dictum est, si quis dabit & concedet primum, hoc est, definitionem boni esse definitionem mali: sed fortasse, in-quit, falsum est, quempiam suspicari, & existimare defini-tionem boni esse definitionem mali, nisi secundum accidens: quoniam per accidens bona aliquando malorum naturam retinent: ut fortitudo, malum per accidens nuncupari potest: quia uulnerum ac mortis aliquando est causa. [Considera-dum uero hoc melius.] Oportet, inquit, de hoc maiorem co-siderationem facere: quoniam neque sic contingit boni de-finitionem esse mali definitionem: uel, inquit Philoponus, dictum hoc fuit, quia termini superius non suere recte ex-positi, sed magis placet expositio prior: neque enim si accidit aliquando malum denominari bonum, aut econ-uerso, propterea afferendum definitionem boni, esse definitionem mali, quum definitio de definitione non nisi per se & de omni predicatur. Ceterum, de deceptio-ne iam satis pertractauimus, exposita primum Phi-losophi intentione: deinde quomodo secundum utrumque medium, & quomodo secundum alterum deceptio fiat, e-narrauimus: quoniam pacto demonstraretur triangulum ha-bere tres angulos aequales duobus rectis: que sit ratio que in Menone, quid speculatio, seu deoq: quomodo scire trifariam dicitur, quomodo quadriariam: quodque Aristoteles monstrat, quomodo secundum extraneas opi-niones

Nota diuer-sa esse uerum & doctum, uerum & doctum, quemadmodum & in superioribus ed' eua uerum & doctum: sed ista magis ad librum attinent Posteriorum.

opinionem accidat suspensionis atque existimationis fieri clenchem: quomodo bona sint per accidens aliquando ma-la. Sed iam his expositis atque enarratis, ad ea que de conuersione dicantur, sermonem spectamus.

De conuersione.

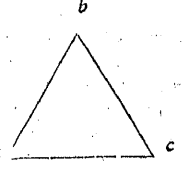
Vando autem extrema conuertuntur, necesse est & medium conuerti ad utraque: si enim a de c per b inest, si conuertuntur, & ipsum c inest omni cui a, & b cum a conuertitur, & inest b omni cui a per medium c, & c cum b conuertitur per medium a. & in non inesse consimiliter: ueluti si b ipsi c inest, a uero ipsi b non inest: neque a ipsi c inest: si igitur a conuertitur cum b, & c conuertitur cum a: sit enim b non inexistens ipsi a, neque igitur c: nam b inerat omni c.

Tertium sectum secundi Priorum Resolutoriorum de annexis syllogismo.

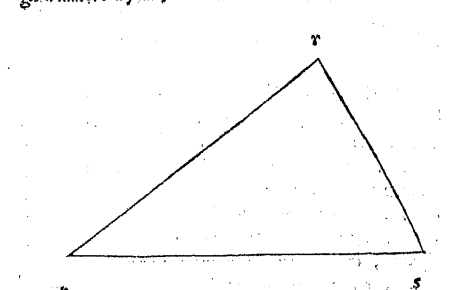
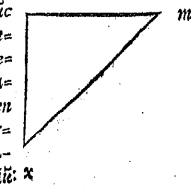
POSTEA QUAM duas iam proposui partes hucusque absoluit Aristoteles, ac de potentis atque im-potentis pertractauit syllogisticas, superest, ut de tertia quoque impresentia inapiat sermonem facere. Quod ita-que tertium proposueramus, exequitur nunc Philosophus: hoc est, tractatum exorditur, ac primo de rationibus atque argumentis a conuersione: & ante alia tale explicat the-orema, si, inquit, in prima figura extrema conuertuntur, necesse est & medium cum utroque conuerti. Vbi quaerendum, an modus iste arguendi idem sit cum syllogismo aralaris, an alius: & si alius, quomodo differant inter se: & simul explicandum erit, an in omni figura intelligendum sit, quod profertur. Dicitur igitur, ut breuibus agamus, quemadmodum & Leui Gersonis inquit, modum istum non esse aralaris demonstrationem, propterea quod absurdum ualde foret, eadem rationes sine utilitate repetere. Preterea, aralaris monstratio in omnibus problema-tibus fieri potest: haec autem in uniuersalibus tantum, in particularibus minime: namque differunt inter se aralaris monstratio, & argumentu a conuersione: quoniam ibi supponuntur propositiones conuerti, hic autem ex conclu-sione conuertibili ostenduntur propositiones conuertibi-les: & propterea aralaris monstratio in omni figura fi-eri poterat: quoniam in omni figura, si propositiones sunt conuertibiles, & conclusio erit conuertibilis: hic autem ra-tionis modus in sola prima perficitur, quia in sola hac se-quitur, si conclusio conuertibilis, quod & propositiones sint conuertibiles: unde non iniuria nonnulli capitulum hoc inscribere, De conuersionibus, que in prima effici-untur figura, quasi inuenies, quod in alijs fieri neque-unt. Hoc etiam quodammodo significauit in expositione sua m. dia Alulidus Rosadis. Possemus de hoc & ra-

Theorema quoddam ex ponit Phi-losophus de rationibus at-que argumentis a conuer-sione: & ante alia tale explicat the-orema, si, inquit, in prima figura extrema conuertuntur, necesse est & medium cum utroque conuerti.

tionem quanda geometricam assignare: quum enim, ueluti supra quoque uidimus, dispositiones iste syllogisticæ ad geometrarum similitudinem figuræ nuncupate sint, non absurdum erit de geometria geometricam quoque ratio-nem afferre: quoniam igitur in prima figura medius ter-minus aequaliter distat ab extremis, quum & natura & positione medius sit, si primam figuram describere uolu-erimus, triangulo aequilatero describemus. sic enim fiet, quod dictum est, Sed quoties-cumq; tria latera alicuius tri-anguli sunt equalia, & an-guli quoque ab illis contenti lateribus, aequales erunt: ergo quancumque mensuram assi-gnabimus duobus angulis, e-rit etiam tribus adscripta: unde si anguli supra basim sunt aequi, angulus etiam au-spidis acutus erit: si minores rectis, & ille iudem: ac re-trouersum consimiliter, si angulus apudis cum altero ba-sis angulo acuti extiterint, & reliquis acutus erit. Qua de re, ut ad propositum ueniamus, si in prima figura ex-tremitates conuertentur in conclusione, propositiones e-tiam conuertibiles erunt: & si propositiones conuertuntur, conclusio etiam conuertetur. Sed in secunda ac tertia fi-guris hoc fieri non potest, propterea quod in his non est equalis distantia medij ab extremis: sed in altera est maiori proxi-mus, in altera uero minori: quare si figuris geometricis istas figurare uouerimus, triangulo scilicet n

no, seu gradato annotabimus, hic in modum. Haec est enim secun-da figuræ dispositio: in qua me-dium extra quidem extrema-tes ponitur, propinquior tamen maiori. In tertia uero conuer-sio, medius minori proximus, ma-gis a maiore distans, hic in modu: x

Et quoniam in gradato triangulo neque latera sunt equalia, neque anguli etiam, ob id de hoc non possumus eadem rationari, que de aequilatero: idem & in propo-sito non possumus eadem de secunda ac tertia figura e-nuntiare, que de prima proferebamus. Verum sint haec curiosius in medium allata: ad propositum redeamus. Quum, inquit, in prima figura extrema maius minusue in conclusione conuertuntur, necesse est & medium in propo-sitionibus conuerti ad utraque: si enim a maior extre-mitas, inest c minori per b medium, Omne b a, omne c b, omne c a: & a & c conuertuntur: & quemadmodum a predicatur de omni c, & c predicatur de omni a, Omne X ij c d

In secunda ac tertia fi-gura no ua-let argumē-tu a conuer-sione pro-pier inaequa-le distantiā medij.

Dubium.

Solutio.

Eodē mōst argumētum à cōuersiōe in syllogis- mus negati- uis.

c a, & omne a c: dico, quod b medius conuertitur cum a in maiore propositione, & poterimus per medium c conclu- dere b uniuersaliter prædicari de a, hunc in modū, Omne b, oē a c, oē a b, et confimiliter c minor cum b medio con- uertitur in minore propositione, per medium a, sic, Omne a c, omne b a, omne b c: & ita omnia interuallā, & omnes termini equales erunt. Sed queritur, quomodo hoc sit ita simpliatē uerum, si enim dicamus, omnis equus risi- bile, omnis homo equus, igitur omnis homo risibile, pla- num, quod extrema conuertuntur, & tamen medius non conuertitur cum utrisque. Respondeo, quod in hoc con- uertendi modo supponendum est propositiones utrasque ueras esse: fatuum enim esset, si prædicatum subiecto non inest, uelle monstrare conuertibilitate inesse: & propterea oportet propositiones ueras esse, si conuersio ualere de- bet. [Et in non inesse] Eodem, inquit, modo conuersionem faciemus in non esse, ac negatiuis, quemadmodum faceba- mus in affirmatiuis syllogismis: faciamus itaque in prima figura secundum indemonstrabilem, Nullum b a, omne c b, nullum c a: si a conuertitur cum b, Nullum a b, & c con- uertitur cum a, hoc est, concludemus in conclusione, Nul- lum a c, hunc in modum, Omne c b, nullum a b, nullum a c: hoc est, quod uoluit, dum ait, [sit enim b non inexti- stens ipsi a, neque igitur ex a b omni inerat c] quasi di- cat, Si accipiamus conuertentem maiorem, Nullum a b, ad- dita illi minore in maiori locum, Omne c b, concludemus conuertentem conclusionem, Nullum a c.

Et si c conuertitur cum b, & b cō- uertitur cum a: de quo enim b omni, & c: & si c ad a conuertitur, & b con- uertitur: nam cui b, c: cui uero a, c non inest. & solum hoc à conclusione in- cipit: alia autem non, similitur & in prædicatiuo syllogismo.

Monstrauit superius, quomodo ex conuertente maio- rem cum minore, concluditur conuertens conclusionem: nunc autem ostendit, quomodo ex conuertente conclusio- nem, cum conuertente minore, colligitur conuertens maiorē, hunc in modū, Omne b c, nullum a c, nullum a b: et hoc est, quod uoluit dum inquit [Et si c conuertitur cum b, & b conuertitur cum a] hoc est, Si conuertens minorem ac- cipiamus, concludetur conuertens maiorem proposi- tionem. [de quo enim b omni & c] hoc est, minor conuertitur, Omne b c, [et si c ad a conuertitur] id est, conclu- sio, Nullum a c [et b conuertitur] subaudi ad a, hoc est, maior, Nullum a b. [nam cui b c] id est, Nullum b c. [cui uero a c non inest] hoc est, Nullum a c: & propterea subintelligas tu, concluditur maior conuersa, Nullum a b. [Et solum hoc à conclusione ināpit] Occurrit quodam- modo taute question: posset enim quispiam non immeri- tō dubitare, quomodo, quum superius dixerit supponen- diū esse extrema inter se conuerti, postea inaperit à conuer- sione medi, cum maiori extremo: Quasi igitur soluens am- biguitatē istam, inquit, Solum hoc à conclusione ināpit: quasi dicit, Sola hæc proprie conuersio nūmapari debet;

Instātia Phi- losophi in hęcra.

Solutio.

reliqua uerò superius factā, non uerè nec similitur con- uersio dicitur, quemadmodum in prædicatiuo & affirma- tiuo syllogismo: ibi enim omnes conuersiones à conclusio- ne ināpicant. Quomodo autem minor conuersa con- cludatur, non exposuit Philosophus, propterea, quia nullo pacto concludi poterat, quum ex utrisque negatiuis nihil syllogisticè colligatur, & maior, & conclusio, utraque negatiue sint: qui igitur hanc conuersionem monstrare con- tendunt, quique alios conuertendi modos in negatiuis syllogismis machinantur, lateres proculdubio lauant. Iam enim que de conuersione dicta sunt, sufficiunt: primū enim adaperit capiti huius intentione, que si uimus an conuersio ista idem sit cum aritari ratioōio, an uerò differat: & si differat, quomodo differat: an in quacunque figura efficiantur conuersiones istæ, allata in medium ra- tione etiam geometria: soluta deinceps occultis dubitatio- ne arā contextum, atque adscripta, & assignata causa, quomodo minor in secundo indemonstrabili conuersione monstrari nequeat. Sed his expliatīs, ad sequentia de- scendamus.

De commutata conuersione.

Rursus, si a & b conuertuntur, & c & d confimiliter: necesse autem a vel c omni inesse, & b & d sic se habe- bit, ut omni alterum in sit: quoniam cui a b, & cui c d, omni autem a vel c, & non simul: planum quod & b vel d omni, & non simul: ut si ingeni- tum incorruptibile, & incorruptibile ingenitum, necesse quod sit corrupti- bile, & corruptibile factum esse: duo enim syllogismi fiunt.

Aliud, inquit nonnulli, exponit Aristoteles theore- ma, quod sexto ac decimo quinti elementorum theoremati perquam simile est, si fuerint quatuor magnitudines pro- portionales, permutatim quoque proportionales erunt. Ceterū, ut ista exactius possumus intelligere, que ad primū- pium quinti elementorum protulit Megarensis Euclides de nonnullis ratioōandi modis à proportione deductis, non absurdum erit in medium adduere, exponentes, quid conuersa, quid permutata, quid difimcta, quid coniuncta, quid euerfa, quid æqua proportio. Hæc enim, præterquam quidd ratioōandi modi quidam sunt, utilia etiam propo- sio erunt: namque & capitulum hoc ad illorum fortasse similitudinem & quædam seu de commutata uel coalter na conuersione inscribitur. Conuersa igitur proportio, seu proportionalitas, quando in quatuor proportionabili- bus, siat se habet antecedens unius ad suum consequens, iudem se habet antecedens alterius proportionis ad con- sequens eiusdem: & insuper, siat se habet consequens prioris ad suū antecedēs, ita se habeat cōsequens secunde ad suū antecedēs: puta in exēplo, siat se habet a ad b, ita se habet c ad d: ergo siat se habet b ad a, ita se habet d ad c, ut

Theorema de cōuersa conuersi- one.

Quid sit conuersa proportio.

Quid per- mutata.

Quid con- iuncta.

Quid dif- iuncta.

Quid euer- fa.

Quid æqua proportio- nalis.

cut in numeris, siat se habent duo ad quatuor, ita octo ad sexdecim: igitur siat se habent quatuor ad duo, ita sexdecim ad quatuor: hæc de conuersa proportionalitate. Per- mutata uerò, quum concludimus, siat se habet antecedens ad antecedentem, ita consequens ad consequentem: ut in ex- emplo, siat se habet a ad b, ita c ad d, ergo siat se habet a ad c, ita b ad d: siat duo ad quatuor, ita octo ad sexdecim: cū igitur siat duo ad octo, ita quatuor ad sexdecim. Coniuncta autem nūcupatur, quum siat antecedens cū consequente se habet ad consequens, ita antecedens cum cō- sequente ad consequens alterius proportionis se habere cō- cludimus: ut in exemplo, siat se habet a ad b, ita c ad d: ergo siat se habet totum a ad b, ita se habet totum c ad d: siat se habent duo ad quatuor, ita se habent octo ad sex- decim: igitur siat se habent duo & quatuor ad quatuor, ita octo et sexdecim ad sexdecim. Difimcta uerò & conuersio dicitur, siat se habet antecedens cum consequente ad con- sequens, ita se habet antecedens cū cōsequente ad cōsequēs: ergo siat se habet antecedens ad consequens, ita & alterius proportionis ad consequens antecedens: siat se habent a b ad a, ita c d ad d: igitur siat se habet a ad b, ita c ad d: siat se habent duo & quatuor ad quatuor, ita octo & sexdecim ad sexdecim: ergo siat se habent duo ad quatuor, ita octo ad sexdecim. Euerfa uerò, siat antecedens cum consequente ad consequens, ita antecedens cum consequente ad antecedens: ergo siat antecedens cum consequente ad an- tecedens, ita antecedens cum consequente ad antecedens alte- rius proportionis: siat a b ad b, ita c d ad d: ergo siat a b ad a, ita c d ad c: siat duo & quatuor ad quatuor, ita octo et sexdecim ad sexdecim: ergo siat duo et quatuor ad duo, ita octo & sexdecim ad octo. Æqua autem proportio- nalis, est proportionum similitudo plurium quantitatum summarum propositarum, ad alias secundum eundem nu- merum in aliqua proportione applicatarum, mediourum æ- quali numero remoto: ut in exēplo, Sim quantitates habentes unam proportionem, a, b, c, duo, quatuor, octo: & iterum alie aliam habentes proportionem, d, e, f, tria, sex, duode- cim: tunc ita fiat, siat se habet a ad b, ita d ad e: & siat b ad c, ita e ad f: ergo siat se habet a ad c, ita d ad f: siat duo ad quatuor, ita tria ad sex: & siat quatuor ad octo, ita sex ad duodecim: ergo siat duo ad octo, ita tria ad duode- cim. Hi igitur sunt proportionalitatum modi, quibus posu- mus in proportionibus rationes facere, que plerisque in lo- cis usu ueniunt, & à proposito etiam nostro non multum seiunguntur. licet ergo nonnulli inscribant hoc capitulum & quædam & quædam & quædam, seu de cōmutata conuersio- ne: non tamen proprie commutata, sed potius coniuncta di- cenda est: sit enim conuersio ista ad similitudinem coniun- ctæ proportionalitatis: quasi enim dicit, siat se habet a ad b, ita c ad d: ergo siat se habent a c ad aliquod tertium, ita b d ad idē: sapit tamen & quiddā permutati ratioōij. Est igitur theoremata propositū, [Si a & b conuertuntur, & c & d similitur cōuertuntur: quod si a et c oī in sit, quod et b et d oī inerunt: quod monstratur duobus syllogismis: Cui- us ang. inest a, illi omni inest b: & Cuiusq. inest c, illi omni inest b: sed omni entū inest a, uel c: ergo omni entū inest b uel d: & prior quidem syllogismus hunc in modum: Se- cundus ita constructur, Cuiusq. inest a, illi omni inest b, & Cuiusq. inest c, illi omni inest d: sed nulli eidem in- est a & c, ergo nulli eidem inest b & d: nonnulli igitur

hunc in modum binos compliant syllogismos. Alij uerò non ostendunt eos faciant, sed ad impossibile ducentes: & unum quidem sic, Si non est uerum, quod asserimus d inesse omni illi, cui non inest b: sit ergo ita, quod a- liquod d sit b: tunc sic, Aliquod d b, omne b a, alia quod d a: tunc ulterius, Aliquod d a, omne d c, alia quod c a, quod est impossibile: suppositum namque fuerat a c esse contradictoria. Rursus eodem pa- tto, & per eandem deductionem, possum alium syl- logismum ad incommodum deducentem construere, non rematis per strantem, non ualere b & d eidem inesse. Verum de- ductio ac syllogismus iste non differret à supra allato, ad impossibi- Satius igitur est, ut dicamus binos syllogismos factos esse. non deducentes ad impossibile, sed transumptum, unum in prima figura, Omne b a, aliquod d b, aliquod d a: alterum in tertia, Aliquod d a, omne d c, ali- quod c a: puta in exemplo, Ponatur a ingenitum, b incorruptibile, c genitum, d corruptibile: tunc dico, Si ingenitum & incorruptibile conuertuntur, & si- militur genitum & corruptibile: & omne ens, aut genitum est, aut ingenitum, quod omne itidem aut corruptibile erit, aut incorruptibile, & non simul: quia si non, sit ergo aliquid corruptibile simul & incorruptibile: tunc ita ratiocinabimur, Aliquod cor- ruptibile incorruptibile, omne incorruptibile inge- nitum, aliquod igitur corruptibile ingenitum: rursus, Omne corruptibile genitum, aliquod igitur genitum & ingenitum, quod est absurdum.

Rursus, si omni a aut b, & c aut d: simul uerò non in sunt: si conuer- tuntur a & c, & b & d conuertentur: si enim b non inest alicui, cui d, pla- num quod a inest: si uerò a, & c: con- uertuntur enim: quare simul a & d: hoc autem impossibile. Quum uerò a toti b, & c in sit, & de nullo alio prædicetur, in sit autem & b omni c: necesse est a & b conuerti, quoni- am enim a de solis b c dicitur, prædicatur autem b, & ipsum de ipso, & de c: planum, quod de quibus a, & d dicitur omnibus, præ- terquam de ipso a. Rursus, quan- do a & b toti inest c, conuertitur autem c cum b, necesse a omni b inesse: quoniam enim a omni c: c uerò ipsi b, cō quod conuertitur, & a omni b inerit.

Verè theoremata istud potest dici à cōmutata cōuersione: uerfide, qđ fermè eum idē est, quod proportionalitas pmutata, sicut se fit in cōtra- habet a ad b, ita c ad d: ergo siat se habet a ad c, ita b ad d. dictorijs;

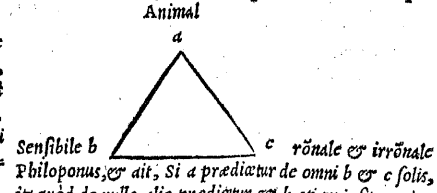
Deductio eiusdē theo- logismū: rematis per syllogismū; ad impossi- bile.

Theorema à cōmutata cō

Ait igitur, si a & b sint contradictoria, aut contradictoria equivalentia, & consimiliter c & d: puta in exemplo proposito, corruptibile, incorruptibile, genitum, ingenitum: si igitur ita se habuerint, quod a & c conuertantur, b etiam & d conuertentur, quod monstratur per impossibile, quemadmodum & superius. [si enim b non inest alicui, cui d] hoc est, si b & d non conuertuntur, planum quod a inest: suppositum enim fuerat a & b esse contradictoria: [si uero a & c] quoniam ex supposito conuertebantur inter se, hoc autem fieri nequit. Possentus & ex altera parte monstrare, quod a & c conuertentur: supposito, quod b & d essent equiuertibilia. Theorema igitur hoc hunc in modum fit, quemadmodum & in primo de caelo quodammodo facit Aristoteles. Sunt tamen qui hoc non solum in contradictorijs fieri posse dicunt, sed etiam in correlatiuis, quae primo & per se sunt relatiua: unde inquit, si a & b correlatiua fuerint, & c & d consimiliter, & a & c idem extiterint, quod b & d idem erunt: atque hi quidem hunc in modum, nec fortasse inuiri: si quidem absurdum est, aliquid primo & per se ad plura referri, quoniam ex hoc sequeretur, unum & idem habere plures essentias ac definitiones, quod fieri nequit. Sed de his alijs. [Quum uero a toti b & c.] Aliud theorema tradit ualde pulchrum atque admirandum, inquit

Theorema prius dictum etiam in correlatiuis, quae primo & per se sunt relatiua: unde inquit, si a & b correlatiua fuerint, & c & d consimiliter, & a & c idem extiterint, quod b & d idem erunt: atque hi quidem hunc in modum, nec fortasse inuiri: si quidem absurdum est, aliquid primo & per se ad plura referri, quoniam ex hoc sequeretur, unum & idem habere plures essentias ac definitiones, quod fieri nequit. Sed de his alijs. [Quum uero a toti b & c.] Aliud theorema tradit ualde pulchrum atque admirandum, inquit

Nota hoc Theorema, quod potest hac figura, et his terminis declarari.

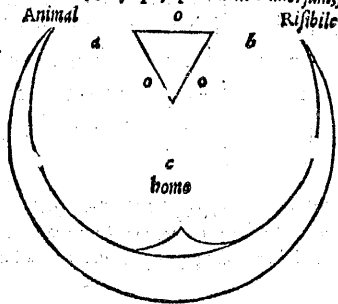

Dubium.

Solutio.

Philoponus, & ait, si a praedicatur de omni b & c solis, ita quod de nullo alio praedicatur, & b etiam inest omni c, tanquam subiecto, necesse est a & b conuerti inter se, quod ita monstratur: nam a de solis b c praedicatur, & b etiam consimiliter: ergo conuertuntur inter se: si enim b de ipso a met b praedicatur, et insuper de c igitur de omnibus praedicatur, de quibus a dicitur: praeterquam quod fortasse non dicitur de ipso a. Sed dubitaret non immerito quispiam, si a & b conuertuntur, quid prohibet, quod b de ipso quoque a praedicatur: neque enim absurdum, conuertibile praedicari de conuertibili. Respondeo, uerum quidem esse b de ipso a praedicari, non tamen hoc supponi in exemplo, quae enim supponitur in demonstratione ista, haec tantum sunt, a praedicari de solis b c, & b de c etiam dici. Alexander tamen dubitat de hoc dicto, & quasi mendum in contextu esse asserit, inquit, melius esse, si ita se haberet, Et b dicitur de oibus et de ipso a. [Rursus quando a et b.] Aliud theorema, & est quasi praedens conuersum, si a et

Aliud Theorema conuersum praedens: & fit in tertia hoc modo.

b termini insunt omni c, & c & b conuertuntur, necesse est a inesse omni b: fit enim primū syllogismus in tertia figura, mox in prima in tertia sic, Omne c a, omne c b, oē b a: in prima, minore uniuersaliter conuersa: hoc enim fieri potest in terminis conuertibilibus: hoc est quod uoluit Philosophus, dum inquit, c uero ipsi b, eō quod conuertitur.]

Atque haec de commutata conuersione pertractata sufficiant: satis enim fuit modos omnes rationandi à proportionem exposuisse, atque insuper rationem adscripsisse, eorum commutata conuersio nuncupetur, declarasseque etiam, quomodo bini syllogismi in demonstratione primi efficiantur theorematibus, quodque secandū theorema non in solis contradictorijs exerceri possit, sed etiam in correlatiuis atque insuper soluta dubitatione contra tertium theorema. Sed his expliatis, ad reliqua transeamus.

Epilogus corū quae di commutata conuersione.

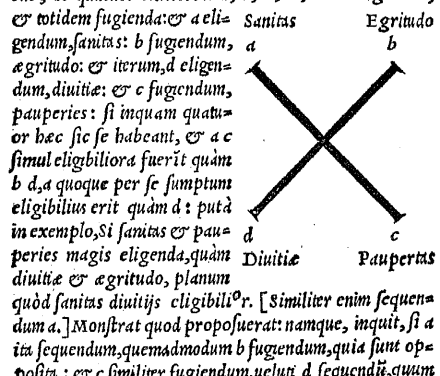
De mutua oppositorum conuersione.

Vando autem duobus existentibus, ut a eligibilis sit quam b, quum sint opposita, & d quam c: consimiliter, si eligibilia a c, quam b d, a eligibilis quam d. Similiter enim sequendum a, & fugiendum b: opposita namque: & c ipsi d: nam & haec opponuntur. si igitur a ipsi d similiter eligendum, & b ipsi c, fugiendum: utrumque enim utriusque similiter fugiendum sequendo. quare & ambo a c, ipsi b d: quoniam a utem magis non possunt, similiter: namque b d similiter erant: si uero d quam a eligibilis, & b quam c minus fugiendum: nam minus minori opponitur: eligibilis autem maius bonum, & minus malum, quam minus bonum, & maius malum: & totum ergo b d, eligibilis quam a c: sed nunc non est a, igitur eligibilis quam d, & c itaque quam b minus fugiendum: si ergo eligeret omnis amans secundum amorem a sic se habere, ut gratificetur, & non gratificari in quo c, aut gratificari, in quo d: & non talem esse ut gratificetur, in quo b, planum, quod a talem esse eligibilis est, quam gratificari. Amari igitur coitu eligibilis secundum amorem: amor igitur magis

Dubium conuersum praedens: & fit in tertia hoc modo. ab Aristotele tradita.

gis est amicitiae quam ipsius coitus: quod si magis huius, & finis hoc: coire igitur aut non est penitus, aut eius quod est amari gratia: namque & alii affectus & artes sic. Quomodo igitur se habent termini secundū conuersiones, & eō quod magis fugiendi, vel eligibiliae sint, manifestum.

Theorema rū conuersione, propterea quod fortasse traditur, quomodo de mutua opposita semel conuersum, uel potius mutuo consequantur: doct enim Aristoteles theorema quoddam, quod naturam quodammodo conuenit sapit proportionalitatis, inquit, Si quatuor extiterint a, b, c, d, duo eligenda, & totidem fugienda: & a eligendum, sanitas: b fugendum, aegritudo: & iterum, d eligendum, diuitiae: & c fugendum, paupertas: si inquam quatuor haec sic se habeant, & a c simul eligibilia fuerit quam b d, a quoque per se sumptum eligibilis erit quam d: puta in exemplo, si sanitas & paupertas magis eligenda, quam diuitiae & aegritudo, planum quod sanitas diuitijs eligibilior.

[Similiter enim sequendum a.] Monstrat quod proposuerat: namque, inquit, si a ita sequendum, quemadmodum b fugendum, quia sunt opposita: & c similiter fugiendum, uelut d sequendum, quum & haec opponantur: si a non est magis eligendum quam d, sed similiter: & b etiam similiter fugendum, quemadmodum c: namque utrumque fugendum dicitur ad similitudinem & imaginem sequendi: quare sequetur, ambo a c, similiter eligenda esse, sicut b d, quod ex supposito falsum: ergo si a c eligibilis quam b d, a eligibilis quam d. [Si uero d quam a eligibilis.] Quae sit monstrandum erat, si a c eligibilia essent, quam b d, quod a eligibilis foret, quam d: hoc autem hunc in modum ostendebatur, quasi per impossibile: si enim a non est eligibilis, sit ergo aut aequale eligibile, aut minus: quod igitur aequale eligibile esse non possit, iam fuit demonstratum: nunc autem & alteram partem ostendit, quod uidelicet a non sit minus eligibile quam d, & inquit, si d esset eligibilis quam a, sequeretur, quod d b esset minus fugendum, quae quum enim a & b opponantur, & a sit minus eligendum, sequitur, quod b erit minus fugendum: propterea quod minus fugendum opponitur minus eligendo: sed magis bonum, & minus malum eligibilia, quam minus bonum, & magis malum: ergo totum b d eligibilis erit, quam totum a c, quod est contra suppositum: quum igitur a neque aequale eligendum, neque minus sit quam d, sequitur quod magis erit eligendum: et ex alia parte erit minus fugendum quam b, quoniam minus eligendo, minus fugiendum opponitur. Sed dubitatur, an magis eligendo, magis fugendum opponatur: & minus fugendum, minus eligendo. hoc enim falsum esse uidetur: namque bene uiuere magis eligendum, quam uiuere, & tamen non bene

uiuere, non est magis fugendum, quam non uiuere. Rursus, per se facte bonum est magis eligendum, quam bonum: & tamen non perfecte bonum, non est magis fugendum, quam non bonum. Praeterea, inquit in octauo Topicorum Aristoteles, Euxenia est magis eligendum, quam sanitas: & tamen caechexia seu mala habitudine non est magis fugiendum, quam aegritudo. Respondemus, quemadmodum inquit Diuus Albertus, illa esse intelligenda, ubi unum non sit, aut pars, aut species alterius: uel melius, ut in Topiis ait Aristoteles, ubi unum non conserat alteri: ex hoc fallimur soluantur omnes instantiae. [Si ergo eligeret omnis amans.] Rem maximam, inquit Philoponus, ex proposito theoremate monstrat Aristoteles, quae contra opinionem est ferme omnium: pauci enim sunt, qui his temporibus non arbitrentur amorem esse propter coitum: ipse uero totum oppositum monstrat, quatuor accipiens opposita, duo secundum praedilectionem, uelle, & totidem secundum actionem, posse, & non posse: unde, quoniam in amore eligibilis est uelle, & non posse: unde, quoniam in amore eligibilis est uelle, & non posse, quam posse & non posse: igitur & minus fugendum non posse & uelle, quam nolle & posse: quare & uelle simpliciter eligibilis, quam posse: ergo amicitia ac beneuolentia eligibilior, quam coitus.

Hoc autem pendet ex Platonis conuiuio, ubi eos damnat, qui finem amoris concubium esse arbitrantur: sit ergo a, uelle morem gerere: b, nolle: d, morem gerere: c, non gerere morem. In amore igitur eligibilis a matum uelle morem gerere, & tamen non gerere, quam morem gerere, & nolle, ergo uelle morem gerere, est in amore eligibilis, quam morem gerere, a uidelicet quam d: quare amor magis est amicitiae gratia, quam coeundi propterea coitus non est amoris finis, sed amicitiae potius ac beneuolentiae: sic enim & in alijs effectibus omnibus atque artibus dicere consueuimus, illum esse finem, cuius gratia alia fiunt: uelut in domo aedificanda, non est finis, lapides congerere, & congregare: sed domo extructa, ab imbris atque aestibus defendi: quare coitus aut omnino ad amorem non pertinet, aut si pertinet, amicitiae ac beneuolentiae gratia fit. Sed dubitant hoc in loco nonnulli, cur quum plures alij loci sint ab eligendo & fugendo deducti, uelut in Topiis traditur, cur inquam de hoc tantum praesentia sermo factus sit. Respondemus, quia admodum & Alulidus Rosadis inquit, quod de hoc loco magis facta fuit mentio hoc in uolumine, quam de alijs: quoniam magis attinebat ad naturam simplicis syllogismi, de quo hoc in libro pertractatur. [Quomodo igitur se habent termini.] Breuibus ea concludit, quae de commutata conuersione, quaeque de mutua oppositorum conuersione superius fuerat determinata.

Quoniam autem non solum dialectici & demonstratiui syllogismi per praedictas efficiuntur figuras, sed & rhetorici, & simpliciter quaecumque fides, & secundum quacumque methodum

Solutio. Nota pulchra ex praedicta regula Aristoteles eligenda de eligendis.

Ex Platonis sententia concubium non esse amoris finem.

Dubium. Solutio ad Alulidum Rosadis.

thodum nunc vtique dicendum effe: omnia enim credimus aut per syllogismum, aut ex inductione.

Transitionem facit ad ea, que dicitur est, et inquit, Postquam pertractauimus de dialecticis ac demonstratiuis rationibus, quomodo formam habeant syllogisticam: deinceps uidendum erit, quoniam pacto rhetorice quoque rationes, et simpliciter secundum unamquamque artem ac methodum construi possint argumenta: que quoniam naturam quodammodo sapiunt syllogismi, propterea de his etiam impresentia sermo faciendus est: namque si alii si dem adhibemus, aut hoc propter syllogismum facimus, aut propter inductionem. De inductione igitur, atque alijs argumentis modis tractaturi, breui prius ea repetemus, que de mutua oppositorum conuersione dicta sunt. Primum igitur rationem adscripsimus, cuius mutua oppositorum conuersione nunapetur: mox et contextus enarrantes, instantis solutionis de magis eligendi, magisque fugiendi oppositionibus: asserimusque ex Platonis sententia, cotum non esse amoris finem, ac deum causam assignauimus, cui de hoc tantum loco ab eligendo et fugiendo sermonem hoc in uolumine fecerit Aristoteles. His expeditis, ad ea, que de inductione dicuntur, transeamus.

De inductione.

Inductio igitur est, & ex inductione syllogismus, alterum extremum medio ratiocinari per alterum: ueluti si ipsorum a c, medium sit b, per c monstrare, a inexistens ipsi b: sic enim facimus inductiones, ut sit a, logæuū: in quo autem b, bilem non habens: in quo uero c, singulare longæuum, sicut homo, & equus, & mulus: a igitur inest toti c, omne enim c longæuum: sed & b bilem non habens, inest omni c. Si igitur conuertitur c cum b, & non excedit medium, necesse est a inesse ipsi b: monstratum namque fuit prius, si duo quædam eidem insint, & ad alterum ipsorum conuertatur extremum, quod conuertenti, & alterum prædicatorum inerit.

Annectuntur etiam syllogismo ac eiusdem naturam consequuntur inductio, atque exemplum: et propterea de his iam pertractare incipit Aristoteles: primum autem de inductione sermonem facit, quum hec ad logæum attinet, illud uero ad oratorem. Duo namque sunt logæ instrumenta, syllogismus atque inductio. De syllogismo igitur huiusque satis disputatum fuit: abhinc uero de inductione peragendum erit: ac de inductione non simpliciter, sed ut naturam assequitur syllogisticam, et ad syllogismum quo-

Duo sūt lo- gra istrumē- ta, syllogis- mus et indu- ctio, primo peragendum erit: ac de inductione non simpliciter, sed ut naturam assequitur syllogisticam, et ad syllogismum quo-

dammodo reducitur: sic enim ad hoc attinet uolument, aliter enim et demonstrator et dialecticus de ista sermone faciant. Est itaque inductio, ut in Topicis inquit Aristoteles et Diuus quoque Seuerinus ad stipulatur, a particularibus ad uniuersalia progressio. Vel, ut ait Abu- zar Alpharabius sexdecimo capite libri de syllogismo, inductio est inquisitio ex particularibus sub aliquo contentis uniuersali, ad declarandum iudicium, quo super re illa iudicamus in affirmatione aut negatione. Hæc ille ubi simul et definiuit et distinxit inductionem in affirmatiuam et negatiuam. Sunt tamen et alij quidam, quemadmodum Alulidus Rosadis, qui hanc distinguunt in demonstratiuam, dialecticam, ac sophisticam. Nos uero addimus, quod omnes distinctiones, que syllogismo adscriptæ fuerunt, possunt et inductioni assignari: unde dicitur, quemadmodum alias categorias seu prædicatiuas esse, alias hypotheticas uel suppositiuias: et prædicatiuarum, alias demonstratiuas, alias dialecticas, sophisticas, alias: atque iterum istarum omnium, alias affirmatiuas, alias negatiuas. Inductio igitur categorica est, quum nulla præmissa suppositio- ne, a particularibus ad uniuersalia monstranda prædi- mus. Hæc autem in facienda, ut primum ab uniuersaliori- bus exordium sumatur, deinde ad particulariora fiat de- fensio, ueluti in exemplo, Si per inductionem monstran- dum sit, oppositorum eandem esse disciplinam, primo ar- guamus hunc in modum, Contrariorum est eadem disci- plina, et contrariorum, et ad aliquid, et priuatiua- rum: igitur omnium contrariorum est eadem disci- plina. Deinde defendendum ad particularia contraria, et itidem in reliquis oppositorum generibus: et ita quidem prædicatiua efficiatur inductio. Suppositiua uero fit, quum ex aliqua suppositione inducimus: puta, in exemplo, Sup- pono si anima hominis sit immortalis, quod omnis anima sit immortalis: deinde arguamus, Animam hominis immor- talem esse: quo monstrato, statim concedet aduersarius om- nem animam immortalem esse: et suppositiua quidem inductio hunc in modum. Demonstratiua uero, quum sit essentialis habitudo prædicati ad subiectum, et est ea, qua consueuimus monstrare pacto aliquo primas proposi- tiones: et in hac inquit Alulidus Rosadis, non est necessa- rium, ut disarramus per omnia particularia: quoniam iu- diciam uniuersale, non acquiritur nisi post maximam con- siderationem de pluribus indiuiduis. Ego autem dico tunc maximè demonstratiuam fieri inductionem, quum et præ- dicatum essentialem habeat habitudinem ad subiectum, et omnia etiam particularia connumerantur: sic enim et ma- iorè habet necessitatem, et demonstratione etiam maiorè. Nisi forte sequi uellemus opinionem Abuazaris Alpha- rabij, qui in libro suo dialecticis, post diuisionem inductionis in dialecticam et speculatiuam, Dialecticam, inquit, est, que adducitur ad monstrandam ac uerificandam propositionem uniuersalem, ac ipsius probabilitatem. Demonstratiua ue- rò est, que adducit nos ad intelligendam propositionem uniuersalem, non autem uerificandam aut monstrandam: quoniam ueritas propositionis demonstratiuæ non est ex inductione, sed ex eo quod in anima consistit: et hoc for- esse est quod uoluit Alulidus Rosadis. Dialecticam uero inductio fit, quum non est prædicati ad subiectum essen- tialis habitudo, neque omnia etiam secundum ueritatem particularia connumerantur, sed secundum opinionem.

Quid sit inductio.

Alu. Ros. di- singuit in- ductione in dialecticam et demonstratiuam.

Inductio a- lia categori- ca, alia hy- pothetica. Inductio a- tegorica.

Inductio suppositi- ua.

Inductio de monstratiua.

Sophistica

Inductio so- phistica autem dicitur, quum non uera, sed apparentia particularia connumerantur. Sed quereret non imme- ritò quispiam, quum singularia sine infinitis, qui fieri pos- sit, ut omnia connumerentur. Respondent nonnulli, quum oia singula ad singularia deuenimus, non amplius fieri posse demon- stratiuam inductionem, in qua inducuntur omnia secun- dum ueritatem: sed dialecticam, in qua censentur secundum opinionem. Respondent alij, negantes indiuidua secun- dum numerum infinita esse: si enim hoc foret, non possent aliquibus alijs additis pacto aliquo augeri, quod tamen co- fessò est falsum: et quum dicitur indiuidua infinita esse, id uolunt intelligi, indiuidua secundum numerum esse inde- tur infinita, non in demò- stratiua. Alij aliter edicunt, non oportere sigillatim unumquodque nominari indiuiduum, uel speciem quamamque: sed quibus- dam nominatim explatis, turmatim reliqua postea conu- meranda esse: ueluti in exemplo, Omnis equus inferiorem mouet maxillam, et omnis homo, et omnis bos, et omnis mulus, et sic de singulis, uel sic de alijs: igitur omne ani- mal inferiorem mouet maxillam. Sed contra hoc dicunt nonnulli, non esse monstrationis genus hoc sanè ac legitimum, sed fieri potius petitione eius, quod in primis, quum enim in monstratione quæcumque aut eadens notius sit, uel saltem esse debeat, ipso consequente, sequitur inductionis modum apium. Solutio, quum animalibus uerum sit prædicatum illud inesse, quemadmo- dum et omnibus. Ad hoc respondemus, falsum esse, quod asserunt: licet enim forsasse particularia illa sit æque ignota, non tamen propterea totum antecedens: et ex hoc non se- quitur fieri petitionem eius, quod in primis. Sed ad- huc sistatur non immeritò quispiam, de qua inductione sit impresentia apud Aristotem sermo. Ad hoc dicitur, de inductione hoc in loco pertractari, ut à demonstrati- ua et dialecticâ abstrahit: quemadmodum de syllogismo su- perius etiam egimus: uel potius dicendum, de inductione hic orationem fieri, non ut inductio est, et alius à syllo- gismo arguendi modus, sed magis de inductiuo syllogismo, atque ut inductio ad ratiocinij regulam ac formam redu- citur. Verum his peractis, ad contextus expositione iam ueniamus: ait igitur, quod inductio, uel potius inductiuus syllogismus est, quum ratiocinatur unam extremitatem de medio termino, per alteram extremitatem: ueluti in exem- plo, Sit maior extremitas a, minor c, medium b, si monstra- remus a inesse c per b medium, syllogismus utique leg- timè construeremus: si autem a de b argueremus per c, inductionem magis, aut inductiuum syllogismum facere di- cremur: ut in exemplo, Sit a maior extremitas, longæuū: b, bilem non habens: singulare longæuū: puta, homo, c, equus, et mulus, Omnis homo equus, et mulus est longæ- uum, et omnis homo, et equus, et mulus est bilem non habens, igitur omne bilem non habens est longæuum. Fit igitur syllogismus inductiuus in tertia figura, uniuersalem affirmatiuam colligens conclusionem: quod fieri legitime po- test, quum termini sunt æquiuertibiles: namque et superi- us diuimus, quando a et b inerant omni c, et c cum b conuertitur, quod et a omni b ex necessitate inerat: quod planius etiam fiet, si minor uniuersaliter conuertatur: sic enim fiet syllogismus in primo indemonstrabili.

Quò fiat syllogismus inductiuus.

Plinius 11. naturalis hi- storia cap. 37.

Oportet autem intelligere c ex

omnibus singularibus compositum: inductio enim per omnia: est autem ta- lis syllogismus primæ & immediatæ propositionis: quorum namque est me- dium, per medium, syllogismus: quo- rum uero non est, per inductionem. & quodammodo opponitur inductio syl- logismo: hic enim per mediū ex- tremum tertio mōstrat: illa autem per tertium extremum, medio: naturā igit prior & notior p mediū syllogismus: nobis uero notior, qui per inductione.

Oportet, inquit, ut c medium inductiuo syllogismo intel- ligamus, compositum esse ex omnibus singularibus aut spe- ciebus: quomam inductio fit per omnia particularia a con- merata, aut secundum ueritatem, aut secundum opinionem. Sed querunt hoc in loco nonnulli, an singularia hæc enu- merata sine distinctiue an copulatiue. Et tande asserunt, quod distinctiue, propterea quod aliter sub medio con- tinentur: ego autem seors dico, et copulatiue reuendenda esse, et copulatiue etiam sub medio contineri: non enim plura particularia uniuersale constituunt, nisi simul iun- cta. Præterea ipse quoque Aristoteles ea copulatiue enu- merat, inquit, homo, et equus, et mulus. [Est autem ta- lis syllogismus] Vult differentiam ponere inter inductio- nem, siue inductiuum syllogismum, et syllogismum simpli- iter rectum: et ait, quod syllogismo inductiuo monstra- tur prima atque immediatæ propositiones: recto autem ra- tio inductio, mediata. Sed quereret aliquis, si propositiones immediatæ sunt per se notæ, ut in Posterioribus dicitur, cur asserit Aristoteles eas per inductionem? Dicimus, propositiones quidem immediatas non habere medium, per quod possint demonstratione, aut syllogismo compro- bari: aliquando tamen ita se habere, ut modicula quadam egeant declaratione, et tunc inductione coarguuntur, uel etiam diuisione: et hoc est, quod in primum de celo di- xerat Alulidus Rosadis, diuisione atque inductione uten- dum esse ad declarandum ea, que sunt latentiora primis cognitionibus, et apertiora primis questionibus. [et quo- dammodo opponitur] Secunda differentia, que differt indu- ctiuus syllogismus à syllogismo simpliciter recto: namque, inquit, inductiuus syllogismus opponitur quodammodo syl- logismo uerè arguenti, propterea quod hic per uerum me- dium, et notius, et prius naturā monstrat maius extremit- de minori: ille autem per id, quod secundum naturam de- beret esse minor extremitas, ostendit maiorè inesse medio. extremum enim κατὰ τὸ ἴσχυρόν uocat maiorè extremitatem. [Naturā igitur prior] Tertia differentia inter inductiuum syllogismum, ac simpliciter rectum: quoniam hic prior ac no- tior secundū naturā est, quum ab uniuersalibus notioribus secundū naturā tēdat ad particularia: ille aut nobis notior, quia à singularibus nobis notioribus argumēti principij sit- mit: et hoc est, quod in Topicis et dicit Aristoteles: est aut pluribus cōis: syllogismus aut uolētior, uel et ad cōtradī- cendū efficiatior: et propterea in 8 quoque Topicorū ait idē, utendum

Dubium. Solutio.

Differentia inter syllo- gismū indu- ctiuū et syl- logismum simpliciter.

Dubium. Solutio.

Immediatæ propo- nes quædam p inductionem aut diuio- nē declarā- tur primo Cæli, et 2. Physicorū. Secunda differentia.

Extremum uocatur ma- ior extre- mitas p exa- cillentiam.

Viendum esse in disputando syllogismo quidem ad dialecticos magis, quam ad plures inductionem autem, contrariò ad plures magis. Atque hæc de inductione, seu inductio syllogismo. Ceterum præ omnibus notandum, quod præcipue, que maxime sunt, deceptiones, que ex inductione originem atque causam habent, et præsertim a negatiuum inductionem, ut in exemplo, Prima gutta non auget lapidem, nec secunda, nec tertia, nec quarta, et sic de alijs omnibus, ergo nulla auget: et propterea non fuit conuictus ista lapidis à guttis facta, quod est falsum: has autem obrationes uocabant antiqui, referente Simplio in Theta naturalis auditus, Soritas, quasi sermones coarctatorios. Sed his explatis, iam breuibus concludamus, que de inductio disputauimus syllogismo. Primum igitur ratio assignata fuit, cur primum de inductione quam de exemplo pertractauerit: deinceps declaratum fuit, quot inductionis species: soluta in super dubitatione, quomodo indiuidua omnia connumerari possint: quomodo antecedens in inductione sit notius consequente, de qua inductione sit sermo hoc in uolumine: an copulatiue, an uerò disiuunctiue partialaria in inductione connumeranda sint: quomodo prima principia ac propositiones immediatæ per inductionem monstrantur: ac demum, quoniam pacto deceptiones ac Soritæ sunt secundum inductiones. Sed his in medium allatis, iam de exemplo agamus.

De exemplo.

Ed exemplum est, quando extremum medio inexistens monstratum fuerit per simile tertio: oportet autem medium tertio, & primum simile notius esse inexistens, ut si a, Malum: b, Contra confines bellum inferre: in quo c, Athenienses contra Thebanos: in quo autem d, Thebanos contra Phocenses. Si itaque uelimus monstrare, quod bellum gerere cum Thebanis est malum, accipiendum, quod contra confines bellum gerere, est malum: huius autem fides ex similibus, ut quoniam Thebanis, quod contra Phocenses, quia igitur malum est, quod contra confines: quod uerò contra Thebanos, contra confines est: planum, quod contra Thebanos bellum gerere, malum, manifestum itaque, quod b ipsi c, & ipsi d inest, ambo enim sunt, Contra confines bellum inferre: & quod a ipsi d, Thebanis enim non contulit bellum contra Phocenses: quod autem a ipsi b inest, per d monstrabitur. Eodem

autem modo, si per plura similia fides fiat medi ad extremum.

Non iniuria Zeno Stoicus Logiam pugno, Rhetoricam uerò palmæ dilatæ ac simularæ consueuerat: quoniam Logia quasi oratorie principium ac fundamentum existit: quare et Aristoteles in principio sue rhetoricæ, hanc appellat *ἄρσις* quoddam dialecticæ: quod quum ita sit, in hoc quoque uolumine Philosophus, postquam de monstracionibus omnibus logicis diseruit, uult in præsentia et oratorias argumentationes in medium exponendas proponere, hoc est, de Enthymemate, atque Exemplo, consentaneum autem fuerat, prius de enthymemate, postea de exemplo sermonem facere: sed quoniam, ut inquit alibi Philosophus, Enthymema est rhetoricus syllogismus, et Exemplum inductio rhetorica, quæ paulò autè de inductione pertractatum fuerit, non ab re extitit, exemplum inductioni annexere: ut ex superioribus, que de Exemplo dicentur, planiora essent. Ceterum, ut quid exemplum, quòtque exempli species sint, actius possumus intelligere, non ab re fuerit, orationem aliquantisper protrahere, complura ex diuersis locis antiquorum in medium afferentem. Exemplum itaque, referente Abumazari Alpharabio, est translatio iudicij à partialari ad partialare simile ipsi in tempore, in quo est inuentio in uno ipsorum uocum, ut inquit Diuus Serapion, Exemplum est, quod per partialare propositum, partialare quoddam contendit ostendere: Vel aliter, ut inquit Aristoteles in rhetorica sua secundum antiquorum præcepta, Exemplum est, actiones similes aut contrariæ ips, que nunc à nobis dicuntur. Sunt autem, eodem referente, exemplorum species due, una, secundum quam res antea factas dicimus: altera, secundum quam ipsi fingimus: et hæc diuiditur in *ἄρσις* et *λόγος*, hoc est, collationem, ac fabulam. Exempli uerò species prior talis est, putà, Non sunt conuicti de custodia Dionysij, quoniam et Pististratus his acceptis tyrannidem occupauit. Collatio autem hunc in modum fit, Quomodo modum agricolæ cum maximo labore et agros excolunt, et semina in terram proiciunt, fructus uerò non sine magna lætitiâ ac uoluptate colligunt: eodem pacto et doctrinam sequentes, cum labore maximo gloriam, que inde uenit, conantur adipisci. Exemplum autem per fabulam tale est, Quum enim milites eligere decreuissent Phalarim Imereorum Imperatorem, Sestichorus in hunc sermonem post multa prorupit, inquit, Quum equus olim optimum pratum de pasceretur, accedens aruus, totum ferme pascum arstiendo dissipauit: quod uidens equus, et egressus, consuluit hominem, an ipsius auxilio posset de aruo uindictam sumere: quod asserente homine, si frenum ac sellam suscepisset: quæ de aruo uisâ properat, ipse in seruitutem redactus est. Quæ de re, et uos milites caueat, ne dum uindictam sumere de alijs uultis imperatore electo, ipsi in seruitutem redigamini. Est et altera exemplorum distinctio, quam idem Aristoteles in altera rhetorica facit, dicens, Aliquod esse secundum rationem, quod ad suadendum facit: aliud sine ratione, quod dissuasionem operatur: et hæc quidem atque alia complura de exemplo Aristoteles. Sunt tamen, qui inter exemplum ac collationem, seu *ἄρσις* uocant parua esse uelim differentiam: quemadmodum Haplines rhetor, Differt

Nota differentia inter Logiam quasi oratorie principium ac fundamentum existit: quare et Aristoteles in principio sue rhetoricæ, hanc appellat *ἄρσις* quoddam dialecticæ: quod quum ita sit, in hoc quoque uolumine Philosophus, postquam de monstracionibus omnibus logicis diseruit, uult in præsentia et oratorias argumentationes in medium exponendas proponere, hoc est, de Enthymemate, atque Exemplo, consentaneum autem fuerat, prius de enthymemate, postea de exemplo sermonem facere: sed quoniam, ut inquit alibi Philosophus, Enthymema est rhetoricus syllogismus, et Exemplum inductio rhetorica, quæ paulò autè de inductione pertractatum fuerit, non ab re extitit, exemplum inductioni annexere: ut ex superioribus, que de Exemplo dicentur, planiora essent. Ceterum, ut quid exemplum, quòtque exempli species sint, actius possumus intelligere, non ab re fuerit, orationem aliquantisper protrahere, complura ex diuersis locis antiquorum in medium afferentem. Exemplum itaque, referente Abumazari Alpharabio, est translatio iudicij à partialari ad partialare simile ipsi in tempore, in quo est inuentio in uno ipsorum uocum, ut inquit Diuus Serapion, Exemplum est, quod per partialare propositum, partialare quoddam contendit ostendere: Vel aliter, ut inquit Aristoteles in rhetorica sua secundum antiquorum præcepta, Exemplum est, actiones similes aut contrariæ ips, que nunc à nobis dicuntur. Sunt autem, eodem referente, exemplorum species due, una, secundum quam res antea factas dicimus: altera, secundum quam ipsi fingimus: et hæc diuiditur in *ἄρσις* et *λόγος*, hoc est, collationem, ac fabulam. Exempli uerò species prior talis est, putà, Non sunt conuicti de custodia Dionysij, quoniam et Pististratus his acceptis tyrannidem occupauit. Collatio autem hunc in modum fit, Quomodo modum agricolæ cum maximo labore et agros excolunt, et semina in terram proiciunt, fructus uerò non sine magna lætitiâ ac uoluptate colligunt: eodem pacto et doctrinam sequentes, cum labore maximo gloriam, que inde uenit, conantur adipisci. Exemplum autem per fabulam tale est, Quum enim milites eligere decreuissent Phalarim Imereorum Imperatorem, Sestichorus in hunc sermonem post multa prorupit, inquit, Quum equus olim optimum pratum de pasceretur, accedens aruus, totum ferme pascum arstiendo dissipauit: quod uidens equus, et egressus, consuluit hominem, an ipsius auxilio posset de aruo uindictam sumere: quod asserente homine, si frenum ac sellam suscepisset: quæ de aruo uisâ properat, ipse in seruitutem redactus est. Quæ de re, et uos milites caueat, ne dum uindictam sumere de alijs uultis imperatore electo, ipsi in seruitutem redigamini. Est et altera exemplorum distinctio, quam idem Aristoteles in altera rhetorica facit, dicens, Aliquod esse secundum rationem, quod ad suadendum facit: aliud sine ratione, quod dissuasionem operatur: et hæc quidem atque alia complura de exemplo Aristoteles. Sunt tamen, qui inter exemplum ac collationem, seu *ἄρσις* uocant parua esse uelim differentiam: quemadmodum Haplines rhetor, Differt

Quid sit exemplum Abumazari.

Quid exemplum ab Aristotele in rhetoriâ.

Species exempli.

Altera distinctio exemplorum.

Differt, inquit, collatio: quoniam collatio ab inanimatis, uel animalibus irrationalibus accipitur: exemplum uerò, à rebus gestis, uel personis, assumuntur: et addit, quod exemplorum loca sunt, à Contrario, à Maiori, et Minori. Minuti autem uerò aliter horum differentias describit, inquit ad uerbum, Differt collatio ab exemplis, quoniam exempla ex historia accipiuntur: collationes autem, sine historia et indeterminatæ ex rebus gestis: *ἔκδοξ* uerò, ait, seu imago, idem quidem est collationi, euidentiore autem orationem facit: hæc ille. Sunt tamen qui *ἔκδοξ* ad metaphoram potius accedere dicant, quum ad exemplum: quemadmodum Aristoteles in rhetorica sua. Sunt et alij, qui alias inter exemplum ac collationem differentias ponant, dicens, collationem accipi ab ips, que sepe sunt: exemplum ab ips, que semel: aut quoniam hoc per personam, illa per actionem introductur. Ceterum, hæc magis ad oratorem seu rhetorem attinent: nostra uerò inuesti in præsentia monstrare, quomodo exemplum naturam sapientis syllogisticam: et quomodo, ut ita dicam, exemplarius constructur syllogismus, uel potius syllogismi: namque, ut inquit Abumazari Alpharabio, exemplum potius in hæbet duorum syllogismorum in figura prima. Est igitur exemplum, seu exemplarius syllogismus, inquit Aristoteles, quando maiorem extremitatem monstramus de medio, non amplius per tertium ac minus extremum, sed per aliud aliquid tertio simile: oportet autem notius esse medium inesse minori extremo, quam, subaudiatis, notius medio: et rursum primum, hoc est, maiorem extremitatem inesse simili tertio, quam, supple, medium minori: ut in exemplo, Si uelimus construere simpliciter rectum syllogismum, sit a maior extremitas, Malum: b, Contra confines bellum inferre: mediū c, Athenienses contra Thebanos: minor d, Thebanos contra Phocenses, simile minori: est igitur notius, quod Athenienses inferre bellum contra Thebanos, sit contra confines inferre bellum, quod Athenienses contra Thebanos inferre bellum, sit malum: et adhuc ex historia notius est, quod Thebanos contra Phocenses bellum intulisse fuit malum. Si igitur autem sit monstrare, quod malum est Athenienses suscipere bellum contra Thebanos, prius facimus rectum syllogismum, hunc in modum, Contra confines bellum gerere, est malum: sed Athenienses bellum gerere contra Thebanos, est contra confines bellum gerere: Athenienses igitur contra Thebanos bellum gerere, est malum. deinde monstramus maiorem huius rationis, que et syllogismus, et uerè syllogismus est, per simile minori extremo, hunc in modum, Thebanos contra Phocenses bellum intulisse, fuit malum: sed hoc fuit contra confines inferre bellum, ergo contra confines inferre bellum fuit malum. Scias autem, quod licet rationes istæ ambæ tandem reducantur ad primam figuram, prior tamen actus fit in prima: secunda uerò primo in tertio, deinde minore conuersa, in primam reuocatur: et licet ratio hæc uideatur syllogistica, et in figura disposita secundum legitimam complicationem, non tamen ita est: namque secunda ratio, que proprie exemplum est, non habet syllogisticas condiciones, quum sit ex utriusque partialaribus: præterea, non poterit in tertio uniuersaliter affirmatiua concludi, nisi minor et uniuersalis sit, et uniuersaliter etiam conuertatur secundum terminos æquiuocabiles, quemadmodum ex superioribus planum est. [Manifestum itaque.] Hoc est quod superioribus dixerat, et nos exposui-

Exemplorum loca.

Quid sit exemplum.

Exemplum habet potestatem duorum syllogismorum in prima figura.

Quid sit exemplum uel exemplarius syllogismus secundum Aristotelem.

Nota de syllogismo exemplari quod sit in prima et in tertio.

mus: oportet autem medium tertio, et primum simile notius esse inexistens. [Eodem autem modo.] Non solum, inquit, exemplum constituere possumus per unum simile tertio, sed per plura etiam, et monstrare maiorem extremitatem de medio: per plura dico, non per omnia, quoniam si omnia acciperentur, non amplius exemplum, sed inductio uocaretur.

Planum igitur, quod exemplum est neque ut pars ad totum, neque ut totum ad partem: sed ut pars ad partem, quando ambo sub eodem sint, notum uerò alterum. & differt ab inductione: quoniam hæc ex omnibus indiuiduis, extremum monstrabat inesse medio, & ad extremum non coaptabat syllogismum: illud autem, & coaptat & non ex omnibus monstrat.

Nunc quasi monstratiuas rationes diuidit, exemplum simul definit, atque ipsu à syllogismo atque inductione distinguit: ait itaque, omnem rationem arguentem esse, aut à toto et uniuersali ad partem, ut syllogismus est: aut à parte ad totum, ut inductio: aut à parte ad partem, ut exemplum: nunc enim sit exemplum, quando duo partialaria sub aliquo uniuersali extiterint: puta c et d, sub b: sed alterum ipsorum notius sit, ut quod a inest d quam ipsi c. [Et differt ab inductione.] Posuit supra unam differentiam inter inductionem et exemplum, quoniam inductio est de parte ad totum: exemplum uerò de parte ad partem: nunc alteram explicat: namque inductio, inquit, ex omnibus constructur indiuiduis ac partialaribus: exemplum uerò, ex uno, aut aliquibus: et rursum tertia differentia, quoniam inductio non coaptat syllogismum seu conclusionem ac maiorem extremitatem ad extremum et maiorem: ibi enim unicus tantum syllogismus fiebat, cõcludens maiorem de medio termino per maiorem: hic autem binæ sunt rationes, una concludens maiorem de medio per simile minori: altera, maiorem de minori colligens per medium: et ita per hanc coaptatur extremum extremo, quod non fiebat in inductione. Ex ips que dicta sunt, planum est, inquit nonnulli, quod ex pluribus exemplis inductio constructur: si enim tot exempla acciperemus, ut omnia absumerent partialaria, proculdubio nuncuparetur inductio. Sed de exemplo iam hæc hæc hactenus dicta sufficiant. Primum enim declarauimus, logicam rhetoricæ fundamentum esse: deinde, cur prius de exemplo quam enthymemate tractauerit Aristoteles, quid exemplum secundum Abumazarem, quid secundum Seuerinum, quid secundum Aristotelem in rhetoriâ: quot exemplorum species, quòtque multi exemplum à collatione distinguant: an imago exempli species nuncupanda, quomodo, et in qua figura binæ in exemplo rationes constructur: quoniam pacto exemplum coaptat extremitatem inter se: ac demum, quod ex pluribus exemplis inductio constructur. Sed his explatis, ad reliqua transeamus.

Diuisio ois argumētati, ois.

Differentia inter inductionem et exemplum.

Ex pluribus exemplis fit inductio.

De Abductione.

Abductio vero est, quum primum medio inexistentis manifestum sit: vltimo autem medium, obscurum quidem sed similiter credibile, aut magis quam conclusio. Amplius, si pauca sint media vltimi & medii: omnino eni propinquius scientiae accidit esse: vt sit a docibile: in quo b, scientia: c, iusticia. quod igitur scientia docibilis, planum: si autem virtus scientia, obscurum: si igitur b, c, similiter aut magis credibile, quam a, c, abductio est: est eni proximus ipsi scire, eo quod assumptimus a, c, scientiam prius non habentes.

Quare de abductione atq; ista de enthymemate tractatur.

Quid sit abductio ex dicto Procli.

Quid abductio secundum Platonicos. Duae species abductiois.

Debuerat Aristoteles post ea, que de exemplo dicta sunt, agere de enthymemate: hec enim duo ad oratorem attinent tanquam instrumenta: sed quoniam nonnulla ad huc supererant, que syllogismi natura consequuntur, queq; indifferenter ad logicam pertinent atq; oratorem, propterea haec intermiscuit tractatui de oratoris argumentationibus, ut simul oratori ac demonstratori ista usui venire intelligeremus: prius itaq; de abductione, postea de instantia tractat: quoniam abductio instantia praecedit, quae admodum est syllogismus eandem instantia, prius n. syllogismi constructus, vel saltem construere intendimus, quam aduersarius instantiam praeparat. Est autem abductio, referentem Proclo in primum elementorum, transitio ab alio problemae uel theoremate in aliud, quo cognito aut superinducto, et propositum est manifestum, ueluti quum duplicatio aibi quaeritur, transferuntur quaestiones ad aliud, ex quo hoc sequitur, hoc est, inuentionem duarum mediarum: et de caetero quaerebant, quomodo duabus datis rectis, binae mediae ad proportionem inuenirentur: et mathematica quidem hinc in modum, Platoni etiam seu Academia ita abductioem faciunt, Abductio est ratio, per quam ad uera simile ipsi uerum proprie inferens: adduntq; binas huius species esse, unam, quae ex contrario alteram, quae ex consequenti sine: et ex contrario quidem, quum interroganti aia omnem responsonem contraria inferitur, ut in exemplo, Pater meus, aut alius est quam pater tuus, aut idem: si igitur alius est pater meus quam pater tuus, quum sit alius quam pater, non erit pater: si idem est, qui pater tuus, idem existens qui pater meus, meus erit pater. Quae uero ex consequenti distinguitur (namque altera id quod in parte quaerit, per id quod est in parte, monstrat) et haec, ad oratores attinet, puta si quaeratur, an iste occiderit, et argumentum esse dicamus, quod repertus eo tempore fuit caede cruentus. Altera uero, quod uniuersaliter per id, quod est in parte, probat: ueluti si quaeratur, an anima sit immortalis, et an ex mortuis uiuentes fiant, et monstramus ex hoc, quoniam ex contrariis fiant contraria: hoc autem per partialia monstratur, quoniam som-

nus ex uigilia, album ex nigro, et eodem pacto de reliquis: haec quidem Platoni de abductione et fortasse Latini accipientes abductionem, quam facit Aristoteles. Abumazar uero d'Alpharabius, in libro quod copendit logicae artis inscripsit, abductionem ista uocat Translationem: et est in qd Translatione, qui sanus aliquid per sensu aliquid inefficet transferet hoc intellectus ab illo, ad aliud sibi simile, super quo iudicium promit: ueluti si quisquam per sensum cognosceret, aliqua corpora (puta animalia, aut plantas esse genita) et transferret intellectus hoc ad caelos, ob aliquam similitudinem ac conformitatem, quae est inter caelos atque animalia: puta, quoniam utraque sunt continua (planum namque est, animalia ac plantas continua esse) plantu quoque, caelos esse continuos: non tamen perspicuum, omne continuum esse genitum: monstratur itaque hoc quasi per inductionem, Animalia et plante, et reliqua id genus sunt continua: et haec omnia sunt genita, igitur oem continuum genitum: deinde caeli continui, caeli itaque geniti. et haec ille de abductione seu translatione. Addit insuper translationis binos esse modos: unum, per compositionem, alterum, per resolutionem: ac resolutionem quidem, in apere ab occulto: compositionem autem, a manifesto: sed plura etiam atque ampliora per longam seriem prodit de constituta translatione, quae impresentia omittenda esse diximus, ne nimium a proposito diuerteremur. Aristoteles autem abductionem uocat ad mathematicorum similitudinem, ut pleraq; alia, quae manifesta ac concessa maiore abducimur, ac se uocamur a proposito ad minorem monstrandam, quoniam obscura existens, aut similiter conclusioni credibilis, aut etiam magis: aut iterum, si pauca sine media ad minorem monstrandam, quae tamen obscura sit: tunc enim abducimur, hac relicta, ad huius monstrandam: namque si minor multo notior esset conclusione, et hanc praeratioanatione monstrare conaremur, non oportet, sed ut utraque potius, inquit nonnulli, uocari deberet. Rursum, inquit Philoponus, si media ad minorem ostendenda non essent pauca, sed multa, non oportet, sed utraque potius ac transgressio nuncupanda esset. opus igitur est, si fieri debeat abductio, minorem propositionem obscuram esse, aut eaque ignota conclusionem, aut paucillimum notiorum: et ad haec, quod pauca sint media, quibus talis minor monstrari possit: licet ergo binos abductionis modos in contextu uideatur ponere Aristoteles, non tamen eos duos existimauerim, sed potius plures conditiones dixerim, quae ad abductionem requirantur. [Omnino enim.] Hoc est, si pauca extiterint media ad minorem ostendendam, accidet minorem istam scientiae, ac primis principijs proximiorum esse aut scientiae, hoc est, ut sciat ac cognoscatur. [Vt sit a docibile.] Exemplum abductionis ex Menone sumptum, Sit a, maior extremitas, doabile: b, mediu, scientia: c, minor, iustitia, propositio itaq; haec maior, Omne scientia esse docibile, manifesta est: quod autem uirtus scientia sit, obscuru existit: quae igitur ad hanc monstrandam diuertimus, abductionem facimus. [Si igitur b, c, similiter.] Sensus et ordo est, Si b, c, minor propositio, sit eque credibilis, aut non multo plus qd conclusio, et nos diuertamus ad hanc ostendendam, abductio nuncupatur, eo quod assumptimus a, c, conclusionem, quum tamen prius non habuissemus scientiam de minore propositione: erimus autem scientiae proximiores hac monstram.

Quae Aristoteles de abductione.

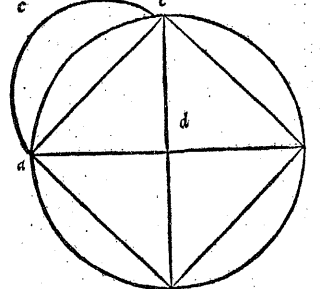
Aut

Aut rursus si pauca sint media ipsorum b, c: namque & sic proximius ipsi cognoscere. ueluti si d esset quadrari: in quo autem e, rectilineum: in quo uero f, circulus: si ipsius e, f, vnum solum esset mediu, hoc quod est, cum lunulis aequallem fieri circulum rectilineo, esse posset prope ipsum cognoscere: quum uero b, c, neque credibilis sit, quam a, c, neque pauca media, non dico abductionem: neque quando b, c, sit immediatum: tale enim scientia est.

Aliud exemplum, quo monstrat abductionem fieri debere, ubi pauca sint media, quibus possumus ostendere b, c, minorem propositionem: namque et sic haec monstrati, proximi efficiuntur cognitioni, qua possumus recte cognoscere minorem propositionem: est autem exemplum hoc mathematicam de quadrando arculo, quod Graeci uocant τετραγωνισμός, de quo Aristoteles in Praediacamentis, Quadratura arali scilicet quidem est, nodum tamen sciat. Fuerunt autem quamplurimi, qui se hanc inuenisse existimabant, ut Bryso, Antiphon, et Hippocrates, quos Aristoteles damnat in plerisque locis. Est autem exemplum hoc de quadrando arculo per lunulas Hippocratis, et oportunitate quidem ad propositum ductum. Hic enim, ut inquit Proclus, primus dubitarum descriptionum abductionem scisse dicitur: unde ingeniose simul et abductionis exemplum, et eiusdem quoque inuentorum in medium proposuit. Caeterum, quod scilicet, quae in exemplo dicuntur, possumus intelligere, non ab re fuerit Hippocratiam descriptionem in medium proponere. Hic enim, quemadmodum inquit Simplicius, hunc in modum arca-

Exemplum de quadrando arculo per lunulas Hippocratis Chij aptissimum est ad propositum de abductione.

Descriptio Hippocratis Chij, quae ponit Simplicius primo Physicorum.

lum per lunulas quadrabat, hoc est, quadratum arculo aequale constituebat: sic arca a, b, rectam, designatus semicirculus a, b, c, in duas partes, per d, et a d puncto ducatur ex a, b, recta d, e, et a, c, coniungatur c, d, quae est latitudo quadrati, qui in arculo descriptus est, cuius est semicirculus a, b, c, deinde arca a, c, lineae, descriptae sectum arali a, e, et tunc quod a, b, a, e, aequale est illi, quod a, b, a, c, et illi, quod ab altero quadranguli lateris a, b, c, semicirculi descriptum est, namque a, b, est basis orthogonij trianguli

sicut autem se habent quadranguli a diametris inuicem, sic et arali, qui arca ipsum sunt, et semicirculi. quemadmodum ostensum est in secundo duodecimi elementorum theoremate: ergo a, c, b, semicirculus, duplus est a, e, c, semicirculus, autem a, c, b, semicirculus duplus etiam a, c, d, quare: tunc quadrati partis: quare quarta, quadrati pars, aequalis erit a, e, c, semicirculo, quod fuerat monstrandum: hinc enim sequitur, quod totum quadratum totum arculo erit aequale: et hinc quidem in modum Hippocrates aralum quadrare consueuerat: aliter autem Bryso, et adhuc aliter Antiphon: quos tamen omnes in plerisque locis damnat Aristoteles, tanq; qui recte monstrandam non sciant. Licet autem Aristoteles temporibus quadratura haec non fuerit reperta, posterioriores tamen, ut et Simplicius et Diuus Severinus in Praediacamentis asserunt, ea adinuenere. Atq; inter primos Sextus Pythagoreus, postea Archimedes per lineam, quae uocatur Lycome de: deinceps Nicomedes per lineam, quae uocatur quadrangula item: post hos Apollonius per lineam, quam ipse nuncupabat Sororem κοχλιοειδης, Dein de Carpus, per quandam lineam, quam ex duplici motu appellat: atque alij iterum complures post hos, quorum monstraciones tanq; proluxas, et a proposito alienas existimantes, missas impresentia facimus: idem tamen Simplicius in Beta de naturali auditu inquit ad uerbum, Et propter hoc neque arali quadratura aliquo modo est inuenta: et nunc inuenta quidem uidetur esse, sed cum quibusdam suppositionibus contradicentibus. Reliquum tantummodum est, ut exemplum proposito accomodemus, inquit igitur Philoponus, si b, c, ac minor propositio sit obscura, et pauca habeat media, qd abductio fiet in exemplo, ponatur a maior extremitas, quae drartie medium, rectilineum: in quo f, minor arculus, et ita erigamus syllogismum, Omne rectilineum quadratur, omnis arculus rectilineatur, omnis igitur arculus quadratur: in hoc enim ratio maior quidem notata est: minor uero aequale ignota, aut parum notior conclusio: quare si supponamus ipsius e, f, minoris, uicem solum esse medium, quod Hippocrates assererat, per lunulas aralorum: aequallem fieri rectilineo, hoc est, per secta aralorum: lunula namque est sectum arali: si inquam hoc supposito monstramus ratio adij istius minorem, abductioem facimus: quare et syllogismo proposito erimus prope ipsam cognitionem: quoniam scilicet minorem arguere poterimus. [Quum uero b, c,] Quum uero, inquit, syllogismum costruamus, et minor sit ignota, non tamen credibilior qd conclusio, aut non habens pauca media, tunc abductionem non dicimus fieri: et rursus, si eadem minor b, c, sit immediata, nullo pacto efficiatur abductio, sed potius scientia esse dicitur: immediata namq; propones sciri potius uis dicitur, qd abductione monstrari: et de abductione quidem haec tenus. Primum enim exposuimus, quae de causa post exemplum non agit scilicet de enthymemate: sed abductione atq; instantia. Postea quid sit abductio secundum mathematicos, quid secundum Platonicos, quod abductiones, quot exigantur ad sciendam abductionem, qd Hippocrates Chius abductionem inuenit, quomodo arculo per lunulas quadraturam inuenit, quodque alij plerique rectam arali quadraturam inuenit. Sed his transactis, ad instantiam declarandam transicamus.

Noti postiores plerique arali tetragonismum inuenisse.

De instantia. Z Caeterum

Aeteru infatia est ppositio ppositiōni cōtraria : differt aut a ppositiōe, qm istantia cōtingit esse in parte: ppositiōne verō, aut oīno non cōtingit, aut non in vniuersalibus syllogismis.

Quoniam, ut supra etiam reuocauimus, communia sunt oratoribus ac dialecticis, adde etiā demonstratoribus, abductio atq; instantia: propterea Philosophus cōmisit has methodos oratorijs ratioānis, significans instantiā atq; abductiōem ad multos attinere artifice. Nāq; ex mathematicā instantia utuntur ac casu, et oratores instantia, et dialecticā etiā, atq; ut simpliciter dicā, artifices oēs. Sātū tamen dīgnū, quōd ex modernioribus rhetores nonnulli secūs acere pere instantiā, quā et hic et in Rhetorica sua sādāt Aristoteles. Hermogenes nāq; Tarsius secto de inuētiōe tertio, v̄s̄ σοσ̄ip̄ notā ἀντιπαράθεσιν, ita in mediū proponenda esse dicit: putā, dicit Orestes, Licet mihi matrem interimere, et hoc vocat ἀντιπαράθεσιν κερφαλοπρεδεί de insurgit aduersarius, dicit, Immo nō licuit, et hoc instantiā nūcupatur: postea, Et si licuit, nō indēnatā licuit, et hoc ἀντιπαράθεσιν seu cōtrarestantiā: habet autē, eodē referēte, nō sēper eūdē ordinē, sed aliquādo instantiā, nōnūq; cōtrarestantiā praeceat: quod enī uolentius, secundū fortitur locū: quod mitius, praecedit: et ille quidē hunc in modū. Aristoteles tamen atq; alij ferē oēs aliter instantiā accipiunt: et hic quoq; instantiā est, inquit, ppositiō ppositiōi cōtraria, hoc est, enūtiatio, quā aduersarius proponit in cōtrariū enūtiatio nis ppositae a cōdisputante uel audiente: sum enim proponere atq; instare, actiones contrarie, quē admodū in octauo Topicorū inquit Aristoteles, proponere esse unum facere, quae sūt plura: oportet, n. in toto omnino sumere ad quod est disputatio: instare autē, quod unū est facere plura: namq; aut diuidit, aut interimit, hoc quidē dās, illud uerō nō dās, eorū q̄ pposita sunt. Aristoteles igitur de instantiā hūc in modū p̄tracat: imp̄sentia, non tamē tantū ut ad dialecticū attinet, sed potius ut naturā syllogismi sapit: namq; et haec syllogisticū quodammodō sequitur ingenitū. Exponit igitur quā sit, et quōd a ppositiōe differat, quōtq; modis ac p̄ quas figuras feratur. [Differt autē a ppositiōe.] A ppositiōe ne inquit nōnulli, subaudiendū, demonstratiua, quoniam huiusmodi ppositiōes sēper sūt uniuersales, aut saltē in syllogismis uniuersalibus. Aliter et melius Alulidus Rosadis, Differt, inquit, instantiā, a ppositiōe, cōtra quā instantiā ferimus: quoniam instantiā potest esse in parte, imo ut plurimū talis est: ppositiō uerō, cōtra quā feritur instantiā, aut oīno non potest esse in parte, quoniam si rectē feratur instantiā, quē admodū inquit Leuii Gersonis, sēper cōtra maiorem feritur ppositiōnem, quae in prima figura est uniuersalis. add: iterū, quōd instantiā nunq; secundū rei naturā debet in plus se habere, q̄ ppositiō, cōtra quā feritur, sed aut a q̄li ter se habet, aut in minus: nō, n. si proponeremus aliquorū cōtrariorū esse eandē disciplinā, rectē instarem, dicitur, Nullorū oppositorū eādē esse faciū: q̄s ob res oportet ppositiōne sēper esse uniuersalē, cōtra quā feratur instantiā: quōd si accidat ipsa esse in parte, hoc non fiet in syllogismis uniuersalibus, uniuersalē cōcludentibus cōclusionē, sed in ijs, q̄ particularē colligūt. Sūt qui aliter intelligūt,

Qui artifices utuntur instantia.

Rhetores nonnulli, ut Hermogenes, aliter q̄ hic Philosophus instantiā accipiunt.

Aristoteles aliter instantiā accipit et definit.

Instantia differt a ppositiōe s. demonstratiua. Expō Alu. Rosa. quōd Philosophus p̄ ppositiōem intellexerit ppositiōem uniuersalem absolutē: quoniam instantiā sēper in minus se habet quam ppositiō.

In uniuersalibus syllogismis, hoc est, demonstratiuis, haec n. secundū rei naturā uniuersales esse debent. Aliter nonnulli etiā intelligūt in uniuersalibus syllogismis, hoc est, ratioānis primae figurae, quae uniuersalia sunt, et per dictū De omni manifestantur: quū enim instantiā, ut diximus, sēper feratur cōtra maiore, et maior ppositiō in prima sēper sit uniuersalis, nimirum ppositiō, cōtra quam feritur instantiā, sēper erit uniuersalis: si uerō accidat syllogismos non esse uniuersales, et monstrari per dictum De omni, ut in tertia figura, fortasse ppositiō contra quam instamus, poterit esse in parte, ut in tertia figura. Verū prima expositiō optima omnium. Sed contra hoc dicit aliquis, instantiā nūq; posse esse in parte: namq; ut in posterioribus inquit Aristoteles, non oportet instantiā ferre, si sit ppositiō inductiua: quoniam si sit ppositiō, quae neq; in pluribus, neq; in omnibus est, ita neq; instantiā: quoniam eadē sunt ppositiōes et instantiāe: quā enim fert instantiā, haec fiet utq; ppositiō aut demonstratiua aut dialectica. Ad haec respondemus, Philosophū ibi loqui de instantiā demonstratiua, quae nullo pacto potest esse in parte, hic autē de quacūq; instantiā sermo fit. Praeterea, dicimus, ppositiōne atq; instantiā idē esse secundū rē, nō tamē secundū rationē: fieri, n. nequit, ut una et eadē enūtiatio respectu eiusdē, et instantiā sit, et ppositiō: respectu tamen diuersorū, nihil prohibet. Sed ad haec ambigeret alius, an nō solū contra ppositiōes, sed cōtra cōclusionē etiā possumus instare. Respondet Philosophus, instantiā propriē esse ppositiōem. Conclusionis uerō non instantiā, sed cōtrariū, ac refutationem dicit.

Dubitū, q. in instantiā non possit esse particularis.

Solutio.

Aliud, dubium. Solutio.

Fertur autē instantiā bifariā, & p duas figuras: bifariā quidem, qm̄ aut uniuersaliter, aut in pte oīs instantiā: ex duabus uerō figuris, quoniam oppositē ferunt ppositiōi: opposita autē, in prima & tertia figura cōcludūt solis: quādo enim cōteat omni inesse, instamus, quōd nulli, aut quōd alicui non inest. Horū autē Nulli q̄dē, ex prima figura: Alicui uerō nō, ex vltima. ut sit a, vnā esse sciētia: i quo b, cōtraria. Quū igitur proponit vnā esse contrariorū sciētiam, instat, aut quōd omnino nō eadē oppositorū, cōtraria autē opposita: quare sit prima figura: Aut quoniam noti & ignoti, nō vnā: haec uerō tertia: de c nāq; noto & ignoto, cōtraria q̄dē esse, uerū vnā autē ipsorū sciētia esse, falsū.

Nūc modos et figuras p quas feritur instantiā, ostendit et inquit, quōd duobus modis, et per binas figuras feritur instantiā: duobus quidem modis, quoniam aut uniuersaliter, aut in parte: per binas autem figuras, quoniam per primam et tertiam: in his enim solis opposita concluduntur, hoc est, affirmatiue ac negatiue conclusiones colligi possunt, instantiāe, affirmatiue contra negatiuas instantiā, et retrouersum negatiue

Duobus modis et per binas figuras feritur instantia.

negatiue contra affirmatiuas: non autem hoc dicit, quōd opposita, hoc est, contraria aut contradictoria in his ambabus figuris concludi possunt, namque in tertia nulla conclusio est uniuersalis: sed hoc uult, quōd instantiā, quae ppositiōibus sūt oppositae, in prima ac tertia concluduntur tantū: uniuersales quidem, in prima: particularēs uerō, in tertia: putā, si quispiam proponeret, Omne b esse a, instarem bifariā, aut quōd nullum b est a, aut quōd alicui b uerō, contraria: si ergo quispiam proponeret, Omnium contrariorū vnā esse sciētiam, possemus uniuersaliter instare per primam figuram, extrinsecus assumentes hunc terminum Opposita, sic, Nullorum oppositorū eadē sciētia, sed contraria sunt opposita, igitur nullorum contrariorū eadē sciētia: et ita quidem instantiā uniuersaliter feritur per primam figuram. Sin autem instantiā extiterit in parte, in tertia concludatur: ut in exemplo, Notū et ignotū non est vnā sciētia, notū et ignotū sunt cōtraria, ergo aliquorū contrariorū non est vnā sciētia: de c enim medio termino dicitur in minore uerē, quōd sunt contraria: non autem uerē profere possumus in conclusione, quōd ipsorum sit vnā sciētia.

Rursum in priuatiua ppositiōne cōsimiliter: quum enim censet non esse vnā contrariorū, aut quōd omnium oppositorū, aut quōd aliquorū contrariorū eadē, dicimus, ut sanabilis & aegrotabilis: omnium igitur ex prima: aliquorū uerō, ex tertia figura. Simpliciter enim in omnibus, quum uniuersaliter quidem instant ad uniuersalē contradictionem dicere eorum, quae proponuntur: ueluti si non existimet eandem contrariorū omnium, dicentem oppositorū vnā: sic autem necesse primam esse figuram: medium enim fit, quod uniuersale ad id, quod ex principio. In parte uerō, ad quod est uniuersale, de quo dicitur ppositiō, ut Noti & ignoti non eandē: contraria enī uniuersaliter ad haec, & fit tertia figura: mediū enim, quod in parte accipitur ut notū & ignotū: ex quibus enim est ratiocinari contrarium, ex his & instantias conamur dicere: quare & ex solis his figuris ferimus: in solis enim oppositi syllogismi: per mediam enim non erat affirmatiue.

Eodem, inquit, pacto instantiā ferimus contra negatiuam ppositiōnem: aut enim uniuersaliter instamus per

primam figuram, hunc in modum, Omnium oppositorū est eadē sciētia, omnia contraria sunt opposita, omnium igitur contrariorū est eadē sciētia. Aut in parte, et per tertiam, sanabilis et aegrotabilis est eadē sciētia, sanabile et aegrotabile sunt contraria, aliquorū itaq; contrariorū est eadē sciētia. [Simpliāter enim in omnibus.] Rationem in mediū addidit, quare uniuersales instantiā in prima concluduntur figura, et inquit, Quum uniuersaliter instamus, opus est contradictionem dicere ad uniuersale eorum, quae proponuntur, hoc est, oportet cōtrariū dicere cōmuniōri, ac subiectum ppositiōe ppositiōis continēt: putā in exemplo, sit ppositiō, Nullorū cōtrariorū esse vnā sciētiam: si uniuersaliter uolumus concludere, opus est accipere antecedentiā p̄dicatū, et consequentiā subiectū: ueluti in primo dicebamus uolūmus: putā, Omnium oppositorū esse vnā sciētiam: sic autem sit prima figura, et mediū, hoc est Opposita, sit uniuersale ad id, quod ex principio, id est, uniuersaliter continēt subiectum primā ppositiōis, contra quam instantiā ferimus, hoc est, Cōtraria: oīa enim contraria sunt opposita. [In parte uerō.] Hoc est, Si uolumus instantiā ferre secundum partem, debemus id pro medio accipere, ad quod uniuersale, de quo dicitur ppositiō, hoc est, subiectū, de quo ppositiōis p̄dicatū dicitur, ut notū et ignotū: de his enim contraria uniuersaliter p̄dicantur, de quibus in ppositiōe dicebamus, non esse vnā sciētiam, sit igitur tertia figura: accipitur enim mediū quod est in parte, hoc est, antecedens utrumque et subiectum et p̄dicatū ppositiōe ppositiōis, ut notū et ignotū: quare quum ita res se habeat, in sola prima ac tertia figuris instantias ferimus: quoniam et in his solis possumus contraria ratiocinari: et syllogismi oppositi, hoc est, conclusiones contrariae ac contradictoriae, in his solis concludi possunt: namque per mediam ac secundā figuram non possumus affirmatiuam concludere ppositiōem, et ex hoc ferre instantiā contra negatiuas ppositiōes: quare quū in secunda figura nō cōcluduntur oppositae, non poterit in hac legitime ferri instantiā.

Uniuersales instantiā in prima feruntur figurā.

Instantia particularis fit in tertia.

Per secundā figurā non sūt ferri instantiāe cōtrariae negatiuae ppositiōes.

Amplius, & si pluris indigeat orationis, quae per mediā figurā, ueluti si nō det a inesse b, eō quōd c non sequit ipsū: hoc enī p alias ppositiōes planū. Nō oportet autē instantiā ad alia euertere, sed statim manifestā habere alterā ppositiōnem: unde & signum ex sola hac figura non est.

Argumentū quāsi est oratoriū, de quo supra diximus, per instantiā et cōtrarestantiā: si, n. q̄sp̄iā dicitur, Licet p̄ secundā figurā instantiā ferre, quoniam in hac cōcluduntur opposita. Respondet aduersarius, per instantiā, nō licet, quia nō cōcluduntur opposita in secunda: deinde per cōtrarestantiā, Et si concluduntur, nō feritur etiā, quoniam nō legitime cōcluduntur, sed pluris indiget orationis, putā cōuersiōis alterius ppositiōis: putā si quis dicit, Omnium cōtrariorū vnā esse sciētia: et alij per secundā figurā conetur instare hūc in modū, Nullū eorū, quorū est vnā sciētia, est oppositū, oīa cōtraria sunt opposita, igitur nullorū cōtrariorū est eadē sciētia: si igitur ita quispiam faceret, non legitime faceret: quoniam

quoniam opus esset alia, uel alijs extrinsecus per conuer-
sionem acceptis propositionibus, quod uisum est in
instantia ferenda: non enim oportet instantiam eueri ac
transmutari ad alias propositiones, sed habere propo-
sitionem ad perficiendum syllogismum assumptam statim
manifestam, hoc est, naturaliter dispositam, et non per con-
uersionem oculam: neque predicatum propositionis con-
tra quam ferimus instantiam, predicatum etiam remanere
debet in propositione assumpta, et non fieri subiectum:
puta, si ferenda sit instantia contra hanc propositionem,
Omnium contrariorū est una scientia, debemus huius pre-
dicatum in assumpta etiam predicatum facere, puta, Nullo-
rum oppositorum esse eandem scientiam, et non conuer-
sio. [Unde et signum.] Non est hoc ad id, quod paulo an-
te dictum fuit, referendum, sed ad id, quod superius pro-
tulit, ubi ait, In solis enim oppositi syllogismi: ita ut sensus
et ordo sit, Quare et ex solis his figuris ferimus: in solis
enim oppositi sunt syllogismi: per mediam enim ac se-
cundam figuram, non erat affirmatiue concludere: unde et
signum ac syllogismus a signo ex sola hac secunda figu-
ra non est, quoniam secunda non potest affirmatiuam con-
cludere, et omnis conclusio a signo est affirmatiua: que
uero sequitur, [amplius, et si pluri] tanquam ex hyper-
bato, secundum orationem fuerit interposita.

Considerandum autē & de alijs in-
stantiis, ut de iis, que sūt ex Contrario,
& Simili, & eo quod secundum opinio-
nem: & si eam, que est in parte ex pri-
ma, aut priuatiuam ex media possi-
bile capere.

Instantia secundum quod ad simpliciter attinet syllo-
gismum, ita pertractatur, quemadmodum supra reuolimus.
Verum, inquit Aristoteles, si ad determinaciones scientias
descendere uoluimus, debemus alias quoque instantiarū
species considerare, puta, que sunt ex Contrario, que ex
Simili, et que secundum Opinione: hec enim magis, aut ad
oratorē aut ad dialecticū attinet. Ceterum, ut hęc exa-
ctius possimus intelligere, operæ precū erit ea in medium
asserre, que in altera sua Rhetorica de instantia protulit,
queq; iterū in octauo Topicorū: his enim perceptis scilicet,
que hic dicantur, intelligemus: ait itaq; in Rhetorica, instā-
tias quadrifariam ferri, aut ex Seipso, aut ex Contrario,
aut ex Simili, aut ex Iudiciis. Ex seipso quidem, ueluti
si de amore sit enthymema ac ratio, quod amor sit studio-
sus, instātia bifariam fertur, aut uniuersaliter, Quod omnis
defectus atq; indigentia malum, et amor defectus atq; in-
digentia, et propter ea non est studiosus, aut secundum partē,
Quoniam si omnis amor esset studiosus, non diceretur opti-
mus aut pessimus amor, nisi aliquis amor esset malus. Ex
contrario aut, que admodum si esset enthymema, Quod bonus
uir oēs amicos beneficijs affiat, instamus, Quoniam malus nō
affiat oēs maleficijs. Ex simili uero, ueluti si eēt enthymēa,
Quod male affecti se p odio prosequuntur, instamus dicentes,
Quod bene affecti non sepe beneuolētia prosequuntur, uel
melius, A simili dicitur, que analogā secundum analogā ac pro-
portionem proferuntur, ut si quispiam existimaret lineam

Si sit sermo
in speculati-
bus scientijs,
alia sūt in-
stantiarum
species con-
siderande.

Ex rhetori-
as quadrifi-
riam feruntur
instātia.
Ex seipso.

Ex contra-
rio.
Ex simili.

Consentaneum

esse partem corporis, diceret alius hoc esse falsum, quoniam
neq; punctus est pars lineæ. A iudiciis uero instantie
dicantur, que tanque trahuntur ab eo, quod est secundum
opinionem, et uiris celebribus: ut si esset enthymema, E-
brijs ueniam dandam esse, instamus dicentes, Si hoc esset
uerum, non Pittacum laudari debere, qui maximē puniri
ebrios uoluit: et hec quidem et tot de instantia in Rhe-
torias Aristoteles. In Topias uero inquit, instantiam ad
quatuor fieri, aut ad suppositionem, uel propositionem, ex
qua falsum sequitur: aut ad interrogantem, aut ad interro-
rogatam, quod non bene interrogata sint: aut ad tempus, quod
non tempore idoneo ac debito, Philosophus itaque hoc in
uolumine de instantia egi, que ex seipso est, seu que ad
propositionē, ex qua sequitur falsū. Reliquas uero ita sim-
pliciter pertraxit, quoniam magis ad suppositorios redu-
cuntur syllogismos ac locos dialecticos, q̄ ad resolutiui
artificē, quemadmodum et Alulidius Rosadius attestatur. [Et
si eam, que est in parte.] Preterea, inquit, considerare de-
bemus, an possimus instantiam particularē ferre per pri-
mam figuram: et negatiuam, seu uniuersaliter, seu in parte,
per secundam: si enim accuratē animo aduertamus, fieri
hoc potest, non tamen ita manifestē, quoniam semper con-
uersionis aliauis indigebimus: namque uniuersalis proprie
in prima concluditur, ac secundum naturalem dispositionē:
particularis uero, in tertia ueluti ex ijs, que de medijs inue-
ntione dicta sunt, planum fieri potest: si uero huiusmodi
instantias ad alias figuras reuocare animus fuerit, nūmi-
rū conuersione erit opus. Sed de instantia plura fortasse
quā proposito attinere uidebantur, adduximus, exponen-
tes primum, qui sine artificijs, qui utantur instantia, quod
Hermogenes aliter accepit instantiam, quā hic Aristote-
les: quid proponere, quid instare, quomodo de instantia hic
pertractetur: quomodo intelligendum, propositionem de-
bere uniuersalem esse, instantiam uero aliquando in par-
te: soluta deinceps dubitatione ex Posterioribus allata, de-
clarauimus, quomodo propositio atque instantia sunt
idem, ac quomodo differant inter se, an instantia possit
esse conclusio, an in secunda figura non possimus in-
stantiam ferre: ac demum, quod instantia quadruplex, ut
in Rhetorica dicit ac Topicis Aristoteles.

De uerisimili.
Erisimile uero, & signum
non est idem: sed uerisimile
quidem, est propositio pro-
babilis: quod enim cogno-
scunt ut in pluribus, ita fieri aut non
fieri, esse aut non esse, hoc est uerifi-
mile, ut Odire inuidētes, aut Beneuo-
lentiā prosequi amatos. Signum au-
tem uult esse propositio demonstrati-
ua, aut necessaria, aut probabilis: quo
enim existente, est, aut quo facto pri-
us aut posterius facta est res, signum
est, quod factum fuerit aut fit.

Consentaneum

Aristoteles
in Topias
de instātia.

De qua in-
stantia ege-
rit Philoso-
phus in hoc
libro.

Inferibitur
hoc capitulum
hoc est de uerisimilibus
aut credibilitibus,
et si-
gnis: et magis, quæ de
enthymemate dicantur,
peractum est. Inferibitur
itaq; hoc capitulum
hoc est de uerisimilibus
aut credibilitibus,
et si-
gnis: et magis, quæ de
enthymemate dicantur,
peractum est.

Quid et magis
etiam secundum
Aristotelem in
altera rhe-
torica.

Fabius aliter
lium tria genera
faciunt: unum firmis-
simum, quod ferme se-
per accidit, ut Liberos
a parentibus amari: alterum,
quod propensius ac fa-
cilius: puta, Eum, qui
recte ualeat, in cras-
tinum peruenturum: tertium,
quod solummodo non re-
pugnat: puta, Furtum in
domo factum ab eo qui
domi fuit. Signum
enim latius acceptū, idē
illi diuidunt duas in
partes, in necessariū, et
non necessariū: et ne-
cessariū quidem uo-
uat Fabius, et non ne-
cessarium uero, et uero
et non necessariū, seu
signum cum genere æ-
quiuocum. Hęc autem
uariari seant
dum tria tempora asserunt:
preteritum, puta, Si
peperit, conit: præ-
sens, Si uentus est uiolentus,
et fluctus magni in
mari: futurum, Si quis in
corde uulnerabitur,
peribit. et horum omnium
quædam conuertibilia,
puta, Si uiuit, spirat,

Signum di-
uidit Fabius
in necessariū
et non ne-
cessarium.

Consentaneum fuerat post ea, que superius fuerit de-
clarata, iam de altero instrumento oratorio pertractare,
hoc est, de cōmento seu enthymemate: sed quoniam enthyme-
ma ex uerisimilibus et signis conficitur, operæ precū
fore duxit Philosophus, prius de his sermonem facere, ut
istis cognitis, scilicet, que de enthymemate dicantur, per-
actum est. Inferibitur itaq; hoc capitulum hoc est de uerisimilibus
aut credibilitibus, et si-
gnis: et magis, quæ de
enthymemate dicantur,
peractum est. Inferibitur
itaq; hoc capitulum
hoc est de uerisimilibus
aut credibilitibus,
et si-
gnis: et magis, quæ de
enthymemate dicantur,
peractum est.

et conuerso, Qui spirat, uiuit: que dam uero in contra-
riū nō recurrunt, ut Si peperit, conuit. non aut, Si conuit
peperit. Et hec quidē ac tot de signo sufficiant: si perest ut
ad contextum enarrandū ueniamus: et magis, inquit, seu ueri-
simile, uel credibile, et signum, non sunt idem: sed uerifi-
mile, est propositio probabilis, subaudiens, et contingens:
hoc n. extrinsecus addendū: que admodum in Rhetorias uo-
luit Aristoteles: et subdit, Quod n. cognoscant audientes ut
in pluribus ita fieri, aut nō fieri, esse aut non esse, hoc est
uerisimile, ut Odio habere inuidētes, aut Beneuolentiā
amicos prosequi. [Signum aut.] Latius hic accipit signum
ut comprehendit sub se etiam etiam etiam etiam etiam etiam
quod signum hoc pacto acceptū, non est quidem pro-
positio, sed assimilatur propositioni ac demonstratiue, si
fuerit signum necessarium, ut Lac habet, ego peperit: et si
probabili, si fuerit non necessarium, ut iste cædem com-
missit, quia uestem cruentam habet: et quasi diuidens si-
gnum in præsens, præteritum, et futurū, inquit, Quo enim
existere est, aut quo factū prius, aut posterius factū est res,
signum est rem illam factam fuisse, aut fieri aut futuram
esse. Ac de uerisimili quidem ac signo ut dicimus de en-
thymemate edisseramus.

De enthymemate.
Nthymema igitur est syllo-
gismus imperfectus, ex uerisimilibus, aut signis.

Latius hoc in loco accipit enthymema: pressius enim,
referent in Topias Ciarone, enthymema nuncupatur
κατ' ἐξ ὀχλῶ, sententiā seu ratio ex contrarijs: quum tamē
alioqui ex alijs locis copulatis enthymemata dūa possint.
Ceterum, ut recte de enthymemate sermonē possimus facere,
præmittenda prius nonnulla: ac primum, quid nomen
hoc significet, et unde dictum fuerit, ac quomodo latine
nuncupetur: deinde, quoniam pacto differat a periodo: hec
enim licet non omnino logica sint, nō tamen legendis in-
grata, et a proposito aliena futura existimamus. Enthymē-
ma igitur, referent Fabio in oratorijs suis institutionibus,
significat, quod nos commentū, aut cōmentationē uocamus:
unū igitur intellectum habet, quo omnia mente concipi
significat: alterū, quod sententiā eū ratiōe: ut ratiō, quod actū
quandā argumētū conclusionē, uel ex cōsequētibus, uel ex
repugnantibus. Hęc aut, eodē asserent, nonnulli rhetoricū
syllogismū, alij imperfectū syllogismū uocauerunt. Dicitur est autē
tē, inquit Minutianus, enthymema: aut quia orator ipsū
adinuenit, et in dūm et in dūm, si quid deficiat. Differt
autē enthymema a periodo, seu clausula, tanq̄ magis exor-
natū, a minus exornatū, n. inquit Hapsines rhetor, Perio-
dus est enthymēa quodammodo rhythmicē enūtiatū, per imē-
bra ac casuras sibi inuicē dimēsas. Sed hic expliatū, ad
cōtextū exponendū ueniamus. Enthymēa igitur est syllo-
gismus imperfectus: quia ex altera tantū propositionē ex ue-
risimilibus aut signis: namq; oē enthymēma ex his tanq̄
elementis cōstituitur, licet Aristoteles in altera sua Rhetorica
dicat enthymēata ex quatuor cōsurgere, ex uerisimili, ex e-
plo, uestigio, ac signo: sed de exeplo superius diximus: de
reliquis uero impresentia sit mentio: sub signo enī latius
supra cōtinetur uestigiū ac signū pressius acceptū. Et hunc
quidem in modum Aristoteles: alij uero aliter finiūt, dicentes,
Z ij Enthymema

Enthymēa
sententiā ex
contrarijs: ut
Cic. i. Topi.

Enthymēa
quod ex Fabi.

Quid dif-
fert enthy-
mēa a pe-
riodo:
Enthymēa
est syllogis-
mus imper-
fectus ex ue-
risimilibus
et signis:

Enthymema est oratio compressa, imperfecta secundum unam dignitatem: aut Enthymema, conclusio precedentis argumenti. Sed haec in medium protulisse sufficiant: si enim uellemus differentiam enthymematis & epicherematis exponere, iam plus opportuno orationem protraheremus.

Accipitur autem signum trifariam, quot modis & medium in figuris: aut enim ut in prima, aut ut in media, aut ut in tertia: ueluti monstrare praegnantem, eod quod lac habet: medium enim, Lac habere: in quo a, Praegnantem esse: b, Lac habere: Mulier, in quo c. Quod autem sapientes studiosi: Pittacus enim studiosus, per vltimam: in quo a, Studiosum: in quo b, Sapientes: in quo c, Pittacus. Verum igitur & a & b de c predicare, praeterquam quod hoc quidem non dicunt propter cognoscere, illud autem accipiunt. Praegnantem uero esse, quoniam pallida, per mediam figuram uult esse: quoniam enim sequitur pallidum praegnantem, sequitur autem & hanc, monstratum fuisse putant, quod est praegnantem esse, in quo b: Mulier, in quo c.

Postquam enthymema descripsit, exponit impresentia, per quot figuris efficiantur enthymemata: & inquit, quod trifariam ac per tres figuris seruntur signa, addit, & credibile: uel signum latissime accipiendum est, ut uestigium credibile, & signum proprie dictum comprehendit: ex his enim omnibus enthymemata & commenta construuntur. [Ueluti monstrare praegnantem.] Exemplum ponit, quomodo enthymema a signo efficiatur in prima figura, & inquit, Ponamus loco a maioris extremi, Praegnantem esse: loco b medij, Habere lac: loco c minoris, Mulier: & tunc ita construamus syllogismum, Omne lac habens fuit praegnantem, ista mulier lac habet, igitur fuit praegnantem. Sed quereret non iniuria quisquam, quomodo si ita constituuntur enthymemata, quomodo inquam sint imperfecti syllogismi: hic enim non imperfectus, sed perfectissimus ac certus est indemonstrabilis. Respondemus, rationem ita constructam non esse enthymema, sed potius enthymematam syllogismum, ac rationationem dialecticam a signo, quae tamen facillime enthymema fieri potest: si enim aut maiorem aut minorem abstulerimus, fit ratio ista enthymema. Si uero quisquam quereret, quomodo possit cognoscere, an maior, an minor desinat propositio, dignoscenda esse conclusionem: ac si subiectum conuentionis desinat in propositionibus, minor desinat: si praedicatum, maior: erit igitur enthymema, ista mulier habet lac, ergo fuit praegnantem. [Quod aut sapientes studiosi.]

Enthymema a signo in prima fig.

Dubit quid enthymema sit imperfectus syllogismus.

Solutio quae enthymematam syllogismum, ac rationationem dialecticam a signo, quae tamen facillime enthymema fieri potest: si enim aut maiorem aut minorem abstulerimus, fit ratio ista enthymema.

Exemplum enthymematis in tertia figura: Si uero quisquam an quereret, cur prius non fecit de secunda mentionem: Respondemus, hoc ideo factum fuisse, quoniam signum non proprie fertur in secunda figura, quemadmodum supra etiam diximus, propterea quod ualde solubile est, ut infra elucet dabitur: Enthymema igitur propositum tale est, Sapientes sunt studiosi, quoniam & Pittacus studiosus: minor autem propositio tanquam manifesta, quod Pittacus sapiens sit, derelinquitur. celebratissimum namque fuit Pittacum Yrrae filium, sapientem extitisse: enthymematis ergo syllogismus ita fiet, Sit a maior, studiosus: b minor, Sapientes: c medius, Pittacus: Pittacus est sapiens, Pittacus est studiosus, igitur sapientes studiosi: a igitur & b extremitates de c medio praedicantur: sed hoc, id est, minor tanquam nota onitur: illud autem, hoc est, maior, tanquam ignotior assumitur. [Praegnantem uero esse.] Exemplum ponit secunda figura, in qua ex signo conuertiuntur fallacia consequentis: fit enim ratio ex ambabus affirmatiuis in secunda: Sit a medius terminus, Pallidum: b maior, Praegnantem: c minor, Mulier: tunc ita erigimus enthymema, Omnis praegnantem pallida, ista mulier pallida, ista igitur mulier praegnantem: erit autem enthymema, si altera omissa propositione dicamus, ista est pallida, ergo praegnantem: in hac itaque figura non fit utilis syllogismus, aut enthymema necessarium, nisi fortasse accidat si qua conuertibilia esse: tunc enim maiore conuersa, fiet insolubilis ratio in prima figura.

Signum non fertur in secunda figura quoniam ualde solubile.

Enthymema ex secunda figura in qua conuertiuntur fallacia consequentis, quia ex duabus affirmatiuis.

Si igitur una dicta fuerit propositio, signum fit solum: si autem & altera assumpta fuerit, syllogismus: ut quoniam Pittacus liberalis: nam honoris cupidi liberales, Pittacus uero honoris cupidus: Aut rursus, quod sapientes boni, Pittacus enim bonus, sed & sapiens: sic igitur fiunt syllogismi, praeterquam quod qui per primam figuram, insolubilis, si uerus sit: uniuersalis enim est: Qui uero per vltimam, solubilis, & si uera sit conclusio, eod quod non est uniuersalis, neque ad rem syllogismus: non enim si Pittacus studiosus, propter hoc & alios necesse sapientes. Qui uero per mediam figuram, semper & omnino solubilis: nunquam enim fit syllogismus ita se habentibus terminis: non enim si praegnantem pallida, pallida autem & haec, necesse praegnantem esse hanc, uerum igitur in omnibus erit signis: differentias autem habent quae dictae sunt. Aut igitur sic diuidendum signum: horum uero medium uestigium su-

mendum

mentum. Vestigium namque, quod scire facit, aiunt esse: tale autem maximè, quod medium. Aut quae ex extremis, signum dicendum: quae uero ex medio, uestigium. Probabilissimum namque & maximè uerum, quod per primam figuram.

Ponit inter enthymema ac syllogismum differentiam, inquit, si una sola ponatur propositio, quod signum atque enthymema nuncupatur: si autem & altera assumatur, non amplius signum atque enthymema dicitur, sed syllogismus, Omnes cupidi honoris liberales, Pittacus honoris cupidus, Pittacus igitur liberalis: rursus in tertia figura, Pittacus bonus, Pittacus sapiens, sapientes ergo boni: ita igitur fiunt enthymemata syllogismi, ac rationationes. Sed differunt inter se, quoniam qui in prima sunt figura, insolubiles sunt, hoc est, neque in forma neque in materia peccant syllogistica: & propterea, non possumus aliquo pacto solvere, quin sequatur ex necessitate talis conclusio: supposito igitur, quod propositiones sint uerae, necessariò sequitur conclusionem quoque ueram esse: namque uniuersalis accipitur maior propositio, & reliqua omnia legitime disponuntur: qui uero per vltimam ac tertiam figuram efficiatur, solui proalubio potest: supposito etiam, quod conclusio sit uera, propterea quod non est aliqua propositio uniuersalis, sed ambae sunt in parte: & si uniuersales etiam acciperentur propositiones, tamen non esset adhuc syllogismus ad rem, hoc est, uniuersalem conclusionem concludendam: uniuersalis enim conclusio nulla colligitur in tertia: tamen si acciperemus conclusionem non uniuersalem, sed in parte, fortasse & ipse per expositionem fieret pacto aliquo solubile enthymema: quoniam in secunda ex ambabus affirmatiuis nihil unquam syllogisticè concluditur, nisi fortasse argumentum diceretur a signo conuertibili: uerum sic non secunda, sed prime figurae ratione syllogistica foret: putat in exemplo, uiuens spirat, Socrates spirat, Socrates igitur uiuit. [Uerum igitur in omnibus erit figuris.] Hoc est, poterimus uera concludere conclusionem in omnibus figuris: sed tamè diceretur conclusiones ille eo quod diximus modo. [Aut igitur sic diuidendum signum.] Aut igitur inquit, debemus signum ita diuidere, quemadmodum supra fecimus, in solubile & insolubile: aut alia facienda diuisio, in signum ac uestigium, uestigium uero, quod graecè τρυφήσις, de quo superius multa diximus, quodque in Partitionibus Cicero Notam uocat inquit, Proprie autem nota, argumentum, quod nunquam aliter fit, certumque declarat. [Horum uero medium.] Hoc est, quum signum latius acceptum per tres, ut uidimus, uarietur figuras, illud proprie τρυφήσις ac uestigium nuncupandum, quod est medium, hoc est, in prima figura: in hac enim, ueluti in priori diximus uolumine, medium & natura & positione medium erit: namque & antiqui uestigium dicebant, quod facti ad scientiam: hoc autem maximè est, quod in prima efficiatur figura. [Aut quae ex extremis.] Hoc immediate ex superioribus pendet, ubi ait, Aut igitur sic diuidendum signum: deinde statim subsequi debet, Aut quae ex extremis, signum dicitur: quae uero ex medio, uestigium, Res-

Differentia inter enthymemata & syllogismos: aut diuersitate signorum.

Vestigium est ex quo syllogismus fit in prima fig.

liqua autem ex interpositione dicta sit: est igitur sensus, si uolimus aliter uidere signum late sumptum, debemus dicere signorum aliud esse signum proprie, aliud uestigium: & signum quidem proprie acceptum est, quod ex extremis, hoc est, quod in secunda ac tertia concluditur figura: haec enim extrema nuncupantur: quoniam in his mediis non est positio mediis, sed in secunda maioris locum occupat, in tertia uero minoris. Vestigium autem nuncupabitur, quod est ex medio, id est, prima figura: ubi medium natura & positione medium est & subdit rationem, quoniam signum quod in prima efficiatur figura, & maximè probabile & maximè etiam uerum est: haec quidem ac uti impresentia Aristoteles. Nobis uero ad copiosorem doctrinam nonnulla quoque alia in medium adducenda sunt, quae ad sermonem de enthymemate attinere uidentur. Statu itaque dignum, quemadmodum in libro de inuentione inquit Hermogenes, quod enthymematum alia sunt, quae simpliciter dicuntur enthymemata: alia uero, quae epenthymemata, seu supercedentia nuncupantur: & enthymemata quidem, sunt quae primo loco statim proferuntur: epenthymemata uero, quod ad priores enthymematis confirmationem construuntur. Alij etiam alia faciunt diuisionem, dicentes, enthymematum quinque esse species seu modos, sententiosum, syllogisticum, ostensiuum, redargutiuum, & exemplare. Nos uero cum Aristotele in altera sua Rhetorica dicimus, enthymematum binas esse species, ostensiuum ac redargutiuum: ostensiuum quidem, ex confisus concludens, iuuenes munificus, ergo et tu munificus. Redargutiuum uero ex non confisus: ut in exemplo, Absurdum est gloriam plurimum facere, nolle tamen pro gloria adipiscenda labores sustinere. Addit Abuazar Alapharabius in suis Rhetoricis, enthymematum binas esse species, unam ostensiuorum, alteram conditionalium: & conditionales diuidi in conuentionales, ac disiuuentionales, ad morem syllogismorum. Sunt autem secundum quosdam loca enthymemata unius ac uiginti: Primus, ex contrario, Si temperantia honestum, immoderantia erit turpe. Secundus, ex contingentibus secundum parem, Si beneficijs affectu odimus, & mala patientes amabimus: Tertius, ex eo, quod ad aliquid, Si apud uos iniustum est uilia imperare, neque mihi licet persuaso facere: Quartus, ex non causis, uel efficiantibus, & generantibus, Si humanitas est bonum & honestum, & quod ex his efficiatur: Quintus, ex magis & minus, Si filium interuenit, neque alijs parat: Sextus, ex consequentia secundum magis, Si homum est concupiscere, qui maximè concupiscunt, optimi erunt: sed tamen uidemus ipsos plerumque delinquere: Septimus, ex ijs, quae subiecto adaptantur, Oportet maiorem uirtute praeminere: quod si aliter, ridiculum profectò esset, si meliorem peior iudicaret: Octauus, ex proportionato, ut in exemplo Iphicraitis, Si magis pueros uiros existimabunt, & paratos uos uiros pueros arbitrabuntur: Nonus, ab exemplo, Absurdum si in nauibus gubernatores non eliguntur sorte, imperatores uelle secundum sortem eligere: Decimus, ex inductione, Si Halyattes, Candaulus, & Gyges, semper nobis hostes extiterunt, fatuum esset existimare Croesum beneuolum: Undecimus, ex diuisione, Si omnes, tribus de causis delinquent, aut huius gratia, aut illius, aut illius: sed ob duas istarum peccatum hoc committi non potest: ob tertiam uero neque ipsi dicant peccatum fuisse: Duodecimus, ex iudicio de eodem, aut simili, aut contrario: et iudicio quidem, om-

Nota plures modos enthymematum: ut quos Hermogenes ponit et alij quidam.

Secundum Aristotelem duae species enthymematum.

Nota de locis enthymematum.

Z iij minus

nim aut plurimum, aut sapientum, si sapientes auferunt benefactoribus gratias habendas, aut nos non habemus Romanis gratias? Tertius dicitur, ex occasione, si tardantibus instabilis uictoria et infirma, nimirum et ijs qui iam uicere: Quartus dicitur, ex transumptione, non fuit graue parere Antipatro, sed graue erit seruitute subire: Quintus dicitur, ex consequentibus malis, non oportet doctrinam operam dare, sequitur enim inuidia: Sextus dicitur, ex definitione, si temperantia optimum bonum, et temperans optime bonus: Septimus dicitur, ex suppositione, si Philippo credentes patriam negligetis, nil uetat nos omnes in seruitutem redigi: Duodecimus dicitur, ex ijs, quibus peccant in accusando, aut respondendo, ut ex Medea, Cariani accusauit Medeam, quod liberos interemerit, et propterea auunt ipsam peccasse: respondet illa, se equidem peccasse, quia Iasonem non interfecit: Undecimus dicitur, ex fine, et cuius gratia, si hoc dabit, dabit, ut postea, priuatus eo, maiore affidatur tristitia: Vicesimus, ex nomine, Certè non fuisset rusticorum familia nuncupata, nisi rusticos mores habuisset: Primus ac uicissimus, ex uitio datis hominibus, aut rebus, absurdum si olim pugnabamus, ut in patria rediremus, nunc in patriam reuersi fugiemus, ne bellum ineamus. Hec quidè de locis enthymematibus nonnulli tradiderunt: Aristoteles tamen quosdam alios addidit: et plures adhuc Minutianus, puta, à Magnitudine, à Quantitate, à Loco, à Modo, à Differentia, à Contento, à Materia, ab eo quod est, Simul, à Genere, à Specie, ab vniuersali, à Figmentis, à Parte ad totum, à Toto ad partem. Sed hos omnes prosequi, iam nimis longum esset: sufficiunt igitur, quae in praesentia relata sunt: ac primum de uerisimilibus, aut prius egerit de uerisimilibus Aristoteles, quam de enthymematibus, quomodo latine dicitur: quid signum, quot signorum species, quid uerisimile seu *εὐκτασιμον*: quod signorum solubile, quodue insolubile sit. Postea de enthymemate diximus, quod latius accipiatur ac praesius, quod latine cõmentum seu cõmentatio nuncupatur, quod enthymematis significata tria, unde dicitur enthymema, quomodo differat à periodo seu clausula: solutis deinceps dubitationibus quibusdam àra contextum: postea exposuimus, cur prima figura medium, curue secunda ac tertia extrema nuncupentur: quid enthymema, quid epenhymema, quot enthymematum species seu modi: ac demum quot loca enthymematis. His itaque explicitis, ad ea quae de physiognomica seu natura cognoscenda dicuntur, accedamus.

De cognoscenda natura.

Aturam uero cognoscere possibile est, si quis det simul mutari corpus & animam, quaecunque naturales passiones sunt: qui enim fortasse musicam didicit, mutauit animam in aliquo: uerū passio hæc, nõ est ex iis, quae natura nobis insunt: sed quæ admodum ire & desideria, ex naturalibus motibus. Si igitur & hoc datum fuerit, & unum unius signum esse, & possumus

accipere propria uniuscuiusque generis passionem & signum, poterimus naturam cognoscere.

Quæ sit Philosophi intentio in hoc capite, uerij uaria protulere: Diuus namque Albertus, atque alij complures, intentionem Aristotelis esse dicunt, methodum atque artem tradere, per quam possumus medium inuenire, ad construenda enthymemata, hoc est, signa seu uerba uniuscuiusque naturam consequentia. Alulidus uero Rosadis, ac Ioannes Philoponus, meo iudicio melius, intendere Philosophum asseruere, aliud syllogismo annexum describere, hoc est, quomodo syllogismus physiognomiam per figuram syllogisticam disponatur. Est autem syllogismus physiognomicus natura subiecta consequentia: unde et capitulum istud grecè inscribitur *ἡ ἐν τῷ φυσιογνωμονικῷ*: nos de cognoscenda natura transduximus, antequam igitur exponat, quomodo talis syllogismus construendus sit, prius declarat, quonam pacto physiognomiam signum possumus inuenire, quod in tali syllogismo tanquam medium aduersatur: hoc autè, licet aliquo modo naturale sit et ad naturalem uideatur attingere Philosophum, tamen secundum quod et demonstrator et dialecticus hoc genus argumentis ac monstratombus se p̄simè utuntur: secundum istud, physiognomiam ac rationum, ad resolutorium artificem, qui de simplicia pertractata syllogismo, attingere enuntiamus. Poterimus ergo, inquit Aristoteles, quod *τοῦ ἄνω*, et ad cognoscenda natura medium inuenire, si quis duo, uel potius tria, tanquam principia, ac dignitates, uel potius suppositiones acciperit: unum, quod anima et corpus simul ab affectibus mouentur naturalibus, hoc est, anima corporis, et retrouersum corpus anime affectus ac dispositiones sequatur: Alterum, quod unum signum unius sit passionis atque affectus. Hæc autè tanquam monstrata in naturalibus, pro consensu accipienda sũt. Physiognomias enim Philosophus, tanquam alibi demonstrata, puta, in libro de anima, aut et in alijs naturalium libris, hæc admittit: quanquam in physiognomias suis monstrat Aristoteles quodammodo animam corporis, et anime corpus sequi passiones atque affectus: sed hoc facit, non rationes adducens uniuersales, sed inductione uens, quæ, ueluti suprà ostendimus, prima principia ac suppositiones aliquando declarantur. Multum enim, inquit, uidemus à corporis affectibus intellectum uariari, et in contrarium corpus ab animi languoribus contaminari: manque ebrietates ac morbi, non solum corpus male afficiunt, sed et animum disturbant: et ceteræ anime passiones, amor, tristitia, timor, letitia, atque id genus omnia, non intellectum solum, sed et corpus defatigant. [Qui enim fortasse.] Exponit, quare dixerit Passiones naturales: hoc enim, inquit, addidimus ad differentiam habitum ac dispositionum, quæ ex arte proueniunt: hæ enim animam quidè mutant, non tamen corpus uariant, aut afficiunt: ueluti, si quispiam ex amuso musicus fieret: uerum, inquit, passiones atque affectus isti non sunt ex naturalibus dispositionibus: sed naturales affectus dicuntur, ut ira, concupiscentia, quæ ex naturalibus proueniunt motibus: hæc autem dixit, quoniam, ut in physiognomias traditur, physiognomica signa accipiuntur ex motibus, coloribus, figuris, moribus, lenitate, uoce, carne, partibus, et typo, ac forma totius corporis. [Et possumus accipere.] Tertia, hæc est suppositio,

Expõ Alberti de intentione Philoponi de eadem Notã quod sit Notã quod sit Notã quod sit

Duo principia ponit Philosophus ex quo inuenitur medium physiognomicam.

Tertium primum ad idem medium. positio, quod possumus accipere propriam cuiusque generis passionem: genus autem pro subiecto accipit: aut genus dixit, quoniam, ut in physiognomias inquit Aristoteles, nonnulli antiquorum generatim et secundum animalium genera physiognomiam exacerbant, uniuersique suam passionem adscribentes: sed prior expositio melior: melius enim est, ut et alibi Philosophus adscripatur, in speciem quam in genus referre.

Si enim seorsum est alicui generi individuo inexistens passio, ut leonibus fortitudo, necesse & signum esse aliquod. Simul namque inuicem pati suppositum est: & sit hoc, Magnas extremitates habere, quod & aliis inesse generibus non totis contingit: signum enim ita proprium est, quoniam totius generis propria est passio: & non solum propria, quemadmodum consueuimus dicere. Inerit igitur & in alio genere hoc, & homo erit fortis, & aliud aliud animal: habebit igitur signum, unum enim unius erat. Si igitur hæc sunt, & poterimus talia signa colligere in his animalibus, quæ solum unam aliquam passionem habent propriam, unaquæque autem habet signum, quoniam necesse unum habere, poterimus naturam cognoscere. Quod si duo habet propria, totum genus, ut leo forte & communicatum, quomodo cognoscemus utrum utrius signum, seorsum consequentium signorum? Aut si & alii alicui non toti ambo, & in quibus non totis utriusque: quando hoc quod habeat, illud uero non. Si enim fortis quidem, liberalis uero non, habet autem ex duobus hoc: planum, quod & in leone hoc signum fortitudinis.

Hinc incipit monstrare, quomodo ex signo naturam poterimus cognoscere: si enim inquit, genus aliquod in individuo, passionem atque affectum, seu dispositionem aliquam habuerit, ut leo fortitudinem, manifestum, quod et uidetur hoc signum huius habebit: namque ex supposito simul patet, species unum anima et corpus. Genus autem in individuo uocatur species: aut in praesentia Philosophus speciem speciosissimam: hæc enim in individuo nuncupatur, quia in alias species diuidi inuisibile non potest: aut genus in individuo nuncupatur genus non in alia genere diuisibile in alia genera, quemadmodum et in E naturalis uera.

auditus speciem uocauit in individuo, non diuisibile in alias species. Sed ista parum ad rem, reuertamur ad propositum. Si itaque leoni inest fortitudo, inerit et fortitudinis signum: sit hoc, Habere magnas extremitates, puta, manus amplas, ac pedes consimiles: est enim hoc signum fortitudinis, quemadmodum Aristoteles inquit in Physiognomias, ubi ait quasi ad uerbum, Fortis corporis signa, et pillamentum durum, figura corporis recta, ossa, et tæta, et extremitates corporis fortes et magne, ac reliqua quæ sequuntur: sit itaque proprium fortitudinis leonum signum, Habere amplas extremitates: quod tamen ut sit proprium, ut non solis inest leonibus, sed omnibus alijs uero generibus, neque totis, neque solis: sic enim proprium appello signum, quoniam totius generis proprium est, et non solum proprium, quemadmodum consueuimus dicere, quod conuenit omni soli et semper. Quum igitur et alijs addat generibus, homo etiam fortasse dicitur fortis, aut aliud quodpiam animal: quare si homo fortis erit, habebit et fortitudinis signum, quod est, Habere amplas extremitates: aliud enim huius signum habere non poterit, quoniam ex supposito unum signum unius est subiecti. Si igitur ita hæc se habuerint, et possumus hæc signa comperire in animalibus, unam habentibus passionem atque affectum, unaquæque autem passio ex supposito unum habet signum, sequitur, quod facillime naturam possumus cognoscere. Si uero tota species non unam habuerit propriam, sed bina, puta aut etiam plura, ut leo fortitudinem et liberalitatem, manifestum, quod et duo uel plura signa retinebit: quo igitur discernat cognoscemus utrum signum utrius passionis sit seorsum? Aut si et alij aliam. Respondet, inquit, namque Aut partialia, ut supra etiam diximus, solutio: nis est nota, respondeo igitur, quod hæc duo signa, quum non solis inest leonibus, alij etiam inueniunt species, sed non toti: et tunc debemus considerare duo in individuo eius species, cui non insunt ambo, sed alterum tantum, quorum uni alterum horum signorum inest, et alteri alterum. Si enim, puta, Socrates sit fortis, non autem liberalis: sit autem signum, ut diximus fortitudinis, Habere extremitates amplas: liberalitatis uero, Frontem dilatatam: et Socrates habuerit amplas extremitates, non autem frontem latam, planum, quod Habere ampla extrema, in leone signum extitit fortitudinis.

Est itaque naturam cognoscere, in prima figura medium conuerti cum primo extremo: supergredi uero tertium, & non conuerti: ut fortitudo, a: extremitates magna, in quo b: c autem, leo: cui igitur c, b omni, sed & aliis: cui uero b & a, omni, & non pluribus, sed conuertitur. Quod si non, non erit unum unius signum.

Finiunt Priora Resolutoria, Io. Francisco Burana Veronense, interprete

Doct Philo- Nunc tandem propositum exequitur, hoc est, quomodo
sophus do physiognomias construat. syllogismus, inquit, quod
quod syllogis tale ratioanum in prima complicatur figura, et necesse est
nus physio medium terminum cum maiore conuerti extremitate: minor
gnomias co uerbo, superare, et non conuerti: puta in exemplo, Sit a
struat. maius extremum, fortitudo: b mediis, magna extremitate: c
minor, leo. Plantu igitur, quod a et b conuertitur: omne enim
forte magnas habet extremitates, et e converso: sed idem b non
conuertitur cum c, imo et alij inest: non enim solus leo ma-
gnas habet extremitates, sed et alia multa animalia.

[Quod si non.] Hoc est, si non conuertuntur a et b, sequi-
tur, quod aliqua erunt fortia, que non habebunt amplas ex-
tremitates, sed aliud signum fortasse: et ita duo signa erunt
unius affectus, uel aliquid habebit ampla extrema, et ta-
men non erit forte: et ita habere ampla extrema, erit
plurium passionum atque affectuum signum. Sed que-
reret non iniuria quispiam, an physiognomias syllogismus
positus in alijs construi figuris: Respondemus non posse:
nam in secunda non constituitur, propterea quod in hac ex-
ambabus affirmatiuis non erat utilis complicatio: in
tertia etiam non fit, quoniam tertia non poterat in con-
structionem uniuersalem. Et de physiognomica quidem
ratioanum, immo de toto Priorum libro iam satis pertra-
ctauimus. Superest iam, ut, recepti cientes, finem e-
narrationi huic nostre cum Deo ponamus: non enim pa-

Dubit, an i- alijs figuris
construat. syllogismus
physiognomias.

Solutio, so- luti in prima
construi pos- se
Epilog. toti- us libri Prio- rum.

rum scimus, si post ea, que in priori uolumine diximus,
secundum etiam aggressi, exposuimus, quomodo syllogis-
mus unus possit plures colligere conclusiones: quomodo
ex falsis propositionibus uera sequatur conclusio, quoma-
do aralo posimus demonstrationes facere, quomodo conuer-
sim, quomodo ad incommodum deductio fiat: quomodo ex
oppositis ratioanum, quomodo Petio eius quod in prima
pio, quomodo Non penes hoc, quomodo falsa ratio, quoma-
do uitandum ratioanum, quomodo elenchus ac redargu-
tio, qualiter suspitionis deceptio, quomodo conuersio in pri-
ma figura, quomodo commutata conuersio, quomodo oppo-
sitorum conuersio mutua, quomodo inductio, quomodo ex-
emplum, quomodo abductio, quid et quomodo instantia,
quid signum ac uestigium, quomodo enthymemata seu com-
menta: ac demum ultimum exponentes capitulum, primo
intentionem Philosophi aperuimus: deinceps quid physio-
gnomias esset syllogismus, describentes: deinde, ex quibus
physiognomica signa deducantur, quid genus indiuiduum,
quid species indiuidua: ac demum, an in secunda et tertia
figuris physiognomias erigi possit syllogismus. Quibus
omnibus expositis, et enodatis, Deo Optimo Maximo
gratias agimus immortales, qui nos ad scopum tanti ope-
ris ac finem finali perduxit tramite.

Finis narrationis in Secundum Priorum.

ERRATA.

Pag. 24. 7. columna .2. annotationem in margine inuersam sic restitue, Ratio
falsa non est syllogismus, sed impotentia syllogistica.
Pag. 270. col. 1. uersu. 39. lege quomodo.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Omnes terminos.

